Bundel - Gemeenteraad Waadhoeke van 30 maart 2023

Agenda bijlagen

Gescand document presentielijst 30 maart 2023

1 Opening

2 Vaststellen agenda

Agenda_Gemeenteraad_Waadhoeke_30_maart_2023 Uitgebreid

3 Mededelingen

Raadslid Mw. Y de Groot licht de stand van zaken toe inzake de voor te bereiden zienswijze van de wijziging van de GR Fryslân West / Empatec.

4.a Vaststellen besluitenlijsten

Besluitenlijst_Gemeenteraad_Waadhoeke_9_maart_2023

4.b Toezeggingenlijst

Toezeggingen 30-03-2023

5 Insprekers:

Jelle Jan Wissmann PB Sexbierum: over MFA Sexbierum
Khoji Wesselius; Beheerplan Groen
door Jurre HuitemaPLeatsellik Belang Bitgummole; Beheerplan Groen

6 Vragenuur:

7.a Behandelvoorstel ingekomen stukken van derden

RV Ingekomen stukken van derden 30 maart 2023

7.b Beantwoording schriftelijke vragen en memo's

Niet aan de orde.

8 Optimalisatie bestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus

Al een aantal jaren nemen wij, vanuit het ontwikkelperspectief, deel aan de interbestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus. Binnen deze samenwerking spannen de provincie, gemeenten en Wetterskip zich in voor het optimaal faciliteren van initiatiefnemers op het gebied van natuurinclusief platteland in het Friese Kleiweidegebied. In de periode 2022 tot 2024 werkt Greidhoeke Plus samen met betrokken partijen via een integrale en gebiedsgerichte aanpak aan de uitvoering van het streefbeeld en actieplan voor de kleiweide. Daarin is een aantal hoofdlijnen benoemd in de aanpak om de transitie naar een meer natuurinclusief platteland in de Friese kleiweide regio te versnellen
De provincie Fryslân financiert dergelijke natuurinclusieve initiatieven via de Regiodeal NIL (natuurinclusieve landbouw). Greidhoeke Plus neemt hierin een ondersteunende rol voor haar rekening waarbij wordt ingezet om inhoudelijke verbindingen te leggen, synergie te bewerkstelligen tussen alle initiatieven en uiteraard de financiering rond te krijgen. Greidhoeke Plus komt daarbij ook nadrukkelijk in beeld om een rol te vervullen in het subsidieproces en wordt daarmee een schakel tussen de Regiodeal NIL en andere (co-)financieringsstromen en initiatiefnemers. Het streven is om overheidsbudgetten te bundelen en deze in één integrale subsidiebeschikking richting initiatieven te krijgen.
Vanuit Greidhoeke Plus ligt de wens voor om voor 2022 e.v. in te zetten op een bestuurlijke vernieuwende aanpak. Hierbij wordt door alle deelnemers aan Greidhoeke Plus, naar rato van de intensiteit van gebruik, een bedrag ingelegd voor de transitie natuurinclusief.

Dossier 2185 voorblad

RV Adviesnota Raad

Bijlage 1: Optimalisatie bestuurlijke vernieuwing Greidhoeke Plus

09 Indexering gemeentelijke bijdrage voor gymzaal MFA Sexbierum

In 2015 is door de gemeenteraad besloten om de nieuwbouw van de gymzaal in Sexbierum als toekomstig onderdeel van het MFC te financieren en hiervoor een bedrag van € 700.000 toe te voegen aan de reserve raadsprioriteiten. Naar aanleiding van een vraag van Stichting Dorpscentrum Sexbierum-Pietersbierum is in 2019 het bedrag geïndexeerd naar de VNG-norm van 2019, namelijk: € 1.136.000. Er is toen door de raad € 436.000 extra beschikbaar gesteld voor de bouw van de gymzaal.
In december 2022 heeft de stichting van aannemers en installateurs de offertes ontvangen voor de bouw van de gymzaal/ het MFA. Er resteert een begrotingstekort van € 137.548. De VNG-norm voor het realiseren van een gymzaal is per 2023 echter gestegen naar een bedrag van € 1.555.082. In een brief aan het college vraagt de stichting aandacht voor de gestegen VNG-norm. In de wetenschap dat de VNG-norm wederom met ruim vier ton is gestegen, stelt het college u voor om de gemeentelijke bijdrage ten behoeve van de norm te maximaliseren op het daadwerkelijke begrotingstekort, zijnde € 137.548.

Dossier 2199 voorblad

RV Adviesnota Raad - Indexering gemeentelijke bijdrage gymzaal MFA Sexbierum.docx

Bijlage 1: Raadsbesluit Bijdrage gymnastiekzaal MFC Sexbierum 2015

Bijlage 2: Raadsbesluit 'Nieuwbouw MFA It Waed Sexbierum-Pietersbierum' 2019

Bijlage 3: Investering en Dekking MFA Sexbierum 2023

Bijlage 4: 2023 Bericht aan wethouder René de Vries

Bijlage 5: Memo Gemeente Franekeradeel 7-10-2015 Exploitatielasten gymzaal Sexbierum

Bijlage 6: 2021 10 28 Motie MFA Sexbierum Pierbierum samen in beweging

10 VVGB Dorpsmolen Hitzum

De raad wordt voorgesteld om een verklaring van geen bedenkingen aan het college af te geven voor het verlenen van de omgevingsvergunning voor de vervangende nieuwbouw en opschaling van de dorpsmolen in Hitzum.

Dossier 2184 voorblad

Adviesnota Raad

Aanvraagformulier omgevingsvergunning

Toelichting op de aanvraag

Voorbeeld aangezicht VestasV80

Advies provincie

Verklaring van geen bezwaar Rijk

Afmetingen turbine (beschikbare marges)

ruimtelijke onderbouwing

Aeriuss berekening worstcase sloop en bouw

11 RV Beheerplannen Groen, Wegen, Civieltechnische Kunstwerken en Tractie

In een beheerplan worden de kwaliteit en kwantiteit van de in gemeentelijk eigendom zijnde kapitaalgoederen aangeduid. Het gaat om het geheel van activiteiten die de veiligheid, het comfort en de kwaliteit van de kapitaalgoederen in stand houden tegen zo laag mogelijke kosten. Beheerplannen zijn belangrijk omdat het hier gaat om beheer van kapitaalgoederen en het voorkomen van kapitaalvernietiging. Beheerplannen moeten worden vastgesteld door de raad.
Er zal separaat over worden gestemd: zie de agendapunten 11a t/m 11d.

Dossier 2200 voorblad

RV Adviesnota Raad 30 maart 2023.docx

11.a Beheerplan Wegen 2023-2026

1. Beheerplan ‘Wegen’:
1.1. Voor het beheerplan ‘Wegen’ het huidige reguliere onderhoudsbudget en de dotatie aan de voorziening structureel te verhogen met € 55.894 en het incidenteel verhogen van de voorziening groot onderhoud met € 2.628.042.
1.2. De verhoging met € 55.894 te dekken door € 55.894 ten laste van Onvoorzien met bestemming (loonen prijsontwikkeling) te brengen en € 2.628.042 ten laste van de algemene reserve.
1.3. Het beheerplan ‘Wegen’ 2023-2026 vast te stellen

Bijlage 1 Beheerplan Wegen 2023-2026

Besluit Wegen 30 maart 2023

11.b Beheerplan groen 2023-2026

2. Beheerplan ‘Groen’:
2.1. Voor het beheerplan ‘Groen’ de bij het BAP beschikbaar gestelde € 760.000 voor ecologisch bermbeheer en biodiversiteit voor deze planperiode beschikbaar te stellen en voor het regulier onderhoud groen het structurele tekort van € 1.145.051 per jaar te verhogen door het onderhoudsbudget structureel verhogen met dat bedrag.
2.2. De verhoging met € 1.145.051 te dekken ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling).
2.3. Het beheerplan Openbaar Groen 2023-2026 vast te stellen

Bijlage 2 Beheerplan groen 2023-2026

Bijlage 5 Motie ecologie in landschapselementen GB en CU

Besluit Groen 30 maart 2023

11.c Beheerplan civiele kunstwerken 2023-2026

3. Beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’:
3.1. Voor het beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’ de onderhoudsbudgetten structureel te verhogen met €106.741 structureel ruimte maken voor nieuwe kapitaallasten oplopend van €61.584 in 2024 naar €327.614 in 2026 evenals de voorziening incidenteel met €82.580 vrij te laten vallen.
3.2. De verhoging met € 106.741 te dekken ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling) te brengen, de nieuwe kapitaallasten uit Onvoorzien structureel te dekken en de vrijval van € 82.580 ten gunste van de algemene reserve te brengen.
3.3. Het beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’ 2023-2026 vast te stellen

Bijlage 3 Beheerplan civiele kunstwerken 2023-2026

Besluit Civiele Kunstwerken 30 maart 2023

11.d Tractieplan 2023-2026

4. Beheerplan ‘Tractieplan’
4.1. Voor het beheerplan ‘Tractieplan’ structureel € 40.000 beschikbaar stellen voor de dekking van vervangingsinvesteringen.
4.2. De verhoging met € 40.000 ten laste van Onvoorzien structureel te brengen.
4.3. Het beheerplan ‘Tractieplan’ 2023-2026 vast te stellen

Bijlage 4 Tractieplan 2023-2026

Besluit Tractieplan 30 maart 2023

12 Bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum

Aan de noordkant van het dorp Winsum ligt de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk'. Een groot deel van de woningen is inmiddels gerealiseerd. Aan de Kleasterkolk, een nieuwe zijstraat van de Trije Keningenwei, kunnen volgens het geldende bestemmingsplan nog zes vrijstaande woningen worden gerealiseerd. Ten opzichte van het oorspronkelijk programma uit 2010 is de huidige marktvraag wat betreft woningbouw gewijzigd. Het nu voorliggende bouwplan voorziet in de bouw van zeven woningen, drie vrijstaande en vier van het type twee-onder-één-kapwoningen. Daarnaast is voor deze zeven woningen een hedendaags beeldkwaliteitsplan opgesteld. Dit is noodzakelijk omdat het gewenste bouwplan zowel strijdig is met het geldende bestemmingsplan als met het huidige beeldkwaliteitsplan. Om de beoogde woningbouw juridisch-planologisch mogelijk te maken, is het opstellen van een nieuw bestemmingsplan noodzakelijk net als de vaststelling van een beeldkwaliteitsplan als aanvulling op de door de raad vastgestelde welstandsnota. Het voorliggende plan voorziet hierin.

Dossier 2186 voorblad

Adviesnota raad bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum met bijbehorend beeldkwaliteitsplan

bijlage 1: bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum

GEWIJZIGD RV Adviesnota Raad vaststelling bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan Winsum - Kleasterkolk.pdf

13 Derde wijziging van de programmabegroting 2023

Derde wijziging van de programmabegroting 2023

Dossier 2197 voorblad

RV derde wijziging van de programmabegroting 2023

Bijlage 1 - Begrotingswijziging (derde) begroting 2023

14 Tweede begrotingswijziging 2022 Dienst Noardwest

Deze begrotingswijziging hangt samen met twee tijdelijke regelingen die De Dienst in 2022 heeft uitvoert. Dit betreft de Bijzondere Bijstand Energietoeslag en de Regeling Opvang Ontheemden Oekraïne. Dit voorstel is reeds behandeld in het college van 10 januari 2023. Het bijbehorende raadsvoorstel is per abuis niet naar uw raad doorgezonden waardoor deze nu pas voorligt. Excuses voor deze vertraging. Feitelijk is het zo dat we de ramingen voor de bijdragen aan de Dienst al in de eigen begroting staan. Met deze begrotingswijziging heeft u ook al reeds ingestemd in uw raad van 22 december 2022. Met het alsnog voorleggen voldoen we in ieder geval formeel aan de voorschriften van de gemeenschappelijke regeling. Dit zodat de Dienst geen problemen krijgt met haar begrotingsrechtmatigheid.
Besluit:
Geen zienswijze in te dienen op de tweede begrotingswijziging 2022 van de Dienst Noardwest Fryslân.

RV Adviesnota Raad

Bijlage 1 Brief van De Dienst Noardwest Fryslan

15 Moties vreemd aan de orde van de dag

Niet aan de orde van deze agenda

16 Sluiting

Sluiting om 22.55 uur.

Presentielijst van de raadsvergadering van 30 maart 2023

1. De heer P. de Cock	
2. De heer T. Cuperus	
3. De heer L. Douma	
4. De heer L. Ferwerda	
5. De heer S. Greidanus	
6. Mevrouw Y. de Groot-Krikke	
7. Mevrouw B.B. Hakvoort	
8. De heer H. Hoekstra	
9. De heer H. Hof	
10. De heer Doeke de Jong	
11. De heer Teun de Jong	
12. De heer Dirk de Jong	
~~13. De heer M. Kamerling~~	Afwezig mkg
14. De heer D. Kamstra	
15. Mevrouw A.M. Mast	
16. De heer H.J. Nauta	
17. Mevrouw A.M. Neudorfer-Eberwijn	
18. Mevrouw D. Osinga - Bonnema	
19. Mevrouw D. van der Pol	
20. De heer H. Stellingwerf	
21. De heer R. Venema	
~~22. De heer L.J. Vollema~~	
23. Mevrouw D. Vlaar - Vroonland	
24. De heer R. Rotsma	
25. Mevrouw A. Weiland	
26. Mevrouw H. van der Werff	
27. De heer B. van Wijk	
28. De heer J.J. Zijlstra	
29. Mevrouw E. Zuidema	

22.15 verta

Aanwezig : leden

De voorzitter:

Griffier:

Agenda Gemeenteraad Waadhoeke

Datum	30-03-2023
Tijd	19:30 - 22:00
Locatie	Gemeentehuis, Harlingerweg 18 te Franeker
Voorzitter	M.C.M. Waanders/ Griffier R. Koster

1 **Opening**

2 **Vaststellen agenda**

Bijlagen:
Agenda Gemeenteraad Waadhoeke 30 maart 2023 Uitgebreid

3 **Mededelingen**

4.a **Vaststellen besluitenlijsten:**

Bijlagen:
Besluitenlijst_Gemeenteraad_Waadhoeke_9_maart_2023

4.b **Toezeggingenlijst**

5 **Insprekers:**

6 **Vragenuur:**

7.a **Behandelvoorstel ingekomen stukken van derden**

Bijlagen:
RV Ingekomen stukken van derden 30 maart 2023

7.b **Beantwoording schriftelijke vragen en memo's**

8 **Optimalisatie bestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus**

Al een aantal jaren nemen wij, vanuit het ontwikkelperspectief, deel aan de interbestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus. Binnen deze samenwerking spannen de provincie, gemeenten en Wetterskip zich in voor het optimaal faciliteren van initiatiefnemers op het gebied van natuurinclusief platteland in het Friese Kleiweidegebied. In de periode 2022 tot 2024 werkt Greidhoeke Plus samen met betrokken partijen via een integrale en gebiedsgerichte aanpak aan de uitvoering van het streefbeeld en actieplan voor de kleiweide. Daarin is een aantal hoofdlijnen benoemd in de aanpak om de transitie naar een meer natuurinclusief platteland in de Friese kleiweide regio te versnellen
De provincie Fryslân financiert dergelijke natuurinclusieve initiatieven via de Regiodeal NIL (natuurinclusieve landbouw). Greidhoeke Plus neemt hierin een ondersteunende

rol voor haar rekening waarbij wordt ingezet om inhoudelijke verbindingen te leggen, synergie te bewerkstelligen tussen alle initiatieven en uiteraard de financiering rond te krijgen. Greidhoeke Plus komt daarbij ook nadrukkelijk in beeld om een rol te vervullen in het subsidieproces en wordt daarmee een schakel tussen de Regiodeal NIL en andere (co-)financieringsstromen en initiatiefnemers. Het streven is om overheidsbudgetten te bundelen en deze in één integrale subsidiebeschikking richting initiatieven te krijgen.
Vanuit Greidhoeke Plus ligt de wens voor om voor 2022 e.v. in te zetten op een bestuurlijke vernieuwende aanpak. Hierbij wordt door alle deelnemers aan Greidhoeke Plus, naar rato van de intensiteit van gebruik, een bedrag ingelegd voor de transitie natuurinclusief.

Bijlagen:

Dossier 2185 voorblad.pdf

RV Adviesnota Raad

Bijlage 1: Optimalisatie bestuurlijke vernieuwing Greidhoeke Plus

Voorgesteld besluit:

Voorstel:

1. De nieuwe werkwijze van Greidhoeke Plus te onderschrijven;
2. Voor de periode 2022 t/m 2024 jaarlijks een bijdrage van € 14.000, - beschikbaar te stellen als cofinanciering in het programma Friese Kleiweide (onderdeel van de regiodeal Natuur Inclusieve Landbouw) en;
3. deze bijdrage te dekken uit het ontwikkelfonds;
4. Het totale bedrag ad € 42.000,--, te dekken in 2023;
5. In 2024 de nieuwe werkwijze kort te laten evalueren ten behoeve van de periode na 2024.

09 Indexering gemeentelijke bijdrage voor gymzaal MFA Sexbierum

In 2015 is door de gemeenteraad besloten om de nieuwbouw van de gymzaal in Sexbierum als
toekomstig onderdeel van het MFC te financieren en hiervoor een bedrag van € 700.000 toe te voegen aan de reserve raadsprioriteiten. Naar aanleiding van een vraag van Stichting Dorpscentrum Sexbierum-Pietersbierum is in 2019 het bedrag geïndexeerd naar de VNG-norm van 2019, namelijk: € 1.136.000. Er is toen door de raad € 436.000 extra beschikbaar gesteld voor de bouw van de gymzaal.

In december 2022 heeft de stichting van aannemers en installateurs de offertes ontvangen voor de bouw van de gymzaal/ het MFA. Er resteert een begrotingstekort van € 137.548. De VNG-norm voor het realiseren van een gymzaal is per 2023 echter gestegen naar een bedrag van € 1.555.082. In een brief aan het college vraagt de stichting aandacht voor de gestegen VNG-norm. In de wetenschap dat de VNG-norm wederom met ruim vier ton is gestegen, stelt het college u voor om de gemeentelijke

bijdrage ten behoeve van de norm te maximaliseren op het daadwerkelijke begrotingstekort, zijnde € 137.548.

Bijlagen:

Dossier 2199 voorblad.pdf

RV Indexering gemeentelijke bijdrage gymzaal MFA Sexbierum

Bijlage 1: Raadsbesluit Bijdrage gymnastiekzaal MFC Sexbierum 2015

Bijlage 2: Raadsbesluit 'Nieuwbouw MFA It Waed Sexbierum-Pietersbierum' 2019

Bijlage 3: Investering en Dekking MFA Sexbierum 2023

Bijlage 4: 2023 Bericht aan wethouder René de Vries

Bijlage 5: Memo Gemeente Franekeradeel 7-10-2015 Exploitatielasten gymzaal Sexbierum

Bijlage 6: 2021 10 28 Motie MFA Sexbierum Pierbierum samen in beweging

Voorgesteld besluit:

1. Een bijdrage beschikbaar te stellen ter compensatie van de gestegen VNG-norm voor de
realisatie van de gymzaal aan Stichting Dorpscentrum Sexbierum-Pietersbierum.
2. Hier als voorwaarde bij op te nemen dat dit de laatste gemeentelijke bijdrage is.
3. Hiervoor een bijdrage van € 137.548 beschikbaar te stellen.
4. Dit bedrag te dekken uit de algemene reserve.

10 VVGB Dorpsmolen Hitzum

De raad wordt voorgesteld om een verklaring van geen bedenkingen aan het college af te geven voor het verlenen van de omgevingsvergunning voor de vervangende nieuwbouw en opschaling van de dorpsmolen in Hitzum.

Bijlagen:

Dossier 2184 voorblad.pdf

Adviesnota Raad

Aanvraagformulier omgevingsvergunning

Toelichting op de aanvraag

Voorbeeld aangezicht VestasV80

Advies provincie

Verklaring van geen bezwaar Rijk

Afmetingen turbine (beschikbare marges)

ruimtelijke onderbouwing

Aeriuss berekening worstcase sloop en bouw

Voorgesteld besluit:

1. Onder voorbehoud van geen ingediende zienswijzen een verklaring van geen bedenkingen af te geven voor de verlening van de omgevingsvergunning voor het vervangen van de dorpsmolen aan de Achlumerweg te Hitzum.

11 Beheerplannen Groen, Wegen, Civieltechnische Kunstwerken en Tractie

In een beheerplan worden de kwaliteit en kwantiteit van de in gemeentelijk eigendom zijnde kapitaalgoederen aangeduid. Het gaat om het geheel van activiteiten die de veiligheid, het comfort en de kwaliteit van de kapitaalgoederen in stand houden tegen zo laag mogelijke kosten. Beheerplannen zijn belangrijk omdat het hier gaat om beheer van kapitaalgoederen en het voorkomen van kapitaalvernietiging. Beheerplannen moeten worden vastgesteld door de raad.

Bijlagen:

Dossier 2200 voorblad.pdf

RV Adviesnota Raad beheerplannen wegen, tractieplan, groen en civiele kunstwerken

Bijlage 1 Beheerplan Wegen 2023-2026

Bijlage 2 Beheerplan groen 2023-2026

Bijlage 3 Beheerplan civiele kunstwerken 2023-2026

Bijlage 4 Tractieplan 2023-2026

Bijlage 5 Motie ecologie in landschapselementen GB en CU

Voorgesteld besluit:

1. Beheerplan 'Wegen':
1.1. Voor het beheerplan 'Wegen' het huidige reguliere onderhoudsbudget en de dotatie aan de
voorziening structureel te verhogen met € 55.894 en het incidenteel verhogen van de voorziening
groot onderhoud met € 2.628.042.
1.2. De verhoging met € 55.894 te dekken door € 55.894 ten laste van Onvoorzien met bestemming (loonen prijsontwikkeling) te brengen en € 2.628.042 ten laste van de algemene reserve.
1.3. Het beheerplan 'Wegen' 2023-2026 vast te stellen

2. Beheerplan 'Groen':
2.1. Voor het beheerplan 'Groen' de bij het BAP beschikbaar gestelde € 760.000 voor ecologisch
bermbeheer en biodiversiteit voor deze planperiode beschikbaar te stellen en voor het regulier
onderhoud groen het structurele tekort van € 1.145.051 per jaar te verhogen door het onderhoudsbudget structureel verhogen met dat bedrag.
2.2. De verhoging met € 1.145.051 te dekken ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en
prijsontwikkeling).
2.3. Het beheerplan Openbaar Groen 2023-2026 vast te stellen

3. Beheerplan 'Civiele Kunstwerken':
3.1. Voor het beheerplan 'Civiele Kunstwerken' de onderhoudsbudgetten structureel te verhogen met €106.741 structureel ruimte maken voor nieuwe kapitaallasten oplopend van €61.584 in 2024 naar
€327.614 in 2026 evenals de voorziening incidenteel met €82.580 vrij te laten vallen.

3.2. De verhoging met € 106.741 te dekken ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en
prijsontwikkeling) te brengen, de nieuwe kapitaallasten uit Onvoorzien structureel te dekken en de
vrijval van € 82.580 ten gunste van de algemene reserve te brengen.
3.3. Het beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’ 2023-2026 vast te stellen

4. Beheerplan ‘Tractieplan’
4.1. Voor het beheerplan ‘Tractieplan’ structureel € 40.000 beschikbaar stellen voor de dekking van
vervangingsinvesteringen.
4.2. De verhoging met € 40.000 ten laste van Onvoorzien structureel te brengen.
4.3. Het beheerplan ‘Tractieplan’ 2023-2026 vast te stellen

12 Bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum

Aan de noordkant van het dorp Winsum ligt de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk'. Een groot deel van de woningen is inmiddels gerealiseerd. Aan de Kleasterkolk, een nieuwe zijstraat van de Trije Keningenwei, kunnen volgens het geldende bestemmingsplan nog zes vrijstaande woningen worden gerealiseerd. Ten opzichte van het oorspronkelijk programma uit 2010 is de huidige marktvraag wat betreft woningbouw gewijzigd. Het nu voorliggende bouwplan voorziet in de bouw van zeven woningen, drie vrijstaande en vier van het type twee-onder-één-kapwoningen. Daarnaast is voor deze zeven woningen een hedendaags beeldkwaliteitsplan opgesteld. Dit is noodzakelijk omdat het gewenste bouwplan zowel strijdig is met het geldende bestemmingsplan als met het huidige beeldkwaliteitsplan. Om de beoogde woningbouw juridisch-planologisch mogelijk te maken, is het opstellen van een nieuw bestemmingsplan noodzakelijk net als de vaststelling van een beeldkwaliteitsplan als aanvulling op de door de raad vastgestelde welstandsnota. Het voorliggende plan voorziet hierin.

Bijlagen:

Dossier 2186 voorblad.pdf

Adviesnota raad bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum met bijbehorend beeldkwaliteitsplan

bijlage 1: bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum

Voorgesteld besluit:

1a. het bestemmingsplan ‘Kleasterkolk te Winsum’ met kenmerk NL.IMRO.1949.BPWinKleasterkolk-ONT1 op de verbeelding onder het onderdeel maatvoering gewijzigd vast te stellen als volgt:
“- maximale bouwhoogte: 6 m;
- maximale goothoogte: 10,5 m”
1b. het in het bestemmingsplan opgenomen beeldkwaliteitsplan ongewijzigd vast te stellen;
2. Voor het bestemmingsplan geen exploitatieplan vast te stellen.

13 Derde wijziging van de programmabegroting 2023

Derde wijziging van de programmabegroting 2023

Bijlagen:

Dossier 2197 voorblad.pdf

RV derde wijziging van de programmabegroting 2023

Bijlage 1 - Begrotingswijziging (derde) begroting 2023

Voorgesteld besluit:

Te besluiten tot wijzigen (derde) van de programmabegroting 2023

14 Tweede begrotingswijziging 2022 Dienst Noardwest

Deze begrotingswijziging hangt samen met twee tijdelijke regelingen die De Dienst in 2022 heeft uitvoert. Dit betreft de Bijzondere Bijstand Energietoeslag en de Regeling Opvang Ontheemden Oekraïne. Dit voorstel is reeds behandeld in het college van 10 januari 2023. Het bijbehorende raadsvoorstel is per abuis niet naar uw raad doorgezonden waardoor deze nu pas voorligt. Excuses voor deze vertraging. Feitelijk is het zo dat we de ramingen voor de bijdragen aan de Dienst al in de eigen begroting staan. Met deze begrotingswijziging heeft u ook al reeds ingestemd in uw raad van 22 december 2022. Met het alsnog voorleggen voldoen we in ieder geval formeel aan de voorschriften van de gemeenschappelijke regeling. Dit zodat de Dienst geen problemen krijgt met haar begrotingsrechtmatigheid.

Besluit:
Geen zienswijze in te dienen op de tweede begrotingswijziging 2022 van de Dienst Noardwest Fryslân.

Bijlagen:

RV Adviesnota Raad

Bijlage 1 Brief van De Dienst Noardwest Fryslan

15 Moties vreemd aan de orde van de dag

16 Sluiting

Besluitenlijst Gemeenteraad Waadhoeke

Datum	09-03-2023
Tijd	19:30 - 22:00
Locatie	Gemeentehuis, Harlingerweg 18 te Franeker
Voorzitter	M.C.M. Waanders/ Griffier R. Koster
Aanwezigen	Paul de Cock, Laas Douma, Leendert Ferwerda, Sietze Greidanus, Ytsje de Groot-Krikke, Bernita Hakvoort, Haaye Hoekstra, Herre Hof, Dirk de Jong, Teun de Jong, Doeke de Jong, Douwe Kamstra, Anita Mast, Hans Nauta, Annet Neudorfer-Eberwijn, Joke Osinga-Bonnema, Dieke van der Pol, Rense Rotsma, Haije Stellingwerf, Rien Venema, Dorine Vlaar - Vroonland, Bert Vollema, Adrie Weiland, Hanna van der Werff, Jochem Jan Zijlstra en Emma Zuidema
College	Marja van der Meer, Jan Dijkstra, Kees Arendz, René de Vries en Secr. Jeroen IJkema
Afwezigen	Tjeerd Cuperus, Marijn Kamerling, Bart van Wijk, Paul de Cock

01 **Opening**

afwezig met kennisgeving:
Marijn Kamerling
Paul de Cock
Bart van Wijk
Tjeerd Cuperus

02 **Vaststellen agenda**

Bijlagen:

Raadsagenda 9 maart 2023

Besluit:

De raadsagenda is conform het voorstel vastgesteld.

03 **Mededelingen**

Besluit:

Wethouder Jan Dijkstra reikt het boek:
"Het verhaal van Waadhoeke" uit aan de raadsleden. Een mooi historisch foto-overzicht van de geschiedenis van onze gemeente door vele eeuwen heen en daardoor ook een mooi relatiegeschenk.

04.a **Vaststellen besluitenlijst 26 januari 2023**

Bijlagen:

Besluitenlijst_Gemeenteraad_Waadhoeke_26_januari_2023.docx

Besluit:

De besluitenlijst van 26 januari 2023 wordt vastgesteld.

04.b **Toezeggingenlijst**

De bijlage is de meest recente lijst met toezeggingen zoals is bijgewerkt op advies van het presidium van 14 februari 2023.

Bijlagen:

Toezeggingen 21-02-2023

Besluit:

De Lijst van Toezeggingen (opgeschoond) wordt vastgesteld.

05 Insprekers:

Er zijn geen insprekers.

06 Vragenuur:

Mw. Bernita Hakvoort , namens VVD en CDA, stelt vragen over de opvang van Oekraïense vluchtelingen in Sexbierum

Mw. Joke Osinga stelt een vraag over de milieustraat (openings- en sluitingstijden op zaterdag).
Dhr. Teun de Jong: meerdere vragen over bouwaanvragen en dit mede in het licht van contact (termijnen) met de gemeente.

Korte toelichting:

Mw. Bernita Hakvoort (ChrU), namens VVD en CDA, stelt een aantal vragen over de opvang van Oekraïense vluchtelingen in Sexbierum
De pfh. burgemeester Marga Waanders geeft de antwoorden, die via de opname zijn te beluisteren.

Mw. Joke Osinga (VVD) stelt een vraag over de gemeentelijke 'milieustraat' (openings- en sluitingstijden op zaterdag).
Pfh wethouder Jan Dijkstra beantwoordt de vraag.

De heer Teun de Jong (VVD) stelt een aantal vragen over bouwaanvragen en dit mede in het licht van contact (termijnen) met de gemeente.
Pfh. wethouder Kees Arendz geeft een antwoord op de vragen.

07.a Behandelvoorstel ingekomen stukken van derden

De ingekomen stukken voor de raad worden conform het advies iun het behandelvoorstel afgehandeld.

Bijlagen:

RV Ingekomen stukken van derden 09-03-2023

Besluit:

Het behandelvoorstel wordt conform het voorstel vastgesteld.

07.b Beantwoording schriftelijke vragen en memo's

Besluit:

Niet van toepassing op deze avond.

08 Begroting Dienst Noardwest Fryslan SoZaWe 2023

Voorstel:

1. Geen zienswijze in te dienen op de begroting na wijziging 2023 van De Dienst Noardwest Fryslân.
2. De incidentele lasten van € 3.479.090 te dekken met de nog te ontvangen bijdragen van het rijk;
3. De extra lasten inburgering van € 363.486 deels ten laste te brengen van onvoorzien met bestemming/inburgering (€ 62.840) en deels ten laste van de specifieke uitkering inburgering (€ 300.646);
4. De extra lasten van € 1.205.038 als gevolg van indexering ten laste te brengen van onvoorzien met bestemming/loon- en prijscompensatie.
5. Het resterend tekort van € 515.149 ten laste te brengen van de begrotingspost ‘onvoorzien structureel’.

Toelichting: De begroting na wijziging 2023 geeft voor Waadhoeke een hogere last van € 5,6 miljoen, waarvan € 3,5 miljoen incidenteel en € 2,1 miljoen structureel, waarbij de nieuwe taakstelling van de wet Inburgering en het wegwerken van de wachtlijst Beschut Werken is verwerkt.

Bijlagen:

Dossier 2167 voorblad.pdf

RV Begr na wijz 2023 Dienst NWF

Bijlage 1. brief begroting na wijziging 2023 voor colleges van B&W gemeenten

Bijlage 2. 5.1. Concept Begroting na wijziging 2023 versie 1

Bijlage 3. 5.2. Bijlage document Concept Begroting na wijziging 2023 versie 1

Stemuitslag:

25 stemmen voor

Besluit:

Het raadsvoorstel wordt aangenomen met algemene stemmen.

09 Re-integratieverordening Participatiewet e.a. 2023

Voorstel:

1.De Re-integratieverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2023 gemeente Waadhoeke vast te stellen.

2.De verordening in werking te laten treden op de dag na bekendmaking en terug te laten werken tot en met 1 januari 2023.

3.De Re-integratieverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2021 gemeente Waadhoeke in te trekken.

Toelichting:

Het college stelt aan de gemeenteraad voor om de re-integratieverordening aan te passen zodat het aantal beschut werk-banen in de gemeente kan worden uitgebreid.

Bijlagen:

Dossier 2142 voorblad.pdf

Raadsvoorstel Re-integratieverordening Participatiewet e.a. 2023

Bijlage 1 Re-integratieverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2023 Waadhoeke

Bijlage 2 Re-integratieverordening Participatiewet, IOAW en IOAZ 2021 Waadhoeke

Stemuitslag:

25 stemmen voor

Besluit:

Het raadsvoorstel is met algemene stemmen aangenomen.

10 RV Rapport Rekenkamer subsidieverstrekking Waadhoeke

Voorstel:

1. Kennis te nemen van het onderzoek van de rekenkamer “Subsidies” en het college verzoeken om
de aanbevelingen over te nemen en te effectueren;
2. De raad van de uitvoering van de aanbevelingen op de hoogte te stellen.

Toelichting: De Rekenkamer heeft het voorstel recent aangeboden aan de raadsleden.

Bijlagen:

RV Rekenkamer rapport gemeentelijke Subsidies incl rapport

Rapportage Rekenkamer subsidies Waadhoeke

Stemuitslag:

25 stemmen voor

Besluit:

Het voorstel met algemene stemmen aangenomen.

11 RV Reglement van orde Gemeenteraad 2023

Voorstel:

Het aangepaste Reglement van Orde 2023 van de raad van de gemeente Waadhoeke vast te stellen.

Bijlagen:

RV Wijziging Reglement van Orde

Reglement v Orde gemeenteraad 2023

Stemuitslag:

25 stemmen voor

Besluit:

Het voorstel met algemene stemmen aangenomen.

12 Gedragscode en Gentle agreement vaststellen

Voorstel:

1. De gedragscode voor raads- en commissieleden vast stellen.
2. Het gentle agreement vast stellen en ondertekenen.

Toelichting:

De raad stelt zijn gedragscode gedurende iedere raadsperiode vast en ieder raadslid kan vervolgens het zogenoemde 'Gentle Agreement' ondertekenen. De gedragscode is uitgebreid besproken tijdens een gespreksessie met de nieuwgekozen raad in september 2022.

Bijlagen:

RVS gedragscode en gentle agreement

Bijlage 1. Gedragscode raad Waadhoeke

gentle agreement Waadhoeke 2023.docx

Stemuitslag:

25 stemmen voor

Besluit:

Het voorstel gedragscode en gentle agreement wordt met algemene stemmen aangenomen.

13 Moties vreemd aan de orde van de dag

Besluit:

Er zijn geen moties Vreemd aan de orde van de dag.

14 Sluiting

Alle raadsleden zijn in de gelegenheid het zogeheten Gentle Agreement te ondertekenen zoals in bijlage 2 bij agendapunt 13 is bijgevoegd.

Besluit:

De voorzitter sluit de vergadering om 21.00 uur.

Toelichting:

Alle raadsleden, de voorzitter en de griffier ondertekenen het Gentle Agreement.

Lijst met toezeggingen aan de raad per 30-03-2023

Agendapunt	Titel	Portefeuillehouder	Deadline	Stand van zaken	Datum afdoening
Gemeenteraad Waadhoeke 26-01-2023 08. Fryske Regiovisie Jeugdhulp	Jaarlijkse kernsessie over jeugdhulp inclusief jaarplan SDF	René de Vries		Zie bijlage.	28-03-2023
Gemeenteraad Waadhoeke 10-11-2022 006. Vragenuur:	Verlichting gemeentehuis	Jan Dijkstra	31-12-2022	Antwoord: De lampen in de raadzaal en de lampen waar de houten tafel staat zijn separaat, op het bedieningspaneel bij de balie, te schakelen. Er wordt een briefje voor op het bedieningspaneel gemaakt zodat het duidelijker is welke knop wat schakelt.	22-03-2023

Vastgesteld in de raadsvergadering van 30-03-2023

De griffier, R. M. Koster

De voorzitter, M. C. M. Waanders

Ingekomen stukken Raad

Agenda: 30-03-2023
Franeker: 15-03-2023

Onderwerp
RV Ingekomen stukken van derden

De ingekomen stukken van de afgelopen periode staan hieronder. Tijdens de raadsvergadering kunnen over de ingekomen stukken vragen gesteld worden over de voorgestelde wijze van afhandelen (artikel 22 Reglement van Orde van de Gemeenteraad).

Ingekomen stukken

Datum	Onderwerp	Advies afdoening
14-03-2023	Brief aan College van Burgemeester en Wethouders Gemeente Waadhoeke aanvraag pre-mantelzorgwoning	In handen stellen van college voor afdoening
14-03-2023	Beleidskader interbestuurlijk toezicht 2023-2026	Voor kennisgeving aannemen
13-03-2023	energiecrisis & verduurzaming dorpshuizen	In handen stellen van college voor afdoening

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 maart 2023

,voorzitter ,griffier

Dit document is digitaal ondertekend

Gemeenteraad Waadhoeke

Dossiernummer	2185
Extern Zaak ID	2022-228228
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	30 maart 2023
Agendapunt	8
Titel	Optimalisatie bestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus
Eigenaar	Bosma, W.
Portefeuillehouder	Jan Dijkstra

Bijlagen
RV Adviesnota Raad
Bijlage 1: Optimalisatie bestuurlijke vernieuwing Greidhoeke Plus

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Gemeenteraad Waadhoeke	**30 maart 2023**

Toelichting

Al een aantal jaren nemen wij, vanuit het ontwikkelperspectief, deel aan de interbestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus. Binnen deze samenwerking spannen de provincie, gemeenten en Wetterskip zich in voor het optimaal faciliteren van initiatiefnemers op het gebied van natuurinclusief platteland in het Friese Kleiweidegebied. In de periode 2022 tot 2024 werkt Greidhoeke Plus samen met betrokken partijen via een integrale en gebiedsgerichte aanpak aan de uitvoering van het streefbeeld en actieplan voor de kleiweide. Daarin is een aantal hoofdlijnen benoemd in de aanpak om de transitie naar een meer natuurinclusief platteland in de Friese kleiweide regio te versnellen
De provincie Fryslân financiert dergelijke natuurinclusieve initiatieven via de Regiodeal NIL (natuurinclusieve landbouw). Greidhoeke Plus neemt hierin een ondersteunende rol voor haar rekening waarbij wordt ingezet om inhoudelijke verbindingen te leggen, synergie te bewerkstelligen tussen alle initiatieven en uiteraard de financiering rond te krijgen.
Greidhoeke Plus komt daarbij ook nadrukkelijk in beeld om een rol te vervullen in het subsidieproces en wordt daarmee een schakel tussen de Regiodeal NIL en andere (co-)financieringsstromen en initiatiefnemers. Het streven is om overheidsbudgetten te bundelen en deze in één integrale subsidiebeschikking richting initiatieven te krijgen.
Vanuit Greidhoeke Plus ligt de wens voor om voor 2022 e.v. in te zetten op een bestuurlijke vernieuwende aanpak. Hierbij wordt door alle deelnemers aan Greidhoeke Plus, naar rato van de intensiteit van gebruik, een bedrag ingelegd voor de transitie natuurinclusief.

Voorgesteld besluit

Voorstel:

1. De nieuwe werkwijze van Greidhoeke Plus te onderschrijven;
2. Voor de periode 2022 t/m 2024 jaarlijks een bijdrage van € 14.000, - beschikbaar te stellen als cofinanciering in het programma Friese Kleiweide (onderdeel van de regiodeal Natuur Inclusieve Landbouw) en;
3. deze bijdrage te dekken uit het ontwikkelfonds;
4. Het totale bedrag ad € 42.000,--, te dekken in 2023;
5. In 2024 de nieuwe werkwijze kort te laten evalueren ten behoeve van de periode na 2024.

Aanwezigen

Paul de Cock, Tjeerd Cuperus, Laas Douma, Leendert Ferwerda, Sietze Greidanus, Ytsje de Groot-Krikke, Bernita Hakvoort, Haaye Hoekstra, Herre Hof, Dirk de Jong, Teun de Jong, Doeke de Jong, Douwe Kamstra, Anita Mast, Hans Nauta, Annet Neudorfer-Eberwijn, Joke Osinga-Bonnema, Dieke van der Pol, Rense Rotsma, Haije Stellingwerf, Rien Venema, Dorine Vlaar - Vroonland, Adrie Weiland, Hanna van der Werff, Bart van Wijk, Jochem Jan Zijlstra en Emma Zuidema

Afwezigen

Marijn Kamerling en Bert Vollema

AAN DE RAAD

Datum opgesteld	28 februari 2023	**Behandelend ambtenaar**	W. Bosma
Datum agendering	30 maart 2023	**E-mailadres**	w.bosma@waadhoeke.nl
Onderwerp	Optimalisatie bestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus	**Telefoonnummer**	
Portefeuillehouder	Jan Dijkstra		

Samenvatting

Al een aantal jaren nemen wij, vanuit het ontwikkelperspectief, deel aan de interbestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus. Binnen deze samenwerking spannen de provincie, gemeenten en Wetterskip zich in voor het optimaal faciliteren van initiatiefnemers op het gebied van natuurinclusief platteland in het Friese Kleiweidegebied. In de periode 2022 tot 2024 werkt Greidhoeke Plus samen met betrokken partijen via een integrale en gebiedsgerichte aanpak aan de uitvoering van het streefbeeld en actieplan voor de kleiweide. Daarin is een aantal hoofdlijnen benoemd in de aanpak om de transitie naar een meer natuurinclusief platteland in de Friese kleiweide regio te versnellen

De provincie Fryslân financiert dergelijke natuurinclusieve initiatieven via de Regiodeal NIL (natuurinclusieve landbouw). Greidhoeke Plus neemt hierin een ondersteunende rol voor haar rekening waarbij wordt ingezet om inhoudelijke verbindingen te leggen, synergie te bewerkstelligen tussen alle initiatieven en uiteraard de financiering rond te krijgen. Greidhoeke Plus komt daarbij ook nadrukkelijk in beeld om een rol te vervullen in het subsidieproces en wordt daarmee een schakel tussen de Regiodeal NIL en andere (co-)financieringsstromen en initiatiefnemers. Het streven is om overheidsbudgetten te bundelen en deze in één integrale subsidiebeschikking richting initiatieven te krijgen.

Vanuit Greidhoeke Plus ligt de wens voor om voor 2022 e.v. in te zetten op een bestuurlijke vernieuwende aanpak. Hierbij wordt door alle deelnemers aan Greidhoeke Plus, naar rato van de intensiteit van gebruik, een bedrag ingelegd voor de transitie natuurinclusief.

Voorstel

1. De nieuwe werkwijze van Greidhoeke Plus te onderschrijven;
2. Voor de periode 2022 t/m 2024 jaarlijks een bijdrage van € 14.000, - beschikbaar te stellen als cofinanciering in het programma Friese Kleiweide (onderdeel van de regiodeal Natuur Inclusieve Landbouw) en;
3. deze bijdrage te dekken uit het ontwikkelfonds;
4. Het totale bedrag ad € 42.000,--, te dekken in 2023;
5. In 2024 de nieuwe werkwijze kort te laten evalueren ten behoeve van de periode na 2024.

Inleiding
Al een aantal jaren nemen wij, vanuit het ontwikkelperspectief, deel aan de interbestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus. Binnen deze samenwerking spannen de provincie, gemeenten en Wetterskip zich in voor het optimaal faciliteren van initiatiefnemers op het gebied van natuurinclusief platteland in het Friese Kleiweidegebied. In de periode 2022 tot 2024 werkt Greidhoeke Plus samen met betrokken partijen via een integrale en gebiedsgerichte aanpak aan de uitvoering van het streefbeeld en actieplan voor de kleiweide. Daarin is een aantal hoofdlijnen benoemd in de aanpak om de transitie naar een meer natuurinclusief platteland in de Friese kleiweide regio te versnellen. De ambities die Greidhoeke Plus nastreeft zijn onze gemeente niet vreemd, gezien het ontwikkelperspectief en de volgende tekst uit het coalitieakkoord:
"We willen bereiken dat landschap, natuur en landbouw elkaar duurzaam versterken, zodat we kunnen blijven genieten van een gezond en divers landschap.
We ondersteunen initiatieven die de natuur, het landschap en de biodiversiteit versterken, zoals het initiatief van het agrarisch collectief Waadrâne. We gaan de samenwerking met de agrarische sector versterken. We onderzoeken hoe we kunnen bijdragen aan de bossenstrategie uit het Klimaatakkoord door meer 'verticaal' groen en meer biodiversiteit te realiseren, passend bij het landschap van Waadhoeke".

De provincie Fryslân financiert dergelijke natuurinclusieve initiatieven via de Regiodeal NIL (natuurinclusieve landbouw). Greidhoeke Plus neemt hierin een ondersteunende rol voor haar rekening waarbij wordt ingezet om inhoudelijke verbindingen te leggen, synergie te bewerkstelligen tussen alle initiatieven en uiteraard de financiering rond te krijgen. Greidhoeke Plus komt daarbij ook nadrukkelijk in beeld om een rol te vervullen in het subsidieproces en wordt daarmee een schakel tussen de Regiodeal NIL en andere (co-)financieringsstromen en initiatiefnemers. Het streven is om overheidsbudgetten te bundelen en deze in één integrale subsidiebeschikking richting initiatieven te krijgen.

Vanuit Greidhoeke Plus ligt de wens voor om voor 2022 e.v. in te zetten op een bestuurlijke vernieuwende aanpak. Hierbij wordt door alle deelnemers aan Greidhoeke Plus, naar rato van de intensiteit van gebruik, een bedrag ingelegd voor de transitie natuurinclusief.

Beoogd (meetbaar) effect
Tot op dit moment verleent elke overheid de eigen subsidiebijdrage aan initiatiefnemers via een subsidiebeschikking. Dat neemt met zich mee dat er voor een enkel initiatief soms wel 3 tot 4 verschillende beschikkingen worden afgegeven. De nieuwe werkwijze zou deze bestuurlijke spaghetti moeten voorkomen en voor de initiatiefnemer uitmonden in een overzichtelijk integraal subsidietraject.

Motivering

<u>Argumenten</u>
1.1 De nieuwe werkwijze is integraal en effectief.

In de nieuwe werkwijze wordt ernaar gestreefd om middels één subsidiebeschikking namens alle betrokken overheden, initiatieven te ondersteunen met één integrale afweging gebaseerd op de al vastgelegde kaders. Er wordt dan als één overheid opgetreden.

1.2 De oude werkwijze is intensief, verwarrend en tijdrovend voor de initiatiefnemer
Tot nu toe moest de initiatiefnemer min of meer 'leuren' met zijn/ haar initiatief langs alle verschillende subsidie gevende partijen. Daarbij had vaak elke partij een eigen subsidie afwegingskader, besluitvormings- en tijdstraject. Dit kwam de transparantie niet ten goede en resulteerde geregeld in langdurende onzekere periodes. Niet elk initiatief kan dat doorstaan. Om de energie in een initiatievenproces te houden, wordt gevraagd om duidelijkheid, eenduidigheid, integraliteit en snelheid.

1.3 De nieuwe werkwijze sluit aan bij het ontwikkelperspectief
Ontwikkellijn D, landschap een duurzame oogst voor de toekomst' gaat, naast landschap en landbouw ook over de natuurinclusiviteit. De kwaliteiten van een landschap als drager van de biodiversiteit is een belangrijk speerpunt.

1.4 De nieuwe werkwijze past bij het gedachtengoed van nabij besturen
Het optreden als één compacte overheid met beslissingsbevoegdheid in subsidietrajecten voor natuurinclusieve initiatieven binnen vastgestelde kaders, staan we als gemeente dicht bij de initiatiefnemer en zijn we in staat om snel en daadkrachtig op te treden.

1.5 De nieuwe werkwijze past binnen het coalitieakkoord
Uit het coalitieakkoord komt de volgende tekst waaruit blijkt dat de natuur, het landschap en de biodiversiteit een belangrijke plaats innemen:

Wat willen we bereiken?
Landschap, natuur en landbouw versterken elkaar duurzaam, zodat we kunnen blijven genieten van een gezond en divers landschap
Wat gaan we daarvoor doen?
- *Meer aandacht besteden aan ecologisch bermbeheer, waarbij wel rekening wordt gehouden met de verkeersveiligheid. Het maaibeleid is gericht op het beschermen en versterken van flora en fauna.*
- *Onderzoeken hoe we kunnen bijdragen aan de bossenstrategie uit het Klimaatakkoord door meer 'verticaal' groen en meer biodiversiteit te realiseren, passend bij het landschap van Waadhoeke.*
- *Voor iedere baby die geboren wordt een boom planten.*
- *Initiatieven ondersteunen die de natuur, het landschap en de biodiversiteit versterken, zoals het initiatief van het Agrarisch Collectief Waadrâne.*
- *Lokale initiatieven om een dorp of wijk te vergroenen kunnen een beroep doen op het Dorpen- en wijkenfonds of op een speciale subsidieregeling.*
- *Natuur- en milieueducatie structureel aanbieden op scholen om bewustwording bij kinderen en ouders te vergroten. Als de pilot succesvol is, zal dit onderdeel worden van het onderwijsbeleid.*
- *De samenwerking met de agrarische sector versterken.*
- *Eisen stellen aan de landschappelijke inpassing van bedrijven en bedrijfsterreinen.*
- *Niet meewerken aan de vestiging van grootschalige databedrijven en distributiecentra.*

1.6 De nieuwe werkwijze past binnen het actieplan Biodiversiteit
Dit spreekt voor zich. Het gaat om natuurinclusieve initiatieven die een bijdrage kunnen leveren aan het terugbrengen, versterken of ontwikkelen van de biodiversiteit.

3.1 Het ontwikkelfonds is mede bedoeld voor dergelijke initiatieven en geeft de mogelijkheden voor flexibiliteit
a. Unieke, onderscheidende ontwikkelprojecten die bijdragen aan de strategische doelen van Waadhoeke. *Het betreffen vaak projecten die een 'sneeuwbaleffect' kunnen hebben bijvoorbeeld t.b.v. een meer natuurinclusieve manier van bedrijfsvoering voor de agrariër. Ook de bewustwording bij de burgers over het belang van biodiversiteit en een aantrekkelijk landschap kan met de uitvoering van dergelijke projecten een impuls krijgen.*
b. Het betreffen vaak projecten met een eenmalig karakter, meestal met een uitvoeringstermijn van meerdere jaren, *in samenwerking met overheden, ondernemers, (onderwijs en maatschappelijke organisaties). Dit natuurlijk afhankelijk van het soort initiatief*.
c. Het stimuleren van *samenwerking tussen verschillende partijen kan ons helpen de eigen strategische doelen te borgen. We ontwikkelen een netwerk en kunnen kennis delen en mogelijk nieuwe financieringsbronnen aanboren.*
d. Cofinanciering. *Elke in Greidhoeke Plus betrokken partij spant zich in om cofinanciering te realiseren en te genereren. Ook van de initiatiefnemer wordt hierin de nodige inspanning gevraagd. Door hierin samen te werken hopen wij meer middelen te genereren die bijdragen aan de ontwikkeling van het (agrarisch) natuur- en landschapsbeheer*.
e. Het kan gaan om voorfinanciering van investeringen *om op deze wijze projecten te versnellen die mogelijk in een later stadium via andere middelen, door andere partijen, bekostigd kunnen worden. Het doel zou in dat geval zijn om voortgang in projecten te kunnen houden, waarbij de bijdrage later weer terugvloeit naar de middelen van Greidhoeke plus*.

5.1 Een nieuwe werkwijze vraagt bij voorkeur om een onderzoek naar de effectiviteit t.b.v. mogelijk prolongatie
Het voorstel is om de nieuwe werkwijze te omarmen. Bij voorbaat is de effectiviteit van een nieuwe werkwijze moeilijk te duiden. Wij achten het van belang om aan het einde van de eerste periode (in 2024/2025), de werkwijze kort te evalueren, alvorens deze mogelijk voort te zetten.

Kanttekeningen
1.1 Een nieuwe werkwijze moet worden ontwikkeld
In de praktijk is het lastig gebleken om middelen van verschillende overheden te bundelen en te zorgen voor één overzichtelijk, soepel en effectief subsidietraject. Daar ligt dan ook een grote uitdaging. Dit vraagt bijvoorbeeld ook om een centrale kassiersfunctie van één van de deelnemende partijen. Ook moet gekeken worden naar aspecten van rechtmatigheid, staatssteun, e.d. Inmiddels is de provincie Fryslân bereid gevonden de kassiersrol en penvoerder op zich te nemen.

1.2 Uitkomst projecten is soms onzeker
Het betreft in een aantal gevallen initiatieven waarbij 'iets nieuws' wordt geprobeerd. Niet voor elke maaltijd bestaat een recept. Het is vaak een zaak van 'trial and error'. Echter zonder dergelijke projecten komt er geen innovatie tot stand. Sommige processen moeten worden losgelaten om zo te leren en een initiatief te laten evolueren.

1.3 Cofinanciering vooraf vraagt om 'loslaten'
Door op de voorgestelde wijze jaarlijks een bedrag aan cofinanciering te leveren, is er slechts beperkte invloed op de reis. Vooraf zijn kaders gesteld die al sinds 2021 vastliggen in het streefbeeld en het uitvoeringsplan. Deze notities zijn van onderop, met mensen uit het gebied, tot stand gekomen en hebben daarmee een breed commitment. De vastliggende documenten passen binnen de gemeentelijke kaders, zoals het ontwikkelperspectief en het coalitieakkoord. De bestemming van de reis ligt daarmee min of meer vast. Echter de wijze van vervoer, het aantal inzittenden en de aard van de reisgenoten, de route en de wijze van aankomst worden overgelaten aan de initiatiefnemer. Dat is ook nodig om elke betrokken partij in zijn/ haar kracht te zetten. Zoals al aangegeven zijn de kaders gesteld en onderschreven wat deze werkwijze ook mogelijk maakt. Daarbij wordt opgemerkt dat de natuurinclusieve landbouw centraal staat.

Analyse
Transitie naar een natuurinclusief platteland
Voor elk gebied is de biodiversiteit van soorten zoals planten, vogels en insecten van belang voor de productie van zuurstof, afbraak van dode dieren en planten, bestuiving van planten (waaronder landbouwgewassen), waterzuivering en het beheersen van plagen. Daarom gaat de regio actief bijdragen aan de bescherming van planten en dieren die ook hier steeds meer achteruit zijn gegaan. Landbouw en natuur staan daarbij ten dienste aan elkaar. Concrete projecten die worden ondernomen zijn gericht op ecologisch bermbeheer, meer kruidenrijke graslanden of stroken en kennisontwikkeling op het gebied van gezonde bodem met bijpassend beheer. Gezien de grote effecten van veel vormen van landbouw op milieu en natuur, wordt gezocht naar een meer duurzame vorm van het landbouwsysteem. Essentie van duurzame landbouw is om grondstoffen en producten zo lang en zo hoogwaardig mogelijk in de kringloop te houden door volledige benutting van grondstoffen, hoogwaardig gebruik van biomassa en recycling van reststromen. Dit vraagt om samenwerking vanuit alle schakels in de keten en op alle niveaus. Voor het kleiweidegebied liggen er kansen voor samenwerking tussen veehouderij en akkerbouw om de kringloop zo goed mogelijk te sluiten. Kennisontwikkeling en -overdracht is van groot belang bij herstel van de bodemgezondheid specifiek voor kleiweidegronden. Bij interacties van gebruik wordt waar mogelijk gestreefd naar meervoudig ruimtegebruik en afstemming met belanghebbenden in het kleiweidegebied. De landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden worden behouden en waar mogelijk versterkt.

Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw
Noord-Nederland als koploper van een vitaal platteland! Vanuit deze ambitie werken landbouw, natuur en onderwijs sinds eind 2019 samen in de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw, met als doel de omslag naar een landbouwvorm die zowel voedsel produceert als de omgeving versterkt. In acht proefgebieden in Groningen, Fryslân en Drenthe wordt gewerkt aan de verbetering van de biodiversiteit, bodemkwaliteit, leefbaarheid en het landschap.
De gezamenlijke ambitie is om een duurzame, natuurinclusieve landbouw te realiseren. Landbouw die grondgebonden en circulair is, bijdraagt aan het herstel van de biodiversiteit, maatschappelijk draagvlak heeft én economisch rendeert. We doen dit vanuit het besef dat een omslag noodzakelijk is om de sector op de lange termijn gezond, levensvatbaar, concurrerend en rendabel te laten zijn. Hiermee willen we Noord-Nederland als koploper voor een duurzaam platteland op de kaart zetten. Dit pakken wij via een integrale en (provinciegrensoverschrijdende) gebiedsgerichte aanpak op. Doel van deze gebiedsgerichte aanpak is om elke grondgebruiker of agrariër een handelingsperspectief te bieden

om invulling te geven aan natuurinclusieve landbouw die past in dat gebied. Dit geldt voor alle gebieden die binnen de regiodeal NIL vallen, te weten:

1. De Veenkoloniën (Groningen/Drenthe)
2. Westerwolde (Groningen)
3. Oldambt (Groningen)
4. Noordelijke kleischil (Groningen/Fryslân) 5
5. Veenweidegebied (Fryslân)
6. Kleiweidegebied (Fryslân)
7. Schiermonnikoog (Fryslân)
8. Drents Plateau (Drenthe).

Het Rijk en de drie noordelijke provincies sloten in 2019 de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw. Daarmee komt € 20 miljoen beschikbaar voor initiatieven die de biodiversiteit, de landschapskwaliteit en de agrarische sector dienen.

Greidhoeke Plus

Greidhoeke Plus is de interbestuurlijke samenwerking voor een van die acht gebieden, het Friese kleiweidegebied. De overheden provincie, waterschap en de gemeenten spannen zich in voor het optimaal faciliteren van initiatiefnemers op het gebied van natuurinclusief platteland in het Friese kleiweidegebied. In de periode van 2022 tot 2024 werkt Greidhoeke Plus samen met betrokken partijen via een integrale en gebiedsgerichte aanpak aan de uitvoering van streefbeeld en actieplan voor de Friese Kleiweide (Bijlage 1).

Start uitvoering 2021

In het gebied is energie aanwezig om met de hierboven geschetste opgaven aan de slag te gaan. In vier deelgebieden is hiervoor door direct betrokkenen in 2020 een plan opgesteld. Deze plannen zijn de onderlegger en inspiratie geweest voor het opstellen van een streefbeeld en actieplan voor het totale Friese kleiweide gebied. Dit streefbeeld en actieplan is vastgesteld door de stuurgroep regiodeal Natuurinclusieve landbouw (NIL). De organisatie die de uitvoering van het streefbeeld en actieplan coördineert, begeleidt en faciliteert is Greidhoeke Plus. Greidhoeke Plus is de interbestuurlijke samenwerking tussen de gemeenten Leeuwarden, Waadhoeke, Súdwest-Fryslân en Fryske Marren, de Provincie Fryslân en het Wetterskip Fryslân. In 2021 is een aantal projecten in de vier deelgebieden opgestart. Deze projecten waren bedoeld om de energie in de gebieden vast te houden, een eerste begin te maken met de realisatie van de actielijnen uit het streefbeeld en actieplan en daarvoor het laaghangende fruit te benutten. De projecten 2021 zijn meegefinancierd vanuit de regiodeal NIL, maar ook andere middelen vanuit de samenwerkende overheden zijn hiervoor ingezet. Voor de periode 2022-2024 wil Greidhoeke Plus met de gebiedsgerichte integrale aanpak verder.

Focus binnen de Friese kleiweide ligt vooral op die gebieden waar al energie en bereidheid zit om aan de transitie naar een meer natuurinclusief platteland te werken. Greidhoeke Plus neemt een ondersteunende rol in waarbij wordt ingezet om inhoudelijk verbindingen te leggen, synergie te bewerkstelligen tussen alle initiatieven en uiteraard de financiering rond te krijgen. Greidhoeke Plus komt daarbij ook nadrukkelijk in beeld om een rol te vervullen in het subsidieproces en wordt daarmee een schakel tussen de Regio Deal en andere (co-)financieringsstromen en de initiatiefnemers. Daarbij is het streven om overheidsbudgetten te bundelen en deze in één integrale subsidiebeschikking richting initiatieven te krijgen.

De ervaring van de eerste subsidieronde in 2021 leert dat het bundelen van overheidsbudgetten een lastig fenomeen is. Er zijn projecten in de Friese kleiweide waar drie verschillende beschikkingen zijn afgegeven, zelfs binnen één overheid moest een initiatiefnemer meerdere aanvragen voor hetzelfde project indienen. Naast de aanvraag vragen de verschillende regelingen ook eigen verantwoordingseisen.
Vanuit Greidhoeke Plus willen we voor 2022, e.v. daarom inzetten op bestuurlijk vernieuwende aanpak. Hierbij wordt door alle overheidspartners van GH+ een bedrag ingelegd voor de transitie natuurinclusief. Daar wordt dan een verdeelsleutel voor gehanteerd worden, niet elke overheid zit tenslotte even 'zwaar' in de Regio Deal kleiweide. De inzet kan dan een verdubbeling van RD-middelen (die werd ook in 2021 gerealiseerd) zijn. Dit vraagt een centrale kassiersfunctie die financieringsstromen int en doorsluist. Er kan vanuit en richting de gebieden op een eenvoudige en overzichtelijke manier met één aanvraag, beschikking, geldstroom en verantwoording worden gewerkt.

Verdeelsleutel
Uit de Regiodeal NIL is tot het eind van de looptijd, december 2024, nog circa 1 miljoen beschikbaar. Onderstaande bedragen worden binnen de eigen organisatie als uitgangspunt voor besluitvormingsproces gebruikt.
Jaarlijkse cofinanciering in Programma Friese Kleiweide van partners Greidhoeke Plus:

Gemeente SWF	€ 56.000, -
Gemeente Waadhoeke	€ 14.000, -
Gemeente Leeuwarden	€ 28.000, -
Wetterskip Fryslân	€ 14.000, -
Provincie Fryslân*	€ 28.000, -

** Provincie Fryslân heeft voor dit programma al een bijdrage beschikbaar gesteld in de vorm van cofinanciering van de Regiodeal NIL. De verbreding van het programma Friese Kleiweide naar Natuur inclusief Platteland motiveert deze aanvullende bijdrage*

Omdat de gemeente de Fryske Marren zich voornamelijk richt op het veenweidegebied, maken zij geen deel uit van deze uitwerking.

Alternatieven
1. De nieuwe werkwijze niet omarmen

Daarmee zou een streep gaan door het gezamenlijk optrekken en zou de interbestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus aan effectiviteit inboeten. Initiatieven kunnen vertragen of misschien wel geheel niet van de grond komen. Daarnaast wordt de kans gemist om ook als overheid te vernieuwen en het nabij besturen echt een gezicht te geven.

Vervolg
Zodra de financiële dekking is geborgd kan Greidhoeke Plus een start maken met de implementatie van de nieuwe werkwijze. Evaluatie wordt voorgesteld in de loop van 2024.

Inwonersparticipatie
Ten behoeve van deze besluitvorming zal er geen sprake zijn van inwonersparticipatie. Echter, bij de totstandkoming van het streefbeeld voor het kleiweidegebied en het uitvoeringsplan zijn veel partijen

betrokken geweest. Het streefbeeld is van onderuit opgebouwd. Natuurlijk zal er bij de te subsidiëren initiatieven wel naar inwonerparticipatie worden gekeken. De mate waarin zal afhankelijk zijn van de aard van het initiatief.

Communicatie
Natuurlijk wordt het genomen besluit gecommuniceerd met de deelnemers aan Greidhoeke Plus. Daarnaast zal de nieuwe werkwijze van Greidhoeke Plus, vanuit dit samenwerkingsverband breed worden uitgedragen.

Financiën
Het betreft een jaarlijkse bijdrage aan cofinanciering van € 14.000, - voor de jaren 2022, 2023 en 2024. Dat komt neer op een totaal van € 42.000, - voor drie jaar. Er wordt voorgesteld om de gehele bijdrage in 2023 te voldoen. De provincie fungeert hier als kassier/ penvoerder en draagt zorg voor het financiële proces. De provincie is bekend met een dergelijke werkwijze en heeft de organisatie om dit op een soepel wijze te regelen. De kosten voor de gemeente Waadhoeke worden gedekt uit het ontwikkelfonds (bestemmingsreserve). De uitgaven van het ontwikkelfonds zijn als volgt:

Totaal budget Ontwikkelfonds	**500.000**
Bijdrage Actieplan economie	150.000
Bijdrage biodiversiteitsproject Waadrâne	45.000
Bijdrage DOM's	87.500
Bijdrage Greidhoeke plus	42.000
Nog beschikbaar	**175.500**

Juridisch kader
Er wordt voorgesteld om de interbestuurlijke samenwerking vast te gaan leggen in een samenwerkingsovereenkomst. Een samenwerkingsovereenkomst betreft geen deelneming als bedoeld in artikel 160 lid 2 van de Gemeentewet (stichting, vereniging, e.v.). De gemeente werkt al op diverse taakvelden samen met andere overheden, al dan niet via een overeenkomst.

Bijlagen
Bijlage 1: Streefbeeld en actieplan Fries Kleiweidegebied.

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2023-02-031789

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 28 februari 2023;

B E S L U I T

1. De nieuwe werkwijze van Greidhoeke Plus te onderschrijven;
2. Voor de periode 2022 t/m 2024 jaarlijks een bijdrage van € 14.000, - beschikbaar te stellen als cofinanciering in het programma Friese Kleiweide (onderdeel van de regiodeal Natuur Inclusieve Landbouw) en;
3. deze bijdrage te dekken uit het ontwikkelfonds;
4. Het totale bedrag ad € 42.000,--, te dekken in 2023;
5. In 2024 de nieuwe werkwijze kort te laten evalueren ten behoeve van de periode na 2024.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 maart 2023,

, voorzitter

, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

Natuurinclusief Platteland in de Friese Kleiweide

Aansluiten daar waar energie zit

Streefbeeld 2030 en actieplan 2021-2023

Januari 2021

Greidhoeke Plus, voor een natuurinclusieve regio

provinsje fryslân
provincie fryslân

Gemeente Leeuwarden

De Fryske Marren

Wetterskip Fryslân

Gemeente Súdwest-Fryslân

Colofon

Teksten
Jan Theun Visser, *Compass 4U*
Kees de Vries, Wim van Gorkum, Hielke Hijlkema en Anita van der Werf, *Greidhoeke Plus*

Vormgeving
Hiske Hartmans, *MiddelPuntMedia*

Illustraties drieluik
Elisabeth van der Spek, *Atelier Spek*

Foto's
Greidhoeke Plus,
Marcel van Kammen, *Kening*

Eindredactie
Kees de Vries, Wim van Gorkum en Anita van der Werf, *Greidhoeke Plus*

Met speciale dank aan
Symen Bouma en Bert Vollema, *ANV Greidhoeke*
Wigle Sinnema en Jetty de Vries, *Collectief Súdwestkust*
Roos van der Veen en Jan Galema, *Stichting Gouden Land*
Marcia de Graaff, *Kening*
Skelte Brouwers en Johannes Wassenaar, *Natuerkoöperaasje Baarderadiel*
Jaap Jepma en Ilse Luijken, *Noordtij*

Mogelijk gemaakt door

Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw

Copyright © 2021 Greidhoeke Plus

Inhoudsopgave

Aanleiding		3
Proces		4
Streefbeeld 2030		9
Actieplan 2021-2023		11
Vervolgproces		13
Bijlage 1	Plannen van de vier deelgebieden	15
Bijlage 2	Actielijnen gekoppeld aan de plannen uit de vier deelgebieden	86
Bijlage 3	Deskstudie Kleiweide	96

Aanleiding

Grote opgave in het landelijk gebied

In het landelijk gebied zijn de komende jaren enorm grote opgaven, ook in Fryslân. Veel van die opgaven hebben te maken met een combinatie van ontwikkelingen in de landbouw en andere grote maatschappelijke transities. De uitdaging is om maatschappelijke kernwaarden (mooi landschap, rijke natuur, een gezond milieu, klimaat adaptieve leefomgeving, veerkrachtige ondernemers en samenleving) te verbinden en in samenhang te beschouwen. Er gebeurt al heel veel op dat terrein, want zowel boeren, burgers, bedrijven als beleidsmakers zijn zich volop bewust van de uitdagingen en opgaven. Vanuit verschillende kanten worden landelijk en regionaal initiatieven ontplooid.

Natuurinclusieve landbouw

Veel van de activiteiten vinden plaats onder het motto van het streven naar natuurinclusieve landbouw. Die opgave raakt sterk aan de bedrijfsvoering van individuele boeren, maar kan eigenlijk alleen succesvol zijn als er in de hele keten goed wordt samengewerkt en er een min of meer gemeenschappelijk beeld is van de toekomst. Om daar vorm aan te geven heeft Noord-Nederland een Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw gesloten met het Rijk. Het doel van de Regio Deal is om de transitie naar een meer natuurinclusieve landbouw te versnellen.
Er zijn in de drie noordelijke provincies acht gebieden gekozen waar ruimte is om te experimenteren om tot de gewenste ontwikkeling te komen. Het Friese kleiweidegebied is één van die acht gebieden.

Het gebied tussen Leeuwarden, Sneek, Workum en Harlingen bestaat uit een grondsoort die voornamelijk bestaat uit jonge zeeklei op veen. Hierdoor is het gebied vooral geschikt voor melkveehouderij. In het noordelijk deel, langs de Wadden, liggen de zwaardere kalkarme kleigronden, het gebied de Noordelijke Kleischil, dat doorloopt in Groningen. Hier wordt voornamelijk akkerbouw bedreven. Langs de zuidrand van het Friese kleiweidegebied is er sprake van een geleidelijke overgang naar het Friese veenweidelandschap. Anders dan in het kleiweidelandschap zorgt bodemdaling in het veengebied voor een noodzaak tot peilaanpassing om landbouwgebruik te kunnen voortzetten. De Friese kleiweide wordt aan de westkant begrensd door water. Met noordelijk van de Afsluitdijk, de Wadden met de UNESCO Werelderfgoedstatus en zuidelijk van de Afsluitdijk het IJsselmeer, een internationaal belangrijk zoetwatergebied.

Proces

Binnen de aanpak Regio Deal Natuurinclusieve landbouw is de interbestuurlijke samenwerking Greidhoeke Plus door de organisatie van de Regio Deal gevraagd om voor het Friese kleiweidegebied een streefbeeld en actieplan te maken. De gemeenten Leeuwarden, Súdwest-Fryslân en De Fryske Marren, de provincie Fryslân en Wetterskip Fryslân, werken samen onder de naam Greidhoeke Plus. Er wordt samengewerkt aan een natuurinclusief platteland, met o.a. processen rond de landbouwtransitie en de natuurinclusieve kringloopaanpak. Het kleiweidegebied ligt deels in de Gemeente Waadhoeke. Deze gemeente is ambtelijk al aangesloten bij Greidhoeke Plus. De gemeente overweegt ook bestuurlijk aan te haken. Hierover wordt begin 2021 een besluit vanuit de gemeente Waadhoeke verwacht.

Greidhoeke Plus heeft de opdracht vanuit de Regio Deal Natuurinclusieve landbouw opgepakt op een experimentele wijze door gebruik te maken van energie in het gebied zelf. Waar zit binnen de Friese kleiweide energie bij direct betrokkenen om met natuurinclusief platteland aan de slag te gaan? Dit gaat verder dan alleen natuurinclusieve landbouw.

In het kleiweidegebied heeft Greidhoeke Plus vier initiatieven/energiebronnen getraceerd: ANV Greidhoeke, Collectief Súdwestkust, Stichting Gouden Land en een samenwerking in Baarderadiel tussen Kening en Natuerkoöperaasje Baarderadiel.

De vier gebiedsprocessen zijn opgestart in Corona tijd waardoor we te maken kregen met beperkingen in de groepsgrootte van fysieke bijeenkomsten. Dit was een extra handicap. Dat het toch gelukt is om in de gebieden een proces op te starten en te doorlopen met vele deelnemers, zien wij als een teken van veel positieve energie in de gebieden. In de gebieden voelt men het belang en de urgentie. Het enthousiasme komt uit meerdere onderdelen van de gemeenschap. Vanuit Greidhoeke Plus hebben wij onze uiterste best gedaan om de gebiedsprocessen de afgelopen maanden te ondersteunen en te faciliteren. Om extra inhoudelijke voeding te geven aan de diverse gebiedsprocessen in het kleiweidegebied is voorafgaand aan de gebiedsprocessen een deskstudie uitgevoerd.

Deskstudie

Er is veel nationaal en regionaal beleid geformuleerd rond de (natuurinclusieve) landbouw en daaraan gerelateerde onderwerpen. Het Rijk, de provincies, gemeenten, waterschappen, landbouw- en natuurorganisaties hebben, ook in onderlinge samenwerking, al uitvoerig nagedacht over de toekomst en de noodzakelijke transitie van de landbouw. Daarom is gestart met een deskstudie naar een breed scala van deze (beleids)documenten. De notitie ‘Deskstudie Natuurinclusief Landbouwbeleid’ is het resultaat en gaat hierbij als *bijlage 3*.

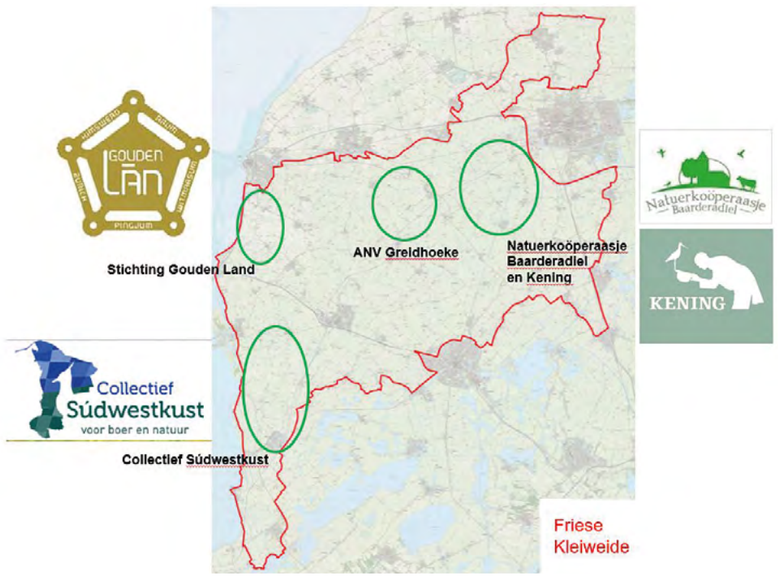

De Agro agenda Noord-Nederland, vertrekpunt voor de gebiedsprocessen

Omdat er zoveel verschillende partijen aan de slag zijn om op de één of andere manier invulling te geven aan het begrip natuurinclusieve landbouw, bestaat er eigenlijk geen eenduidige definitie die door iedereen op dezelfde manier wordt gebruikt. Natuurinclusieve landbouw is een containerbegrip, dat vaak geladen wordt vanuit de focus van de partij die er mee aan de slag gaat. Voor het stimuleren van het denken over belangrijke ingrediënten voor plannen en activiteiten in de Friese kleiweide, hebben wij aansluiting gevonden bij de Agro agenda Noord-Nederland met thema’s als schone en vruchtbare leefomgeving, rijk cultuurlandschap, verbondenheid met de omgeving en een diverse en vitale agrarische sector.

Met de Agro agenda in de achterzak hebben wij de vier gebieden benaderd. Er zijn werkbijeenkomsten georganiseerd om ‘van onderop’ droombeelden, wensen en concrete ideeën op te halen. Hoe zou het er hier in 2030 uit kunnen zien en wat betekent dit voor ontwikkelingen in landbouw, natuur en samenleving langs de denklijn in de vier pijlers?

Aan de bijeenkomsten deden mensen mee uit heel veel verschillende invalshoeken, zoals landbouw, toerisme, landschap, natuur, ondernemerschap, mienskip, advies, onderwijs, cultuur en overheid. De uiterst divers samengestelde gezelschappen bogen zich over het gewenste toekomstbeeld voor hun deelgebied en organiseerden actieve ideeënuitwisselingen. Het resultaat van die bijeenkomsten is per gebied op een creatieve wijze verbeeld, waarmee de transitieopgave ook visueel en voelbaar werd gemaakt.

In vervolgsessies is in kleinere groepen nagedacht over actielijnen die passen bij de gemaakte streefbeelden, die de basis kunnen zijn voor actieprogramma’s en concrete projecten. Belangrijk was dat steeds het lokale initiatief centraal stond, géén druk of vergezicht van bovenaf, zodat het kon borrelen in de samenleving.

Het resultaat is dat er nu streefbeelden ontwikkeld zijn met een eerste verkenning van bijbehorende actieplannen, voor de Natuerkoöperaasje Baarderadiel, ANV Greidhoeke, Collectief Súdwestkust en Stichting Gouden Land (zie *bijlage 1*). De vier streefbeelden en actieprogramma's staan centraal bij de uitwerking en uitvoering van projecten in het gebied. Prachtige basis om in de gebieden voortvarend de uitvoering op te pakken. Hieronder een preview van een aantal inspirerende voorbeelden.

In samenwerking met de bestaande webshop boerderijshop.nl wordt een ***Gouden Land Boks*** *ontwikkeld om gebruik van streekeigen producten in de regio te stimuleren. Het kopen van lokaal geproduceerd voedsel (aardappelen, groente, melk, kaas, fruit, honing, eieren enz.) bespaart energie voor verpakking en vervoer, is goedkoper en kan de producenten meer opleveren. De Gouden Land Boks is op 7 december 2020 voorgesteld door Romke Sijtsma, 1 van de jonge boeren uit het gebied.*

ANV De Greidhoeke wil met het project ***Werken met water*** *o.a. de opvaarten in het gebied behouden en het beheer verbeteren. Bert Vollema toonde ons op 7 december de opvaarten, de waterverbindingen tussen de hoofdvaart en de boerderijen. Deze hebben een cultuurhistorische en ecologische waarde. Het ecologisch belang van de opvaarten wordt de komende tijd exacter in beeld gebracht en daaruit volgt ook hoe de opvaarten het beste be- en onderhouden kunnen worden.*

In Baarderadiel willen boeren perceel of perceelranden inzaaien met kruidenrijk graszaad. Met het project ***Krûdfunding*** *wordt kruidenrijk zaad gefinancierd. Zaad wordt samen met vrijwilligers geoogst uit Skrok, Skrins en Leonserpolder en verstrekt aan boeren. Door de beperking vanwege de stikstof-, nitraat- en CO2-problematiek hebben veel boeren meer dan genoeg voedsel voor de winter en is er dus ruimte om een paar percelen kruidenrijk te maken. Ook nog goed voor de gezondheid van de veestapel.*

In de robuuste weidevogelgebieden van de Súdwestkust willen boeren een zoveel mogelijk open landschap creëren. En tegelijkertijd wil men er voor zorgen dat er voldoende bomen blijven om te compenseren vanwege de CO2-vastlegging en het klimaat. Met het project ***Boom voor Boom,*** *wil Collectief Súdwestkust voor elke boom die gerooid wordt t.b.v. een goede weidevogelbiotoop een vervangende boom planten.*

In de door Greidhoeke Plus georganiseerde live televisie-uitzending 'Veerkrachtige landbouw in een natuurinclusieve regio' op 7 december 2020 hebben de lokale initiatiefnemers hun streefbeelden en ideeën aan de buitenwereld gepresenteerd in de vorm van films, presentaties en gesprekken. Vanuit de studio werd door vertegenwoordigers van verschillende maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden hierop gereflecteerd en nadere verdieping en noodzakelijke verbinding verkend. De uitzending is terug te kijken op YouTube (https://youtu.be/_NNhJj5VcyE) en zeer de moeite waard om nog eens te bekijken.

Dromen en doen

Deelnemers aan het proces zijn uitgedaagd om vooral in de toekomst te kijken. Met gesloten ogen in een luchtballon te stappen en ze – op dezelfde plek – tien jaar later in verbeelding weer te openen. Dat was geen eenvoudige vraag. Veel mensen zijn doeners, willen graag aan de slag en eigenlijk is het voor iedereen best lastig om zonder ijkpunt van het heden naar een onbekende toekomst te kijken.

Tijdens deze droombijeenkomsten is daardoor soms ook heel praktische oogst op het kleed gekomen: wat willen we graag en hoe verhoudt zich dat tot nu. En in hoeverre is het ook haalbaar wat we durven te dromen. Na deze droomsessies zijn we met de deelgebieden in gesprek gegaan om het droombeeld uit te werken tot grijpbare actielijnen. In die oogst is een onderscheid gemaakt naar proces (de noodzaak om mét elkaar op te trekken en de constatering dat het zonder die samenwerking niet lukt!) en de inhoud (een aantal terugkeren kernthema's, met de eigenheid van lokale biodiversiteit en landschappen als verbindende factor).

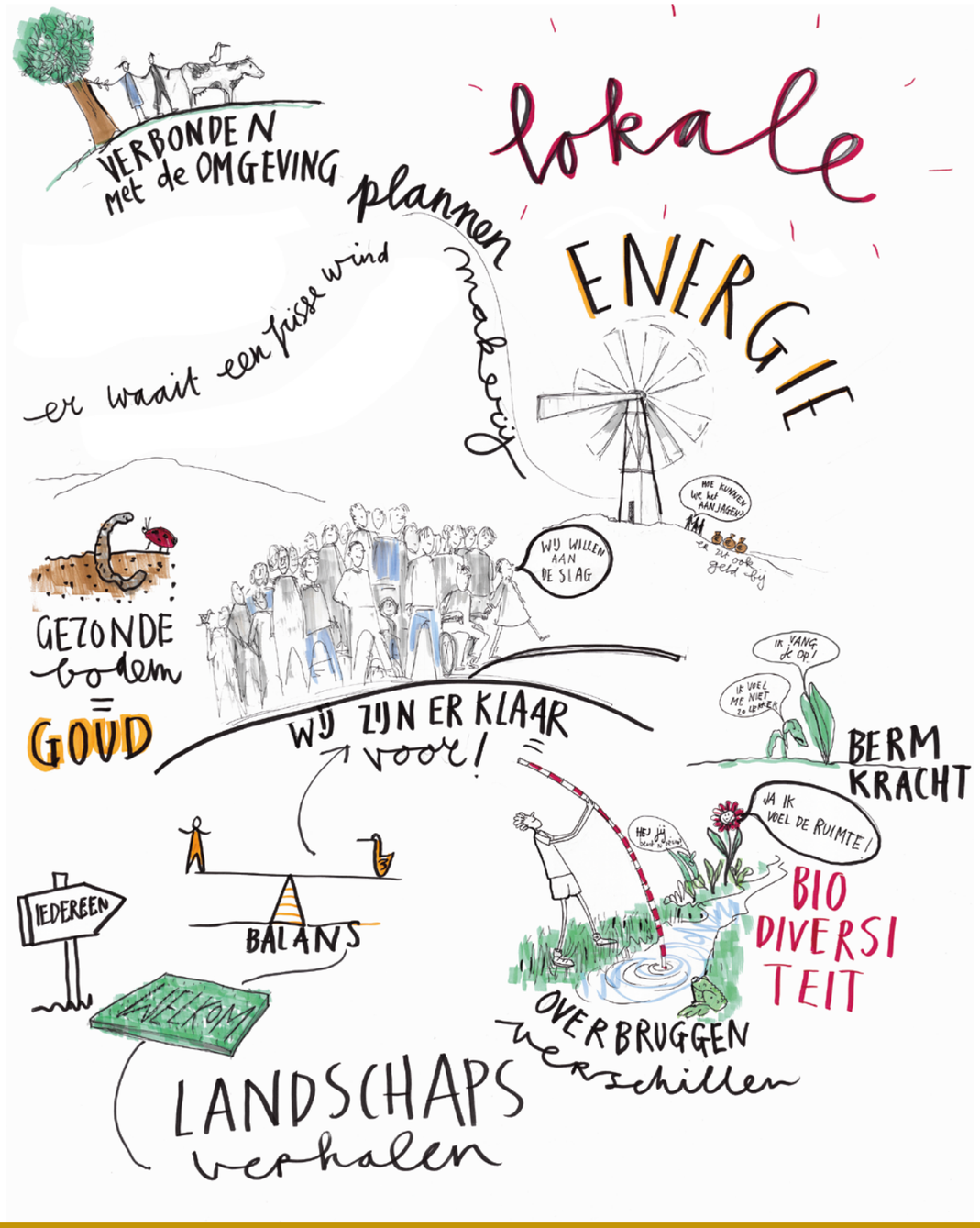

Eerste deel van de drieluik

Aanleiding, uitdagingen en proces van de transitie naar een natuurinclusief platteland geïllustreerd op de bijeenkomst van 7 december 2020.

Streefbeeld 2030

Waar willen we in 2030 zijn in het kleiweidegebied

Boven de verschillende gebieden uit gloort een gemeenschappelijk beeld van toekomstwensen, gebiedsbeleving en kijk op samenwerking en ontwikkeling in het Friese kleiweidegebied:

In 2030 is de melkveehouderij in het kleiweidegebied nog steeds een sterke beeldbepalende factor. Het open en diverse karakter van het landschap heeft een rijke (cultuur)historie die zichtbaar en beleefbaar is. Een sterke en veerkrachtige landbouw is in de toekomst nog steeds een belangrijke economische drager. De uitstraling van het landschap -met de oude dijken, de kruidenrijke graslanden en greppels, de oude opvaarten- ademt meer de geur en aanblik van ‘vroeger’, maar de bedrijfsvoering van de landbouw is modern, technologisch hoogstaand en vernieuwend. De boer van 2030 is niet alleen meer een producent van agrarische producten als zuivel en vlees, maar levert daarnaast ook natuur, biodiversiteit en landschapskwaliteit. Daar krijgt hij een eerlijke prijs voor. De diversiteit in bedrijfsvoering is er in 2030 nog steeds. Grootschaligheid en kleinschaligheid, biologisch en regulier wisselen elkaar af. Gemeenschappelijk is de inzet op kwaliteit. Meer agrariërs hebben in denken en werken een omslag naar meer natuurinclusief gemaakt. De bodemvruchtbaarheid blijft hierdoor goed. De landbouw levert gezonde producten voor een goede prijs. Kringlopen op de bedrijven zijn zo goed mogelijk gesloten, mede door meer samenwerking met akkerbouwbedrijven die zich ook in het kleiweide-, of daaraan grenzende gebied, bevinden. De flora en fauna die typerend is voor het kleiweidegebied is versterkt, de talrijke aantallen gruttokuikens in het voorjaar zijn hierbij karakteristiek voor de gezonde stand aan weidevogels. De natuur heeft zichtbaar terrein gewonnen en het landschap wint aan kleur en rijkdom.

Het is misschien wel juist de rijkdom aan verhalen over dat landschap en van de mensen, dat zo sterk bijdraagt aan de verbondenheid tussen de bewoners en hun omgeving. Ook de talrijke bezoekers ervaren dat als ze het gebied verkennen. In dat rijke landschap wordt de opgave om in 2050 energieneutraal te zijn zorgvuldig ingepast op een manier die past bij de aard en schaal van de mensen en hun omgeving. Iedereen draagt daar een steentje aan bij.

In al deze transities heeft de landbouwsector een voorname rol, in samenwerking en samenhang met alle andere gebiedspartners. Kennisdelen, respectvol samenwerken en vertrouwen in de gezamenlijke toekomst zijn daar kernbegrippen in. Het vermengen van functies - waardoor natuur, landschap en landbouw elkaar in een krachtige wisselwerking versterken – zorgt letterlijk voor een bloeiende regio die de natuurinclusieve landbouw als wenkend perspectief heeft omarmd. De wijze waarop daaraan wordt gewerkt is richting andere delen van het land een succesvol exportproduct: van onderop, met veel energie en initiatief vanuit de betrokkenen in het gebied.

Tweede deel van de drieluik

Van onderop: streefbeelden, wensen en ideeën en opgaven rond een natuurinclusief platteland, geïllustreerd op de bijeenkomst van 7 december 2020.

Actieplan 2021-2023

Wat gaan we doen om daar te komen

Wanneer we door de oogharen heen kijken naar wat er genoteerd en bediscussieerd is tijdens de verschillende bijeenkomsten, dan zijn er een aantal hoofdlijnen in de aanpak om de transitie naar een meer natuurinclusief platteland te versnellen.

Voor elk gebied is de biodiversiteit van soorten zoals planten, vogels en insecten van belang voor de productie van zuurstof, afbraak van dode dieren en planten, bestuiving van planten (waaronder landbouwgewassen), waterzuivering en het beheersen van plagen. Daarom gaat de regio actief bijdragen aan de bescherming van planten en dieren die ook hier steeds meer achteruit zijn gegaan. Landbouw en natuur staan daarbij ten dienste aan elkaar. Concrete projecten die men wil ondernemen zijn bijvoorbeeld gericht op ecologisch bermbeheer, meer kruidenrijke graslanden of stroken en kennisontwikkeling op het gebied van gezonde bodem met bijpassend beheer.

Gezien de grote effecten van veel vormen van landbouw op milieu en natuur, wordt gezocht naar een meer duurzame vorm van het landbouwsysteem. Essentie van duurzame landbouw is om grondstoffen en producten zo lang en zo hoogwaardig mogelijk in de kringloop te houden door volledige benutting van grondstoffen, hoogwaardig gebruik van biomassa en recycling van reststromen. Dit vraagt om samenwerking vanuit alle schakels in de keten en op alle niveaus. Voor het kleiweidegebied liggen er kansen voor samenwerking tussen veehouderij en akkerbouw om de kringloop zo goed mogelijk te sluiten. Kennisontwikkeling en -overdracht is van groot belang bij herstel van de bodemgezondheid specifiek voor kleiweidegronden.

Bij interacties van gebruik wordt waar mogelijk gestreefd naar meervoudig ruimtegebruik en afstemming met belanghebbenden in het kleiweidegebied. De landschappelijke, ecologische en cultuurhistorische waarden worden behouden en waar mogelijk versterkt. In het kleiweidegebied liggen bijvoorbeeld een aantal cultuurhistorische dijken, denk aan de Pingjumer Halsbân en (een deel van de) Slachtedyk. Door aanpassingen in het beheer van deze dijken en oeverranden of door het zaaien van kruiden in de akkerranden naast de dijk, wordt de cultuurhistorische waarde versterkt en levert een bloeiende brede dijk een plus aan de biodiversiteit van het gebied.

De actielijnen in kleiweidegebied

Met oog op het overall streefbeeld, de verschillende vormen van input vanuit de deelgebieden en de daarbij aangegeven punten is besloten tot het in samenhang formuleren van twaalf actielijnen. De actielijnen doen recht aan de breedte van de thematiek en de diversiteit in de opbrengst uit de deelgebieden:

1. Oppakken integrale gebiedsprocessen vanuit de gemeenschap
2. Versterken open landschap
3. Renderende landbouw zonder nadelige effecten voor de leefomgeving
4. Meer verbinding met een biodivers platteland
5. Verrijken bodemleven
6. Optimale benutting water
7. Versterken leefgebied weidevogels
8. Beter benutten circulaire ketens
9. Bijdragen aan energie- en klimaatopgaven
10. Stimuleren lokale voedselmarkt
11. Versterken toeristisch-recreatief netwerk
12. Vergroten kennis en ruimte voor experimenten en nieuwe samenwerkingsvormen

12 actielijnen

In de volgende tabel kleuren we de 12 actielijnen in. De basis hiervoor is de inhoud van de streefbeelden en actieprogramma's uit de vier deelgebieden. De vertaling naar meetbare doelen op de 12 actielijnen doen we de komende periode in overleg met betrokkenen en de kennisinstituten die betrokken zijn bij de Regio Deal Natuurinclusieve landbouw.

1. Oppakken integrale gebiedsprocessen vanuit de gemeenschap

- Energie in gebieden vasthouden
- Instandhouding van korte lijnen met initiatiefnemers
- Voeden gebiedsprocessen met kennis en personele en financiële middelen
- Successen vieren
- Procesmonitoring
- Communicatiestrategie

2. Versterken open landschap

- Behoud en ontwikkeling cultuurhistorische waarden
- Gebiedseigen landschap houden
- Zorgvuldig inpassen nieuwe energievormen

3. Renderende landbouw zonder nadelige effecten voor de leefomgeving

- Alternatieve verdienmodellen
- Breder perspectief
- Meer verbinding landbouw-natuur
- Geen nadelige effecten landbouw op natuur

4 Meer verbinding met een biodivers platteland

- Beleving en interactie vergroten tussen dorp en platteland
- Oude routes/paden en landschapselementen versterken
- Biodiversiteit herstellen en vergroten

5. Verrijken bodemleven

- Kwaliteitsbehoud/-verbetering bodem(leven)
- Omgaan met verzilting

6. Optimale benutting water

- Meer waterberging
- Benutten opvaarten
- Meanderende sloten

7. Versterken leefgebied weidevogels

- Toegesneden inrichting voor weidevogels
- Predatiebeheer
- Uitvoering geven aan aanvalsplan Grutto

8. Beter benutten circulaire ketens

- Hergebruik
- Afval/grondstof

9. Bijdragen aan energie- en klimaatopgaven

- Bijdragen aan energieneutraal
- Bijdragen aan CO2-neutraal

10. Stimuleren lokale voedselmarkt

- Kopen in de regio
- Streekproducten
- Aandacht voor smaakbeleving

11. Versterken toeristisch-recreatief netwerk

- Samen investeren in recreatie/toerisme
- Verdienmodel

12. Vergroten kennis en ruimte voor experimenten en nieuwe samenwerkingsvormen

- Inzetten op agrarisch onderwijs
- Basisschool betrekken
- Verbeteren relatie boer burger
- Meer waardering voor de boer Gezamenlijk werken aan opgaven
- Overheid geeft ruimte voor experimenten en initiatieven

In *bijlage 2* geven we aan wat er concreet vanuit de vier deelgebieden aan plannen is ingebracht op de 12 actielijnen. Dit is uiteraard een momentopname. Voortschrijdend inzicht en nieuwe energiebronnen in het gebied kunnen ook weer nieuwe ideeën, kansen en initiatieven opleveren op de 12 actielijnen. Jaarlijks stellen we op basis van hetgeen uit de gebieden komt een jaarplan op met concrete projecten.

Vervolgproces

Hoe kunnen we dit oppakken

Stappenvolgorde

In het streefbeeld is benoemd waar we in 2030 willen zijn in het Friese kleiweidegebied. Door betrokkenen in het gebied zijn en worden stappen gezet die het streefbeeld dichterbij brengen. Voor de eerste driejaarsperiode is een actieplan met 12 actielijnen opgesteld die de ambities uit het streefbeeld concreter invullen en een stap dichterbij brengen. Dit actieplan geeft op strategisch niveau richting aan mogelijke initiatieven, groot en klein die bijdragen aan een natuurinclusief systeem in de Friese kleiweide.

Op basis van streefbeeld en actieplan worden de ideeën en plannen uit de vier deelgebieden (zie *bijlage 1*) verder uitgewerkt met als doel om de actielijnen en ambities te realiseren. Sommige ideeën en projecten uit de deelgebieden kunnen in principe morgen worden opgepakt en worden uitgezet, zo kant en klaar zijn ze. Voor andere ideeën is nog veel uitwerking en perspectiefwisseling nodig. Grofweg vallen de ideeën in de plannen van de deelgebieden in drie groepen uiteen:

NOW: projecten waarmee je in principe komende maandag kunt beginnen.

HOW: ideeën en processen die uitgewerkt moeten worden om er samenwerking en richting in te brengen.

WOW: toekomstdromen die rijp en groen zijn benoemd maar nog verkend moeten worden op haalbaar, betaalbaar en wenselijkheid.

In de jaren 2021, 2022 en 2023 wordt de financiering van concrete projectinitiatieven uit de Regio Deal Natuurinclusieve landbouw jaarlijks geregeld via een uitvoeringsprogramma. In zo'n uitvoeringsprogramma staan niet alleen projecten en/of clusters van projecten die onder de categorie NOW vallen en direct uitgevoerd kunnen worden, maar ook activiteiten gericht op uitwerking en verkenning van de 12 actielijnen (de HOW en WOW categorie). Greidhoeke Plus zal de uitvoering van het geheel faciliteren en coördineren. Een consortium van kennisinstituten is beschikbaar om bestaande kennis optimaal te gebruiken, nieuwe kennis te delen, te borgen en gebiedsprocessen te monitoren.

Taken en rollen om tot actie te komen

De initiatiefnemers op lokaal niveau krijgen de ruimte om langs eigen prioritering en met eigen dynamiek hun activiteiten op te pakken. Daar ligt de kracht. Er liggen ook kansen voor de vier deelgebieden om elkaar te versterken. De uitdaging is ook om over de kleiweidegrens te kijken en te leren van initiatieven elders in (Noord-)Nederland. Verbinding is het kernwoord. Landbouw, natuur, maatschappelijke organisaties en overheden realiseren zich in gelijke mate dat de ene partij niet zonder de andere kan: het totale netwerk is nodig om in een gemeenschappelijke beweging de transitieopgave te realiseren. De opgave is een geleidelijke ontwikkeling waar tijd voor nodig is om die met draagvlak en succes te realiseren. Transitie of evolutie levert meer op dan een revolutie. De 'meeste meters' kunnen worden gemaakt door initiatieven meer integraal op te pakken; natuurinclusief is niet alleen iets van de boeren maar van ons allemaal.

Er zullen verschillende snelheden zijn in de uitvoering, niet alleen tussen de gebieden maar ook tussen bijvoorbeeld individuele boeren en partnerorganisaties. Van de gezamenlijke overheden wordt in dit proces in ieder geval een faciliterende en op onderdelen -afhankelijk van het onderwerp en de eigen slagkracht van het gebied- een regierol verwacht. De doeners moeten ontzorgd worden. Dit betekent onder andere dat de regelgeving op onderdelen verruimd moet worden om te kunnen experimenteren. Bij succesvolle pilots kan de regelgeving breed worden herzien. Overheden zijn bereid om in de pilotfase hiervoor de benodigde ruimte te geven. Het samenwerkingsverband Greidhoeke Plus is het gremium om opgaven en acties in de regio met elkaar te verbinden.

Naast een gezamenlijke verantwoordelijkheid heeft elke overheid haar eigen inhoudelijke taken en belangen. De gemeente zal bijvoorbeeld bij een aangepast berm-beheer een nadrukkelijke rol spelen, bij het versterken van de opvaarten is dit het Wetterskip, terwijl bij het weidevogelbeleid de provincie Fryslân meer in beeld is. De samenwerking van de verschillende overheden in Greidhoeke Plus heeft als doel om daarbij gezamenlijk als één overheid op te trekken om opgaven en kansen samen op te pakken en wanneer er kansen liggen, deze aan elkaar te verbinden. Dit gebiedsgerichte platform kan op deze manier lokale initiatieven adequaat ondersteunen. Kennisinstellingen worden hierbij betrokken. Overigens is een goede rolinvulling nog niet zo eenvoudig: ruimte geven en loslaten met het aangeven van kaders, belemmeringen wegnemen, bijdragen aan kennisontwikkeling en waar mogelijk ook financieel ondersteunen om bijvoorbeeld nieuwe verdienmodellen te helpen slagen zijn soms ingewikkelde uitdagingen. We gaan die zoektocht vol vertrouwen met elkaar aan.

Derde deel van de drieluik

Reflectie van vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties en bestuurders van overheden op de lokale streefbeelden, wensen en ideeën en opgaven rond een natuurinclusief platteland, resulterend in een zogenaamde ‘Enthousiasme verklaring’, geïllustreerd op de bijeenkomst van 7 december 2020.

Bijlage 1

Plannen van de vier deelgebieden

Deelgebied:
Natuerkoöperaasje Baarderadiel en Kening

Initiatiefnemers:

KENING

Natuerkoöperaasje Baarderadiel

Tot stand gekomen in samenwerking met:

ROOFTOP FLOOR

livinglab natuurinclusieve landbouw Fryslân

ANV Oer de Wjuk

en alle deelnemers.

Met dank aan:

STICHTING DOEN
VriendenLoterij | Nationale Postcode | BankGiro Loterij

provinsje fryslân
provincie fryslân

Greidhoeke plus

Overzichtskaart Baarderadiel

Contour NK Baarderadiel

Grasland met kavelsloten
Akkerland met kavelsloten
Bos
Bebouwing

(Historische) dijken
Terpen
Kerken
Molens

Windturbines
Wegen
Spoorlijn en station

Dronryp
Deinum
Blessum
Boksum
Hilaard
Baaium
Huns
Winsum
Leons
Jorwert
Weidum
Wytgaard
Baard
Easterlittens
Mantgum
Reduzum
Britswert
Wiuwert
Easterwierrum
Raerd
Itens
Boazum

Peter de Ruyter landschapsarchitectuur

Bodemsoorten

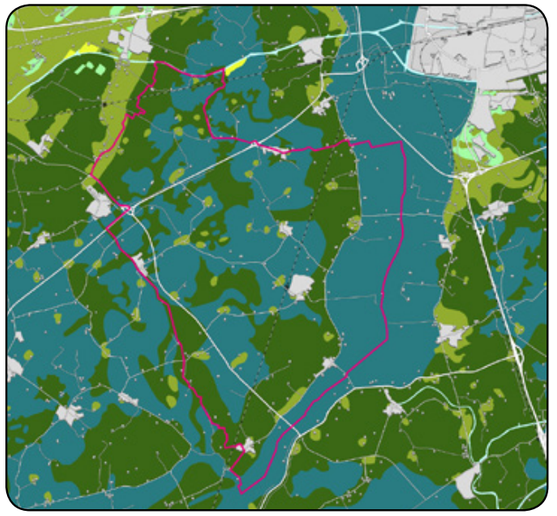

Bron: provincie Fryslân

Lichte klei
Zware klei
Lichte zavel
Zware zavel

Landschapstypen & grote waterstructuren

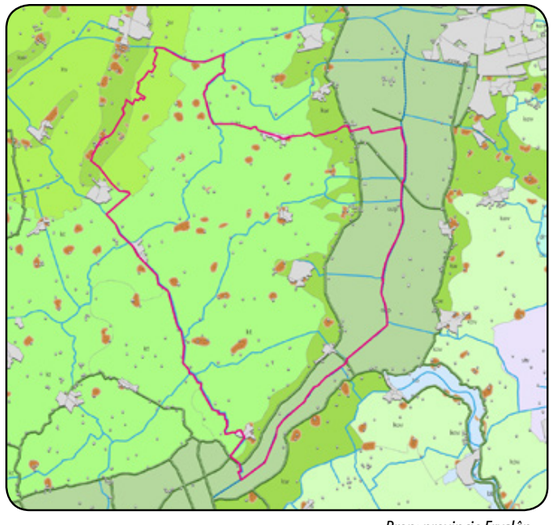

Bron: provincie Fryslân

Oude zeepolders
Kleiterpenlandschap
Kweldervlakte
Kwelderwal
Beekdallandschap
Veenweidegebieden
Droogmakerijen
Terpen
Vaarwegen
Elfstedenroute

Inleiding

Van oktober t/m half december 2020) zijn de Natuerkoöperaasje Baarderadiel (NkB) en Kening aan de slag gegaan met het maken van een droombeeld en actieplan voor de voormalige gemeente Baarderadeel (we noemen dit: Nij Baarderadiel), met een kleine uitbreiding naar het noorden, namelijk het werkgebied van ANV Oer de Wjuk. Dit proces hebben wij opgestart in het kader van de Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland en in opdracht van Greidhoeke Plus.

De deelnemers waren boeren, actieve burgers, kunstenaars en ambtenaren, ondersteund door verschillende experts (ecologen, een landschapsarchitect en agro-ecologische adviseurs).

Het eerste deel van het proces omving het creëren van het droombeeld. Hiertoe ontwierp Kening in samenwerking met hun partner Rooftoptiger een participatief proces dat de deelnemers thuis uit konden voeren. Middels een pakket met handleiding werden de deelnemers uitgedaagd om na te denken over de toekomst vanuit verschillende perspectieven: hun eigen perspectief, dat van een ander en dat van de natuur. Ze werden gevraagd om in een weckpot natuurlijke materialen te stoppen die symbool stonden voor wat zij wilden bewaren voor de toekomst en om de dromen vanuit de verschillende perspectieven te visualiseren in een mind-map, met hulp van voor het gebied op maat gemaakte symbolen. Op basis van al deze input maakten kunstenaars van Kening een expositie én een gezamenlijk Droombeeld van natuurlijke, streekeigen materialen. Zij doopten het gezamenlijke Droombeeld tot “It Weefsel fan Libben en Gelok”. Alle deelnemers konden onafhankelijk van elkaar deze expositie bezichtigen en kregen de gelegenheid om via een videoboodschap hun eigen mind-map en weckpot van een toelichting te voorzien.

Dit proces diende als inspiratie voor het maken van actieplannen. Hieronder zullen we het Droombeeld van Nij Baarderadiel verder toelichten en hier tevens actieplannen aan koppelen.

Biodiversiteit centraal

We zijn ons bewust van het klimaatvraagstuk en de noodzakelijke energietransitie. Toch is het herstel van biodiversiteit binnen het kader van de Regiodeal in dit gebied de hoofdfocus, waarbij we tevens van mening zijn dat een natuurinclusieve bedrijfsvoering ook gunstig is voor het klimaat, en we in onze werkzaamheden zoveel als mogelijk met duurzame energiebronnen zullen werken. Wel vinden we dat Baarderadiel vrij moet blijven van windmolenparken en zonnepaneelweiden. Zonnepanelen op daken van moderne stallen vinden wij prima.

Beschermen en behouden

Bovenaan onze prioriteitenlijst staat het behouden en beschermen van het waardevolle landschap dat er in het gebied nog is. Dat wil zeggen:

Kwaliteiten als de rust, ruimte en openheid, een rijkdom aan weidevogels, de traditionele verkavelingsstructuur, het (micro)reliëf, de kruidenrijke zode, bijzondere (zoals zoutminnende) flora, greppels en extensief beweiden worden gekoesterd.

We bouwen verder op dat wat al is gerealiseerd, zoals de vernatting van het gebied. Op zeer veel plaatsen zijn door leden van de NkB pompen op zonnepanelen geplaatst om plas-dras situaties te onderhouden (ca 70 stuks) en zijn vergunningen geregeld om tijdelijk in het voorjaar het waterpeil te verhogen. Waar mogelijk versterken wij deze acties.

Het gebied heeft veel natuurwaarde en ook vanuit cultuurhistorisch oogpunt is het een nog “leesbaar” landschap, dat we nóg leesbaarder willen maken. De hoofdstructuur van waterwegen met zijn opvaarten willen we behouden en weer bevaarbaar maken voor kleine vaartuigen. Hiermee willen we ook aansluiten op de Kaderrichtlijn Water en groen-blauwe diensten.

Actiepunt: Waterwegen en opvaarten weer bevaarbaar maken voor kleine vaartuigen én de ecologie die hoort bij deze wateren beschermen en verbeteren.

We stimuleren mestscheiding en toepassing van ruige mest in plaats van mestinjectie, het werken met lichtere machines en wildsparend maaien.

Om bovenstaande financieel haalbaar te maken willen we zorgen dat allereerst de huidige beheersvergoedingen duurzaam zijn. Gebieden in Baarderadiel die nu onder de twaalf-jarige compensatiecontracten vallen (voortgekomen uit o.m. de aanleg van de Haak rondom Leeuwarden) willen we herfinancieren of desnoods, met verhoging van het budget, overhevelen naar ANLb; hier is dus financiering voor nodig.

Ook werken we aan het optimaal beheersen van predatiedruk. Hiertoe zoeken wij aansluiting bij de aanpak van ANV Zuid-westkust. Om betere beheersing van predatiedruk te realiseren zal er een politiek-bestuurlijke doorbraak nodig zijn. Zeer schadelijke marterachtigen zijn namelijk door de wet beschermd en kunnen daardoor onbelemmerd hun gang gaan, terwijl de weidevogels, waarvoor de overheid veel geld uitgeeft en waarvoor de overheid een Europese verplichting is aangegaan, weerloze slachtoffers zijn. In de praktijk zijn de predatoren dus beter beschermd dan de weidevogels. Als hier op korte termijn niets aan gedaan wordt, creëren we een habitat voor weidevogels die er dan niet meer zijn.

Actiepunt: Een gesprek met de Provincie om tot afspraken te komen met betrekking tot het duurzaam herfinancieren van de twaalf-jarige compensatie-contracten

Actiepunt: Een gesprek met de Provincie, in samenspraak met ANV Zuidwestkust, om tot betere afspraken rondom het beheersen van predatie-druk te komen.

Tot die tijd willen wij de volgende acties ondernemen rondom het beheersen van predatie:

Actiepunt: Stekken foar piken:

in een pilotgebied het effect onderzoeken van omheining met stroomdraad in het broedseizoen. Alvorens we de omheining aanleggen willen we eerst de negatieve gevolgen van dergelijke omheining uitsluiten, zoals: het insluiten van de grondpredatoren die op dat moment in het omheinde gebied zijn en de gevolgen daarvan, het effect op de hazenpopulatie, en de benodigde grootte van het foerageergebied van de kuikens.

TRIED FAN IT FRIJE FJILD
TRIED FAN HIEM EN HÛF
TRIED FAN BERM, DYK EN WÂL
TRIED FAN IT BUORKJEN

Mochten we uit kunnen sluiten dat een dergelijke omheining mogelijk schadelijk is, dan zullen we dit op relatief kleine schaal in de Leonserpolder uittesten. Vrijwilligers helpen bij de aanleg en het onderhoud (maaien van het gras rondom de hekken).

Actiepunt: Wildcamera's:

We willen graag tien wildcamera's aanschaffen om een beter inzicht te krijgen in de aard van de predatie en betere informatie aan te kunnen leveren bij het aanvragen van vergunningen voor predatiebeheer. Ook willen we nagaan of een drone met infraroodcamera effectief is bij het opsporen van predatoren en zo ja, een dergelijke drone aanschaffen.

Bunder voor bunder: brood en biodiversiteit

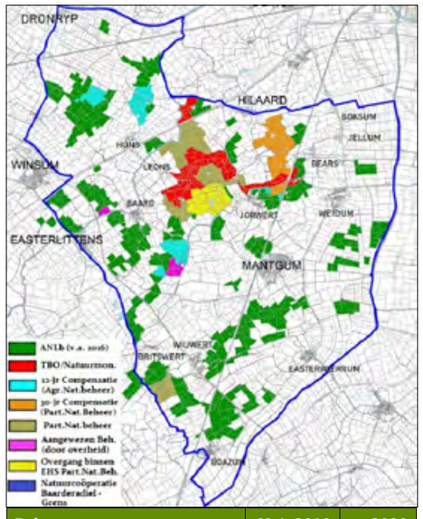

Beheersoort	Ha's 2019	2020
Particulier Natuurbeheer	207	209
Natuurmonumenten	160	160
30-jarig (PN) compensatie	91	91
12-jarig (Agr) compensatie	91	91
SNL t/m 2019	64	
ANLb	807	938
Totaal beheer	**1.420**	**1.489**

We willen het beheersgebied vergroten en hiertoe lobbyen voor meer geld vanuit het ANLb. We willen de verbinding tussen Skrok, Skrins en de Leonserpolder versterken en de "witte gaten" op onze beheerkaart zo veel mogelijk invullen als dat effectief is voor de weidevogelpopulatie.

We willen van Nij Baarderadiel een robuust pilotgebied maken waarin we onderzoeken welk verdienmodel er nodig is om mens en weidevogels in optimale harmonie te laten

Actiepunt: Lobbywerk om meer geld vanuit het ANLb en Particulier Natuurbeheer beschikbaar te maken voor ons gebied. Directeur-Generaal Ozinga gaf aan dat grote veranderingen in de land bouwstructuur wel decennia kunnen duren. Dat duurt ons veel te lang. We streven naar een verdubbeling van het beheersgebied in 3-5 jaar om op die manier voor een werkelijk robuust gebied voor weidevogels te kunnen zorgen.

leven. Het is zoeken naar die balans. Dat betekent dat we zowel als uitgangspunt nemen wat de weidevogels nodig hebben, als dat we onderzoeken hoe dat voor een boer haalbaar en betaalbaar blijft. Hiertoe gaan we ook het gesprek aan met financiers, overheden en de tussenhandel. De successen die we daar in dit gebied mee behalen willen we laten dienen als inspiratie voor andere gebieden. We sluiten ons ook graag aan bij het Aanvalsplan Grutto.

Kijkend naar de korte termijn en naar wat daarin haalbaar is schatten wij een structurele verhoging van het ANLb budget als meest kansrijk in. Daar kan de overheid op korte termijn wat aan doen en de bereidheid van de boeren om aan deze regeling mee te doen is in ons gebied groot. Dit kan een eerste stap zijn naar de herstructurering van de landbouw in het algemeen in ons gebied, maar de verwachting is dat deze omvorming meer, zo niet te veel, tijd vergt.

We organiseren twee keer per jaar in 2021 en 2022 een serie inspiratiesessies/ colleges voor leden van de NkB en andere belangstellenden:

Actiepunt: Sessie Natuurinclusieve Landbouw:

Living Lab geeft een presentatie over NIL en de kansen in de kleiweide.

Actiepunt: Sessie Multifunctionele landbouw:

(functiedifferentiatie van landbouw-bedrijven): We onderzoeken de mogelijkheden voor multifunctionele landbouw in het gebied en geven hier ook een presentatie over, o.a. door Stichting Promotie Greidhoeke om de kansen voor toerisme te verkennen, maar ook vanuit de zorg en kinderopvang, directe verkoop agrarische producten, mini-camping bij de boer, enz.

Actiepunt: Gezonde bodem:

Presentatie door Theo Mulder (Symphony of Soils) en Jeroen Onrust (RUG)

Actiepunt: Cultuurhistorie en biodiversiteit:

Presentatie door Altenburg&Wymenga over de kansen om cultuurhistorische elementen in de Greidhoeke te versterken en daarmee óók de biodiversiteit (zoals greppels, fruithoven)

Er zijn boeren die over willen stappen naar biologisch, maar deze stap niet kunnen zetten door geldgebrek voor de overbruggingsperiode. Daar moet nodig wat aan gedaan worden. Ook gaan we onderzoeken of boeren die met een ander ras koeien experimenteren geholpen kunnen worden.

Actiepunt: Lobby voor het meer haalbaar maken van de overbrug-gingsperiode naar biologische landbouw en de afzetmogelijkheden van biologische producten.

Actiepunt: Onderzoek naar het best passende ras koeien voor natuur-inclusief boeren en advies voor een bij deze wijze van boeren passend fokbeleid. Bepaalde rassen die passen bij natuurinclusief boeren kunnen een hoger percentage vet en eiwit realiseren en dat kan gunstig zijn voor het verdienmodel.

De Boeren van Baarderadiel

We gaan onder leden van NK Baarderadiel onderzoeken hoe we een plus uit de markt kunnen halen. Is er bijvoorbeeld behoefte aan een eigen zuivelmerk? En hoe kunnen we dat vertalen naar een meerprijs voor de ondernemers?

We willen hiermee ook onderzoeken hoe we boer en niet-boerende burger dichter bij elkaar kunnen brengen en het bewustzijn doen laten toenemen dat de burger als consument iedere dag in de winkel het landschap kan vormen. We versterken hiermee de verbinding met Leeuwarden. We onderzoeken of we hier een lokale melkfabriek voor in kunnen zetten (bijvoorbeeld de melkfabriek in Dronrijp). Hieraan gekoppeld is ook een sterke marketing die het verhaal van de biodiverse boeren van Baarderadiel in beeld brengt.

Bloeiende dooradering

In samenwerking met het lokale initiatief Bijenflinterlint en Ecologisch Bermbeheer, ecologisch adviseurs en de gemeente gaan we het bermbeheer verder optimaliseren. Dit optimaliseren doen we ook voor het waterbeheer (o.a. flexibel peilbeheer), oeverbeheer en het beheer van de dijken in samenwerking met het Wetterskip. We gaan nogmaals onderzoeken of "natte dooradering" een beheerscategorie is die ook in kleigebieden toegepast kan worden. (kruidenrijke oevers, ecologisch slootschonen) We maken een insectennetwerk door de bermen te verbinden aan de boerenhoven en -hiemen.

Actiepunt: Onderzoek naar het halen van een plus uit de markt door middel van streekproducten en een sterkere verbinding met de consument uit de Gemeente Leeuwarden, uitwerking tot mogelijk een Baarderadeels streekproduct.

Actiepunt: Ecologisch berm- en oever-beheer optimaliseren en verbinden aan boerenhoven (Insectennetwerk)

Actiepunt: Onderzoek: wat is de ecologische waarde en de toepas-baarheid van "natte dooradering" in het kleigebied?

De Giele Hôfsjonger

Via colleges en het voordelig aanbieden van erfbeplanting gaan we bewoners van de Greidhoeke verder stimuleren om hof en hiem biodiverser te maken. We versterken hiermee ook al bestaande initiatieven in het gebied (zoals het hovenproject van Kening, Bijenflinterlint, ANV Greidhoeke, het appelstrooproject van de Kreake en Libben yn 'e Tún van Wiuwert en Britswert) en verbinden ons aan "Boom voor een Boom"; waar bomen moeten wijken in verband met predatiedruk plaatsen we hiervoor in de plaats streekeigen (fruit)bomen op boerenerven.

Actiepunt: Aansluiten bij Boom voor een Boom, en boerenhoven biodivers maken

Hofmaken in het vrije veld

Om te inspireren beginnen we met een aantal projecten waarin we met boeren en vrijwilligers in het veld aan de slag gaan, gekoppeld aan colleges in KeningsHof te Húns:

Actiepunt: Krûdfunding:

we financieren kruidenrijk zaad voor alle leden. Als publieksactie oogsten we zaadhooi uit Skrok, Skrins, Leonserpolder waarbij vrijwilligers mee kunnen helpen + geven we een college over kruidenrijk gras in Húns. Door de beperking via stikstof, nitraat en CO_2 hebben veel boeren meer dan genoeg voedsel voor de winter en is er dus ruimte om een paar percelen kruidenrijk te maken. Ook nog goed voor de gezondheid van de veestapel. We streven naar 25000 euro per jaar om de meerkosten van geschikt kruidenrijk zaad te dekken (op=op)

Actiepunt: Revival of the greppel:

zowel het cultuurhistorische belang als het belang voor biodiversiteit van de greppel wordt gepromoot. Vrijwilligers helpen greppels te onderhouden; begin volgend jaar helpen we om de greppels af te sluiten voor het broedseizoen. In de zomer kun je samen met herontdekkingsreiziger Jeroen Wiersma een nachtje in een greppel overnachten + college in Húns. We doen onderzoek naar de wijze waarop wij greppelland (natuurlijke afwatering) in stand kunnen houden, zonder dat de boer erop achteruit gaat.

Actiepunt Aaisykje 2.0:

We ontwikkelen een stimulerend spel waardoor we jongeren weer in contact brengen met het veld en de nazorg. We denken aan het zoeken naar eieren met een drone, gevolgd door nazorg als de eieren zijn uitgekomen.

Actiepunt: Lentefeest, hooifeest, fruitfeest en winterverhalen

We omlijsten het geheel met culturele evenementen, een lentefeest, een hooifeest, een fruitfeest en winterverhalen, waarin we met elkaar de successen vieren, en vooral met elkaar in gesprek blijven.

Actiepunt: Bern, boer en biodiversiteit

Ook het onderwijs wordt betrokken, we ontwikkelen samen onderwijsprogramma's die kinderen van zowel basisschool als middelbare school leren over biodiversiteit op het platteland, het boerenhiem en de tuin. Bij de leden van de NkB wordt gepeild wie bereid is excursies te ontvangen van scholieren.

Kening en de NkB ontwikkelen culturele evenementen en onderwijsprogramma's in samenspraak met andere actieve organisaties uit het gebied, zoals Extended Grounds (de Kreake), Bijenflinterlint en Ecologisch Bermbeheer, Promotie Greidhoeke, Natuurmonumenten en de Tuin van de Toekomst. Samen maken we jaarlijks mooie programma's waarin biodiversiteit centraal staat, mogelijk geclusterd in bepaalde periodes.

Recreatie en toerisme

Baarderadiel zet in op extensieve recreatie (wandelen, fietsen en varen met kleine vaartuigen), waarbij rekening gehouden wordt met het broedseizoen. Er wordt daarbij vooral gemikt op de plaatselijke bevolking in een straal van ca 15 km rond Baarderadiel.

Actiepunt: De al aanwezige voorzieningen (paden, vaarroutes) zullen verbeterd worden. (incl. informatiebebording)

Actiepunt: Het plaatsen van een vogelkijkhut/uitkijkpunt op een geschikte plaats in het gebied.

Adviseurs

Actiepunt: We kiezen een team van adviseurs om ons in bovenstaande projecten te ondersteunen.

Samenwerking

De NkB coördineert het natuurbeheer voor de beheersoorten, die in het gebied voorkomen (ANLb, PN, Compensatiebeheer). Daarvoor maakt de NkB gebruik van de diensten van een mozaïekregisseur. Voor de PN-boeren heeft de NkB een gezamenlijk contract met de Bosgroepen en is met het oog op de kwaliteitszorg een gezamenlijke beheervisie overeengekomen. Het is van groot belang dat deze samenhang in beheer blijft bestaan en zo mogelijk uitgebouwd wordt. De NkB werkt nauw samen met de ANV Oer de Wjuk (Blessum, Boksum, Hilaard) en is voor ANLb lid van het collectief ANC Westergo.

De NkB is gaarne bereid zijn activiteiten uit te breiden en daarvoor samenwerking

Dreambyld fan:

De greppel
De Lijp
De landschapshistoricus

De Tuzend Bunder

1000 hectare greppelrijk, vogelrijk en kruidenrijk grasland in het hart van de Greidhoeke

Boeren markten in de zomermaanden
Meer lokale producten
Hogere melk prijzen!

Gekoppeld aan de markten iedere week een bbq. Elke week een ander dorp als organisator
Eindfeest om de toegenomen biodiversiteit te vieren aan het einde van de zomer

Greppelland 1949

Greppelland 2014

Greppelland verdwenen tussen 2014 en 2020

Greppelland inrichten als zoet waterbuffer bassin hiervoor uit betalen. nieuwe dienst. goed voor weidevogels

Behoud van Greppelland!

Ruimte voor experimenten met beheer. minder afvoeren. meer beweiden

blijvend grasland

Experimenteer met beweiding

Meer ruige stolnest over het land en boeren compenseren voor koolstof vastlegging.
Meer boeren
veel meer weidevogels
Binnen het gebied wordt grondpredatie tegengegaan door afrasteling, afvangen en jacht.

Boeren betalen per weidevogelkruiken die groot wordt in zijn of haar land.

Droombeeld van een deelnemer

aan te gaan met andere maatschappelijke organisaties, zoals Kening. Daarmee kan de sociale samenhang in het gebied bevorderd worden. Integratie was één van de nadrukkelijke wensen die bij het samenstellen van het droombeeld naar voren kwam. Om die rol te kunnen spelen zal de NkB echter met middelen gefaciliteerd moeten worden. (bijv: ontwikkelen en up to date houden van een website en regelmatige informatievoorziening, organisatie excursies ed)

Actiepunt: Het faciliteren van de NkB voor de extra taken die het realiseren van dit streefbeeld met zich mee brengt

Actiepunt: Het faciliteren van Kening en andere betrokken organisaties in Baarderadeel en mogelijk daarbuiten in hun rol binnen de Regiodeal

Kening zal, met Húns als nieuw hoofdkwartier, voorlopig een rol blijven spelen in het gebied en daarnaast verder formuleren welke rol ze binnen de Regiodeal willen spelen in Baarderadeel en welke daarbuiten. Voor zover dat in de tekst hierboven nog niet gedaan is, komen zij hiertoe begin januari 2021 met een concreet voorstel. De samenwerking met NK Baarderadiel en andere organisaties in het gebied zal worden gekoesterd. We bouwen dan ook vooral verder op wat er in Baarderadeel al is gerealiseerd!

Credits:

Alle deelnemers:
Hinke Bouma
Wouter Hijlkema
Cor Okkema
Tom Miedema
Tjalling Rodenhuis
Marten de Jong
Dorothea Deelstra
Sjoerd van der Hem
Amarins Willemsma
Inge Feitsma
Gudula van Beem
Ewoud van der Weide en klas
(basisschool it Bynt, Winsum)

Jeroen Wiersma (herontdekkingsreiziger)

Claudy Jongstra en Claudia Busson
(de Kreake, Extended Grounds)

Johannes Wassenaar, Skelte Brouwers, Fré Vellinga (Natuerkoöperaasje Baarderadiel)

Catharina Veenstra (Promotie Greidhoeke)

Arjen Kok en Marita Driessen
(Natuurmonumenten)

Johanneke Buning (Gemeente Leeuwarden)

Margaretha Posthuma en Anna Christien Piebenga (Ecologisch Bermbeheer en Bijenflinterlint)

Wim van Gorkum, Anita van der Werf en Hielke Hijlkema (Greidhoeke Plus)

Cocreatie-team Droombeeld pakket, expositie en actieplan (waarbinnen het team elkaar steeds weer inspireerde)

Artistieke leiding:
Marcia de Graaff (Kening)

Advies: Sara Dandois (Rooftoptiger)

Vormgeving Droompakket en expositie:
Ykje Hibma en Marcia de Graaff met hulp van Pier Kramer

Fotografie: Marcel van Kammen

Oogst van streekeigen en inheemse flora:
Hans Engelbrecht (de Groene Stap)

Klei met dank aan:
Tjalling Rodenhuis en de Middelzee

Flora met dank aan:
Tjalling Rodenhuis, de Kreake
en het bijenflinterlint te Húns

Inspiratieteam:
Hans Engelbrecht, Durk Kramer, Bastiaan Blaauw en alle genoemde deelnemers

Agro-ecologisch en landschappelijk advies:
Nico Minnema (Successie Natuurzaken), landschaparchitect Peter de Ruyter, Anne Jansma (Living Lab Fryslân)

Ecologisch advies:
Theunis Piersma en Jos Hooijmeijer (RUG)

Tekst actieplan:
Marcia de Graaff, Skelte Brouwers
en Johannes Wassenaar

Vormgeving actieplan: Bastiaan Blaauw

Productie-assistentie: Tsjeard Hofstra

Zakelijke leiding:
Gerrie Visser

PR:
Marianne Klijnstra en Esther Drijver

Dreambyld
Dreambyld
Dreambyld

Deelgebied:
Collectief Súdwestkust

Collectief
Súdwestkust
voor boer en natuur

Inhoudsopgave

Inleiding

1 | Het proces 5

2 | Opbrengst Wereld Café 5

3 | Vertaling resultaten 7

4 | Projecten 9

5 | Bijlagen 12

Natuurbeheer doe je samen!

Colofon:

© Bestuur Collectief Súdwestkust:

Wigle Sinnema (vz)
Jetty de Vries (secr)
Age Flapper (pm)
Klaas Oevering
Beant Dijkstra

Foto’s
Ilse Hooijmeijer
Jetty de Vries

Oktober 2020

Inleiding

Met de Regiodeal NIL willen Rijk en regio de transitie naar een meer natuurinclusieve landbouw versnellen. Samen willen zij een schaalsprong maken, om zo in 2030 een sterke landbouw te realiseren die topvoedsel produceert, geworteld is in de samenleving en bijdraagt aan een rijke leefomgeving. Het doel van de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland is om met een gebiedsgerichte aanpak een structurele benadering voor natuurinclusieve landbouw te ontwikkelen, te toetsen en toepasbaar te maken op basis van ecologische en landbouwkundige kennis, en kennis over gebiedsparticipatie en verdienmodellen. In een gebiedsgerichte benadering experimenteert deze Deal met nieuwe werkwijzen, methoden en technieken. Er zijn verschillende gebieden in Noord Nederland geselecteerd.

Voor ieder gebied wordt, via een gebiedsproces, een stip aan de horizon gezet met bijbehorende streefwaarden.
De te beantwoorden vragen zijn:

- Welke rol en verantwoordelijkheid heeft de procesdeelnemer (boer, burger, etc.) bij de realisatie van het gebiedsplan;
- Wat kunnen boeren, terreinbeheerders en andere grondgebruikers doen;
- Wat is de bijdrage van overheden en welke rol vervullen burgers en bedrijven;
- Wat kunnen de keten- en kennisinstellingen betekenen?

In het gebiedsproces worden innovatieve ideeën verzameld en ondersteund in de realisatie. Er wordt aangesloten bij de ideeën en initiatieven die al lopen en deze worden verrijkt met (aanvullende) kennis, innovatie en hulpmiddelen.

Binnen de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland werken vele partijen in acht gebieden samen aan een landbouw die in balans is met de omgeving. Dit zijn agrariërs, inwoners, landbouw- en natuurorganisaties, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. De provincies Groningen, Fryslân en Drenthe en het Rijk ondersteunen hen bij deze transitie.

De gezamenlijke ambitie is om een duurzame, natuurinclusieve landbouw te realiseren. Landbouw die grondgebonden en circulair is, bijdraagt aan het herstel van de biodiversiteit, maatschappelijk draagvlak heeft én economisch rendeert. We doen dit vanuit het besef dat een transitie noodzakelijk is om de sector op de lange termijn gezond, levensvatbaar, concurrerend en rendabel te laten zijn. Hiermee willen we Noord-Nederland als koploper voor een duurzaam platteland op de kaart zetten. Dit pakken wij via een integrale en (provinciegrensoverschrijdende) gebiedsgerichte aanpak op.

Elke regio is uniek en heeft behoefte aan een eigen aanpak en afweging bij het aanpakken van de eigen opgave. De gekozen gebieden zijn Schiermonnikoog, Noordelijke kleischil, Oldambt, Westerwolde, Veenkoloniën, Drents Plateau, Friese veenweide en Friese kleiweide. De acht gebieden verschillen onderling sterk van elkaar, maar binnen elk gebied is juist een sterke samenhang van gebiedskenmerken, zoals grondsoort, landschap, sociale samenhang en watersysteem. De verschillende krachten en uitdagingen die specifiek zijn voor een regio vormen de basis voor een regionale opgave om de brede welvaart, leefbaarheid en economische kracht te bevorderen.

Stap 1
De eerste stap is om het Kwaliteitsbeeld Noord-Nederland te vertalen naar het eigen gebied. Met grondgebruikers en andere betrokkenen wordt een gezamenlijk Streefbeeld opgesteld: waar willen we in 2030 per gebied staan? Welke doelen zijn daarvoor nodig? Dit gedeelde beeld is geen blauwdruk, maar geeft steun bij de in te zetten acties, zodat in 2030 natuurinclusief boeren de gangbare praktijk is.

Stap 2
De tweede stap is het Streefbeeld vertalen naar een Natuurinclusief Actieplan per gebied. Het Actieplan is gevuld met onder meer:

- Opzetten van nieuwe samenwerking
- Ontwerpen van nieuwe landbouw- en natuurbeheersystemen
- Experimenten met nieuwe werkwijzen
- Ontwikkelen en delen van kennis

Stap 3
De derde stap is het streefbeeld concreet maken in een aantal projecten en actieplannen.

1 | Het proces

Collectief Súdwestkust is door de provincie bij name van Wim van Gorkum benaderd om een streefbeeld natuur inclusieve landbouw op te stellen. Het bestuur heeft de handschoen opgepakt omdat zij vond dat een dergelijk project binnen de doelstellingen van het Collectief valt.

Als gebiedsbegrenzing is gekozen voor de IJsselmeerkust strook van Makkum tot Stavoren.

Na twee voorbereidende vergaderingen zijn de taken verdeeld en is het proces als volgt:

1. Het collectief benadert een groep burgers, van diverse pluimage, die op persoonlijke titel deelnemen aan een “brainstormavond”. (Bijlage 1 | Uitnodigingsbrief).
2. Volgens de methode Wereld Café wordt een streefbeeld, inclusief samenvattende tekening, bepaald. De avond wordt geleid door Jaap Jepma en Jan Teun Visser.
3. Na analyse van de resultaten door Jepma/Visser en Collectief SWK wordt een actielijst opgesteld.
4. Uiteindelijk worden de streefbeelden van de vier deelgebieden van het Kleiweide gebied op 2 november 2020 gepresenteerd aan gedeputeerde Fokkinga.

2 | Opbrengst Wereld Café

Tijdens de avond Wereld Café in de Klameare te Workum werd de deelnemersgroep verdeeld over 4 tafels met als thema’s:

1. Schone lucht en bodem
2. Rijk Cultuur Landschap
3. Verbonden met de omgeving
4. Diverse agrarische sector

In drie ronden kiezen de deelnemers telkens een andere tafel. Op het tafelkleed worden de conclusies van de discussie opgeschreven.
Ronde 1: Wat zie je?
Ronde 2: Hoe gaan we dat (uit Ronde1) bereiken?
Ronde 3: Met welke acties?

De “vangst” werd per tafel plenair gedeeld en later uitgewerkt in een samenvatting, zowel schriftelijk als in tekening.

Op 23 september heeft het bestuur van Collectief SWK samen met de heren Jepma/Visser en Wim van Gorkum de vangst geanalyseerd en zijn we gekomen tot onderstaande samenvatting van de vier tafels:

Na analyse bleven onderstaande kernwoorden (met aanvulling) over:

1. Openheid van het landschap
    a. Geen dozen
    b. Oppassen met alternatieve energiebronnen
    c. Gebiedseigene houden
2. Op weidevogels toegesneden inrichting (weidevogelbiotoop)
3. Ruimte voor Water
4. Meer aandacht voor Bodem
5. Agrarisch onderwijs
    a. Lerende Landbouw
    b. Gericht op alternatieve verdienmodellen
    c. Breder perspectief
6. Bewuste Consument
    a. Basisschool kinderen betrekken
    b. Keuken (smaakbeleving)
    c. Kopen in regio
    d. Dorpssupermarkt
7. Landschap
    a. Anders kijken
    b. Lânskip
    c. Relatie boerderij/omgeving
8. Hergebruik (Circulair)
    a. Voedsel
    b. Groenafval
    c. Boerderijen
9. Bouwteam: een club deskundigen die gezamenlijk aan een project/traject werkt
10. Experimenteerruimte: meer ruimte vanuit de overheidsregelgeving om te experimenteren met nieuwe initiatieven.

3 | Vertaling resultaten

- De punten 1 t/m 4 zijn breed gedragen items voor de toekomst van het gebied. Het gebied moet, meer nog dan nu ingericht worden als weidevogelbiotoop: open landschap, ruimte voor water en met aandacht voor de bodem ten behoeve van (gebiedseigen) biodiversiteit. De Weidevogelbiotoop is dermate belangrijk dat alle projecten, in welke vorm dan ook, moeten bijdragen aan verbetering c.q. bewustwording van deze waarden van het gebied.

- De punten 9 en 10 kunnen dienstbaar zijn aan de acties. Collectief Súdwestkust heeft ervaring met Fûgelweb, een groep mensen die vanuit diverse disciplines die actiegerichte afspraken maken gericht op het verbeteren van de Weidevogelbiotoop. Dit is een voorbeeld voor hoe een bouwteam zou kunnen opereren.
  Voor sommige acties is het van belang dat overheden meewerken om innovaties die niet geheel binnen bestaande regelgeving vallen, toch toe te staan. Via het reguliere landbouwoverleg heeft Gemeente Súdwest-Fryslân aangegeven meermaals aangegeven om hieraan te willen meewerken.

Open landschap met ruimte voor water

- De punten 5 t/m 8 zouden moeten leiden tot concrete acties cq projecten.

Agrarisch Onderwijs
Onderwijs en cursussen gericht op boeren, opvolgers en andere werkers in de landbouw zodat de praktijkmensen van elkaar en van deskundigen kunnen leren op welke manier de landbouw zich kan door ontwikkelen richting natuurinclusief. Het Nordwin college zou als onderwijsinstelling kunnen starten met een leerprogramma natuurinclusieve landbouw gericht op Weidevogelbiotoop. Collectief Sudwestkust kan door zijn ledenstructuur nog meer actie ondernemen op het gebied van kennisuitwisseling en -vergaren door boeren.

“Bewuste Consument” en “Landschap”
De burger gedraagt zich zeer bewust als het gaat om vraagstukken als natuur, biodiversiteit, toekomst landbouw enz. Dit conflicteert soms met het gedrag als consument. (Basis-) onderwijstrajecten en cursusprojecten gericht op de inwoners van het gebied die burgers en boeren dichter bij elkaar brengen

“*Keuken*” gaat het over herkomst en smaak.
“*De basisschool naar buiten*” over het landschap, weidevogels en de rol van de boeren.
“*Wat koop ik*” over bewustwording van producten.
“*Kijk om je heen*” over bewustwording van het landschap.

> *De Stichting “Nationaal Landschap Zuidwest Fryslân” zou vanuit haar bezoekerscentrum Mar & Klif, in samenwerking met onderwijs een trekkende rol kunnen vervullen.*

“*Hergebruik van Voedsel, Groenafval en Boerderijen*” en aan de andere kant “*Landschap*” zijn onderwerpen die op het snijvlak zitten van de Gemeente en de Landbouw. Landbouw kan samen met Gemeente kijken welke projecten hierin mogelijk zijn. Bijvoorbeeld: aangepast bermbeheer, project Boerenerven, hergebruik Boerderijen ten behoeve van een mooier landschap.

Workshops en veldexcursies voor beheerders en gebiedscoördinatoren

4 | Projecten

Kijkend naar het gebied zit in onderstaande tabel een vertaling naar concrete projecten en mogelijk partners voor uitvoering.

Boven alles ligt voor dit gebied het kader van de
weidevogelbiotoop.
Alle in te dienen projecten moeten hieraan direct of indirect een bijdrage leveren.

SPEERPUNTEN	PROJECTEN	PARTNERS
****** Weidevogelbiotoop *****	****** Hele kolom ******	****** Hele kolom *****
Bewustwording Consument	1. Op aventoer by de boer 2. Weidevogelweek 3. (Her)opzetten Vogelwachten 4. Koken met Reitse 5. Boer in Beeld	Mar en Klif Onderwijsinstellingen IVN-Noord
Circulair Landschap	6. Boom voor Boom 7. Beter Bermbeheer 8. Landschapsacademie 9. Herbestemming Boerderij 10. Compostering 11. Fûgelweb SWK plus	IepenWacht Gemeente Landschapsbeheer Wetterskip
Educatie Agrarische Sector	12. Bodemcursus 13. Landscapscursus voor boeren 14. Regionale workshops boeren, leden, gebiedscoördinatoren 15. Cursus Gebiedscoördinatoren 16. Jonge Boeren Vooruit	Nordwin Living Lab Van Hall

Korte toelichting per project

Ad 1. Op aventoer bij de boer
Basisschool kinderen laten kennismaken met de boeren. Speciaal gericht op boeren die met weidevogels en natuurinclusieve landbouw bezig zijn. Dit in combinatie met een leskist voor de scholen (Mar & Klif)

Ad 2. Weidevogelweek (jaarlijks in meivakantie)
Een themaweek vanuit Mar & Klif, met allerlei activiteiten met het thema weidevogels.
Deze themaweek is zowel voor de jeugd als voor de volwassenen.
Voorbeeld activiteiten: veldbezoeken, korte cursus vogelen, open dag op de boerderij, informatie in bezoekerscentrum Mar & Klif, streekproducten, kookworkshops op de boerderij ect.

Ad 3. (Her)opzetten Vogelwachten
Daar waar de lokale vogelwachten minder actief zijn of slapend, nieuw leven in blazen.
Samenwerken met de jeugd, starten met workshops voor de jeugd, of leuke doe-middagen en vandaar uit proberen de lokale vogelwachten weer actief te krijgen.
Vogelwachten meer koppelen aan de leden van het Collectief. Meer betrokkenheid.

Ad 4. Koken met Reitse
Bewustwording van voedsel: koken op de boerderij, samenwerken met de lokale horeca, kaasboerderijen, schapenkaas, tuinbouwers, akkerbouwers, streekproducten ect.

Ad 5. Boer in Beeld
Korte filmpjes die uitleg geven over agrarisch natuurbeheer en agrarische begrippen. De boer vertelt…

Ad 6. Boom voor Boom
Bomen inventariseren welke in het kader van de weidevogelbiotoop gerooid zouden moeten worden en op welke plek een vervangende boom geplant kan worden. Na inventarisatie starten met uitvoering.

Ad 7. Beter Bermbeheer
Samen met gemeente en boeren werken aan een plan om te komen tot een bermbeheer dat bio-divers is en past in het landschap

Ad 8. Landschapsacademie
Wat doen boeren aan het landschap en wat kun je als consument zelf aan het landschap doen. (Mar & Klif)

Ad 9. Herbestemming Boerderijen
Passende nieuwe functie voor boerderijen die hun landbouwfunctie verliezen

Ad 10. Compostering
Bokashi is een grondstof voor gezondere grond. Groenafval van burgers gebruiken voor Bokashi

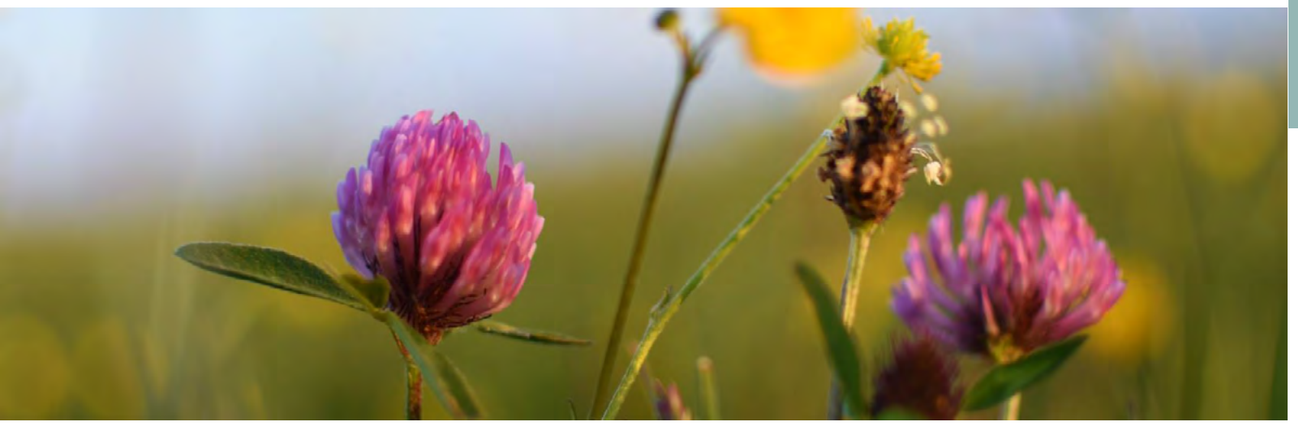

Kruidenrijke bermen

Ad 11. Fûgelweb SWK plus
Het Fûgelweb dekkend maken voor ons hele gebied.
De plus staat voor het inhuren van een adviseur die per gebied advies kan geven, om het gebied robuuster te maken (hoe richt je dat in) en die tussen de gebieden verbindingen kan leggen bijvoorbeeld door bepaalde stroken met kruidenrijke bermen of andere oplossingen.
Of thema water, bodem ect.

Ad 12. Bodemcursus
Een gezonde bodem is belangrijk. Naar een betere bodem, van denken naar doen!
Bodemleven als basis voor duurzame landbouw in Zuidwest Fryslân.

Ad 13. Landschapscursus voor boeren
Wat is de impact van boeren op het landschap. Welke aanpassingen zouden het (cultuur) landschap kunnen versterken.

Ad 14. Regionale workshops voor boeren (leden) en betreffende gebiedscoördinator
Kennis en informatie delen in een bepaald gebied, streven naar robuuste gebieden, op welke wijze het beheer onderling op elkaar af te stemmen. Inhuur van een ecologische adviseur.

Ad 15. Cursus gebiedscoördinatoren
Opleiden van nieuwe gebiedscoördinatoren. Tevens een gelegenheid voor bestaande gebiedscoördinatoren om hun deskundigheid te verhogen.

Ad 16. Jonge Boeren Vooruit
Gekoppeld aan het voorbeeldproject Pijpkaneel, groep jonge boeren mee laten kijken en denken, omdenken, hoe kan het anders, nieuwe inverdienmodellen. Project iets breder trekken dan alleen Pieter van de Valk.

Werken aan een waardvol landschap!

Nawoord

“Core business” van Collectief Súdwestkust is het Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer. Ons relatienetwerk en kennis maakt ons steeds meer deelnemer aan projecten. Zo ook dit project “Natuurinclusieve Landbouw”. Het was voor ons bestuur een bijzonder en leerzaam traject om tot een streefbeeld en bijbehorende projecten te komen. We hopen dat dit “stuk” bij zal dragen aan de uitvoering tot concrete projecten in ons mooie gebied.

Het bestuur Collectief Súdwestkust - oktober 2020

5 | Bijlagen

Bijlage 1 | Uitnodigingsbrief

Collectief Súdwestkust
voor boer en natuur

Workum, 31 augustus 2020

Betreft: Streefbeeld kleiweide

Beste mensen,

Jullie kennen de Greidhoeke en de Friese Súdwestkust ongetwijfeld allemaal als een geweldig mooi gebied. De weidsheid, oude slenken, de Slachtedyk, prachtige dorpen en uitgestrekte 'greiden'. En weidevogels! Want hoewel die onder druk staan komen ze lokaal nog in hoge dichtheden voor. Wat zouden we met elkaar kunnen doen om dit prachtige gebied voor de toekomst minstens zo mooi en goed te houden als het nu is? Of misschien wel beter maken?

Heel veel initiatiefnemers zijn met activiteiten bezig die bijdragen aan Natuurinclusieve landbouw, het versterken van de biodiversiteit, nieuwe vormen van natuur en recreatie en het behoud van een levendige mienskip in veerkrachtige dorpen. De noordelijke *Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw* versterkt in de komende jaren de kansen voor zulke initiatieven.

Om de kansen die er zijn volop te benutten willen we graag met jullie in gesprek over een 'streefbeeld' voor onze prachtige omgeving. Daarom nodigen we jullie graag uit voor een actieve werkbijeenkomst op:

Datum: **Dinsdag 15 september 2020**
Locatie: **Klameare, Merk 1 in Workum.**
Tijden: **Van 19.30 uur tot 22.00 uur. (inloop vanaf 19.15 uur)**

Tijdens de avond ontwerpen we met elkaar een streefbeeld voor de toekomst van onze omgeving. We pakken vier thema's bij de kop:

1. Schone lucht, water en bodem
2. Rijk cultuurlandschap
3. Verbondenheid met de omgeving
4. Diverse agrarische sector

Er is een sneltekenaar tijdens de avond aanwezig om de ideeën die we met elkaar bedenken te visualiseren. Met jullie deskundige en betrokken inbreng verwachten een mooi resultaat. Ongetwijfeld is dat na één avond niet helemaal af, maar we hebben dan vast een mooie bouwsteen.

We nodigen heel gericht personen uit om een divers gezelschap te verzamelen. Er kunnen maximaal 25 deelnemers meedoen. Wij vinden het geweldig als jullie komen. Mocht je verhindert zijn geef dan even een berichtje, dan kunnen we mogelijk nog iemand anders een stoel geven.

Natuurlijk is de bijeenkomst een 'corona-editie' en zorgen we er voor dat we de regels voor gezondheid in acht nemen.

Hartelijke groet!

Collectief Sudwestkust,
Wigle Sinnema (voorzitter)

Bijlage 2 | Deelnemerslijst Wereld Café

Regiodeal NIL Streefbeeld Kleiweide	**De Klameare te Workum, 15 september 2020**		
Lijst aanwezigen op persoonlijke titel			
	naam	**sector**	**woonplaats**
1	Douwe Politiek	Landbouw	Makkum
2	Jolmer der vries	Landbouw	Heidenskip
3	Geartsje Postma	Landbouw	Arkum
4	Jelle Attema	Landbouw	Ferwoude
5	Pieter van de Valk	Landbouw	Ferwoude
6	Iris Nutman	Toerisme	Elahuizen
7	Eddie Huisman	Toerisme	Koudum
8	Els van de laan	Landschap	Sneek
9	Pieter Stellingwerf	Landschap	Hielpen
10	Titus Hettinga	Duurzaamheid (coop)	Bolsward
11	Yvonne Sieswerda	Dorpsbelangen	Pingjum
12	Eric Visser	Dorpsbelangen	Harlingen
13	Jos Hooijmeijer	Weidevogels	Koudum
14	Germ van der Burg	Natuur (TBO)	Nijland
15	Pieter Sjoerdsma	Natuur (TBO)	Burgum
16	Jeroen Ludema	Onderwijs en educatie	Koudum
17	Sicco Rypma	Politiek	Blauwhuis
18	Arnold Walinga	ondernemersvereniging	Makkum
19	Jetze Genee	provincie Fryslân, ANLb	Makkum
20	Jelle Feenstra	redacteur agrarisch	Tjerkwerd
21	Johan Zijlstra	WSF, landouw en natuur	Exmorra
22	Kees de Vries	gemeente SWF	
23	Wim van Gorkum	provincie Fryslân	
24	Wigle Sinnema	bestuurslid SWK	Sneek
25	Jetty de Vries	bestuurslid SWK	Workum
26	Klaas Oevering	bestuurslid SWK	Idzegea
27	Beant Dijkstra	bestuurslid SWK	Skarl
28	Age Flapper	bestuurslid SWK	Koudum
29	Jaap Jepma	extern begeleider	
30	Jan-Teun Visser	extern begeleider	

Bijlage 3 | Kaart Kleiweide gebied

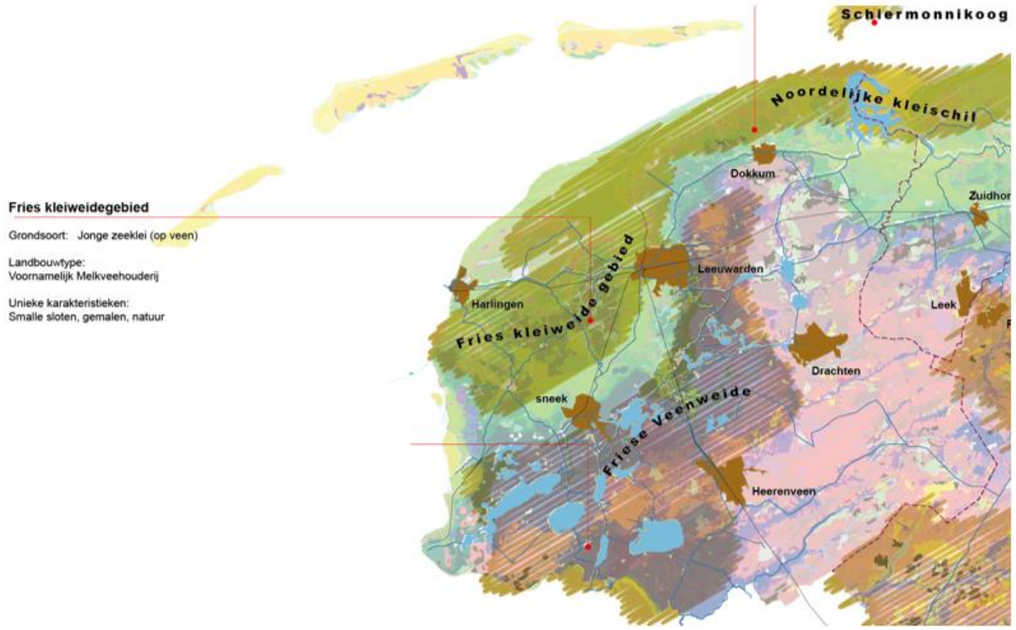

Overzicht Fries Kleiweide gebied en deelgebied Súdwestkust

Bijlage 4 | Tekening opbrengst Wereld Café

Deelgebied:
ANV Greidhoeke

Puur de Greidhoeke

Naar een mooi open landschap met rijke natuur in een veerkrachtige samenleving

Ons droombeeld in woorden en plaatjes

Samengesteld op de streefbeeldsessie 16 september 2020, Easterein

Onze actielijnen

We hebben ons eigen programma ‘Puur de Greidhoeke’. Daarbij onderscheiden we vier programmahoofdlijnen:

- Beleving tussen Doarp en Lânskip;
- Energietransitie;
- Werken met Water
- Biodiversiteit.

Hieronder volgt per hoofdlijn een inventarisatie van de verschillende actielijnen die we als bestuur van ANV Greidhoeke zien als vertaling van ons streefbeeld.

- **Beleving tussen Doarp en Lânskip**

<u>Actielijn De boer in beeld</u>
Onze boeren liggen al een aantal jaren onder vuur: te intensief, overproductie, veroorzakers van plagen en ziektes, het overmatig gebruik van bestrijdingsmiddelen, en nu krijgt de bedrijfstak ook nog de schuld van het stikstofprobleem. Toch doen boeren hun uiterste best voor de samenleving en dierenwelzijn: koeien lopen in de wei, men werkt aan een betere weidevogelstand, men wast lucht om ammoniak op te vangen en dergelijke. Maar ook de consument heeft hier een rol in. Er wordt nog steeds te veel voedsel verspild en weggedaan. We kopen nieuwe aardappelen van Malta, tomaten uit Spanje in plaats van lokaal en seizoensgebonden. Door de fysieke en sociale afstand tot

een sector kleiner te maken stijgt waardering. Hoe dichterbij een boer of tuinder, hoe hoger de waardering.
Pluktuinen, moestuinen aanleggen, excursies en voedsel bij de boer of tuinder halen, kunnen ons helpen om de waardering van de productie nog meer te verhogen en de kloof tussen consument en producent te slechten. Hier zetten wij op in.

Actielijn Versterken toeristisch-recreatief netwerk
Wij willen de economische groei bevorderen door gezamenlijk te investeren in recreatie en toerisme. Hiervoor willen we een compleet netwerk van fiets- en wandelroutes aanbieden, zodat het kleiweidegebied nog aantrekkelijker wordt voor recreanten en toeristen. Wij zien hier een betere afstemming met fietsroutes buiten de regio noodzakelijk, we willen rustpunten creëren in het fietsroutenetwerk en aanbieden van meer wandelroutes waar de Slachtedyk in ons gebied al een prominente plaats heeft.

- **Energietransitie**

Actielijn elektriciteit neutraal
Onze ambitie is om in het kleiweidegebied energieneutraal te kunnen leven, wonen, werken en recreëren. Een eerste stap daarin is om dat op het gebied van duurzame elektriciteit te realiseren. Wij willen onderzoeken wat voor ons daarin de opgave is. Wat is het totale elektriciteitsverbruik in ons gebied, wat is hiervan al duurzaam opgewekt en wat resteert derhalve nog? Wij willen met relevante partijen in overleg om te weten welke mogelijkheden er dan zijn om deze opgave te realiseren en wat er voor onze inwoners aan energiebesparing nog te realiseren is. Wij zien kansen om dit met de mienskip in de vorm van energiecoöperaties op te pakken.

Actielijn CO_2-neutraal
Wij zien ook een opgave om CO_2-neutraal te zijn. Wij denken dat oplossingen daar vooral op bovenlokale schaal ontwikkeld moeten worden en lokaal gaan landen. Wij volgen de ontwikkelingen en als er voor ons gebied kansen voorbij komen, sluiten we daarop aan.

- **Werken met Water**

Actielijn Behoud, beheer en versterken van opvaarten
Een opvaart is een verbindingswater tussen de boerderij en de doorgaande waterweg. Vanaf de hoofdwaterloop werd in de negentiende eeuw een vaart geschikt gemaakt voor vervoer van mens en dier. Deze doodlopende vaarten hebben heden ten dage naast een landschappelijke waarde, ook een ecologische meerwaarde. Het water is veelal erg schoon omdat er vrijwel nergens meer over gevaren wordt. Van dit rustige water profiteren flora (waterplanten als krabbenscheer komen veelvuldig voor) en fauna (paai- en opgroeigebieden voor jonge vis). Daarom koesteren we deze opvaarten en we willen kijken hoe we deze landschapselementen kunnen behouden en waar nodig versterken.

Actielijn Behoud en herstellen meanderende sloten
Vroeger waren in de kleiweidestreek veel sloten kronkelend (gemeanderd). Dit is om praktische redenen rechtgetrokken, zo kon er optimaal gebruik worden gemaakt van het land, en werd het water zo snel mogelijk het gebied afgevoerd. Door weer te hermeanderen remmen we het water af en kunnen het water langer in het gebied vasthouden. Zo zal er minder sprake zijn van droogte in de warme zomerperiodes en hoeven we minder te beregenen. Behalve water vasthouden zijn de meanderende sloten ook wat betreft cultuurhistorisch oogpunt een waardevol element. Als de oorspronkelijke vorm van de sloten terug moet worden gebracht in vroegere staat, zal er mogelijk grond worden aangekocht en zijn percelen niet meer zo recht als ze waren. Desondanks willen wij verkennen of hermeanderen op plekken realiseerbaar is. Dit vraagt zeker afstemming met Wetterskip Fryslân.

- **Biodiversiteit**

Actielijn Mestadditieven pilot kleiweide
Mestadditieven (zoals AgriMestmix van Rinagro) zorgen ervoor dat het verteringsproces van drijfmest al in de opslag op gang komt. Daardoor zijn mineralen al op het moment van uitrijden beschikbaar voor de planten. Dit levert een lagere kunstmestgift op voor de boer, hogere opbrengsten en milieuwinst (minder uitspoeling van stikstof en fosfaat en een lagere uitstoot van ammoniak in de stal).
Wij willen een onderzoek laten uitvoeren of en in welke mate deze voordelen voor het kleiweidegebied spelen. In ons gebied zijn landbouwbedrijven beschikbaar waar deze pilot uitgevoerd kan worden. Samenwerking met kennisinstellingen (VanHall, WuR) is noodzakelijk. Andere experimenten op het gebied van bovengronds aanwenden van mest willen wij ook ondersteunen, dit zal de gezondheid van de bodem alleen maar versterken, en daarmee de biodiversiteit.

Actielijn Kruidenrijk grasland in stroken
Wij hebben belangstelling voor kruidenrijk grasland. Het succes hangt echter grotendeels af van de mate van de concurrentie met het gras, kruiden laten zich snel verdringen. Onderzoek toont aan dat wanneer kruiden in strookjes worden ingezaaid de verdringing beperkt is. Het succes van kruidenrijk grasland vraagt dus een andere techniek. De inzet van een strokenfrees met een zaaiinrichting lijkt daarom veelbelovend. Wij volgen de ontwikkelingen hiervan en willen in het kleiweidegebied hier graag mee experimenteren.

Actielijn Boom-voor-een-boom
In de kleiweidestreek zijn bij de verschillende ruilverkavelingen een aantal productiebosjes aangelegd, de zogenaamde ruilverkavelingsbosjes. Deze bosje trekken roofvogels aan die een bedreiging vormen voor de weidevogels. In samenwerking met de eigenaren (terrein beherende organisaties) willen we onderzoeken of deze bosjes weggehaald kunnen worden, mogelijk volgens het boom-voor-een-boom-principe, waarbij in of tegen de dorpskernen aan of bij bebouwing in het buitengebied nieuwe bomen ter vervanging worden aangeplant. Hiermee worden de weidevogels beter beschermd en komt het weghalen van ruilverkavelingsbosjes ten goede aan de openheid van het landschap, een andere belangrijke kernkwaliteit van ons gebied.

Actielijn Versterking biodiversiteit Slachtedyk
De Slachtedyk is in eigendom van het Fryske Gea. Wij willen verkennen met het IFG op welke manier de ecologische waarden van de Slachtedyk versterkt kunnen worden. Wij denken aan meer geleidelijke overgangen richting naastgelegen landbouwpercelen. Een ander beheer van de akkerranden kan een ecologische meerwaarde hebben die ten goede komt aan de biodiversiteit. Het cultuurhistorisch element van de dijk wordt daarmee tevens versterkt.

Actielijn Living Lab Fryslân

Het Living Lab helpt (groepen van) boeren en anderen om de bedrijfsvoering zo in te richten dat deze bijdraagt aan een rijke biodiversiteit en een goede boterham. Met het Living Lab zouden we willen verkennen hoe interessante verdienmodellen voor boeren die natuurinclusief werken eruit zien en mogelijk kan Living Lab ondersteunen bij het uitwerken van (enkele van) onze actielijnen.

Actielijn Ecologisch bermbeheer

De ecologische kwaliteit van wegbermen hangt onder meer af van de manier waarop ze worden aangelegd, ingezaaid en beheerd. Ecologische bermbeheer leidt tot soortenrijke graslanden met een relatief hoge natuurwaarde: soortenrijke, bloemrijke bermen zijn een leefgebied voor tal van planten- en diersoorten. Daarnaast spelen bermen een belangrijke rol in de ecologische infrastructuur. Als lintvormig element vormen ze verbindingen tussen natuurgebieden waardoor de migratiemogelijkheden van planten en dieren worden verbeterd. Wij willen verkennen hoe wij in onze omgeving het bermbeheer zo kunnen uitvoeren dat de natuurwaarden geoptimaliseerd worden. Hiervoor zullen afspraken gemaakt worden met de eigenaren van de bermen (veelal de gemeente).

Actielijn Hôfsjonger op boerenerf

Ook op het boerenerf liggen kansen. De meeste boerderijen in de Greidhoeke hadden vroeger hun eigen hoogstam boomgaard, met in veel gevallen een omliggende haag of singel. Veel boerenerven werden daardoor verblijd met het gezang van de spotvogel. Het is niet voor niets dat de Friese naam voor deze vogel Giele Hôfsjonger is. Ook de grauwe vliegenvanger werd vaak aangetroffen op boerenerven, maar is in de laatste decennia sterk afgenomen. Door aandacht te besteden aan de inrichting van het boerenerf kan de biodiversiteit verhoogd worden en de zang van de Hôfsjonger terugkeren. Bij het planten van fruitbomen is de functie daarnaast tweeledig. Het levert niet alleen een bijdrage aan de biodiversiteit maar er wordt ook fruit geproduceerd wat kansen biedt voor bijvoorbeeld de productie van lokaal appelsap, en het betrekken van burgers bij het boerenerf. Dit soort initiatieven ondersteunen wij graag en we willen als ANV hierin een aanjagende rol vervullen.

Actielijnen samengesteld door bestuur ANV Greidhoeke tijdens de vervolgsessie 23 oktober 2020, Húns

Deelgebied:
Stichting Gouden Land

Streefbeeld Natuur Inclusieve Landbouw

Gouden Lân

Introductie

Stichting Gouden Land is een samenwerking van vijf dorpen in gemeente Sudwest Friesland (Arum, Kimswerd, Pingjum, Witmarsum en Zurich) in het Marneslenk gebied. De agrariërs in het Gouden Land gebied werken in de Lytse Bouhoeke. De Provincie Fryslân werkt met gemeenten en Wetterskip samen als Greidhoeke Plus aan een gebiedsvisie voor het klei-weide gebied. Op 22 september heeft Stichting Gouden Lân de bewoners en belanghebbenden uit het Marneslenkgebied uitgenodigd om mee te denken aan een streefbeeld voor onze omgeving. Dat leidde tot een bijzonder levendige avond met ongeveer 30 betrokken bewoners uit landbouw, recreatie, onderwijs, leefbaarheid, natuur en dorpsbelang. Met elkaar hebben we aan thematafels nagedacht over de toekomst van Gouden Lân, de plek van de landbouw daarin en de relatie met andere ontwikkelingen.

Het resultaat van de avond hebben we hierachter uitgewerkt in zes actielijnen. Elk met een toelichting. De actielijnen zijn:

1. Dijk van een landschap
2. Zo zout heb ik het nog niet gegeten
3. Natuurlijk van de boer
4. Weidevogels
5. Met zorg samengesteld
6. Een gezonde bodem

Deze zes bouwstenen, of actielijnen hebben we ontleend aan het gesprek aan de thematafels en ze maken duidelijk waar wij als samenleving’ uit de vijf dorpen de komende jaren op in willen zetten. Het getekende verslag van de avond op 22 september maakt duidelijk dat er veel ideeën zijn, maar dat wat ons betreft de kracht en de kwaliteit van de bodem daarin onderscheidend is. We wonen in een uniek gebied met heel veel kansen en mogelijkheden. Bij alle ideeën en plannen ligt de nadruk op verbinden, samenwerken, dicht bij de basis blijven en goed naar elkaar luisteren.

De ambities in onze actielijnen zijn hoog, dat realiseren we ons. We kunnen dat niet zonder elkaar én niet zonder goede hulp en advies. Maar als we er in slagen om cultuurhistorische landschapselementen te herstellen en te combineren met natuurlijk beheer van akkers en akkerranden, dan draagt dat leesbare landschap als visitekaartje zeer bij aan impulsen voor vernieuwing in de landbouw en natuurgerichte recreatie. Door gebruik te maken van de verzilting voor nieuwe teelten ontdekken we nieuwe verdienmodellen en profileren we letterlijk de smaak van onze streek. Omdat onze boeren gezamenlijk optrekken om ruimte te maken voor natuurwaarden, verkennen ze samen een nieuwe kijk op de bedrijfsvoering. In die bedrijfsvoering spelen straks ook de inclusieve dorpen die we willen zijn een mooie rol, door voor onze Gouden Land-box ook de handen en inzet te benutten van hen die wat verder af staan van de arbeidsmarkt of voor die arbeidsmarkt ervaring op willen doen.

Vertrouwen van partners, ruimte om te proberen, deskundige hulp en een financiële bijdrage om de toekomst dichterbij te halen zijn pijlers voor ons succes.

Actielijn 1: Dijk van een Landschap

Het herstel van cultuurhistorische landschapselementen in het Marneslenk gebied met een doorkijk naar de toekomst.

- Zuricher Oord Polder

- Pingjumer Halsband

Zuricher Oord Polder

De zeedijk bij het Friese dorp Zurich heeft een eigenaardige verloop. Nadat begin 18de eeuw de zeedijk was aangelegd, werd in 1733, na meerdere overstromingen, achter de zeedijk de Willem Lorré dijk toegevoegd. Deze nieuwe dijk was met zijn symmetrisch flauw talud de 18de -eeuwse voorloper van de hedendaagse “overstroombare” dijk. Met de aanleg van de Lorré dijk is de driehoekige Zuricher oord polder ontstaan.

Wat gaan we doen?

Herstel van de Dobbe, herstel van de oude veldschuur en het kunstproject “Leesbaar Landschap” van laboratorium voor microklimaten. Hierbij werken we nauw samen met het Wetterskip.

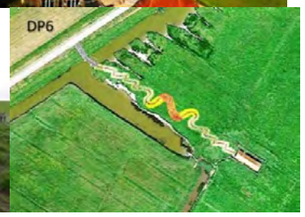

Samenwerkingspartners

Waar willen we naartoe?

Een gebied met een grote belevingswaarde die de kennis over dit bijzonder deel van het Waddengebied versterk.

Pingjumer Gulden Halsband

Met de aanwijzing van Pingjumer Gulden Halsband heeft Súdwest er ineens dertien monumenten bij

18 december 2019 om 14:51 uur

SNEEK Met de definitieve aanwijzing van de Pingjumer Gulden Halsband, het oude dijkenstelsel dat grotendeels is aangelegd in de tiende eeuw, als gemeentelijk monument krijgt de gemeente Súdwest-Fryslân er in een keer dertien monumenten bij.

Dat het niet één monument is geworden, maar dertien, komt doordat de overgebleven delen geen aaneensluitend geheel vormen. De regels schrijven voor dat de gemeente voor elk deel een afzonderlijk aanwijzingsbesluit moet nemen.

Wat gaan we doen?

- Beschadigde dijkdelen herstellen
- Natuurvriendelijk beheer van dijk en oeverranden implementeren
- Akkerranden langs de halsband verrijken met oude cultuurgewassen en bloemrijke kruiden

Samenwerkingspartners:

Sommige delen zijn al prachtig, andere hebben aandacht nodig

Waar willen we naartoe?

Een icoon van een dijk omlijst met natuurvriendelijke oevers en kleurrijke akkerranden.

Actielijn 2 Zo zout heb ik het nog niet gegeten

Vanuit de Waddenzee stroomt jaarlijks ongeveer 47 miljoen kuub zout grondwater onder de zeedijk door naar het Friese zeekleigebied. Door stijging van de zeespiegel is de schatting dat de verzilting in 2085 met zo'n 20 procent is toegenomen. Dit kan tot 2050-2100 worden afgeremd door bijvoorbeeld antiverziltingsdrainage. Hierbij worden percelen ontwaterd als dat nodig is, maar kan het drainagepeil omhoog voor het conserveren van zoet neerslagwater. Deze maatregelen hebben echter wel tot gevolg dat in andere gebieden de verzilting toeneemt. Op langere termijn gaat de verzilting langzaam maar zeker door, stellen provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en drinkwaterbedrijf Vitens.

Wat gaan we doen?

In samenwerking met Laboratorium voor microklimaten wordt onderzocht in welke mate er sprake is van verzilting in Zuricher Oord. Daarbij kijken we hoe de biotoop van de polder in de loop van de jaren 2021-2025 verandert. Tegelijkertijd onderzoeken we of en hoe de aanwezigheid van de zoetwater Dobbe dit proces beïnvloed.

Samenwerkingspartners:

Waar willen we naartoe?

Afhankelijk van de mate van verzilting in de polder willen we een proeftuin aanleggen met een beperkt aantal gewassen.

Actielijn 3: Natuurlijk van de boer

Uitbundig bloeiende akkerranden, kruidenrijke graslanden, herstel bodemleven, houtwallen en voedselbossen. Op alle niveaus worden boeren ondersteund en uitgenodigd om mee te doen met de ontwikkeling naar een toekomstbestendige, duurzame manier van landbouw, natuur-inclusief en met een goed verdienmodel. De kleurrijke akkerranden zijn natuurlijk prachtig maar er is een alternatieve benadering waarmee we her en der in het gebied iets grotere natuur(w)eilanden kunnen creëren.

Wat gaan we doen?

In de Lytse Bouhoeke wordt onderzocht of op een aantal locaties een aaneengesloten stuk natuur gevormd kan worden. Hierbij worden locaties gekozen waar percelen van verschillende agrariërs aan elkaar grenzen. Op deze locaties zou met een bijdrage van alle aangrenzende boeren een natuur(w)eiland gerealiseerd kunnen worden. Omdat deze weilanden een ander maai en bemestingsbeleid vereisen heeft het voordeel voor boeren om dit gezamenlijk op te zetten. Samen beheren, samen oogsten.

Samenwerkingspartners:

Waar willen we naartoe?

Een klein gezamenlijk natuurgebied, dat een mooie verbinding vormt tussen de agrariërs die zich inzetten voor natuur-inclusieve landbouw.

Actielijn 4: Weidevogels

Het Lytse Bouhoeke gebied is van oorsprong een weidevogelgebied. Ten tijde van de ruilverkaveling zijn in het gebied een aantal productie bosjes aangelegd die roofvogels aantrekken. Deze roofvogels vormen een bedreiging voor de weidevogels. In samenwerking met Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer gaan we onderzoeken hoe we dit effect van de bosjes weg kunnen nemen.

Een mogelijkheid is om de huidige bosjes om te vormen tot een pluk- of voedselbos. In een voedselbos worden bes- en nootdragende bomen en struiken aangeplant, zoals walnoot, meidoorn, hazelaar, rode- en zwarte bes en zoete kers.

https://www.nmfdrenthe.nl/wij-werken-aan/voedzaam-drenthe/werkplaats-voedselbossen/

Actielijn 5: Met Zorg Samengesteld

In Pingjum zijn twee voorzieningen die de basis vormen voor het ontwikkelen van de Gouden Land Boks:

Online bedrijf Boerderijshop.nl met een team van jongeren die consumenten de mogelijkheid bieden om eerlijke duurzame producten rechtstreeks bij de boer te bestellen.

Bedrijf Te Plak biedt dagbesteding met zinvolle en belevingsgericht activiteiten. De werkzaamheden variëren van creatieve activiteiten, werken in de groentetuin tot dierverzorging.

Samen met deze partijen gaan we op zoek naar partners in het Gouden Land gebied die producten zouden kunnen leveren voor de Gouden Land boks.

Denk hierbij aan de imker en de molenaar in Witmarsum en de chocoladefabriek in Kimswerd.

De boks wordt gevuld door cliënten van Te Plak (Pingjum) en/of Slagtehiem (Arum).

Op basis van de Gouden Land Boks wordt een jaarlijkse fietstocht langs de producenten georganiseerd zodat afnemers kennis kunnen maken met de plekken waar het eten geproduceerd wordt.

Actielijn 6: Een Gezonde Bodem

De jonge boeren in de Lytse Bouhoeke hebben de eerste stappen richting natuur-inclusieve landbouw gezet. Hierbij werd duidelijk dat NIL extensiever gebruik van grond of op een andere wijze met grond omgaan vereist, zoals bijv. andere beweidingsvormen.

Living Lab Friesland biedt de boeren coaching om aandacht voor de bodemkwaliteit in de bedrijfsvoering op te pakken. Daartoe is in een webinar op 11 november 2020 aandacht besteed aan nieuwe samenwerkingsmodellen: nieuwe pachtconstructies met natuurorganisaties, afwaarderingsmechanismen, grondcoöperaties.

De boeren gaan in 2021 zelf aan de slag met verbeteren van de bodem. Zij kiezen hierbij de aanpak die het beste past bij de lokale situatie. Veel kennis kan worden opgehaald bij de bodemacademie (Louis Bolk Instituut). Hierbij biedt Living Lab ondersteuning met advies van Henk Westerhof.

Actielijn 1: Cultuurhistorie uitgebreid

Ontwikkeling van Zuricher Oord

De zeedijk bij het Friese dorp Zurich heeft een eigenaardige verloop. Nadat begin 18de eeuw de voorloper van de huidige zeedijk was aangelegd, werd in 1733, na meerdere overstromingen, achter de zeedijk de Willem Lorré dijk toegevoegd. Deze nieuwe dijk heeft een symmetrisch flauw talud, waardoor de buitenkant de golfslag van het zeewater kan doorstaan en het water, zonder schade aan de dijk, over de dijk kan slaan. Een 18de -eeuwse voorloper van de hedendaagse “overstroombare” dijk. Met de aanleg van de Lorré dijk is de driehoekige Zuricher oord polder ontstaan. De rijke geschiedenis van de polder vormt een prachtig uitgangspunt voor het overdragen van kennis over de dijken en de natuur in het Gouden Land gebied. Bij deze activiteiten werkt de Stichting Gouden Land samen met Wetterskip (WS eigenaar van de polder), pachter E. van den Berg en Laboratorium voor Microklimaten.

In drie deelprojecten [herstel van de Dobbe (DP4), herstel van de Veldschuur (DP5) en kunstproject “leesbaar landschap” (DP6)] worden de gebiedseigen kwaliteiten, belevingswaarde en kennisoverdracht versterkt. Met deze activiteiten draagt Gouden Land bij aan beleving en bewustwording van het Waddengebied. De deelprojecten worden uitgevoerd in de periode 2020-2022.

DP1. Herstel van de Dobbe in Zuricher Oord

Beschrijving

In een zilt landschap is zoet water schaars. Daar waar de mens zich vestigt moet al gauw een manier gevonden worden om zoet water te oogsten en te bewaren. Zeker vanaf het moment dat er dieren worden gehouden. De Dobbe in het Zuricher Oord is een natuurlijke zoetwater dobbe, die in het verleden dienst deed als drinkplaats voor het vee. De dobbe is beginjaren 1960 dichtgeslibd. In het landschap kun je nog de contouren zien en bij hevige regenval vormt zich een waterplaats op de ingeklonken grond.

Naast de *cultuurhistorische waarde* heeft de Dobbe *natuur- en belevingswaarde*. In het Leesbaar Landschap project wordt gevolgd hoe de natuur rondom om de zoetwater Dobbe zich ontwikkelt t.o.v. de natuur in het verzilte land eromheen. Kinderen kunnen met potjes en schepnetjes onderzoeken wat er zoal in en om de Dobbe leeft. Daarnaast krijgen de schapen een natuurlijke drinkplek.

Activiteit

De Dobbe wordt uitgegraven zodat het ‘zoetwater’ bassin van weleer wordt teruggebracht in het landschap. In samenwerking met Yvonne Boonstra, archeologe van de gemeente Súdwest Fryslân worden twee amateurarcheologen gerekruteerd. Zij brengen in kaart hoe de dobbe is verdwenen: was dit door natuurlijke verlanding of is er ook sprake van dempingslagen? Het eventuele vondstmateriaal kan iets zeggen over de datering van de Dobbe. Het proces van de uitgraving en de bevindingen van archeologen worden voor publiek toegankelijk gemaakt in de veldschuur. Er wordt een bord met uitleg geplaatst bij de Dobbe.

Resultaten

1.1. De Dobbe is hersteld en met de afgegraven grond is een ringwal gevormd.
1.2. Amateurarcheologen hebben in kaart gebracht hoe de Dobbe is verdwenen
1.3. Er is een bord geplaatst bij de Dobbe met uitleg
1.4. Schapen hebben een natuurlijke drinkplek
1.5. Kinderen hebben een beleefplek
1.6. De effecten van het kleine zoetwaterreservoir in een zilte omgeving worden meegenomen in het onderzoek van Leesbaar Landschap.

Planning. monitoring en continuïteit

	Periode	**Monitoring**	**Continuïteit**
Vergunningen / toestemming Gemeente, Wetterskip, Natuurmonumenten, pachter	Jun-Dec 2020	Maandelijks overleg betrokkenen	N.v.t.
Herstel Dobbe	April 2021	Toezicht door opzichter gedurende de 1-2 weken waarin de werkzaamheden worden verricht	Onderhoudsplan i.s.m. WS&NM
Archeologisch onderzoek	April-Mei 2021	Wekelijkse rapportage door archeologen	N.v.t.

Risicoanalyse Herstel Dobbe in Zuricher Oord

Sterkten	**Zwaktes**
• De Zuricher Oord krijgt een verdwenen landschapselement terug • Door betrekken van amateurarcheologen wordt er kennis opgedaan over de achtergronden van het droogvallen van de Dobbe	• Het is onzeker of en hoe de Dobbe beheerd moet worden. Hierover zou het Fryske Gea kunnen adviseren.
Kansen	**Bedreigingen**
• Het deelproject kan bijdragen aan de kennis over het effect van een bescheiden zoetwater reservoir in een verziltende omgeving	• Onzekerheid over vergunningverlening (resultaat van vooroverleg met Gemeente, Wetterskip en pachter positief) • Afgelegen plek is gevoelig voor overlast of vandalisme

DP2. Herstel veldschuurtje in Zuricher Oord

Beschrijving

In de Zuricher Oord polder staat een klein, relatief lang schuurtje dat door de pachter van het land in gebruik is als onderdak voor schapen. Dit schuurtje wordt hersteld tot expositie- en ontmoetingsruimte met fotocollages aan drie wanden. De inwoners van Zurich zijn gehecht aan het schuurtje en zijn gecommitteerd om zich vrijwillig in te zetten voor het benodigde onderhoud. Onderzocht wordt of Wetterskip Fryslân gebruik wil maken van de schuur voor communicatie en voorlichting. In dat geval vervallen op termijn voor Gouden land de kosten voor beheer en onderhoud.

Activiteiten

Het veldschuurtje in Zuricher Oord wordt hersteld met behoud van originele details. De locatie wordt gebruikt om bezoekers te informeren over de historie van het gebied en de activiteiten in de polder (DP4 en DP6).

Resultaten

5.1 Het veldschuurtje in Zuricher Oord is hersteld
5.2 Zuricher Oord heeft een aantrekkelijke expositie- en ontmoetingsruimte waar het heden, verleden en toekomst van de het landschap gepresenteerd worden.

Planning. monitoring en continuïteit

	Periode	**Monitoring**	**Continuïteit**
Herstel veldschuurtje	Apr 2021-Jun 2021	maandelijkse rapportage werkgroep	Onderhoud door vrijwilligers, WS
Inrichten expositieruimte	Jun2021-jul 2021	Wekelijkse rapportage werkgroep	Overdracht aan WS / NM

Risicoanalyse Herstel veldschuurtje Zuricher Oord

Sterkten	**Zwaktes**
• Het schuurtje vormt een mooie natuurlijke locatie om bezoekers te informeren over de historie en activiteiten • Het schuurtje vormt een rust- en keerpunt in de wandeling door leesbaar landschap	• Door de afgelegen ligging is het schuurtje kwetsbaar voor vandalisme
Kansen	**Bedreigingen**
• Met een zonnepaneel, converter en een accu kan elektriciteit gegenereerd worden waarmee we de gebruiksmogelijkheden van het schuurtje in de toekomst kunnen verbreden. • Met een online toegangssysteem is het mogelijk om toegangscontrole op afstand te regelen	• Onzekerheid over vergunningverlening (resultaat van vooroverleg met Gemeente, Wetterskip en pachter positief) • Onzekerheid overname beheer door Wetterskip of natuurmonumenten na afloop van het project

DP3. Kunstproject ‘’Leesbaar Landschap” in Zuricher Oord

Beschrijving

In kunstproject Leesbaar Landschap leggen de kunstenaars Annechien Meier en Gert-Jan Gerlach (organisatie Laboratorium voor Microklimaten) een kronkelend pad aan met historische, huidige en toekomstige agrarische gewassen. Bezoekers ervaren de kleuren en geuren van verdwenen en toekomstige cultuur- en nijverheidsgewassen in het landschap. Het pad is voor de passant een opvallend kunstwerk, dat de verbinding legt tussen land en water en dat tot nadenken stemt over de agrarische historie en toekomst van het gebied.

Leesbaar Landschap bestaat uit een wandelpad tussen minidijkjes. Deze worden gemaakt volgens het principe van de ‘hugel-cultur’; een methode waarbij grond wordt omgezet zodat onderliggende aarde naar boven komt en composteerbare biomassa voor bemesting zorgt van binnenuit. Door de bochten in de slingervorm worden windbrekers gecreëerd, zodat windgevoelige planten het goed zullen doen. Hiermee ontstaat een ideale aaneenschakeling van microklimaten voor mens, dier en plant. We verwachten dat de bloeiende gewassen veel insecten zullen aantrekken zodat de biodiversiteit in het gebied verbetert. Het pad start na het passeren van een drijvende brug over de sloot die parallel loopt met de Waddenzee en direct achter de dijk ligt. Het kunstwerk Leesbaar Landschap geeft met een afstand van ongeveer 100 meter toegang tot de veldschuur, hierin wordt heden, verleden en toekomst van het landschap middels fotowanden getoond en wordt verhalen uit de geschiedenis van het Zuricher-Oord gepresenteerd.

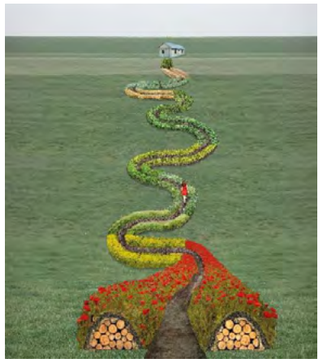

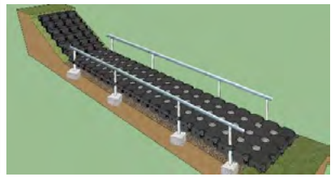

Activiteiten

Voorafgaand aan het realiseren van het kunstproject 'Leesbaar Landschap' worden door Laboratorium voor Microklimaten historisch aanwezige- en voor de toekomst geschikte gewassen gekweekt. Daarnaast vindt onderzoek plaats naar variëteiten in de bestaande vegetatie en worden microklimaten zichtbaar gemaakt. Waar kunnen zilte planten goed groeien en waarom? Waar is schaduw of juist veel zon en wat is het effect daarvan op de natuur? Voor Leefbaar Landschap is voorzien in onderhoud voor een periode van 5 jaar. Na vijf jaar wordt het project overgedragen naar plaatselijk belang en wordt besloten of het onderhoud van de begroeiing langs het pad wordt voortgezet of stopgezet. In het laatste geval bepalen natuurlijke processen hoe de vegetatie zich verder ontwikkelt; het wandelpad wordt in stand gehouden.

Resultaten

6.1 Het kunstproject ‘Leesbaar Landschap’ is aangelegd.
6.2 Leesbaar Landschap is vanaf de zeedijk toegankelijk via een drijvende brug

Planning. monitoring en continuïteit

	Periode	**Monitoring**	**Continuïteit**
Leesbaar Landschap	Jun 2020-dec 2023	Maandelijke rapportage werkgroep	Onderhoud door vrijwilligers i.s.m. NM / WS

Risicoanalyse Leesbaar Landschap

Sterkten	**Zwaktes**
• Kennisoverdracht heden, verleden, toekomst agrarische gewassen voor bezoekers en agrariërs. • Vergroting biodiversiteit • Verbinden geschiedenis en actualiteit	• Onderhoud door vrijwilligers
Kansen	**Bedreigingen**
• Versterking veranderende visie landbouw in omliggende omgeving	• Vraat door schapen op te lossen middels hek

Ontwikkeling van de Pingjumer Gulden Halsband

In de loop van de achtste en negende eeuw ontwikkelde de getijdengeul van de Marneslenk zich tot een grote zeeboezem. Een zeeboezem die gevaarlijk werd voor de bewoners van het kwelderlandschap. Dit moet de periode zijn geweest waarin de eerste bedijkingen tot stand kwamen. In eerste instantie werden rondom de hogere kweldergebieden (moederpolders) ringdijken aangelegd. De meest zuidelijke moederpolder lag ter hoogte van Hartwerd-Witmarsum en de noordwestelijke zeedijk (de Koudehuisterdijk), vormde de eerste fase van de Pingjumer Gulden Halsband. Vervolgens kon in de tweede en derde fase een groot gedeelte van de Marneslenk worden ingepolderd. Nadat de doorgaande zeedijk langs de westkust van Friesland gesloten werd, verloren de ringdijken hun oorspronkelijke functie. Wel hadden zij als binnendijk nog een slaperfunctie. Belangrijk was dan wel dat de dijken een gesloten circuit vormden. Vanuit dat standpunt moet, ongeveer in de twaalfde eeuw, de Pingjumer Gulden Halsband zijn ontstaan. In totaal bestond de Pingjumer Gulden Halsband uit 13,5 kilometer dijk en bood bescherming aan zeven terpen.

Vanwege haar rijke ontstaansgeschiedenis is de Pingjumer Gulden Halsband gekozen als historisch van het Gouden Land gebied. De gemeente Súdwest Fryslân heeft met het opnemen van de Pingjumer Gulden Halsband als monument een belangrijke eerste stap gezet om dit waardevolle cultuurhistorische element in het landschap te behouden.

Bij de activiteiten rondom de Pingjumer Gulden Halsband werkt de Stichting Gouden Land samen gemeente Súdwest Fryslân, Wetterskip Fryslân en eigenaren/pachters van de niet-verharde delen van

Met de aanwijzing van Pingjumer Gulden Halsband heeft Súdwest er ineens dertien monumenten bij

18 december 2019 om 14:51 uur

SNEEK Met de definitieve aanwijzing van de Pingjumer Gulden Halsband, het oude dijkenstelsel dat grotendeels is aangelegd in de tiende eeuw, als gemeentelijk monument krijgt de gemeente Súdwest-Fryslân er in een keer dertien monumenten bij.

Dat het niet één monument is geworden, maar dertien, komt doordat de overgebleven delen geen aaneensluitend geheel vormen. De regels schrijven voor dat de gemeente voor elk deel een afzonderlijk aanwijzingsbesluit moet nemen.

icoon

met de

de

de dijk.

DP4. Herstel van de Pingjumer Halsband

<u>Beschrijving</u>

Hoewel de Pingjumer Halsband nog herkenbaar is in landschap, zijn er vier vormen van aantastingen die in mindere mate het dijkprofiel beschadigen of ondermijnen. Dat zijn afgravingen, afkalving/verzakking, vergraving en afvlakking door agrarisch gebruik. Daarnaast verschilt het beheer van plek. Vaak doordat er een verschillende eigendomssituatie is, waardoor er andere afwegingen gemaakt ten aanzien van kosten en functionaliteit. is dat niet alleen het landschapsbeeld anders is, maar biodiversiteit en de aansluiting bij het historisch onderhoud.

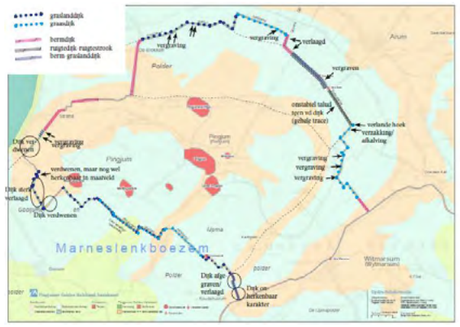

het

meer of

plek tot

worden

Gevolg

ook de

In het Cultuurhistorisch onderzoek van de gemeente Sudwest Fryslan zijn in 2014 de volgende aanbevelingen gedaan:

<u>Tegengaan van verdere afkalving/afgraving:</u> doet zich voor op één langs de Schuttedijk, waar over een lengte van 25-30 m afkalving plaatsvindt. Het talud en de kruin van de dijk zijn hier 50-75 cm verzakt. aangrenzende watergang onderspoelt het talud. In de daar aangrenzende hoek is juist een verlande plek langs de watergang, ter van een brede uitstulping van de dijk. De verlanding bestaat uit moerasplanten, voornamelijk riet. Dit zorgt voor bescherming van het dijklichaam. Optie kan dan zijn om langs de gehele oever een moerasstrook of beschoeiing aan te leggen. Langs een verruigd deel lijkt het talud langs de teen van de dijk naar de waterloop verzakt. Dit is echter moeilijk waarneembaar door de zware rietvegetatie. De situatie ziet er onstabiel uit, waarschijnlijk als gevolg van venige bodem, in combinatie met het op diepte houden van de waterloop, waardoor verzakking optreedt. Het is dan ook ten sterkste aan te bevelen om de afkalvende oever te herstellen.

locatie

De

hoogte

<u>Tegengaan van vergraving voor agrarisch gebruik:</u> Agrariërs vergraven op verschillende plekken het dijklichaam om betere toegang te krijgen tot hun percelen. De dijk gaat hier van achteruit.

<u>Tegengaan van afvlakking door agrarisch gebruik:</u> Het profiel van graslanddijken is hier en daar afgevlakt, zodat er een beter berijdbare/bewerkbare dijk ontstaat, zonder steile taluds die machinaal onmogelijk maken. De dijk gaat er echter van achteruit.

werken

Consolideren en beschermen van de overgebleven dijkgedeelten, inclusief slotenpatroon:

Het is niet wenselijk om het gehele dijklichaam van de Pingjumer Gulden Halsband te herstellen naar één historisch referentiebeeld. Aanbevelenswaardig is om alleen de overgebleven gedeelten van de Pingjumer Gulden Halsband te consolideren en te beschermen. Belangrijk daarbij is om het slotenpatroon zo zorgvuldig mogelijk te bewaren, omdat dijklichaam en sloten al reeds zevenhonderd jaar een ensemble vormen.

In 2015 is de eerst stap gezet met opknappen van de Schuttedijk. Stukken van het talud waren in de loop der jaren weggeslagen. Op die stukken is nieuwe klei aangebracht en een stevige walbeschoeiing aangelegd.

3d-model als nulmeting

Voordat het herstel gaat plaatsvinden is aan te bevelen om een 3d-model van de Pingjumer Gulden Halsband te maken op basis van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN). Bij elke nieuwe versie van het AHN kan een nieuw 3d-model worden gemaakt en daarmee verschillen in hoogte worden geanalyseerd. Nog uitzoeken wat de kosten zijn

Activiteiten

Om verdere aantasting van de Pingjumer Gulden Halsband te voorkomen en om de dijk, waar mogelijk, te herstellen is samenwerking met de eigenaren en beheerders essentieel.

Niet alle eigenaren staan op voorhand positief tegenover herstel. Bij de aankondiging van de monumentale status in 2019 hebben een aantal eigenaren zorgen geuit over eventuele beperkingen in gebruik, daling van de economische waarde en/of verplichting om herstel werkzaamheden te verrichten.

Op dat moment was nog niet bekend dat eigenaren niet verplicht zijn om herstelwerkzaamheden te verrichten. Voor degene die dit wel wil doen is inmiddels een subsidieregeling beschikbaar. Met dit uitgangspunt worden eigenaren van het noordoostelijke traject benaderd om herstelmogelijkheden te bespreken. Waar mogelijk wordt in overleg met de eigenaar de toegang tot de dijk beperkt door plaatsing van een (schapen)hek.

Hierbij werkt de Stichting Gouden Land samen met de Gemeente Súdwest Fryslân en het Wetterskip Fryslân. De Stichting Gouden Land vraagt subsidie aan bij de gemeente voor groot onderhoud. Daarnaast begeleidt zij vijf eigenaren die bereid zijn om mee te werken bij het aanvragen van subsidie.

Resultaten

7.1 Er zijn 5 eigenaren geselecteerd die mee willen werken aan herstel en die maatregelen willen treffen voor behoud van de Pingjumer Halsband (najaar 2021)
7.2 Het landbouwverkeer over de Halsband is ingeperkt (voorjaar 2022)
7.3 Er is subsidie voor herstel aangevraagd bij de Gemeente (voorjaar 2022; 35.000)
7.4 Herstelwerkzaamheden zijn uitgevoerd (najaar 2023)

Subsidieregeling Cultureel Erfgoed – Dijklichaam		
Beschikbaar	% van de kosten	maximum
Groot onderhoud/herstel	50%	€10.000
Instandhouding dijklichaam	50%	€5.000 per eigenaar

Planning. monitoring en continuïteit

	Periode	**Monitoring**	**Continuïteit**
Selectie meewerkende eigenaren	Sept-nov 2021	Maandelijks verslag aan stuurgroep	n.v.t.
Landbouwverkeer is ingeperkt	2021-	Maandelijks controle	
Subsidie aangevraagd	Jan 2022	Rapportage aan de stuurgroep	
Herstelwerkzaamheden	Mei-Aug 2022 Mei-Aug 2023	Maandelijks evaluatie voortgang	

Risicoanalyse Herstel Pingjumer Gulden Halsband

Sterkten	**Zwaktes**
• Gemeente SWF heeft de Pingjumer Gulden Halsband aangewezen als gemeentelijk monument	• Er is nog geen structuur om behoud op langere termijn te monitoren
Kansen	**Bedreigingen**
• Voor wandelaars wordt de toegankelijkheid van een iconisch cultuurhistorisch landschapselement vergroot • Het is mogelijk om het zware landbouwverkeer op de Halsband te beperken • Bij positieve resultaten is de eigenaar van de Papenlaan mogelijk bereid om mee te werken aan herstel van dit oude ontsluitingspad dat van Zurich naar de Gulden Halsband loopt. Hiermee zou de verbinding tussen Zuricher Oord en de Guldenhalsband vorm krijgen	• Niet alle eigenaren zijn bereid om mee te werken aan herstel en beperken van zwaar landbouwverkeer

DP5. Natuurvriendelijke oevers aan de Pingjumer Halsband

Langs vrijwel het gehele dijklichaam van de Pingjumer Gulden Halsband werd bij de aanleg aan beide kanten een sloot gegraven. Deze sloten zijn langs de meeste trajecten ook vandaag nog terug te vinden. Op verschillende plekken zijn oevers verarmd of verruigd; er resteren slechts brandnetels, bijvoet, ridderzuring en grassen als kropaar, rietgras e.d.. In dit deelproject worden deze oevers verbeterd door toepassing van natuurvriendelijk oeverbeheer. In verschillende delen van het land wordt al sinds de 90er jaren gewerkt aan natuurvriendelijk oeverbeheer. Dit betekent dat er veel informatie beschikbaar is over de aanleg en de beplanting van deze oevers. De aanleg is relatief eenvoudig inpasbaar in de (landbouw)praktijk. Het effect op de natuur, waterzuivering en waterberging is groter naarmate er meer oevers natuurvriendelijk worden ingericht. Natuurvriendelijk oeverbeheer heeft niet alleen een positief effect op de leefomgeving voor insecten, kleine zoogdieren, vogels en vissen. Het draagt ook bij aan het versterken van de zichtbaarheid van de Gulden Halsband in het landschap.

Activiteiten

In samenwerking met Wetterskip Fryslân wordt een plan van aanpak ontwikkeld om te komen tot meer natuurvriendelijke oevers langs de halsband. In voorbereiding hierop is in kaart gebracht op welke plekken het land aan de oevers toebehoort aan één eigenaar. Dit zijn de “kansrijke” stukken om een natuurvriendelijk beheer te implementeren.

In de zomer/najaar wordt op de oevers waar het beheer wordt aangepast een nulmeting gedaan om huidige begroeiing te inventariseren. In de zomer-najaar 2021 worden de benodigde onderzoeken en metingen gedaan. Daarna worden voorstellen uitgewerkt tot maatregelen die we voorleggen en bespreken met betrokken grondeigenaren. Na afstemming starten we in 2022 met de werkzaamheden. Een veel gebruikte norm voor de aanleg van een natuurvriendelijke oever is € 50,- per strekkende meter.

Resultaten

7.5 Er zijn 4 eigenaren geselecteerd die mee willen werken aan het ontwikkelen van natuurlijke oevers (najaar 2021)
7.6 Er is een nulmeting gedaan om de huidige begroeiing te inventariseren (najaar 2021)
7.7 Er is een plan van aanpak opgesteld voor de oevers van eigenaren die meewerken (eind 2021)
7.8 Voor een deel van de oevers langs de Pingjumer Gulden Halsband is natuurvriendelijk beheer geïmplementeerd (voorjaar 2022;)
7.9 Het resultaat van het aangepaste beheer wordt geïnventariseerd (resultaatmeting najaar 2023 en 2024)

Planning. monitoring en continuïteit

	Periode	**Monitoring**	**Continuïteit**
Selectie eigenaren	Sept-nov 2021	Rapportage aan stuurgroep	n.v.t.
Nulmeting	Najaar 2021	Rapportage aan stuurgroep	
Plan van aanpak	Sep-Dec 2021	Rapportage aan stuurgroep	
Implementatie natuurvriendelijk beheer	Apr-Mei 2022	Maandelijks evaluatie voortgang	
Resultaatmeting	Sept 2023 Sept 2024	Rapportage aan stuurgroep	

Risicoanalyse Natuurvriendelijke oevers aan de Pingjumer Halsband

Sterkten	**Zwaktes**
• Natuurvriendelijk beheer verbetert de ecologische kwaliteit en het waterhoudend vermogen van de sloten • Het beheer is op termijn niet duurder dan het huidige beheer	• Nog geen professionele partij voor nul- en resultaatmetingen
Kansen	**Bedreigingen**
• De resultaten van natuurvriendelijk oeverbeheer kunnen niet-deelnemende eigenaren stimuleren om beheer aan te passen. Het draaiboek hiervoor lig dan al klaar.	• Grazende schapen en koeien kunnen een bedreiging vormen. Uitrasteren kan deze nadelige invloed tegengaan.

DP6. Optimaal beheer op de Pingjumer Halsband

In het Cultuurhistorisch onderzoek dat de gemeente in 2014 deed is een streefbeeld opgesteld voor de Pingjumer Gulden Halsband: het moet een soortenrijke dijk worden die herkenbaar in beeld, profiel en gebruik. Om dit te bereiken is het wenselijk dat voor bermdijken waar dit mogelijk is de overstap wordt gemaakt naar ecologisch hooilandbeheer. Voor ruigte-, grasland- en graasdijken zou het wenselijk zijn om over te stappen extensief omweiden. Om de effectiviteit van deze aanpassingen te monitoren kan de inventarisatie van de soortenrijkdom in 2014 gebruikt worden als nulmeting.

In het huidige beheer van de Pingjumer Gulden Halsband worden vier typen onderscheiden, namelijk bermdijken, ruigtedijken, graslanddijken en graasdijken.

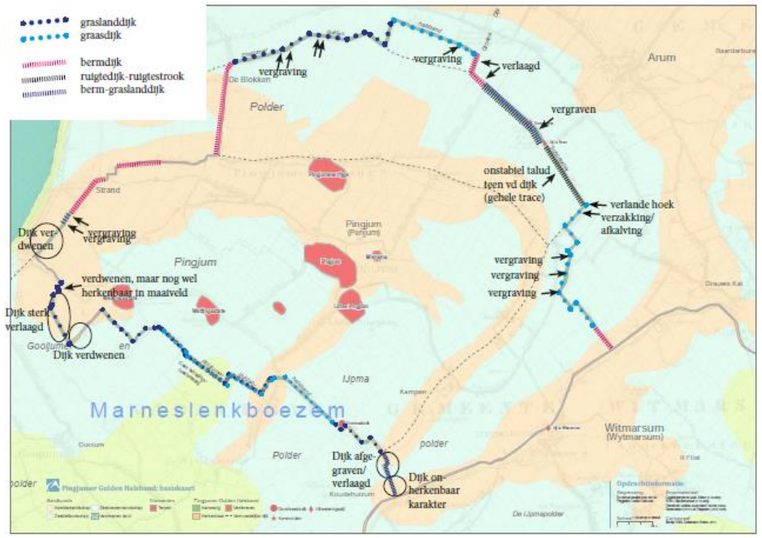

Bermdijk

Een aantal dijktrajecten worden als berm beheerd. Ze zijn in eigendom van de gemeente en liggen langs een openbare weg of zijn onderdeel van een openbaar terrein. Glanshaver bepaalt de begroeiing, vaak met soorten als Rietzwenkgras, Kropaar, Wilde peen, Veenwortel, Smeerwortel, Gewone berenklauw, Fluitenkruid. De

aangetroffen soorten zijn kenmerkend zijn voor voedselrijke omstandigheden en wijzen op een beheer van klepelen of maaien, 2 tot 4 maal per jaar. Dit maakt dat de kosten gelijk zijn aan regulier bermbeheer. Het is mogelijk om de soortenrijk te vergroten door maaien en ruimen, maar dit brengt hogere kosten met zich mee. In overleg met de gemeente Sudwest Fryslan wordt gekeken of aanpassing van het beheer haalbaar is. Daarbij wordt voor de drukkere wegen de mogelijkheid van een wandelpad in de berm meegenomen.

Ruigtedijk

Hier en daar wordt de dijk niet of slechts beperkt beheerd. Dit levert een ruige dijk op. Riet is de overheersende soort. Dit duidt op vochtige omstandigheden, vaak met venige klei-ondergrond. De vegetatie is vrij eenzijdig en de biodiversiteit matig. Naast Riet komen enkele zeer algemene ruigtekruiden voor als Harig wilgenroosje, Akkerdistel, Haagwinde, Kleefkruid. Er zijn nauwelijks beheerkosten. Veelal blijft het beperkt tot het uitmaaien van een pad, of blijft in het geheel achterwege waarbij Riet zich onbelemmerd uitbreidt. Het dijktalud is vaak steil en de kruin smal. De toegankelijkheid voor machines marginaal. Daarbij is de draagdracht van de bodem slecht (bij venige omstandigheden), de verkaveling ongunstig (smal) of de toegankelijkheid onvoldoende (geen toegangsweg). Een specifieke functie ontbreekt. De dijken komen in beeld sterk overeen met de oevers van watergangen. In beide gevallen overheerst het Riet. Daardoor is de herkenbaarheid in het landschap laag.

Graslanddijk

Enkele dijktrajecten zijn onderdeel in gebruik als een begroeiing; graslandperceel. Ze zijn in agrarisch eigendom en onderdeel van aanbrengen agrarische bedrijfsvoering. Engels raaigras bepaalt de de biodiversiteit is laag. Het gebruik is intensief en bestaat uit van zodebemesting en maaien. Er zijn geen specifieke beheerkosten: de kosten van deze bewerkingen zijn onderdeel van de agrarische bedrijfsvoering. De dijken hebben flauwe taluds en een brede kruin zodat machinale bewerking uitvoerbaar is. De agrarische functie combineert maar matig met recreatieve functies. De trajecten liggen niet geïsoleerd in het landschap maar zijn onderdeel van een brede strook grasland of opgenomen in een graslandperceel. Doordat het grondgebruik van de dijk aansluit bij de omgeving is de dijk goed verdwenen geïntegreerd in het landschap. Maar wanneer het dijktalud is (vergraven) is de zichtbaarheid in het landschap gering en de herkenbaarheid laag.

Graasdijk

Een aantal lange stukken wordt door schapen begraasd. Ze zijn eigendom of in pacht bij een agrariër of particulier. Kamgras is de matig beeldbepalende soort op de meeste trajecten, hetgeen duidt op pleksgewijs extensief grondgebruik. Veldgers en Vertakte leeuwentand vallen klaver of op, naast agrarische graslandsoorten als Engels raaigras en Witte van de dijk juist niet-agrarische soorten als Gestreepte witbol. Langs de teen komt een 1-2 m brede verruigde strook met Riet voor (zie brandnetel beschrijving van Ruigtedijk). Daarnaast komen plukken Grote de grasmat en Akker-/Speerdistel voor bij latrines. De graasdruk is vrij hoog en hoger dan gesloten, zodat het aandeel kruiden laag is. De biodiversiteit is iets geen of de overige dijken. Er zijn geen specifieke beheerkosten. Er vindt onderhoud beperkt bemesting plaats. De kosten van de begrazing en van rasters worden gedekt door de opbrengsten. De meeste van dit type trajecten hebben vrij steile taluds, een smalle kruin en een wat zandig karakter.

Langs de teen van de dijk ligt een smalle strook grond. Machinale bewerking is daardoor lastig of niet uitvoerbaar. Naast een agrarische functie zijn deze dijken geschikt voor recreatie. De betreding levert weinig schade of verstoring op. Wel zijn aangepaste hekken (klaphekken, roosters, bebording) nodig om de doorgang voor recreanten mogelijk te maken. De dijken wijken in beeld en beheer af van de omgeving en zijn daardoor een zelfstandige eenheid in het landschap. In combinatie met de schapen, maakt dat deze dijken een grote herkenbaarheid hebben.

De gewenste nieuwe aanpak: extensief omweiden

Bij begrazing door schapen of runderen kan gekozen worden voor omweiden (periodieke begrazing met tijdelijke vakken). Grasland wordt gevarieerder met een groot aandeel kruiden, met mozaïeken van schraal grasland tot ruigte, jonge en oude grasvegetaties en zoom- en mantelstruwelen.

Met omweiden in verplaatsbare rasters kunnen goede resultaten behaald worden. Tussen de begrazingsperioden kunnen wilde planten zaad zetten en in het broedseizoen kunnen vogelrijke plekken gemeden worden. Een voordeel van periodieke beweiding is dat er genetische uitwisseling plaatsvindt tussen terreinen. Schapen verplaatsen grote hoeveelheden zaden en insecten(eieren) tussen de percelen waar ze grazen.

Activiteiten

- Voor de verharde dijkdelen wordt in overleg met de afdeling Groen van de Gemeente bepaald voor welke bermdijken het haalbaar is om over te stappen van klepel beheer naar ecologisch hooilandbeheer. Op dit moment wordt 44% van de bermen in de Gemeente Súdwest Fryslân ecologisch beheerd. Door het afvoeren van het gras wordt de bodem langzaam minder voedselrijk, hierdoor groeit het gras minder snel en komt er ruimte voor bloeiende kruiden. Waar het kan, laat de gemeente stukjes berm staan. Het gedeelte dat niet wordt gemaaid biedt dekking, voedsel en voortplantingshabitat voor vlinders, bijen en andere dieren. Dit betekent een of tweemaal per jaar maaien. Het gras wordt rond juni en september afgevoerd. Om de terugkeer van bloemrijke kruiden te stimuleren wordt op verschillende trajecten de ratelaar uitgezaaid. De ratelaar leeft deels van gras. Daardoor groeit het gras minder hard en komt er ruimte voor bloemrijke kruiden. Het voordeel is minder beheerkosten en meer bloemen en insecten.

- Voor de niet-verharde dijkdelen wordt in overleg met eigenaren en beheerders bepaalt op welke trajecten het beheer kan worden aangepast naar extensief omweiden.

Resultaten

7.10 Er is in kaart gebracht voor welke bermdijken het haalbaar is om over te stappen op ecologisch hooilandbeheer (eind 2021)
7.11 Op de geselecteerde dijkdelen wordt vanaf voorjaar 2022 ecologisch hooilandbeheer toegepast
7.12 Er is een plan van aanpak opgesteld voor omweidbeheer van ruigte-, grasland- en graasdijken van eigenaren die meewerken in dit projectonderdeel (eind 2021)
7.13 Op de geselecteerde dijkdelen wordt vanaf voorjaar 2022 extensief omweiden toegepast
7.14 Het resultaat van het aangepaste beheer wordt geïnventariseerd (najaar 2023 en 2024)

Planning. monitoring en continuïteit

	Periode	Monitoring	Continuïteit
Selectie bermdijken voor hooilandbeheer	Sept-Dec 2021	Rapportage aan stuurgroep	n.v.t.
Implementatie hooilandbeheer bermdijken	Voorjaar 2022	Rapportage aan stuurgroep	Gemeente SWF
Selectie ruigte-, grasland- en graasdijken voor extensief omweidbeheer	Sep-Dec 2021	Rapportage aan stuurgroep	n.v.t.
Ontwikkeling plan voor omweiden en aanschaf schapenhekken	Jan-Mrt 2022	Rapportage aan stuurgroep	n.v.t.
Implementatie extensief omweidbeheer	Apr-Jun 2022	Maandelijks evaluatie voortgang	Vrijwilligers uit de dorpen leggen jaarlijks resultaten vast.
Resultaatmeting	Sept 2023 Sept 2024	Rapportage aan stuurgroep	

Risicoanalyse Optimaal beheer op de Pingjumer Halsband

Sterkten	Zwaktes
• Met het aangepaste beheer worden de zichtbaarheid en de toegankelijkheid van de Pingjumer Gulden Halsband versterkt • Het nieuwe beheer heeft een positief effect op de soortenrijkdom en leefomgeving voor flora en fauna	• geen professionele partij voor resultaatmetingen • op langere termijn wenselijk om beheer onder te brengen bij een overkoepelende beheerder/toezichthouder.
Kansen	**Bedreigingen**
• De resultaten van het aangepaste beheer kunnen niet-deelnemende eigenaren stimuleren om het beheer alsnog aan te passen. Het draaiboek hiervoor ligt dan al klaar.	• Als weinig of geen van de eigenaren van de ruigte-, grasland- en graasdijken wil meewerken is het plan niet uitvoerbaar ○ Plannen voorleggen aan betrokkenen

DP7. Rijke akker- en weideranden langs de Pingjumer Halsband

Agrariërs in de Lytse Bouhoeke met percelen grenzend aan de Pingjumer Halsband werken aan terugkeer van oude in de akker- en weideranden. Dit onderdeel sluit aan bij het onderzoek van Laboratorium voor microklimaten naar cultuurgewassen die historisch in het gebied aanwezig waren (DP6). De activiteit sluit bovendien aan bij de stappen die gezet worden om te komen tot natuur-inclusieve landbouw, in samenwerking met Living Lab Fryslân.

Living Lab Fryslân helpt een groep jonge agrariërs om de bedrijfsvoering zo in te richten dat deze bijdraagt aan een rijke biodiversiteit en toch een goede boterham oplevert. Living Lab wordt hierbij ondersteund door de Provincie Fryslân. De agrariërs worden begeleid door een consulent van Living Lab (Henk Westerhof) om de overstap naar natuur-inclusieve landbouw praktisch handen en voeten te geven.

Voor de natuurvriendelijke inrichting van akkerranden kan gekozen worden voor mooie oude gewassen zoals vlas. De randen kunnen ook worden verrijkt met bloemen en kruiden die natuurlijke vijanden van rupsen en luizen aantrekken om het achterliggende cultuurgewas te beschermen.

Voor de natuurvriendelijke inrichting van weideranden kan een bloem en kruidenrijk grasmengel worden verkregen via de campagne Grutsk op us Greidefugels. De Provincie en LTO Noord bieden Friese boeren de mogelijkheid om het mengsel met 20% korting aan te schaffen.

Activiteiten

In samenwerking met Living Lab en Laboratorium voor Microklimaten wordt een plan opgesteld om akker- en weideranden langs de Pingjumer Halsband te verrijken. Dit plan wordt beschikbaar gesteld aan alle agrariërs die percelen bezitten die aan de Halsband grenzen. Bij het opstellen van het plan wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van reeds bestaande instructies. Veel agrariërs hebben ook nu al een bloemrijke strook langs hun akker. Door deze stroken optimaal in te richten wordt de herkenbaarheid van de halsband vergroot. Het streven is om tenminste 5 weideranden en 10 akkerranden te verrijken (10 kg = 770 euro – voor 2 hectare).

Resultaten

7.15 Er is een handleiding opgesteld die beschrijft welke oude gewassen, bloemen en kruiden het meest geschikt zijn om de akker- en weide randen te verrijken met een zaai en maai plan (eind 2021)
7.16 Deelnemende agrariërs zaaien akker- en weideranden in het voorjaar of najaar van 2022 in.
7.17 De uitkomst wordt in 2023 en 2024 in beeld gerapporteerd.

Planning. monitoring en continuïteit

	Periode	**Monitoring**	**Continuïteit**
Ontwikkeling van een handleiding	Sept-Dec 2021	Rapportage aan stuurgroep	n.v.t.
Inzaaien akker en weideranden	Aug-Sep 2022	Rapportage aan stuurgroep	Door de agrariërs
Resultaatmeting	Sept 2023 Sept 2024	Rapportage aan stuurgroep	

Risicoanalyse Rijke akker- en weideranden langs de Pingjumer Halsband

Sterkten	**Zwaktes**
• Een aantal agrarische percelen heeft al een smalle of bredere bloemrijke rand. Tot grote waardering van bewoners.	• Onzeker of agrariërs bereid zijn om bij aanleg van een bloemrijke akkerrand te kiezen voor de rand die grenst aan de Gulden Halsband
Kansen	**Bedreigingen**
• Scholen kunnen betrokken worden bij het monitoren van de effecten door deelname aan de nationale bijentelling.	• De aanleg van een blijvende bloemrijke akkerrand kan bedrijfseconomisch niet uit. Zonder vergoeding zal een deel van de bloemrijke randen op termijn weer verdwijnen.

Bijlage 2

Actielijnen gekoppeld aan de plannen uit de vier deelgebieden

Aanduiding deelgebieden:

- Baarderadiel: BRD
- Súdwestkust: SWK
- Greidhoeke: GRH
- Gouden Land: GOL

1. Oppakken integrale gebiedsprocessen vanuit de gemeenschap			
a.	Hofmaken in het vrije veld	BRD	Inspiratieprojecten. We maken hiermee een start met een aantal projecten waarin we met boeren en vrijwilligers in het veld aan de slag gaan, gekoppeld aan colleges in KeningsHôf te Húns: • Krûdfunding • Revival of the greppel • Aaisykje 2.0. • Lentefeest, hooifeest, fruitfeest, winterverhalen • Bern, boer en biodiversiteit

2. Versterken open landschap en behoud en ontwikkeling cultuurhistorische waarden			
a.	Boom-voor-boom (1)	SWK	Bomen inventariseren welke in het kader van de weidevogelbiotoop gerooid zouden moeten worden en inventarisatie van plekken waar vervangende boomaanplant mogelijk is. Na inventarisatie starten met uitvoering.
	Boom-voor-een-boom (2)	GRH	Er zijn in de verschillende ruilverkavelingen productiebosjes aangelegd, de zgn. ruilverkavelings-bosjes. Deze bosje trekken roofvogels aan die een bedreiging zijn voor weidevogels. Samen met de eigenaren (terrein beherende organisaties) onderzoeken we of deze bosjes weg te halen zijn volgens het boom-voor-een-boom-principe. Hierbij planten we nieuwe bomen ter vervanging aan. In de dorpskern of langs de dorpsrand of bij bebouwing in het buitengebied. Doel: de weidevogel beter beschermen en een meer open landschap.
b.	Landschapsacademie	SWK	Wat doen boeren aan het landschap en wat kun je als consument zelf aan het landschap doen? (Mar & Klif)
c.	Herbestemming boerderijen	SWK	Passende nieuwe functie creëren voor boerderijen die hun landbouwfunctie verliezen
d.	Natuurlijk van de boer	GOL	Realisatie van een klein gezamenlijk natuurgebied, dat een mooie verbinding vormt tussen de agrariërs die zich inzetten voor natuurinclusieve landbouw.

3. Renderende landbouw zonder nadelige effecten voor de leefomgeving			
a.	Inzet extensiveren agrarisch grondgebruik financieren	BRD	Stimulering mestscheiding en toepassing van ruige mest in plaats van mestinjectie, het werken met lichtere machines en wildsparend maaien. Om dit financieel haalbaar te maken zorgen we allereerst dat de huidige beheersvergoedingen duurzaam zijn. Gebieden in Baarderadiel die nu onder de 12-jarige compensatiecontracten vallen (voortgekomen uit o.m. de aanleg van de Haak rondom Leeuwarden) willen we herfinancieren of desnoods, met verhoging van het budget, overhevelen naar ANLb. Hiervoor is financiering nodig.
b.	Boer in beeld	SWK	Korte filmpjes maken die uitleg geven over agrarisch natuurbeheer en agrarische begrippen. De boer vertelt …
c.	De boer in beeld	GRH	De fysieke en sociale afstand tot de sector kleiner maken. Hierdoor stijgt de waardering. Hoe dichterbij een boer of tuinder, hoe hoger de waardering. Pluktuinen, moestuinen aanleggen, excursies en voedsel bij de boer of tuinder halen. Het helpt om de waardering van de productie nog meer te verhogen en de kloof tussen consument en producent te slechten.
d.	Boeren van Baarderadiel	BRD	Lobby voor het meer haalbaar maken van de overbruggingsperiode naar biologische landbouw en de afzetmogelijkheden van biologische producten. Bijv. onderzoek naar behoefte aan een eigen zuivel-merk en verbinding met consument uit de omgeving/ Leeuwarden.
e.	Landschapscursus voor boeren	SWK	De impact van boeren op het landschap beter in beeld krijgen. Welke aanpassingen versterken het (cultuur) landschap.
f.	Jonge Boeren Vooruit	SWK	Te koppelen aan voorbeeldproject Pijpkaneel: een groep jonge boeren mee laten kijken en denken, omdenken, hoe kan het anders, nieuwe inverdien-modellen.
g.	Hôfsjonger op boerenerf/ De Giele Hôfsjonger	GRH/ BRD	Er liggen kansen voor meer vogels op het boerenerf. De meeste boerderijen in de Greidhoeke hadden vroeger hun eigen hoogstam boomgaard, met in veel gevallen een omliggende haag of singel. Veel boeren-erven werden daardoor verblijd met het gezang van de spotvogel. Niet voor niets is de Friese naam Giele Hôfsjonger. Ook de grauwe vliegenvanger werd vaak aangetroffen op boerenerven, maar is in de laatste decennia sterk afgenomen. Met aandacht voor de inrichting van het erf verhogen we de biodiversiteit en keert de zang van de Hôfsjonger terug. Bij het planten van fruitbomen is de functie tweeledig: niet alleen meer biodiversiteit maar ook productie van fruit. Wat kansen geeft voor bijv. de productie van lokaal appelsap, en daarmee het betrekken van burgers bij het boerenerf. De ANV kan deze initiatieven aanjagen.

4. Meer verbinding met een biodivers platteland			
a.	Beter Bermbeheer	SWK	Samen met gemeente en boeren werken aan een plan om te komen tot een bermbeheer dat biodivers is en past in het landschap.
b.	Ecologisch bermbeheer	GRH	De ecologische kwaliteit van wegbermen hangt onder meer af van de manier waarop ze worden aangelegd, ingezaaid en beheerd: • Ecologische bermbeheer leidt tot soortenrijke graslanden met een relatief hoge natuurwaarde: soortenrijke, bloemrijke bermen zijn een leefgebied voor tal van planten- en diersoorten. • Bermen spelen een belangrijke rol in de ecologische infrastructuur. Als lintvormig element vormen ze verbindingen tussen natuurgebieden waardoor de migratiemogelijkheden van planten en dieren verbetert. We verkennen hoe we het bermbeheer zo kunnen uitvoeren dat de natuurwaarden geoptimaliseerd worden. We maken afspraken met de eigenaren van de bermen (veelal de gemeente).
c.	Bloeiende dooradering	BRD	Het lokale initiatief Bijenflinterlint en Ecologisch Bermbeheer, ecologisch adviseurs gaan samen met de gemeente het bermbeheer verder optimaliseren. Met een insectennetwerk door de bermen te verbinden aan de boerenhoven en -hiemen. Er is ook een positief effect voor het waterbeheer (o.a. flexibel peilbeheer), oeverbeheer en het beheer van de dijken in samenwerking met het Wetterskip. We onderzoeken (nogmaals) of 'natte dooradering' een beheercategorie is die ook in kleigebieden toegepast kan worden (kruidenrijke oevers, ecologisch slootschonen).
d.	Herstel De Dobbe in Zuricher Oord	GOL	Herstel van De Dobbe en met de afgegraven grond wordt een ringwal gevormd. Amateurarcheologen brengen in kaart hoe de Dobbe is verdwenen. Met de plaatsing van een bord bij de Dobbe met uitleg. Schapen krijgen een natuurlijke drinkplek. Er komt een beleefplek voor kinderen. De effecten van het kleine zoetwaterreservoir in een zilte omgeving worden meegenomen in het onderzoek van Leesbaar Landschap.
e.	Herstel veldschuurtje Zuricher Oord	GOL	Herstel van het veldschuurtje in het Zuricher Oord. Er wordt een aantrekkelijke expositie- en ontmoetingsruimte gecreëerd waar het heden, verleden en toekomst van de het landschap gepresenteerd worden.
f.	Kunstproject 'Leesbaar Landschap' in Zuricher Oord	GOL	Aanleg van het kunstproject 'Leesbaar Landschap'. Leesbaar Landschap wordt vanaf de zeedijk toegankelijk via een drijvende brug.
g.	Herstel Pingjumer Halsband	GOL	Planopzet met 5 eigenaren die zijn geselecteerd en mee willen werken aan het herstel en die maatregelen willen treffen voor het behoud van de Pingjumer Halsband (najaar 2021). Het landbouwverkeer over de Halsband wordt ingeperkt (voorjaar 2022). Er wordt subsidie voor herstel aangevraagd bij de Gemeente (voorjaar 2022). Planning afronding herstelwerkzaamheden: najaar 2023.
h.	Natuurvriendelijke oevers Pingjumer Halsband	GOL	Planopzet met 4 eigenaren die zijn geselecteerd en die mee willen werken aan het ontwikkelen van natuurlijke oevers (najaar 2021). Er vindt een nulmeting plaats om de huidige begroeiing te inventariseren (najaar 2021). Er wordt een plan van aanpak opgesteld voor de oevers van eigenaren die meewerken (eind 2021). Voor een deel van de oevers langs de Pingjumer Gulden Halsband wordt natuurvriendelijk beheer geïmplementeerd (voorjaar 2022). Het resultaat van het aangepaste beheer wordt geïnventariseerd (resultaatmeting najaar 2023 en 2024).
i.	Optimale beheer Pingjumer Halsband	GOL	Het in kaart brengen van bermdijken waar het haalbaar is om over te stappen op ecologisch hooilandbeheer (eind 2021). Op de geselecteerde dijkdelen wordt vanaf voorjaar 2022 ecologisch hooilandbeheer toegepast. Er wordt een plan van aanpak opgesteld voor omweidbeheer van ruigte-, grasland- en graasdijken van eigenaren die meewerken in dit projectonderdeel (eind 2021). Op de geselecteerde dijkdelen wordt vanaf voorjaar 2022 extensief omweiden toegepast. Het resultaat van het aangepaste beheer wordt geïnventariseerd (najaar 2023 en 2024).
j.	Rijke akker- en weideranden langs de Pingjumer Halsband	GOL	Opstellen van een handleiding die beschrijft welke oude gewassen, bloemen en kruiden het meest geschikt zijn om akker- en weideranden te verrijken met een zaai- en maaiplan (eind 2021). Deelnemende agrariërs zaaien akker- en weideranden in het voorjaar of najaar in (2022). De uitkomst wordt in 2023 en 2024 in beeld gerapporteerd.
k.	Versterking biodiversiteit Slachtedyk	GRH	Verkenning met It Fryske Gea op welke manier de ecologische waarden van de Slachtedyk versterkt kunnen worden (IFG is eigenaar). Met meer geleidelijke overgangen richting naastgelegen landbouwpercelen. Ander beheer van akkerranden zorgt voor ecologische meerwaarde die ten goede komt aan de biodiversiteit. Met een versterking van het cultuurhistorisch element van de dijk.
5. Verrijken bodemleven			
a.	Cursus Bodembeheer voor boeren	SWK	Een gezonde bodem is belangrijk. Er wordt toegewerkt naar een betere bodem. Van denken naar doen! Bodemleven als basis voor duurzame landbouw in Zuidwest Fryslân.
b.	Een gezonde bodem	GOL	Meerdere jonge boeren in de Lytse Bouhoeke hebben de eerste stappen richting natuurinclusieve landbouw gezet. Hierbij werd duidelijk dat NIL extensiever gebruik van grond of op een andere wijze met grond omgaan vereist, zoals bijv. andere beweidingsvormen. Living Lab Friesland biedt de boeren coaching om aandacht voor de bodemkwaliteit in de bedrijfsvoering op te pakken (zoals o.a. eerder een webinar in

			november 2020), met aandacht voor nieuwe samenwerkingsmodellen: nieuwe pachtconstructies met natuurorganisaties, afwaarderingsmechanismen, grondcoöperaties. De boeren gaan zelf aan de slag met verbeteren van de bodem (2021). Zij kiezen de aanpak die het beste past bij de lokale situatie. Veel kennis kan worden opgehaald bij de Bodemacademie (Louis Bolk Instituut), met ondersteuning van Living Lab/Henk Westerhof.
c.	Kruidenrijk grasland in stroken	GRH	Aan de slag met kruidenrijk grasland. Het succes daarvan hangt af van de mate van de concurrentie met het gras, kruiden laten zich snel verdringen. Onderzoek toont aan dat wanneer kruiden in strookjes worden ingezaaid de verdringing beperkt is. Het vraagt een andere techniek. De inzet van een strokenfrees met een zaaiinrichting lijkt veelbelovend. Ontwikkelingen worden gevolgd. Er wordt gezocht naar experimenteerruimte.
d.	Mestadditieven pilot kleiweide	GRH	Onderzoeksaanpak. Mestadditieven (zoals AgriMestMix van Rinagro) zorgen ervoor dat het verteringsproces van drijfmest al in de opslag op gang komt. Daardoor zijn mineralen al op het moment van uitrijden beschikbaar voor de planten. Dit levert een lagere kunstmestgift op voor de boer, hogere opbrengsten en milieuwinst (minder uitspoeling van stikstof en fosfaat en een lagere uitstoot van ammoniak in de stal). Met positieve effecten voor gezondheid en biodiversiteit. Onderzoek moet uitwijzen welke voordelen er voor het kleiweidegebied spelen. In het gebied zijn landbouwbedrijven beschikbaar waar deze pilot uitgevoerd kan worden. Samenwerking met kennisinstellingen (VanHall, WuR) is noodzakelijk. Ook is ondersteuning van andere experimenten op het gebied van bovengronds aanwenden van mest mogelijk.

6. Optimale benutting water			
a.	Behoud, beheer en versterken van opvaarten	GRH	Een opvaart is een verbindingswater tussen boerderij en doorgaande waterweg. We koesteren de opvaarten. Onderzocht wordt hoe we deze landschapselementen kunnen behouden en versterken: • Vanaf de hoofdwaterloop werd in de 19e eeuw een vaart geschikt gemaakt voor vervoer van mens en dier. • De doodlopende vaarten hebben nu naast een landschappelijke waarde, ook een ecologische meerwaarde. Het water is veelal erg schoon omdat er vrijwel nergens meer over gevaren wordt. Van dit rustige water profiteren flora (waterplanten als krabbenscheer komen veelvuldig voor) en fauna (paai- en opgroeigebieden voor jonge vis).
b.	Behoud en herstellen meanderende sloten	GRH	Vroeger waren in de kleiweide veel sloten kronkelend (gemeanderd). Om praktische redenen zijn ze rechtgetrokken (optimaler gebruik percelen, snellere waterafvoer). Door weer te hermeanderen remmen we het water af en is water langer in het gebied vast te houden. Met als gevolg: minder droogte in de warme zomerperiodes en minder behoefte aan beregenen. Behalve water vasthouden zijn de sloten ook vanuit cultuurhistorisch oogpunt waardevolle elementen. Als de oorspronkelijke vorm van de sloten terug moet worden gebracht in vroegere staat, is mogelijk grondaankoop nodig en gebruiksverlies. Desondanks wordt ingezet op verkenning om tot hermeanderen te komen (afgestemd met het Wetterskip).
c.	Waterwegen en opvaarten weer bevaarbaar maken voor kleine vaartuigen met herstel van ecologische waarden	BRD	Onderzoek naar hoe waterwegen en opvaarten weer bevaarbaar kunnen worden maken voor kleine vaartuigen. Met daarbij het beschermen en herstellen van de ecologie én de ecologie die hoort bij deze wateren.

7. Versterken leefgebied weidevogels			
a.	Beheersing predatiedruk	BRD	Aanpak om te werken aan het optimaal beheersen van predatiedruk. Met verdere discussie over aanpak zeer schadelijke marterachtigen (die wettelijk zijn beschermd): • Er wordt aangesloten bij de aanpak van Collectief Súdwestkust. • Lobby bij de politiek • Inzet op een aantal concrete acties: 1. Stekken foar piken Onderzoek in een pilotgebied naar het effect van omheining met stroomdraad in het broedseizoen. Voor de aanleg van omheiningen worden eerst de negatieve gevolgen van dergelijke omheining uitgesloten, zoals: het insluiten van de grondpredatoren die op dat moment in het omheinde gebied zijn en de gevolgen daarvan, het effect op de hazenpopulatie, en de benodigde grootte van het foerageergebied van de kuikens. Zijn negatieve effecten uit te sluiten, dan wordt de omheining op relatief kleine schaal in de Leonserpolder uitgetest. Vrijwilligers helpen bij de aanleg en het onderhoud (maaien van het gras rondom de hekken). 2. Wildcamera's (aanschaf 10 wildcamera's) Aanschaf en plaatsing van 10 wildcamera's om een beter inzicht te krijgen in de aard van de predatie en betere informatie aan te kunnen leveren bij het aanvragen van vergunningen voor predatiebeheer. Ook willen we nagaan of een drone met infraroodcamera effectief is bij het opsporen van predatoren en zo ja, een dergelijke drone aanschaffen.
b.	Weidevogelweek (jaarlijks in meivakantie)	SWK	Organiseren van een themaweek vanuit Mar & Klif, met allerlei activiteiten met het thema weidevogels. Zowel bedoeld voor jeugd als volwassenen.

			Voorbeeld activiteiten: veldbezoeken, korte cursus vogelen, open dag op de boerderij, informatie in bezoekerscentrum Mar & Klif, streekproducten, kookworkshops op de boerderij ect
c.	Impuls Vogelwachten	SWK	Actieplan opstellen. Daar waar de lokale vogelwachten minder actief zijn of slapend, nieuw leven in blazen. Samenwerken met de jeugd, starten met workshops voor de jeugd, of leuke doemiddagen en vandaar uit proberen de lokale vogelwachten weer actief te krijgen. Vogelwachten meer koppelen aan de leden van het Collectief. Meer betrokkenheid.
d.	Omvorming ruilverkavelingsbosjes tot pluk- en voedselbos	GOL	Omvorming huidige bosgebieden. In een voedselbos worden bes- en nootdragende bomen en struiken aangeplant, zoals walnoot, meidoorn, hazelaar, rode- en zwarte bes en zoete kers.
e.	Lobbywerk verhoging budget ANLb	BRD	Onderzoek naar mogelijkheden om het beheersgebied te vergroten en hiertoe lobbyen voor meer geld vanuit het ANLb: • Versterken verbinding tussen Skrok, Skrins en de Leonserpolder versterken en de 'witte gaten' op onze beheerkaart zo veel mogelijk invullen als dat effectief is voor de weidevogelpopulatie. • Nij Baarderadiel een robuust pilotgebied maken met onderzoek welke verdienmodellen er nodig zijn om mens en weidevogels in optimale harmonie te laten leven (zoeken naar balans)

8. Beter benutten circulaire ketens			
a.	Compostering Burger Bokashi	SWK	Planopzet om bokashi als een grondstof voor gezondere grond aan te wenden. Groenafval van burgers gebruiken voor Bokashi.

9. Bijdragen aan energie- en klimaatopgaaf			
a.	Elektriciteit neutraal	GRH	De ambitie is om in het kleiweidegebied energie-neutraal te kunnen leven, wonen, werken en recreëren. Een eerste stap daarin is om dat op het gebied van duurzame elektriciteit te realiseren. • Onderzoek naar wat voor de Greidhoeke daarin de opgave is. Wat is het totale elektriciteitsverbruik in ons gebied, wat is hiervan al duurzaam opgewekt en wat resteert derhalve nog? • Aanpak om met relevante partijen in overleg te gaan. Zoeken naar concrete mogelijkheden. Bekijken hoe opgaven kunnen worden gerea-liseerd en wat dit voor inwoners voor energie-besparing oplevert. • Beoordelen of er kansen zijn om dit met de miens kip in de vorm van energiecoöperaties kan worden opgepakt.
b.	CO2-neutraal	GRH	De ambitie is om in het kleiweidegebied CO2-neutraal te zijn: • Hoe kunnen op bovenlokale schaal ontwikkeld ideeën lokaal gaan landen. • We onderzoeken hoe we als gebied kunnen aansluiten bij kansen die voorbij komen.

10. Stimuleren lokale voedselmarkt			
a.	Met zorg samengesteld: Gouden Land Boks	GOL	Ondersteuning start Gouden Land Boks. Met initiatiefnemer online bedrijf Boerderijshop.nl met een team van jongeren die consumenten de mogelijkheid bieden om eerlijke duurzame producten rechtstreeks bij de boer te bestellen. Samenwerking met bedrijf Te Plak, die dagbesteding biedt met zinvolle en belevingsgericht activiteiten. De werkzaamheden variëren van creatieve activiteiten, werken in de groentetuin tot dierverzorging. • Samen met deze partijen wordt gezocht naar partners in het Gouden Land gebied die producten kunnen leveren voor de Boks. Bijv. de imker en de molenaar in Witmarsum en de chocoladefabriek in Kimswerd. • De boks wordt gevuld door cliënten van Te Plak (Pingjum) en/of Slagtehiem (Arum).
b.	Gouden Land Boks Fietstocht	GOL	Organisatie van een jaarlijkse fietstocht, op basis van de Gouden Land Boks, langs de producenten. Zodat afnemers kennis kunnen maken met de plekken waar het eten geproduceerd wordt.
c.	Boerensmaak is raak!	SWK	Bewustwording van lokaal voedsel & smaak en het stimuleren van een kortere productie- en consumptie-keten. Zoals: koken op de boerderij, samenwerken met de lokale horeca, kaasboerderijen, schapenkaas, tuinbouwers, akkerbouwers, streekproducten ect.

11. Versterken toeristisch-recreatief netwerk			
a.	Extensieve recreatie	BRD	Opstellen voorstellen om in Baarderadiel meer in te zetten op extensieve recreatie (wandelen, fietsen en varen met kleine vaartuigen). Waarbij rekening gehouden wordt met het broedseizoen. Met name bedoeld voor de plaatselijke bevolking in een straal van ca 15 km rond Baarderadiel: • De al aanwezige voorzieningen (paden, vaarroutes) worden verbeterd. (incl. informatiebebording) • Het plaatsen van een vogelkijkhut/uitkijkpunt op een geschikte plaats in het gebied.
b.	Versterken toeristisch-recreatief netwerk	GRH	Opstellen voorstellen om de economische groei te bevorderen door gezamenlijk te investeren in recreatie en toerisme. • Aanbieden compleet netwerk van fiets- en wandelroutes.

			• Meer wandelroutes waar de Slachtedyk in ons gebied al een prominente plaats heeft. • Betere afstemming met fietsroutes buiten de regio • Creëren rustpunten in het fietsroutenetwerk.

12.	Vergroten kennis en ruimte voor experimenten en nieuwe samenwerkingsvormen		
a.	Op avontoer bij de boer	SWK	Voorstellen om basisschoolkinderen te laten kennis-maken met de boeren. Speciaal gericht op boeren die met weidevogels en natuurinclusieve landbouw bezig zijn. Dit in combinatie met een leskist voor de scholen (Mar & Klif)
b.	Organiseren inspiratiesessies (twee keer per jaar in 2021 en 2022)	BRD	Sessies: • Sessie Natuurinclusieve landbouw • Sessie Multifunctionele landbouw • Sessie Gezonde bodem
c.	Living Lab Fryslân	GRH	Opstellen aanpak waarbij Living Lab helpt (groepen van) boeren en anderen om de bedrijfsvoering zo in te richten dat deze bijdraagt aan een rijke biodiversiteit en een goede boterham. Met Living Lab wordt verkend hoe voor boeren die natuurinclusief werken interessante verdienmodellen zijn te realiseren. Living Lab ondersteunt bij het uitwerken van actielijnen.
d.	Regionale workshop Boer en Vogel, voor boeren (leden) en betreffende gebiedscoördinator	SWK	Organisatie workshops. Kennis en informatie delen in een bepaald gebied (bijv. hoe te streven naar robuuste gebieden, hoe kan het beheer onderling op elkaar worden afgestemd). Inhuur van een ecologische adviseur.
e.	Cursus gebiedscoördinatoren	SWK	Opleiden van nieuwe gebiedscoördinatoren. Tevens een gelegenheid voor bestaande gebiedscoördinatoren om hun deskundigheid te verhogen.
f.	Fûgelweb SWK plus	SWK	Huidige aanpak Fûgelweb vergroten. Het Fûgelweb dekkend maken voor het hele SWK gebied. De plus staat voor het inhuren van een adviseur die per gebied advies geeft, om het gebied robuuster te maken (hoe richt je dat in) en die tussen de gebieden verbindingen kan leggen bijvoorbeeld door bepaalde stroken met kruidenrijke bermen of andere oplossingen. Of per thema: water, bodem ect.
g.	Team van adviseurs	BRD	Aanpak voor betere afstemming en samenhang: • De NkB coördineert het natuurbeheer voor de beheersoorten, die in het gebied voorkomen zoals ANLb, Particulier Natuurbeheer (PN) en Compensatie-beheer. Daarvoor maakt de NkB gebruik van de diensten van een mozaïekregisseur. • Voor de PN-boeren heeft de NkB een gezamenlijk contract met de Bosgroepen en is met het oog op de kwaliteitszorg een gezamenlijke beheervisie overeengekomen. Het is van groot belang dat deze samenhang in beheer blijft bestaan. Onderzocht wordt hoe dit kan worden uitgebouwd.

			Hier geldt aanvullend: • De NkB werkt nauw samen met de ANV Oer de Wjuk (Blessum/Boksum/Hilaard) en is voor de ANLb lid van het collectief ANC Westergo. De NkB onderzoekt hoe activiteiten zijn uit te breiden. Bijv. door samenwerking met andere maatschappelijke organisaties, zoals Kening. Met als inzet: bevordering van sociale samenhang in het gebied. • Om een aangepaste rol te kunnen spelen zal de NkB met extra middelen gefaciliteerd moeten worden (bijv: ontwikkelen en up to date houden van een website, regelmatige informatievoorziening, organisatie excursies). • Kening zal, met Húns als nieuw hoofdkwartier, voorlopig een rol blijven spelen in het gebied en daarnaast verder formuleren welke rol ze binnen de Regio Deal willen spelen in Baarderadiel en welke daarbuiten.

Bijlage 3

Deskstudie Kleiweide

Deskstudie Natuurinclusief Landbouwbeleid

Aanpak Friese Kleiweidegebied binnen Regio Deal Natuurinclusieve landbouw Noord-Nederland

Compass4u

Jan-Theun Visser

Maart 2020

Versie 1.9

Deskstudie Natuurinclusief Landbouwbeleid

Een deskstudie naar huidige geformuleerde beleidsuitgangspunten voor de (natuurinclusieve) landbouw en daaraan gerelateerde onderwerpen. Deze studie is een bouwsteen voor het gemeenschappelijk streefbeeld voor het Friese Kleiweidegebied in het kader van Regio Deal Natuurinclusieve landbouw Noord-Nederland.

Maart 2020

Versie 1.9

In opdracht van:

Greidhoeke Plus

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 1
Inleiding 3
Natuurinclusieve landbouw 3
Interbestuurlijke aanvliegroute 4
Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland/AgroAgenda 2.0 4
Het proces: van streefbeeld naar actieplan 5
Begrenzing van het gebied 5
Opbouw van deze notitie 5
1. Het Friese Kleiweidegebied: ligging en betekenis 7
1.1 Begrenzing Friese Kleiweide 7
1.2 Kenmerken en karakteristieken 8
2. Schone en vruchtbare leefomgeving 11
2.1 Situatieschets 11
2.2 Streven naar een schone en vruchtbare leefomgeving 11
Algemeen 11
Bodemkwaliteit 11
Luchtkwaliteit 12
Waterkwaliteit en -kwantiteit 12
Klimaatmitigatie (CO_2-reductie) 13
Klimaatmaatregelen: duurzame energie 14
Klimaatmaatregelen: anders omgaan met bemesting/voerspoor 14
Gewasbescherming 14
Dierenwelzijn en diergezondheid 14
3. Rijk cultuurlandschap 16
3.1 Situatieschets 16
3.2 Streven naar een rijk cultuurlandschap 16
Algemeen 16
Biodiversiteit 16
Agrarisch natuurbeheer 17
Weidevogels 17
Dubbeldoelgrond (landbouw/natuur) 18
Weidegang 18

Ruimtelijke kwaliteit/”Nije pleatsen” 18
Samenhang toerisme/recreatie 18
4. Verbonden met omgeving 19
4.1 Situatieschets 19
4.2 Streven naar gewaardeerd, gezond en veilig voedsel 19
Algemeen 19
Voedselverspilling 20
Waardering voor het voedsel met lokale producten en lokale samenwerking 20
Toekomstbestendig voedselsysteem 20
Meer circulair 21
Van afval naar grondstof 21
5. Een diverse vitale agrarische sector 23
5.1 Situatieschets 23
5.2 Streven naar diverse vitale agrarische sector 23
Vitale primaire bedrijven 23
Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid 24
Financiering /Grondbank 24
Pacht 24
Kennis en innovatie 24
Dynamische praktijk/gebiedsgerichte insteek 24
Bijlage I. Geraadpleegde bronnen 25
Bijlage II. Kwaliteitsbeeld Agro Agenda Noord-Nederland 2030 26

Inleiding

Binnen de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland wordt in meerdere gebieden enthousiast gewerkt aan een aanpak om via streefbeelden en actieplannen te komen tot kansrijk projecten en experimenten. Binnen het (deel)gebied Friese Kleiweide is het opstellen van de deskstudie Natuurinclusief landbouwbeleid onderdeel van de aanpak.

Binnen het Friese Kleiweidegebied is vooral de melkveehouderij bepalend, met een relatief groot ruimtebeslag. Er liggen interessante koppelmogelijkheden met het aanliggende gebied Noordelijke Kleischil, direct langs de Wadden. Hier zijn voornamelijk akkerbouwbedrijven actief, met de mogelijkheid om in samenhang met kringloopbedrijven kringlopen te sluiten. Ook de belangrijke functie als weidevogelgebied is een aandachtspunt voor het Kleiweidegebied.

Het Friese Kleiweidegebied heeft een rijke melkveehistorie. De sterke economische positie van de melkveehouderij is bereikt doordat de landbouwers de economische en technische mogelijkheden in de afgelopen decennia sterk hebben benut. Schaalvergroting, intensivering en technische mogelijkheden hebben echter ook een aantal negatieve effecten gehad op biodiversiteit, landschap en leefbaarheid. Bovendien staat het verdienvermogen van de sector onder druk. Voor het merendeel van de melkveebedrijven is de kringloop onvoldoende gesloten en staat de kwaliteit van bodem, water en lucht onder druk. Hier liggen kansen om meer natuurinclusief en circulair te werken, mits dit ook voor een nieuwe verdiencapaciteit zorgt.

Met aanvullende opgaven op het vlak van klimaat en energie, zoals CO_2-reductie, water- en droogteopgaven, verzilting en de inpassing van nieuwe duurzame energieconcepten, ontstaan integrale opgaven. De toenemende roep vanuit consument en markt om veilig, duurzaam en meer lokaal geproduceerd voedsel speelt hier ook een rol.

Er is al veel nationaal en regionaal beleid geformuleerd rond de (natuurinclusieve) landbouw en daaraan gerelateerde onderwerpen, zoals hiervoor genoemd. Het Rijk, provincie Fryslân, de gemeenten, Wetterskip Fryslân hebben, veelal in samenwerking met andere partijen, al uitvoerig nagedacht over de toekomst en de noodzakelijke transitie van de landbouw. Er is aan Compass4u gevraagd een deskstudie uit te voeren naar een breed scala van deze (beleids)documenten. Deze notitie (maart 2020) is het resultaat van deze deskstudie. In enkele specifieke gevallen wordt ook een relatie gelegd met rapporten en bevindingen van o.a. kennisinstellingen etc.

Natuurinclusieve landbouw

Natuurinclusieve landbouw is een vorm van duurzame landbouw waarbij voedselproductie geïntegreerd is in de natuurlijke omgeving en daar ook een bijdrage aan levert. Flora en fauna wordt door de natuurinclusieve landbouwer gebruikt in de bedrijfsvoering met als doel om efficiënter gebruik te maken van grondstoffen. Bovendien is er zorg voor het landschap en de soortenrijkdom in de natuur.

Natuurinclusieve landbouw zoekt dus naar een verweving van voedselproductie en natuurlijke ecosystemen, en wel op zo’n manier dat beide, landbouw en natuur, er sterker uitkomen. Natuurinclusieve landbouw produceert voedsel binnen de grenzen van natuur, milieu en leefomgeving, met een positief effect op de biodiversiteit. Uitwerking van natuurinclusieve landbouw wordt wel via drie dimensies gedaan:

1. Sluiten van kringlopen naar nul-emissie leidt tot minimale negatieve effecten op omgeving (landbouw spaart natuur);
2. Functionele agrarische biodiversiteit (natuur ten dienste van landbouw);
3. Zorg voor het landschap en specifieke soorten (landbouw ten dienste van natuur).

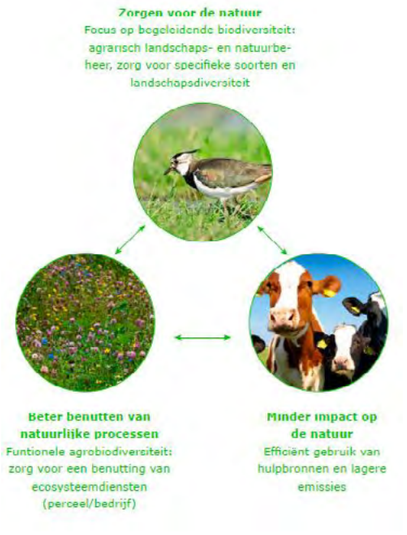

Interbestuurlijke aanvliegroute

De provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en drie gemeenten in Fryslân (Súdwest-Fryslân, De Fryske Marren en Leeuwarden) vinden het van belang om binnen het grondgebied van de drie gemeenten meer gezamenlijk te werken aan een natuurinclusief platteland. Ook in samenhang met andere opgaven. Het gebeurt onder de noemer ‘Greidhoeke Plus’. Hierbij wordt vooral gekeken naar het opzetten van gebiedsgerichte planprocessen. Er wordt gezocht naar verbinding tussen partijen, het stroomlijnen van processen en het wegnemen van obstakels. Er wordt ingezet op een aanpak vanuit, door en met de gebieden. Met bij voorkeur een koppeling aan kennisinstellingen en onderwijs. Natuurinclusieve landbouw wordt hierdoor in samenhang met een breder gebiedsproces opgepakt.

De aanpak Friese Kleiweide binnen de Regio Deal past uitstekend bij de insteek van ‘Greidhoeke Plus’. Voor de aanpak Friese Kleiweide is ook de samenwerking met de gemeente Waadhoeke gezocht.

De ambities van Greidhoeke Plus sluiten inhoudelijk aan bij uitgangspunten uit de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland en de daarmee samenhangende AgroAgenda voor Noord-Nederland. De AgroAgenda is een samenwerkingsverband van overheden, LTO-Noord, kennisinstellingen, agrobedrijven en maatschappelijke instellingen.

Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland/AgroAgenda 2.0

Met de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland willen Rijk en regio de transitie naar een meer natuurinclusieve landbouw versnellen (aanbieding Regio Deal, juni 2019) . Het doel van de Regio Deal is om met een gebiedsgerichte aanpak een structurele benadering voor natuurinclusieve landbouw te ontwikkelen, te toetsen en toepasbaar te maken op basis van ecologische en landbouwkundige kennis, en kennis over gebiedsparticipatie en verdienmodellen. In een gebiedsgerichte benadering experimenteert deze Deal met nieuwe werkwijzen, methoden en technieken.

In Noord-Nederland zijn met de AgroAgenda Noord-Nederland ‘Kwaliteitsbeeld 2030: Op Weg naar Top, Voedsel in een Rijk Landschap’ (april 2019) en de Regio Deal Natuurinclusieve landbouw Noord-Nederland belangrijke lijnen uitgezet.

De vier speerpunten in de AgroAgenda zijn:

- Schone en vruchtbare leefomgeving (lucht, pesticidevrij, klimaatneutraal, lokale kringlopen, gezonde bodem)

- Rijk cultuurlandschap (alle onderdelen van de keten dragen bij aan versterking landschap/bio-diversiteit met als resultaat geen boerenlandsoorten meer op de rode lijst van beschermde dieren).
- Verbonden met omgeving (transparante keten van consument tot boer; ketens dragen bij aan overall verbetering)
- Meer diversiteit (type bedrijven, landschappen, biodiversiteit, markten, ketens)

Visualisatie van het kwaliteitsbeeld AgroAgenda 2.0

Het proces: van streefbeeld naar actieplan

Binnen de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland wordt bij alle acht geselecteerde (deel)gebieden een streefbeeld opgesteld, toegespitst op het bewuste gebied. Op basis van het streefbeeld zijn later de uitdagingen en gemeenschappelijke opgaven per gebied beter te bepalen. Zo kan het uiteindelijke Streefbeeld de basis vormen voor het vastleggen van verdere afspraken, met een Actieplan met daaraan gekoppelde projecten en initiatieven. De deskstudie geldt als bouwsteen voor het opstellen van het Streefbeeld.

Het opstellen van het streefbeeld is vormvrij en kan samen met het gebied gestalte krijgen. Het streefbeeld is bedoeld om te inspireren en richting te geven. Het creëert draagvlak om vervolg-stappen te zetten.

Begrenzing van het gebied

In hoofdstuk 1 is het kaartbeeld met de begrenzing van het Friese Kleiweidegebied weergegeven. De begrenzing is globaal aangegeven. Zowel ten noorden (Noordelijke Kleischil) als ten zuiden/zuidoosten (Friese Veenweide) is er sprake van overgangszones, waarbij binnen de Regio Deal nog de exacte begrenzing wordt vastgelegd in overleg met de aangrenzende gebieden.

Opbouw van deze notitie

In Hoofdstuk 1 wordt ingegaan op de ligging en betekenis van het Friese Kleiweidegebied, waarbij wordt ingegaan op de karakteristieken en de kernkwaliteiten.

In de Hoofdstukken 2, 3 en 4 worden vervolgens, gebaseerd op de opzet van de AgroAgenda 2.0, diverse aspecten benoemd en toegelicht. Het gaat achtereenvolgens om de schone en vruchtbare leefomgeving (H2), het rijke cultuurlandschap (H3) en de verbondenheid met de omgeving (H4).

De beleidsmatige uitgangspunten komen uit een breed scala aan documenten: visies, beleidswensen en kwaliteitsbeelden. De bronnen van deze documenten zijn divers, het schaalniveau daarmee ook

(van Europees tot lokaal). Wensen om te komen tot een natuurinclusieve landbouw c.a., worden mede bepaald door het ‘eigenaarschap’ van het document.

In Hoofdstuk 5 zoomen we in op aspecten die spelen rond het uitgangspunt om te komen tot een diverse vitale agrarische sector, in aanvulling op onderdelen die al in de eerdere hoofdstukken staan.

Bij de vervolgaanpak kan tot een verdere duiding of doorvertaling van onderdelen worden gekomen, toegespitst op de meer lokale opties en mogelijkheden op gebiedsniveau.

Aanvullend zijn enkele bijlagen toegevoegd. Bijlage I geeft een overzicht van de geraadpleegde literatuur. Bijlage II geeft in één oogopslag de (hoofd)opzet van de AgroAgenda 2.0.

1. Het Friese Kleiweidegebied: ligging en betekenis

1.1 Begrenzing Friese Kleiweide

Binnen de Regio Deal Natuurinclusieve Landbouw wordt aan een aanpak gewerkt in acht gebieden. Vier daarvan liggen in Fryslân:

- Noordelijke Kleischil (deels ook in Groningen)
- Friese Veenweide
- Friese Kleiweide
- Schiermonnikoog

Los van Schiermonnikoog zijn de andere drie gebieden niet exact begrensd. Omdat de Friese Kleiweide grenst aan de Noordelijke Kleischil en de Friese Veenweide is gezocht naar een zekere onderlinge begrenzing.

In onderstaand kaartbeeld is de begrenzing van het Friese Kleiweidegebied globaal aangegeven. In zekere zin is de exacte begrenzing arbitrair. Zowel ten noorden (Noordelijke Kleischil) als ten oosten/zuiden (Friese Veenweide) is er sprake van een overgangszone, waar het vaak lastig is een scherpe grens te trekken. In afstemming met de aanpak binnen de Friese Veenweide en de Noordelijke Kleischil zal nog een meer exacte grens worden vastgelegd.

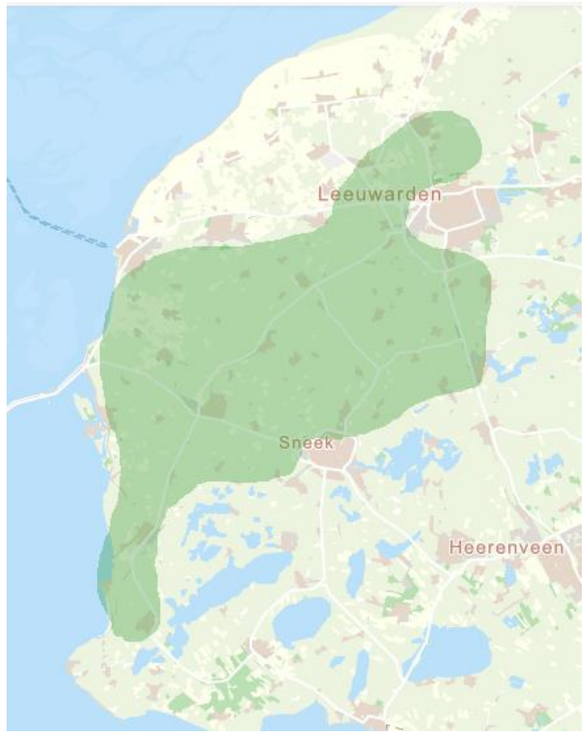

Globale begrenzing Friese Kleiweidegebied

1.2 Kenmerken en karakteristieken

Fryslân is grofweg onder te verdelen in drie zones van zand-, veen- en kleigronden. De kleigronden liggen grotendeels in een strook langs De Wadden en (in mindere mate) langs het westelijke deel van de Friese IJsselmeerkust.

Het Friese Kleigebied heeft lange tijd onder directe invloed gestaan van de zee. Deze dynamiek van de zee heeft het landschap gevormd en is in het landschap zichtbaar: het uitgestrekte, open kleiterpengebied met een hoge dichtheid aan terpen en terpdorpen, terpsteden en -veelal verhoogde- boerderijerven. Een gebied ook met kwelderwallen en kweldervlakten, met slenken, prielen en oeverwallen -het kleiterpengebied-, evenals inpolderingen met droogmakerijen (de Marneslenk tot aan Bolsward en de Middelsee tot aan Leeuwarden en Sneek). Bewoning vond vroeger plaats op terpen. De wegen, sloten en verkaveling zijn op sommige plekken kronkelig en onregelmatig, al zijn later meer rechte structuren in het landschap gekomen door ruilverkaveling en de aanleg van infrastructuur.

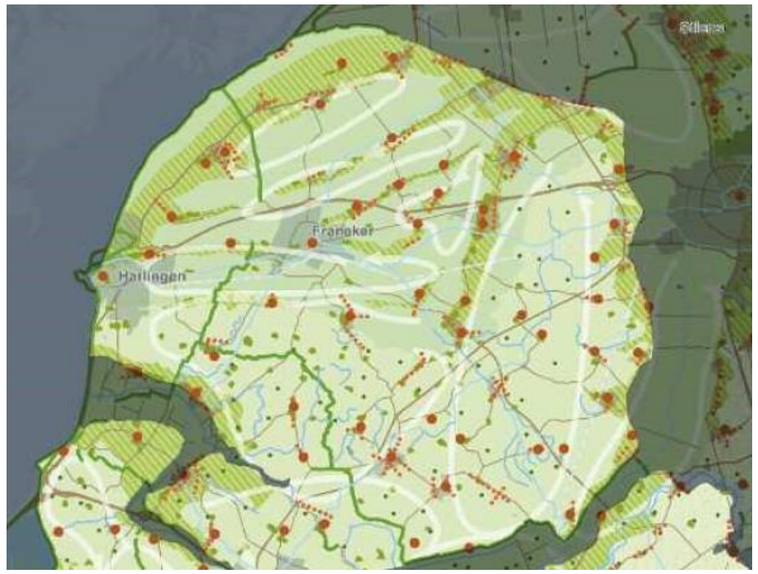

Kleigebied Westergo, links en rechts begrensd door de eerdere Marneslenk tot aan Bolsward en de Middelsee langs Leeuwarden tot aan Sneek (uit: Grutsk op 'e Romte)

In het noordelijk deel, langs de Wadden, liggen de zwaardere kalkarme kleigronden, het gebied de Noordelijke Kleischil, dat doorloopt in Groningen. Hier wordt voornamelijk akkerbouw bedreven. Het gebied tussen Leeuwarden, Sneek, Workum en Harlingen staat bekend als het Friese Kleiweidegebied. Met een grondsoort die voornamelijk bestaat uit jonge zeeklei op veen is het gebied vooral geschikt voor melkveehouderij.

Het Friese Kleiweidegebied heeft zich in de loop van jaren ontwikkeld tot een belangrijk gebied voor de melkveehouderij, met een wijdvertakt netwerk van zuivelfabriekjes, die zich later op enkele plaatsen hebben geconcentreerd, met zuivelfabrieken in Leeuwarden, Workum en Bolsward. Ook het zuivelonderwijs had in Bolsward vele jaren een belangrijke verankering (de zuivelschool). Op dit

moment speelt de Dairy Campus bij Leeuwarden nog een belangrijker rol bij de kennisontwikkeling binnen de melkveesector. Voor het hbo en mbo zijn vestigingen van Van Hall Larenstein (Leeuwarden) en Nordwin (Sneek/Leeuwarden) van belang.

De schaalvergroting in de melkveehouderij heeft zich niet alleen op de bedrijfskavels doorgezet maar heeft ook consequenties gehad voor het landschap. Percelen zijn opgeschaald en de graslanden zijn eentoniger door het gebruik van voornamelijk raaigras. Slootkanten en bermen zijn strak gemaaid. Beplanting is veelal beperkt tot de dorpen en de erven van de boerderijen. Hoewel er ook in toenemende mate initiatieven zijn om perceelsranden meer kruidenrijk en biodivers te beheren.

Het gebied heeft een belangrijke functie als weidevogelgebied, voor soorten als de grutto en kievit, waarvan de populatie ook in deze regio de afgelopen jaren sterk is afgenomen. Gebieden als de Workumerwaard, het gebied bij Makkum en richting Leeuwarden bij de gebieden Skrok, Skrins en Leonserpolder zijn er relatief gezien nog goede voorwaarden voor de instandhouding, maar ook hier staat de populatie onder druk, onder ander door hun geïsoleerde ligging waardoor ook predatie voor aanmerkelijke negatieve effecten zorgt. In veel gevallen vormen natuurgebieden (van It Fryske Gea, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer) een belangrijke basis voor de weidevogelpopulatie. Het agrarisch natuurbeheer vervult hier een essentiële toevoeging, via bijvoorbeeld de aanleg van plasdrasgebieden, maar deze aanpak heeft zowel in fysieke als financiële zin zijn beperkingen. Er wordt gezocht naar mogelijkheden om tot meer aansluitende weidevogelgebieden te komen, waardoor er een robuustere weidevogelaanpak mogelijk wordt. In meer geïsoleerde gelegen gebieden maken sommige individuele boeren het verschil.

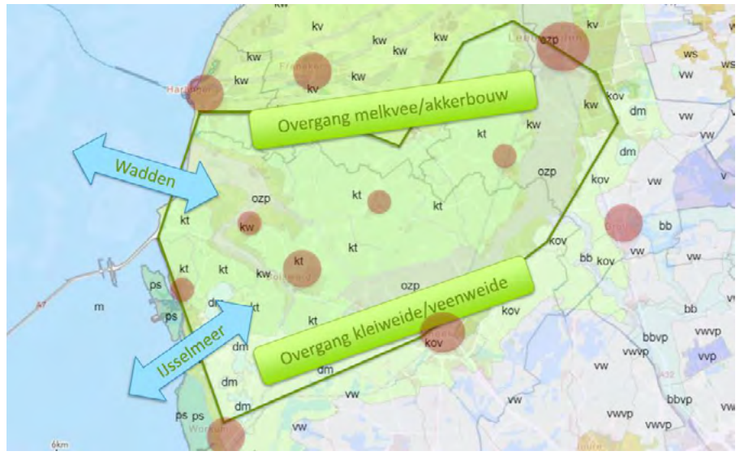

Langs de zuidrand van het Friese Kleiweidegebied is er sprake van een geleidelijke overgang naar het Friese Veenweidelandschap. Anders dan in het Kleiweidelandschap zorgt bodemdaling hier voor een noodzaak tot peilaanpassing om landbouwgebruik te kunnen voortzetten. Het roept de vraag op of een meer extensief landbouwgebruik in het Veenweidegebied wellicht voor een meer intensievere landbouwaanpak in het Friese Kleiweidegebied gaat zorgen.

De Friese Kleiweide wordt aan de westkant begrensd door water. Met noordelijk van de Afsluitdijk, De Wadden met de UNESCO Werelderfgoedstatus en zuidelijk van de Afsluitdijk het IJsselmeer, een internationaal belangrijk zoetwatergebied.

De aan klimaatverandering gekoppelde zeespiegelstijging zorgt voor een toenemend risico op verzilting door ondergrondse kwelstromen van lagere delen in bepaalde gebieden van het binnendijks gebied. Dit heeft consequenties voor het type landbouw (mogelijke overgang naar zilte teelten) en de omgang met zoetwater. Zoetwater zal in de toekomst schaarser en schaarser worden.

De waterinfrastructuur en de waterpeil- en grondwaterbeheer zijn altijd belangrijke factoren geweest voor de ontwikkeling van de melkveehouderij. De belangrijke waterverbindingen volgden deels natuurlijke waterlopen. Vroeger was het waterwegennet van opvaarten heel belangrijk. Het vormde veelal de enige ontsluiting voor boerderijen en dorpen: vele dorpen en boerderijen liggen nog steeds aan de oude opvaarten, soms met karakteristieke buurtjes gericht op het water. Meer recent zijn waterlopen ook voor het toerisme in belang toegenomen, waarbij het toerisme voornamelijk een kleinschalig karakter heeft.

Tegen het gebied aan liggen een aantal grotere watersportkernen als Makkum, Workum, Sneek, Leeuwarden en Harlingen. Deze gebieden danken hun toeristische belang vooral aan het aangrenzende merengebied (inclusief het IJsselmeer) en De Wadden. Wel vormt het een goede basis om ook in het Friese Kleiweidegebied specifieke vormen van toerisme te benutten en uit te bouwen. Kansrijk is het cultuurtoerisme dat gericht is op mensen die komen voor het verhaal van het gebied. Te denken valt aan een koppeling met het nieuwe Cultuur Historisch Centrum ‘De Tiid’ in Bolsward, het verhaal rond Menno Simons in Witmarsum en Grutte Pier in Kimswerd. Verhalen die nauw samenhangen met het leven met water, terpen en dijken, en met de pioniersgeest in het gebied.

2. Schone en vruchtbare leefomgeving

2.1 Situatieschets

De landbouw heeft in het Friese Kleiweidegebied een belangrijk rol gespeeld bij de (door)ontwikkeling van het landschap en de beleving en waardering daarvan. De landbouwsector is vervlochten met de gebied en kan op veel sympathie rekenen. Wel wordt door verdere opschaling van bedrijven en perceelstructuren steeds meer als problematisch gezien ook in combinatie met het verlies aan biodiversiteit en als onderdeel daarvan de sterke teruggang van de weidevogelstand. Er bestaat steeds meer de indruk dat de systemen van bodem- en waterhuishouding binnen de huidige agrarische bedrijfsvoering niet vol te houden zijn.

De intensivering en specialisatie in de agrarische sector heeft geleid tot fragmentatie en verdwijnen van de natuurlijke leefgebieden, afname van landschapselementen, verdroging, vermesting en verschraling van de biodiversiteit in het landelijk gebied. Daarbij gaat de natuur die behulpzaam of zelfs essentieel is voor de landbouwproductie door diezelfde productie achteruit. Denk daarbij aan afname van de insectenpopulatie en afnemende bodemvruchtbaarheid, bodemverdichting en een afnemend gehalte aan stabiele organische stof in de bodem. De boeren teren steeds meer in op hun natuurlijk kapitaal. Dit brengt een grote opgave met zich mee richting herstel van de natuurlijke leefomgeving, waarbij biodiversiteit en natuurwaarden binnen de landbouw worden versterkt.

2.2 Streven naar een schone en vruchtbare leefomgeving

Algemeen

De minister van LNV heeft in september 2018 in haar visie “Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en verbonden” het belang van de koppeling van landbouw aan een meer agro-ecologische aanpak bepleit. In het hieraan gekoppelde Realisatieplan (medio 2019) zijn meer praktische handvaten gegeven om op diverse onderdelen verdere stappen te zetten.

Bodemkwaliteit

Vanuit de Rijksvisie wordt een groot belang gehecht aan een goede bodemkwaliteit. Een goede kwaliteit vraagt een evenwichtig en verantwoord gebruik van meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen, uitgekiende bouwplannen (akkerbouw) en bewerking met machines die afgestemd zijn op het draagvermogen van de bodem zodat verdichting van de bodem wordt voorkomen. De bodem draagt dan niet alleen bij aan een hogere opbrengst, maar kan ook als buffer dienen voor extreme weersomstandigheden.

Een bodem die veel organische stof bevat, kan veel beter water opnemen bij extreme neerslag en is beter bestand tegen droogte. Goed bodembeheer is daarmee ook cruciaal voor het (zoet)waterbeheer, vooral bij het voorkomen van schade door droogte of wateroverlast. Een gezonde bodem heeft ook een reinigend vermogen en leidt indirect tot een betere waterkwaliteit. Ook kan een bodem met meer organische stof meer stikstof en mineralen vasthouden, draagt het bij aan gezonde gewassen en via koolstofvastlegging draagt het bij aan de klimaatopgave. Een instrument als de KringloopWijzer kan meer inzicht geven, door te laten zien waar de sterke en zwakke punten in het bedrijf zitten als het gaat om mineralenbenutting. Een rijker bodemleven is mede bepalend voor de bovengrondse biodiversiteit. Zonder vruchtbare bodem (chemische, fysische en biologische

eigenschappen) is het onmogelijk om voldoende voedsel te blijven produceren. De AgroAgenda heeft als streven dat het bodemecosysteem in heel Noord-Nederland in 2030 op orde is.

Luchtkwaliteit

Bij verdere verduurzaming van de veehouderij past ook de overgang naar integraal duurzame en emissiearme stal- en houderijsystemen. Deze verbeteren het leefklimaat voor mens en dier en verlagen of voorkomen de emissies van broeikasgassen, ammoniak, geur en fijnstof (zoals bijdrage aan de stikstofproblematiek). De huisvesting van dieren biedt ruimte aan hun natuurlijke gedrag en wordt gecombineerd met een goede zorg vanuit hun specifieke behoeften. De Minister van LNV wil met verder onderzoek de optimale samenstelling van veevoer verkennen uit oogpunt van diergezondheid en om de uitstoot van schadelijke emissies te voorkomen (Realisatieplan Visie LNV).

Waterkwaliteit en -kwantiteit

Door toename van frequentie en intensiteit van weersextremen zal de schade aan gewassen en aan productiemiddelen toenemen. Gewassen raken in het groei- en oogstseizoen beschadigd door storm, slagregens, hagel of waterverzadigde bodems. Storm, hagel en bliksem kunnen kassen, stallen en installaties beschadigen. Extreme droogte kan zorgen voor een tekort aan zoet water en verzilting aan de kust en tot ver in het land. Extreme hitte kan leiden tot een verslechtering van de waterkwaliteit en tot hittestress bij (hok)dieren.

Boeren en tuinders zijn in het algemeen gewend aan wisselende weersomstandigheden. Ze anticiperen hierop al duizenden jaren. Wel zal de land- en tuinbouwsector zich sneller moeten voorbereiden op de steeds vaker optredende extreme weersomstandigheden. De agrariër zal meer bewust zelf maatregelen moeten treffen en keuzes moeten maken over het omgaan met risico's.

Klimaatadaptatie (anticiperen op klimaatverandering) is nodig om minder kwetsbaar te zijn voor klimaatverandering en kosten te besparen. De effecten van klimaatverandering moeten worden verkleind of ten minste beheersbaar blijven. Het gaat onder meer om schades, overlast, ziekten, vroegtijdige sterfte en nadelige veranderingen in milieukwaliteit en ecosystemen. In het Realisatie-plan Visie LNV staat het streven boeren en tuinders in 2030 zoveel mogelijk zelfvoorzienend zijn door water vast te houden, te bergen en efficiënt te (her)gebruiken.

De Nationale en Provinciale Omgevingsvisies die worden opgesteld stellen dat het grond- en oppervlaktewatersysteem zodanig moet zijn ingericht, dat deze de verschillende functies en gebruikers van voldoende water kan voorzien. De klimaatverandering zet dit systeem onder druk: extreem natte en extreem droge perioden hebben gevolgen voor de grondwatervoorraad en grondwaterstanden. Het streven is daarom naar een duurzame watervoorziening die meer uitgaat van de natuurlijke omstandigheden. Hiermee zijn pieken en dalen beter op te vangen. Er wordt beoordeeld in welke gevallen en onder welke condities het gewenste waterpeil uitgangspunt kan zijn

voor de functie, in plaats van omgekeerd. Dit betekent in die gevallen een verschuiving van het principe: peil volgt functie naar: functie volgt peil

Het Deltaplan Ruimtelijke adaptatie is een gezamenlijk plan van gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk om Nederland klimaatbestendig en waterrobuust in te richten. Het Deltaplan versnelt en intensiveert de aanpak van wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen. Wetterskip Fryslân werkt op basis hiervan met de aanpak Klimaatparaplu en zoekt ook een gezamenlijke aanpak met de grondeigenaren, de provincie en gemeenten. In Fryslân zijn hierover afspraken gemaakt binnen het Fries Bestuursakkoord Waterketen.

Vooral in het Noordelijk kustgebied worden gebruikers gestimuleerd om efficiënter om te gaan met het beschikbare water. Bijvoorbeeld door deel te nemen aan het pilotproject Spaarwater, waarbij op bedrijfsniveau drainagewater wordt opgevangen en wordt geïnfiltreerd in de bodem. Op die manier kan een zoetwaterlens worden opgebouwd. Dit zorgt er onder meer voor dat de landbouw tijdens het groeiseizoen beschikt over voldoende watervoorraad. Daarnaast treft Wetterskip Fryslân samen met de grondeigenaren maatregelen om de vrij afwaterende gebieden minder gevoelig te maken voor droogte. Waar mogelijk wordt de inrichting van bovenlopen en kleinere watergangen van de watersystemen aangepast, gericht op het vasthouden van water. Ook het operationeel peilbeheer in deze watersystemen speelt daarin een rol.

Vooralsnog wordt de huidige wijze van verziltingbestrijding door middel van gericht doorspoelen en flankerende maatregelen effectief geacht. Maar het proces van verzilting valt niet te keren, zo blijkt uit diverse wetenschappelijke studies. Met deze vaststelling zal de inlaat van zoet water steeds meer in discussie komen, gelet op de aanmerkelijke kosten die dat met zich meebrengt.

Natuurinclusieve landbouw draagt bij aan de waterkwaliteitsdoelen uit de Europese Kaderrichtlijn Water waaraan in 2027 moet worden voldaan. Door onder andere het sluiten van kringlopen en verduurzamen van de bodem vindt er minder uitspoeling plaats van nutriënten en bestrijdingsmiddelen naar het oppervlakte- en grondwater.

Klimaatmitigatie (CO_2-reductie)

Het Klimaatverdrag van Parijs (2015) is een keerpunt gebleken voor de aanpak van het klimaatprobleem. De ondertekenaars hebben uitgesproken dat ze de opwarming van de aarde tot ruim onder de 2 graden Celsius zullen beperken met als ambitie te streven naar maximale opwarming van 1,5 graad Celsius. De Europese Unie heeft harde toezeggingen gedaan om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met minstens 40% te verminderen ten opzichte van 1990. Het kabinet Rutte III legt in het nationale klimaatakkoord de lat hoger. Zo wordt onder meer de aardgaswinning in Groningen in 2022 stilgelegd. Maatregelen in Nederland zijn gericht op een reductie van 49% in 2030, en op 80% tot 95% in 2050. Alle maatregelen zijn erop gericht dat het systeem van landbouw en natuur in 2050 netto klimaatneutraal is.

Voor 2030 hebben de landbouw- en landgebruiksectoren een taakstellende opgave gekregen vanuit het kabinet om een additionele afname van 3,5 Mton broeikasgasemissies in 2030 te realiseren (bovenop bestaand beleid). De ambitie van de landbouwsector is dat de onvermijdelijke uitstoot van broeikasgassen aan de ene kant en vastlegging van broeikasgassen en productie van hernieuwbare energie én biomassa aan de andere kant, in 2050 met elkaar in balans zijn. De emissies uit de veehouderij worden vooral veroorzaakt door methaan en lachgas en als gevolg van bemesting.

Klimaatmaatregelen: duurzame energie

Binnen het Nationaal Programma Regionale Energiestrategie (RES) wordt gewerkt aan de Friese Energiestrategie. Hierin worden maatregelen voorbereid om met name voor zon en wind nieuwe locaties te realiseren. Onderzocht kan worden of hier een samenhang met boerenerven mogelijk is of dat in clusters via gebiedsparticipatie een gezamenlijke meer opgeschaalde aanpak valt te realiseren. Ook andere vormen van hernieuwbare energie (aquathermie) kunnen in beeld komen. Energie uit biomassa is ook een optie, al worden steeds meer vraagtekens gezet bij het duurzame karakter hiervan.

Klimaatmaatregelen: anders omgaan met bemesting/voerspoor

Klimaatbelasting kan worden teruggedrongen door maatregelen op het gebied van bemesting en het voerspoor. Bijvoorbeeld door precisiebemesting met bewerkte dierlijke mest als kunstmestvervanging (daarmee worden ook broeikasgasemissies uit de productie van kunstmest verder teruggedrongen), emissiearme melkveestallen en een geïntegreerde aanpak uitstoot methaan en ammoniak. Vanuit de sector wordt ook ingezet op het verbeteren van de voederconversie, dat wil zeggen de ontwikkeling van voeder dat bijdraagt aan minder methaanuitstoot).

Gewasbescherming

De ‘Toekomstvisie Gewasbescherming 2030’, gezamenlijk opgesteld door de rijksoverheid en belanghebbenden, heeft als ambitie dat de land- en tuinbouw in Nederland in 2030 bestaat uit een duurzame productie met weerbare planten en teeltsystemen, waardoor ziekten en plagen veel minder kansen krijgen en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zo veel mogelijk kan worden voorkomen. Daarbij wordt onder andere ingezet op de Systeemaanpak duurzame gewasbescherming. Wanneer in 2030 nog gewasbeschermingsmiddelen worden gebruikt, moet dit gebeuren als geïntegreerde gewasbescherming, nagenoeg zonder emissies of residuen. De AgroAgenda sluit op dit streven aan.

Specifieke aandacht vragen de invasieve soorten. Steeds vaker vestigen zich hier nieuwe soorten planten en dieren die in de Friese natuur (tot dusver) niet thuishoren, inheemse soorten verdringen, tot overlast leiden (eikenprocessierups) of ziekten verspreiden. Het beleid tegen invasieve exoten is gefundeerd op Europees beleid en gericht op het voorkomen en (als dat niet lukt) het beheersen van deze soorten.

Dierenwelzijn en diergezondheid

Bij het ontwerp van stallen, bij de stalinrichting en bij de voederpraktijk wordt expliciet aandacht gegeven aan het voorkomen van ziektes. Hierdoor, en met een goede verzorging, zal het antibiotica-

gebruik nog verder beperkt kunnen worden en komt dit het dierenwelzijn ten goede. Het streven in de AgroAgenda is om in Noord-Nederland de emissies van diergeneesmiddelen tot nul te reduceren.

3. Rijk cultuurlandschap

3.1 Situatieschets

De landbouw is onderdeel van een systeem van landschap, natuur en biodiversiteit. Er is sprake van een voortdurende wisselwerking. Er is de afgelopen tijd meer urgentie ontstaan om de soms forse teruggang in biodiversiteit, zoals de achteruitgang van de populaties insecten en weide- en akkervogels, aan te pakken. Een meer samengaan van landbouw en natuur wordt breed gedeeld, waarbij die relatie sterker en meer organisch moet worden dan dat zij nu is. Het kan ook een aanvullende bijdrage leveren aan de waardering van het landschap. Juist in het open landschap van de Friese Kleiweide is de specifieke samenhang met de weidevogelaanpak een belangrijk aanknopingspunt zijn.

3.2 Streven naar een rijk cultuurlandschap

Algemeen

De kabinetsvisie 'Landbouw, natuur en voedsel: waardevol en verbonden' (september 2018) zet vol in op een gezonde en toekomstbestendige voedselproductie. De aanpak rond kringlooplandbouw is daar een belangrijke bouwsteen voor. Het impliceert een herstel van de variëteit aan soorten, ecosystemen en landschappen en een herstel en versterking van natuurwaarden. Een levende en gevarieerde bodem en voldoende bestuivende insecten vormen de basis hiervoor. Het sluit aan bij de aanpak rond het Deltaplan Biodiversiteitsherstel, waarbij een brede coalitie van partijen, waaronder de landbouw, samen tot maatregelen willen komen.

Biodiversiteit

Het droombeeld voor 2030 van het Deltaplan Biodiversiteitsherstel is een florerende delta voor mens en natuur. De groene ruimte van Nederland herbergt in 2030 een rijke biodiversiteit aan onder andere bodemleven, planten, insecten en boerenlandvogels, waarbij in 2030 de natuur in de natuurgebieden, op de landbouwgronden en in de wateren rijker en veelzijdiger is. De landbouw zal daarbij biodiversiteit voor bijvoorbeeld bestuiving, bodemvruchtbaarheid en ziekte- en plaagwering beter moeten benutten en creëert dan tegelijk leefgebied voor allerlei soorten dieren.

Het Deltaplan Biodiversiteitsplan wil dit bereiken via een aantal sporen. Het wil de toepassing van functionele agrodiversiteit vergroten, met een levende en weerbare bodem als uitgangspunt (zoals eerder toegelicht in Hoofdstuk 3 bij "Bodemkwaliteit"). Daarnaast wil men de landbouw meer

nadrukkelijk zien als een terreinbeherende organisatie die gunstige biotopen 'produceert' voor wilde dieren en planten (zie hierna bij paragrafen "Agrarisch natuurbeheer" en "Weidevogels". Ook kan de landbouw met biomassa en nutriënten kringlopen sluiten op lokale en regionale schaal (zie hierna bij "Van afval naar grondstof" in Hoofdstuk 5).

Overheden en agrarische bedrijven werken op dit moment mee aan diverse lokale initiatieven voor kleurrijke akkerranden en bijenlinten en dergelijke. Vaak gebeurt dit met incidentele middelen en wordt er nog gezocht naar een meer structureel inpassing van een meer biodivers beheer (met bijvoorbeeld een aangepast maaibeheer van bermen).

Agrarisch natuurbeheer

Het uitgangspunt van leefgebiedenbenadering van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) is het creëren en in stand houden van een leefgebied voor een soort of groep van soorten die vergelijkbaar beheer vraagt. Doelsoorten zijn de diersoorten waarvoor Nederland op grond van de Vogel- en Habitatrichtlijn de internationale verplichting heeft om de 'Staat van Instandhouding' van deze soorten te verbeteren of te behouden. Het gaat om amfibieën, insecten, vlinders, vogels, zoogdieren en vleermuizen. De Staat van Instandhouding omvat in totaal 68 soorten, waaronder: de gele kwikstaart, kievit, grutto, blauwe kiekendief, houtduif, torenvalk, boomkikker, kamsalamander, tureluur, hazelmuis, bunzing, steenuil. Voor de Friese Kleiweide is de instandhouding van weidevogels een belangrijk speerpunt. Het doel in de AgroAgenda is dat boerenlanddoelsoorten niet meer op de rode lijst van beschermde soorten voorkomen.

Binnen de Friese Kleiweide zijn twee Agrarische collectieven actief, deels nog onderverdeeld in Agrarische natuurverengingen. Hiermee is een organisatiestructuur aanwezig om eventuele extra maatregelen op aan te haken. De koppeling met een nieuwe aanpak vanuit Europees landbouwbeleid is daarbij een optie (zie hierna bij "Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid" in Hoofdstuk 5

Weidevogels

Het provinciale Friese weidevogelbeleid is sterk gericht op het realiseren van vitale weidevogelpopulaties. De grutto fungeert hierbij als gidssoort. Concreet richt de provincie zich op 10.000 gruttobroedparen in Fryslân in 2020. Voor in totaal minimaal 10.000 provinciale gruttobroedparen betekent dit een dichtheid van gemiddeld 25 broedparen per 100 hectare in de weidevogelkerngebieden.

De bescherming van weidevogels valt in te passen binnen een rendabele agrarische bedrijfsvoering. Het draagt dan ook bij aan de kwaliteiten en belevingswaarde van Fryslân. Een breed maatschappelijk draagvlak, vooral bij boeren(organisaties) en natuurverenigingen, is een noodzakelijke voorwaarde voor een succesvolle uitvoering. Voor weidevogelbeheer is bijvoorbeeld de aanleg van plasdraspercelen van essentieel belang. Hiervoor zijn subsidiegelden beschikbaar, zij het beperkt. Er is een provinciale weidevogelcampagne: "Grutsk op ús Greidefûgels".

Door het weidevogelbeleid is op meerdere plekken een zekere concentratie ontstaan van meer succesvolle weidevogelgebieden. Op onderstaande kaart zijn deze gebieden aangegeven, zoals de Workumerwaard, het gebied bij Makkum en Skrok en Skrins. In Zuidwest-Fryslân wordt door de RuG al vele jaren een langlopend weidevogelonderzoek van internationale betekenis uitgevoerd. Het onderzoeksgebied bestrijkt een deel van het Friese Kleiweidegebied.

Dubbeldoelgrond (landbouw/natuur)

Om landbouw en natuur sterker te verbinden wordt gezocht naar nieuwe mogelijkheden om agrarische grond in te zetten voor natuur in aanvulling op de reguliere aanpak via het agrarische natuurbeheer. Door gronden financieel af te waarderen tot aan een zekere natuurwaarde kunnen de gronden worden ingezet voor zowel landbouw als natuur. In het gebied Gaast/Ferwoude wordt (onder de noemer Pijpkaneel) binnen een pilot gewerkt aan een dergelijke aanpak. Vanuit het Rijk staat men open voor dergelijke experimenten.

Weidegang

In de Kabinetsvisie blijft voor de melkveehouderij de koe in de wei het uitgangspunt: weidegang wordt maatschappelijk gewaardeerd, onder andere uit oogpunt van dierenwelzijn en landschap.

Ruimtelijke kwaliteit/”Nije pleatsen”

In Fryslân is de Nije Pleats (Nieuwe boerderij)-methodiek ontwikkeld om vooral agrarische bedrijven te helpen bij bouwinitiatieven waarvoor geen directe bouwrechten aanwezig zijn. De methodiek beoogt de ruimtelijke kwaliteit en het ondernemersbelang op elkaar af te stemmen. De methode kan ook worden ingezet om na te denken over nieuwe stalconcepten of gebruiksaanpassingen (zoals een meer multifunctionele invulling van boerderijkavels).

Samenhang toerisme/recreatie

Door een sterke toename van toerisme, met name in de Randstad, wordt op nationaal niveau gezocht naar meer landelijke spreiding gericht op regiospecifieke kwaliteiten. Met de landeljke HollandCity-strategie is Fryslân de afgelopen jaren o.a. betrokken bij het thema ‘water’. Binnen Actieagenda Perspectief 2030 “Bestemming Nederland” (oktober 2019) wordt aanvullend ingezet op het meer op de kaart zetten van steden en regio's als aantrekkelijke bestemming. Ook voor de Friese Kleiweide liggen hier koppelmogelijkheden.

4. Verbonden met omgeving

4.1 Situatieschets

De landbouw heeft een essentiële plek binnen de voedselproductie. Door het succes van de Nederlandse landbouw is de agrofoodsector economisch van groot belang, ook in Fryslân/Noord-Nederland. Dit blijkt uit de aanwezigheid van meerdere zuivelfabrieken en aanverwante bedrijvigheid in de Friese Kleiweide en de kennisinstellingen in de nabije omgeving zoals de Dairy Campus in Leeuwarden.

De Nederlandse agrofoodsector zorgt voor veilig, gezond, duurzaam en betaalbaar voedsel. Ook levert het een belangrijke bijdrage aan de economie (inclusief werkgelegenheid). Met een efficiënte werkwijze zorgt dit voor een relatief lage impact per kilogram voedsel op milieu, klimaat en biodiversiteit. Wel is de totale impact van voedselproductie en –consumptie op deze aspecten, op de volksgezondheid en op de leefomgeving – hier en elders op aarde – zodanig groot dat dit bij een transitie van de landbouw nadrukkelijk de aandacht vraagt.

De keuze voor ongezonde voeding is vaak de gemakkelijke keuze, we gooien eten te makkelijk weg, we hebben geen oog voor de consequenties van onze voedselkeuzes voor het klimaat en voor de schaarse grondstoffen zoals water en biodiversiteit en de bodemvruchtbaarheid. De consument staat ver af van de productie en ziet goed en goedkoop voedsel meestal als een vanzelfsprekendheid.

In het licht van de honger elders in de wereld zal een evenwichtigere verdeling van voedsel en schaarse hulpbronnen nodig zijn/blijven.

4.2 Streven naar gewaardeerd, gezond en veilig voedsel

Algemeen

Bij het voedselbeleid van het Rijk gaat het erom dat we een goede balans vinden tussen duurzaam, gezond en betaalbaar eten. Gezond en duurzaam eten kunnen heel goed hand in hand gaan. Het Voedingscentrum geeft met de Schijf van Vijf concrete handelingsperspectieven en tips voor een evenwichtig, duurzaam en gezond voedingspatroon, met onder andere de juiste balans tussen dierlijke en plantaardige eiwitten. Het streven is dat in 2030 duurzaam voedsel produceren en consumeren dat gezond en veilig is en dat de ketenpartners, inclusief de boer een eerlijke prijs verdienen.

Voedselverspilling

De huidige voedselverspilling leidt tot onnodig verlies van waardevolle middelen en producten. Verspilling is onnodig en schadelijk: het doet geen recht aan de waarde van de natuur en aan de mensen die het voedsel hebben gemaakt, het leidt tot onnodige kosten en het vernietigt kostbaar materiaal dat heel goed een plaats in de voedselkringloop kan hebben (‘van afval naar grondstof’). Het doel van het beleid tegen voedselverspilling is dat we in 2030 in lijn met de voedselverspilling in Nederland halveren van 2 miljoen ton naar ongeveer 1 miljoen ton/jaar. Er moet een einde komen aan voedselverspilling in de horeca en bij consumenten volgens de visie van LNV. Ook voedselverliezen bij productie dienen te worden gereduceerd en resten moeten worden gebruikt als diervoer.

Waardering voor het voedsel met lokale producten en lokale samenwerking

Verkoop van eten in de supermarkt kan een afstand scheppen tussen boer en consument. Kopen bij de boer en tuinder, op regionale markten en bij stadslandbouwbedrijven kan producent en consument dichter bij elkaar brengen en de waardering voor het voedsel en het werk van de boer verhogen. Dit sluit aan op de trend dat mensen vaker kiezen voor biologisch en lokale producten. De waardering voor streekproducten en typisch Nederlands (seizoensgebonden) voedsel groeit. Initiatieven zoals de Friese Voedselbeweging en bestaande lokale initiatieven spelen hier op in. De openstelling van boerderijen voor belangstellenden (met de organisatie van activiteiten) kan de band versterken. Weidegang kan zorgen voor een positieve uitstraling. Initiatieven op dit terrein verdienen volgens het Rijk steun en medewerking van de overheid.

Consumenten die weten waar hun voedsel vandaan komt en daardoor respect hebben voor producent en product, kunnen bijdragen aan een sterk(er) verdienmodel voor de agrariërs (als de primaire producenten in de keten). Dat helpt verspilling tegen te gaan, met een eerlijker prijs voor de producten en dus ook de producenten. Concepten zoals ‘true pricing’ spelen hierbij een rol. Korte ketens brengen boeren en burgers dichter bij elkaar. Er liggen kansen om de afstand van boer als producent en de burger als consument te verkleinen. Denk hierbij aan schoolbezoeken en -projecten bij de boer, het ontwikkelen en vermarkten van streekproducten en benutten van de recreatie (b&b, kamperen bij de boer, excursies). Verbreding van de agrarische sector leidt tot meer diversiteit.

Toekomstbestendig voedselsysteem

Op veel plekken in de samenleving werken bedrijven, burgers, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen al volop aan de transitie naar een toekomstbestendig voedselsysteem. Zo werken partijen uit de gouden driehoek van bedrijfsleven, overheid en kennisinstellingen via het topsectorbeleid aan innovaties op het vlak van duurzame landbouw en voeding.

Het Rijk wil dit via de volgende vijf sporen realiseren:

1. Het verder stimuleren van de gezonde en duurzame voedselkeuze
2. Perspectieven op goede verdienmodellen voor de primaire producent in de keten
3. Transparantie en consumentenvertrouwen
4. Voedingsinterventies gericht op specifieke doelgroepen
5. Nederlands voedselbeleid in mondiale en Europese context

Deels raakt dit aspecten die hiervoor al zijn benoemd (gezond, duurzaam, minder verspillen, betere verdienmodellen, meer waardering voor lokale producten). Aanvullend legt het onderdeel “Voedingsinterventies gericht op specifieke doelgroepen” een relatie met te behalen

gezondheidswinst. Veel partijen in de zorg werken aan het delen van ‘best practices’ om de rol van voeding in de zorg te identificeren en in hun dagelijkse praktijk in te bouwen. Gezondere voeding kan de zorgkosten aanmerkelijk verlagen.

Het onderdeel “Nederlands voedselbeleid in mondiale en Europese context” onderkent de relatie van prijs en aanbod van voedsel en voedselgrondstoffen binnen een grensoverschrijdend krachtenveld. Het Nederlandse voedselsysteem lijkt sterk genoeg om schokken op te vangen. Wel zijn er trends en ontwikkelingen die aanleiding geven voor bezinning op de vraag of Nederland in zijn internationale beleid prioriteiten moet bijstellen. Bijvoorbeeld voor wat betreft de grote afhankelijkheid van grondstofimporten. Ook vernieuwing van productiemethoden, zowel in eigen land als op wereldwijde voedselmarkten, moet meer de aandacht krijgen. Nederland kan hier een voorbeeld zijn en voortrekkersrol in nemen.

Meer circulair

Om in de toekomst een gezonde sector te zijn, ligt voor de landbouwbedrijven de opgave van een transitie naar meer duurzame productiemethoden. De huidige keten -met een begin, een einde en lekken in schakels- moeten we volgens de Visie van het Ministerie van LNV veranderen in een systeem met minimale onnodige verliezen. Resten uit de agrarische sector en de voedselketen (gewasresten, voedselresten, procesafval, mest, compost) worden hierbij opnieuw benut of verwerkt tot nieuwe (hulp)producten. De landbouw verbruikt daarmee zo min mogelijk energie en gebruikt zoveel mogelijk hernieuwbare energie als onderdeel van een circulair voedselsysteem. Met leveranciers, horeca, naburige akkerbouwers dient te worden verkend welke mogelijkheden er liggen om het voedselsysteem meer circulair te krijgen.

Van afval naar grondstof

Het kabinet wil op weg naar een meer circulaire economie kijken hoe afval en grondstof zich op een nieuwe manier tot elkaar kunnen gaan verhouden. Er is een Taskforce Herijking Afvalstoffen, die bijvoorbeeld belemmeringen binnen wet- en regelgeving onderzoekt.

Binnen de agrarische sector wil het Rijk voor de periode tot 2030 de nutriëntenkringlopen in de veevoeding verkleinen en op het laagst mogelijke niveau sluiten. De veehouderij levert op die manier een belangrijke bijdrage aan efficiënt grondstoffengebruik. Daarnaast wil het kabinet, ook in de veehouderij, naar het zo veel mogelijk voorkomen van verliezen van voedsel, reststromen, koolstof, energie en water. Tot 2030 vindt een omslag plaats waardoor veehouders steeds meer voer gebruiken dat zij zelf hebben geteeld of hebben aangekocht van bij voorkeur lokale of regionale producenten (kleine kringloop).

Agrarische kringloopbedrijven, ook binnen de Friese Kleiweide, verbruiken op deze manier zo weinig mogelijk energie en zo veel mogelijk hernieuwbare energie. De samenhang tussen akkerbouw en melkvee binnen de Friese Kleiweide geeft goede mogelijkheden voor samenwerking.

Concreet betekent dit dat vee zoveel mogelijk wordt gevoerd met voer dat afkomstig is van niet voor menselijke consumptie geschikte gewassen uit de directe omgeving van het bedrijf, zoals gras. Of het gaat om grondstoffen die niet voor menselijke consumptie geschikt zijn: rest- en bijproducten van

voedselproductie, alternatieve eiwitten (alternatieven voor soja-eiwitten), eveneens vooral uit de directe omgeving (Fryslân, Nederland of Europa). Deze omslag krijgt vorm doordat reststromen beter beschikbaar komen en goedkoper worden.

Binnen een kleine kringloop kan met biomassa uit de omgeving (zoals bermgras en houtachtig materiaal), via een aanlevering vanuit de overheden en natuurbeherende instanties, tot een aanlevering hiervan aan boeren worden gekomen ten behoeve van compostering of het maken van bokashi. Ook eigen materiaal van de boer kan hierbij worden betrokken. Wel moet het dan gaan om een gecontroleerd proces, waardoor negatieve effecten worden voorkomen. Op onderdelen vraagt dit nog om een nadere verkenning van de regelgeving, zo nodig binnen een pilotopzet.

Eerder is in Hoofdstuk 3 al ingegaan op het belang van een gezonde bodem en het anders omgaan met bemesting en de samenstelling van veevoer. Hier liggen mogelijkheden om in samenhang kringlopen te sluiten.

In het verlengde van het onderdeel “Waterkwaliteit en –kwantiteit” in Hoofdstuk 3 geldt aanvullend dat er landelijk ook initiatieven zijn om reststoffen uit het afvalwater terug te winnen. Waterschappen zijn goed op weg om (schaarse) grondstoffen uit afvalwater terug te winnen, zoals struviet en cellulose. Hieruit worden van nieuwe producten gemaakt, zoals Kaumera en bioplastics.

De Taskforce Herijking Afvalstoffen heeft in beeld gebracht welke belemmeringen overheden en bedrijven ervaren op weg naar een circulaire economie. Zo moet het begrip ‘afval’ in de regelgeving veranderd worden en de uitvoeringspraktijk worden verbeterd. Waterschappen zoeken naar een markt voor de grondstoffen die ze uit ‘weggegooid’ water winnen. Aanpassingen die volgens de Taskforce nodig zijn om de hoge ambities van het Kabinet te realiseren: 50% minder primaire grondstoffen met een negatieve milieu-impact gebruiken in 2030 en Nederland circulair in 2050.

5. Een diverse vitale agrarische sector

5.1 Situatieschets

Alleen met economisch vitale agrarische bedrijven, waarbij het binnen de Friese Kleiweide vooral om primaire productiebedrijven gaat, ontstaat er ruimte en de financiële armslag om op een goede en verantwoorde wijze met de omgeving om te gaan en te kunnen blijven innoveren.

5.2 Streven naar diverse vitale agrarische sector

Vitale primaire bedrijven

In de Agroagenda 2.0 is de doelstelling geformuleerd dat de huidige bedrijven in Noord-Nederland over twee generaties nog steeds bestaan. Het vraagt om een zekere nuancering, omdat er ook sprake is van bedrijfsbeëindiging, waarbij het jaarlijks (gemiddeld) om circa 5% van de bedrijven gaat. Hierdoor zien bestaande bedrijven zich geconfronteerd met de vraag om wel of niet te intensiveren wanneer ‘de buren te koop komen te staan’.

De diversiteit aan agrarische bedrijven, zowel landelijk als binnen de Friese Kleiweide, is daarbij een kracht. Hierdoor kunnen verschillende typen bedrijven kennis en ervaringen uitwisselen en optimaal inspelen op veranderingen in de markt. De boeren maken daarbij als individuele ondernemers eigen keuzes in bedrijfsvoering. Dat kan schaalvergroting zijn, maar ook schaalverkleining, biologisch, extensivering. Onderstaand figuur illustreert de diversiteit van deze verschijningsvormen:

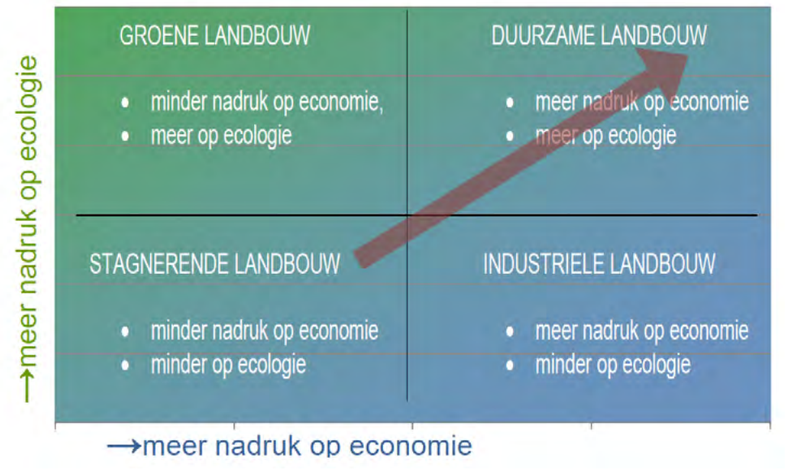

Uit: Beleidsbrief ‘Naar een duurzame landbouw in Fryslân’

De combinatie van landbouw met andere functies (recreatie, zorg, woonvormen cultuur) kan een passende strategie zijn om tot nieuwe verdienmodellen te komen (multifunctionele landbouw). Rondom kernen kan ook in samenhang met bijv. lokale voedselinitiatieven samenwerking worden gezocht. Ook valt te denken aan stadslandbouw. Voor de planologische invulling van percelen kan dit consequenties hebben. Hier kan ruimte ontstaan voor experimenten.

Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Het Europese landbouwbeleid heeft veel impact op de Nederlandse landbouw vanwege financiële bijdragen. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) wordt in 2021 aangepast. Het zal een verschuiving van bijdragen opleveren naar onderwerpen die meer gericht zijn op een duurzame en groene invulling van de bedrijvigheid. Ook zal de ondersteuning van jonge boeren extra aandacht krijgen. Het is nog onzeker hoe het nieuwe beleid meer exact gestalte krijgt. Via pilots wordt vanaf 2019 geëxperimenteerd met nieuwe methodieken.

Financiering /Grondbank

De financiering van veranderingen binnen de agrarische sector heeft volop de aandacht. Diverse partners, waaronder Rijk en provincies zijn betrokken bij het Nationaal Groenfonds. Op Fries provinciaal niveau wordt ingezet op de vorming een Grondbank, waardoor via uitruil van gronden wellicht makkelijker tot gebiedsgerichte veranderingen kan worden gekomen. Het is nog onzeker of in de Friese Kleiweide hiervoor mogelijkheden ontstaan. Ook los van de overheden ontstaan er initiatieven, zoals het Agrarisch Natuurfonds Fryslân. Het fonds ondersteunt het behoud van weidevogelterreinen. Andere organisaties komen met vergelijkbare initiatieven.

Pacht

Bij diverse overheden is een aangepaste vorm van pachtregels aan de orde (of in onderzoek) om een meer duurzaam en groen gebruik van gronden te stimuleren. De provincie Fryslân hanteert voor specifieke eigendommen nu al aangepaste regels. Bij private landeigenaren neemt de belangstelling voor aangepaste regels eveneens toe. Het gaat hier soms om forse eigendommen, waarbij ook vaak wordt gewerkt vanuit een ideële doelstelling. Enkele stichtingen in Bolsward oriënteren zich op een te kiezen aanpak.

Kennis en innovatie

Een vitale agrarische sector kan niet zonder voldoende kennisontwikkeling en innovatie. De Friese Kleiweide is goed aangesloten op agrarische kennis- en onderwijsinstellingen (zoals Dairy Campus, Hogeschool Van Hall Larenstein, RuG, WUR). Initiatieven, zoals Living Lab Fryslân, stimuleren innovatie in de praktijk. De samenhang tussen kennis en praktijk van verder worden geïntensiveerd. Het is ook een speerpunt binnen de Regio Deal.

Dynamische praktijk/gebiedsgerichte insteek

Recente ontwikkelingen (als ontwikkeling rond stikstof) zorgen er voor dat de agrarische sector een zekere weerbaarheid nodig heeft om meer wendbaar te zijn bij nieuwe ontwikkelingen. Een aangepaste balans die hiervoor nodig is tussen de landbouwfunctie en aspecten rond duurzaamheid, natuur, biodiversiteit en voedsel, vraagt tijd en aandacht om elkaar op deze thema's te vinden.

In veel documenten van het Rijk en provincies wordt daarom ingezet op een gebiedsgerichte aanpak, waardoor op gebiedsniveau integraal het gesprek kan worden aangegaan. In diverse gebieden wordt geëxperimenteerd hoe dat succesvol kan gebeuren. Ook hier kan de aanpak binnen de Regio Deal ontwikkelingen stroomlijnen.

Bijlage I. Geraadpleegde bronnen

Europees perspectief

- Gemeenschappelijk Landbouwbeleid, website GLB, website www.toekomstglb.nl;

Nationaal perspectief

- Het Deltaplan Biodiversiteitsherstel samengevat, juni 2019;
- Kennis- en Innovatieagenda Landbouw, Water, Voedsel voor 2020-2023;
- Klimaatakkoord, 28 juni 2019;
- Mogelijke toekomstbeelden natuurinclusieve landbouw, Wageningen University en Research;
- Nationale klimaatadaptatiestrategie (NAS), december 2016;
- Nederland circulair in 2050, Rijksbreed programma Circulaire Economie;
- Niet alles kan, Eerste advies van het Adviescollege Stikstofproblematiek, Aanbevelingen voor korte termijn, 25 september 2019;
- Realisatieplan Visie LNV 'Op weg met nieuw perspectief', juni 2019;
- Regionale Energiestrategie (RES), website www.regionale-energiestrategie.nl;
- Visie 'Landbouw, Natuur en Voedsel: Waardevol en Verbonden', september 2018;
- Voedselbeleid. Kamerbrief over accenten in het voedselbeleid voor de komende jaren, 17 april 2019;

Noord-Nederlands perspectief

- Agro Agenda Noord-Nederland 2030;
- Regiodeal Natuurinclusieve landbouw Noord-Nederland, Kamerbrief + aanbieding Regio Deal, 15 juli 2019;

Fries perspectief

- Agri & Foodscan Fryslân 2019, Economische en ecologische duurzaamheid in de Friese landbouw en verwerkende industrie, 2019;
- Beleidsbrief 'Naar een duurzame landbouw in Fryslân', 21 juni 2017;
- Bouwstenen voor een klimaatbestendig waterbeheer; een visie op de gewenste aanpak tot 2050, Wetterskip Fryslân, 11 september 2018;
- Fries Bestuursakkoord Waterketen II, 2016-2020;
- Friese Omgevingsvisie (POVI), Ontwerp Omgevingsvisie 'De romte diele', 2019;
- Grutsk op 'e Romte!, Ruimtelijke kwaliteit in Fryslân, provincie Fryslân, Maart 2014;
- Living Lab Fryslân, website www.livinglabfryslan.frl;
- Natuer mei de Mienskip, Koersdocument, maart 2019;
- Weidevogelnota 2014 - 2020. Provincie Fryslân, Leeuwarden, 2014.

Overig

- Centraal Bureau voor de Statistiek, Statline, website www.statline.nl;
- Compendium voor de Leefomgeving, website www.clo.nl;
- Natuur en Landschap, Bij12, website www.bij12.nl;
- Programma Aanpak Stikstof (PAS), PAS Gebiedendatabase: website www.synbiosys.alterra.nl.

Bijlage II. Kwaliteitsbeeld Agro Agenda Noord-Nederland 2030

Ruimte, meer diversiteit in:

- Primaire bedrijven
- Landschappen
- Biodiversiteit
- Markten
- Ketens

Schone lucht / Schoon water / Vruchtbare bodem:

- Er geen emissie meer plaatsvindt van gewasbeschermingsmiddelen en diergeneesmiddelen
- Ketens klimaatneutraal zijn
- Kringlopen in de primaire productie per gebied zo goed mogelijk gesloten zijn
- Het bodemecosysteem in heel Noord-Nederland op orde is

Vitale primaire bedrijven

- Bedrijven bestaan over 2 generaties nog
- Bedrijven spelen in op veranderingen van de markt
- Onafhankelijk van GLB-toeslag

Vitale ketens

- Minimaal 40% volume in topsegment van de markt
- Toonaangevend in gezonde voeding, voeding rijk aan mineralen en vitaminen
- Realiseren 15% van het BRP
- Werkgelegenheid gelijk aan nu
- 5% van de omzet naar R&D

Verbonden met de samenleving:

- Ketenpartijen, primaire landbouw, NGO's, ketenpartijen, overheden en kennisinstellingen verbinden zich aan de realisatie
- Ondernemers weten wat er leeft in hun omgeving en in de markt en spelen daarop in
- Iedere ketenpartij verantwoordt zich over kernkwaliteiten en belangen

Rijk cultuurlandschap:

- Alle ondernemers (in alle schakels) dragen bij aan versterken landschap en biodiversiteit
- Geen boerenlandsoorten op de rode lijst

Vitaal platteland

- Iedere ondernemer en medewerker in de landbouw is actief in lokale verenigingen
- Landbouwproductie is schoon, stil en veilig (ook op de weg)
- Platteland Noord Nederland is in trek als woonomgeving (huizenprijzen stijgen meer dan gemiddeld)

Vitale natuur

- Biodiversiteit draagt bij aan hogere opbrengsten in de landbouw
- Landbouw heeft een positief effect op biodiversiteit
- Er staan geen boerenlandsoorten op de rode lijst

Gemeenteraad Waadhoeke

Dossiernummer	2199
Extern Zaak ID	2022-260431
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	30 maart 2023
Agendapunt	09
Titel	Indexering gemeentelijke bijdrage voor gymzaal MFA Sexbierum
Eigenaar	Hoekstra, S.
Portefeuillehouder	René de Vries

Bijlagen
RV Adviesnota Raad - Indexering gemeentelijke bijdrage gymzaal MFA Sexbierum.docx
Bijlage 1: Raadsbesluit Bijdrage gymnastiekzaal MFC Sexbierum 2015
Bijlage 2: Raadsbesluit 'Nieuwbouw MFA It Waed Sexbierum-Pietersbierum' 2019
Bijlage 3: Investering en Dekking MFA Sexbierum 2023
Bijlage 4: 2023 Bericht aan wethouder René de Vries
Bijlage 5: Memo Gemeente Franekeradeel 7-10-2015 Exploitatielasten gymzaal Sexbierum
Bijlage 6: 2021 10 28 Motie MFA Sexbierum Pierbierum samen in beweging

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Gemeenteraad Waadhoeke	**30 maart 2023**

Toelichting

In 2015 is door de gemeenteraad besloten om de nieuwbouw van de gymzaal in Sexbierum als
toekomstig onderdeel van het MFC te financieren en hiervoor een bedrag van € 700.000 toe te voegen aan de reserve raadsprioriteiten. Naar aanleiding van een vraag van Stichting Dorpscentrum Sexbierum-Pietersbierum is in 2019 het bedrag geïndexeerd naar de VNG-norm van 2019, namelijk: € 1.136.000. Er is toen door de raad € 436.000 extra beschikbaar gesteld voor de bouw van de gymzaal.

In december 2022 heeft de stichting van aannemers en installateurs de offertes ontvangen voor de bouw van de gymzaal/ het MFA. Er resteert een begrotingstekort van € 137.548. De VNG-norm voor het realiseren van een gymzaal is per 2023 echter gestegen naar een bedrag van € 1.555.082. In een brief aan het college vraagt de stichting aandacht voor de gestegen VNG-norm. In de wetenschap dat de VNG-norm wederom met ruim vier ton is gestegen, stelt het college u voor om de gemeentelijke bijdrage ten behoeve van de norm te maximaliseren op het daadwerkelijke begrotingstekort, zijnde € 137.548.

Voorgesteld besluit

1. Een bijdrage beschikbaar te stellen ter compensatie van de gestegen VNG-norm voor de realisatie van de gymzaal aan Stichting Dorpscentrum Sexbierum-Pietersbierum.
2. Hier als voorwaarde bij op te nemen dat dit de laatste gemeentelijke bijdrage is.
3. Hiervoor een bijdrage van € 137.548 beschikbaar te stellen.
4. Dit bedrag te dekken uit de algemene reserve.

Besluit

1. Een bijdrage beschikbaar te stellen ter compensatie van de gestegen VNG-norm voor de realisatie van de gymzaal aan Stichting Dorpscentrum Sexbierum-Pietersbierum.

3. Hiervoor een bijdrage van € 137.548 beschikbaar te stellen.
4. Dit bedrag te dekken uit de algemene reserve.

Het geamendeerde raadsvoorstel, zoals hiervoor verwoord, is met algemene stemmen aangenomen.

Aanwezigen

Paul de Cock, Tjeerd Cuperus, Laas Douma, Leendert Ferwerda, Sietze Greidanus, Ytsje de Groot-Krikke, Bernita Hakvoort, Haaye Hoekstra, Herre Hof, Dirk de Jong, Teun de Jong, Doeke de Jong, Douwe Kamstra, Anita Mast, Hans Nauta, Annet Neudorfer-Eberwijn, Joke Osinga-Bonnema, Dieke van der Pol, Rense Rotsma, Haije Stellingwerf, Rien Venema, Dorine Vlaar - Vroonland, Adrie Weiland, Hanna van der Werff, Bart van Wijk, Jochem Jan Zijlstra en Emma Zuidema

Afwezigen

Marijn Kamerling en Bert Vollema

AAN DE RAAD

Datum opgesteld	28 februari 2023	**Behandelend ambtenaar**	S. Hoekstra
Datum agendering	30 maart 2023	**E-mailadres**	s.hoekstra2@waadhoeke.nl
Onderwerp	Indexering gemeentelijke bijdrage gymzaal MFA Sexbierum	**Telefoonnummer**	
Portefeuillehouder	R. Vries		

Voorstel

1. Een bijdrage beschikbaar te stellen ter compensatie van de gestegen VNG-norm voor de realisatie van de gymzaal aan Stichting Dorpscentrum Sexbierum-Pietersbierum.
2. Hier als voorwaarde bij op te nemen dat dit de laatste gemeentelijke bijdrage is.
3. Hiervoor een bijdrage van € 137.548 beschikbaar te stellen.
4. Dit bedrag te dekken uit de algemene reserve.

Inleiding
In 2015 is door de gemeenteraad besloten om de nieuwbouw van de gymzaal in Sexbierum als toekomstig onderdeel van het MFC (dit heet nu een MFA) te financieren en hiervoor een bedrag van € 700.000 toe te voegen aan de reserve raadsprioriteiten (zie Bijlage 1). Naar aanleiding van een vraag van Stichting Dorpscentrum Sexbierum-Pietersbierum (hierna te noemen: de stichting) is in 2019 het bedrag geïndexeerd naar de VNG-norm van 2019, namelijk: € 1.136.000. Er is toen door de raad € 436.000 extra beschikbaar gesteld voor de bouw van de gymzaal (zie Bijlage 2).

In december 2022 heeft de stichting van aannemers en installateurs de offertes ontvangen voor de bouw van de gymzaal/ het MFA. Hiermee is er nu een scherp beeld van de daadwerkelijke kosten (zie Bijlage 3). Er resteert een begrotingstekort van € 137.548. De VNG-norm voor het realiseren van een gymzaal is per 2023 echter gestegen naar een bedrag van € 1.555.082. In een brief aan het college vraagt de stichting aandacht voor de gestegen VNG-norm (zie Bijlage 4).

In de wetenschap dat de VNG-norm wederom met ruim vier ton is gestegen, stelt het college u voor om de gemeentelijke bijdrage ten behoeve van de norm te maximaliseren op het daadwerkelijke begrotingstekort, zijnde € 137.548.

Beoogd (meetbaar) effect
Door de stichting het bedrag beschikbaar te stellen, ter hoogte van het tekort op haar begroting, kan zij een sluitend investeringsplan aan het college presenteren en kan de bouw van het MFA inclusief de gymzaal in mei 2023 beginnen.

Motivering
Argumenten
1.1 De VNG-norm is verder gestegen na 2019.
Met het realiseren van een gymzaal in het nieuwe MFA neemt de stichting een taak van de gemeente over. Op basis van de VNG-norm is het investeringsbedrag van de nieuw te realiseren gymzaal te berekenen. Deze norm wordt jaarlijks vastgesteld na overleg met de koepelorganisaties binnen het onderwijs en houdt rekening met prijsontwikkelingen in de marktsector. In 2015 en 2019 heeft de raad besloten om het bedrag dat de stichting ontvangt voor de realisatie van de gymzaal conform de VNG-norm aan te passen.

1.2 De verzochte extra financiële bijdrage van de stichting valt binnen de VNG-norm.
De norm voor 2023 betreft een investeringsbedrag van € 1.555.082. Als wij een bijdrage conform deze norm willen geven, betekent dit een extra bijdrage van € 419.082. De stichting weet echter met minder financiële middelen een gymzaal te realiseren. Daarom wordt uw raad verzocht een bedrag van € 137.548 beschikbaar te stellen.

1.3 De gemeente heeft de VNG-norm eerder ook als uitgangspunt gesteld.
In 2015 is het basisbedrag van € 700.000 voor de gymzaal bepaald op basis van de VNG norm. In datzelfde jaar heeft de toenmalig wethouder aangegeven dat bij een daling van de VNG-norm de bijdrage voor de gymzaal ook lager zal zijn (zie Bijlage 5).
In 2019 heeft de raad ook ingestemd met indexatie van de bijdrage volgens de VNG-norm.

1.4 Het dorp draagt zelf veel bij aan de realisatie.
Het proces om te komen tot de realisatie van het MFA (inclusief de gymzaal) heeft voor een grote saamhorigheid en sociale cohesie gezorgd binnen Sexbierum. Inmiddels is er een lijst van meer dan 250 vrijwilligers die hun steentje bij willen dragen. Daarnaast heeft het dorp door middel van acties al meer dan € 200.000 opgehaald, wat een uitzonderlijke prestatie op zich is. Verder betaalt de kerk € 200.000 en gaan vrijwilligers uit het dorp zelf veel werkzaamheden verrichten.

2.1 *Deze voorwaarde voorkomt toekomstige financiële verzoeken.*
Al sinds 2007 heeft de stichting meerdere malen om financiële steun van de gemeente gevraagd. Doordat de bouw steeds werd uitgesteld, stegen de prijzen en daarmee ook de VNG-norm. Door deze voorwaarde nu nadrukkelijk op te nemen, is het voor alle partijen duidelijkheid dat dit de laatste gemeentelijke bijdrage zal zijn.

3.1 Met dit bedrag wordt het tekort gedekt.
Nu de bouwkosten en de kosten voor de inrichting van de openbare ruimte bekend zijn, is duidelijk hoeveel de stichting nog tekort komt voor een sluitend dekkingsplan voor de realisatie van de gymzaal (en het MFA). Dit tekort bedraagt € 137.548.

4.1 Voor deze bijdrage is incidentele dekking nodig.
Voor deze incidentele dekking is de algemene reserve passend.

<u>Kanttekeningen</u>
1.1 Wij hebben niet de verplichting om de bijdrage te verhogen tot de VNG-norm.
Het toepassen van de VNG-norm is geen wettelijke verplichting bij de realisatie van een gymzaal. Daarnaast is de raad gezien de vorige raadsbesluiten juridisch niet verplicht om de gemeentelijke bijdrage voor de gymzaal te indexeren conform de VNG-norm. Desalniettemin is deze norm destijds wel als richtlijn gebruikt voor het vaststellen van de gemeentelijke vergoeding richting de stichting voor de gymzaal, zodat het verzoek van de stichting niet onredelijk is. Te meer nu zij niet de volledige indexering verzoekt (€ 419.082), maar een bedrag van € 137.548.

1.2 Wij hebben al veel geld in het MFA gestoken.
In 2021 is € 215.000 extra subsidie aan het MFA beschikbaar gesteld (zie Bijlage 6). Hiermee wordt er vanuit de gemeente € 1,7 miljoen bijgedragen aan de realisatie van het MFA inclusief gymzaal.

1.3 Deze extra financiële bijdrage kan zorgen voor precedentswerking.
Wanneer uw raad conform besluit voor de realisatie van de gymzaal/ het MFA, kan dit gevolgen hebben voor in de toekomst te realiseren MFA's inclusief noodzakelijke gymnastiekvoorziening.

Analyse
Stichting Dorpscentrum Sexbierum-Pietersbierum is al sinds 2007 bezig met de realisatie van een nieuwe multifunctionele accommodatie. Door gemeentelijke bijdrage, fondsenwerving, bijdrage van de provincie, bijdrage van de kerk, zelfwerkzaamheid en geld door acties en sponsoring heeft de stichting inmiddels bijna genoeg geld bij elkaar weten te krijgen voor een sluitend investeringsplan. Uiterlijk 1 mei 2023 dient de stichting een sluitend investeringsplan aan te leveren bij het college. Inmiddels is duidelijk wat de kosten van de verschillende aannemers worden. Hierdoor heeft de stichting nu een

reële inschatting van de kosten. Inmiddels is met de sloop van het huidige dorpshuis begonnen en als het laatste deel van de financiering rond komt, wil de stichting in mei 2023 beginnen met bouwen.

Alternatieven
Alternatief A: Geen bijdrage verstrekken
De stichting zal dan op een andere manier aan geld moeten komen, bijvoorbeeld het aangaan van een lening. Deze optie zal echter mogelijk wel een negatief effect hebben op de exploitatie.

Alternatief B: Bijdrage op basis van de huidige VNG-norm verstrekken
De toepassing van de norm voor 2023 komt op een investeringsbedrag van € 1.555.082 uit. Als wij de stichting een bijdrage conform deze norm willen geven, betekent dit een extra bijdrage van € 419.082. Dit bedrag is echter hoger dan het aangegeven begrotingstekort.

Alternatief C: Bijdrage op basis van de huidige VNG-norm te reserveren voor het MFA
Door een bedrag van € 419.082 te reserveren, kan er aan het einde van de realisatie gekeken worden hoeveel de stichting tekort komt m.b.t. de bouw van de gymzaal. Uit dit bedrag kunnen wij de stichting tegemoetkomen met het aanvullen van een eventueel verschil. Hiermee worden ook risico's bij de stichting weggenomen als het gaat om onvoorziene financiële tegenslagen. Daarmee is de kans aanwezig dat we wellicht (veel) meer bijdragen dan het nu voorgestelde bedrag.

Vervolg
Bij een positief besluit zal de stichting een sluitend investeringsplan inleveren bij het college. Na de goedkeuring zal in mei de bouw van het MFA inclusief gymzaal beginnen.

Inwonersparticipatie
Inwoners van Sexbierum en Pietersbierum werken in grote getale mee aan de realisatie van het MFA inclusief de gymzaal door het ophalen van geld en het uitvoeren van werkzaamheden. Daarnaast wordt het dorp door de stichting regelmatig op de hoogte gehouden van de status van het project en zijn direct aanwonenden en de school betrokken.

Communicatie
Bij een positief besluit door de gemeenteraad ontvangt de stichting een brief. In deze brief wordt het besluit gedeeld en worden de vragen van de stichting uit de brief van Bijlage 4 beantwoord.

Financiën
Het bedrag wordt gedekt uit de algemene reserve. De stand van de algemene reserve na begrotingswijziging 2 is € 16.178.033. Met het besluiten conform dit advies wordt de stand van de algemene reserve € 16.040.485.

Met dit besluit daalt de algemene reserve verder onder de risiconorm van € 16,3 miljoen (berekening stand programmabegroting 2023). De inspanningen zijn er op gericht zo spoedig mogelijk weer op het gewenste niveau te komen.

Juridisch kader
Algemene wet bestuursrecht, Algemene subsidieverordening Waadhoeke 2018.
De juridische kanttekeningen zijn reeds benoemd bij de kanttekeningen.

Bijlagen
Bijlage 1: Raadsbesluit Bijdrage gymnastiekzaal MFC Sexbierum 2015
Bijlage 2: Raadsbesluit 'Nieuwbouw MFA It Waed Sexbierum-Pietersbierum' 2019
Bijlage 3: Investering en Dekking MFA Sexbierum 2023
Bijlage 4: 2023 Bericht aan wethouder René de Vries
Bijlage 5: Memo Gemeente Franekeradeel 7-10-2015 Exploitatielasten gymzaal Sexbierum
Bijlage 6: 2021 10 28 Motie MFA Sexbierum Pietersbierum samen in beweging

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2023-02-003561

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 28 februari 2023;

B E S L U I T

1. Een bijdrage beschikbaar te stellen ter compensatie van de gestegen VNG-norm voor de realisatie van de gymzaal aan Stichting Dorpscentrum Sexbierum-Pietersbierum.
2. ~~Hier als voorwaarde bij op te nemen dat dit de laatste gemeentelijke bijdrage is.~~ (zie amendement 2)
3. Hiervoor een bijdrage van € 137.548 beschikbaar te stellen.
4. Dit bedrag te dekken uit de algemene reserve.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 maart 2023,

, voorzitter

, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

AAN DE AGENDACOMMISSIE

Agenda: 15-10-2015
Franeker, 27 augustus 2015

Onderwerp:
Financiering nieuw gymnastieklokaal in Sexbierum.

Portefeuillehouder:
Wethouder T. Twerda

Doel:
Besluitvorming

Samenvatting
Het is de bedoeling de nieuwe gymzaal in Sexbierum te integreren in het MFC Sexbierum. De stichting die het MFC Sexbierum gaat exploiteren, krijgt de zaal in eigendom en kan hem als multifunctionele gymnastiekruimte gaan exploiteren. Uw raad heeft binnen de kaders van het IHP een bedrag (kapitaallast) gereserveerd voor de nieuwbouw van de gymzaal. Nu de gymzaal in eigendom komt bij de stichting MFC Sexbierum vereist dit een andere financieringswijze van de nieuwbouw. Ook de voorgenomen herijking van het IHP 2013-2017 vraagt om een besluit over de wijze van financieren van de nieuwe gymzaal. Hiervoor doen wij u een voorstel.

Voorstel

1. De nieuwbouw van de gymzaal in Sexbierum als toekomstig onderdeel van het MFC te financieren uit eenmalige middelen en daarvoor een bedrag van € 700.000 toe te voegen aan de Reserve Raadsprioriteiten.

AAN DE RAAD

Agenda: 15-10-2015
Franeker, 27 augustus 2015

Onderwerp:
Financiering nieuw gymnastieklokaal in Sexbierum.

Portefeuillehouder:
Wethouder T. Twerda

Samenvatting
Het is de bedoeling de nieuwe gymzaal in Sexbierum te integreren in het MFC Sexbierum. De stichting die het MFC Sexbierum gaat exploiteren, krijgt de zaal in eigendom en kan hem als multifunctionele gymnastiekruimte gaan exploiteren. Uw raad heeft binnen de kaders van het IHP een bedrag (kapitaallast) gereserveerd voor de nieuwbouw van de gymzaal. Nu de gymzaal in eigendom komt bij de stichting MFC Sexbierum vereist dit een andere financieringswijze. Ook de voorgenomen herijking van het IHP 2013-2017 vraagt om een besluit over de wijze van financieren van de nieuwe gymzaal. Hiervoor doen wij u een voorstel.

Voorstel

1. De nieuwbouw van de gymzaal in Sexbierum als onderdeel van het toekomstige MFC te financieren uit eenmalige middelen en daarvoor een bedrag van € 700.000 toe te voegen aan de Reserve Raadsprioriteiten.

1. Inleiding
In de raadsvergadering van 22 januari 2015 heeft u besloten om de geplande investering in een nieuw gymnastieklokaal in Sexbierum te handhaven. Zo kan het plan dat het dorp heeft voor het MFC in Sexbierum, namelijk een dorpshuis met een multifunctioneel te gebruiken gymnastiekzaal verder vorm krijgen.
In een memo aan uw raad (juni 2015) heeft u kennis genomen van ons voornemen om te onderzoeken of de nog lopende plannen en investeringen in het IHP 2013-2017 kunnen worden herijkt.
Deze twee ontwikkelingen zijn aanleiding om u nu een voorstel te doen over de wijze van financieren van de nieuwbouw van het gymnastieklokaal voor Sexbierum.

2. Meetbaar effect
Het integreren van het nieuw te bouwen gymnastieklokaal als onderdeel van een MFC in Sexbierum wordt in financieel/juridische zin mogelijk.
Aan een van de voorwaarden om het IHP 2013-2017 te kunnen herijken is voldaan.

3. Argumenten

Dit voorstel is gebaseerd op de volgende argumenten:

1.1 Dit voorstel is een vervolg op het besluit van uw raad over het handhaven van het gymnastieklokaal in Sexbierum.

U heeft in de raadsvergadering van 22 januari besloten om de investering in de nieuw te bouwen gymzaal in Sexbierum te handhaven. Uitgangspunt voor het plan is dat de gymzaal geïntegreerd wordt in het MFC en in eigendom en onderhoud komt bij de stichting die het MFC gaat exploiteren. De bouw van de gymzaal staat gepland in 2017 en de kapitaallast hiervoor is opgenomen in het IHP 2013-2017. Voor het dorpshuis/MFC heeft u eenmalig een bedrag van € 200.000 beschikbaar gesteld. Dit bedrag is toegevoegd aan de Reserve Raadsprioriteiten. Verder heeft uw raad besloten dat het dorp Sexbierum aanspraak kan maken op een bijdrage uit het Dorpsvisiefonds van maximaal € 100.000.

1.2 Financiering van de gymzaal met eenmalige middelen geeft geen juridisch/financiële problemen en is de meest gebruikelijke manier.

De investering in de gymzaal in Sexbierum is onderdeel van het IHP. Als de nieuwe zaal eigendom zou worden van de gemeente, wordt (na realisatie) de kapitaallast opgenomen in de begroting. Dit is conform de systematiek voor investeringen in onderwijshuisvesting (inclusief bewegingsonderwijs). De nieuwe gymzaal komt echter in eigendom van de stichting MFC Sexbierum. Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) raden wij af om een bijdrage aan activa in eigendom van derden te activeren. Dit is een juridisch complexe variant waarbij de gemeente en de stichting MFC tot in lengte van jaren moeten blijven voldoen aan het kader dat hiervoor gesteld is in het BBV. Het alternatief is een eenmalige bijdrage. Dit is ook de gebruikelijke werkwijze. Een investeringsbijdrage wordt aan een derde (stichting MFC) beschikbaar gesteld als een subsidie voor de bouwkosten. De bijdrage moet dan door de gemeente gefinancierd worden uit eenmalige middelen.

1.3 Dit voorstel past binnen de verkenning over herijking van het IHP.

Uw raad heeft kennis genomen van de memo waarin wij ons voornemen om het IHP 2013-2017 voor de resterende jaren te herijken, hebben toegelicht. Dit voorstel aan u om de gymzaal buiten het IHP om te financieren wordt in de memo aangekondigd. Een voorwaarde om het IHP te kunnen herijken is dat er eenmalige middelen beschikbaar worden gesteld voor de bouw van de gymzaal in Sexbierum, zodat de geplande kapitaallast beschikbaar kan blijven voor het IHP en dat daarmee (binnen het kader van het IHP) ruimte kan worden gecreëerd.

4. Kanttekening

De algemene reserve (AR) is hiervoor de meest voor de hand liggende mogelijkheid. Aan de AR is een drempel van € 10 miljoen verbonden. Daalt de AR onder deze drempel, dan wordt de rentecomponent lager, die als dekking in de begroting is verwerkt.

5. Aanpak/organisatie

Net als in andere dorpen in Franekeradeel is het realiseren van een nieuwbouwplan voor een MFC Sexbierum een verantwoordelijkheid van het dorp (dorpsbelang/werkgroep/stichting dorpshuis It Waed). De gemeente is daarin faciliterend en zorgt voor financiële middelen, Het herijken van het IHP 2013-2017 wordt door ons college onderzocht.

6. Evaluatie/controle door beslisser
Als de verkenning voor herijking van het IHP leidt tot een door het college en OOGO gedragen IHP voor 2016 en 2017 wordt dat uw raad aangeboden.
Een uitgewerkt plan voor het MFC in Sexbierum wordt t.z.t aan ons college aangeboden. Op basis van dit plan wordt een besluit genomen over toekenning van de beschikbare middelen.

7. a: Burgerparticipatie
Een werkgroep in Sexbierum is ingesteld om (met de inwoners) het plan voor het MFC te maken.

b: Communicatie
--

c: Duurzaamheid
n.v.t.

8. Financiën
In het IHP is een investering opgenomen voor het gymnastieklokaal die op grond van het prijspeil 2015 uit komt op circa € 700.000. Uitgangspunt in het IHP is daarbij vervangende nieuwbouw van een losstaand gymnastieklokaal. De investeringsraming wordt jaarlijks aangepast naar de actuele normen. Als in 2016 en 2017 een krediet beschikbaar wordt gesteld, zal prijsbijstelling naar de actuele normen van toepassing zijn.
Op basis van het huidige prijspeil (2015) gaat het dus om een investering in de gymzaal van afgerond € 700.000 dat uit eenmalige middelen moet worden gedekt. In totaal gaat het om een eenmalige financiering van 1 miljoen voor het dorpshuis/MFC met gymzaal in Sexbierum.
Een deel van deze eenmalige bijdrage is al gereserveerd: € 200.000 in de reserve raadsprioriteiten en € 100.000 in het dorpsvisiefonds, in totaal € 300.000. Het resterende bedrag voor de reservering van € 700.000 wordt ten laste gebracht van de Algemene reserve en bij begrotingswijziging toegevoegd aan de Reserve Raadsprioriteiten.

9. Juridische grondslag
Gemeentewet.

10. Bijlagen
Bijlage 1: Memo 'herijken IHP voor 2016 en 2017'(Corsanummer: 15.201453).
Bijlage 2: Raadsbesluit 'Investeringen in MFC's/dorpshuizen Ried en Sexbierum en het Koninklijk Eise Eisinga Planetarium. (Corsanummer: 14.203444).

Burgemeester en wethouders van Franekeradeel,

, burgemeester

,secretaris

Nr. 15.201999

De raad van de gemeente Franekeradeel;

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Franekeradeel van 15 september 2015;

gelet op artikel 189 e.v. van de Gemeentewet

B E S L U I T:

1. De nieuwbouw van de gymzaal in Sexbierum als toekomstig onderdeel van het MFC te financieren uit éénmalige middelen en daarvoor een bedrag van € 700.000 toevoegen aan de Reserve Raadsprioriteiten.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 15 oktober 2015,

, voorzitter

,griffier

AAN DE RAAD

Agenda: 28-11-2019

Franeker, 5-11-2019

Onderwerp

Nieuwbouw MFA It Waed in Sexbierum-Pietersbierum.

Portefeuillehouder

Wethouder J. Dijkstra

Auteur

R. Dijkstra, mailadres r.dijkstra@waadhoeke.nl en

H. de Schiffart, mailadres h.deschiffart@waadhoeke.nl

Samenvatting

De werkgroep 'MFA It Waed' is sinds december 2017 bezig met het maken van een definitief ontwerp voor een MFA ter vervanging van het oude dorpshuis en het gemeentelijk gymnastieklokaal in het dorp. Het financiële kader voor dit plan is indertijd vastgesteld door de gemeenteraad van Franekeradeel. Er is voor dit plan in 2015 één miljoen euro gereserveerd. Door de sterk gestegen bouwkosten vanaf 2015 blijkt dit bedrag (ook als er rekening wordt gehouden met aanvullende externe subsidiëring en een eigen financiële inbreng van het dorp) bij lange na niet toereikend om het bouwplan te realiseren. De werkgroep heeft de gemeente verzocht om een extra bijdrage van € 511.000 zodat in 2020 gestart kan worden met de bouw.

Voorstel

1. **A. Stel een eenmalige extra bijdrage van € 511.000 beschikbaar voor de bouw van het MFA in Sexbierum als indexering van de gereserveerde bouwsom voor het gymnastieklokaal en ter compensatie van de sterk gestegen bouwkosten in de periode 2015-2020.**

   B. Breng deze bijdrage ten laste van de Algemene Reserve.

Inleiding

In april van dit jaar heeft de werkgroep 'MFA It Waed' bij ons college het ontwerp voor het nieuwe MFA gepresenteerd. Het ontwerp voor het MFA betreft een gebouw waarin de dorpshuisfunctie gecombineerd wordt met een multifunctionele gymvloer voor het bewegingsonderwijs en de sportactiviteiten in het dorp en met de nevenactiviteiten van de PKN-gemeente.
Het MFA is gepland op de plek van het oude dorpshuis gelegen naast de basisschool in Sexbierum. Het ontwerp is in overleg met de toekomstige gebruikers in het dorp gemaakt. Dit jaar heeft ook de PKN-gemeente besloten dat zij haar nevenactiviteiten zal onderbrengen in het nieuwe MFA.
De werkgroep heeft de gemeente gevraagd om een aanvullende bijdrage als aanvulling op de reeds gereserveerde één miljoen euro aan subsidie. Dit om de sterk gestegen bouwkosten te compenseren en als indexering van het in 2015 gereserveerde normbedrag voor de vervanging van het gemeentelijk gymnastieklokaal.

De werkgroep MFA vraagt de gemeente het volgende:
1. Indexering van de gereserveerde bijdrage van zeven ton euro voor de bouw van de gymnastiekzaal volgens de VNG-normering van 2019;
2. Indexatie van de toegekende drie ton euro aan subsidie met 25% in verband met de sterk gestegen bouwkosten;

De raad van voormalige gemeente Franekeradeel heeft in januari en september van 2015 besluiten genomen over de bijdrage van in totaal één miljoen euro voor het MFA. In januari 2015 is een bedrag gereserveerd van drie ton euro voor de realisatie van het MFA en in september 2015 is een bedrag van zeven ton euro gereserveerd voor de vervanging van de gymzaal als onderdeel van het nieuwe MFA.

Beoogd (meetbaar) effect

- Het sterk verouderde dorpshuis It Waed wordt vervangen door een toekomstbestendige accommodatie waar het bewegingsonderwijs voor basisschoolleerlingen van het dorp plaatsvindt en voor de cultureel-maatschappelijke activiteiten en de binnensport van het dorp.

- Het sterk verouderde gemeentelijk gymnastieklokaal in het dorp – gebouwd in 1954 –wordt vervangen zodat de basisschoolleerlingen en de sportverenigingen weer beschikken over een gym– en sportaccommodatie die voldoet aan de normen.

Motivering

1.1 De kosten voor nieuwbouw en utiliteitsbouw zijn sinds de besluitvorming in 2015 over het budget voor het bouwplan 'MFA It Waed' sterk gestegen.

In 2015 zijn door de gemeenteraad van Franekeradeel besluiten genomen over de omvang en inhoud van het bouwplan (MFA plus een gymvloer voor onderwijs en sport) en de financiering van het bouwplan (reservering van één miljoen euro). Vervolgens is er in 2017 nog een discussie gevoerd over de toen geraamde bouwkosten. Toen was de aanname dat voor een bedrag van afgerond 1.5 miljoen euro het MFA te realiseren was. De werkgroep MFA heeft in mei dit jaar een begroting aangeleverd voor de bouw van het MFA. De geraamde bouwkosten bedragen nu € 2.053.750.
Ter voorbereiding van dit voorstel hebben wij Anteagroup gevraagd de bouwkosten voor de nieuwbouw MFA It Waed te screenen. Anteagroup berekent op basis van de begroting en ingediende bouwtekeningen van de werkgroep dat het ontwerp in de huidige markt te realiseren moet zijn voor een bedrag van € 2.220.000.
Onze conclusie is dat de werkgroep een realistische inschatting maakt van de bouwkosten voor het MFA in relatie tot de huidige prijsontwikkelingen en daarbij zelfs aan de lage kant zit.

1..2 Indexering van het eerder gereserveerde bedrag van € 700.000 voor de nieuwe gymzaal in Sexbierum op basis van de VNG–norm voor onderwijshuisvesting is in overeenstemming met eerdere besluitvorming over dit budget.

De gemeenteraad van Franekeradeel heeft in december 2015 een besluit genomen over de reservering van afgerond zeven ton euro voor vervangende nieuwbouw van het gymnastieklokaal in Sexbierum als onderdeel van het MFA. Deze reservering was gebaseerd op de in dat jaar geldende VNG–normbedrag voor nieuwbouw van een gymzaal
(€ 692.725). In het raadsbesluit is vastgelegd dat dit bedrag nog wordt aangepast naar de actuele VNG–norm in het jaar waarin het bouwkrediet beschikbaar moet komen en dat er dan een extra krediet beschikbaar zal worden gesteld. De actuele VNG–norm in 2019 voor de bouw van een gymzaal is € 1.136.004. Dit betekent dat voor het onderdeel gymzaal een extra krediet nodig is van € 436.004. De verwachting in 2015 was dat er in 2017 gebouwd zou worden in Sexbierum.

1.3. Met een indexering van het subsidiebedrag voor het MFC-gedeelte met 25% voor gestegen bouwkosten is de realisatie van het MFA (in 2020) een stap dichterbij.

Naast een normbedrag voor de bouw van een gymzaal is er in 2015 een subsidiebedrag van € 300.000 gereserveerd als subsidie voor de bouw van het 'dorpshuisgedeelte'. De werkgroep vraagt de gemeente het gereserveerde bedrag met 25% te indexeren voor gestegen bouwkosten sinds januari 2015.
De bouwkosten zijn de laatste jaren zeer fors gestegen. In het verleden toegekende subsidiebedragen zijn daarmee niet meer voldoende om een bouwplan te realiseren. De Werkgroep 'MFA It Waed' ziet zich daardoor geconfronteerd met een onoverbrugbaar gat in de begroting voor de bouw van de dorpshuisfunctie binnen het MFA. Reparatie door de gemeente van het gereserveerde bedrag van drie euro ton is op zijn plaats. Uit beschikbare rapporten over bouwprijsstijgingen blijkt dat de gevraagde indexatie van 25% verdedigbaar is.

Kanttekeningen

n.v.t.

Analyse

De werkgroep MFA It Waed is al heel wat jaren bezig om tot een uitvoerbaar bouwplan voor het MFA in Sexbierum te komen. De aanleiding indertijd was dat het huidige dorpshuis – gebouwd in de jaren zeventig – niet meer voldoet aan de eisen van de huidige gebruikers, verouderd is en veel achterstallig onderhoud kent. Over een aantal zaken (locatiekeuze, keuze verbouw of sloop-nieuwbouw en ruimte-analyse) zijn in het verleden analyses gemaakt en beslissingen genomen.

- Locatiekeuze. Besloten is dat het MFA Sexbierum op de huidige locatie van It Waed komt en wordt gebouwd op grond van de stichting Dorpscentrum It Waed. Het bouwvlak voor het MFA past op dit terrein. Indertijd zijn andere locaties in het dorp besproken en afgevallen. De gekozen locatie ligt naast christelijke basisschool De Skeakel in het dorp. De school wordt op dit moment verbouwd i.v.m. de sluiting van OBS De Barraboech. Op deze locatie ontstaat zo een cluster van voorzieningen. Ook de kinderopvanglocatie is gevestigd in de school.
- Draagvlak/exploitatie. De gemeenteraad van Franekeradeel heeft in 2015 besloten dat er geen verdere acties ondernomen hoefden te worden om andere gebruikers/gebouwen in het dorp te integreren in het plan. Dit jaar heeft de PKN-gemeente besloten haar nevenactiviteiten onder te brengen in het nieuwe MFA. Dit is op basis van gelijkwaardig partnerschap. Hiermee wordt de toekomstige exploitatie verbeterd.

- Gemeentelijk gymnastieklokaal. De gemeenteraad heeft in 2015 besloten dat de sterk verouderde gymzaal (uit 1954) in Sexbierum vervangen moet worden en geïntegreerd wordt in het MFA. Ook de exploitatie van de gymzaal wordt dan overgedragen aan de stichting MFA.
- Vervangende nieuwbouw. Er is gekozen voor vervangende nieuwbouw omdat zo de sportvloer het best geïntegreerd kan worden in het MFA. Nieuwbouw biedt de beste kansen om een zo optimaal mogelijk (gebruik/energie/exploitatie) gebouw voor het dorp te bouwen.
- Eigendom en beheer; Besloten is dat het eigendom en beheer van het MFA inclusief gymvoorziening ondergebracht wordt bij de stichting MFA. Over vergoeding en beheer gymnastiekmateriaal worden nadere afspraken gemaakt.
- Gemeentelijke bijdrage: Indertijd is besloten de bijdrage voor de bouw van het MFA (inclusief sportvloer) te verlenen in de vorm van een éénmalige subsidie.

Samenleving

Recente ontwikkelingen laten zien dat het draagvlak voor het MFA-plan voor Sexbierum groter is geworden. Ten tijde van eerdere besluitvorming in Franekeradeel (2015) wilde de PKN-gemeente nog niet participeren in het MFA. Sinds het voorjaar van 2019 participeren zij wel in MFA It Waed. Zij zijn zowel huurder als deelnemer. Dit levert een plus op voor de toekomstige exploitatie. Het gebouw hoeft niet groter te worden maar zal wel meer worden gebruikt. De PKN brengt een financiële bijdrage in. Dit is nog niet meegenomen in het plan omdat de gesprekken daarover nog gaande zijn. Sinds enkele jaren wordt It Waed 'gerund' door vrijwilligers. De overgang van betaald naar vrijwillig beheer is succesvol geweest. Bij aanvang van het vrijwillige beheer bestond een schuld die begin dit jaar volledig ingelost kon worden. Behalve een betere exploitatie levert dat ook een groter draagvlak onder inwoners voor It Waed. De PKN, dorpsbelang Sexbierum-Pietersbierum en de werkgroep MFA It Waed spreken over een 'huis voor dorp en kerk'.

Bewoners van Sexbierum-Pietersbierum zullen zelf nog een forse financiële bijdrage moeten leveren. Dit kan zowel in de vorm van zelfwerkzaamheid bij de bouw als in financiële bijdragen. De 'eigen bijdrage' uit het dorp is geraamd op € 425.000. Daarnaast verwacht men € 225.000 aan subsidies binnen te halen en de PKN levert nog een bijdrage. Het zal naar verwachting een redelijk deel van de forse eigen bijdrage van het dorp bedragen. Dit betekent dat 'het dorp' voor een financiële opgave staat van afgerond € 675.000.

Ontwikkelingen en trends

In de afgelopen jaren zijn en worden er in de gemeente Waadhoeke meerdere plannen ontwikkeld en uitgevoerd voor het stichten van multifunctionele gebouwen waarin meerdere dorpsvoorzieningen worden gehuisvest. Er is een trend te zien van stijgende bouwkosten en gelijkblijvende subsidiebedragen. Dit vraagt

van de dorpsgemeenschappen een steeds grotere inventiviteit om in de vorm van zelfwerkzaamheid en ‘eigen geld’ de plannen te realiseren. Ook de druk op de gemeente om hogere subsidiebedragen toe te kennen om plannen te realiseren neemt toe. De sterk stijgende bouwkosten in de afgelopen jaren versterken dit effect.

Alternatieven

1.1. Is het voor ‘de werkgroep MFA’ mogelijk om bij private financiers vijf ton euro te lenen ter dekking van de sterk gestegen bouwkosten?

Het is in de huidige markt niet realistisch te veronderstellen dat een bankinstelling een bedrag van afgerond vijf ton euro leent aan de beherende stichting voor het MFA. Als het al mogelijk is dan zal in ieder geval de gemeente garant moeten staan voor rente en aflossing.

1.2 Geen extra bijdrage verstrekken van € 511.000

Wanneer de extra bijdrage van € 511.000 – waarvan € 436.004 vanwege indexering van de gymzaal volgens VNG–normering en het overige voor indexatie gestegen bouwkosten– niet verstrekt wordt, staat de gemeente zelf voor de bouw van de gymzaal. Immers in 2015 is reeds besloten dat er een andere gymzaal in Sexbierum komt. De VNG–normering 2019 voor een gymzaal bedraagt € 1.136.004,–.

Vervolg

Na besluitvorming kan de ‘werkgroep MFA It Waed’ de voorbereidingen voor de bouw verder afronden en overgaan tot het volgen van de vergunningprocedures en de aanbesteding.

Met de gemeente moeten nog diverse afspraken worden vastgelegd m.b.t. het bewegingsonderwijs voor de basisschool in Sexbierum.

De extra bijdrage wordt pas uitbetaald nadat het dorp de eigen bijdrage binnengehaald heeft.

Inwonersparticipatie

De werkgroep MFA It Waed is een samenwerkingsverband tussen Dorpsbelang en Stichting Dorpscentrum It Waed. Met participatie van de gemeente is het plan voor het MFA ontwikkeld. In het gehele traject worden inwoners en verenigingen betrokken en op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen.

Communicatie

Er is overleg gevoerd met de werkgroep MFA over het plan voor het MFA en de door hen geraamde bouwkosten.

Financiën

Investeringsraming MFA	Financieringsvoorstel	Huidige financiering	Gewenste financiering

		Werkgroep MFA		gemeente		gemeente	
Bouwkundig	1.864.248	Gymzaal	1.136.004	Gymzaal	700.000	Gymzaal pl. index	1.136.004
Algemene kosten	189.502	MFA	375.000	MFA	300.000	MFA plus index	375.000
Investering (excl. BTW)	2.053.750	Subsidies	255.000				
BTW	431.288	Zelfwerkzaamheid	150.000				
Teruggave BTW	-293.276	Bijdrage dorp	275.258				
	€ 2.191.762		**€ 2.191.762**		**€ 1.000.000**		**€ 1.511.004**

Voorgesteld wordt de gevraagde bijdrage van € 511.000 te dekken uit de Algemene Reserve.
In de berekeningen van de Algemene Reserve bij de Kadernota 2020–2023 en de begroting 2020 is geen rekening gehouden met deze onttrekking.
De Stichting Dorpscentrum 'It Waed' heeft in 2017 een voorschot ontvangen voor de bouwplanontwikkeling van € 80.000.

De stand van de Algemene reserve na de 13e begrotingswijziging 2019 is € 16.309.228.

Bij het opstellen van de begroting 2020 is geen rekening gehouden met deze aanvraag voor dekking uit de Algemene Reserve. Dit betekent dan ook dat de Algemene Reserve in 2020 onder de € 15 miljoen gaat zakken, aangezien in de begroting incidentele wensen uit de Algemene Reserve worden gedekt. Als positief wordt besloten over dit advies zullen er maatregelen moeten worden getroffen om de Algemene Reserve weer op peil te brengen conform ons financiële beleid. Een memo aan de Raad is hiervoor in voorbereiding.

Juridisch kader

Gemeentewet.

Bijlagen

Bijlage 1: Raadsvoorstel Investeringen in MFC's/dorpshuizen Ried en Sexbierum en het Koninklijk Eise Eisinga Planetarium (nr: 14.203444).

Bijlage 2: Raadsmemo Franekeradeel 'Herijking IHP voor 2016–2017 (nr.15.201453).

Bijlage 3: Raadsbesluit Financiering nieuw gymnastieklokaal in Sexbierum (nr. 15.201999).

Bijlage 4: Memo 'Casus MFA It Waed' (nr. 19.126169).

Bijlage 5: Berekening financiering MFA It Waed (nr.19.126168).

Bijlage 6: Screening bouwkosten Anteagroup (nr.19.126171).

Bijlage 7: MFA Schetsontwerp (nr. 19.126.172).

Bijlage 8: Meerjaren-exploitatie MFA (nr. 19.126167).

Bijlage 9: Overzicht gebruik MFA (19.126170).

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: 19.205104

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 12-11-2019;

B E S L U I T

1. A. Stel een eenmalige extra bijdrage van € 511.000 beschikbaar voor de bouw van het MFA in Sexbierum als indexering van de gereserveerde bouwsom voor het gymnastieklokaal en ter compensatie van de sterk gestegen bouwkosten in de periode 2015-2020.

   B. Breng deze bijdrage ten laste van de Algemene Reserve.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 28-11-2019,

, voorzitter

, griffier

INVESTERING

	BEGROOT		WERKELIJK	
VOORBEREIDING				
Verkenningen en uitwerken alternatieven		**€ 50.748**		**€ 50.748**
Onderzoeken t.b.v Omgevingsvergunning		**€ 27.196**		**€ 27.196**
REALISATIE				
Bouw MFA conform aanbiedingen dec 2022				
Bouwkundig	€ 1.552.340		€ 965.455	
Installaties	€ 529.197		€ 568.182	
Besparing door eigen werkzaamheid	€ -245.000		€ -	
Zelfwerkzaamheid materialen	€ -		€ 215.165	
Onvoorzien	€ 200.000		€ 200.000	
		€ 2.036.537		**€ 1.948.801**
Bijkomende kosten				
Tekeningen / berekeningen / directievoering	€ 85.619		€ 85.619	
Sloop / Kadaster / Nulmeting	€ 41.500		€ 45.640	
Bouwplaatskosten	€ 93.511		€ 97.575	
CAR /WA	€ 8.252		€ 7.371	
Winst en risico	€ 87.192		€ 68.982	
Algemene kosten	€ 130.788		€ 103.473	
		€ 446.862		**€ 408.660**
OVERIG				
Inrichten eigen terrein	€ 23.000		€ 90.393	
Inrichten openbare ruimte	€ -		€ 143.974	
Aansluitkosten nutsbedrijven	€ 13.500		€ 13.500	
Zonnestroom	€ 50.000		€ 59.500	
		€ 86.500		**€ 307.367**
Totaal excl. BTW		**€ 2.647.843**		**€ 2.742.772**
BTW (21%)		**€ 556.047**		**€ 575.982**
Totaal incl. BTW		**€ 3.203.890**		**€ 3.318.754**
Leges Gemeente Waadhoeke		**€ 46.958**		**€ 46.958**
Terugvordering BTW		**€ -305.826**	55%	**€ -316.790**
TOTALE INVESTERING		**€ 2.945.022**		**€ 3.048.922**

DEKKING

	BEGROOT	WERKELIJK
Bijdrage Waadhoeke (2019):		
Verordening Onderwijshuisvesting	**€ 1.136.004**	**€ 1.136.004**
Waadhoeke: raadsprioriteiten	**€ 250.000**	**€ 250.000**
Waadhoeke: dorps/wijkvisie	**€ 125.000**	**€ 125.000**
Waadhoeke (besluit 28-10-2021)**:**		
aanvullende bijdrage	**€ 150.000**	**€ 150.000**
duurzaamheidssubsidie	**€ 65.000**	**€ 65.000**
	€ 1.726.004	***€ 1.726.004***
Protestantse Gemeente	**€ 200.000**	**€ 200.000**
Provinsje Fryslân (2022-11)	**€ 150.000**	**€ 150.000**
Subsidies (toegekend)	**€ 325.000**	**€ 325.000**
Acties / sponsors / giften (t/m 2023-01)	**€ 250.000**	**€ 211.682**
BOSA-subsidie	**€ 288.350**	**€ 298.688**
	€ 2.939.354	**€ 2.911.374**
TEKORT	**€ 5.668**	**€ 137.548**
TOTAAL	**€ 2.945.022**	**€ 3.048.922**

IT WAED

College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Waadhoeke
T.a.v. wethouder René de Vries
CC: Dorpencoördinator Symen Hoekstra

Sexbierum, 2 januari 2023.

Betreft: MFA Sexbierum - Pietersbierum

Geachte heer De Vries, beste René,

Zoals in ons bericht van 15 december jl. aan dorpencoördinator Symen Hoekstra reeds gemeld kunnen we eind december 2022 -na een voorbereiding van vele jaren- de balans opmaken van onze nieuw te realiseren Multifunctionele Accommodatie.

Een aantal aannemers en installateurs hebben recent een aanbieding gedaan en deze liggen grotendeels in lijn met onze begroting. In de bijlage treft u deze becijfering aan. De komende weken gaan we de laatste details afstemmen en aanscherpen met een aannemer en installateur uit de regio.

Over enkele weken hebben we een inloopochtend gepland in dorpshuis It Waed om dorpsgenoten en ook de lokale politiek een update te geven van het gehele MFA-proces. De grote vraag die klinkt in onze dorpen is: "*Kunnen we eindelijk los*?" Het antwoord van stichtingsbestuur en werkgroep is "*Ja we kunnen los*"!
Er zijn echter nog wel enkele voorbehouden, het is dus een "*Ja, we kunnen los, mits.....*"!

We willen het college meenemen in deze "Ja mits.....":

- Onze nieuwe MFA wordt uiteindelijk mogelijk gemaakt door brede steun uit de eigen gemeenschap, de inbreng van het dorpshuis en van de Protestantse Gemeente. Een mooie kans voor onze dorpen, maar we weten inmiddels dat het realiseren van dit plan ook een enorme uitdaging is. We spreken van een mammoetopgave die voor een groot deel door vrijwilligers waargemaakt moet worden.
  We hebben in een eerder stadium helaas tevergeefs bij de gemeente gevraagd om een projectleider (gefinancierd) vanuit de gemeente. De verantwoordelijkheid om dit majeure project in eigen beheer uit te moeten voeren geeft de nodige druk op de werkgroep en het bestuur en daarin schuilt een risico in de uitvoering.

- Een project als dit kent ook financiële risico's. Een deel van deze risico's wordt afgedekt in een overeenkomst met de bouwer en installateur en een post "onvoorzien" in de begroting. Echter in de huidige dynamische markt zijn niet alle risico's af te dekken. Buiten de post

"onvoorzien" beschikken de initiatiefnemers niet over de middelen om extra tegenvallers te financieren.

- De mienskip van Sexbierum–Pietersbierum heeft zich in het voortraject maximaal ingezet door een ongekende inbreng van bijna een miljoen euro te genereren. Onder andere door geld uit een veelheid aan acties (gerealiseerd € 201K, streefcijfer = € 250K), door de bijdrage van de Protestantse Gemeente (€ 200K), de inbreng van het perceel voor de te bouwen MFA door de stichting (€ 250K) en de forse zelfwerkzaamheid (€ 245K). Deze zelfwerkzaamheid is ingeschat door onze bouwcommissie in combinatie met een inventarisatie onder vrijwilligers. Deze klus als mienskip klaren is een serieuze uitdaging, de praktijk zal uitwijzen of onze inschatting realistisch blijkt te zijn en of de zelfwerkzaamheid voldoende snel kan worden uitgevoerd om de continuïteit van ons dorpshuis en het lichamelijk onderwijs te garanderen.

- Het belang van gemeente Waadhoeke is -naast het steunen van initiatieven uit de gemeenschap- het uit de gemeentelijke exploitatie nemen van het oude gymlokaal. Een deel van de gemeentelijke bijdrage voor onze MFA is gebaseerd op het normbedrag voor realisatie van een gebouw voor bewegingsonderwijs, zoals vastgelegd in de normstelling van de VNG. Eerder heeft de gemeente Waadhoeke dit bedrag verhoogd conform de index per 2019. Gemeente Franekeradeel heeft destijds de VNG-norm eveneens gehanteerd. Toen bleek dat de norm soms ook lager werd vastgesteld door VNG, heeft de gemeente ons steeds gemeld dat de lagere norm de bijdrage van de gemeente zou zijn. Dorpencoördinator Symen Hoekstra heeft ons reeds geïnformeerd over het normbedrag van de VNG per 2023 en daarbij aangegeven dat indexering niet vanzelfsprekend is. Het college was voornemens hierover een standpunt in te nemen. We hebben gevraagd dit uit te stellen, maar wij merken op dat door de wijze waarop eerdere norm-aanpassingen zijn gehanteerd, er sprake is van precedentwerking.
  Wij beseffen terdege dat ons initiatief mede mogelijk wordt gemaakt door een substantiële bijdrage van de gemeente Waadhoeke. Ook realiseren we ons dat we zorgvuldig om moeten gaan met dit gemeenschapsgeld. Wij willen dan ook graag met u in overleg over de indexering van het VNG-normbedrag, omdat dit de sleutel kan zijn om de hiervoor geschetste risico's voor onze dorpen naar een acceptabel niveau te brengen.

- Tijdens het proces van de vergunningaanvraag is gebleken dat voor het nieuwe gebouw extra parkeerplekken geëist worden voor het verlenen van de omgevingsvergunning door de gemeente. Hiervoor zijn ingrijpende aanpassingen nodig in het gebied ten noorden van de nieuwe MFA. Ook zullen er aanpassingen nodig zijn in de aansluiting van de nieuwe MFA op de openbare ruimte. De Werkgroep-MFA heeft er voor gezorgd dat er een compleet uitgewerkt plan op tafel ligt wat kosteloos door de KNHM is uitgewerkt. Deze werkzaamheden vinden voor het overgrote deel plaats op ondergronden van de gemeente, toch is in een gesprek met de ambtenaren aangegeven dat de kosten hiervan volledig voor rekening van onze mienskip komen. Wij vinden dit principieel onjuist en ervaren dit als een erg onaangename verrassing! Gedurende het gehele proces zijn wij richting gemeente transparant geweest door het delen van de begroting. Wij hebben nu de dekking voor de kosten van sloop en nieuwbouw en inrichten eigen terrein rond. De gemeente dient haar verantwoordelijkheid te nemen in de bekostiging voor de werkzaamheden in de openbare ruimte.

Concreet vragen wij;

1. Ruggensteun. Kort door de bocht; als dorpen nemen wij de uitdaging aan deze klus met elkaar te klaren, maar het mag niet zo zijn dat we als mienskip verongelukken in dit proces. We vragen van de gemeente dan ook om commitment in het reduceren en/of afdekken van de risico's.

2. Tijdelijke onderdak. Zaterdag 14 januari is het dorpshuis voor het laatst geopend. De sloop van het casco is gepland in maart 2023, voorafgaand zullen vrijwilligers het gebouw zoveel mogelijk ontmantelen. Hiermee verdwijnt onze dorpshuisvoorziening. Voor een deel van de activiteiten kunnen we tijdelijk gebruik maken van de lokaliteiten van de kerk. Deze oplossing is echter afhankelijk van de herbestemming van dit gebouw de Terskflier en daarmee is het onduidelijk voor hoe lang wij gebruik kunnen maken van deze lokaliteiten.
   We willen hoe dan ook de mienskip draaiende houden op het huidige niveau en stellen voor, tot de nieuwe MFA gereed is, gebruik te maken van de voormalige openbare school aan de Adelenstraat. Dit schoolgebouw is eigendom van de gemeente Waadhoeke. Vooral het wekelijkse in- en ompakwerk wat naast een financiële bijdrage met name zorgt voor binding onder de dorpsgenoten (jong en oudere) is belangrijk. Deze activiteit blijkt een prachtig medicijn te zijn tegen eenzaamheid en dat willen we graag in stand houden. Het oude schoolgebouw leent zich hier goed voor en ook andere verenigingen kunnen hier tijdelijk terecht zolang het MFA in aanbouw is. Tenslotte lijkt het schoolgebouw ook een goede plek om de Geldmaat tijdelijk onder te brengen. Donderdag 12 januari a.s. spreken we met Koos de Wit over de mogelijkheden om het gebouw als tijdelijk dorpshuis in te zetten. We vragen het college dit initiatief te ondersteunen in het belang van de continuïteit van de mienskip in Sexbierum - Pietersbierum.

3. Proactieve steun. Nu wij zo ver zijn gekomen met ons project willen we graag de snelheid er in houden. Wij vragen hiertoe dan ook om proactieve houding van de ambtelijke organisatie. Met name betreft dit de openbare ruimte, er zijn maatregelen en wellicht aanpassingen nodig in rijroutes, inrichten van het bouwterrein en tijdelijke parkeerplekken. Dit zou zodanig gefaciliteerd moeten worden dat de voortgang van de bouw gegarandeerd is en de overlast voor omwonenden en school tot een minimum wordt beperkt.
   Naast deze steun vragen wij, zoals eerder aangegeven, dat de gemeente de bekostiging voor de inrichting van het omgevingsgebied in de openbare ruimte op zich neemt.

Op de inloopochtend van 14 januari 2023 zijn bovenstaande zorgen en pijnpunten onderdeel van het goede nieuws, dat we aan de dorpen en daarmee ook aan de lokale politiek willen brengen. Graag zouden we vóór deze bijeenkomst nog met elkaar in gesprek gaan over ons project om de verwachtingen naar elkaar toe nader af te stemmen.

We willen het college en de dorpencoördinator hierbij graag uitnodigen voor de inloopochtend op 14 januari in dorpshuis It Waed te Sexbierum. Om 10:00 starten we met een korte toespraak en er is koffie met gebak. Ook is er gelegenheid nog een laatste keer ons dorpshuis te bekijken voordat de deur voorgoed op slot gaat. We zien met belangstelling uit naar uw reactie.

Met vriendelijke groet,
namens de werkgroep MFA Sexbierum – Pietersbierum

Ab Brouwer, Jelle Jan Wissmann, Bouwe Tjallingii

Bijlage: 2022 WAADHOEKE Overleg Investering en Dekking _ Versie DEF _ 2023-01-02.pdf

INVESTERING

	BEGROOT		WERKELIJK	
VOORBEREIDING				
Verkenningen en uitwerken alternatieven		**€ 50.748**		**€ 50.748**
Onderzoeken t.b.v Omgevingsvergunning		**€ 27.196**		**€ 27.196**
REALISATIE				
Bouw MFA conform aanbiedingen dec 2022				
Bouwkundig	€ 1.552.340		€ 965.455	
Installaties	€ 529.197		€ 568.182	
Besparing door eigen werkzaamheid	€ -245.000		€ -	
Zelfwerkzaamheid materialen	€ -		€ 215.165	
Onvoorzien	€ 200.000		€ 200.000	
		€ 2.036.537		**€ 1.948.801**
Bijkomende kosten				
Tekeningen / berekeningen / directievoering	€ 85.619		€ 85.619	
Sloop	€ 41.500		€ 40.000	
Bouwplaatskosten	€ 93.511		€ 97.575	
CAR /WA	€ 8.252		€ 7.371	
Winst en risico	€ 87.192		€ 68.982	
Algemene kosten	€ 130.788		€ 103.473	
		€ 446.862		**€ 403.020**
OVERIG				
Inrichten eigen terrein	€ 23.000		€ 61.402	
Inrichten openbare ruimte	€ -		€ 164.000	
Aansluitkosten nutsbedrijven	€ 13.500		€ 13.500	
Zonnestroom	€ 50.000		€ 72.000	
		€ 86.500		**€ 310.902**
Totaal excl. BTW		**€ 2.647.843**		**€ 2.740.667**
BTW (21%)		**€ 556.047**		**€ 575.540**
Totaal incl. BTW		**€ 3.203.890**		**€ 3.316.208**
Leges Gemeente Waadhoeke		**€ 46.958**		**€ 46.958**
Terugvordering BTW		**€ -305.826**	55%	**€ -316.547**
TOTALE INVESTERING		**€ 2.945.022**		**€ 3.046.618**

DEKKING

	BEGROOT	WERKELIJK
Bijdrage Waadhoeke (2019):		
Verordening Onderwijshuisvesting	**€ 1.136.004**	**€ 1.136.004**
Waadhoeke: raadsprioriteiten	**€ 250.000**	**€ 250.000**
Waadhoeke: dorps/wijkvisie	**€ 125.000**	**€ 125.000**
Waadhoeke (besluit 28-10-2021)**:**		
aanvullende bijdrage	**€ 150.000**	**€ 150.000**
duurzaamheidssubsidie	**€ 65.000**	**€ 65.000**
	€ 1.726.004	***€ 1.726.004***
Protestantse Gemeente	**€ 200.000**	**€ 200.000**
Provinsje Fryslân (2022-11)	**€ 150.000**	**€ 150.000**
Subsidies (toegekend)	**€ 325.000**	**€ 325.000**
Acties / sponsors / giften (t/m 2022-12)	**€ 250.000**	**€ 201.390**
BOSA-subsidie	**€ 288.350**	**€ 298.459**
	€ 2.939.354	**€ 2.900.853**
TEKORT	**€ 5.668**	**€ 145.766**
TOTAAL	**€ 2.945.022**	**€ 3.046.618**

Memo Gemeente Franekeradeel

Datum:	07-10-2015
Aan:	Gemeenteraad
CC:	
Van:	Wethouder Twerda
Onderwerp:	Vraag raadslid de Haan over financiële gevolgen voor de gemeente als de gymzaal in Sexbierum geëxploiteerd gaat worden door het MFC in Sexbierum.

Exploitatielasten gymzaal Sexbierum

De huidige gymzaal kost de gemeente +/- € 16.500 per jaar. Dit zijn exploitatielasten exclusief kapitaallasten. Er drukken ook geen kapitaallasten meer op de gymzaal.
Dit zijn cijfers op basis van de gemeentebegroting 2015.

Inkomsten
De gemeente heeft huurinkomsten van derden +/- € 9.200.
De gymnastiekvergoeding wordt toegerekend aan de gymzaal. Dit is +/- € 7.100.

Totaal +/- € 16.300

Conclusie
De exploitatie van de gymzaal is op dit moment voor de gemeente kosten neutraal, kapitaalslasten en groot onderhoud niet meegerekend.

Als de gymzaal (zoals de wens is van 'het dorp' en de gemeenteraad) geïntegreerd wordt in het nieuw te bouwen MFC in Sexbierum dan vervallen voor de gemeente de inkomsten uit huur van derden en betalen we aan het MFC de gymnastiekvergoeding voor de gym uren die de basisscholen houden in de zaal. Dit is dezelfde methodiek als in de 'private' gymzalen in Tzum en Achlum.
In de toekomst heeft de gemeente geen kosten meer aan de exploitatie, (groot)onderhoud en vervanging.

Normbedrag bouw gymzaal

De bouwsom voor een nieuw te bouwen gymzaal in Sexbierum is bepaald op basis van de normbedragen opgenomen in de gemeentelijke Verordening Voorziening Huisvesting Onderwijs 2009.

In het IHP 2013-2017 is de vervanging van de gymzaal in Sexbierum opgenomen als plan. Deze willen we bouwen in 2017. Het IHP is vastgesteld in 2012. Het normbedrag voor de bouw van de gymzaal was in 2012 € 788.709

Dit normbedrag wordt jaarlijks bijgesteld op basis van het landelijk indexcijfer van de VNG. Deze index wordt vastgesteld na overleg met de koepelorganisaties binnen het onderwijs. Zo wordt rekening gehouden met de prijsontwikkelingen in de marktsector.

Op basis van de landelijke normen maken we afspraken over bouwsommen voor scholen met de verschillende schoolbesturen in onze de gemeente.

De ontwikkeling van het normbedrag voor de gymzaal in Sexbierum de afgelopen jaren is als volgt:

2012	2013	2014	2015
€ 788.709	€ 780.082	€ 728.441	€ 705.714
	0,9900	0,9338	0,9688

De prijzen in de bouw zijn de afgelopen jaren dus fors gedaald en daarmee daalt het normbedrag waar wij in het IHP en dus in de gemeentebegroting rekening mee moeten houden.
Een gymzaal bouwen is dus voor de gemeente en ook voor het MFC goedkoper geworden.

Op dit moment is de verwachting dat de bouwkosten weer zullen stijgen. Dan zal het indexcijfer en dus het normbedrag voor de bouw ook stijgen.

De voorzitter van de werkgroep MFC is op 7 oktober telefonisch geïnformeerd over deze door de gemeente gehanteerde systematiek.

fractie BLOEM

M O T I E MFA Sexbierum-Pietersbierum

Motie conform artikel 29 van het reglement van orde voor de vergaderingen en andere werkzaamheden van de raad van de gemeente Waadhoeke 2018.

Onderwerp: MFA Sexbierum - Pietersbierum #sameninbeweging

De raad van de gemeente Waadhoeke, in vergadering bijeen op donderdag 28 oktober 2021

Kennisgenomen hebbende van:

- het feit dat realisatie van het MFA Sexbierum - Pietersbierum aan een zijden draadje hangt vanwege o.a. het wegvallen van een begrote provinciale subsidie van € 200.000.

Overwegende dat:

- De gemeente Waadhoeke in november 2019 een extra bijdrage heeft toegezegd voor de bouw van het MFA, omdat een MFA-voorziening belangrijk is voor de leefbaarheid in dorpen.
- De (provinciale) organisatie Doarpswurk, die dorpen moet helpen, in december 2019 een onjuiste inschatting heeft gemaakt m.b.t. de provinciale subsidie. Gevolg; het mislopen van een subsidie á € 200.000
- COVID- 19 in het voorjaar van 2020 meerdere beperkingen met zich meebracht voor de werkgroep om snelheid in het proces te houden m.b.t. acties en subsidie aanvragen.
- Vanaf het jaar 2021 nieuwbouw dient te voldoen aan de BENG (Bijna Energie Neutrale Gebouwen). Een verplichting om gasloos te bouwen betekent € 65.000 meerkosten.
- De werkgroep het huidige ontwerp uitvoerig heeft onderzocht en voldoende mogelijkheden ziet om een besparing op de bouw te realiseren van maximaal € 200.000
- Er een brede steun is vanuit Sexbierum Pietersbierum om samen op zoek te gaan naar oplossingen en er een ongekende saamhorigheid is om gymlokaal, dorpshuis en kerkelijke activiteiten onder één dak samen te brengen.

De motie is

aangenomen/verworpen

voor stemmen:

tegen stemmen:

- Er nog extra subsidie aanvragen lopen met een te verwachten opbrengst van € 65.000
- De werkgroep een aanvraag voor omgevingsvergunning in 2021 wil indienen maar dat er door bovengenoemde externe oorzaken nog een gat in de begroting zit
- De opbrengsten uit de toekomstige verkoop van de oude gymzaal aan het Fliet geraamd op circa € 150.000 en de waarde zeer waarschijnlijk nihil is in de gemeentelijke boekhouding t.z.t. ten gunste van de Algemene Reserve komen.

Verzoekt het college:

- Om bij de provincie Fryslân aan te dringen om tenminste € 150.000 bij te dragen voor de realisatie van het MFA Sexbierum Pietersbierum.
- Een duurzaamheidssubsidie te verlenen voor de meerkosten van € 65.000 om te voldoen aan BENG (Bijna Energie Neutrale Gebouwen). ook uit de AR
- Om een aanvullende bijdrage toe te kennen van € 150.000 (dekking Algemene Reserve).
- Deze toezegging in te trekken op 1 november 2022 wanneer er op dat moment nog geen sluitend investeringsplan ligt.

Akkoord

En gaat over tot de orde van de dag

Namens:	Handtekening
CDA fractie	
Sietze Greidanus	
Fractie BLOEM	
Dit Bloem-Hofman	
VVD fractie	
Joke Osinga-Bonnema	

De motie is

aangenomen/verworpen

voor stemmen: Unanicm

tegen stemmen: —

Gemeenteraad Waadhoeke

Dossiernummer	2184
Extern Zaak ID	2023-047716
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	30 maart 2023
Agendapunt	10
Titel	VVGB Dorpsmolen Hitzum
Eigenaar	Eeems, Otto van der
Portefeuillehouder	Kees Arendz

Bijlagen
Adviesnota Raad
Aanvraagformulier omgevingsvergunning
Toelichting op de aanvraag
Voorbeeld aangezicht VestasV80
Advies provincie
Verklaring van geen bezwaar Rijk
Afmetingen turbine (beschikbare marges)
ruimtelijke onderbouwing
Aeriuss berekening worstcase sloop en bouw

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Gemeenteraad Waadhoeke	**30 maart 2023**

Toelichting

De raad wordt voorgesteld om een verklaring van geen bedenkingen aan het college af te geven voor het verlenen van de omgevingsvergunning voor de vervangende nieuwbouw en opschaling van de dorpsmolen in Hitzum.

Voorgesteld besluit

1. Onder voorbehoud van geen ingediende zienswijzen een verklaring van geen bedenkingen af te geven voor de verlening van de omgevingsvergunning voor het vervangen van de dorpsmolen aan de Achlumerweg te Hitzum.

Aanwezigen

Paul de Cock, Tjeerd Cuperus, Laas Douma, Leendert Ferwerda, Sietze Greidanus, Ytsje de Groot-Krikke, Bernita Hakvoort, Haaye Hoekstra, Herre Hof, Dirk de Jong, Teun de Jong,

Doeke de Jong, Douwe Kamstra, Anita Mast, Hans Nauta, Annet Neudorfer-Eberwijn, Joke Osinga-Bonnema, Dieke van der Pol, Rense Rotsma, Haije Stellingwerf, Rien Venema, Dorine Vlaar - Vroonland, Adrie Weiland, Hanna van der Werff, Bart van Wijk, Jochem Jan Zijlstra en Emma Zuidema

Afwezigen

Marijn Kamerling en Bert Vollema

AAN DE RAAD

Datum opgesteld	7 maart 2023	**Behandelend ambtenaar**	O. van der Eems
Datum agendering	30 maart 2023	**E-mailadres**	o.vandereems@waadhoeke.nl
Onderwerp	Verklaring van geen bedenking vervangen dorpsmolen Hitzum	**Telefoonnummer**	
Portefeuillehouder	K. Arendz		

Samenvatting

De raad wordt voorgesteld om een verklaring van geen bedenkingen aan het college af te geven voor het verlenen van de omgevingsvergunning voor de vervangende nieuwbouw en opschaling van de dorpsmolen in Hitzum.

Voorstel

1. Onder voorbehoud van geen ingediende zienswijzen een verklaring van geen bedenkingen af te geven voor de verlening van de omgevingsvergunning voor het vervangen van de dorpsmolen aan de Achlumerweg te Hitzum.

Inleiding
Moleferiening Ut ’e Lijte heeft op 21 juni 2022 een omgevingsvergunning in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) aangevraagd voor het vervangen van de dorpsmolen aan de Achlumerweg in Hitzum. Met dit project is sprake van een opschaling van een solitaire windmolen, voortkomend uit een lokaal maatschappelijk initiatief. De opbrengsten die met de dorpsmolen worden gegenereerd, komen volledig ten goede aan het dorp en de regio. (De lokale gemeenschap)

Voor de oprichting van de nieuwe dorpswindmolen in Hitzum is een omgevingsvergunning aangevraagd voor de activiteit “bouwen’, artikel 2.1 lid sub a Wabo en “handelen in strijd met het bestemmingsplan”, 2.1 lid 1 sub c Wabo. In de ruimtelijke onderbouwing en in de rapportages wordt uitgegaan van een molen met een maximale stamhoogte en wiekdiameter waarbij de tiphoogte 100 meter bedraagt. De Provinciale verordening Romte, waaraan de aanvraag omgevingsvergunning ook moet voldoen, kent de mogelijkheid om de bestaande dorpsmolens in Fryslân te vervangen door molens met een maximale tiphoogte (stam plus wiek) van 100 meter. Hieraan wordt derhalve voldaan.

Door de extreme markt- en beleidsveranderingen in de energiesector van de afgelopen tijd, is het in dit stadium voor de dorpsmolenvereniging noodzakelijk enige flexibiliteit te behouden om voor de beste molen te kunnen kiezen. Daarnaast wil de dorpsmolenvereniging ook haar onderhandelingspositie richting de leveranciers optimaal benutten. Zich nu al vast te leggen aan een bepaald type molen en door (alleen) hiervoor omgevingsvergunning aan te vragen, zou deze onderhandelingspositie richting de leverancier wegvallen. Hierdoor staat op dit moment nog niet vast voor welk type molen wordt gekozen. Wel zal de molen niet hoger worden dan 100 meter. (Stam plus wiek).

Met de ruimtelijke onderbouwing (bijlage) zijn de aanvragers er in geslaagd aan te tonen dat de bouw van de dorpsmolen niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening. Hierbij zijn zij uitgegaan van het maximale scenario. *(Een kleinere molen zal dus ook voldoen aan de goede ruimtelijke ordening!).* Met dit gegeven kan er worden afgeweken van het bestemmingsplan, zelfs wanneer, zoals nu het geval, het type molen en maatvoering nog niet vast staat. Mocht het type molen bij de definitieve verlening van de omgevingsvergunning nog niet bekend zijn, zal het college een voorwaarde aan de omgevingsvergunning koppelen waarmee ervoor wordt gezorgd dat de maximale hoogte van 100 meter (Stam plus wiek) niet kan worden overschreden en de verhouding tussen stam en wiek binnen de aanvaardbare marges zal komen te vallen. *(Met dit laatste wordt bedoeld dat er in Hitzum geen ‘unieke’ molen wordt gebouwd)*

Voor zover een aanvraag betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de wet, wordt de omgevingsvergunning, waarbij, zoals in onderhavig geval, met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 3°, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht wordt afgeweken van het bestemmingsplan, niet verleend dan nadat de gemeenteraad van de gemeente heeft verklaard dat hij daartegen geen bedenkingen heeft. (Artikel 6.5 Besluit omgevingsrecht). De gemeenteraad wordt geadviseerd om deze verklaring af te geven zodat het college op de aanvraag omgevingsvergunning kan beschikken.

Beoogd (meetbaar) effect
Naast de voordelen die er zijn voor het milieu, wordt met de opbrengst van de dorpsmolen een financiële impuls gegeven aan de lokale gemeenschap rond Hitzum.

Motivering

Argumenten
1.1 Met dit project is sprake van een opschaling van een solitaire windmolen, voortkomend uit een lokaal maatschappelijk initiatief en de beoogde opbrengsten komen volledig ten goede aan het dorp en de regio;

1.2 het bevorderen van energiebesparing en een schoon, leefbaar milieu;

1.3 De opschaling van (bestaande) dorpsmolens met een dergelijk maatschappelijk motief is door een herziening van provinciaal beleid (Verordening Romte) vanuit provinciale wegen mogelijk gemaakt;

1.4 De Provincie Fryslân is van oordeel dat de provinciale belangen op een juiste wijze zijn verwerkt;

1.5 Er staat op die locatie sinds lange tijd een windturbine.

1.6 De verklaring van geen bedenkingen van de raad is een verplichte stap in de procedure van de verlening van de omgevingsvergunning. Artikel 6.5 van het Besluit ruimtelijke ordening.

1.7 De bouw van de dorpsmolen is niet in strijd met een goede ruimtelijke ordening. Bijlage- Ruimtelijke onderbouwing.

Kanttekeningen
Er kleven geen relevante kanttekeningen aan het voorgestelde besluit.

Alternatieven
De verklaring van geen bedenkingen niet afgeven zodat de bestaande molen als dorpsmolen blijft bestaan. Of dat er op dezelfde locatie een nieuwe windmolen kan worden gebouwd overeenkomstig de bepalingen van het bestemmingplan. *(Maximaal 45 meter hoog)*

Vervolg
Nadat de raad de gevraagde verklaring van geen bedenkingen heeft afgegeven kan het college de ontwerp beschikking voor de bouw van de dorpswindmolen voor de duur van 6 weken ter inzage leggen. (Artikel 3.4 Algemene wet bestuursrecht). Binnen deze termijn kan eenieder zijn of haar zienswijzen bij het college kenbaar maken. Bij geen zienswijzen kan de omgevingsvergunning worden verleend.

Inwonersparticipatie
Door de initiatiefnemers is geparticipeerd met de omgeving. Zoals hiervoor ook al is aangegeven, zal het voornemen tot het verlenen van de omgevingsvergunning worden gepubliceerd op www.bekendmakingen.nl en voor de duur van 6 weken ter inzage worden gelegd. Binnen deze termijn kan eenieder zijn of haar zienswijzen omtrent de plannen aan het college kenbaar kan maken.

Communicatie
- Er is reeds overleg geweest met de provincie Fryslân en het Rijk. over het initiatief. Zij hebben geen bedenkingen.
- Het ontwerpbesluit zal worden gepubliceerd op Overheid.nl

Financiën
De gemeente participeert niet in het plan. Voor eventuele planschade zal het college een planschadeverhaalovereenkomst met de initiatiefnemers afsluiten.

Juridisch kader
- Wet algemene bepaling omgevingsrecht;
- Algemene wet bestuursrecht;
- Besluit omgevingsrecht.

Bijlagen

Bijlage 1: Het aanvraagformulier omgevingsvergunning;	D2022-06-032952
Bijlage 2: Toelichting op de aanvraag;	D2022-06-032953
Bijlage 3: Voorbeeld aangezicht VestasV80;	D2022-06-032954
Bijlage 4: Advies Provincie;	D2022-08-004004
Bijlage 5: Verklaring van geen bezwaar Rijk;	D2022-08-020641
Bijlage 6: Afmetingen turbine (beschikbare marges)	D2022-12-035541
Bijlage 7: Ruimtelijke onderbouwing.	D2022-06-032948
Bijlage 8: Aerius berekening	D2022-10-032206

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2023-02-044887

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7 maart 2023;

B E S L U I T

1. Onder voorbehoud van geen ingediende zienswijzen een verklaring van geen bedenkingen af te geven voor de verlening van de omgevingsvergunning voor het vervangen van de dorpsmolen aan de Achlumerweg te Hitzum.

Aldus vastgesteld in de openbare
raadsvergadering van 30 maart 2023 ,

, voorzitter

, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

Formulierversie
2020.01

Aanvraaggegevens

Algemeen

Aanvraagnummer	7056809
Aanvraagnaam	Repowering Windturbine Dorpsmolen Hitzum
Uw referentiecode	720144 - Hitzum
Ingediend op	21-06-2022
Soort procedure	Onbekend
Projectomschrijving	Vervanging bestaande dorpsmolen Hitzum. Bouwvergunning en afwijken bestemmingsplan.
Opmerking	Zie bijlage 1
Gefaseerd	Nee
Blokkerende onderdelen weglaten	Ja
Kosten openbaar maken	Ja
Bijlagen die later komen	-
Bijlagen n.v.t. of al bekend	-

Bevoegd gezag

Naam:	Gemeente Waadhoeke
Bezoekadres:	Harlingerweg 18 8801 PA Franeker
Postadres:	Postbus 58 8800 AB Franeker
Telefoonnummer:	0517-380380
Faxnummer:	0517-380388
E-mailadres:	info@waadhoeke.nl
Website:	www.waadhoeke.nl
Contactpersoon:	O. van der Eems
Bereikbaar op:	Iedere werkdag van 9:00 tot 13:00 uur

Overzicht bijgevoegde modulebladen

Aanvraaggegevens

Aanvragergegevens

Locatie van de werkzaamheden

Werkzaamheden en onderdelen

- Overig bouwwerk bouwen
  - Bouwen
- Handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening
  - Handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening

Bijlagen

Kosten

Aanvrager bedrijf

1 Bedrijf

KvK-nummer	40005571
(Statutaire) naam	Moleferiening "Ut 'e Lijte" Hitsum
Handelsnaam	Moleferiening “Ut’e lijte”

2 Contactpersoon

Geslacht	☑ Man ☐ Vrouw
Voorletters	J
Voorvoegsels	-
Achternaam	Wynia
Functie	Voorzitter

3 Vestigingsadres bedrijf

Postcode	8805TD
Huisnummer	3
Huisletter	A
Huisnummertoevoeging	-
Straatnaam	Noorderbuurt
Woonplaats	Hitzum

4 Correspondentieadres

Adres	Noorderbuurt 3 A 8805TD Hitzum

Gemachtigde bedrijf

1 Bedrijf

KvK-nummer	08156154
Vestigingsnummer	000017968313
(Statutaire) naam	Pondera Consult B.V.
Handelsnaam	-

2 Contactpersoon

Geslacht	☑ Man ☐ Vrouw
Voorletters	D.
Voorvoegsels	-
Achternaam	Oude Lansink
Functie	Adviseur

3 Vestigingsadres bedrijf

Postcode	6814CM
Huisnummer	13
Huisletter	-
Huisnummertoevoeging	2
Straatnaam	Amsterdamseweg
Woonplaats	Arnhem

4 Correspondentieadres

Adres	Amsterdamseweg 13-2 6814CM Arnhem

6 Akkoordverklaring

Akkoordverklaring	☑ Hierbij verklaar ik dat ik de aanvraag/melding naar waarheid heb ingevuld, dat ik correspondentie over mijn aanvraag/melding wil ontvangen op het door mij opgegeven e-mailadres of op het door mij opgegeven adres van de berichtenbox en dat ik weet dat er kosten verbonden kunnen zijn aan het indienen van een aanvraag.

Locatie

1 Kadastraal perceelnummer

Burgerlijke gemeente	Waadhoeke
Kadastrale gemeente	Tjum
Kadastrale sectie	F
Kadastraal perceelnummer	506
Bouwplannaam	-
Bouwnummer	-
Gelden de werkzaamheden in deze aanvraag/melding voor meerdere adressen of percelen?	☐ Ja ☑ Nee

3 Toelichting

Eventuele toelichting op locatie	Zie bijlage 1

Bouwen

Overig bouwwerk bouwen

1 De bouwwerkzaamheden

Wat is er op het bouwwerk van toepassing?	☑ Het wordt geheel vervangen ☐ Het wordt gedeeltelijk vervangen ☐ Het wordt nieuw geplaatst
Eventuele toelichting	Zie bijlage 1
Hebt u voor deze bouwwerkzaamheden al eerder een vergunning aangevraagd?	☐ Ja ☑ Nee

2 Plaats van het bouwwerk

Waar gaat u bouwen?	Terrein

3 Bruto vloeroppervlakte bouwwerk

Verandert de bruto vloeroppervlakte van het bouwwerk door de bouwwerkzaamheden?	☑ Ja ☐ Nee
Wat is de bruto vloeroppervlakte van het bouwwerk in m2 voor uitvoering van de bouwwerkzaamheden?	0
Wat is de bruto vloeroppervlakte van het bouwwerk in m2 na uitvoering van de bouwwerkzaamheden?	314

4 Bruto inhoud bouwwerk

Verandert de bruto inhoud van het bouwwerk door de bouwwerkzaamheden?	☑ Ja ☐ Nee
Wat is de bruto inhoud van het bouwwerk in m3 voor uitvoering van de bouwwerkzaamheden?	0
Wat is de bruto inhoud van het bouwwerk in m3 na uitvoering van de bouwwerkzaamheden?	1000

5 Oppervlakte bebouwd terrein

Verandert de bebouwde oppervlakte van het terrein na uitvoering van de bouwwerkzaamheden?	☑ Ja ☐ Nee

Wat is de bebouwde oppervlakte van het terrein in m2 voor uitvoering van de bouwwerkzaamheden?	0
Wat is de bebouwde oppervlakte van het terrein in m2 na uitvoering van de bouwwerkzaamheden?	314

6 Seizoensgebonden en tijdelijke bouwwerken

Gaat het om een seizoensgebonden bouwwerk?	☐ Ja ☑ Nee
Gaat het om een tijdelijk bouwwerk?	☐ Ja ☑ Nee

7 Gebruik

Waar gebruikt u het bouwwerk en/ of terrein momenteel voor?	☐ Wonen ☑ Overige gebruiksfuncties
Geef aan waar u het bouwwerk en/ of terrein momenteel voor gebruikt.	Agrarisch, zie bijlage 1
Waar gaat u het bouwwerk voor gebruiken?	☐ Wonen ☑ Overige gebruiksfuncties
Geef aan waar u het bouwwerk voor gaat gebruiken.	Windturbine, zie bijlage 1

8 Gebruiksfuncties

In onderstaande tabel staan in de eerste kolom mogelijke gebruiksfuncties die in een bouwwerk kunnen voorkomen. Vul voor alle gebruiksfuncties die voor u van toepassing zijn het aantal personen, de totale gebruiksoppervlakte en de totale vloeroppervlakte van het verblijfsgebied in m2 in hele getallen in.

Gebruiksfunctie	Aantal personen	Gebruiksoppervlakte (m2)	Verblijfsoppervlakte (m2)
Bijeenkomst	-	-	-
Cel	-	-	-
Gezondheidszorg	-	-	-
Industrie	-	-	-
Kantoor	-	-	-
Logies	-	-	-
Onderwijs	-	-	-
Sport	-	-	-
Winkel	-	-	-
Overige gebruiksfuncties	-	-	-

9 Uiterlijk bouwwerk/welstand

Beschrijf van de onderstaande onderdelen de materialen en kleuren die u voor het bouwwerk gebruikt. U mag het veld leeg laten als u materialen en kleuren in de bijlagen vermeldt

Onderdelen	Materiaal	Kleur
Gevels	-	-
- Plint gebouw	-	-
- Gevelbekleding	-	-
- Borstweringen	-	-
- Voegwerk	-	-
Kozijnen	-	-
- Ramen	-	-
- Deuren	-	-
- Luiken	-	-
Dakgoten en boeidelen	-	-
Dakbedekking	-	-

Vul hier overige onderdelen en bijbehorende materialen en kleuren in. -

10 Mondeling toelichten

Ik wil mijn bouwplan mondeling toelichten voor de welstandscommissie/ stadsbouwmeester.

- ☐ Ja
- ☑ Nee

Handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening

1 Handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening

Met welke regels voor ruimtelijke ordening zijn de voorgenomen werkzaamheden in strijd?	☑ Bestemmingsplan ☐ Beheersverordening ☐ Exploitatieplan ☐ Regels op grond van de provinciale verordening ☐ Regels op grond van een AMvB ☐ Regels van het voorbereidingsbesluit
Beschrijf hoe en in welke mate de voorgenomen werkzaamheden in strijd zijn met de regels voor ruimtelijke ordening.	Zie bijlage 1
Beschrijf het huidige gebruik van de gronden of het bouwwerk.	Zie bijlage 1
Beschrijf het beoogde gebruik van de gronden of het bouwwerk.	Zie bijlage 1
Beschrijf de gevolgen van het beoogde gebruik voor de ruimtelijke ordening.	Zie bijlage 1
Is het beoogde gebruik tijdelijk van aard?	☐ Ja ☑ Nee
Hebt u een rapport nodig waarin de archeologische waarde van het terrein dat zal worden verstoord in voldoende mate is vastgelegd?	☐ Ja ☑ Nee
Wordt er afgeweken van het exploitatieplan?	☐ Ja ☑ Nee

Bijlagen

Formele bijlagen

Naam bijlage	Bestandsnaam	Type	Datum ingediend	Status document
Bijlage 1 Toelichting op de aanvraag	Bijlage 1 Toelichting op de aanvraag definitief V1.0.pdf	Gegevens Handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening	21-06-2022	In behandeling
Bijlage 2 Voorbeeld aangezicht VestasV80	Bijlage 2 - voorbeeld aangezicht Vestas V80.pdf	Plattegronden, doorsneden en detailtekeningen bouwen complexere bouwwerken	21-06-2022	In behandeling
Bijlage 3a ruimtelijke onderbouwing	Bijlage 3a GROB WT Hitzum.pdf	Bestemmingsplan, beheersverordening en bouwverordening complexere bouwwerken Installaties complexere bouwwerken Gezondheid complexere bouwwerken Overige gegevens veiligheid Brandveiligheid Gegevens en bescheiden over veiligheid en het voorkomen van hinder t.b.v. bouwwerkzaamheden Constructieve veiligheid complexere bouwwerken Plattegronden, doorsneden en detailtekeningen bouwen complexere bouwwerken Gegevens tunnelveiligheid Bruikbaarheid bouwwerk Gelijkwaardigheid Welstand Energiezuinigheid en milieu Kwaliteitsverklaringen Gegevens Handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening	21-06-2022	In behandeling
Bijlage 3b Rapport radarhinder	Bijlage 3b GROB WT Hitzum Bijlage 2.pdf	Anders	21-06-2022	In behandeling
Bijlage 4 Machtiging	Bijlage 4 - Machtiging.pdf	Anders	21-06-2022	In behandeling
Bijlage 5 Melding AIM	Bijlage 5 melding AIM.pdf	Anders	21-06-2022	In behandeling
Bijlage 6 Technische info voorbeeldturb.	Bijlage 6 - Technische info voorbeeldturbi-nes.pdf	Anders	21-06-2022	In behandeling

Kosten

Bouwen

Overig bouwwerk bouwen

Wat zijn de geschatte kosten in euro's (exclusief BTW)?	0

Projectkosten

Wat zijn de geschatte kosten voor het totale project in euro's (exclusief BTW)?	0

Toelichting op de aanvraag

Repowering Windturbine Dorpsmolen Hitzum

Moleferiening Ut ’e Lijte

720144 | Definitief V.1

14-6-2022

Pondera

Hoofdvestiging Nederland
Amsterdamseweg 13
6814 CM Arnhem
088 – pondera (088-7663372)
info@ponderaconsult.com

Postadres
Postbus 919
6800 AX Arnhem

Vestiging South East Asia
Jl. Mampang Prapatan XV no 18
Mampang
Jakarta Selatan 12790
Indonesia

Vestiging North East Asia
Suite 1718, Officia Building 92
Saemunan-ro, Jongno-gu
Seoul Province
Republic of Korea

Colofon

Soort document
Toelichting op de aanvraag

Projectnaam
Repowering Windturbine Dorpsmolen Hitzum

Versienummer
Definitief V.1

Datum
14-6-2022

Project nummer
720144

Opdrachtgever
Moleferiening Ut 'e Lijte

Auteur
Richelle Roozenboom

Nagekeken door
Dion Oude Lansink

Disclaimer
In het onderzoek is gebruik gemaakt van algemeen geaccepteerde uitgangspunten, modellen en informatie die ten tijde van het opstellen van dit rapport ter beschikking stonden. Aanpassingen in de uitgangspunten, modellen of gebruikte gegevens kunnen leiden tot andere uitkomsten. De aard en de nauwkeurigheid van de gebruikte gegevens voor het onderzoek bepalen in belangrijke mate de nauwkeurigheid en de onzekerheden van de berekende uitkomsten. Pondera is niet aansprakelijk voor gederfde inkomsten of schade die wordt geleden door opdrachtgever(s) en/of derden uit conclusies die gebaseerd zijn op gegevens die niet van Pondera afkomstig zijn. Deze rapportage is opgesteld met de intentie dat deze alleen gebruikt wordt door de opdrachtgever en slechts voor het doel waarvoor de rapportage is opgesteld. Er mag geen beroep worden gedaan op de informatie uit deze rapportage voor andere doeleinden zonder schriftelijke toestemming van Pondera. Pondera is niet verantwoordelijk voor de consequenties die kunnen voortvloeien uit het oneigenlijk gebruik van de rapportage. De verantwoordelijkheid voor het gebruik van (de analyse, resultaten en bevindingen in) de rapportage blijft bij de opdrachtgever. De Rechtsverhouding opdrachtgevers – architect, ingenieur en adviseur conform DNR 2011 is te allen tijde van toepassing. Pondera werkt met een kwaliteitsmanagementsysteem dat door EIK gecertificeerd is volgens de ISO 9001:2015 norm.

EIK ISO 9001:2015 gecertificeerd

Inhoudsopgave

1 Toelichting op de aanvraag 2
1.1 Inleiding 2
1.2 Procedure en bevoegd gezag 2
1.3 Onderdelen van de aanvraag 3
1.4 Flexibiliteit in de vergunning 3
1.5 Overige vergunningen 4
1.6 Gegevens initiatiefnemer 4
1.7 Leeswijzer 5

2 Locatie 6
2.1 Inleiding 6
2.2 Omschrijving locatie 6
2.3 Eigendomssituatie 7

3 Het bouwen van een bouwwerk 8
3.1 Inleiding 8
3.2 Type bouwwerk 8
3.3 Flexibiliteit in windturbinekeuze 9
3.4 Fundatie 10
3.5 Vloeroppervlak en inhoud 11
3.6 Gebruik 11
3.7 Planning en kosten 11

4 Afwijken van het bestemmingsplan 12
4.1 Inleiding 12
4.2 Huidige bestemming 12
4.3 Toekomstige bestemming 15
4.4 Ruimtelijke onderbouwing 15

Bijlagen

Bijlage 1: Toelichting op de aanvraag (onderhavig document)
Bijlage 2: aangezichtstekeningen
Bijlage 3a: Goede Ruimtelijke Onderbouwing
Bijlage 3b: Rapport radarhinder
Bijlage 4: Machtiging Pondera door Joulz
Bijlage 5: Melding AIM
Bijlage 6: Tekeningen voorbeeldturbines

1 Toelichting op de aanvraag

1.1 Inleiding

Moleferiening Ut ‘e Lijte (vereniging Dorpsmolen Hitzum) is voornemens om een windturbine te realiseren ter vervanging van een bestaande windturbine te Hitzum. In Figuur 1.1 is het plangebied met de ligging van de huidige en van de beoogde windturbine aangeduid.

Afwijking bestemmingsplan

Voor de realisatie van de vervangende windturbine is een omgevingsvergunning noodzakelijk voor het afwijken van het bestemmingsplan als bedoeld in artikel 2.12, lid 1, onder a, sub 3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

De voorliggende rapportage dient als ‘toelichting op de aanvraag’ in de omgevingsvergunning voor de afwijking van het geldende bestemmingsplan.

Figuur 1.1 Ligging plangebied

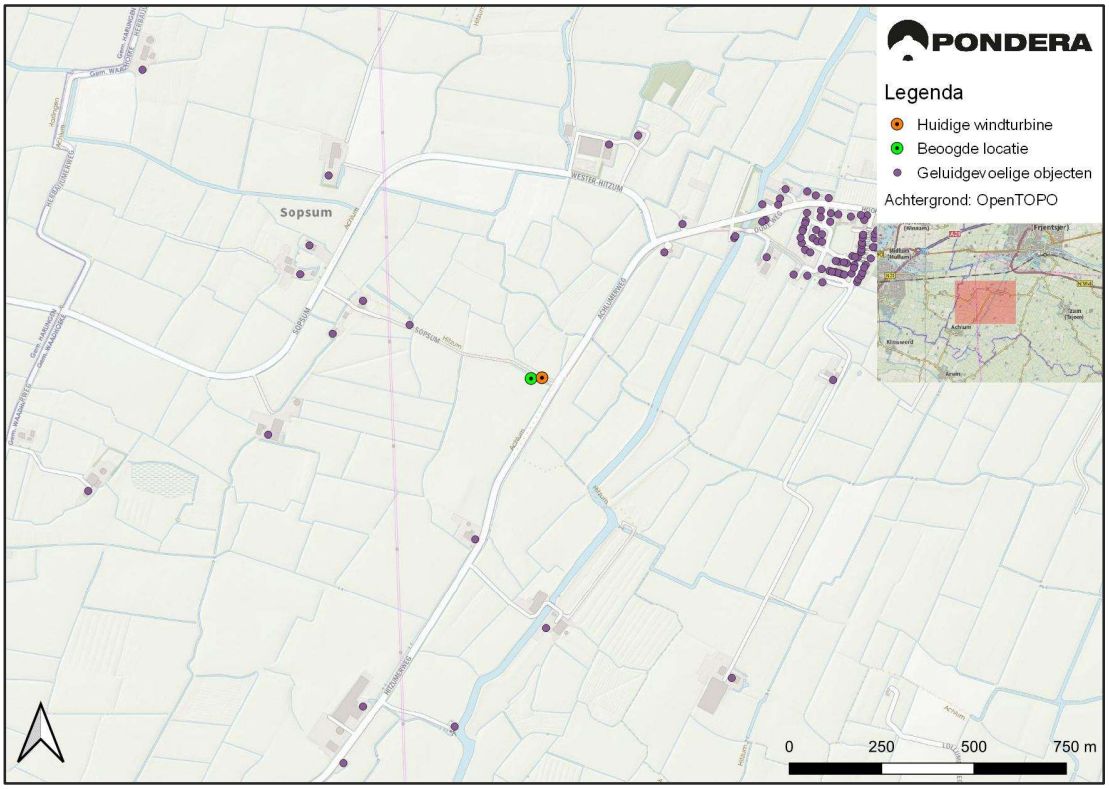

Bron: Pondera Consult

1.2 Procedure en bevoegd gezag

De bouw van de windturbine is vergunningplichtig op grond van artikelen 2.1 lid onder a en c van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo). Het vermogen van de windturbine ligt pas vast wanneer een definitief turbinetype wordt gekozen, maar is niet meer dan 5 MW. Voor een windturbine met een

opgesteld vermogen tot 5 MW is de gemeente Waadhoeke op basis van artikel 9e van de Elektriciteitswet 1998 (Ew 1998) bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning.

Op de aanvraag is de uitgebreide voorbereidingsprocedure conform afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing.

Voor het in werking nemen van de windturbine is een melding activiteitenbesluit (AIM) gedaan. In bijlage 5 is een pdf van deze melding opgenomen.

1.3 Onderdelen van de aanvraag

Moleferiening Ut 'e Lijte vraagt een omgevingsvergunning in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) aan voor:

- Het bouwen van een bouwwerk zijnde een windturbine (artikel 2.1, lid 1, onder a Wabo);
- het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met het bestaande ruimtelijk plan (artikel 2.1, lid 1, onder c Wabo).

Onderhavige aanvraag voorziet in de bouw van een windturbine en het afwijken van het bestemmingsplan. Overige bijbehorende voorzieningen, zoals elektrische infrastructuur wordt nog nader uitgewerkt. Hiervoor zal, indien benodigd, op een later tijdstip een afzonderlijke vergunningaanvraag worden gedaan.

Voor de aanvraag is gebruik gemaakt van het Omgevingsloket Online (OLO). In het aanvraagformulier wordt op verschillende plekken naar onderhavige document verwezen (bijlage 1). Dit document vormt een toelichting op de via het OLO ingediende aanvraag. Daar waar in het OLO een 0 is opgegeven, kan dit op twee manieren geïnterpreteerd worden:

1. Het betreft daadwerkelijk een hoeveelheid van 0 of het komt 0 keer voor;
2. In dit document is een toelichting op de gevraagde informatie opgenomen, omdat deze informatie niet met enkel een getal is te beschrijven. De voor het OLO benodigde tabellen zijn zoveel mogelijk in dit document opgenomen, of als bijlage aan het OLO toegevoegd.

1.4 Flexibiliteit in de vergunning

De aanvrager vraagt een Omgevingsvergunning aan (voor de onderdelen bouw en uitvoeren van een werk), waarin enige mate van flexibiliteit is opgenomen. De aanbesteding van de windturbine vindt op een later moment plaats. Bij de aanbesteding vindt pas de selectie en nadere specificatie van het windturbinetype plaats.

Dit betekent dat voor het onderdeel bouwen een vergunning wordt aangevraagd op basis van de maximale en minimale afmetingen voor de ashoogte, rotordiameter en de tiphoogte en de maximale dimensionering van de funderingen. Voor de aanvraag voor het onderdeel milieu is in onderhavige aanvraag per relevant milieuaspect gekeken naar de maximale impact van deze bandbreedte op de omgeving. Daarmee wordt aangetoond dat, ongeacht de uitkomst van de selectie van een windturbinetype, aan de normen (o.a. uit het Activiteitenbesluit) kan worden voldaan.

Gezien het bovenstaande wordt verzocht om in de Omgevingsvergunning deeltoestemming bouw, conform artikel 2.7 van de Ministeriele regeling omgevingsrecht (Mor), een voorschrift op te nemen waarin gesteld wordt dat de keuze voor een windturbinetype, inclusief gedetailleerd fundatieontwerp uiterlijk drie

weken voorafgaand aan de start van de bouw aan het bevoegd gezag gemeld dient te worden. Voor dit specifieke windturbine type moet op dat moment ook een rapport worden ingediend waaruit blijkt dat dit type binnen de bandbreedte zoals vergund past en aan alle wettelijke vereisten kan voldoen.

1.5 Overige vergunningen

Voor het project is geen ontheffing (soortenbescherming) of vergunning (gebieden) in het kader van de Wet natuurbescherming benodigd, zie ook de goede ruimtelijke onderbouwing, bijlage 3.

Ten behoeve van de uitvoering zijn er mogelijk ook vergunningen/meldingen vereist. Deze vergunningen/meldingen zullen te zijner tijd worden aangevraagd.

1.6 Gegevens initiatiefnemer

In onderstaande tabel worden de gegevens van de initiatiefnemer weergegeven. De initiatiefnemer is gelijk aan de aanvrager van de omgevingsvergunning.

Tabel 1.1 Gegevens initiatiefnemer

Bedrijf	
KvK-nummer	40005571
Statutaire naam	Moleferiening “Ut’e lijte”
Contactpersoon	
Voorletters	Wynia
Achternaam	J.
Functie	Voorzitter
Vestigingsadres bedrijf	
Straatnaam + Huisnummer	Noorderbuurt 3a
Postcode	8805 TD
Woonplaats	Hitzum
Contactgegevens	
Telefoonnummer	06-10567401
E-mailadres	jeljerwynia@gmail.com

De initiatiefnemer wordt bijgestaan door een adviesbureau. De aangegeven contactpersoon van het adviesbureau in onderstaande tabel is tevens de gemachtigde voor het indienen van de omgevingsvergunning.

Tabel 1.2 Gegevens gemachtigde

Bedrijf	**Pondera Consult B.V.**

Gemachtigde	
Voorletters	J.F.W.
Achternaam	Rijntalder
Functie	Directeur
Vestigingsadres bedrijf	
Postcode	6814 CM
Huisnummer	13
Straatnaam	Amsterdamseweg
Plaats	Arnhem
Contactpersoon	
Naam	Dion Oude Lansink
Functie	Technisch adviseur
Telefoonnummer	088-7663372
E-mailadres	d.oudelansink@ponderaconsult.com

1.7 Leeswijzer

Dit document volgt de opbouw van het formulier van het Omgevingsloket. In deze 'Toelichting op de aanvraag', waarnaar in het formulier wordt verwezen, wordt in hoofdstuk 1 ingegaan op het algemene deel van de aanvraag en bevat de informatie over aanvrager en indiener. Vervolgens wordt in hoofdstuk 2 de locatie van de windturbine nader beschreven. In hoofdstuk 3 wordt de aanvraag voor het bouwen van een bouwwerk toegelicht. Hoofdstuk 4 bevat de aanvraag voor handelen in strijd met het bestemmingsplan.

2 Locatie

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk beschrijft de locatie en positie van de windturbine.

2.2 Omschrijving locatie

Het plangebied ligt in de gemeente Waadhoeke, in het landelijke buitengebied op circa 700 meter ten zuidwesten van Hitzum waar de Achlumerweg overgaat in de Hitzumerweg. In Figuur 2.1 is de locatie van de huidige en de boogde windturbine in een ruimere omgeving weergegeven. In Figuur 2.2 zijn deze locaties ook weergegeven, maar dan van dichtbij.

Figuur 2.1 Ligging huidige (oranje stip) en beoogde (groene stip) windturbine in een ruimere omgeving

Bron: Google Maps

Figuur 2.2 Ligging huidige en beoogde windturbine

Bron: Pondera Consult

In Tabel 2.1 zijn de coördinaten weergegeven van de beoogde positie van de windturbine, ten opzichte van de positie van de huidige turbine.

Tabel 2.1 Coördinaten huidige en beoogde locatie in Rijksdriehoekstel (RD)

Windturbine	X	Y
Huidige locatie	162892	575065
Beoogde locatie	162863	575085

2.3 Eigendomssituatie

De grondeigenaar van perceel met kadastrale aanduiding Tjum F 506 is lid en oud bestuurder van de vereniging. Hij stemt in met de plaatsing van de windturbine op de beoogede locatie.

3 Het bouwen van een bouwwerk

3.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat de informatie ten behoeve van de aanvraag (omgevingsvergunning bouw, artikel 2.1, onder a Wabo) voor het bouwen van de windturbine op de in de vorige paragraaf beschreven locatie.

3.2 Type bouwwerk

Een windturbine is een serieproduct. Het ontwerp en de fabricage zijn gecertificeerd conform de internationale ontwerpnorm voor windturbines, de IEC 61400-1. De belangrijkste onderdelen van een windturbine zijn, ongeacht het type;

- de rotorbladen;
- de gondel waarin de generator zich bevindt;
- de mast;
- het fundament.

Deze onderdelen zijn in onderstaande figuur weergegeven.

Figuur 3.1 Algemeen aanzicht windturbine

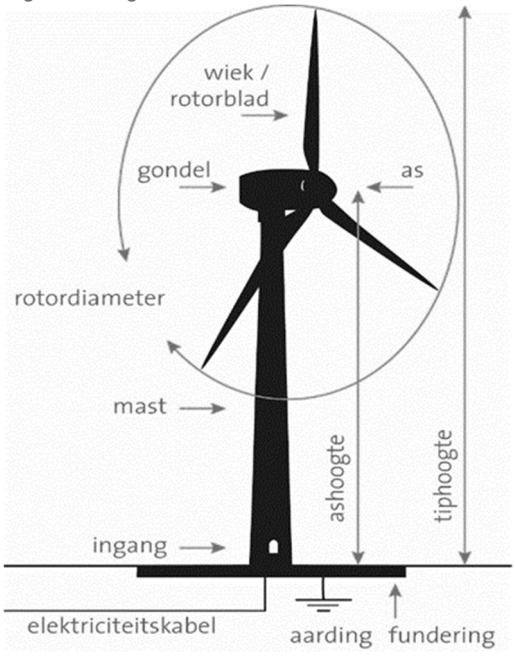

De hoofdonderdelen van de windturbine worden hieronder toegelicht:

- Drie rotorbladen die met de klok mee draaien;
- De gondel met generator die de hoofdonderdelen bevat waar de rotor aan bevestigd wordt;
- De generator voor het omzetten van de draaiing van de rotorbladen in elektriciteit;
- De hub is de naaf waar de rotorbladen aan bevestigd zijn;
- De transformator brengt de opgewekte elektriciteit naar een gewenst spanningsniveau. De elektriciteitskabel leidt de opgewekte stroom naar een transformatorstation;

- Bladadaptors, verbinden de rotorbladen met de hub (de 'neus' van de windturbine) waarmee de hoek van het rotorblad kan worden aangepast aan de heersende windomstandigheden;
- Het fundatieblok bestaat uit gewapend beton en wordt onderheid;
- De mast waarop de gondel wordt geplaatst zal rond en conisch gevormd zijn.

3.3 Flexibiliteit in windturbinekeuze

Zoals eerder aangegeven betreft het een flexibele aanvraag voor de bouw van één windturbine. De aanbesteding en daarmee definitieve keuze van de windturbines vindt op een later moment plaats. Daarom gaat deze aanvraag uit van een bandbreedte met maximale en minimale afmetingen voor de ashoogte, rotordiameter en de tiphoogte. Dit betekent voor het onderdeel bouwen dat een bandbreedte wordt opgenomen met maximale en minimale afmetingen voor de ashoogte, rotordiameter en de tiphoogte.

In onderstaande tabel zijn de minimale en maximale afmetingen van de windturbine weergegeven waarvoor een vergunning wordt aangevraagd. In bijlage 2 zijn als voorbeeld aanzichttekeningen opgenomen van windturbinetype Vestas V80 met een rotordiameter van 80 meter op een ashoogte van 60 meter. De te realiseren windturbine zal passen binnen de afmetingen zoals aangegeven op de aanzichttekeningen van bijlage 2.

Tabel 3.1 Bouwgerelateerde eigenschappen windturbines

Eigenschap	Met bandbreedte		Geen brandbreedte
	Minimaal	Maximaal	
Ashoogte (boven maaiveld)	40 meter	80 meter	-
Afmeting mastvoet (diameter)	1 meter	15 meter	-
Rotordiameter	40 meter	80 meter	-
Tiphoogte (ashoogte + halve rotordiameter; boven maaiveld)	60 meter	100 meter	-
Tiplaagte (ashoogte - halve rotordiameter; boven maaiveld)	20 meter	60 meter	-
Materiaal mast	-	-	Beton of staal of combinatie hiervan
Aantal rotorbladen	-	-	Drie
Kleurstelling mast	-	-	Lichtgrijs
Kleurstelling bladen	-	-	Lichtgrijs
Kleurstelling gondel	-	-	Lichtgrijs

Als bijlage 6 aan de aanvraag zijn ter informatie de technische gegevens van enkele voorbeeldturbines bijgevoegd die binnen de bandbreedte vallen die hierboven zijn beschreven (de as- en tiphoogtes kunnen iets groter zijn dan de bandbreedte maar die kunnen in de praktijk aan de eis worden aangepast).

Zoals aangegeven wordt voorafgaand aan de start van de bouw een definitieve keuze gemaakt voor een windturbinetype. Dit windturbinetype zal binnen de vergunde bandbreedte blijven. Verzocht wordt om in de vergunning een voorschrift op te nemen waarin gesteld wordt dat de keuze voor een windturbine uiterlijk drie maanden voorafgaand aan de start van de bouw aan het bevoegd gezag gemeld dient te worden. In de onderstaande tabel is aangegeven welke bescheiden en gegevens later, doch voor de start van de

bouw zullen worden aangeboden aan het bevoegd gezag, conform paragraaf 1.5 van het Besluit indieningsvereisten aanvraag bouwvergunning.

Tabel 3.2 In te leveren bescheiden en gegevens in de periode voorafgaand aan start bouw

Gegevens/bescheiden	Aanlevertermijn uiterlijk
Definitieve keuze windturbinetype	3 maanden voor start bouw
Rapportage akoestiek en slagschaduw voor definitieve windturbine	3 maanden voor start bouw
Ontwerpcertificaat IEC 61400-1	3 weken voor start bouw
Definitieve ontwerp fundatie windturbine (incl. sterkte- en constructieberekeningen)	3 maanden voor start bouw

3.4 Fundatie

De windturbine wordt bevestigd op een fundament. Dit fundament wordt indien nodig ondersteund met palen. Een fundatiepaal bestaat uit beton en wapeningsstaal en worden in de grond geslagen of geschroefd. Het wapeningsstaal wordt verbonden aan de wapening van het fundament.

Ter voorbereiding op de bouw vindt detailengineering van de fundatie plaats, op basis van sonderingen en het uiteindelijk gekozen windturbinetype. De fundering wordt specifiek afgestemd op de locatie van de individuele windturbine. De vereiste constructie- en sterkteberekeningen zullen dan ook – gezamenlijk met de exacte dimensies en detaillering van het fundament – uiterlijk drie weken voor de start van de bouw ter goedkeuring aan het bevoegd gezag worden voorgelegd.

Een principetekening van het fundament is in Figuur 3.2 weergegeven. In bijlage 6 zijn voorbeelden van turbines met daarbij technische tekeningen van voorbeeldfundamenten opgenomen. Het fundament voor de windturbine blijft binnen de afmetingen van Figuur 3.2.

De sokkel/poer kan een dikte hebben van circa 4 meter, waarvan maximaal 3 meter zich boven het maaiveld bevindt (dit is sterk afhankelijk van de turbine leverancier en het type turbine). Het aantal palen varieert eveneens. De diameter en lengte van de palen hangt sterk af van het uiteindelijke funderingsontwerp, van het type windturbine en van de lokale ondergrond bij de turbine. Veelal dient rekening te worden gehouden met paalschachtdiameters die groter zijn dan 450 mm. De lengte van de palen zal grofweg variëren tussen circa 15 meter en 30 meter.

Figuur 3.2 Principetekening fundament indicatief

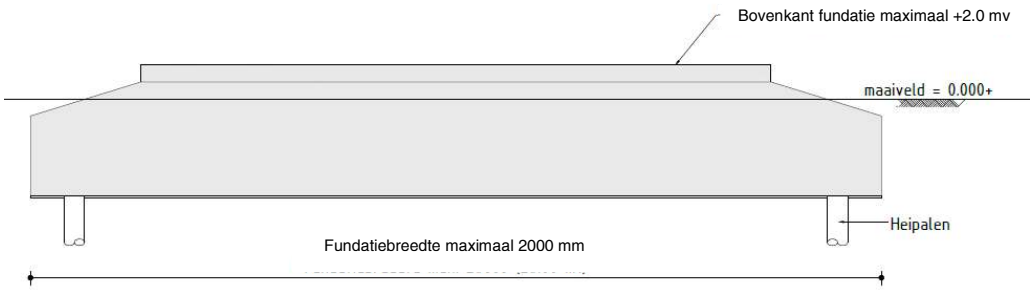

Voorlopig wordt uitgegaan van de grootste fundatieafmetingen.

3.5 Vloeroppervlak en inhoud

Bruto vloeroppervlak

De bruto oppervlakte van de vloer in de mastvoet van de turbine en de gondel wordt in Tabel 3.1 weergegeven. De oppervlakte van de mastvoet is gebaseerd op de maximale fundatiebreedte (20 meter diameter) en de bruto-oppervlakte van de gondel is gebaseerd op de maximale afmetingen van de gondel.

Bruto inhoud

De bruto inhoud van het bouwwerk (windturbine) is hier geïnterpreteerd als de bruto inhoud van de gondel. Deze ruimte is nagenoeg volledig gevuld met de generator en regelsystemen van de turbine. Met uitzondering van periodiek bezoek van onderhoudspersoneel is geen sprake van aanwezigheid van personen in deze ruimte. De bruto inhoud van de gondel is tevens in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 3.3 Bruto oppervlak en bruto inhoud per windturbine

Turbinetype	Bruto opp. vloer bij mastvoet (in m^2)	Bruto oppervlakte gondel (in m^2)	Bruto inhoud gondel (in m^3)
O.b.v. max. afmetingen	314	200	1000

3.6 Gebruik

Het gebruik bestaat uit één windturbine (bouwwerk), welke gebruikt wordt voor het opwekken van elektriciteit uit wind en 24 uur per dag in bedrijf is. De windturbine is niet bestemd voor het verblijf van personen, het betreft dan ook een onbemande machine installatie. Uiteraard is het bouwwerk wel toegankelijk voor inspectie, onderhoud en reparatie. Het betreft een bouwwerk met overige gebruiksfunctie.

3.7 Planning en kosten

De installatie van de turbine is gepland in 2023, de realisatie van de netaansluiting in 2022.

De bouwkosten kunnen nog niet in detail worden geven, omdat dit zal afhangen van het moment waarop de turbine wordt aangekocht en gebouwd. In overleg met het bevoegd gezag zal de hoogte van het legesbedrag worden afgestemd.

4 Afwijken van het bestemmingsplan

4.1 Inleiding

De realisatie van de nieuwe windturbine van de beoogde maximale omvang past niet binnen het geldende bestemmingsplan waardoor een planologische procedure noodzakelijk is. De afwijkingen betreffen:

1. De locatie van de nieuwe windturbine is circa 40 meter noordwestelijker dan de locatie van de bestaande windturbine. De coördinaten van de nieuwe turbine ligt nog net binnen de bestemming winturbine, maar de wieken en waarschijnlijk een deel van de mast inclusief fundatie ligt mogelijk net buiten het bestemmingsvlak “Windturbine” in de bestemming “Agrarisch”. Dit is in strijd met het bestemmingsplan. De wieken van de nieuwe turbine draaien ook deels buiten het bestemmingsvlak “Windturbine”, onduidelijk is of dit laatste is toegestaan volgens het bestemmingsplan.

2. De bestaande windturbine betreft een Micon M700/225 met een rotordiameter van 29,8 meter, een ashoogte van 30 meter en een tiphoogte van 45 meter. De nieuwe windturbine is heeft een maximale rotordiameter van 80 meter en een maximale tiphoogte van 100 meter. Op grond van artikel 46.2.2 van het bestemmingsplan zijn enkel nieuwe turbines toegestaan met een tiphoogte van maximaal de bestaande tiphoogte. De nieuwe turbine is op dat punt, ook voor zover gelegen binnen het bestemmingsvlak “Windturbine”, in strijd met het bestemmingsplan.

4.2 Huidige bestemming

Ter plaatse van de beoogde windturbine geldt het bestemmingsplan “Buitengebied 2013” (vastgesteld op 25 juni 2015) van de gemeente Waadhoeke. Op de locatie rust de enkelbestemming “Agrarisch” en de gebiedsaanduiding “Windturbine”. Zie Figuur 4.1 voor een uitsnede van het geldende bestemmingsplan.

Figuur 4.1 Uitsnede verbeelding “Bestemmingsplan Buitengebied 2013”

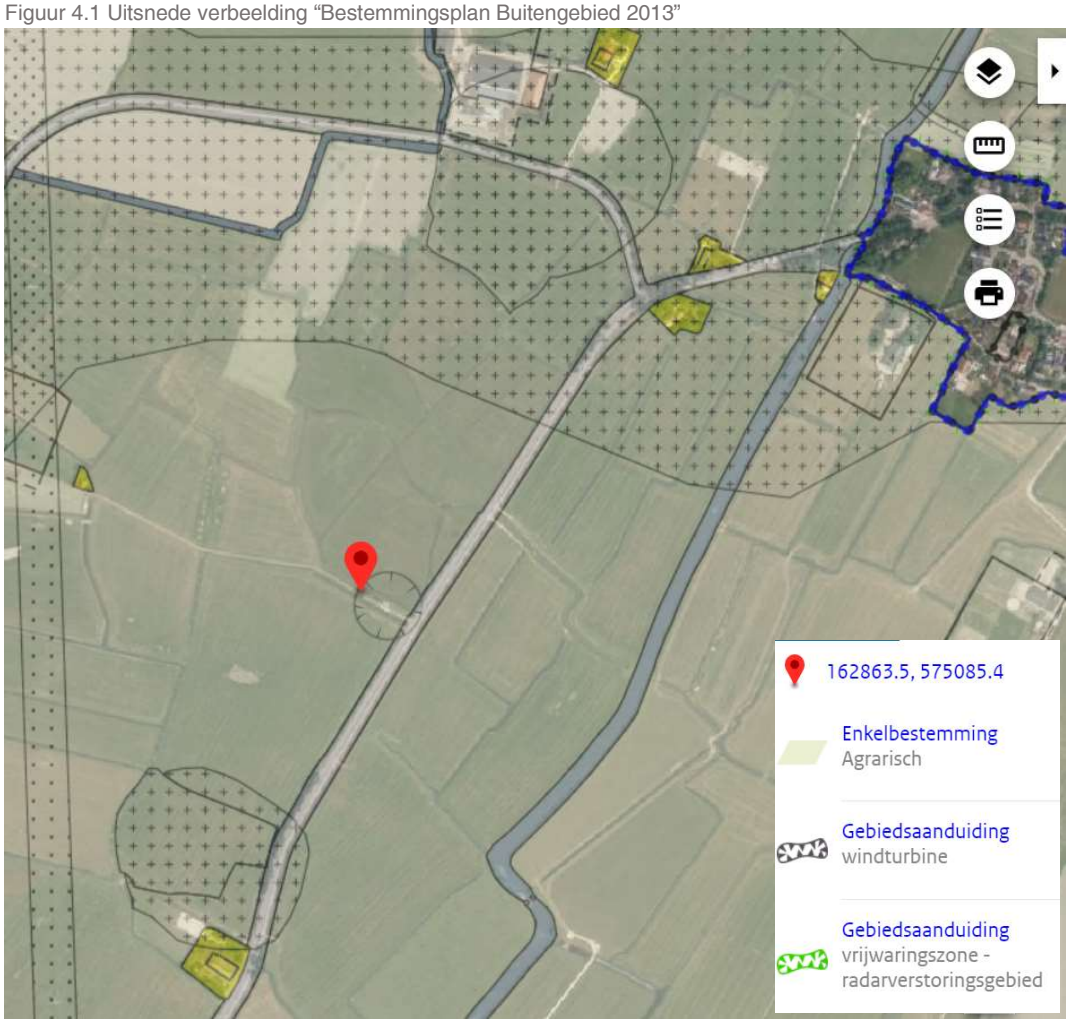

Bron: www.ruimtelijkeplannen.nl

De voor 'Agrarisch' aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. het agrarisch grondgebruik;
b. de uitoefening van het agrarisch bedrijf met een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, ter plaatse van de aanduiding “specifieke vorm van agrarisch - bedrijfskavel grondgebonden agrarisch bedrijf”;
c. de uitoefening van het agrarisch bedrijf met een grondgebonden en niet-grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, ter plaatse van de aanduiding “specifieke vorm van agrarisch - bedrijfskavel gemengd agrarisch bedrijf”;
d. de uitoefening van een agrarisch bedrijf in de vorm van een kwekerijbedrijf, ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van agrarisch - bedrijfskavel kwekerijbedrijf";
e. de uitoefening van het agrarisch bedrijf als genoemd in 3.1 onder b, c of d in combinatie met:
    1. een pensionstalling met oefenhal voor paarden, ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van agrarisch - pensionstalling";
    2. een wormenkwekerij, ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van agrarisch - wormenkwekerij";

3. een zorgfunctie, ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van maatschappelijk - zorgfunctie";
4. een loonbedrijf, ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van bedrijf - loonbedrijf";
5. een boerderijwinkel, ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van detailhandel - boerderijwinkel";

f. het wonen ten behoeve van de agrarische bedrijfsvoering, ter plaatse van een bedrijfskavel;
g. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden van het open landschap;
h. het behoud, het herstel en de ontwikkeling van kleine natuur- en landschapselementen;
i. volkstuinen zonder bijbehorende gebouwen en overkappingen, ter plaatse van de aanduiding "volkstuin";
j. een ijsbaan zonder bijbehorende gebouwen en overkappingen, ter plaatse van de aanduiding "ijsbaan";
k. een gronddepot, ter plaatse van de aanduiding "gronddepot";

met daaraan ondergeschikt:

l. een mestvergistingsinstallatie, ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van agrarisch - mestvergistingsinstallatie";
m. een paardrijbak met bijbehorende afscheiding, ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van agrarisch - paardrijbak";
n. een kleinschalig kampeerterrein, ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van recreatie - minicamping";
o. doeleinden van natuurontwikkeling en agrarisch natuurbeheer;
p. kleinschalige duurzame energieopwekking;
q. nutsvoorzieningen;
r. extensief dagrecreatief medegebruik;
s. ontsluitingswegen en agrarische kavelpaden;
t. openbare fiets- en wandelpaden;
u. waterhuishoudkundige voorzieningen, waaronder waterberging;

met de daarbijbehorende:

v. bedrijfsgebouwen en overkappingen;
w. bedrijfswoningen, al dan niet in combinatie met ruimte voor:
    1. een aan-huis-verbonden beroep;
    2. een kleinschalige bedrijfsmatige activiteit;
    3. logies met ontbijt ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van recreatie - logies met ontbijt";
x. bedrijfswoning ten behoeve van de huisvesting van derden, al dan niet in combinatie met ruimte voor een aan-huis-verbonden beroep dan wel een kleinschalige bedrijfsmatige activiteit, ter plaatse van de aanduiding "specifieke vorm van wonen - plattelandswoning";
y. bestaande torensilo's;
z. teeltondersteunende kassen;
aa. veldschuren, ter plaatse van de aanduiding “specifieke vorm van agrarisch - veldschuur”;
bb. aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen bij bedrijfswoningen;
cc. tuinen, erven en terreinen ter plaatse van een bedrijfskavel;

dd. bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

waarbij:

1. ter plaatse van de aanduiding "specifieke bouwaanduiding - waardevolle hoofdvorm", het behoud en het herstel van de bestaande hoofdvormen van de cultuurhistorisch waardevolle boerderijpanden wordt nagestreefd, zoals die zijn beschreven in Bijlage 5 van de toelichting;
2. ter plaatse van de aanduiding "karakteristiek", de instandhouding van de bestaande karakteristieke waarden van bouwwerken wordt nagestreefd, zoals die zijn beschreven in Bijlage 5 van de toelichting.

De met gebiedsaanduiding “Windturbine” aangewezen gronden zijn bestemd voor:

a. De voor 'windturbine' aangeduide gronden zijn mede bestemd voor solitaire windturbines.

Omdat de windturbine niet volledig binnen de gebiedsaanduiding “Windturbine” valt laat het geldende bestemmingsplan de realisatie van de windturbine niet toe. Derhalve is er een afwijking van het geldende bestemmingsplan noodzakelijk.

4.3 Toekomstige bestemming

In de toekomstige situatie is de locatie bestemd voor “Windturbine en bijbehorende voorzieningen”. Op deze locatie wordt het door middel van de omgevingsvergunning toegestaan een windturbine te bouwen met de maximale afmetingen zoals in deze aanvraag opgenomen.

4.4 Ruimtelijke onderbouwing

Voorwaarde voor het verlenen van een vergunning in afwijking van het ruimtelijk plan is dat het project niet in strijd mag zijn met de goede ruimtelijke ordening. In bijlage 3 is een goede ruimtelijke onderbouwing, inclusief bijbehorende bijlagen opgenomen.

getekend met Stabicad ®

40m

Rotordiameter 80m

2.17m

As-hoogte 60m

Zijaanzicht

Peil (maaiveld)
Bovenkant fundatie
35cm onder maaifeld

Vooraanzicht

Nieuwe molen
Vestas V80 2000kW

Kadastraal:
Gemeente Tjum
Sectie F
Nunner 505/506

3,018 m

Zij-aanzicht

Fundatie

10m

1.5m

1x HDPEØ110 tbv Trafo

5x HDPEØ40 tbv Diversen

Nieuwe fundering

CODE	GEWIJZIGD	GET.	GEK.	OMSCHRIJVING

PROJEKT: TWF20075 Molenferiening "Ut'e Lijte" Hitsum
BETREFT: Tekening WABO locatie Windturbine Hitzum
Hitzumerweg 4 8806TR Achlum
Nieuwe molen Vestas V80 2000kW

DATUM	2021-06-10
GETEKEND	WA
SCHAAL	1:100
FORMAAT	A0
TEK.NR.	TWF20075-1

The Wind Factory international
Johan v Hasseltweg 39-b
1021 KN Amsterdam
Tel: +31 (0)85 0706688

Beh.
03 AUG. 2022

provinsje fryslân
provincie fryslân

postbus 20120
8900 hm leeuwarden
tweebaksmarkt 52
(058) 292 59 25

www.fryslan.frl
provincie@fryslan.frl
www.twitter.com/provfryslan

College van burgemeester en wethouders
van de gemeente Waadhoeke
Postbus 58
8800 AB FRANEKER

Leeuwarden, 1 augustus 2022
Verzonden, 01 AUG. 2022

Ons kenmerk	:	02018217
Afd./Opgave	:	Omgevingszaken
Behandeld door	:	Omgevingszaken / (058) 292 59 25 of romte@fryslan.frl
Uw kenmerk	:	
Bijlage(n)	:	
Onderwerp	:	advies vooroverleg omgevingsvergunning Dorpsmolen Achlumerweg Hitzum

Geacht college,

Op 28 juni 2022 is bovengenoemde voorontwerp omgevingsvergunning ter advisering ontvangen.

De provinciale belangen in de omgevingsvergunning zijn op een juiste wijze verwerkt.

De omgevingsvergunning geeft voor het overige aanleiding tot de volgende opmerkingen.

Natuur (cat.4, streekplan en/of goede ruimtelijke ordening)
De turbine wordt gebouwd op een agrarisch perceel met intensief gebruikt grasland. Er zal voorafgaand aan de bouw een quickscan worden uitgevoerd om uit te sluiten dat er verstoring van algemene soorten plaatsvindt. Ik adviseerom de uitvoering van de quickscan als voorwaarde op te nemen in de vergunning. (cat. 4)

Stikstof (cat.4, streekplan en/of goede ruimtelijke ordening)
Er is geen Aeriusberekening uitgevoerd. Ik adviseer deze alsnog toe te voegen.

provinsje fryslân
provincie fryslân

Voor de betekenis van de categorie-aanduiding verwijs ik naar de brief van Gedeputeerde Staten van 8 februari 2019, betreffende 'Aanpassing Notitie Inwerkingtreding Verordening Romte Fryslân'.

Hoogachtend,

Namens het college van Gedeputeerde Staten,

ValidSigned by A.J. Tack
on 01-08-2022

mevr. A.J. Tack
afdelingshoofd Omgevingszaken a.i.

provinsje fryslân

Ons kenmerk: 02018217

Rijksvastgoedbedrijf
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Gemeente Waadhoeken
T.a.v. Dhr. Andela
Postbus 58
8800 AB Franeker
Nederland

Rijksvastgoedbedrijf
Directie Vastgoedbeheer
Assetmanagement

Postbus 16169
2500 BD Den Haag
www.rijksvastgoedbedrijf.nl

Contactpersoon
Mevr. Dagdelen

M 06 250 11 796
seda.dagdelen@rijksoverheid.nl

Ons kenmerk
5160863

BTW nummer
NL8563.05.765.B.01

KVK nummer
65890604

IBAN
NL75 INGB 0705 0026 24

BIC
INGBNL2A

Datum 4 augustus 2022
Betreft Geen bezwaar Windturbine, Hitzum

Geachte heer Andela,

De Commando Luchtstrijdkrachten van het ministerie van Defensie heeft het radarverstoringsonderzoek van de vervanging en opschaling van windturbine Hitzum, gelegen in de gemeente Waadhoeke, met TNO referentie DHW-2021-RT-100342664 d.d. 2 december 2021 beoordeeld.

De toetsing is uitgevoerd conform het gestelde in art. 2.5 vierde lid van de Regeling Algemene Regels Ruimtelijke Ordening.

Het ministerie van Defensie komt tot de conclusie dat voor zowel het MASS radarsysteem als de smart–L radar op de locatie Herwijnen en de drie alternatieve locaties, de door dit windpark veroorzaakte radarverstoring binnen de gestelde limieten blijft. Ook is vastgesteld dat de windturbine geen gevolgen heeft voor de vliegprocedures van de vliegbasis Leeuwarden.

Het ministerie van Defensie kan zich vinden in de onderzoeksresultaten van TNO en ziet daarnaast ook geen andere bezwaren om zich tegen dit initiatief te keren. Wijzigingen op wat door TNO is getoetst, dienen opnieuw voor akkoord voorgelegd te worden aan het ministerie van Defensie.

Dit betekent dat het ministerie van Defensie geen bezwaren heeft tegen het vervangen van de windturbine conform het plan wat is beoordeeld door TNO met kenmerk DHW-2021-RT-100342664.

Rijksvastgoedbedrijf
Directie Vastgoedbeheer
Assetmanagement

Datum
4 augustus 2022

Graag ontvangt de contactpersoon van het Rijksvastgoedbedrijf een maand voor aanvang van de werkzaamheden de startdatum. Zodoende kan Commando Luchtstrijdkrachten tijdig de luchtvaartkaarten aanpassen en luchtvarenden informeren, temeer omdat deze specifieke windturbine zich in een aanvliegroute van de vliegbasis Leeuwarden bevindt.

Met vriendelijke groet,

De staatsecretaris van Defensie,
Namens deze,

Iwan van der Wardt

Iwan van der Wardt
Clusterhoofd Ruimtelijke belangenbehartiging

Item	Symbol	Value [m]
Rotor diameter	K1	40-80
Total height	K2	60-100
Hub height above ground	N3	40-80

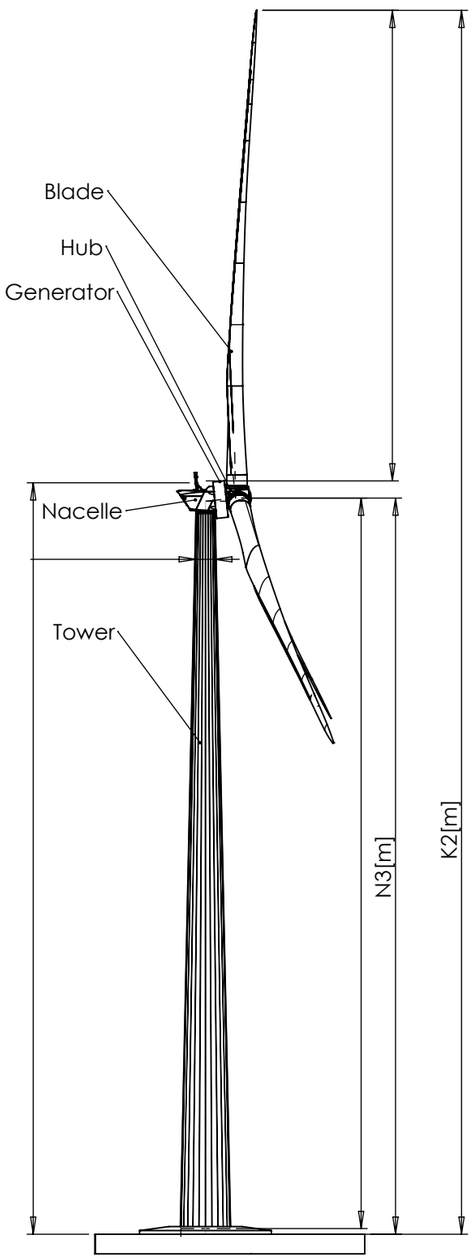

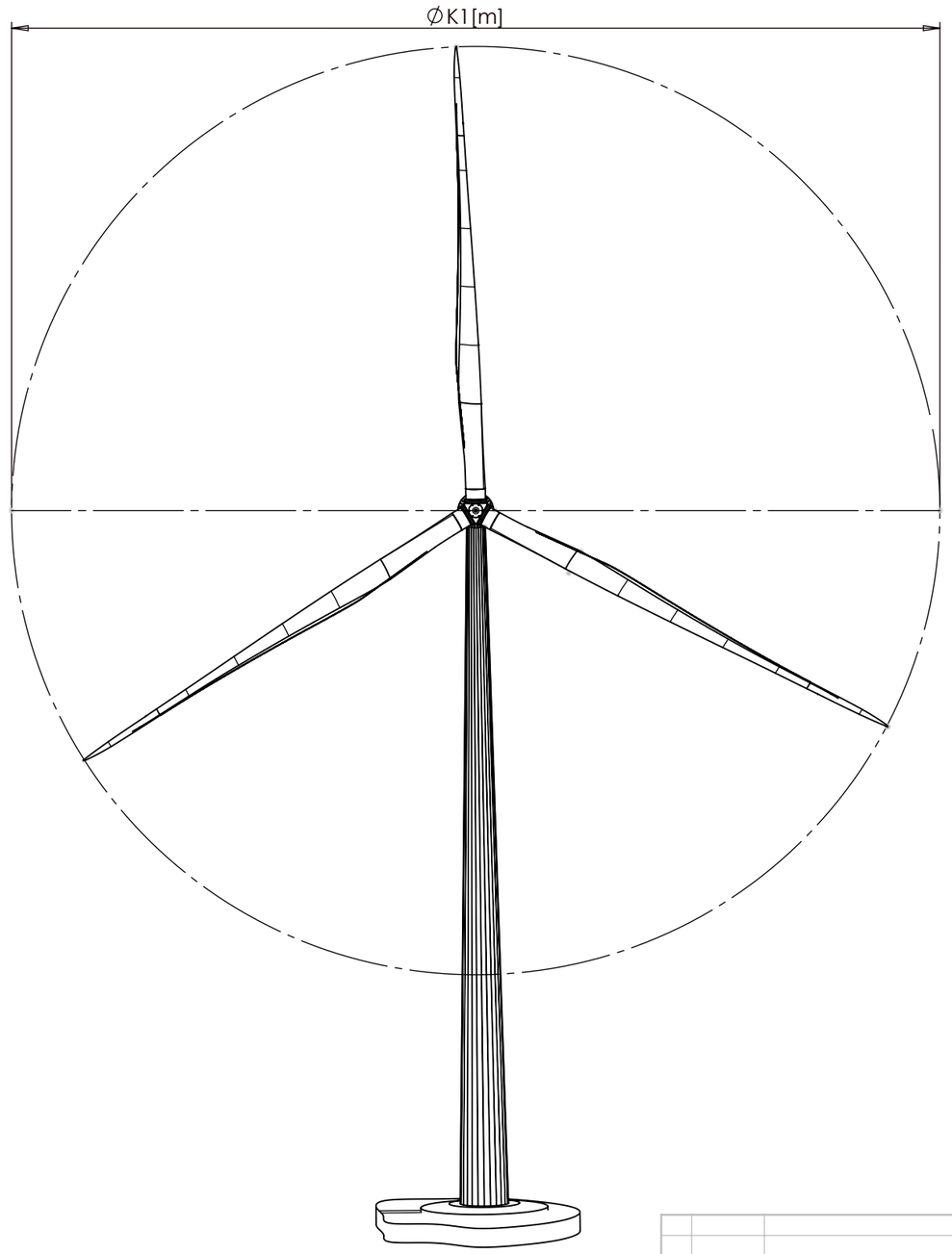

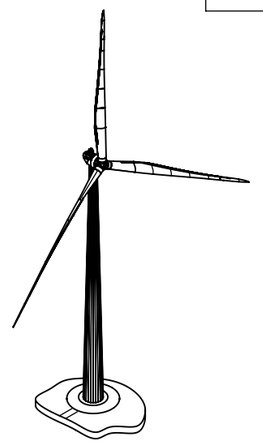

720144
16 juni 2022

Goede ruimtelijke onderbouwing **Repowering Windturbine Dorpsmolen Hitzum**

Moleferiening Ut ‘e Lijte

Definitief v1.0

Duurzame oplossingen in
energie, klimaat en milieu

Postbus 919
6800 AX Arnhem
Telefoon (088) PONDERA

Documenttitel	Goede ruimtelijke onderbouwing Repowering Windturbine Dorpsmolen Hitzum
Soort document	Definitief v1.0
Datum	16 juni 2022
Projectnummer	720144
Opdrachtgever	Moleferiening Ut ‘e Lijte
Auteur	Dion Oude Lansink
Vrijgave	Jorieke Letteboer

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding 1

1.1 Aanleiding 1
1.2 Ligging plangebied 1
1.3 Geldend bestemmingsplan 2
1.4 Juridisch kader 3
1.5 Leeswijzer 4

2 Beleid 5

2.1 Mondiaal en Europees beleid 5
2.2 Rijksbeleid 6
2.3 Provinciaal beleid 9
2.4 Regionaal beleid 10
2.5 Gemeentelijk beleid 11
2.6 Conclusie beleid 11

3 Huidige situatie 12

3.1 Functionele structuur 12

4 Planbeschrijving 14

4.1 Beschrijving van het plan 14

5 Onderzoek 16

5.1 Uitgangspunten 16
5.2 Visualisaties 16
5.3 Geluid 20
5.4 Slagschaduw 25
5.5 Veiligheid 29
5.6 Natuur 34
5.7 Cultuurhistorie 36
5.8 Waterhuishouding 37
5.9 Vliegverkeer en radar 39
5.10 Bodemkwaliteit 41
5.11 Straalverbindingen 42
5.12 Niet-gesprongen explosieven 42
5.13 Bedrijven en milieuzonering 43
5.14 Luchtkwaliteit 43

5.15 Gezondheid 44
5.16 Eindconclusie 51

6 Economische uitvoerbaarheid 53

7 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 54

Bijlagen

Bijlage 1 Geluid- en slagchaduwonderzoek
Bijlage 2 TNO radartoets
Bijlage 3 Artikelen effect op soorten
Bijlage 4 Vergunningcheck waterschap / Watertoets

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Moleferiening Ut ‘e Lijte (vereniging Dorpsmolen Hitzum) is voornemens om een windturbine te realiseren ter vervanging van een bestaande windturbine te Hitzum.

Afwijking bestemmingsplan

Voor de realisatie van de vervangende windturbine is een omgevingsvergunning noodzakelijk voor het afwijken van het bestemmingsplan als bedoeld in artikel 2.12.1.a.3 Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

De voorliggende rapportage dient als ‘goede ruimtelijke onderbouwing’ (de wetgever gebruikt deze term) in de omgevingsvergunning voor de afwijking van het geldende bestemmingsplan.

1.2 Ligging plangebied

Het plangebied ligt in de gemeente Waadhoeke, in het landelijke buitengebied op circa 700 meter ten zuidwesten van Hitzum waar de Achlumerweg overgaat in de Hitzumerweg.

Figuur 1.1 Plangebied windturbine Dorpsmolen Hitzum

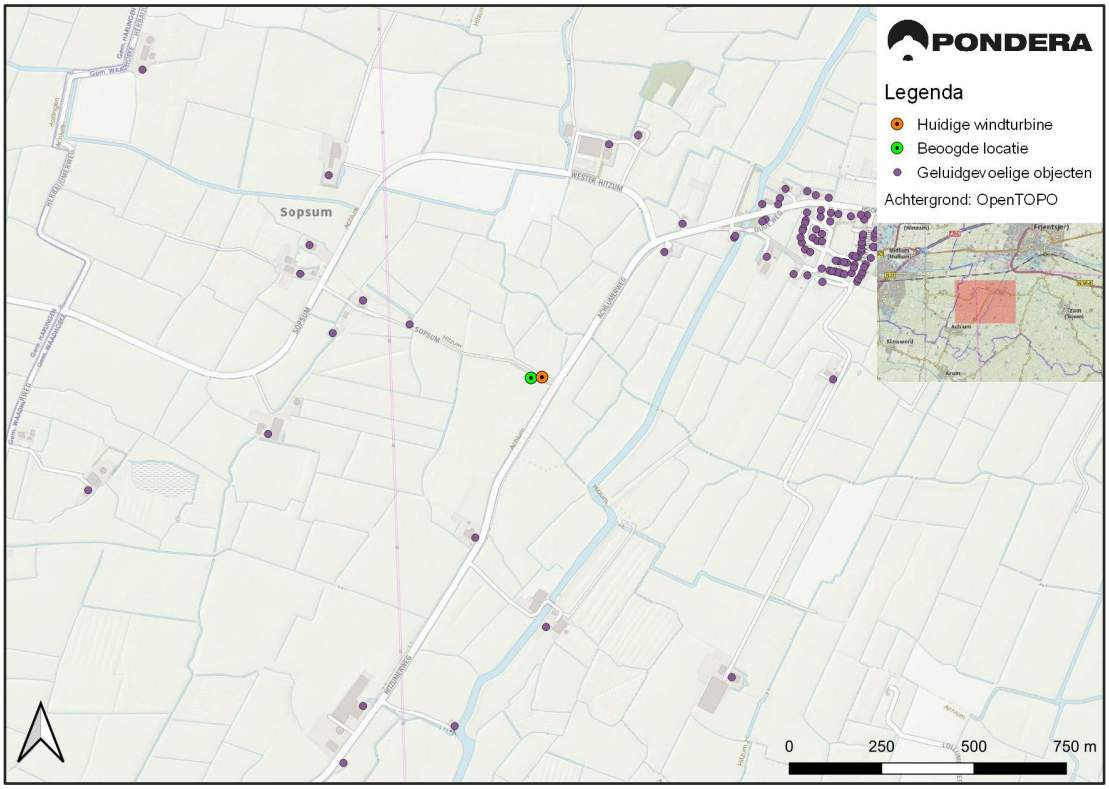

Bron: Pondera Consult

1.3 Geldend bestemmingsplan

Ter plaatse van het plangebied geldt bestemmingsplan “Bestemmingsplan Buitengebied 2013” (NL.IMRO.0070.BPBUITENGEBIED2013-VAS2), vastgesteld door de gemeente Franekeradeel op 25 juni 2015. Franekeradeel is op 1 januari 2018 met andere gemeenten gefuseerd in de nieuwgevormde gemeente Waadhoeke.

Ter plaatse van de geplande windturbine gelden de bestemmingen: ‘Agrarisch’ en ‘Windturbine’.

Figuur 1.2 Uitsnede verbeelding “Bestemmingsplan Buitengebied 2013”

Bron: www.ruimtelijkeplannen.nl

In het bestemmingsvlak “windturbine” zijn de volgende regels relevant:

46.2.1 Aanduidingsomschrijving
De voor ‘windturbine’ aangeduide gronden zijn mede bestemd voor solitaire windturbines.

46.2.2 Bouwregels
- Voor het bouwen van solitaire windturbines gelden de volgende regels:

een windturbine zal uitsluitend worden gebouwd, ter plaatse van de aanduiding “windturbine”;
het aantal te bouwen windturbines, ter plaatse van de aanduiding “windturbine”, zal ten hoogste één bedragen;
- de tiphoogte van een windturbine zal ten hoogste de bestaande tiphoogte bedragen.

1.3.1 Afwijkingen van het geldende bestemmingsplan

De realisatie van nieuwe windturbines van de beoogde maximale omvang past niet binnen het geldende bestemmingsplan waardoor een planologische procedure noodzakelijk is. De afwijkingen betreffen:

1. De locatie van de nieuwe windturbine is circa 40 meter noordwestelijker dan de locatie van de bestaande windturbine. De coördinaat van de nieuwe turbine ligt nog net binnen de bestemming winturbine, maar de wieken en waarschijnlijk een deel van de mast inclusief fundatie ligt mogelijk net buiten het bestemmingsvlak “Windturbine” in de bestemming “Agrarisch”. Dit is in strijd met het bestemmingsplan. De wieken van de nieuwe turbine draaien ook deels buiten het bestemmingsvlak “Windturbine”, onduidelijk is of dit laatste is toegestaan volgens het bestemmingsplan.

2. De bestaande windturbine betreft een Micon M700/225 met een rotordiameter van 29,8 meter, een ashoogte van 30 meter en een tiphoogte van 45 meter. De nieuwe windturbine is heeft een maximale rotordiameter van 80 meter en een maximale tiphoogte van 100 meter. Op grond van artikel 46.2.2 van het bestemmingsplan zijn enkel nieuwe turbines toegestaan met een tiphoogte van maximaal de bestaande tiphoogte. De nieuwe turbine is op dat punt, ook voor zover gelegen binnen het bestemmingsvlak “Windturbine”, in strijd met het bestemmingsplan.

1.4 Juridisch kader

Hieronder wordt ingegaan op de procedurele context voor dit plan en samenhang met de procedure van de milieueffectrapportage (m.e.r.).

Planvorm afwijkingsbesluit

Omdat het planvoornemen niet past in de geldende bestemmingsplan is een planologische procedure benodigd om het plan mogelijk te maken. De initiatiefnemer dient voor het bouwplan een aanvraag omgevingsvergunning met afwijking van de beheersverordening in om het plan te realiseren (Wabo, artikel 2.1 lid 1 aanhef en onder a en c). Via deze procedure (ex artikel 2.12 lid 1 sub a onder 3 Wabo) is het mogelijk om af te wijken van het geldende planologisch regime. Voorwaarde voor verlening van de vergunning is dat de activiteit niet in strijd mag zijn met een goede ruimtelijke ordening. Deze ‘goede ruimtelijke onderbouwing’ voorziet in de onderbouwing daarvan. De voorliggende rapportage zal daar in zijn definitieve vorm in voorzien.

Relatie met de m.e.r.

De bouw van een nieuw windturbinepark is aangewezen in het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.) als categorie D22.2. Voor windparken met drie of meer, en minder dan tien, windturbines en met een gezamenlijk vermogen van minder dan 15 MW dient door middel van

een vormvrije m.e.r.-beoordeling aangetoond te worden dat geen formele m.e.r.-(beoordeling) doorlopen behoeft te worden voor de omgevingsvergunning en het ruimtelijk plan.

Voor dit project is er sprake van één solitaire windturbine, en dus formeel niet van een windpark zoals bedoeld in het Besluit m.e.r. Het uitvoeren van een (vormvrije) m.e.r.-beoordeling is daarom niet noodzakelijk.

Wet Natuurbeheer

De turbine vervangt een bestaande turbine ter plaatse. De verschuiving is klein (enkele tientallen meters) en de toename in de afmetingen is relatief gering. Daarnaast betreft het een turbine met beperkte afmetingen. Er zijn geen natuurgebieden nabij gelegen. Daarom wordt een ontheffing (soortenbescherming) of vergunning (gebiedenbescherming) in het kader van de Wet Natuurbeheer niet benodigd geacht.

Bevoegd gezag

Het vermogen van de windturbine ligt pas vast wanneer een definitief turbinetype wordt gekozen, maar is niet meer dan 5 MW. Voor een windturbine met een opgesteld vermogen tot 5 MW is de gemeente op basis van artikel 9e van de Elektriciteitswet 1998 (Ew 1998) bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning.

1.5 Leeswijzer

Dit hoofdstuk geeft de inleiding tot het project. In hoofdstuk 2 wordt het beleidskader geschetst. In hoofdstuk 3 komt een beschrijving van de huidige situatie in het plangebied en omgeving aan de orde, hoofdstuk 4 geeft een beschrijving van het plan voor de windturbine. In hoofdstuk 5 worden de milieuaspecten beschreven. Hoofdstuk 6 geeft ten slotte de conclusies weer over uitvoerbaarheid van dit plan en het vervolg.

2 BELEID

2.1 Mondiaal en Europees beleid

Klimaatconferentie Parijs 2015 en Europese doelstelling

In december 2015 zijn (onder auspiciën van de Verenigde Naties) op de eenentwintigste klimaatconferentie in Parijs (COP21) 195 landen akkoord gegaan met een nieuw klimaatverdrag dat de uitstoot van broeikasgassen moet terugdringen. De Europese Unie heeft dit verdrag ook medeondertekend.

Voor nu is de Europese ambitie gebaseerd op een politieke overeenstemming[1] waarin een bindende doelstelling ten aanzien van duurzame energieopwekking is vastgelegd. In 2030 moet tenminste 32% van het energieverbruik van de Europese Unie duurzaam zijn opgewekt. De uitstoot van broeikasgassen dient in 2030 met ten minste 55% te zijn gereduceerd ten opzichte van het niveau van 1990. Dat doel was eerder op 49% gesteld.

Internationaal klimaatrapport IPCC (2021)

Overal ter wereld vindt onderzoek plaats naar het klimaat en klimaatverandering. Om de beschikbare kennis op dit gebied in kaart te brengen en in rapporten samen te vatten, is in 1988 een wetenschappelijk klimaatpanel opgericht. Dit klimaatpanel heet het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC).

Het IPCC brengt om de 6 à 8 jaar een klimaatrapport uit met daarin de laatste stand van zaken rondom het klimaat. In augustus 2021 is het eerste deel van het nieuwste – het zesde – rapport gepubliceerd. Voor dit rapport hebben wetenschappers 14.000 internationale klimaatonderzoeken geanalyseerd. In het rapport worden de gevolgen van klimaatverandering in kaart gebracht. De belangrijkste conclusies van het rapport zijn:

- Het aandeel van de mens in de huidige verandering van het klimaat staat buiten kijf.
- Er zijn nu al grote veranderingen in de atmosfeer, in de oceanen, het gebied rond de noordpool en natuurgebieden.
- In alle vijf onderzochte scenario's zal de temperatuur de komende dertig jaar toenemen.
- De beste schatting voor het opwarmende effect van de uitstoot van broeikasgassen door de mens is 3 graden, met minimaal 2 graden en maximaal 5 graden.

Door meer broeikasgassen in de atmosfeer warmt de aarde meer op. Hoeveel de aarde nog gaat opwarmen is afhankelijk van de mens en de hoeveelheid broeikasgassen die nog uitgestoten gaan worden. Om klimaatverandering te beperken, is het op z'n minst nodig om netto nul CO2 uit te stoten. Om de opwarming nog onder 1,5 graden te houden, moet dit voor 2050 gebeuren.

[1] Energy topics European Commission, Geraadpleegd van: https://ec.europa.eu/energy/en/topics/renewable-energyCommissie (14 april 2021). Geraadpleegd van: http://europa.eu/rapid/press-release_STATEMENT-18-4155_en.htm

2.2 Rijksbeleid

Energieakkoord voor duurzame groei en Energieagenda

Het Energieakkoord voor duurzame groei (2013) biedt een langetermijnperspectief voor een breed gedragen, robuust en toekomstbestendig energie- en klimaatbeleid. Ruim veertig organisaties, waaronder overheden, werkgevers, vakbewegingen en natuur- en milieuorganisaties hebben zich verbonden om afspraken te maken over duurzame groei. Het akkoord is erop gericht om de economische structuur te versterken en om de komende jaren miljarden aan investeringen los te maken in alle sectoren van de samenleving. Door de uitvoering van het Energieakkoord voor duurzame groei wordt er een sterke stijging beoogd in het aandeel duurzame energie van 4,5% in 2013 naar 14% in 2020 en 16% in 2023.

Met de Energieagenda (2016) is het de bedoeling om invulling te geven aan de doelstellingen voor de lange termijn. Hiermee wordt een duidelijke koers aangegeven om perspectief en zekerheid te kunnen bieden aan bedrijven en inwoners. De Energieagenda beschrijft de te maken stappen om de transitie naar een CO_2-arme energievoorziening in 2050 mogelijk te maken.

Nationaal Klimaatakkoord (2019)

Om de doelen te halen die in het Klimaatakkoord van Parijs zijn afgesproken heeft Nederland gewerkt aan een nationaal Klimaatakkoord. In het Klimaatakkoord, onder regie van het kabinet, maken bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden concrete afspraken over de maatregelen waarmee de CO_2-uitstoot in Nederland gehalveerd kan worden. Het centrale doel van het Klimaatakkoord is het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen in Nederland met ten minste 49% in 2030 ten opzichte van 1990, de verschillende sectoren (zoals gebouwde omgeving, mobiliteit, industrie, elektriciteit, landbouw en landgebruik) hebben hier hun eigen taak en rol in om dit gezamenlijk te bereiken.

Aan de sectortafel 'elektriciteit' zijn afspraken geformuleerd die ertoe moeten leiden dat in 2030 meer dan 70% van de elektriciteitsproductie uit hernieuwbare bronnen komt. Een belangrijk doel is derhalve het vergroten van de productie van hernieuwbare energie. De omschakeling heeft impact op onze leefomgeving. Gemeenten en provincies hebben hierin met de aanpak van de Regionale Energiestrategie (RES) een belangrijke rol. Daarbij steunt het kabinet de mogelijkheid voor bewoners om te kunnen participeren in lokale energieprojecten.

De productie van hernieuwbare energie moet vervijfvoudigen. Concreet wordt hierbij gestreefd naar het opschalen van de elektriciteitsproductie uit hernieuwbare bronnen tot 84 TWh (terawattuur). De productie wind op zee moet worden uitgebreid, maar ook de productie zon en wind op land. In de hoofdlijnen staat als doel beschreven dat in 2030 via windenergie en zonne-energie op land 35 TWh wordt gerealiseerd. Ook wordt benadrukt dat de beschikbare ruimte zo efficiënt mogelijk benut moet worden door meervoudig ruimtegebruik. Vraag en aanbod dienen zoveel mogelijk bij elkaar gebracht te worden. Ten slotte is gesteld dat het belangrijk is om te zoeken naar functiecombinaties en aan te sluiten bij specifieke kwaliteiten van het gebied.

Voor hernieuwbaar op land (35 TWh) wordt vooral gekeken naar wind op land en zonne-energie. Dit zijn namelijk bewezen technieken met technische en economische haalbaarheid. Om deze opwekcapaciteit te realiseren is in het Klimaatakkoord opgenomen dat in dertig regio's door gemeenten wordt samengewerkt aan een Regionale Energiestrategie (RES). In deze RES

wordt opgenomen waar en op welke manier deze opwekcapaciteit moet worden gerealiseerd. Windenergie is hierbij een van de belangrijkste opties. Ook in Friesland is windenergie nodig om de opgave in te vullen. In Europees verband is een reductie van minimaal 55 procent in 2030 afgesproken. Op dit moment wordt er onderzoek gedaan naar de verhoging van de Nederlandse ambitie. Daar zal door het nieuwe kabinet een beslissing over gemaakt moeten worden. Dat zou leiden tot een opgave van 120 TWh hernieuwbare energie.

Klimaatwet (2019)

In de Klimaatwet zijn de Nederlandse klimaatdoelstellingen wettelijk vastgelegd. De Klimaatwet is op 1 september 2019 in werking getreden. In de Klimaatwet staan drie doelen:

- een vermindering van 49% (ten opzichte van 1990) van de broeikasgasuitstoot in 2030;
- een vermindering van 95% (ten opzichte van 1990) van de broeikasgasuitstoot in 2050;
- 100% broeikasgas-neutrale elektriciteit in 2050.

Elke vijf jaar komt er een klimaatplan waarin het klimaatbeleid wordt vastgesteld. Dit klimaatplan past in de systematiek van de Integrale Nationale Energie-en Klimaatplannen die voor de EU moeten worden opgesteld en het klimaatakkoord van Parijs. Het eerste klimaatplan (Klimaatplan 2021-2030) is in april 2020 gepubliceerd[2].

Klimaatplan 2021-2030

De inhoud van het klimaatplan wordt voor een belangrijk deel bepaald door de hoofdlijnen van het klimaatakkoord. Dit bevat maatregelen om tot het reductiedoel van 49% in 2030 te komen. Daarnaast bevat het klimaatplan beleid dat volgt uit Europese verplichtingen en ander lopend beleid.

De volgende beleidslijnen worden ingezet binnen de sector elektriciteit:

- het stimuleren van wind op zee (WOZ) tot 49 TWh in 2030;
- het stimuleren van hernieuwbare energie op land (HOL) tot 35 TWh in 2030;
- het stimuleren van kleinschalige hernieuwbare productie tot circa 10 TWh in 2030;
- het waarborgen van leveringszekerheid;
- investeren in voldoende elektriciteits-infrastructuur.

Klimaat- en Energieverkenning 2021

Volgens de derde Klimaat en Energieverkenning[3] (KEV) zijn er forse extra doelstellingen nodig om de nationale doelstelling van 49 procent op broeikasgasuitstoot voor 2030 te halen. Dat betekent een gemiddelde reductie van 6 megaton per jaar. Uit de KEV-raming blijkt dat in 2020 ongeveer de helft (3 megaton) per jaar wordt gereduceerd. Dat betekent dat er een behoorlijke opgave rest.

[2] “Klimaatplan 2021-2010”, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat, april 2020. Geraadpleegd van: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/beleidsnotas/2020/04/24/klimaatplan-2021-2030
[3] “Klimaat- en Energieverkenning 2021” Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), 2021. Geraadpleegd van: https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2021-klimaat-en-energieverkenning-2021-4681.pdf

Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Op nationaal niveau is het vigerend ruimtelijk beleid vastgelegd in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De NOVI is een instrument van de nieuwe Omgevingswet en loopt vooruit op de inwerkingtreding van die wet. Met de NOVI geeft het Rijk een langetermijnvisie op de toekomst en de ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. Het gaat daarbij om het uitzetten van een koers om opgaven op het gebied van klimaatverandering, energietransitie, circulaire economie, bereikbaarheid en woningbouw, in goede banen te leiden. Het streven is daarbij de kwaliteit van de leefomgeving te behouden en zoveel mogelijk te versterken.

Prioriteiten binnen de NOVI zijn:
- ruimte voor klimaatadaptatie en energietransitie;
- duurzaam economisch groeipotentieel;
- sterke en gezonde steden en regio's;
- toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Gemeenten, waterschappen, provincies en het Rijk zijn samen verantwoordelijk voor de fysieke leefomgeving. Sommige belangen en opgaven overstijgen het lokale, regionale en provinciale niveau en vragen om nationale aandacht. Dit zijn 'nationale belangen'. Voor een aantal belangen is het Rijk zelf eindverantwoordelijk. Maar voor een groot aantal nationale belangen zijn dat de medeoverheden. De Nationale omgevingsvisie (NOVI) richt zich op die ontwikkelingen waarin meerdere nationale belangen bij elkaar komen, en keuzes in samenhang moeten worden gemaakt tussen die nationale belangen.

De NOVI noemt duurzame energie inpassen met oog voor omgevingskwaliteit als een van de belangrijkste keuzes.

2.2.1 Besluit algemene regels ruimtelijke ordening en de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro)

Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)[4] voorziet in de juridische borging van het nationaal ruimtelijk beleid. Het bevat regels die de beleidsruimte van andere overheden ten aanzien van de inhoud van ruimtelijke plannen inperken, daar waar nationale belangen dat noodzakelijk maken.

Defensieradar

Voor een aantal doelstellingen van het ruimtelijke beleid van het Rijk is een algemene regeling opgenomen in het Barro en de daarop gebaseerde Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro). In het Barro is onder andere een regeling opgenomen om onaanvaardbare verstoring van de werking van radarposten voor Defensie-inrichtingen te voorkomen.

In de Rarro is rondom de radars van Leeuwarden, de Kooy en Wier een toetsingsgebied aangewezen met een straal van 75 kilometer waarbinnen de mogelijke radarverstoring door windturbines moet worden onderzocht. De projectlocatie is gelegen binnen deze drie toetsingsgebieden. De beoogde tiphoogte van de windturbines bedraagt tevens meer de toetsingshoogten van elk van de drie radarinstallaties. Dat houdt in dat op grond van het Barro

[4] Besluit van 22 augustus 2011, houdende algemene regels ter bescherming van nationale ruimtelijke belangen (Besluit algemene regels ruimtelijke ordening)

en de Rarro een toetsing voor wat betreft het onderwerp radarhinder moet plaatsvinden. Dit onderzoek wordt behandeld in paragraaf 5.9.

2.3 Provinciaal beleid

Omgevingsvisie Provincie Friesland

In de provincie Friesland geldt vanaf 23 september 2020 “De romte diele omgevingsvisie Fryslân 2020”[5]. Hierbij hoort tevens de “Verordening Romte Fryslân 2014” met de bijbehorende regels.

Provincie Friesland ambieert een duurzame energiehuishouding en wilt de energietransitie met kracht voortzetten. Het doel van de provincie is om fossielvrij te zijn in 2050. Daarnaast wil de provincie 49% CO^2 reductie in 2030. De provincie wil dit onder andere bereiken door energie te besparen, de uitstoot van broeikasgassen te verlagen en af te stappen van fossiele brandstoffen. Daarnaast wil de provincie een goede balans bereiken tussen duurzaamheidsdoelstellingen en ruimtegebruik. Voor dit laatste is slim ruimtegebruik noodzakelijk. De provincie wil dit bereiken door creatief te combineren.

Provinciale Omgevingsverordening 2014 (geconsolideerd)

In de provincie Friesland geldt vanaf 23 maart 2021 de “Verordening Romte Fryslân 2014” (geconsolideerd)[6]. In hoofdstuk 9 van deze verordening staan de regels omtrent duurzame energie.

Artikel 9.2.1, lid 1 van de verordening geeft aan dat een ruimtelijk plan geen regeling mag bevatten op grond waarvan bestaande windturbines kunnen worden vervangen, anders dan door turbines met dezelfde masthoogte en wiekdiameter, op dezelfde locatie. Lid 2 van dit artikel geeft aan dat hier van kan worden afgeweken. In een ruimtelijk plan kan het vervangen van een bestaande dorpsmolen door een nieuwe solitaire dorpsmolen met een tiphoogte van maximaal 100 meter worden toegestaan. Hierbij is wel vereist dat de opbrengsten van de dorpsmolen volledig ten goede komen aan de lokale gemeenschap en de dorpsmolen moet op de bestaande locatie worden opgericht. De locatie van de windturbine mag beperkt verschuiven als dit vanuit milieu, veiligheid of landschappelijke- of stedenbouwkundige structuur gewenst is.

Conclusie provinciaal beleid

Om de ambitie van een duurzame energiehuishouding te kunnen realiseren en de beoogde doelen te bereiken in de provincie Friesland is het van belang om broeikasgassen te verlagen, energie te besparen en af te stappen van fossiele brandstoffen. Het opwekken van duurzame energie speelt hierin een rol.

Onderhavig plan draagt bij aan het bereiken van provinciale ambities voor een duurzame energievoorziening. Er is sprake van een zorgvuldig ruimtegebruik vanwege de beperkte verschuiving van de windturbine. De verschuiving is nodig geacht om wiekoverslag over de weg te voorkomen. De opbrengsten van de dorpsmolen zijn volledig voor de lokale gemeenschap.

[5] “De romte diele omgevingsvisie Friesland 2020”, Provincie Friesland, september 2020. Geraadpleegd van: www.fryslan.frl.nl
[6] “Verordening Romte Fryslân 2014” (geconsolideerd), Provincie Friesland, 23 maart 2021. Geraadpleegd van www.ruimtelijkeplannen.nl

2.4 Regionaal beleid

Regionale energiestrategieën (RES)

Vanuit het klimaatakkoord is de Regionale Energie Strategie (RES) voortgekomen. De nationale doelen en afspraken vragen om regionaal maatwerk. Hoe passen hernieuwbare opwek, opslag en de infrastructuur voor warmte en elektriciteit in de leefomgeving van mensen en dieren? Zowel boven als onder de grond? Ruimte is schaars. De nationale doelen zijn alleen te halen door regionaal samen te werken. Afspraken over bijvoorbeeld grote zonprojecten in de ene gemeente, hebben invloed op een buurgemeente. Ook op regionaal niveau hebben overheden, inwoners, bedrijfsleven, netbeheerders en maatschappelijke organisaties elkaars vakkennis, kunde of wettelijke bevoegdheden nodig.

In het Interbestuurlijke Programma (februari 2018) spraken de overheden af een meerjarige programmatische nationale aanpak uit te werken met landsdekkende regionale energiestrategieën. Nederland is voor de uitwerking verdeeld in 30 ‘energieregio’s’. Afgesproken is dat de uit te werken strategieën uiteindelijk ruimtelijk geborgd worden via het omgevingsbeleid van gemeenten, provincies en Rijk en via het beleid van de waterschappen.

Elke energieregio geeft invulling aan de afspraken uit het Klimaatakkoord, die zijn gemaakt aan de sectortafels voor Elektriciteit en Gebouwde omgeving. Samen met maatschappelijke partners, bedrijfsleven, overheden en inwoners wordt per energieregio gekomen tot een regionaal gedragen RES. De RES geeft inzicht in:

- mogelijkheden voor regionale opwek en besparing;
- die mogelijkheden vertaald naar keuzes in concrete plekken, projecten en planning;
- een bod aan het rijk met de bijdrage aan de 35 TWh hernieuwbaar op land;
- de afstemming omtrent warmtebronnen;
- de gevolgen voor de energie-infrastructuur;
- al gerealiseerde projecten en plannen.

De RES is een instrument om de ruimtelijke inpassing van de energietransitie met maatschappelijke betrokkenheid te organiseren. De RES is ook een manier om langjarige samenwerking tussen alle regionale partijen te organiseren, onder andere bij de voorbereiding en de realisatie van projecten. De samenwerking tussen provincie, waterschappen, gemeenten, de netbeheerders, het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en burgerinitiatieven, kan gezamenlijk gedragen keuzes bevorderen. De samenwerking kan daarnaast ook helpen bij het formuleren en vaststellen van omgevingsbeleid van gemeenten, provincies en Rijk, waarvoor de RES een bouwsteen is. In het omgevingsbeleid van met name gemeenten vindt integrale besluitvorming over de fysieke leefomgeving plaats, op grond waarvan vergunningen kunnen worden verleend. Bedrijven en burgers krijgen meer zekerheid voor het doen van investeringen door de integrale besluitvorming.

De RES is ten slotte een document waarin elke regio beschrijft welke energiedoelstellingen zij wil halen, op welke termijn en welke aanpak/strategie de regio hanteert om deze energiedoelstellingen te bepalen en te halen. De concept-RES-sen dienden landelijk voor 1 juni

2020 te zijn vastgesteld en definitieve vaststelling van de RES 1.0 door individuele gemeenteraden was gepland voor 1 maart 2021.

De gemeente Waadhoeke valt in de energieregio Fryslân.

Regionale energiestrategie Friesland

De gehele provincie Friesland vormt één regio binnen de regionale energiestrategie (RES).

Op 01 april 2021 publiceerde de RES-regio Fryslan als de RES 1.0.

2.5 Gemeentelijk beleid

Gemeente Waadhoeke heeft de ambitie om in 2040 een energieneutrale gemeente te zijn. Deze ambitie is ook vastgesteld in de duurzaamheidsagenda van de gemeente. Gericht op 2030 zit de gemeente op dit moment in een proces met raad en inwoners om hier concrete invulling aan te geven. In juni 2021 wil de gemeente Waadhoeke een plan met concrete zoekgebieden en uitgangspunten voor de grootschalige opwek van duurzame energie vaststellen. De gemeente heeft de ambitie om een groot zonnepark te realiseren, maar deze plannen zijn nog niet concreet. Duidelijk is dat duurzame energie een belangrijke rol speelt in de gemeente Waadhoeke.

2.6 Conclusie beleid

De ontwikkeling van de nieuwe windturbine past binnen en geven uitvoering aan het Rijksbeleid, het provinciale beleid van Friesland, het gemeentelijke beleid van de gemeente Waadhoeke en de RES Fryslân. Het project levert een bijdrage aan de gemeentelijke, provinciale en nationale doelstellingen voor duurzame energie.

3 HUIDIGE SITUATIE

3.1 Functionele structuur

Plangebied

Het plangebied bestaat is gelegen in agrarisch gebied op circa 700 meter ten zuidwesten van de bebouwde kom van het dorp Hitzum.

Bedrijven in de omgeving

Er bevinden zich geen bedrijven in de directe omgeving van de windturbinelocatie, met uitzondering van enkele agrarische bedrijven.

Wegen en andere infrastructuur

OP een afstand van ca 75 meter ten zuidoosten van de turbine loopt een lokale weg, de Hitzumerweg die overgaat in de Achlumerweg.

Er loopt een hoogspanningskabel circa 370 meter ten westen van het plangebied.

Er zijn lokaal geen spoorwegen, hoofdwegen of hoofdvaarwegen aanwezig.

Er zijn geen buisleidingen aanwezig in de omgeving van het plangebied.

Woningen

Er zijn in de directe omgeving verspreid woningen aanwezig. De dichtstbijzijnde woning ligt op circa 350 meter afstand, adres Sopsum 2.

Tabel 3.1 Afstanden tot nabijgelegen woningen

Adres	Afstand tot nieuwe windturbine [m]	Afstand tot huidige windturbine [m]
Sopsum 2	350	380
Wester-Hitzum 1	610	620
Achlumerweg 4	480	470
Kerkbuurt 30	790	760
Hitzumerweg 1	460	450

Natuurgebieden

In de directe omgeving van het plangebied zijn geen beschermde natuurgebieden aanwezig (zie Figuur 3.1). Het dichtst bijgelegen geen Natura 2000-gebied is de waddenzee op circa 6 kilometer afstand.

Figuur 3.1 Natuurgebieden

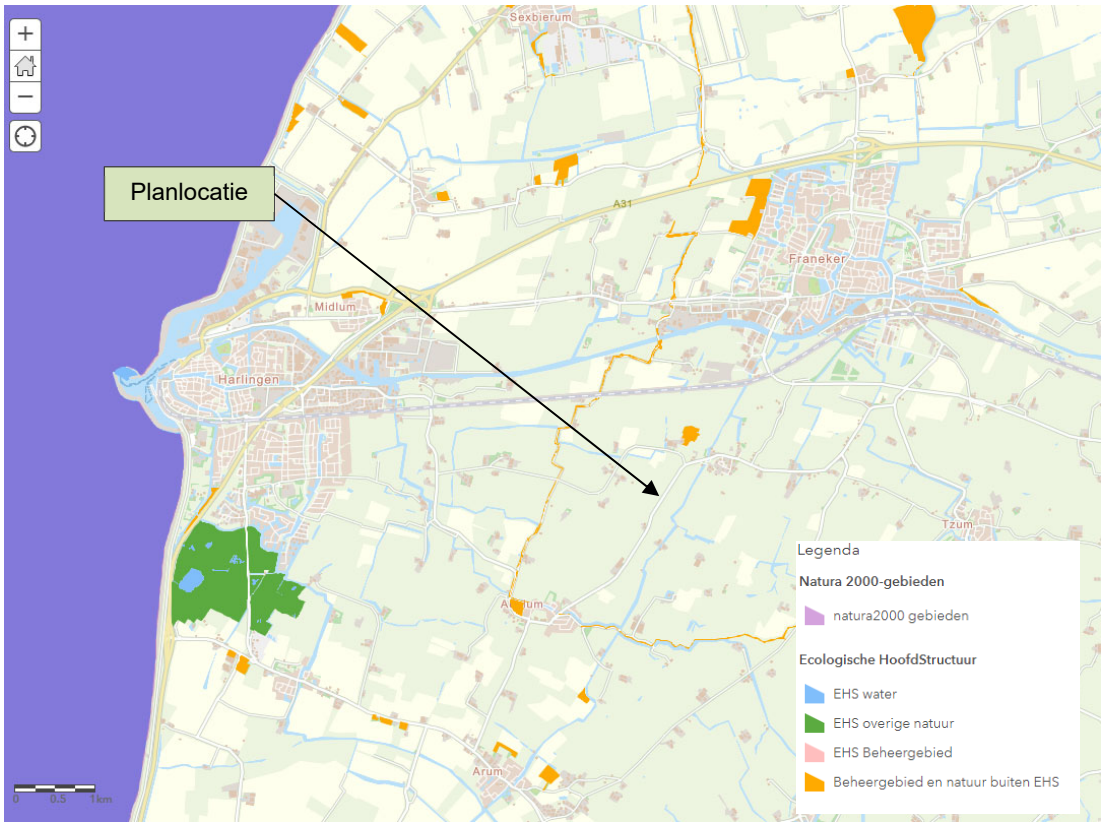

Bron: https://fryslan.maps.arcgis.com/

Bestaande windturbines

Binnen een straal van 2 km zijn geen andere windturbines aanwezig.

4 PLANBESCHRIJVING

4.1 Beschrijving van het plan

De windturbines

Het plan bestaat uit de realisatie en exploitatie van een windturbine. Het te plaatsen turbinetype is nog niet gekozen, ook de exacte afmetingen zijn nog niet bekend waardoor een bandbreedte qua afmetingen wordt aangevraagd met de omgevingsvergunning. Er wordt uitgegaan van windturbines met een maximale tiphoogte van 100 meter en een maximale rotordiameter van 80 meter. De ashoogte kan maximaal 65 meter bedragen, mits de maximale tiphoogte niet wordt overschreden.

Het vermogen van de windturbine ligt naar verwachting ergens rond de 2MW per windturbine. Het opgesteld vermogen is overigens verder niet ruimtelijk relevant.

In Tabel 4.1 zijn de coördinaten weergegeven van de beoogde positie van de windturbine, ten opzichte van de positie van de huidige turbine.

Tabel 4.1 Coördinaten huidige en beoogde locatie in Rijksdriehoekstel (RD)

Windturbine	X	Y
Huidige locatie	162892	575065
Beoogde locatie	162863	575085

Figuur 4.1 is ter illustratie van de maximale afmetingen.

Elektriciteitslevering

De elektriciteit zal zoveel mogelijk lokaal worden gebruikt. De elektriciteit die niet lokaal wordt gebruikt wordt via het elektriciteitsnetwerk terug geleverd. Voor de aansluiting op het openbaar net kan gebruik worden gemaakt van de bestaande voorzieningen voor de huidige turbine.

Verhardingen

Voor de windturbine wordt rekening gehouden met het grondgebruik van een cirkel met een diameter van maximaal 26 meter voor de windturbine inclusief fundering (circa 530 m^2).

Obstakelverlichting

De tiphoogte van de windturbine bedraagt minder dan 150 meter ten opzichte van het maaiveld op deze locatie, Daarom geldt geen verplichting voor obstakelverlichting op basis van de opgave van de ‘Inspectie Leefomgeving en Transport’ (IL&T)[7].

[7] "Aanduiding van windturbines en windparken op het Nederlandse vasteland - in relatie tot luchtvaartveiligheid", Ministerie van Infrastructuur en Milieu, Informatieblad, versie 1.0, 30 september 2016. Geraadpleegd van: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2016/11/15/aanduiding-van-windturbines-en-windparken-op-het-nederlandse-vasteland

Figuur 4.1 Illustratie windturbine afmetingen en begrippen

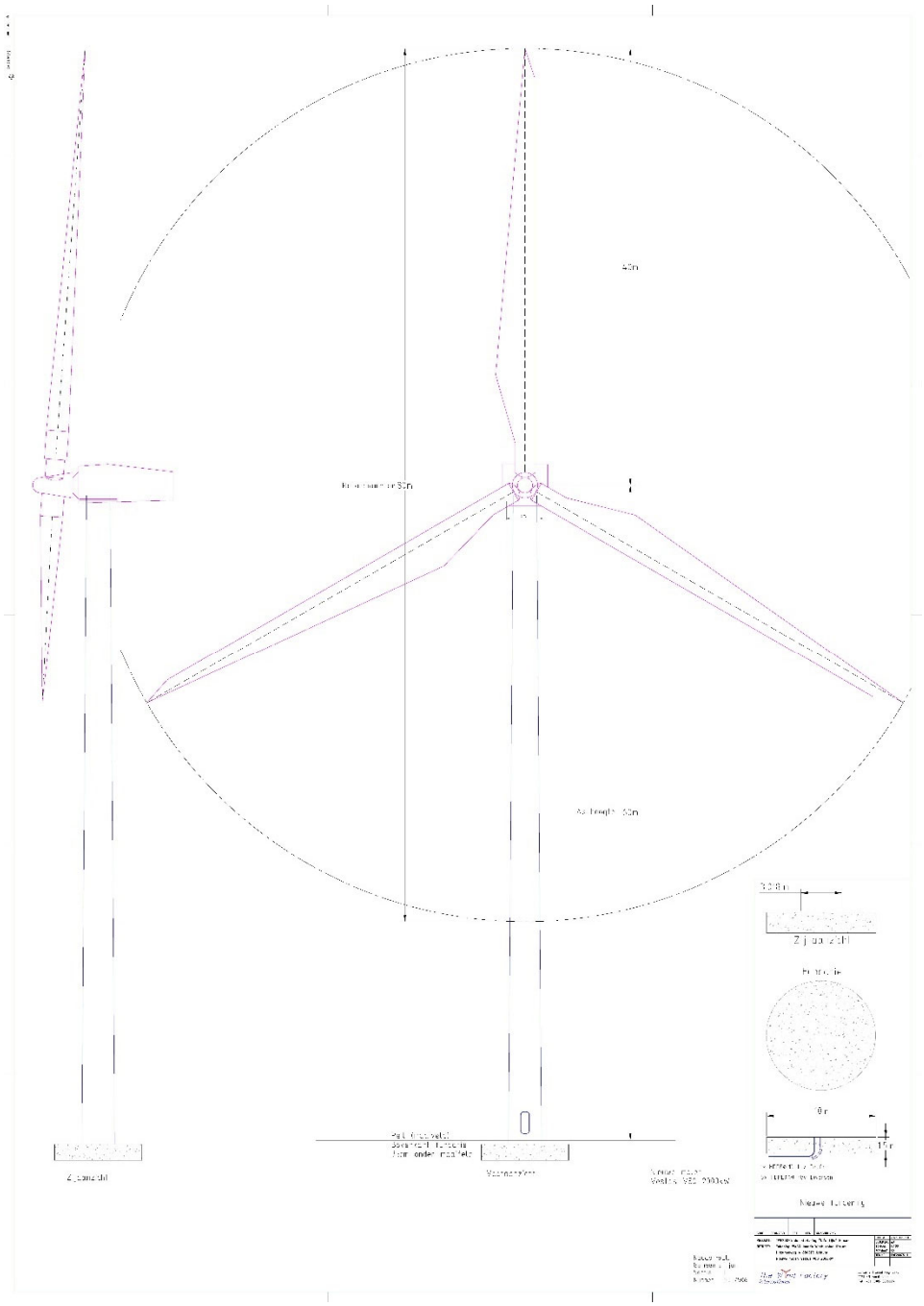

5 ONDERZOEK

5.1 Uitgangspunten

Voorbeeldwindturbine

Voor het bepalen van milieueffecten wordt gebruik gemaakt van een voorbeeldturbine, omdat de keuze voor een specifieke windturbine met bijbehorende specificaties pas in een later stadium plaats vindt. Voor alle omgevingsaspecten worden berekeningen of beschrijvingen uitgevoerd voor een worst-case windturbinetype. Voor het aspect geluid wordt uitgegaan van een relatief luide turbine. Voor de overige omgevingsaspecten geldt dat een windturbine met maximale afmetingen de worst-case situatie is, de onderzoekconclusies zijn dan ook geldig voor kleinere en lagere windturbinetypes dan de voorbeeldwindturbine, ongeacht hun afmetingen binnen de bandbreedte van afmetingen.

Als voorbeeldturbine is in de onderzoeken uitgegaan van een windturbine met een tiphoogte van maximaal 100 meter en een maximale rotordiameter van 80 meter.

5.2 Visualisaties

Het plangebied maakt deel uit van een open landbouw/akkergebied, waarbij reeds een turbine aanwezig is welke vervangen zal worden door de nu aangevraagde turbine. De nieuwe turbine is wat groter, maar daarnaast wijzigt het beeld relatief weinig door deze ontwikkeling. In de onderstaande visualisaties is de wijziging ten opzichte van de huidige situatie in beeld gebracht.

Figuur 5.1: Overzicht van de drie fotopunten

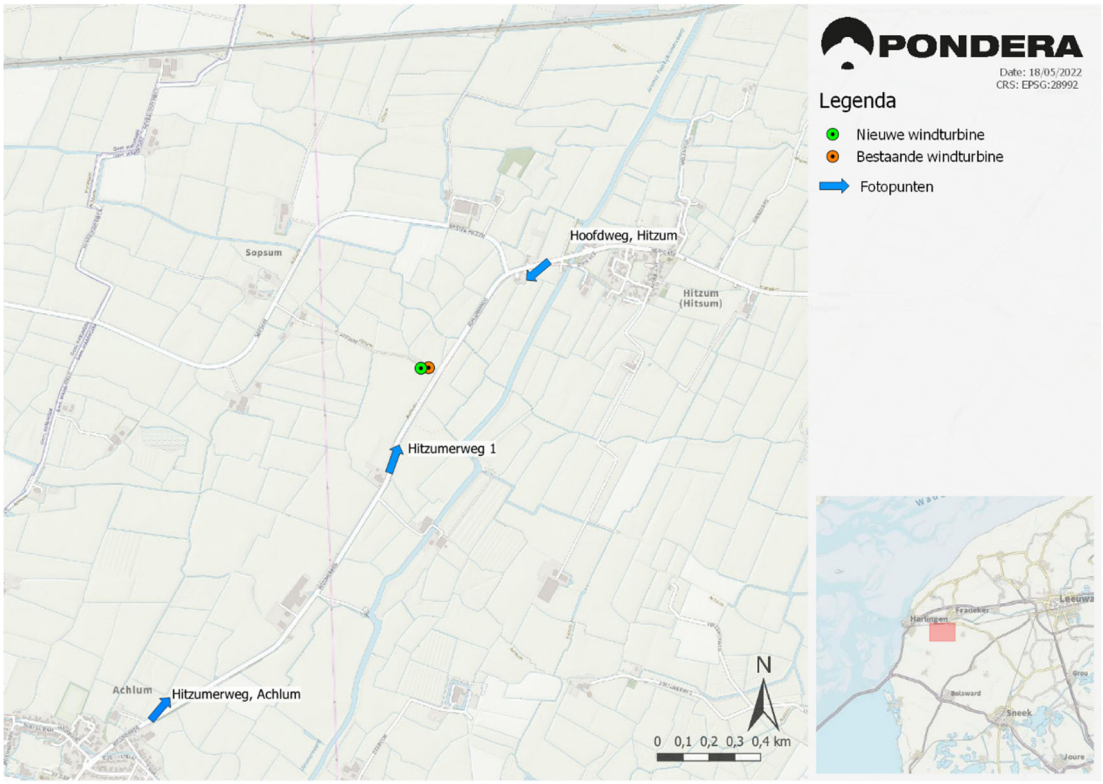

Figuur 5.2: Visualisatie vanaf Hoofdweg te Hitzum – huidige situatie

Figuur 5.3: Visualisatie vanaf Hoofdweg te Hitzum – beoogde situatie

Figuur 5.4 Visualisatie vanaf Hitzumerweg 1 – huidige situatie

Figuur 5.5: Visualisatie vanaf Hitzumerweg 1 – beoogde situatie

Figuur 5.6 Visualisatie vanaf Hitzumerweg te Achlum – huidige situatie

Figuur 5.7: Visualisatie vanaf Hitzumerweg te Achlum – beoogde situatie

5.3 Geluid

5.3.1 Toetsingskader

Net als alle andere mechanische installaties produceren windturbines geluid. Dit geluid wordt deels veroorzaakt door de bewegende onderdelen in de gondel, maar is voornamelijk afkomstig van de bladen die door de wind 'zoeven'. Het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (kortweg: het Activiteitenbesluit milieubeheer)[8] is het kader voor de toetsing van geluid door windturbines. Specifiek voor windturbines geldt dus een afzonderlijke normstelling, die onafhankelijk van ander optredend geluid (industrielawaai, verkeer, etc.) wordt beoordeeld.

In het Activiteitenbesluit wordt voor de normstelling van geluid van windturbines getoetst aan de waarden L_{den}= 47 dB en L_{night}= 41 dB. Deze normen gelden voor geluidgevoelige objecten, waaronder woningen van derden[9] en gevoelige locaties zoals scholen en ziekenhuizen. De L_{den} (Engels: *Level day-evening-night*) is een maat om de geluidbelasting door omgevingslawaai uit te drukken. Hierbij wordt de geluidbelasting die optreedt gedurende de nacht en de avond zwaarder meegewogen dan geluid overdag. In Nederland wordt tevens getoetst aan L_{night} om de verstoring van nachtrust te voorkomen.

Voor onderhavig plan wordt getoetst aan L_{den} 47 dB en L_{night} 41 dB als ruimtelijk aanvaardbare norm voor geluid (zie ook Kader 5.1).

Kader 5.1 Ruimtelijke aanvaardbaarheid L_{den} 47 dB en L_{night} 41 dB

De geluidsnorm van L_{den} 47 dB en L_{night} 41 dB op de gevel van gevoelige gebouwen en bij gevoelige terreinen op de grens van dit terrein, is een op zichzelf staande, algemeen toepasselijke norm, die gericht is op herhaalde toepassing op niet van te voren te bepalen locaties en niet van te voren te bepalen inrichtingen. Het zijn normen die voor iedere windturbine tijd- en plaatsonafhankelijk gelden.

De geluidnormering voor windturbines is door een transparante regelgevingsprocedure, met inspraak, tot stand gekomen op basis van een afweging tussen het te verwachten percentage hinder en de noodzaak om meer duurzame energie op te wekken. Uit het TNO rapport "Hinder door windturbines, nr. 2008-D-R1051/b" uit oktober 2008 blijkt dat bij de gekozen norm van 47 dB L_{den} en 41 L_{night} circa 8% ernstige hinder mag worden verwacht. De omvang van dit aanvaardbare percentage ernstige hinder komt overeen met hetgeen bij de normering voor wegverkeer, railverkeer en industrielawaai als maximaal toelaatbaar wordt beschouwd. Het hanteren van een geluidsnorm van L_{den} 47 dB en L_{night} 41 dB wordt daarmee ruimtelijk aanvaardbaar geacht, een beperkt percentage potentieel ernstig gehinderden is gezien het belang van de ontwikkeling acceptabel.

Vaste rechtspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State bevestigt ook dat de geluidsnorm L_{den} 47 dB en L_{night} 41 dB aanvaardbaar zijn voor de toetsing van windturbinegeluid.

Cumulatie met nabij gelegen windturbines

Cumulatie van verschillende windturbines kan leiden tot een hogere geluidsbelasting op de gevel van gevoelige gebouwen of op de grens van gevoelige terreinen dan wenselijk wordt geacht. Als er sprake is van cumulatie van geluid als gevolg van een andere windturbine of een

[8] Besluit van 19 oktober 2007, houdende algemene regels voor inrichtingen (Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer). Geraadpleegd van: http://wetten.overheid.nl/zoeken/

[9] Woningen van derden zijn niet bij het initiatief van het windpark betrokken. Op deze woningen dient voor geluid, slagschaduw en veiligheid voldaan te worden aan het Activiteitenbesluit.

combinatie van windturbines dan kan volgens artikel 3.14a lid 2 het bevoegd gezag bij maatwerkvoorschrift normen met een lagere waarde vaststellen ten aanzien een van de windturbines of een combinatie van windturbines.

De geluidsbelasting van bestaande windturbines waarvoor voor 1 januari 2011 een vergunning in werking en onherroepelijk was of een melding was gedaan, wordt hierbij niet meegerekend (artikel 3.14a lid 5 Activiteitenbesluit).

Cumulatie met andere bronsoorten

Cumulatie met andere bronnen wordt beschouwd als er sprake is van blootstelling aan meer dan één geluidbron conform de rekenregels uit het Reken- en meetvoorschrift windturbines (Activiteitenregeling milieubeheer[10] Bijlage 4). De methode berekent de gecumuleerde geluidbelasting rekening houdend met de verschillen in dosis-effectrelaties van de verschillende geluidbronnen. Er zijn geen normen voor de cumulatie van geluid. In het kader van een goede ruimtelijke ordening dient echter de cumulatie van geluid met andere bronnen wel te worden afgewogen.

Laagfrequent geluid

Daarnaast wordt ingegaan op laagfrequent geluid. Onder hoorbaar laagfrequent geluid worden geluiden met een frequentie tussen circa 20 en 100 Hertz (Hz) verstaan. In het besluit 'wijziging milieuregels windturbines' (2010)[11] is voor windturbines de norm voor de geluidbelasting buiten aan de gevel gesteld op L_{den}= 47 dB. Bij deze normen is uitgegaan van windturbinegeluid en de mate van hinderlijkheid die wordt ervaren op basis van empirisch onderzoek. Daarbij is ook rekening gehouden met het optreden van laagfrequent geluid, dat altijd een onderdeel van het geluidspectrum van windturbinegeluid is.

5.3.2 Onderzoek

Ter bepaling van de maximale akoestische effecten is in het akoestisch onderzoek is gerekend met een representatieve luide (realistische worst-case) windturbine Vestas V80-2.0MW op een ashoogte van 60 meter.

In het akoestische model zijn 5 referentietoetspunten met geluidgevoelige objecten (woningen) opgenomen. De toetspunten zijn weergegeven in onderstaande figuur.

[10] Activiteitenregeling milieubeheer, 19 oktober 2007, nr.07.00113, Staatsblad 2007/415.
[11] Reken- en meetvoorschrift windturbines, Staatscourant nr 19592, 23 december 2010 (dit betreft tevens bijlage 4 bij de Activiteitenregeling milieubeheer).

Figuur 5.8: referentietoetspunten akoestisch onderzoek

Per toetspunt zijn de jaargemiddelde geluidniveaus L_{den} en L_{night} berekend. De L_{den} is het tijdgewogen gemiddelde van:

- Het jaargemiddelde geluidniveau in de dag L_{day};
- Het jaargemiddelde geluidniveau in de avond L_{even} vermeerderd met 5 dB;
- Het jaargemiddelde geluidniveau in de nacht L_{night} vermeerderd met 10 dB.

Voor de Vestas V80-2MW zijn in Tabel 5.1 de jaargemiddelde geluidniveaus gegeven.

Tabel 5.1 Geluidbelasting bestaande turbine (Micon M700/225) en nieuwe turbine (V80-2MW) [dB(A)]

Nr	Adres	Micon M700/225		Vestas V80	
		L_{day}	L_{even}	L_{night}	L_{den}
1	Sopsum 2	31	38	38	44
2	Wester-Hitzum 1	26	32	33	39
3	Achlumerweg 4	29	36	35	41
4	Kerkbuurt 30	23	30	30	36
5	Hitzumerweg 1	28	35	36	42

De nieuwe windturbine geven een extra geluidbelasting in het gebied ten opzichte van de huidige turbine. Deze blijft echter op alle toetspunten ruim onder de geluidsnorm L_{den} 47 dB en L_{night} 41 dB.

Aangezien de windturbine altijd moet voldoen aan de normering uit het Activiteitenbesluit omdat deze normering rechtstreeks werkend is, is de norm in beginsel ook afdoende geborgd op basis

van het Activiteitenbesluit. Er kan in ieder geval altijd worden voldaan aan het Activiteitenbesluit. Er wordt hier echter (ook) getoetst aan de ruimtelijk aanvaardbare geluidnorm van L_{den} 47 dB en L_{night} 41 dB. In het besluit omgevingsvergunning/de beschikking (vaststellingsbesluit) dient derhalve expliciet te worden bepaald dat er ook vanuit een goede ruimtelijke ordening wordt getoetst aan de geluidsnorm L_{den} 47 dB en L_{night} 41 dB.

Laagfrequent geluid

Er is geen algemeen geaccepteerd normstelsel voorhanden waarmee laagfrequente geluidhinder kan worden geobjectiveerd. Laagfrequent geluid (LFG) is geluid in het voor mensen laagst hoorbare frequentiegebied, onder 200 Hz. Windturbines produceren, net als de meeste andere geluidbronnen, ook laagfrequent geluid.

Het RIVM heeft op verzoek van de GGD-en de invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden door windturbines onderzocht (2013)[12]. Hierin wordt gesteld dat windturbines weliswaar laagfrequent geluid produceren maar dat er geen bewijs bestaat dat dit een factor van belang is voor de hinderbeleving. Er is geen aparte beoordeling nodig boven op de bescherming die de zogenoemde A-gewogen normstelling op basis van dosis-effectrelatie reeds biedt. De mate van bescherming en de normering worden eveneens beschouwd in een literatuuronderzoek naar laagfrequent geluid van windturbines van Agentschap NL (2013)[13]. Ook hier zijn geen aanwijzingen dat het aandeel laagfrequent geluid een bijzondere dan wel belangrijke rol speelt. Door de staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, mede namens de minister van Economische Zaken en de minister van Infrastructuur en Milieu over het onderwerp laagfrequent geluid van windturbines een brief aan de Tweede Kamer gestuurd (2014)[14]. Op grond van de brief van de staatssecretaris en het rapport van het RIVM kan worden gesteld dat toetsing aan de standaard Nederlandse geluidnormen tevens voldoende bescherming biedt tegen laagfrequent geluid.

In 2017 heeft de GGD Amsterdam in samenwerking met het RIVM nog een literatuurstudie uitgevoerd naar de relatie tussen blootstelling aan windturbinegeluid, waaronder laagfrequent geluid, en gezondheid[15]. Tweeëndertig (peer reviewed[16]) wetenschappelijke onderzoeken tussen 2009 en 2017 zijn daarbij onderzocht in de literatuurstudie. Deze literatuurstudie bevestigt nogmaals dat een windturbine geen directe effecten heeft op de gezondheid van omwonenden heeft. Dit onderzoek heeft in oktober 2020 een update gekregen[17] met een literatuuronderzoek waarbij onderzoeken tussen 2017 en medio 2020 op een rij zijn gezet over het effect van geluid van windturbines op de gezondheid van omwonenden. Uit de update literatuurstudie blijkt dat hinder optreedt als gevolg van geluid: hoe sterker het geluid (in dB) van windturbines, hoe groter de hinder ervan. Uit de literatuur bleek niet dat het zogeheten

[12] "Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden", GGD Informatieblad medische milieukunde Update 2013; RIVM rapport 200000001/2013. Geraadpleegd van: http://www.rivm.nl/
[13] "Literatuuronderzoek laagfrequent geluid windturbines", LBP Sight in opdracht van Agentschap NL (tegenwoordig Rijksdienst voor Ondernemend Nederland; RVO), projectnummer DENB 138006 september 2013. Geraadpleegd van: https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-311813.pdf
[14] Kamerbrief over "Laagfrequent geluid van windturbines", Ministerie van Infrastructuur en Milieu, kenmerk IENM/BSK-2014/44564, 31 maart 2014. Geraadpleegd van: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2014/04/01/laagfrequent-geluid-van-windturbines
[15] “Health effects related to wind turbine sound, including low-frequency sound and infrasound”, RIVM and GGD Amsterdam, 2018.
[16]Peer reviewed betekent een evaluatie van wetenschappelijk of professioneel onderzoek door medewerkers binnen het desbetreffende werkveld.
[17] “Health effects related to wind turbine sound: an update”, oktober 2020, RIVM rapport 2020-0150. Geraadpleegd van: https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2020-0150.pdf

'laagfrequent geluid' (lage tonen) van windturbines voor extra hinder zorgt tot die gerelateerd aan "gewoon" geluid. Voor andere gezondheidseffecten zijn de resultaten van wetenschappelijk onderzoek niet eenduidig: deze effecten hangen niet duidelijk samen met het geluidniveau, maar soms wel met de ervaren hinder[18].

Vaste rechtspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State bevestigt ook dat windinitiatieven zich basis van bovenstaande studies in redelijkheid op het standpunt hebben kunnen stellen dat het plan niet zal leiden tot onaanvaardbare hinder door laagfrequent geluid (zie o.a. ABRvS 4 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1228 (Windpark Wieringermeer), 21 februari 2018, ECLI:NL:RVS:2018:616 (Windpark De Drentse Monden Oostermoer), 7 augustus 2019, ECLI:NL:RVS:2019:2720 (Windpark De Rietvelden) en recentelijk 16 september 2020, ECLI:NL:RVS:2020:2226 (Windplan Groen).

Het is dan ook niet noodzakelijk verder onderzoek uit te voeren naar laagfrequent geluid voor de nieuwe windturbine. Met naleving van de geluidsnormering is ook ten aanzien van laagfrequent geluid sprake van een aanvaardbare situatie.

Cumulatie met nabij gelegen windturbines

Omdat er binnen een straal van 2 km geen andere windturbines aanwezig zijn, is cumulatie van windturbinegeluid niet beschouwd.

Cumulatie met andere geluidbronnen

Cumulatie met andere geluidbronnen wordt beschouwd als er sprake is van blootstelling aan meer dan één geluidbron conform de rekenregels uit het Reken- en meetvoorschrift windturbines. Voor de cumulatieve geluidbelasting zijn geen wettelijke normen van kracht. Met de cumulatieve rekenmethode uit het Reken- en meetvoorschrift windturbines is de gecumuleerde geluidbelasting berekend. Daarbij wordt rekening gehouden met de verschillende mate van hinderlijkheid van de diverse geluidbronnen.

Er bevinden zich geen relevante geluidbronnen zoals spoorlijnen, geluidproducerende bedrijven of grote wegen in de omgeving van de windturbine.

5.3.3 Conclusie

De geluidbelasting neemt toe maar er kan op woningen van derden ruim worden voldaan aan de (ruimtelijk aanvaardbare geachte) geluidnorm L_{den} 47 dB en L_{night} 41 dB.

Er is geen sprake van relevante cumulatie met andere windturbines of andersoortige geluidbronnen in de omgeving.

De bestaande geluidnorm beschermt tevens tegen laagfrequent geluid.

Er is sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat gezien het belang van het realiseren van de windturbine in het licht van de doelstellingen voor duurzame energie.

[18] RIVM heeft in augustus 2020 een factsheet uitgebracht over laagfrequent geluid in zijn algemeenheid, niet specifiek voor windturbines. Ook daarbij wordt geconcludeerd dat er nog veel onbekend is over de gezondheidseffecten die kunnen optreden bij blootstelling aan laagfrequent geluid. Anders dan bij geluid in het algemeen zijn alleen hinder en mogelijk slaapverstoring gevonden als effecten van blootstelling aan laagfrequent geluid.

Voor het aspect geluid is sprake van een goede ruimtelijke ordening.

5.4 Slagschaduw

5.4.1 Toetsingskader

De draaiende rotoren van windturbines kunnen een bewegende schaduw op hun omgeving werpen. Deze 'slagschaduw' kan als hinderlijk worden ervaren. De maximale flikkerfrequentie, het contrast en de tijdsduur van blootstelling zijn van invloed op de mate van hinder die ondervonden kan worden. Slagschaduw met flikkerfrequenties vanaf 2,5 Hz wordt als extra hinderlijk ervaren en kan schadelijk zijn (dit komt bij gangbare turbines echter vrijwel nooit voor). De frequenties van de lichtflikkeringen van de windturbine liggen, gezien de afmetingen, ruim onder de 2,5 Hz en worden daarmee niet als extra hinderlijk ervaren en zijn niet schadelijk. De afstand van de blootgestelde locatie tot de windturbine, de stand van de zon, de weersomstandigheden en het al dan niet draaien van de windturbine zijn bepalende aspecten voor het optreden en de duur van de periode waarin slagschaduw plaatsvindt (slagschaduwduur).

De Activiteitenregeling milieubeheer stelt dat windturbines voorzien moeten worden van een automatische stilstandvoorziening indien slagschaduw optreedt ter plaatse van gevoelige objecten, waaronder woningen van derden en kwetsbare locaties zoals scholen en ziekenhuizen worden verstaan, voor zover:

- de afstand tot woningen of andere gevoelige objecten minder dan 12 maal de rotordiameter bedraagt;
- en gemiddeld meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag slagschaduw kan optreden.

Kader 5.2 Ruimtelijke aanvaardbaarheid toetsnorm maximaal 6 uur slagschaduw per jaar

De (ruimtelijke) aanvaardbaarheid van de slagschaduwnorm dat maximaal 17 dagen per jaar de hinderduur van slagschaduw meer dan 20 minuten mag bedragen is bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS) aan de orde geweest in het kader van het inpassingsplan voor windpark De Drentse Monden-Oostermoer (ECLI:NL:RVS:2018:616, overweging 132): *"Voorts volgt, zo staat in het verweerschrift, uit onderzoek dat in 1999 in Duitsland is verricht, dat omwonenden van windturbines die een netto slagschaduwduur van meer dan 15 uur per jaar ervaren een hogere mate van dagelijkse hinder ervaren in hun leefomgeving. Naar aanleiding van dat onderzoek is in 2000 laboratoriumonderzoek verricht. Volgens dat laboratoriumonderzoek kan in de eerste 20 minuten dat harde slagschaduw optreedt een fysieke reactie worden veroorzaakt, die bij langere blootstelling daarna door het lichaam wordt gecompenseerd. De onderzoekers hebben aanbevolen de slagschaduwduur te beperken om effecten op langere termijn te voorkomen vanwege de energie die deze compensatie kost, zo is in het verweerschrift toegelicht.* (…) *Volgens de ministers worden, gelet op de conclusies uit deze onderzoeken, met de norm waarbij slagschaduw is beperkt tot maximaal 17 dagen gedurende maximaal 20 minuten per dag binnen een afstand van 12 maal de rotordiameter, gezondheidsklachten voorkomen en wordt de hinder in voldoende mate beperkt"* . De conclusies uit de wetenschappelijke onderzoeken over de gevolgen van hinder door slagschaduw die door de ministers zijn genoemd, zijn niet gemotiveerd betwist. Aangenomen mag dat op basis van het aangehaalde onderzoek de norm uit het Activiteitenbesluit op zich ruimtelijk aanvaardbaar is.

Maximaal 6 uur slagschaduw door een windpark op woningen van derden, binnen een afstand van 12 maal de rotordiameter, is een (beproefde) benadering van de norm door het beoordelen van een waarde van maximaal 6 uur slagschaduw per jaar. Dit is een strengere beoordeling dan volgens de Activiteitenregeling. Vaste rechtspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State bevestigt ook dat het hanteren van een slagschaduwnorm van 6 uur per jaar ten gevolge van een windpark aanvaardbaar is.

De Stichting Advisering Bestuursrechtspraak voor Milieu en Ruimtelijke Ordening (StAB) geeft in haar deskundigenadvies in het kader van Windpark De Drentse Monden-Oostermoer (d.d. 17 februari 2017, kenmerk StAB -40218) aan dat *"de streefwaarde van maximaal 6 uur slagschaduw per jaar voorziet in (veel) geringere aantasting van het woon- en leefklimaat van omwonenden dan de normering in het Activiteitenbesluit milieubeheer. Ten eerste tellen nu ook de dagen mee waarop de slagschaduw minder is dan 20 minuten. Ten tweede worden alle minuten meer dan 20 minuten ook meegeteld."*

In het slagschaduwonderzoek is de norm uit de Activiteitenregeling milieubeheer vertaald naar een (beproefde) benadering van de norm door het beoordelen van een waarde van maximaal 6 uur slagschaduw per jaar. Dit is een strengere beoordeling dan volgens de Activiteitenregeling milieubeheer omdat volgens de norm op 17 dagen per jaar de hinderduur van zonsopgang tot zonsondergang meer dan 20 minuten mag bedragen en op alle overige dagen in het jaar de hinderduur door slagschaduw minder dan 20 minuten mag bedragen. Opgeteld kan de norm uit de Activiteitenregeling milieubeheer dus een langere slagschaduwduur opleveren dan 6 uur per jaar.

Voor onderhavig plan wordt getoetst aan maximaal 6 uur slagschaduw per jaar als ruimtelijk aanvaardbare norm voor geluid (zie ook
Kader 5.2).

Slagschaduw op bedrijven

Bedrijfspanden en kantoren zijn formeel niet hindergevoelig en voor slagschaduw is dan ook geen norm gesteld voor de hinderduur. In de praktijk kan bij kantoren en bedrijfspanden de slagschaduw wel als hinderlijk worden ervaren. Er is echter geen reden om voor kantoren en

bedrijfspanden, hetzelfde beschermingsniveau als voor woningen te hanteren gezien de beperktere aanwezigheidsduur van mensen in een kantoor vanwege bedrijfstijden, weekenden en vrije dagen.

Wel moet vanuit het oogpunt van een 'goede ruimtelijke ordening' nader aandacht besteed worden aan potentiële slagschaduw op de aanwezige bedrijven en kantoren. Gesteld kan worden dat kantoren over het algemeen potentieel meer hinder kunnen ondervinden van slagschaduw van windturbines dan 'overige' bedrijven. Immers, personen die in een kantoorgebouw de hele dag bij een raam zitten te werken, met name achter een beeldscherm, kunnen enige hinder van slagschaduw ondervinden bij hun werk, waarbij de kanttekening moet worden geplaatst dat bij (in)directe zon in praktijk altijd zonwering wordt toegepast bij beeldschermwerk. Voor bedrijven met bedrijfshallen geldt dat deze - over het algemeen besloten bebouwing - een afschermende werking kan hebben voor een eventueel aanwezig kantoor bij het bedrijf.

5.4.2 Onderzoek

Ten behoeve van de windturbines is een slagschaduwonderzoek uitgevoerd om enerzijds te toetsen aan de normen uit het Activiteitenbesluit en anderzijds de effecten op de omgeving in beeld te brengen. Ter bepaling van de maximale slagschaduweffecten is in het slagschaduwonderzoek voor het plan uitgegaan van turbines met een maximale rotordiameter (80 meter) en maximale tiphoogte (100 meter), en daarom met een ashoogte van 60 meter. Voor de slagschaduwberekeningen zijn enkel de eerste twee geometrische eigenschappen van belang.

Figuur 5.9 Slagschaduwcontour, zonder mitigatie

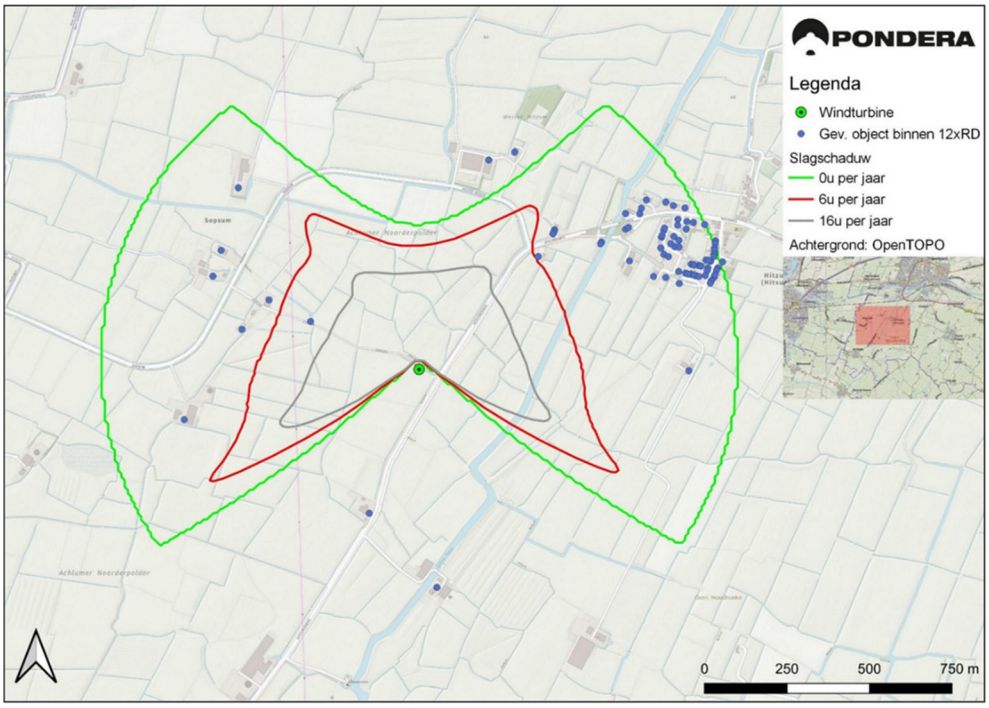

De grens waarbinnen slagschaduwduur van 6 uur wordt overschreden kan met een contour op een kaart aangegeven worden. In Figuur 5.9 is met een groene, rode en grijze isolijn aangegeven waar de totale jaarlijkse verwachte hinderduur respectievelijk 0, 6 of 16 uur bedraagt. Overschrijding van de norm voor de jaarlijkse hinderduur kan optreden bij de woningen binnen de rode 6-uurscontour. Bij woningen buiten de rode 6-uurscontour wordt met zekerheid aan de norm voor de maximale hinderduur voldaan.

Slagschaduw ter plaatse van woningen

De rekenresultaten van de berekeningen op de referentietoetspunten zijn weergegeven in Tabel 5.2. Het betreft de gemiddeld jaarlijks te verwachten slagschaduwduur (tijden in uren en minuten, uu:mm).

Tabel 5.2 Verwachte slagschaduwduur [uu:mm per jaar]

Toetspunt	Adres	Micon M700/225 [uu:mm]	Vestas V80 [uu:mm]
1	Sopsum 2	--	**10:36**
2	Wester-Hitzum 1	--	--
3	Achlumerweg 4	--	5:30
4	Kerkbuurt 30	--	0:47
5	Hitzumerweg 1	--	--

--: Geen optredende slagschaduw

Bij de woningen van derden waarvan de verwachte hinderduur vetgedrukt is, treedt jaarlijks meer dan 6 uur slagschaduwhinder op. Normoverschrijding is daar mogelijk. Eventuele overschrijding van de norm zal worden weggenomen door een stilstandregeling tot het niveau waarop wordt voldaan aan de ruimtelijk aanvaardbare slagschaduwnorm van maximaal 6 uur slagschaduw per jaar. In het besluit omgevingsvergunning/de beschikking (vaststellingsbesluit) dient derhalve te worden bepaald dat er vanuit een goede ruimtelijke ordening wordt getoetst aan de slagschaduwnorm van 6 uur per jaar.

Cumulatie met bestaande turbines

Er bevinden zich geen windturbines in de directe omgeving van het plangebied.

Slagschaduw ter plaatse van bedrijven

Binnen de 6-uurcontour bevinden zich geen bedrijven of kantoren.

5.4.3 Conclusie

Bij een enkel toetspunt treedt gemiddeld meer dan 6 uur per jaar aan slagschaduw op. Daarmee is overschrijding van de norm (niet meer dan gemiddeld 17 dagen per jaar met meer dan 20 minuten slagschaduw) mogelijk. Door een automatische stilstandvoorziening in te regelen waarmee er gemiddeld niet meer dan 6u per jaar aan slagschaduw optreedt ter plaatse van gevoelige gebouwen wordt normoverschrijding voorkomen. De slagschaduwduur ter plaatse van gevoelige gebouwen bedraagt met stilstandsvoorziening dan maximaal gemiddeld 6u per jaar en is daarmee minder dan gemiddeld 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag.

Rekening ook houdend met deze voorschriften is er is sprake van een goede ruimtelijke ordening voor het aspect slagschaduw.

5.5 Veiligheid

5.5.1 Toetsingskader

Voor de ruimtelijke inpassing van een windturbine speelt veiligheid een belangrijke rol. Hoewel het risico laag is, kunnen windturbines omvallen of kunnen er onderdelen afbreken. Het effect van de windturbines op de omgeving is beoordeeld aan de hand van een aantal criteria, die zijn afgeleid uit wet- en regelgeving en adviezen voor toetsing van beheerders van infrastructurele werken. Deze toetsingscriteria hebben zowel betrekking op externe veiligheid als op leveringszekerheid.

Daarnaast bestaat ook nog de interne veiligheid van windturbines. De interne veiligheid van windturbines is geregeld via de certificering van het ontwerp en de productie van windturbines. In Nederland mogen alleen windturbines worden geplaatst die gecertificeerd zijn volgens de veiligheidsnormen ten behoeve van het voorkomen van risico's voor de omgeving. Interne veiligheid is verder niet ruimtelijk relevant en derhalve niet meegenomen in deze ruimtelijke onderbouwing.

In het Activiteitenbesluit milieubeheer is onder andere geregeld hoe vaak een windturbine moet worden gecontroleerd en wanneer een windturbine wel of niet in werking mag zijn. Zo mag bijvoorbeeld een windturbine niet in werking worden gesteld indien een zodanige ijslaag is afgezet op de rotorbladen dat dit een risico vormt voor de veiligheid van de directe omgeving. Bij moderne windturbines kan door middel van ijsdetectiesystemen de windturbine automatisch stilgezet worden.

Voor externe veiligheid is per 1 januari 2011 het Besluit wijziging milieuregels windturbines[19] in werking getreden. Daarin wordt onder meer geregeld dat met betrekking tot veiligheidsafstanden in grote lijnen wordt aangesloten op het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi)[20] en dat zich geen kwetsbare objecten mogen bevinden binnen de PR 10^{-6}-contour en geen beperkt kwetsbare objecten binnen de PR 10^{-5}-contour. PR staat voor het Plaatsgebonden Risico. Dit is de kans per jaar dat iemand overlijdt als gevolg van een ongeval van een falende windturbine, als deze persoon permanent en onbeschermd op een bepaalde afstand tot de turbine aanwezig zou zijn. Een PR-norm van 10^{-5} betekent een maximale kans van maximaal 1 op 100.000 en PR 10^{-6} een kans van 1 op 1.000.000. Voor de bepaling van deze contouren wordt verwezen naar de 'Handreiking Risicozonering Windturbines' (v1.1, 20 mei 2020) en 'Handleiding Risicoberekeningen Windturbines' (versie oktober 2019) (hierna: Handboek risicozonering), als vervanger van het 'Handboek Risicozonering Windturbines' (2014). Ook wordt voor de bepaling van de effecten op infrastructuren en objecten aansluiting gezocht bij het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb)[21]. Daarnaast hebben beheerders van infrastructurele werken randvoorwaarden voor situaties van uitval van belangrijke

[19] Besluit van 14 oktober 2010 tot wijziging van het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer en het Besluit omgevingsrecht (wijziging milieuregels windturbines).
[20] Besluit externe veiligheid Inrichtingen, Geldend op 21-05-2018.
[21] Besluit van 24 juli 2010, houdende milieukwaliteitseisen externe veiligheid voor het vervoer van gevaarlijke stoffen door buisleidingen (Besluit externe veiligheid buisleidingen) en aanvulling tot d.d. 01-05-2016.

infrastructurele werken zoals grote gasleidingen en elektriciteitsvoorzieningen. Om hier rekening mee te houden is gekeken naar de invloed van plaatsing van windturbines op de leveringszekerheid en betrouwbaarheid van de nabije infrastructurele werken.

In het Handboek wordt ook verwezen naar de beleidsregel van Rijkswaterstaat (2002)22 voor de beoordeling van effecten op (vaar)wegen. Deze beleidsregel geldt enkel voor rijks(vaar)wegen, voor provinciale en lokale wegen gelden geen (beleids)regels. In juli 2020 is 'Richtlijnen Vaarwegen 2020' uitgekomen voor de beoordeling voor vaarwegen. De richtlijn is van toepassing verklaard op provinciale en lokale vaarwegen, eerder was er enkel een toetsafstand voor rijksvaarwegen. Nu is dezelfde toetsafstand van toepassing voor alle vaarwegen (dus ook recreatievaart etcetera)[23]. In de beleidsregel "Windturbines langs auto-, spoor-, en vaarwegen: beoordeling van veiligheidsrisico's"[24] staan de richtlijnen gegeven ten aanzien van de beoordeling van het individueel passentenrisico (IPR) en het maatschappelijk risico (MR) om het effect op overige wegen te beoordelen. In onderstaande tabel staat het beoordelingskader voor veiligheid samengevat.

[22] "Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatswerken", 15 mei 2002/Nr. HKW/R 2002/3641
[23] De toetsafstand zelf blijft: een halve rotordiameter afstand vanaf de rand van de vaarweg met een minimum van 50 meter. Naar verwachting wordt half 2021 deze toetsafstand aangepast naar: een halve rotordiameter + 30 meter vanaf de rand van de vaarweg.
[24] P.H. de Joode, S. Onnink, B.A. van den Horn, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat, Bouwdienst (RWS, BD), NS Railinfrabeheer, 1999

Tabel 5.3 Beoordelingskader veiligheid

Beoordelingscriterium	Effectbeoordeling	Toetswaarde van risico	Vergunnings-afstand	Afkomstig uit
Bebouwing – Kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten	Kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten binnen de maximale ligging van de plaatsgebonden risicocontour	max. PR 10^{-6} en max. PR 10^{-5}		Activiteitenbesluit
Verkeer – (Water)wegen	Rijkswegen binnen toetsafstanden	max IPR = 10^{-6} & max MR = $2x10^{-3}$ en invloed op gevaarlijke stoffen	Bij plaatsing op of boven gronden van Rijkswaterstaat	Beleidsregels van Rijkswaterstaat
Verkeer – Spoorwegen	Spoorwegen binnen toetsafstanden	max. IPR = 10^{-6} & max MR = $2x10^{-3}$ en invloed op gevaarlijke stoffen	11 meter vanaf het hart van het spoor	Beleidsregels beheerder (ProRail)
Industrie en risicovolle inrichtingen	Risico-inrichtingen en installaties binnen toetsafstanden en 10% toets voor significantie van effect	10%-verwaarloosbaar toets en kwalitatieve effectbeoordeling		n.v.t
Onder- en bovengrondse transportleidingen	Toetsing aan effect op buisleiding en bijbehorend risico voor omgeving	Risicotoevoeging voor omgeving en trefkans van buisleiding		Adviesafstand uit de handleiding en handreiking risicozonering windturbines 2020)
Hoogspanningslijnen	Toetsing aan effect op hoogspanning	Trefkans van hoogspannings-netwerk		Adviesafstand uit de handleiding en handreiking risicozonering windturbines 2020)
Dijklichamen en waterkeringen	Toetsing aan effect op waterkering	Trefkans van waterkeringen	Bij plaatsing op of boven gronden van Rijkswaterstaat of Waterschap	Waterschap/ Rijkswaterstaat

* RD = Rotordiameter

5.5.2 Onderzoek

Het Handboek risicozonering (HRW) adviseert een identificatieafstand waarbinnen het veiligheidsrisico voor objecten en infrastructuren onderzocht dient te worden. Deze afstand is gebaseerd op de maximale generieke werpafstand die plaatsvindt als windturbines tweemaal het nominale toerental draaien (ook wel 'overtoeren'). Objecten buiten deze afstand

ondervinden geen risico en worden verder buiten beschouwing gelaten. Om de maximale effecten goed weer te geven wordt de werpafstand gehanteerd van een windturbine met een maximale werpafstand van 100 meter bij nominaal toerental (15,7 omwentelingen per minuut) en 276 meter bij overtoeren (gebaseerd op de eigenschappen van de Vestas V80 2MW).

Er wordt voor het te werpen blad uitgegaan van de maximale bladlengte (dus 40 meter). Hiermee wordt zoveel mogelijk een worst-case situatie inzichtelijk gemaakt voor momenteel beschikbare windturbinetypes.

Identificatie objecten

De identificatieafstand is bepaald op 276 meter. Binnen deze afstand zijn, geen objecten en infrastructuren geïdentificeerd, buiten de Hitzumerweg die overgaat in de Achlumerweg.

Binnen de identificatieafstand van 276 meter zijn er geen dus waterkeringen, rijkswegen of snelwegen aanwezig. Ook zijn er geen gebouwen of bouwwerken, buisleidingen, hoogspanningsleidingen, vaarwegen of bedrijven binnen deze afstand.

5.5.3 Kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten

De plaatsgebonden risicocontouren liggen volgens de vuistregels uit het HRW nooit verder dan de volgende afstanden:

- de $PR10^{-5}$ contour ligt maximaal op een afstand van een halve rotordiameter (hier: 40 meter) en;
- de $PR10^{-6}$ contour ligt maximaal op de grootste afstand van of de tiphoogte of de werpafstand bij nominaal toerental (hier: 100 meter).

Specifieke $PR10^{-5}$ en $PR10^{-6}$ contouren zijn in de praktijk tot enkele tientallen meters kleiner als de maximale vuistregel die hierboven is gehanteerd.

Voor de bepaling wat (beperkt) kwetsbare objecten zijn is aangesloten bij de definities uit artikel 1 lid 1 uit het Besluit externe veiligheid Inrichtingen (Bevi). Zo worden woningen met een plaatsingsdichtheid van meer dan 2 woningen per hectare gezien als kwetsbare objecten. Ook ziekenhuizen, scholen en andere gebouwen voor minder zelfredzame personen of gebouwen bestemd voor grote groepen langdurig aanwezige personen met een hoge persoonsdichtheid zijn te definiëren als kwetsbare objecten[25]. Andere objecten waar personen in aanwezig kunnen zijn beperkt kwetsbare objecten.

Nabij de beoogde locatie voor de nieuwe windturbine zijn er geen kwetsbare objecten gelegen binnen de maximale ligging van de $PR10^{-06}$ contour (maximaal 100 meter afstand tot de as van de turbine). Tevens zijn er geen beperkt kwetsbare objecten gelegen binnen de $PR10^{-05}$ (maximaal 40 meter afstand tot de as van de turbine) contour. De windturbine kan voldoen aan de gestelde eisen tot beperkt kwetsbare en kwetsbare objecten zoals gesteld in het activiteitenbesluit.

[25] Kantoorgebouwen met een bruto vloeroppervlakte van meer dan 1.500 m^2 zijn kwetsbare objecten. Dit is daarmee een beperkt kwetsbaar object.

5.5.4 IJsworp, ijsval en kleine incidenten

In het Besluit algemene regels inrichtingen Milieubeheer (Barim)[26], ook wel Activiteitenbesluit genoemd, is onder andere geregeld dat een windturbine niet in werking mag worden gesteld indien een zodanige ijslaag is afgezet op de rotorbladen dat dit een risico vormt voor de veiligheid van de directe omgeving. Een zone van een halve rotordiameter plus 11 meter (maximaal 51 meter) vormt het grootste risicogebied voor vallend ijs en/of kleine onderdelen zoals moeren en bouten. Bij moderne windturbines kan door middel van ijsdetectiesystemen de windturbine automatisch stilgezet worden om zo de risico's van ijsworp te beperken tot een klein gebied.

Er zijn geen objecten van derden of doorgaande wegen binnen een afstand van 51 meter aanwezig die gevoelig kunnen zijn voor ijsworp. Er zijn daarmee geen nadere eisen of regels benodigd om de omgeving te beschermen tegen ijsworp buiten de huidige regels in het geldende activiteitenbesluit.

5.5.5 Wegen

Plaatsing van windturbines nabij transportroutes (waterwegen, rijkswegen of spoorwegen) van nationaal formaat is alleen mogelijk wanneer uit nader onderzoek blijkt dat geen onaanvaardbaar verhoogd risico voor de verkeersveiligheid bestaat. Hierbij kan getoetst worden aan de normen voor het IPR en MR die Rijkswaterstaat hanteert. IPR staat voor Individueel Passanten Risico en geeft de overlijdenskans per passant per jaar aan. Het MR staat voor Maatschappelijk Risico en is een maat voor het verwachte aantal doden per jaar, als het product van het verwachte aantal slachtoffers per passage en het aantal passages per jaar.

Voor niet-Rijkswaterstaatroutes zijn er geen algemene beleidsregels van toepassing. Lokale overheden of bevoegde gezagen over deze wegen kunnen een eigen afweging maken maar hiervoor gelden voor windturbines geen vastgelegde regels.

Binnen de identificatieafstand van 276 meter (maximale werpafstand bij overtoeren) zijn geen wegen van Rijkswaterstaat of wegen van nationaal belang aanwezig.

De Hitzumerweg/Achlumerweg ligt in de nieuwe situatie over een lengte van circa 250 meter binnen de $PR10^{-6}$ contour op een afstand van 100 meter van as van de turbine. Buiten deze afstand tot aan de identificatieafstand kan de weg alleen een risico ondervinden bij het faalscenario bladworp bij overtoeren. De kans op optreden van dit uitzonderlijke faalscenario zijn zodanig klein dat de risico's bij voorbaat verwaarloosbaar klein zullen zijn voor passanten en eventuele gevaarlijke transporten op de lokale weg.

Ook binnen de PR 10^{-6} contour is de kans op het raken van een deel van de weg in geval van het falen van de turbine erg klein. Die kans ligt tussen eens in de 100.0000 jaar en eens in de 10.000 jaar. De kans dat er op dat moment tegelijkertijd ook nog een weggebruiker passeert is nog eens vele keren kleiner. In de huidige situatie met de huidige molen bestaat overigens ditzelfde risico, maar dan over een weglengte van ongeveer 60 meter in plaats van 250 meter.

[26] Activiteitenbesluit milieubeheer, van 19 oktober 2007, met wijzigingen, geldend tot 30-11-2015, te raadplegen via: http://wetten.overheid.nl/BWBR0022762/geldigheidsdatum_30-11-2015.

5.5.6 Conclusie

De identificatieafstand is bepaald op 276 meter. Binnen deze afstand zijn, geen objecten en infrastructuren geïdentificeerd, buiten de Hitzumerweg die overgaat in de Achlumerweg.

Nabij de beoogde locatie voor de twee windturbines zijn dus geen kwetsbare objecten gelegen binnen de maximale ligging van de $PR10^{-06}$ contour. Tevens zijn er geen beperkt kwetsbare objecten gelegen binnen de $PR10^{-05}$ contour. De windturbine kan voldoen aan de gestelde eisen tot beperkt kwetsbare en kwetsbare objecten zoals gesteld in het activiteitenbesluit.

Het risico voor passanten op de Hitzumerweg/Achlumerweg neemt iets toe in de nieuwe situatie, maar blijft zeer klein.

De plaatsing van de windturbine op de beoogde locatie veroorzaakt geen significante veiligheidsrisico's voor de omgeving.

5.6 Natuur

5.6.1 Toetsingskader

Voor het beschermen van ecologische waarden kan onderscheid worden gemaakt tussen gebieds- en soortenbescherming. Ruimtelijke ingrepen kunnen (negatieve) effecten hebben op beschermde flora en fauna en natuurgebieden. De Wet natuurbescherming (hierna: Wnb) bundelt de gebiedsbescherming van nationaal begrensde natuurgebieden en de bescherming van flora en faunasoorten. In de wet zijn ook de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn verwerkt.

5.6.2 Gebiedsbescherming

Natura 2000-gebieden

Wanneer de realisatie en exploitatie van windturbines negatieve effecten hebben op de omvang van de populaties van de soorten en of habitattypen (instandhoudingsdoelen) waarvoor een Natura 2000-gebied is aangewezen, is een vergunning nodig op grond van de Wnb (Artikel 2.7 lid 2). De bescherming van Natura 2000-gebieden kent externe werking wat betekent dat ook projecten buiten Natura 2000-gebieden negatieve effecten op het behalen van de instandhoudingsdoelen (IHD) kunnen hebben.

Het meest dichtbijgelegen Natura 2000 gebied betreft de Waddenzee en ligt op meer dan 6 kilometer ten westen van het plangebied (zie Figuur 3.1).

Natuurnetwerk Nederland

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is een Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. In het Natuurnetwerk Nederland liggen:

- Bestaande natuurgebieden, waaronder de 20 nationale parken;
- Gebieden waar nieuwe natuur wordt aangelegd;
- Landbouwgebieden, beheerd volgens agrarisch natuurbeheer;
- Ruim 6 miljoen hectare grote wateren: meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en de Waddenzee.

- Alle Natura 2000-gebieden.

Voor gebieden die zijn begrensd binnen het Natuurnetwerk Nederland, ecologische verbindingszones en gebieden met agrarisch natuurbeheer, geldt een planologisch beschermingsregime. Ingrepen in deze gebieden zijn alleen toegestaan als ze geen negatieve effecten hebben op deze gebieden, of als negatieve effecten kunnen worden tegengegaan door het nemen van mitigerende maatregelen. Heeft een ingreep wel een significant negatief effect op de wezenlijke kenmerken en waarden van een gebied dat behoort tot het Natuurnetwerk Nederland, dan geldt het ‘nee, tenzij-regime’. Een project kan dan alleen doorgaan als er geen reële alternatieven zijn en als sprake is van een groot openbaar belang. Als een ingreep wordt toegestaan moet de schade zoveel mogelijk worden beperkt door mitigerende maatregelen en moet de resterende schade door de initiatiefnemen worden gecompenseerd.

Er kan sprake zijn van aantasting van de natuurwaarden in NNN-gebieden door activiteiten binnen de grenzen van deze gebieden. Daarnaast kan ook sprake zijn van aantasting van natuurwaarden door verstoring door activiteiten buiten de grenzen. Voor de gebieden die behoren tot het NNN geldt een provinciaal beschermingsregime.

In de provincie Friesland geldt de “Verordening Romte Fryslân 2014” (geconsolideerd in 2021). In deze verordening staat in hoofdstuk 7 hoe er omgegaan dient te worden met ruimtelijke plannen op gronden die binnen of buiten de ecologische hoofdstructuur liggen.

Een ruimtelijk plan voor gronden die deel uitmaken van de ecologische hoofdstructuur maakt, in theorie, geen activiteiten en ontwikkelingen mogelijk die leiden tot significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden of leiden tot een significante vermindering van de oppervlakte van die gronden of tot significante aantasting van de samenhang tussen gebieden die deel uitmaken van de ecologische hoofdstructuur. Een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op gronden nabij de ecologische hoofdstructuur kan niet-agrarische activiteiten en ontwikkelingen mogelijk maken, mits die niet leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van de ecologische hoofdstructuur. Van bovenstaande kan worden afgeweken indien er sprake is van een groot openbaar belang, er geen reële alternatieve voor de beoogde ontwikkeling zijn, schade door mitigerende maatregelen zoveel mogelijk wordt beperkt en indien resterende schade wordt gecompenseerd door het treffen van zodanige maatregelen, dat geen netto verlies optreedt van wezenlijke kenmerken en waarden.

De windturbine bevindt zich niet binnen of nabij gebieden behorende tot de ecologische hoofdstructuur.

Er is dus geen aanvullend onderzoek nodig op de effecten van de windturbine op de NNN-gebieden.

Analyse gebiedsbescherming

Vanwege de afstand van ruim 6 kilometer naar het dichtstbijgelegen Natura 2000-gebied en de beperkte omvang van het project gezien het feit dat het slechts één turbine betreft van beperkte afmetingen welke ook nog eens een bestaande turbine vervangt, is niet te verwachten dat de windturbine negatieve effecten al hebben op de omvang van de populaties van de soorten en of habitattypen (instandhoudingsdoelen) van dit Natura 2000-gebied.

5.6.3 Soortbescherming

Naast gebiedsbescherming waarmee de leefomgeving van flora en fauna wordt beschermd is er een wettelijk kader voor het beschermen van individuele soorten. Zo zijn op grond van de Wnb alle vogelsoorten beschermd. De Wnb kent een aantal verbodsbepalingen die aanleiding kunnen zijn om een ontheffing aan te vragen. De relevante verbodsbepalingen zijn het doden of vangen van soorten, het opzettelijk verontrusten van soorten of het verstoren, vernietigen, beschadigen van nesten of vaste rust- & verblijfsplaatsen.

De Wnb onderscheidt bij de bescherming van soorten drie beschermingsregimes:

- Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn (Wnb § 3.1),
- Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn (Wnb § 3.2) en
- Beschermingsregime andere soorten (Wnb § 3.3). In het kader van de soortenbescherming is in deze analyse onderscheid gemaakt tussen effecten op beschermde soorten in de aanlegfase en in de gebruiksfase.

Analyse soortenbescherming

Op basis van de beperkte omvang van het project gezien het feit dat het slechts één turbine betreft van beperkte afmetingen welke ook nog eens een bestaande turbine vervangt, is niet te verwachten dat de bouw en gebruik van de windturbine negatieve effecten heeft op de omvang van de populaties van de soorten in dit gebied. De bouwlocatie betreft cultuurlandschap waar regelmatig het gras wordt gemaaid. Er is geen oppervlaktewater ter plaatse. De kans op te verstoren soorten tijdens de bouwfase is daarom klein. Desondanks zal er voorafgaand aan de start van de bouw een natuurscan plaatsvinden om zeker te zijn dat er geen beschermde soorten aanwezig zijn. Zie ook bijlage 3, waarin met twee artikelen de relatief kleine impact van windturbines wordt beschreven. Daarbij gaat bijlage 3 over grote turbines, terwijl het hier een relatief kleine turbine betreft die ook nog eens een bestaande turbine vervangt.

5.7 Cultuurhistorie

5.7.1 Toetsingskader

Op 16 januari 1992 is in Valletta (Malta) het Europees Verdrag voor de bescherming van het archeologisch erfgoed (Verdrag van Malta) ondertekend. Het Verdrag van Malta voorziet in bescherming van het Europees archeologisch erfgoed onder meer door de risico's op aantasting van dit erfgoed te beperken. De Erfgoedwet[27], die de Monumentenwet 1988 heeft vervangen, vormt in Nederland het wettelijk kader voor de bescherming van al het cultureel erfgoed, waaronder ook de afspraken uit het Verdrag van Malta.

Onder cultuurhistorische waarden worden alle structuren, elementen en gebieden bedoeld die cultuurhistorisch van belang zijn. Zij vertellen iets over de ontstaansgeschiedenis van het Nederlandse cultuurlandschap. Vaak is er een sterke relatie tussen aardkundige aspecten en cultuurhistorische aspecten. De bescherming van cultuurhistorische elementen is vastgelegd in de Monumentenwet 1988. Deze wet is vooral gericht op het behouden van historische elementen voor latere generaties. Archeologie houdt zich bezig met de niet zichtbare delen van onze cultuurgeschiedenis. Zij zijn verborgen in de bodem.

[27] Wet van 9 december 2015, houdende bundeling en aanpassing van regels op het terrein van cultureel erfgoed (Erfgoedwet)

5.7.2 Onderzoek

Archeologie

Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW)[28] wordt het plangebied als een gebied met een zeer lage trefkans op archeologische waarden.

Daarnaast is in het bestemmingsplan op de planlocatie geen dubbelbestemming opgenomen met een archeologische waarde.

Op basis van de “Friese Archeologische Monumentenkaart Extra” van de provincie Friesland (FAMKE[29]) is er bij ingrepen van meer dan 2500 m^2 karterend onderzoek noodzakelijk vanwege een kans op sporen uit de middeleeuwen. Het plan blijft ver onder dit oppervlakte.

Er is daarom ook geen archeologisch onderzoek noodzakelijk voor het realiseren van de windturbine.

Overige cultuurhistorische waarden

Voor overige cultuurhistorische waarden is de kaart van de Cultuurhistorische Kaart Fryslân (CHK2) van de provincie Friesland geraadpleegd[30]. Hieruit blijkt dat er in het plangebied geen sprake is van cultuurhistorische waarden, zoals (rijks)monumenten en dorps- en stadsgezichten.

5.7.3 Conclusie

De windturbine doet geen afbreuk aan cultuurhistorische en archeologische waarden in het plangebied en de omgeving ervan. Voor het aspect cultuurhistorie is sprake van een goede ruimtelijke ordening.

5.8 Waterhuishouding

5.8.1 Toetsingskader

Water en ruimtelijke ordening hebben met elkaar te maken. Enerzijds is water één van de ordenende principes in de ruimtelijke ordening en kan daarmee beperkingen opleggen aan het ruimtegebruik. Anderzijds kunnen ontwikkelingen in het ruimtegebruik ongewenste effecten hebben op de waterhuishouding. Een goede afstemming tussen beide is derhalve noodzakelijk om problemen zoals wateroverlast, slechte waterkwaliteit, verdroging, etc. te voorkomen.

De verplichte watertoets is geregeld in de artikelen 3.1.1 en 3.16 van het Besluit ruimtelijke ordening. Vanaf het begin van de planvorming dient overleg gevoerd te worden tussen gemeente, waterbeheerders en andere betrokkenen. Doel van dit overleg is gezamenlijk de uitgangspunten en wensen vanuit duurzame watersystemen en veiligheid te vertalen naar concrete gebiedsspecifieke uitgangspunten. Hierbij geldt dat afwenteling moet worden voorkomen en dat de drietrapsstrategie ‘vasthouden, bergen en afvoeren’ moet worden gehanteerd.

[28] Bron: https://www.atlasnatuurlijkkapitaal.nl/indicatieve-kaart-archeologische-waarden
[29] Bron: https://www.fryslan.frl/archeologische-kaart-famke
[30] Bron: https://www.fryslan.frl/chk

Nationaal Bestuursakkoord Water

In het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) is het kabinetsstandpunt over het waterbeleid in de 21e eeuw vastgelegd. De hoofddoelstellingen zijn: het waarborgen van het veiligheidsniveau bij overstromingen en het verminderen van wateroverlast. Daarbij wordt de voorkeur gegeven aan ruimtelijke maatregelen boven technische maatregelen.

In het NBW is ook de watertoets als procesinstrument opgenomen. De watertoets is het proces van vroegtijdig informeren, adviseren en beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het doel van dit nieuwe instrument is waarborgen dat de waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet in beschouwing worden genomen als het gaat om waterhuishoudkundige relevante ruimtelijke plannen en besluiten.

Waterwet

Op 22 december 2009 is de Waterwet in werking getreden. Kort samengevat regelt de Waterwet het beheer van oppervlaktewater en grondwater. Ook verbetert de wet de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. De Waterwet vervangt een groot aantal wetten op het gebied van water.

De Waterwet biedt instrumenten om het waterbeheer op een doeltreffende en doelmatige manier op te pakken. Op rijksniveau wordt een nationaal waterplan gemaakt. Dit plan bevat de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en de daartoe behorende aspecten van het nationale ruimtelijk beleid.

De ruimtelijke aspecten van die plannen van Rijk en provincies worden aangemerkt als structuurvisies in de zin van de Wro. De bedoeling is dat op basis van deze structuurvisies plannen van de Waterwet doorwerken in de ruimtelijke ordening en ervoor zorgen dat de waterbelangen op een goede manier worden geborgd.

De op 1 januari 2008 ingevoerde Wet gemeentelijke watertaken is ook opgenomen in de Waterwet. Door deze wetgeving hebben de gemeenten een aantal nieuwe zorgplichten: afvloeiend hemelwater, grondwaterstand en een verbrede zorgplicht inzamelen afvalwater buitengebied.

Waterkering

Onderhavig plan heeft geen betrekking op gronden met een waterkerende functie.

5.8.2 Onderzoek

Oppervlaktewatersysteem

Voor de windturbines worden mogelijk enkele verhardingen aangebracht . Er is geen sprake van doorsnijding van oppervlaktewater zoals waterlopen. Mochten er toch kleine aanpassingen in het oppervlaktewatersysteem gerealiseerd moeten worden, geldt er voor deze ingrepen mogelijk vergunningplicht. Een voorbeeld van een ingreep is de verlegging van een watergang om een goede afwatering in stand te houden. Om een goede waterhuishouding in stand te houden dient eventuele aanpassing van het watersysteem na de vergunningverlening in nauw overleg met het waterschap te gebeuren.

Grondwatersysteem

Het grondwatersysteem wordt beïnvloed wanneer aanleg van een windturbine zorgt voor obstructie van de grondwaterstroming (fundering van de windturbine), ontwatering door bermsloten, een tijdelijke verlaging van het grondwater tijdens aanleg van de fundatie van de windturbine of kwelvorming langs de funderingspalen van de windturbine. Afhankelijk van de technische uitwerking van de benodigde fundering dient bekeken te worden of er sprake is van tijdelijke grondwateronttrekking tijdens de bouw. Voor eventuele grondwateronttrekking bij aanleg is een watervergunning nodig op basis van de Keur van waterschap Fryslân.

Hemelwaterafvoer

Door het plaatsen van windturbines wordt extra verhard oppervlak (de windturbine plus mogelijk een verharde (kraan)opstelplaats en mogelijk een verharding van de toegangsweg) gecreëerd. Het gevolg van een toenemend verhard oppervlak kan zijn dat hemelwater sneller tot afstroming zal komen. Toegenomen verhard oppervlak kan worden gecompenseerd door het toevoegen van extra waterbergend vermogen, bijvoorbeeld door het creëren van extra sloten.

Watertoets

Over deze wijze van omgaan met de waterhuishouding is nadere afstemming met het waterschap Wetterskip Fryslân nodig. Op een voorlopig verzoek om wateradvies, ingediend via www.dewatertoets.nl blijkt dat het plan slechts een geringe invloed heeft op de belangen van het waterschap. De conclusies zijn:

- Indien het verharde opppervlakte (fundatie molen en eventuele andere verhardingen zoals de toegangsweg en een opstelplaats) meer dan 1500 m^2 toenemen dan geldt een vergunningsplicht.
- Bij de bouw is mogelijk tijdelijk onttrekking van grondwater nodig. Voor veel onttrekkingen van grondwater kan worden volstaan door dit bij het Wetterskip Fryslân te melden. In andere gevallen geldt een vergunningsplicht.
- Indien werkzaamheden plaats gaan vinden nabij een watergang, kan daar een watervergunning voor nodig zijn. Dit zal worden afgestemd met het Waterschap. Het betreft hier geen hoofdwatergang of waterkering.

5.8.3 Conclusie

De windturbines hebben geen negatief effect op de waterhuishouding. Een Watervergunning is mogelijk nodig voor grondwateronttrekking en aanbrengen van verhardingen. Rekening houdend met de (eventueel) benodigde vergunningen is er voor het aspect water sprake van een goede ruimtelijke ordening.

5.9 Vliegverkeer en radar

5.9.1 Toetsingskader

De bouw van windturbines kan van invloed zijn op het vliegverkeer in Nederland, met name de hoogte van windturbines is daarbij relevant. Voor het vliegverkeer is het van belang is dat de vliegveiligheid en de werking van radar- en communicatieapparatuur te allen tijde kan worden gegarandeerd.

Laagvlieggebieden en helikopteroefengebieden kennen harde bouwhoogtebeperkingen. Hierbij is van belang dat de rotorbladen van een windturbine de route niet 'doorsnijden'. Er moet dus

een afstand van minimaal een halve rotordiameter tot de rand van de laagvlieggebieden worden gehouden. Voor het veilig gebruik van luchthavens voor de militaire en civiele luchtvaart zijn obstakelbeheersvlakken ingesteld waarbinnen hoogtebeperkingen gelden.
Plaatsing van windturbines kan ook mogelijk leiden tot verstoring van de radar. Dat geldt voor zowel radar ten behoeve van de lucht- als de scheepvaart. Afhankelijk van de locatie kan een windpark een verstorende werking hebben op Communicatie-, Navigatie- en Surveillance (CNS)-apparatuur van de luchtverkeersleiding voor burgerluchtvaart.

Voor de militaire radarposten in Nederland moet binnen een straal van 75 kilometer van een radarpost worden gekeken of windturbines de radar niet teveel verstoren en moet een plan ter goedkeuring aan Defensie worden voorgelegd. Het beleid over verstoringsgebieden rond militaire radars van het Ministerie van Defensie is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)[31] en zijn nader uitgewerkt in de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro)[32]. Er dient een minimale dekkingsgraad van 90% op 1.000 voet in stand te blijven om een goede werking van de radar te garanderen.

5.9.2 Onderzoek

Vliegverkeer
Wegens een tiphoogte van minder dan 150 meter is de toepassing van de correcte obstakelmarkeringen en –lichten op de te plaatsen windturbine ten behoeve van de internationale burgerluchtvaartregelgeving niet verplicht.

De planlocatie bevindt zich niet in een laagvlieggebied/route of een helikopteroefengebied/route.

Defensieradar
Door TNO is een radartoets uitgevoerd (zie bijlage 2).

Op de locatie van de windturbine eist het Ministerie van Defensie voor het verkeersleidingsradarnetwerk een minimale detectiekans van 90% voor een doel met een radaroppervlak van 2 m^2. Twee mogelijke optredende effecten zijn door TNO onderzocht waaruit de volgende conclusies zijn getrokken:

1. De detectiekans na realisatie van het bouwplan op de toetsingshoogte van 500 voet voldoet aam de thans gehanteerde 2021 norm.
2. De MASS radars te Leeuwarden en De Kooy ondersteunen elkaar volledig in de gebieden waar door de schaduwwerking van het bouwplan een verlies aan bereik kan ontstaan. Na realisatie van het bouwplan is er op de toetsingshoogte van 1000 voet geen verlies aan bereik geconstateerd. Het bouwplan voldoet dus aan de gehanteerde 2021 norm.

[31] Besluit van 31 augustus 2012, nr. IENM/BSK-2012/30229, tot wijziging van de Regeling algemene regels ruimtelijke ordening: aanwijzing radarverstoringsgebieden
[32] Regeling van de Minister van Infrastructuur en Milieu, van 9 december 2011, nr. IENM/BSK-2011/161600, houdende vaststelling van algemene regels ter bescherming van nationale ruimtelijke belangen (Regeling algemene regels ruimtelijke ordening)

Op de locatie van de windturbine eist het Ministerie van Defensie voor de gevechtsleidingsradars een minimale detectiekans van 90%. TNO concludeert op basis van de analyse dat

1. De detectiekans na realisatie van het bouwplan op de toetsingshoogte van 1000 voet binnen de thans gehanteerde 2021 norm gebleven voor Wier blijft.
2. Het verlies aan maximum bereik op de hoogte van 1000 voet in de sector waarin schaduwwerking optreedt, na realisatie van het bouwplan binnen de thans gehanteerde 2021 norm blijft.

5.9.3 Conclusie

Er zijn geen belemmeringen en effecten voor de defensieradar waardoor er sprake is van een goede ruimtelijke ordening.

5.10 Bodemkwaliteit

Toetsingskader

De Wet bodembescherming (Wbb) is erop gericht bodemkwaliteit te waarborgen of te verbeteren indien nodig. De wet schrijft voor dat een ieder die de bodem verontreinigd verplicht is maatregelen te nemen om deze verontreiniging tegen te gaan. Daarnaast staat ook beschreven op welke manier te handelen indien het een historische bodemverontreiniging betreft. Als instrument omvat de Wbb bodemkwaliteitseisen voor verschillende type bodems en gebruiksfuncties. Wanneer sprake is van een te hoge concentratie van een bepaalde stof (bodemverontreiniging) en de kans op directe verspreiding aanwezig is, dient bodemsanering uitgevoerd te worden. Verspreiding van een verontreiniging kan bijvoorbeeld plaatsvinden via stroming van grond- en oppervlaktewater. Wanneer sprake is van een te hoge concentratie van een bepaalde stof, maar niet aangetoond kan worden dat het risico van verspreiding aanwezig is, dient sanering uitgevoerd te worden ten tijden van nieuwe ontwikkelingen in het gebied. De bouw van een windturbine is een voorbeeld van zo'n nieuwe ontwikkeling, ook wel een natuurlijk moment genoemd.

Onderzoek

Tijdens de bouw van een windturbine vindt op verschillende momenten bodemverstoring plaats. Zo wordt bijvoorbeeld grond afgegraven voor de aanleg van fundering, bekabeling en toegangsweg. Daarnaast wordt ook vaak grond van elders toegepast als versteviging of verhoging van het bestaande oppervlakte. Regelgeving voor toepassing van grond en bouwstoffen alsmede de vereiste kwaliteit hiervan staan beschreven in het Besluit Bodemkwaliteit.

De kaart van het Bodemloket geeft informatie over de gesteldheid van de Nederlandse bodemkwaliteit door middel van inzicht in het uitgevoerde bodemonderzoek. Op de plek waar de windturbine wordt gepositioneerd is volgens de kaart geen historie bekend en dus zal er nog onderzoek nodig zijn voor de aanvang van de bouw. Eventuele resultaten zullen echter geen effect hebben op de ruimtelijke uitvoerbaarheid van het plan.

Windturbines worden verder niet beschouwd als objecten die van nature een negatieve invloed hebben op de bodemkwaliteit, mits gebruik wordt gemaakt van niet uitlogende (bouw)materialen. Ook de aanleg en aanwezigheid van kabels en wegen hebben naar

verwachting geen effect op de bodemkwaliteit in het plangebied. Bovendien zal door de omvang van grondwerkzaamheden op voorhand geen sprake zijn van het niet haalbaar zijn van het project. Het toekomstige gebruik van de gronden zijn vanuit bodemkwaliteit niet te beschouwen als kwetsbare functies.

Conclusie
De bodemkwaliteit staat niet in de weg aan realisatie van het plan. Voldaan wordt aan een goede ruimtelijke ordening.

5.11 Straalverbindingen

Toetsingskader
Windturbines kunnen van invloed zijn op de zogenaamde straalpaden voor het transport van spraak-, data-, radio- en tv-signalen. Door de aanwezigheid van verschillende windturbines kan de signaaloverdracht van straalpaden worden verstoord of verzwakt. Deze straalverbindingen (ook wel straalpaden genaamd) verzenden informatie (radiocommunicatie) langs een rechtstreekse cilindervormige lijn door de lucht. Verstoring kan optreden doordat deze cilindervormige lijn wordt onderbroken (doorkruising van de tweede fresnelzone). De uitvoering van de functies van een straalverbinding kunnen mogelijk worden beperkt door de aanwezigheid van de windturbine.

Onderzoek
Er zijn geen planologisch beschermde straalverbindingen in het plangebied die beïnvloed kunnen worden door de windturbines. Er zijn mogelijk wel straalverbindingen die het plangebied doorkruisen. Deze straalverbindingen zijn niet planologische beschermd in het geldende bestemmingsplan. Derhalve bestaat er geen verplichting om bij ruimtelijke projecten rekening te houden met de straalverbindingen, zeker omdat deze verbindingen (zoals bijvoorbeeld verbindingen van mobiele telefonie aanbieders) ook nog wel eens wijzigen.

Er zal wel contact gezocht worden met Agentschap Telecom[33] om af te stemmen of er straalverbindingen in (de omgeving van) het plangebied aanwezig zijn.

Conclusie
Er is geen sprake van beschermde straalverbindingen, er is daarom sprake van een goede ruimtelijke ordening.

5.12 Niet-gesprongen explosieven

Toetsingskader
In de bodem kunnen niet gesprongen explosieven (NGE's) aanwezig zijn die een risico vormen voor de veiligheid van het personeel dat werkzaamheden voor realisatie van het windturbinepark uitvoert. Daarnaast kan de openbare veiligheid in het geding komen. De aanwezigheid van explosieven is geen ruimtelijk relevant criterium voor de ruimtelijke procedure, maar het is voor de uitvoering wel van belang om hier inzicht in te hebben teneinde de veiligheid voor personeel en omgeving tijdens de realisatiefase te garanderen.

[33] Het agentschap Telecom is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en fungeert als uitvoerder en toezichthouder op het vlak van telecommunicatie in Nederland.

Onderzoek

Het benodigde onderzoek wordt (indien noodzakelijk) voor aanvang van de realisatie uitgevoerd. Op basis van dit onderzoek wordt bepaald hoe hiermee tijdens werkvoorbereiding omgegaan dient te worden, teneinde de werkzaamheden veilig uit te kunnen voeren. De eventuele aanwezigheid van NGE's zorgen in praktijk niet voor een onuitvoerbaar plan.

Conclusie

De aanwezigheid van explosieven is geen ruimtelijk relevant criterium voor de ruimtelijke procedure en aanwezigheid zorgt ook niet voor een onuitvoerbaar plan. Er is daarom voor dit aspect sprake van een goede ruimtelijke ordening.

5.13 Bedrijven en milieuzonering

Toetsingskader

Op basis van de VNG-publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering' (2009) kan worden beoordeeld of de in het plangebied te realiseren activiteiten een belemmering betekenen of van invloed zijn op gevoelige functies, zoals wonen, in of in de omgeving van het plangebied.

Onderzoek

Volgens de VNG-richtlijn is de richtafstand voor ‘windturbines’ met een ‘wiekdiameter’ van 50 meter tot aan een rustige woonwijk 300 meter, voor een gemengd gebied is deze afstand 200 meter. De richtafstand wordt bepaald door het aspect ‘geluid’. Het aspect ‘slagschaduw’ kent de VNG-richtlijn niet. Voor windturbines met een grotere rotordiameter geeft de VNG-richtlijn geen afstanden waardoor nader onderzoek in ieder geval noodzakelijk is ter voldoening aan een goede ruimtelijke ordening.

Aangezien de VNG-richtlijn niet toepasbaar is op de voorliggende situatie is op basis van specifiek onderzoek gekeken naar de effecten van de windturbines op gevoelige objecten. Door middel van akoestisch onderzoek (zie paragraaf 5.1 Geluid) is aangetoond dat de windturbine inpasbaar is in de omgeving, zo ook door middel van slagschaduwonderzoek (zie paragraaf 5.2 Slagschaduw). Op basis van onderzoek voor geluid en slagschaduw is sprake van een goede ruimtelijke ordening. Ook ten aanzien van de overige milieueffecten is geconcludeerd dat de windturbine voldoet aan een goede ruimtelijke ordening.

Conclusie

De VNG-publicatie is in de voorliggende situatie niet toepasbaar. Op basis van specifiek onderzoek wordt geconcludeerd dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening.

5.14 Luchtkwaliteit

Toetsingskader

Op 15 november 2007 is een wettelijk stelsel voor luchtkwaliteitseisen van kracht geworden. De hoofdlijnen van deze regelgeving zijn te vinden in hoofdstuk 5, titel 5.2, van de Wet Milieubeheer.

Luchtkwaliteitseisen vormen geen belemmering voor ruimtelijke ontwikkelingen indien deze voldoet aan één van deze voorwaarden:

- er geen sprake is van feitelijke of dreigende overschrijding van de grenswaarde;

- een project, al dan niet per saldo, niet leidt tot een verslechtering van de luchtkwaliteit;
- een project 'in niet betekenende mate' bijdraagt aan de luchtverontreiniging;
- een project is opgenomen in een regionaal programma van maatregelen of in het NSL, dat in werking treedt nadat de EU derogatie (toestemming) heeft verleend.

Van een verslechtering van de luchtkwaliteit ‘in betekenende mate’ is sprake indien zich één van de volgende ontwikkelingen voordoet:

- woningbouw: minimaal 1.500 woningen netto bij 1 ontsluitende weg of 3.000 woningen bij 2 ontsluitende wegen;
- infrastructuur: minimaal 3% concentratiebijdrage (verkeerseffecten gecorrigeerd voor minder congestie);
- kantoorlocaties: minimaal 100.000 m^2 bruto vloeroppervlak bij 1 ontsluitende weg, 200.000 m^2 bruto vloeroppervlak bij 2 ontsluitende wegen.

Onderzoek

Onderhavig plan maakt een ontwikkeling mogelijk dat niet onder één van bovenstaande categorieën onder te brengen is en het is ook geen project dat beschreven staat in het NSL. Geconcludeerd kan worden dat de luchtkwaliteit niet ‘in betekenende mate’ zal verslechteren. Daarom hoeft niet nader op het aspect luchtkwaliteit te worden ingegaan.

Conclusie

Voor het aspect luchtkwaliteit is er sprake van een goede ruimtelijke ordening.

5.15 Gezondheid

Toetsingskader

Er bestaat een relatie tussen milieu en gezondheid. Ook andere factoren dan milieufactoren zijn van invloed op de gezondheid van mensen, denk aan roken, beweging en het binnenklimaat van woningen. Uit ervaring bij projecten voor windenergie blijkt dat er bij omwonenden zorgen kunnen bestaan over de mogelijke gevolgen van windenergie op de kwaliteit van de leefomgeving. In deze paragraaf wordt daarom het onderwerp windenergie in relatie tot gezondheid nader belicht.

Windturbines worden regelmatig in verband gebracht met een verscheidenheid aan gezondheidsproblemen. Hierbij dient te worden opgemerkt dat er een onderscheid is tussen hinder en effecten op gezondheid, hoewel er wel een verband tussen beide bestaat. Hinder kan worden ondervonden, terwijl er geen sprake hoeft te zijn van gezondheidseffecten. (Ernstige) hinder zou kunnen leiden tot gevoelens van irritatie, boosheid en onbehagen en als gevolg daarvan tot gezondheidseffecten (zoals bijvoorbeeld hoge bloeddruk). Het aspect gezondheid maakt impliciet deel uit van eerdere paragrafen in dit hoofdstuk, aangezien de normen die zijn opgesteld voor geluid, slagschaduw en externe veiligheid het doel hebben mensen te beschermen tegen onaanvaardbare hinder. Bij het vaststellen van die normen speelden gezondheidsaspecten een rol. Voor het aspect gezondheid op zich bestaat er geen wettelijk toetsingskader.

Onderzoek

In paragraaf 5.2, 5.4 en 5.5 is al ingegaan op (hinder)aspecten die mede van belang kunnen zijn voor het effect op de gezondheid en bijbehorende wettelijke normen. Dit betreft de aspecten geluid, slagschaduw en veiligheid. In paragraaf 5.2 wordt ook al specifiek in gegaan op laagfrequent geluid, wat regelmatig wordt aangehaald als gezondheids- en hinder aspect in relatie tot windturbines. Voor deze aspecten is aangetoond dat de windturbine voldoet aan de geldende normen en dat er sprake is van een goede ruimtelijke ordening op de individuele aspecten.

Wetenschappelijke studies

Er zijn talrijke studies naar gezondheidseffecten[34] van windturbines uitgevoerd. Juist omdat het om gezondheid gaat, wordt er in het MER alleen verwezen naar die studies waaraan in belangrijke mate door onafhankelijke medici of gezondheidsinstituten is meegewerkt. Deze paragraaf bevat een uiteenzetting van de belangrijkste studies. Daarnaast worden er frequent aangehaalde berichtgevingen in de maatschappelijke discussie rond windturbines en gezondheid geëvalueerd, te weten een onderzoek van N. Pierpont, van M. Alves-Pereira, en een artikel van S. van Manen, deze worden kort besproken in een kader.

WHO Environmental Noise Guidelines for the European Region

De World Health Organization (WHO) heeft richtlijnen voor milieugeluid ontwikkeld op basis van wetenschappelijk onderzoek, waaronder windturbinegeluid[35]. De WHO geeft in het rapport een geconditioneerd advies om de blootstelling van geluidniveaus van windturbines te reduceren tot 45 dB L_{den}.[36] Dit geconditioneerd advies volgt uit de constatering dat er op basis van vier studies wordt gesteld dat 10 procent van de populatie sterk gehinderd is door blootstelling aan een geluidniveau van 45 dB L_{den}. Omdat het beschikbare bewijs voor de relatie tussen windturbinegeluid en hinder en gezondheid volgens de WHO van lage kwaliteit is, wordt het advies voor een normstelling van 45 dB L_{den} als conditioneel beschouwd. Verder komt uit het rapport van de WHO naar voren dat er geen statistisch significante relatie gevonden tussen blootstelling aan windturbinegeluid en hart- en vaatziekten, hoge bloeddruk, cognitieve stoornissen, gehoorproblemen, ongunstige zwangerschap uitkomsten en slaapstoornissen. De WHO vat het bewijs voor de relatie tussen windturbinegeluid en gezondheid als volgt samen: *"as the foregoing overview has shown, very little evidence is available about the adverse health effects of continuous exposure to wind turbine noise."* (p. 84). Tot slot geeft het rapport aan dat contextuele factoren (zoals de opvatting ten opzichte van windturbines, direct zicht, economisch profijt) een belangrijke rol spelen in de effecten en de ervaring van windturbinegeluid.

Het RIVM heeft aangegeven de richtlijnen te bestuderen.

[34] O.a. *"Wind Turbine Health Impact Study:Report of Independent Expert Panel"*, Massachusetts Department of Environmental Protection and Massachusetts Department of Public Health (January 2012), *"Wind Turbine Sound and Health Effects, An Expert Panel Review"*, American Wind Energy Association and Canadian Wind Energy Association (December 2009), *"Windturbines: invloed op de believing en gezondheid van omwonenden"*, RIVM - GGD Informatieblad medische milieukunde (Update 2013).
[35] http://www.euro.who.int/en/media-centre/sections/press-releases/2018/press-information-note-on-the-launch-of-the-who-environmental-noise-guidelines-for-the-european-region
[36] L_{den} is een maat om de geluidbelasting van omgevingslawaai uit te drukken, De L_{den} is de gemiddelde van de dag-, avond- en nachtwaarde, waarbij bij de avond en nachtwaarde een straffactor van respectievelijk 5 en 10 dB(A) wordt opgeteld. dB (A) wordt doorgaans gebruikt bij geluidsmetingen en berekeningen waarbij de gevoeligheid van het oor wordt meegenomen door middel van een bepaalde weging bij verschillende frequenties.

Onderzoek RIVM & GGD 2013[37], 2017[38]en 2020[39]

Het informatieblad GGD is in 2013 opgesteld door het RIVM. De GGD'[40] heeft behoefte aan concrete, objectieve en evenwichtige informatie om er hun advies op te baseren. Het informatieblad dient als ondersteuning bij het beantwoorden van gezondheidsvragen van omwonenden van (geplande) windturbines. In 2017 heeft de GGD Amsterdam in samenwerking met het RIVM nog een literatuurstudie uitgevoerd naar de relatie tussen blootstelling aan windturbinegeluid en gezondheid. 32 (peer reviewed[41]) wetenschappelijke onderzoeken tussen 2009 en 2017 zijn onderzocht in de literatuurstudie. In 2020 heeft de GGD Amsterdam in samenwerking met het RIVM een update van het 2017 onderzoek gepubliceerd.

Alle literatuurstudies concluderen dat een windturbine geen directe effecten heeft op de gezondheid van omwonenden. Wel kunnen er indirecte effecten optreden. Mensen die in de nabijheid bij windturbines wonen, kunnen hinder door geluid ondervinden. Slagschaduw, zichtbaarheid en knipperende lichten kunnen bijdragen aan de mate van hinder die wordt ondervonden. Het geluidniveau van windturbines is minder hoog dan van andere bronnen (verkeer en dergelijke), maar het karakter zorgt ervoor dat het windturbinegeluid bij lagere niveaus als hinderlijk wordt ervaren. Hinder kan zich uiten in irritatie, boosheid en onbehagen. Weinig data is beschikbaar om de invloed van windturbines op slaapoverlast te kunnen evalueren. In de onderzoeken is gevonden dat slaapoverlast en andere gezondheidseffecten van omwonenden van windparken gerelateerd kan zijn aan hinder, in plaats van directe blootstelling.

Eveneens kunnen economische aspecten van invloed zijn op het ervaren van hinder van windturbines. In een Zweeds onderzoek[42] is geconcludeerd dat mensen met een economisch belang bij windturbines geen hinder ondervonden van het windturbinegeluid, ondanks dat zij hetzelfde geluidniveau ondervinden als andere respondenten en dezelfde termen gebruikten om het geluid te karakteriseren. Tevens kunnen persoonlijke omstandigheden zoals gevoeligheid, privacy zaken en het planningsproces van een windturbine van invloed zijn op de ervaren hinder.

Het informatieblad van 2013 adviseert om omwonenden zoveel mogelijk te betrekken bij de ontwikkeling van windenergie en waar mogelijk in de exploitatiefase, bijvoorbeeld in de vorm van (financiële) participatie. Hierdoor kan hinder mogelijk worden verminderd.

A nationwide cohort study, Denmark (2018)[43]

Tussen 1982 en 2013 zijn alle Deense huishoudens die worden blootgesteld aan windturbinegeluid geïdentificeerd. Deze huishoudens zijn onderzocht op het gebruik van

[37] Informatieblad GGD. Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden, update 2013
[38] Health effects related to wind turbine sound, including low-frequency sound and infrasound, 2018
[39] Health effects related to wind turbine sound: an update, 2020. Geraadpleegd via: https://www.rivm.nl/bibliotheek/rapporten/2020-0150.pdf
[40] GGD staat voor Gemeentelijke of Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst. De GGD'en vormen een landelijk dekkend netwerk.
[41] Peer reviewed betekent een evaluatie van wetenschappelijk of professioneel onderzoek door medewerkers binnen het desbetreffende werkveld.
[42] Wind turbine noise, annoyance and self-reported health and well-being in different living environments, Pedersen et al., 2007)
[43] Long term exposure to wind turbine noise and redemption of antihypertensive medication: a nationwide cohort study (2018) & Pregnancy exposure to wind turbine noise and adverse birth outcomes: a nationwide cohort study (2018).

antihypertensiva en ongunstige zwangerschapsuitkomsten. Structurele gebruikers van antihypertensiva binnen deze populatie zijn geïdentificeerd. Antihypertensiva is een soort medicijn dat wordt gebruikt voor de behandeling van hoge bloeddruk. In deze studie is er geen relatie gevonden tussen blootstelling aan windturbinegeluid en het gebruik van antihypertensiva. Verder zijn alle geboren baby's van moeders in deze populatie geïdentificeerd. In deze studie is geen relatie gevonden tussen blootstelling aan windturbinegeluid en ongunstige zwangerschap uitkomsten.

Wind Turbine Health Impact Study: Report of Independent Expert Panel, Massachusetts (2012)
Om meer overzicht te creëren in de wetenschappelijke literatuur over de gezondheidseffecten door windturbines, heeft een panel van zeven onafhankelijke deskundigen een studie van wetenschappelijke literatuur ondernomen om de zorgen en onzekerheden over gezondheidseffecten van windturbines te duiden. Het panel gebruikte onder andere peer reviewed literatuur van vier studies om de gedocumenteerde of potentiële gezondheidseffecten en -risico's van windturbines te identificeren.

Uit dit onderzoek komt naar voren dat een deel van de omwonenden het geluid door windturbines als hinderlijk ervaart. Ook het veranderde uitzicht en het waarnemen van de beweging van de rotorbladen wordt als hinderlijke factor benoemd. Onderzoek laat ook zien dat mensen die de windturbines vanuit hun woning kunnen zien, bij vergelijkbare geluidniveaus, eerder hinder rapporteren dan mensen die geen windturbines vanuit huis zien. Wanneer omwonenden economisch voordeel hebben van een windturbine rapporteren ze vrijwel geen hinder. De mate van ervaren hinder is een combinatie van de feitelijke geluidbelasting, zichtbaarheid van windturbine(s) vanuit de woning en of er sprake is van economisch gewin.

Wanneer iemand hinder ondervindt, dan betekent dit nog niet dat er een effect is op de gezondheid van die persoon. In de studie worden de volgende conclusies ten aanzien van gezondheidseffecten getrokken:

- Er is onvoldoende bewijs dat windturbinegeluid directe gezondheidsproblemen of ziektes veroorzaakt (dat wil zeggen, onafhankelijk van een effect op hinder of slaap);
- Of ergernis over windturbines leidt tot slaapproblemen of stress is niet voldoende gekwantificeerd. Er is wel bewijs dat verstoring van de slaap een negatief effect kan hebben op stemming, cognitief functioneren en het algeheel gevoel van gezondheid en welzijn. Dit is niet gebaseerd op bewijs dat zich op windturbines richt;
- Er is geen bewijs voor gezondheidseffecten door blootstelling aan windturbines dat gekarakteriseerd kan worden als het 'windturbinesyndroom' (dit wordt verder uitgelegd in Kader 5.6).

Kader 5.3 Onderzoek N. Pierpont[44]

Regelmatig wordt het onderzoek van de Amerikaanse arts N. Pierpont geciteerd over het windturbinesyndroom. Deze ziekte zou veroorzaakt worden door laagfrequent geluid. De conclusies worden niet gedeeld door andere studies die de invloed van windturbines op gezondheid bestudeerden. De studie is breed bekritiseerd als wetenschappelijk zwak op basis van de volgende punten:

- De steekproef is te klein voor om een statistisch effect te vinden (38 personen uit 10 families op verschillende afstanden van windturbines, te weten 300 tot 1.500 meter);
- De studie bevatte geen controlegroep, waardoor geen validatie van de relatie plaatsvond;
- De studie is niet gebaseerd op metingen maar op telefonische interviews. Ze interviewde 23 mensen en van hen verzamelde ze ook de symptomen van de overige 15 personen. De symptomen waren door de proefpersonen zelf gerapporteerd zonder tussenkomst van een medisch specialist;
- Er is geen onderzoek gedaan naar de gezondheidshistorie van de proefpersonen. Een aantal proefpersonen zou al gezondheidsproblemen hebben voor de bouw van de windturbines;
- Het artikel is enkel peer reviewed door kennissen van Pierpont. Geen van de peer reviewers heeft een achtergrond in akoestiek, epidemiologie of geneeskunde.

Exposure to wind turbine noise: Perceptual responses and reported health effects, Health Canada (2016)

Uit de studie van Health Canada, de federale gezondheidsinstantie van Canada, blijkt dat geluid van windturbines geen directe negatieve effecten heeft op de gezondheid van omwonenden. Er zijn geen meetbare effecten op (chronische) ziekten, stress en slaap, zo luidt de conclusie. Vanaf 2012 zijn 1.238 volwassenen, woonachtig op verschillende woonafstanden van windturbines gevolgd. Voor het onderzoek zijn deze mensen meerdere keren lichamelijk onderzocht op bloeddruk, hartritme, slaap en stresshormonen. Ook moesten zij enquêtes invullen bestaande uit vragen over sociaal-demografische situaties, geluid en hinder, gezondheidseffecten, levensstijl en bestaande chronische ziektes. Tevens is tijdens het onderzoek 4.000 uur aan windenergiegeluid opgenomen om te kijken of er bij een hoger geluidniveau ook meer klachten zijn. Er zijn geen directe verbanden gevonden tussen blootstelling aan windturbinegeluid en klachten als migraine, diabetes, hoge bloeddruk en slapeloosheid. "*While some people reported some of the health conditions above, their existence was not found to change in relation to exposure to wind turbine noise,"* aldus Health Canada. Wel ervaren omwonenden meer hinder van de luchtvaartlichten op de gondels en slagschaduw wanneer het geluidniveau hoger is.

[44] Bronnen: Pierpont, N. (2009), *Wind Turbine Syndrome – A Report on a Natural Experiment*. Santa Fe.
https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC3179699/,
https://www.theaustralian.com.au/business/business-spectator/the-junk-science-of-wind-turbine-syndrome/news-story/bc83f0bd362b8e36c82e99fd60de9152;
https://abcnews.go.com/Health/wind-turbine-syndrome-blamed-mysterious-symptoms-cape-cod/story?id=20591168;
http://www.nwea.nl/over-windenergie/factsheets-land/factsheet-windturbines-en-gezondheid.

Kader 5.4 Artikel S. van Manen, Medisch Contact (2018)[45]

In 2018 heeft huisarts S. van Manen een artikel gepubliceerd in het opinieblad Medisch Contact. Er wordt, op basis van een van haar bronnen, genoemd dat een substantieel deel van omwonenden van windturbines wereldwijd identieke gezondheidsklachten rapporteert. Haar aangehaalde bron van Health Canada uit 2016 (zie kop hierboven) concludeert echter dat er op basis van een steekproef van 1.238 omwonenden van windparken geen relatie is tussen blootstelling aan windturbine geluid tot 46 dB(A) en de gerapporteerde gezondheidsklachten. Daarnaast concludeert van Manen even wel dat er geen bewijs is dat windturbines directe gezondheidsproblemen of ziektes veroorzaken en stelt dat er meer onderzoek nodig is.

NHMRC Statement: Evidence on Wind Farms and Human Health (2015)

Deze verklaring is op basis van een literatuurstudie opgesteld door de 'National Heath and Medical Research Council' (NHMRC) van de Australische nationale overheid. In deze verklaring wordt gesteld dat er geen direct bewijs is dat windturbines nadelige gezondheidseffecten kunnen veroorzaken. De volgende conclusies worden gemaakt:

1) Blootstelling aan geluid kan gezondheidseffecten veroorzaken, maar deze gezondheidseffecten kunnen alleen voorkomen bij geluidsniveaus die veel hoger liggen dan het geluidniveau dat wordt ervaren door omwonenden van windparken.
2) Alhoewel individuen windturbinegeluid op grotere afstand kunnen waarnemen, is het onwaarschijnlijk dat windturbinegeluid als hinderlijk wordt ervaren op afstanden groter dan 1.500 meter.
3) Er is geen direct bewijs voor een verband tussen laagfrequent geluid van windturbines en gezondheidseffecten.

Kader 5.5 Onderzoek van M. Alves-Pereira[46]

Bij de zorg die omwonenden kunnen hebben over mogelijke gezondheidseffecten van windturbines, wordt geregeld het onderzoek van Alves-Pereira aangehaald. Zij stelt dat er een relatie is tussen het geluid van windturbines, en met name het laagfrequente geluid, en de aanwezigheid van hart- en vaatziekten. Uit Australisch onderzoek* blijkt dat de stellingen van Alves-Pereira niet door andere onderzoekers worden onderschreven. Voort blijkt uit hetzelfde Australische onderzoek dat het onderzoek van Alves-Pereira niet voldoet aan de eisen die aan wetenschappelijke onderzoek kunnen worden gesteld.

* University of Wollongong, How the factoid of wind turbines causing "vibroacoustic disease" came to be "irrefutably demonstrated', 2013

Economische aspecten

Economische aspecten kunnen van invloed zijn op de ervaring van hinder door windturbines. Omwonenden met een economisch voordeel van de windturbines ervaren over het algemeen minder hinder[47].

Lichtschitteringen

Wanneer de zon op de turbine schijnt, kan het zonlicht reflecteren op de rotorbladen in de richting van de beschouwer. Tegenwoordig worden windturbines uitgevoerd met een anti-

[45] https://www.medischcontact.nl/nieuws/laatste-nieuws/artikel/windmolens-maken-wel-degelijk-ziek.htm
[46] Alves-Pereira M, Castelo Branco MS. Public health and noise exposure: the importance of low frequency noise. Istanbul: Inter-Noise 2007; 2007 [4 Sept 2012].

[47] "Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden", GGD Informatieblad medische milieukunde Update 2013; RIVM rapport 200000001/2013. Geraadpleegd van: http://www.rivm.nl/

reflecterende coating, zodat lichtschittering niet optreedt. RIVM (2013) bevestigt dit ook in haar informatieblad[48].

Elektromagnetische velden

Elektrische, magnetische en elektromagnetische velden komen overal voor. Bekende natuurlijke vormen zijn Uv-straling (zon), infrarode straling (warme voorwerpen) en zichtbaar licht. De sterkte van elektromagnetische velden neemt sterk af wanneer de afstand tot de bron groter wordt. Rondom de gondel en de kabels die de windturbine koppelen aan het hoogspanningsnet kunnen magnetische velden voorkomen. Voor slagschaduw, geluid en externe veiligheid wordt echter op basis van wettelijke vereisten een zodanige afstand tussen windturbines en bebouwing aangehouden dat er geen sprake is van effecten voor omwonenden door eventuele elektromagnetische velden van de windturbine.

Trillingen

Op grond van ervaringen op land blijkt dat fundaties van windturbines, mits goed gedimensioneerd, geen hinderlijke trillingen doorgeven aan de ondergrond en de omgeving. De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu heeft in een brief het volgende laten weten (2013)[49]: *"de bewering in enkele literatuurbronnen dat ook overdracht door de grond plaats vindt is ongegrond, hetgeen blijkt uit nauwkeurige metingen van trillingsniveaus in de bodem rondom windturbines"*.

Fijnstof

Windturbines stoten uiteraard zelf geen fijnstof uit. Fijnstof is vooral afkomstig van wegverkeer en industrie. Windturbines hebben (mogelijk) een effect op de verspreiding van fijnstof doordat de wind in de zog achter de windmolen een hogere mate van turbulentie bevat, waardoor het verspreidingsgebied vergroot kan worden. Voor de beoogde windturbine is er gezien de afstand tot luchtverontreinigende bronnen zoals verkeer en industrie geen sprake van een significant effect door windturbines op de verspreiding van uitstoot van fijnstof.

Neodymium

In zienswijzen wordt regelmatig aandacht gevraagd voor het gebruik van neodymium in windturbines, ook in relatie tot gezondheid. Neodymium is een zeldzaam aardmetaal en wordt naast het gebruik in mobiele telefoons en elektrische fietsen ook gebruikt voor de permanent magneten in windturbines met een 'direct drive' mechanisme (zonder tandwielkast). In bepaalde gebieden waar neodymium wordt gewonnen wordt gerapporteerd over gezondheidseffecten ter plaatse als gevolg van de verwerking van de radioactieve materialen die bij de winning van neodymium vrijkomen. Er is echter geen bewijs voor een relatie tussen de aanwezigheid van neodymium in windturbines en gezondheidseffecten op omwonenden. Neodymium zelf is geen radioactief materiaal.

SF_6 gas

De Telegraaf concludeert in het artikel van 29 oktober 2019 (Windmolen lekt schadelijk gas) dat het toenemend gebruik van het gas zwavelhexafluoride - SF_6 - een onbedoeld, maar direct gevolg is van de transitie naar duurzame energie. Het artikel baseert zich op een bericht van de BBC waarin een studie door de Cardiff University naar het Britse elektriciteitsnet wordt

[48] "Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden", GGD Informatieblad medische milieukunde Update 2013; RIVM rapport 200000001/2013. Geraadpleegd van: http://www.rivm.nl/
[49] Brief van Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu aan de Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 33 612, nr. 22

aangehaald. Hierin wordt gesteld dat de toename in het gebruik van SF_6 een direct gevolg is van de groei van duurzame energiesector.

Het klopt dat SF_6 wordt toegepast in uiteenlopende onderdelen van het energiesysteem om kortsluiting te voorkomen. Andere fluoride-gassen worden gebruikt in verhittings- en koelapparatuur, zoals koelkasten, warmtepompen en airconditioners.

Het BBC artikel stelt dat SF_6 voornamelijk door lekkages terechtkomt in de atmosfeer. Bij windturbines kunnen deze lekkages ontstaan door mechanisch falen, slijtage van machines of tijdens onderhoud of ontmanteling van een windturbine. Ter voorkoming van vrijkomen van SF_6 in de atmosfeer wordt het bij reparatie en ontmanteling afgevangen. Vervolgens wordt het hergebruikt in nieuwe apparaten.

Onderzoek van WindEurope[50] wijst uit dat alle 100.000 windturbines in Europa jaarlijks naar schatting 150 kilo aan SF6 lekten in de afgelopen zes jaar. Dit staat gelijk aan een jaarlijkse uitstoot van 3.525 ton CO_2. Om dit in perspectief te plaatsen: deze 100.000 windturbines bespaarden in dat jaar 255 miljoen ton aan CO_2 door 336 TWh aan groene stroom op te wekken. De lekkage van SF_6 vormt dan ook slechts fractie, namelijk 0,001%, van de vermeden uitstoot van CO_2.

Er is geen bewijs voor een relatie tussen de eventuele (zeer minimale) lekkage van SF6 uit windturbines en gezondheidseffecten op omwonenden. Windturbines zorgen juist voor een groot aandeel in vermeden emissies van CO_2 omdat de elektriciteit duurzaam wordt opgewekt. Desondanks is het de verantwoordelijkheid van de windsector om het gebruik van SF_6 waar mogelijk te verminderen en waar dit om praktische redenen niet mogelijk is te zorgen dat het risico op lekkages zo klein mogelijk is. Diverse alternatieven voor SF_6 worden momenteel onderzocht, zoals nieuwe combinaties van schone gassen.

Conclusie

Windturbines kunnen bij individuen wel tot het ervaren van hinder leiden, en daardoor indirect tot gezondheidseffecten leiden. Er is echter geen rechtstreeks verband tussen windturbines en gezondheidseffecten aangetoond. Economische aspecten kunnen van invloed zijn op de ervaring van hinder door windturbines. Gelet op de uitkomsten van de onderzoeken naar de effecten op de omgeving kan geconcludeerd worden dat de windturbine gerealiseerd kan worden binnen de geldende wet- en regelgeving als ook dat er voor de desbetreffende aspecten sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Er is daarnaast sprake van een zorgvuldig ruimtelijk ontwerp en het ontwerp voldoet aan het vigerend beleid. Er is voor het aspect gezondheid dan ook sprake van een goede ruimtelijke ordening.

5.16 Eindconclusie

In voorgaande hoofdstukken en paragrafen zijn de resultaten van onderzoek naar de verschillende relevante omgevingswaarden (milieuaspecten, maar ook bijvoorbeeld het aspect gezondheid) beschreven voor het plan en haar omgeving.

Samengevat wordt het volgende geconcludeerd:

[50] https://windeurope.org/newsroom/news/wind-energy-and-sf6-in-perspective/

- De beoogede windturbine past binnen het gemeentelijke, regionale (RES), provinciale en ruimtelijke rijksbeleid en geeft mede invulling aan de duurzaamheidsdoelstellingen van zowel Rijk, provincie als gemeente.
- Op basis van de inhoudelijke onderzoeken naar de omgevingswaarden wordt voor alle milieuaspecten geconcludeerd dat aan de geldende wet- en regelgeving wordt voldaan. De toetsing van milieuaspecten in het kader van een goede ruimtelijke ordening gaat verder dan alleen maar een toetsing aan geldende wet- en regelgeving, omdat er ook sprake kan zijn van cumulatie van effecten of bijvoorbeeld effecten waarvoor geen wettelijke normen bestaan. Aspecten zoals geluid, slagschaduw, (externe) veiligheid en landschap zijn voor de omgeving het meest relevant en zwaarwegend voor de realisatie van een windturbine. Met het aspect gezondheid is impliciet rekening gehouden bij het bepalen van de normen voor deze milieuthema's. Voor alle relevante thema’s geldt dat er sprake is van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat en daarmee en goede ruimtelijke ordening.

6 ECONOMISCHE UITVOERBAARHEID

Kostenverhaal

Krachtens de Wet ruimtelijke ordening, waarin in afdeling 6.4 bepalingen zijn opgenomen betreffende de grondexploitatie, geldt de verplichting tot kostenverhaal in de gevallen die zijn aangewezen in het Besluit ruimtelijke ordening. Op grond van het Besluit ruimtelijke ordening is kostenverhaal verplicht in geval van:

- de bouw van één of meer woningen en hoofdgebouwen;
- uitbreidingen van gebouwen met ten minste 1.000 m^2 of met één of meer woningen;
- de verbouwing van één of meer aaneengesloten gebouwen die voor andere doeleinden in gebruik of ingericht waren voor woondoeleinden, mits ten minste 10 woningen worden gerealiseerd;
- één of meer aaneengesloten gebouwen die voor andere doeleinden in gebruik of ingericht waren bij ingebruikname voor detailhandel, dienstverlening, kantoor of horecadoeleinden, mits de cumulatieve oppervlakte ten minste 1.000 m^2 bedraagt;
- de bouw van kassen met een oppervlakte van ten minste 1.000 m^2.

De voorliggende goede ruimtelijke onderbouwing voorziet in de realisatie van een enkele windturbine en de mogelijk daarbij behorende voorzieningen. Aangezien hiermee sprake is van de bouw van een hoofdgebouw zoals bedoeld in artikel 6.2.1. sub b van het Besluit ruimtelijke ordening, is kostenverhaal verplicht. In het kostenverhaal wordt voorzien middels een anterieure overeenkomst, waarin onder andere voorzien wordt in planschade. Vastgelegd is dat initiatiefnemers eventuele planschade aan de gemeente vergoeden wanneer planschade wordt vastgesteld.

Planschade

Bij ruimtelijke ontwikkelingen kan planschade ontstaan. De Wro voorziet in een regeling voor vergoeding van planschade. Op basis van artikel 6.1 Wro wordt aan degene die in de vorm van een inkomensderving of een vermindering van de waarde van een onroerende zaak schade lijdt of zal lijden als gevolg van de afwijking van het bestemmingsplan, tegemoet gekomen, wanneer de schade redelijkerwijs niet voor rekening van de aanvrager behoort te blijven en voor zover de tegemoetkoming niet anderszins is verzekerd. Een aanvraag voor een tegemoetkoming in schade ten gevolge van de afwijking van het bestemmingsplan, kan bij het bevoegd gezag van dat plan (de gemeente) worden ingediend binnen de periode van 5 jaar na het onherroepelijk worden van het besluit tot afwijking van het bestemmingsplan.

Financiële uitvoerbaarheid

Het initiatief wordt gefinancierd door de initiatiefnemers. De investeringen voor de aanleg van de windturbines, toegangswegen, kabels en transformatorstations worden gedragen door de initiatiefnemers. De initiatiefnemers verdienen de investeringen terug door de verkoop van de opgewekte elektriciteit. Voor de totstandkoming van deze windturbine zal een subsidie op grond van de Subsidieregeling Duurzame Energie (SDE++) aangevraagd worden, waarmee de zogeheten onrendabele top van de elektriciteitsproductie van dit windpark via een bedrag per aan het elektriciteitsnet geleverde kilowattuur wordt gecompenseerd. Met de SDE++ vult het Rijk de elektriciteitsopbrengsten voor de initiatiefnemer aan tot het basisbedrag dat nodig is om de investering terug te kunnen verdienen binnen een redelijke termijn.

7 MAATSCHAPPELIJKE UITVOERBAARHEID

Ter voldoening aan de maatschappelijke uitvoerbaarheid wordt in dit hoofdstuk inzicht gegeven in de wijze waarop draagvlak is gecreëerd, inspraak is verleend of anderszins de omgeving is geïnformeerd en betrokken bij de planvorming, als ook welke partijen zijn betrokken. Wanneer omwonenden bijvoorbeeld ook (financieel) kunnen participeren in een windontwikkeling, kan het lokale draagvlak voor windenergie toe nemen.

Het betreft de vervanging van de lokale dorpsmolen welke al meer dan 25 jaar op deze locatie heeft gestaan. De molen is in bezit van de lokale vereniging “Moleferiening “Ut’e lijte” in Hitzum. De financiële opbrengsten worden verdeeld onder de leden, en daarnaast worden in overleg met omwonenden lokale projecten en initiatieven gesteund. Voorbeelden van projecten in het verleden zijn het opknappen van It Boartersplak, het verbouwen van het dorpshuis, het uitdelen van ledlampen aan alle huishoudens, het delen van een elektrische dorpsauto of het meefinancieren van meer dan 170 zonnepanelen.

Bijlage 1

Akoestisch onderzoek en onderzoek naar slagschaduw

WT Hitzum

Moleferiening Ut ‘e Lijte

720144 | v0.2

21-2-2022

Pondera

Hoofdvestiging Nederland
Amsterdamseweg 13
6814 CM Arnhem
088 – pondera (088-7663372)
info@ponderaconsult.com

Postadres
Postbus 919
6800 AX Arnhem

Vestiging South East Asia
Jl. Mampang Prapatan XV no 18
Mampang
Jakarta Selatan 12790
Indonesia

Vestiging North East Asia
Suite 1718, Officia Building 92
Saemunan-ro, Jongno-gu
Seoul Province
Republic of Korea

Colofon

Soort document
Akoestisch onderzoek en onderzoek naar slagschaduw

Projectnaam
WT Hitzum

Versienummer
v0.2

Datum
21-2-2022

Project nummer
720144

Opdrachtgever
Moleferiening Ut ‘e Lijte

Auteur
Stefan Flanderijn

Nagekeken door
Dion Oude Lansink

Disclaimer
In het onderzoek is gebruik gemaakt van algemeen geaccepteerde uitgangspunten, modellen en informatie die ten tijde van het opstellen van dit rapport ter beschikking stonden. Aanpassingen in de uitgangspunten, modellen of gebruikte gegevens kunnen leiden tot andere uitkomsten. De aard en de nauwkeurigheid van de gebruikte gegevens voor het onderzoek bepalen in belangrijke mate de nauwkeurigheid en de onzekerheden van de berekende uitkomsten. Pondera is niet aansprakelijk voor gederfde inkomsten of schade die wordt geleden door opdrachtgever(s) en/of derden uit conclusies die gebaseerd zijn op gegevens die niet van Pondera afkomstig zijn. Deze rapportage is opgesteld met de intentie dat deze alleen gebruikt wordt door de opdrachtgever en slechts voor het doel waarvoor de rapportage is opgesteld. Er mag geen beroep worden gedaan op de informatie uit deze rapportage voor andere doeleinden zonder schriftelijke toestemming van Pondera. Pondera is niet verantwoordelijk voor de consequenties die kunnen voortvloeien uit het oneigenlijk gebruik van de rapportage. De verantwoordelijkheid voor het gebruik van (de analyse, resultaten en bevindingen in) de rapportage blijft bij de opdrachtgever. De Rechtsverhouding opdrachtgevers – architect, ingenieur en adviseur conform DNR 2011 is te allen tijde van toepassing.Pondera werkt met een kwaliteitsmanagementsysteem dat door EIK gecertificeerd is volgens de ISO 9001:2015 norm.

PONDERA

Inhoudsopgave

1 Inleiding 1
1.1 Beschrijving van de locatie 1
1.2 Regelgeving 2

2 Akoestisch onderzoek 3
2.1 Beoordeling 3
2.2 Invoer rekenmodel 4
2.3 Windaanbod 5
2.4 Geluidbron Vestas V80-2.0MW 6
2.5 Rekenresultaten 7
2.6 Beoordeling 8

3 Onderzoek slagschaduw 9
3.1 Normstelling 9
3.2 Slagschaduwgebied 9
3.3 Potentiële slagschaduw 9
3.4 Rekenresultaten 11
3.5 Hinderduur bij woningen 12
3.6 Maatregelen 12

4 Conclusie 14
Bijlage 1 Verklarende begrippenlijst 15
Bijlage 2 Objecten rekenmodel akoestiek 17
Bijlage 3 Situering objecten rekenmodel akoestiek 20
Bijlage 4 Rekenresultaten akoestiek 22
Bijlage 5 Geluidcontour 47 dB L_{den} 23
Bijlage 6 Geluidcontour 41 dB Lnight 26
Bijlage 7 In- en uitvoergegevens slagschaduw 29
Bijlage 8 Slagschaduwcontouren 31

1 Inleiding

Moleferiening Ut ‘e Lijte (vereniging Dorpsmolen Hitzum) is voornemens om een windturbine te realiseren ter vervanging van een bestaande windturbine te Hitzum. Deze rapportage richt zich op de onderzoeken voor akoestiek en slagschaduw voor dit windpark. Deze onderzoeken worden uitgevoerd in het kader van de vergunningaanvraag en de melding Activiteitenbesluit. De coördinaten van de locatie van de bestaande windturbine en de beoogde nieuwe locatie zijn hieronder weergegeven in Tabel 1.1. De bestaande windturbine betreft een Micon M700/225. De nieuwe windturbine heeft een maximale rotordiameter van 80 meter en een maximale tiphoogte van 100 meter.

Tabel 1.1 Coördinaten huidige en beoogde locatie in RD

Windturbine	**X**	**Y**
Huidige locatie	162892	575065
Beoogde locatie	162863	575085

In het kader van het akoestisch onderzoek is gerekend met een windturbine met een hoge geluidemissie voor zijn formaat. In het onderzoek naar slagschaduwhinder wordt gerekend met maximale afmetingen om de maximale effecten inzichtelijk te maken. Tevens wordt een vergelijking gemaakt met de geluid- en slagschaduweffecten die in de huidige situatie optreden.

1.1 Beschrijving van de locatie

De windturbine is op circa 800 meter gesitueerd ten zuidwesten van Hitzum en op circa 1800 meter ten noordoosten van Achlum. Binnen een afstand van 2 kilometer vanaf de windturbinelocatie staan geen andere windturbines. De omgeving bestaat voornamelijk uit grasland. In Figuur 1.1 is de locatie van de beoogde windturbinelocatie en de huidige windturbine weergegeven.

Figuur 1.1 Ligging windturbinelocatie

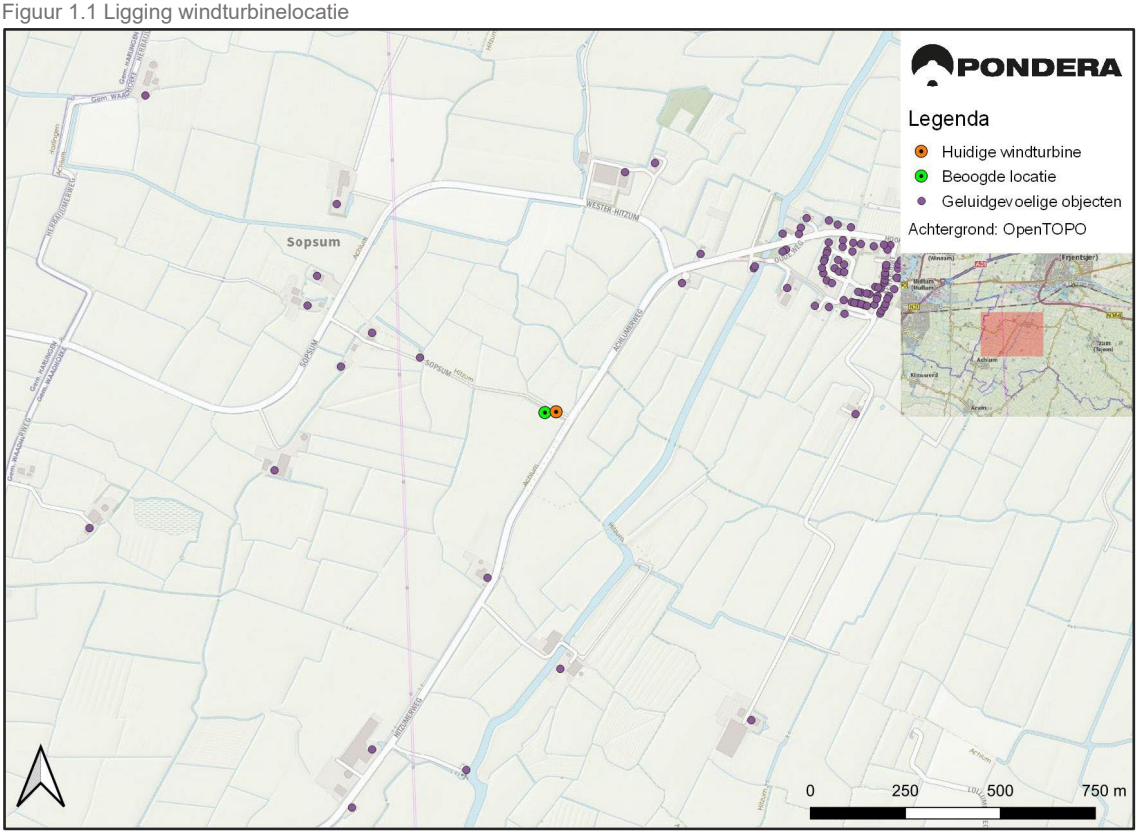

1.2 Regelgeving

Op 30 juni 2021 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (de ABRvS) een uitspraak gedaan in de zaak Windpark Delfzijl Zuid Uitbreiding (DZU) over -samengevat - de vraag of voor het Activiteitenbesluit milieubeheer en de Activiteitenregeling milieubeheer een plan-MER-plicht bestaat op grond van de Europese SMB-richtlijn[1]. De Afdeling is in die uitspraak tot het oordeel gekomen dat op grond van het Europese recht inderdaad een dergelijke beoordeling moet worden gemaakt van de gevolgen voor het milieu. Die beoordeling zal in eerste instantie door het Rijk worden opgesteld. Totdat die beoordeling is gemaakt mogen de algemene normen uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling niet zonder meer worden gebruikt bij de beoordeling van de ruimtelijke aanvaardbaarheid van een nieuw bestemmingsplan of vergunning van een windpark. Omdat het initiatief de realisatie van één windturbine betreft, kan er nog wel worden getoetst aan de normen uit het Activiteitenbesluit en de Activiteitenregeling.

[1] ECLI:NL:RVS:2021:1395

2 Akoestisch onderzoek

2.1 Beoordeling

2.1.1 Normstelling

Volgens artikel 3.14a eerste lid van het Activiteitenbesluit wordt het geluidniveau vanwege een windturbine of een combinatie van windturbines dat optreedt op de gevels van gevoelige gebouwen en geluidgevoelige terreinen getoetst aan de waarden L_{den}=47 dB en L_{night}=41 dB, tenzij deze zijn gelegen op een gezoneerd industrieterrein.

Bij de toepassing van artikel 3.14a, tweede lid van het Activiteitenbesluit, wordt geen rekening gehouden met een windturbine of een combinatie van windturbines die behoort tot een andere inrichting waarvoor onmiddellijk voorafgaand aan het tijdstip van inwerkingtreding van dat artikel een vergunning in werking en onherroepelijk was. Dit overgangsrecht (Activiteitenbesluit artikel 3.14a, vijfde lid) geldt voor windturbines met een vergunning van voor 1 januari 2011. Dit betekent dat windturbines van voor 1 januari 2011 niet mogen worden betrokken bij maatwerkvoorschriften op grond van cumulatie.

2.1.2 Overige beoordeling

Cumulatie met andere windturbines

De geluidnormen in het Activiteitenbesluit gelden per inrichting. Het bevoegd gezag kan maatwerk voorschrijven wanneer de cumulatieve geluidbelasting van windturbines boven de waarden L_{den}=47 dB en L_{night}=41 dB komt. Dit betreft slechts de cumulatieve geluidbelasting veroorzaakt door windturbines, dus niet de cumulatieve geluidbelasting als gevolg van andere geluidbronnen (bijv. industrielawaai, wegverkeer). Er mag voor wat betreft het opstellen van mogelijke maatwerkvoorschriften enkel rekening worden gehouden met de bestaande turbines met een vergunning van na 2011, zie paragraaf 2.1.1. Omdat er binnen een straal van 2 km geen andere windturbines aanwezig zijn, is cumulatie van windturbinegeluid niet beschouwd.

Laagfrequent geluid

Er is geen algemeen geaccepteerd normstelsel voorhanden waarmee laagfrequente geluidhinder kan worden geobjectiveerd. Laagfrequent geluid (LFG) is geluid in het voor mensen laagst hoorbare frequentiegebied, onder 200 Hz. Windturbines stralen, net als de meeste geluidbronnen, ook laagfrequent geluid uit.

Het RIVM heeft op verzoek van de GGD-en de invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden door windturbines onderzocht[2]. Uit dit onderzoek blijkt dat windturbines weliswaar laagfrequent geluid produceren maar dat er geen bewijs bestaat dat dit een factor van belang is. Er is geen aparte beoordeling nodig bovenop de bescherming die de A-gewogen normstelling op basis van dosis-effectrelatie reeds biedt. De mate van bescherming en de normering worden eveneens beschouwd in een literatuuronderzoek[3] naar laagfrequent geluid van windturbines van Agentschap NL. Ook hier zijn geen aanwijzingen dat het aandeel laagfrequent geluid een bijzondere dan wel belangrijke rol speelt.

[2] Windturbines: invloed op de beleving en gezondheid van omwonenden, GGD Informatieblad medische milieukunde Update 2013; RIVM-rapport 200000001/2013.
[3] Literatuuronderzoek laagfrequent geluid windturbines, LBP Sight in opdracht van Agentschap NL, projectnummer DENB 138006 september 2013.

Tenslotte is door de Staatsecretaris van Infrastructuur en Milieu, mede namens de minister van Economische Zaken en de minister van Infrastructuur en Milieu over het onderwerp laagfrequent geluid van windturbines een brief aan de Tweede kamer gestuurd[4]. Deze brief baseert zich onder andere op bovengenoemd onderzoek van het RIVM waarin wordt gesteld dat:

- laagfrequent geluid bij windturbines in samenhang met hogere frequenties wordt gehoord en niet afzonderlijk hiervan;
- dit impliceert tevens dat de effecten van laagfrequent geluid op mensen niet anders zullen zijn dan effecten van geluid met hogere frequenties zoals hinder, slaapverstoring, moeheid, concentratieproblemen en dergelijke;
- voor beweringen dat laagfrequent geluid van windturbines allerlei klinische ziekten bij mensen kan veroorzaken is geen betrouwbare bewijsvoering aangetroffen, hetgeen in lijn is met de voorgaande inzichten;
- het feitelijke aandeel laagfrequent geluid in het brongeluid van een windturbine gering is. Daarom is ook het aandeel in de geluidbelasting op een woninggevel gering;
- bij het groter worden van turbines (tot 5 of 7,5 MW) zal dit aandeel met hooguit 1 à 2 dB toenemen. Het bij de Nederlandse norm voor windturbinegeluid voorgeschreven reken- en meetvoorschrift is goed in staat om hiermee rekening te houden zodat een correcte toetsing aan de norm mogelijk is;
- de Deense norm voor laagfrequent windturbinegeluid in het binnenmilieu van een woning geen extra bescherming biedt ten opzichte van de Nederlandse norm voor de gevelbelasting in geval van een standaard geïsoleerde woning.

Op grond van de brief van de Staatssecretaris kan worden gesteld dat toetsing aan de standaard Nederlandse geluidnormen (zoals in dit rapport gebeurt) tevens voldoende bescherming biedt tegen laagfrequent geluid. Het is dan ook niet noodzakelijk onderzoek uit te voeren naar laagfrequent geluid voor het windpark.

2.2 Invoer rekenmodel

Van de situatie is een akoestisch rekenmodel opgesteld met behulp van het programma Geomilieu® versie V2021.1. Hiermee zijn de jaargemiddelde geluidniveaus berekend. De modellering en de overdrachtsberekening zijn uitgevoerd conform het Reken- en meetvoorschrift windturbines.

De geometrie van de omgeving is vastgesteld aan de hand van kaartmateriaal (BAG, TOP10NL), luchtfoto's, aangeleverde documentatie en telefonisch verkregen informatie. In het gebied zijn bodemgebieden standaard aangeduid als akoestisch absorberend (*B=0,9*). Relevante wegen, wateroppervlakken en terreinen met een verhard oppervlak zijn aangeduid als akoestisch reflecterend (*B=0*).

De windturbines zijn akoestisch gemodelleerd met drie rondom uitstralende puntbronnen (dag, avond en nachtemissie) ter hoogte van de rotoras.

De geluidberekeningen ten behoeve van de geluidcontouren worden uitgevoerd op een raster van rekenpunten op een hoogte van 5 meter boven het maaiveld. Daarmee worden geluidcontouren bepaald,

[4] Brief d.d. 31 maart 2014, betreft laagfrequent geluid van windturbines, kenmerk IenM/bsk-2014/44564, staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu Wilma J. Mansveld.

ofwel lijnen waar de geluidbelasting overal dezelfde waarde heeft. Daarnaast wordt voor een set referentiewoningen de geluidbelasting bepaald. Wanneer bij deze woningen wordt voldaan aan de geluidnorm, zal ook ter plaatse van verder gelegen woningen worden voldaan. De referentiewoningen zijn representatief voor de situatie en zijn hieronder weergegeven in Tabel 2.1.

Tabel 2.1 Referentiewoningen

Toetspunt	Adres	Afstand tot nieuwe windturbine [m]	Afstand tot huidige windturbine [m]
1	Sopsum 2	350	380
2	Wester-Hitzum 1	610	620
3	Achlumerweg 4	480	470
4	Kerkbuurt 30	790	760
5	Hitzumerweg 1	460	450

De toetspunten hebben een beoordelingshoogte van +5 m boven het plaatselijke maaiveld[5].Op elk toetspunt is het jaargemiddelde geluidniveau berekend. Het rekenresultaat is conform de wettelijke norm het invallende geluidniveau (dat wil zeggen zonder reflectie van de achterliggende eigen gevel).

2.3 Windaanbod

De jaargemiddelde bronsterkte L_E van een windturbine is afhankelijk van de optredende windsnelheden op ashoogte. Door het KNMI zijn gegevens gepubliceerd over de distributie van voorkomende windsnelheden op 10 tot 260 m hoogte. Deze KNMI-gegevens zijn gebaseerd op langjarige windstatistiek. Deze distributies zijn gespecificeerd voor de dag-, de avond- en de nachtperiode. De data zijn gebaseerd op het meteo-model van het KNMI en beschikbaar op raster-punten over geheel Nederland[6].

Voor de geluidberekeningen is uitgegaan van de windverdeling op maximale ashoogte (60 m). In Figuur 2.1 is de windverdeling weergegeven op 60 m ashoogte voor de dag-, avond- en nachtperiode. Windsnelheden boven 20 m/s zijn hier niet weergegeven omdat de kans dat deze voorkomen erg laag is, echter de berekening houdt er wel rekening mee.

[5] https://www.rvo.nl/onderwerpen/duurzaam-ondernemen/duurzame-energie-opwekken/windenergie-op-land/milieu-en-omgeving/geluid/rekenen
[6] Activiteitenregeling milieubeheer Bijlage 4, Reken- en meetvoorschrift windturbines, §3.4.3 bepaling windsnelheidsverdeling.

Figuur 2.1 Voorkomende windsnelheden op ashoogte +60 m

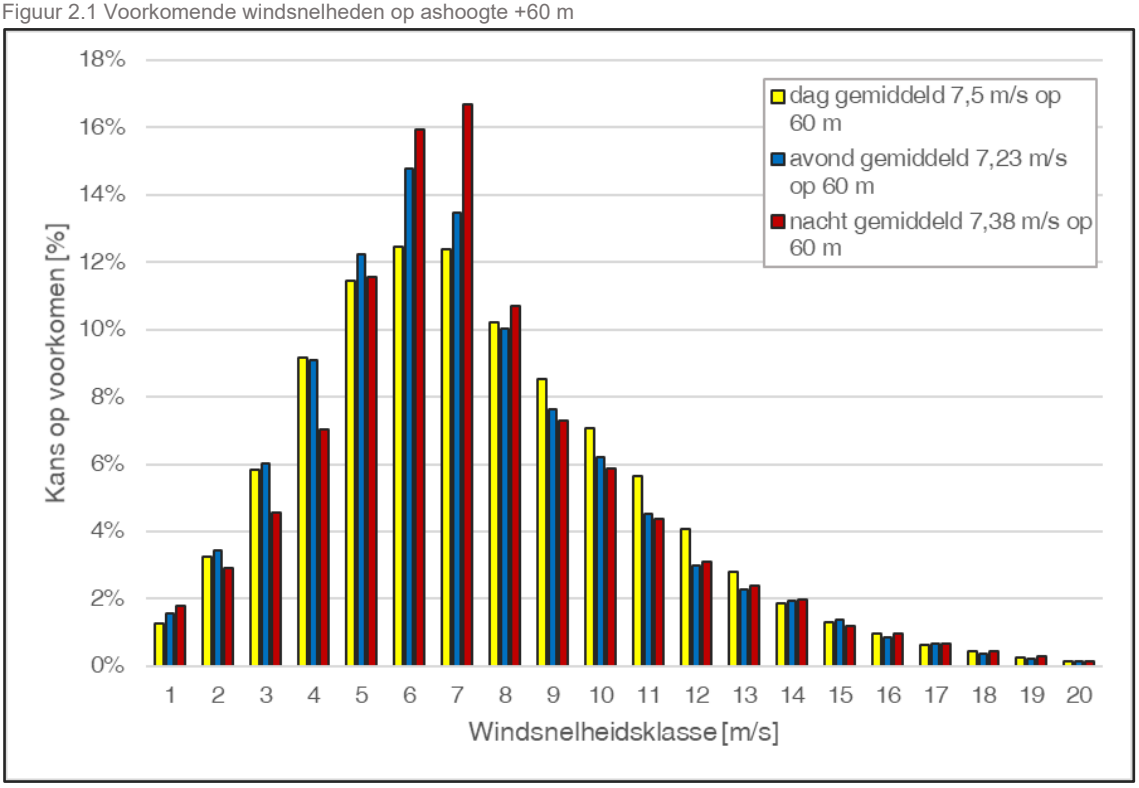

2.4 Geluidbron Vestas V80-2.0MW

Vestas heeft geluidgegevens van de Vestas V80-2.0MW turbine beschikbaar gesteld[7]. De bronsterkten zijn gerapporteerd bij windsnelheden op ashoogte van 6 tot en met 18 m/s. Het gebruikte octaafspectrum is gegeven[8] bij een windsnelheid van V_{as}=11 m/s. De maximale bronsterkte bedraagt 105,2 dB(A) en treedt op bij windsnelheden op ashoogte vanaf 11 m/s.

De gerapporteerde bronsterkten van de Vestas V80-2.0MW turbine (grijze staven in Figuur 2.2) zijn omgerekend naar jaargemiddelde bronsterkten in relatie tot de windsnelheid op een ashoogte van 60 m.

[7] General Specification V80-2.0 MW 50 Hz VCS, Document no.: 0004-7878 V09, 2012-08-10
[8] V80-2.0 MW 105.1dB Noise emission acc. to IEC 61400-11, Item no.: 944484.R0, date 23-5-2001

Figuur 2.2 Verdeling bronsterkten Vestas V80-2.0MW, ashoogte +60 m

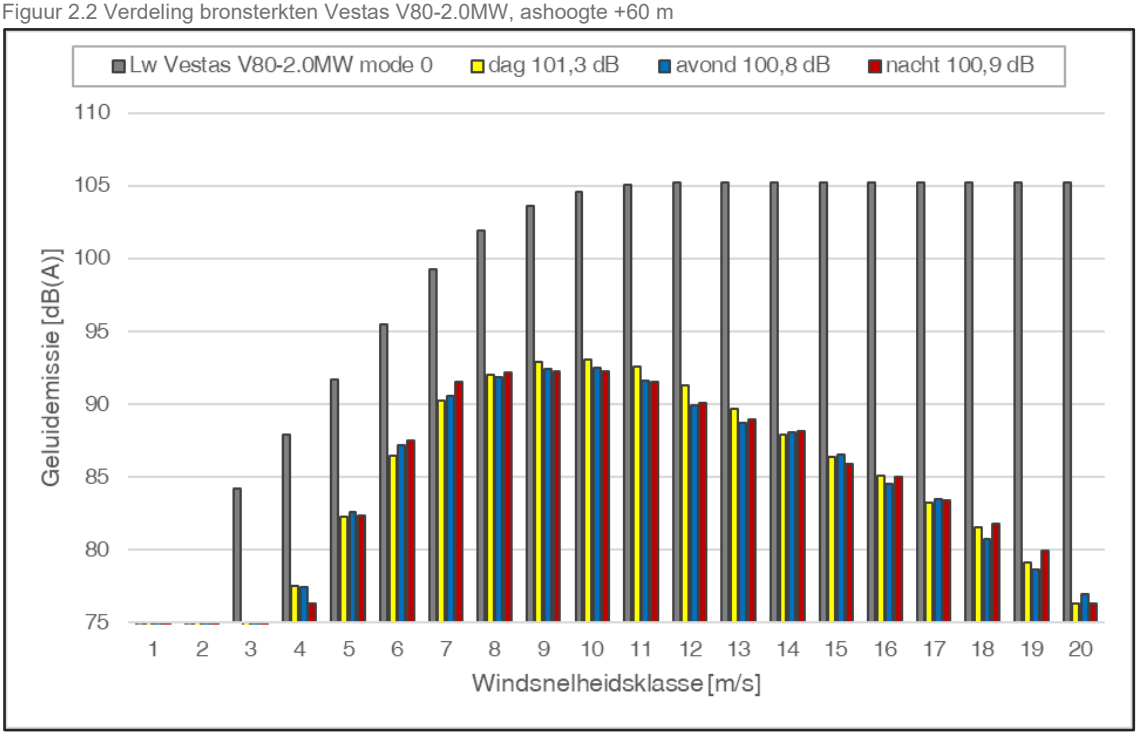

Ter informatie: in de grafiek zijn ook de bedrijfsduurgecorrigeerde bronsterkten weergegeven per windsnelheidsklasse voor de dag, de avond en de nacht. De gele, blauwe en rode staven representeren de bronsterkten gecorrigeerd voor het percentage van de tijd dat de betreffende windsnelheidsklasse optreedt. Cumulatie van deze bronsterkten over alle windsnelheidsklassen levert de jaargemiddelde bronsterkten op. Deze waarden $L_{W,j}$ variëren en bedragen voor een ashoogte van 60 meter 101,3, 100,8 en 100,9 dB(A) voor respectievelijk de dag, de avond en de nacht.

2.5 Rekenresultaten

Voor de referentiewoningen worden in de volgende paragrafen de jaargemiddelde geluidniveaus L_{night} en L_{den} gegeven die optreden op +5 m hoogte. De L_{den} is het tijdgewogen gemiddelde van:

- Het jaargemiddelde geluidniveau in de dag L_{day};
- Het jaargemiddelde geluidniveau in de avond L_{even} vermeerderd met 5 dB;
- Het jaargemiddelde geluidniveau in de nacht L_{night} vermeerderd met 10 dB.

In Tabel 2.2 zijn voor de referentiewoningen de jaargemiddelde geluidniveaus L_{night} en L_{den} gegeven in dB(A). De rekenresultaten zijn opgenomen in Bijlage 4 en geluidcontouren van L_{night} en L_{den} zijn opgenomen in respectievelijk Bijlage 6 en Bijlage 5. Dit is voor zowel de bestaande als de nieuwe windturbine gedaan.

Tabel 2.2 Rekenresultaten [dB(A)]

Toetspunt	Adres	Micon M700/225		Vestas V80	
		L_{night}	L_{den}	L_{night}	L_{den}
1	Sopsum 2	31	38	38	44
2	Wester-Hitzum 1	26	32	33	39
3	Achlumerweg 4	29	36	35	41
4	Kerkbuurt 30	23	30	30	36
5	Hitzumerweg 1	28	35	36	42

2.6 Beoordeling

De resultaten in Tabel 2.2 laten zien dat de geluidnorm van L_{den}=47 dB en L_{night}=41 dB niet wordt overschreden bij nabijgelegen geluidgevoelige objecten. Er kan ruimschoots worden voldaan aan de geluidnorm uit het Activiteitenbesluit. Ten opzichte van de geluidbelasting van de bestaande windturbine neemt de geluidbelasting toe met 5-7 dB L_{den}.

3 Onderzoek slagschaduw

3.1 Normstelling

Schaduweffecten van een draaiende windturbine kunnen hinder veroorzaken bij mensen. De maximale flikkerfrequentie, het contrast en de tijdsduur van blootstelling zijn van invloed op de mate van hinder die ondervonden kan worden. Bekend is dat flikkerfrequenties onder 2,5 Hz niet schadelijk zijn (veroorzaken niet potentieel epileptische aanvallen bij daarvoor gevoelige personen). Flikkerfrequenties tussen 2,5 Hz en 14 Hz kunnen als erg storend worden ervaren. Deze frequenties worden in de praktijk door gangbare windturbines niet bereikt. Een groter verschil tussen licht en donker (meer contrast) wordt als hinderlijker ervaren. Verder speelt de blootstellingsduur een grote rol bij de beleving.

In artikel 3.12 van de naar ministeriële regeling te stellen maatregelen moet een windturbine worden voorzien van een automatische stilstandsvoorziening die de windturbine afschakelt indien slagschaduw optreedt ter plaatse van gevoelige objecten voor zover de afstand tussen de turbine en de woning minder bedraagt dan twaalf maal de rotordiameter en gemiddeld meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten slagschaduw kan optreden. In het kader van dit onderzoek wordt dit artikel als volgt geïnterpreteerd:

- Bij de beoordeling worden alleen woningen van derden betrokken;
- De eventuele schaduw van turbines op een grotere afstand dan twaalf maal de rotordiameter wordt verwaarloosd;
- Schaduw bij een zonnestand lager dan vijf graden wordt als niet-hinderlijk beoordeeld. Bij zonsopkomst en zonsondergang is het licht vrij diffuus en wordt de turbine vaak aan het zicht onttrokken door gebouwen en begroeiing;
- Bij een windpark worden de schaduwduren en schaduwdagen van afzonderlijke turbines opgeteld voor zover de schaduwen elkaar niet overlappen;
- Er is geen stilstandsvoorziening op een turbine nodig als de gemiddelde duur van hinderlijke schaduw minder is dan 6 uur per jaar. Dit is een strengere beoordeling dan volgens het volgens het Activiteitenbesluit omdat volgens deze op 17 dagen per jaar de hinderduur van zonsopgang tot zonsondergang meer dan 20 minuten mag bedragen en op alle overige dagen in het jaar de hinderduur door slagschaduw minder dan 20 minuten mag bedragen. Opgeteld kan de norm uit het Activiteitenbesluit dus een langere slagschaduwduur opleveren dan 6 uur per jaar.

3.2 Slagschaduwgebied

Bij de opkomst en de ondergang van de zon kan de schaduw van een turbine aan de westkant en aan de oostkant ver reiken. Op afstanden groter dan twaalf maal de rotordiameter wordt de slagschaduw echter niet meer als hinderlijk beoordeeld. Aan de noordzijde wordt het schaduwgebied begrensd omdat de zon in het zuiden altijd hoog staat. Aan de zuidzijde treedt nooit schaduw op omdat de zon nooit in het noorden staat.

3.3 Potentiële slagschaduw

Op basis van de turbineafmetingen, de gang van de zon op deze locatie en een minimale zonshoogte van vijf graden, zijn de dagen en tijden berekend waarop slagschaduw kan optreden. De gang van de zon is voor alle dagen van het jaar bepaald met een astronomisch rekenmodel waarbij rekening is gehouden met de betreffende locatie (noorderbreedte en oosterlengte) op de aarde. De potentiële schaduwduur is een theoretisch maximum. Hieruit is de verwachte hinderduur berekend door het toepassen van correcties. Als

gevolg van deze correcties is de verwachte hinderduur aanmerkelijk korter dan de potentiële schaduwduur.

De potentiële schaduwduur is nauwkeurig te berekenen, afhankelijk van de nauwkeurigheid van de invoer van de geometrie (positie en afmeting van de turbine en positie van de woningen) en van de nauwkeurigheid waarmee de zonnestand wordt bepaald. De correcties om te komen tot de verwachte hinderduur zijn echter een voorspelling op basis van de geschiedenis. De meteogegevens zijn bepaald op basis van gemiddelde gemeten data over twintig jaar. De verwachting is dat in de toekomst deze gemiddelden over langere perioden hier niet in grote mate van af zullen wijken.

3.3.1 Zonneschijn

Schaduw is er alleen als de zon schijnt. Deze correctie is gebaseerd op het percentage van de daglengte dat de zon gemiddeld schijnt in dit gebied en in de betreffende maand. De percentages worden ontleend aan meerjarige data van het nabijgelegen meteostation Leeuwarden.

Figuur 3.1 Percentage zonneschijn Leeuwarden

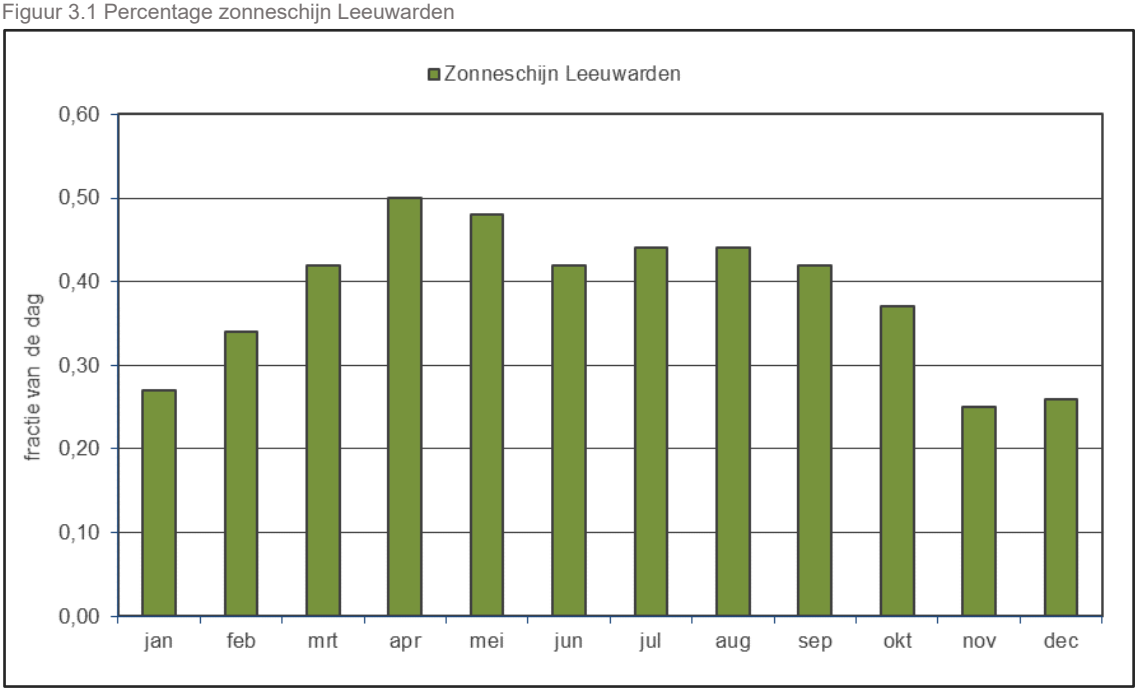

3.3.2 Oriëntatie

Het rotorvlak staat niet altijd haaks op de schaduwrichting waardoor de hinderduur wordt beperkt. Als het rotorvlak evenwijdig staat aan de schaduwrichting treedt er geen of nauwelijks lichtflikkering op. Afhankelijk van de richting waar de windturbine staat ten opzichte van woning ligt de deze correctie tussen circa 55% en 75%. Deze correctie is gebaseerd op de distributie van de voorkomende windrichtingen. De percentages worden ontleend aan meerjarige data van meteostations waarbij alleen de windsnelheden boven 2 m/s (op 10 meter hoogte, overeenkomend met circa 3 m/s op ashoogte) zijn betrokken.

Figuur 3.2 Distributie windrichtingen bij windsnelheid > 2 m/s

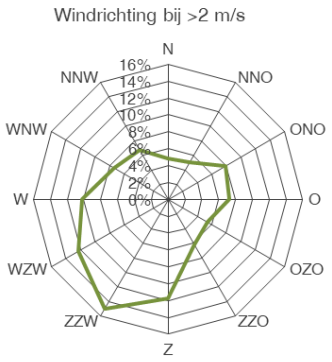

3.4 Rekenresultaten

Bij de beoordeling van slagschaduw is geen rekening gehouden met obstakels in de omgeving die zich kunnen bevinden tussen de windturbines en de toetsobjecten. In de praktijk kunnen er zich daarnaast nog locatie specifieke beplanting en gebouwen bevinden die de slagschaduw beperken. Een dergelijk detailniveau is hier niet meegenomen. De hoeveelheid slagschaduw is daarmee ‘worst case’ bepaald.

Bij de beoordeling van slagschaduwhinder wordt uitgegaan van de worst-case aanname dat de gehele gevel van een woning boven een hoogte van 50 cm uit raam bestaat. Daarbij is aangenomen dat de gevelhoogte bij woningen 5 m bedraagt en voor de geprojecteerde breedte van het gevelvlak is 8 m aangehouden.

Voor de weergave van contouren op kaart wordt door het rekenprogramma automatisch uitgegaan van een rekenraster waarop per rasterpunt de schaduwduur wordt berekend op een oppervlak van 1 m^2. Daardoor kan het voorkomen dat een woning welke op of net buiten de 6 uurscontour is gelegen meer dan de 6 uur aan slagschaduw ondervindt. Immers, voor de berekeningen op de toetspunten wordt uitgegaan van een veel groter beschenen verticaal oppervlak van 8,0 x 4,5 meter. De ervaring leert dat de contouren van 5 uur per m^2 een goede weergave zijn van 6 uur per gevel/woning. Er wordt tevens gekeken naar de 15-uurscontour (wederom per m^2, komt overeen met 16 uur per jaar per gevel) om informatie te geven over de optredende slagschaduwduren binnen de zes uurscontour voor zowel toetspunten als op locaties waar geen toetspunt aanwezig is.

De kaart is dus nadrukkelijk niet geschikt voor het toetsen aan normen, maar voor de woningen die buiten de 5-uur (per m^2) contour liggen kan met zekerheid gesteld dat aan de normen uit het Activiteitenbesluit wordt voldaan. Voor woningen die binnen deze contour liggen kan met een toetspuntberekening worden aangetoond of de hinder voldoet aan de norm.

Voor de bestaande en de nieuwe windturbine zijn de schaduwduren in het omliggende gebied berekend per turbine en voor de nieuwe turbines tezamen. In Bijlage 8 is met een groene, rode en grijze isolijn aangegeven waar de totale jaarlijkse verwachte hinderduur respectievelijk 0, 6 of 16 uur bedraagt per gevel.

3.5 Hinderduur bij woningen

Voor de referentiewoningen is de verwachte slagschaduw per jaar voor de bestaande windturbine en de te realiseren windturbine weergegeven in Tabel 3.1. De bijbehorende slagschaduwcontouren zijn te vinden in Bijlage 8.

Tabel 3.1 Verwachte slagschaduwduur [uu:mm per jaar]

Toetspunt	Adres	Micon M700/225 [uu:mm]	Vestas V80 [uu:mm]
1	Sopsum 2	--	***10:36***
2	Wester-Hitzum 1	--	--
3	Achlumerweg 4	--	5:30
4	Kerkbuurt 30	--	0:47
5	Hitzumerweg 1	--	--

--: geen slagschaduw

Er treedt na realisatie van de nieuwe windturbine ter plaatse van een enkel toetspunt meer slagschaduw op dan gemiddeld 6 uur per jaar. Omdat de woningen op een afstand van meer dan twaalf maal de rotordiameter van de huidige windturbine zijn gesitueerd, treedt er in de huidige situatie geen hinderlijke slagschaduw op.

Voor woningen (zowel referentietoetspunten als andere woningen) waarbij meer dan de voorgestelde 6 uur slagschaduwhinder per jaar optreedt, kan de slagschaduwhinder worden beperkt middels een stilstandregeling tot het niveau waarop wordt voldaan aan de normstelling uit het Activiteitenbesluit (zie paragraaf 3.1). Zie ook de ***dikgedrukte*** waarden in Tabel 3.1.

Bij de bepaling van de schaduwduren is geen rekening gehouden met eventuele beplanting, gebouwen en kunstwerken in de omgeving die het zicht kunnen belemmeren. Hierdoor kan de hinder in de praktijk nog verder worden beperkt.

Binnen een afstand van circa 367 m van de windturbine kan de zon volledig bedekt worden door een rotorblad[9]. De rotor moet dan haaks staan op de richting van de zon. De schaduw is dan maximaal en wordt als meer hinderlijk ervaren. Op grotere afstanden is de schaduw nooit volledig.
De frequenties van de lichtflikkeringen liggen tussen 0,4 en 0,8 Hz en ligt hiermee onder de 2,5 Hz dat als erg storend wordt ervaren en schadelijk kan zijn.

3.6 Maatregelen

De windturbine zal worden uitgerust met een stilstandsvoorziening om te voldoen aan de wettelijke norm, zowel op de referentiewoningen als op andere woningen waarop de norm wordt overschreden. In de turbinebesturing worden hiervoor blokken van dagen en tijden geprogrammeerd waarop de rotor wordt gestopt indien de zon schijnt en de turbine draait omdat er op die momenten slagschaduw valt op woningen waar de betreffende turbine bijdraagt aan een overschrijding van de norm. Een dergelijke voorziening leidt tot enig productieverlies. De totale stilstandsduur kan met een zonneschijnsensor beperkt worden door de turbine alleen te stoppen op geprogrammeerde tijden indien ook tegelijkertijd de zon

[9] Uitgaande van een maximale breedte van het rotorblad van 3,52 m.

schijnt. Wanneer de zon niet schijnt zal er ook geen sprake zijn van slagschaduw en kan de turbine door blijven draaien. Wanneer de definitieve keuze van het turbinetype bekend is zal er een stilstandskalender worden bepaald waarmee de stilstandsvoorziening van de turbines kan worden geprogrammeerd.

4 Conclusie

In opdracht van Sun & Wind Factory is een akoestisch onderzoek en een onderzoek naar slagschaduw uitgevoerd voor de te realiseren windturbine nabij Hitzum. Voor het akoestisch onderzoek is gerekend met windturbines met een hoge geluiduitstraling. Voor het onderzoek naar slagschaduwhinder is gerekend met turbines met maximale afmetingen.

Akoestisch onderzoek

De geluidsbelasting is bepaald in de omgeving. Er kan worden voldaan aan de geluidnormen uit het Activiteitenbesluit milieubeheer van 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night}. De maximale geluidbelasting ter plaatse van geluidgevoelige objecten bedraagt 44 dB L_{den}. Ten opzichte van de bestaande windturbine neemt de geluidbelasting toe met circa 5-7 dB L_{den}.

Onderzoek naar slagschaduw

Bij een enkel toetspunt treedt gemiddeld meer dan 6 uur per jaar aan slagschaduw op. Daarmee is overschrijding van de norm (niet meer dan gemiddeld 17 dagen per jaar met meer dan 20 minuten slagschaduw) mogelijk. Door een automatische stilstandvoorziening in te regelen waarmee er gemiddeld niet meer dan 6u per jaar aan slagschaduw optreedt ter plaatse van gevoelige gebouwen wordt normoverschrijding voorkomen. De slagschaduwduur ter plaatse van gevoelige gebouwen bedraagt met stilstandsvoorziening dan maximaal gemiddeld 6u per jaar en is daarmee minder dan gemiddeld 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag. In de huidige situatie is er geen sprake van hinderlijke slagschaduw vanwege de afstand van meer dan 360 meter (twaalf maal de rotordiameter van de huidige windturbine) tot woningen.

De stilstandsregeling leidt enigszins tot een productieverlies van de windturbine.

Bijlage 1 Verklarende begrippenlijst

Bronsterkte	Het geluid dat de windturbine op ashoogte produceert ter plaatse van de turbine.
Daglengte	De tijd tussen opkomst en ondergang van de zon.
Dosis-effectrelatie	De relatie/ verhouding tussen meer of minder blootstelling aan een bepaalde belasting en het effect hiervan op de hinder/ gezondheid bij een mens.
Flikkerfrequentie	Het aantal passages per seconde van een rotorblad. Flikkerfrequenties boven 2,5 Hz (2,5 passages per seconde) zijn zeer hinderlijk voor mensen maar komen bij grotere windturbines niet voor.
Gevoelige bestemming	Woningen zijn gevoelige bestemmingen, waarbij wettelijk geluidhinder onderzocht moet worden. Onderzoek naar slagschaduwhinder is niet wettelijk verplicht maar wordt geadviseerd indien gevoelige bestemmingen binnen een afstand van twaalf maal de rotordiameter aanwezig zijn. Kantoren en gebouwen op industrieterreinen (geen woningen) zijn geen gevoelige objecten.
Gevelvlak	De slagschaduw wordt niet getoetst op een enkel punt maar op een vlak dat alle ramen van een verblijfsruimte omvat. In dit onderzoek wordt een vlak beoordeeld met een geprojecteerde breedte van acht meter en een hoogte van vijf meter. Dit vlak wordt het gevelvlak genoemd.
Hz, Hertz	Frequentie. 1 Hz is één keer per seconde. 5 Hz is vijf keer per seconde.
Hinderduur	De hinderduur is de verwachte gemiddelde duur per jaar van hinderlijke slagschaduw op de gevel. Hierbij is de potentiële schaduwduur gecorrigeerd voor de maandelijkse kans op zon, de kans op het draaien van de rotor en de richting van het rotorvlak. Als een jaar zonniger is dan gemiddeld kan de hinderduur langer zijn dan de gemiddelde hinderduur.
L_{den}	Het jaargemiddelde geluidniveau.
L_E	Emissieterm, jaargemiddelde bronsterkte.
L_{day}	Het jaargemiddelde geluidniveau in de dag.
L_{even}	Het jaargemiddelde geluidniveau in de avond.

L_{night}	Het jaargemiddelde geluidniveau in de nacht.
V_{10}	De windsnelheid op 10 meter hoogte boven maaiveld.
Vas	De windsnelheid op ashoogte boven maaiveld.
Lichtflikkeringen	Als de schaduw van een rotorblad over het gevelvlak gaat zal verschil in lichtintensiteit optreden. Het aantal lichtflikkeringen per periode bepaalt de flikkerfrequentie.
Meteogegevens	Statistische gegevens van meetstations in de omgeving van de windturbine. De meteogegevens bevatten de distributies van windsnelheden en windrichtingen en de maandelijkse kans op zonneschijn.
Passageduur	De maximale duur op een dag van de schaduw op (een deel van) het gevelvlak. Hierbij wordt uitgegaan van continu zonneschijn en de meest ongunstige richting van het rotorvlak.
Potentiële schaduwduur	De jaarlijkse duur van de schaduw over het gevelvlak indien de zon altijd schijnt, de turbine altijd in werking is en de richting van de rotor altijd dwars staat op de lijn van de turbine naar de woning.
Slagschaduw	Bewegende schaduw van de draaiende rotorbladen. Bij slagschaduw op een raam wordt het afwisselend licht en donker in de verblijfsruimte. Buiten is dit minder hinderlijk omdat het licht dan vanuit meerdere richtingen komt.
Stilstandsvoorziening	Instellingen voor de turbine waardoor deze stilgezet kan worden indien anders de norm voor slagschaduwhinder overschreden zou worden. Een stilstandsvoorziening kan als optie geïnstalleerd worden. De voorziening moet automatisch werken.

Bijlage 2 Objecten rekenmodel akoestiek

Rekenraster

Naam	Omschr.	X-1	Y-1	Hoogte	DeltaX	DeltaY	X-aantal	Y-aantal
g01	rekenraster	162327,64	575672,96	5	50	50	28	30

Toetspunten

Naam	Omschr.	X	Y	Hoogte A
1	Sopsum 2	162536,52	575207,75	5
2	Wester-Hitzum 1	163059,07	575660,43	5
3	Achlumerweg 4	163228,51	575398,27	5
4	Kerkbuurt 30	163654	575075,45	5
5	Hitzumerweg 1	162701,54	574658,05	5

Windturbines

Naam	Omschr.	X	Y	Hoogte
WT1	Vestas V80 2.0MW	162863	575085	60
WToud	Micon 700 / 225kW	162892	575067	30

Geluidbronnen windturbines - dagperiode

Naam	LE 31	LE 63	LE 125	LE 250	LE 500	LE 1k	LE 2k	LE 4k	LE 8k	LE Totaal
WT1	72,34	79,34	87,24	93,94	96,24	94,84	93,54	88,44	71,54	101,25
WToud	56,87	67,87	82,27	89,07	91,87	89,07	85,87	82,87	78,37	96,00

Geluidbronnen windturbines - avondperiode

Naam	LE 31	LE 63	LE 125	LE 250	LE 500	LE 1k	LE 2k	LE 4k	LE 8k	LE Totaal
WT1	71,93	78,93	86,83	93,53	95,83	94,43	93,13	88,03	71,13	100,84
WToud	56,16	67,16	81,56	88,36	91,16	88,36	85,16	82,16	77,66	95,29

Geluidbronnen windturbines - nachtperiode

Naam	LE 31	LE 63	LE 125	LE 250	LE 500	LE 1k	LE 2k	LE 4k	LE 8k	LE Totaal
WT1	72,02	79,02	86,92	93,62	95,92	94,52	93,22	88,12	71,22	100,93
WToud	56,18	67,18	81,58	88,38	91,18	88,38	85,18	82,18	77,68	95,31

Bodemfactoren

Soort	Bodemfactor B
Standaard bodemfactor	0,9
Wegdelen volgens TOP10NL	0,0
Waterdelen volgens TOP10NL	0,0
Terreindelen ‘overig’ volgens TOP10NL	0,0

Coördinaten RD	162863	575085
Coördinaten WGS	53,1624	5,5048
Ashoogte [m]		60
Hoogte windprofiel [m]		60
Windturbine	Vestas V80-2.0MW	
Mode	mode 0	

					Gecorrigeerd voor bedrijfsduur (Lw + Cb)		
v_as [m/s]	dag [%]	avond [%]	nacht [%]	Lw_as [dB(A)]	LE dag [dB(A)]	LE avond [dB(A)]	LE nacht [dB(A)]
1	1,27	1,58	1,79				
2	3,27	3,44	2,92				
3	5,85	6,02	4,55	84,2	71,9	72,0	70,8
4	9,16	9,08	7,02	87,9	77,5	77,5	76,4
5	11,44	12,24	11,56	91,7	82,3	82,6	82,3
6	12,45	14,77	15,93	95,5	86,5	87,2	87,5
7	12,38	13,47	16,67	99,3	90,2	90,6	91,5
8	10,21	10,01	10,68	101,9	92,0	91,9	92,2
9	8,54	7,63	7,31	103,6	92,9	92,4	92,2
10	7,06	6,22	5,88	104,6	93,1	92,5	92,3
11	5,64	4,53	4,38	105,1	92,6	91,7	91,5
12	4,09	2,99	3,11	105,2	91,3	90,0	90,1
13	2,82	2,27	2,40	105,2	89,7	88,8	89,0
14	1,87	1,95	1,99	105,2	87,9	88,1	88,2
15	1,31	1,37	1,18	105,2	86,4	86,6	85,9
16	0,98	0,86	0,96	105,2	85,1	84,5	85,0
17	0,64	0,68	0,66	105,2	83,3	83,5	83,4
18	0,43	0,36	0,46	105,2	81,5	80,8	81,8
19	0,25	0,22	0,30	105,2	79,2	78,6	80,0
20	0,13	0,15	0,13	105,2	76,3	77,0	76,3
21	0,07	0,11	0,07	105,2	73,7	75,6	73,7
22	0,04	0,02	0,03	105,2	71,2	68,2	70,0
23	0,04	0,01	0,02	105,2	71,2	65,2	68,2
24	0,03	0,01	0,01	105,2	70,0	65,2	65,2
25	0,03	0,01	0,00	105,2	70,0	65,2	
				Totaal	**101,26**	**100,84**	**100,93**

Gehanteerde spectrale verdeling [dB(A)]

31 Hz	63 Hz	125 Hz	250 Hz	500 Hz	1000 Hz	2000 Hz	4000 Hz	8000 Hz
-28,91	-21,91	-14,01	-7,31	-5,01	-6,41	-7,71	-12,81	-29,71

Bijlage 3 Situering objecten rekenmodel akoestiek

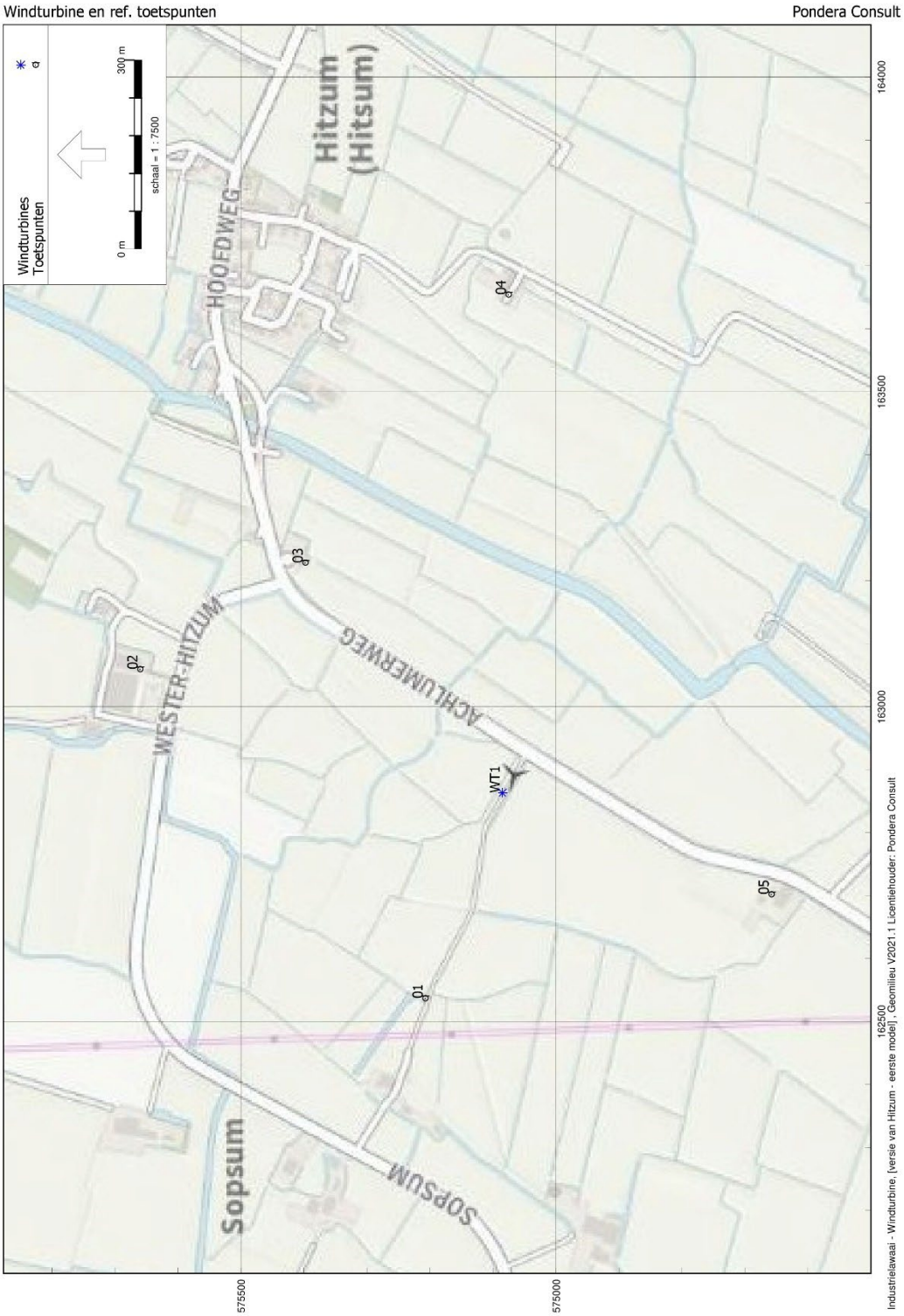

Bodemgebieden

Pondera Consult

Standaard B=0,9; gemarkeerde delen B=0

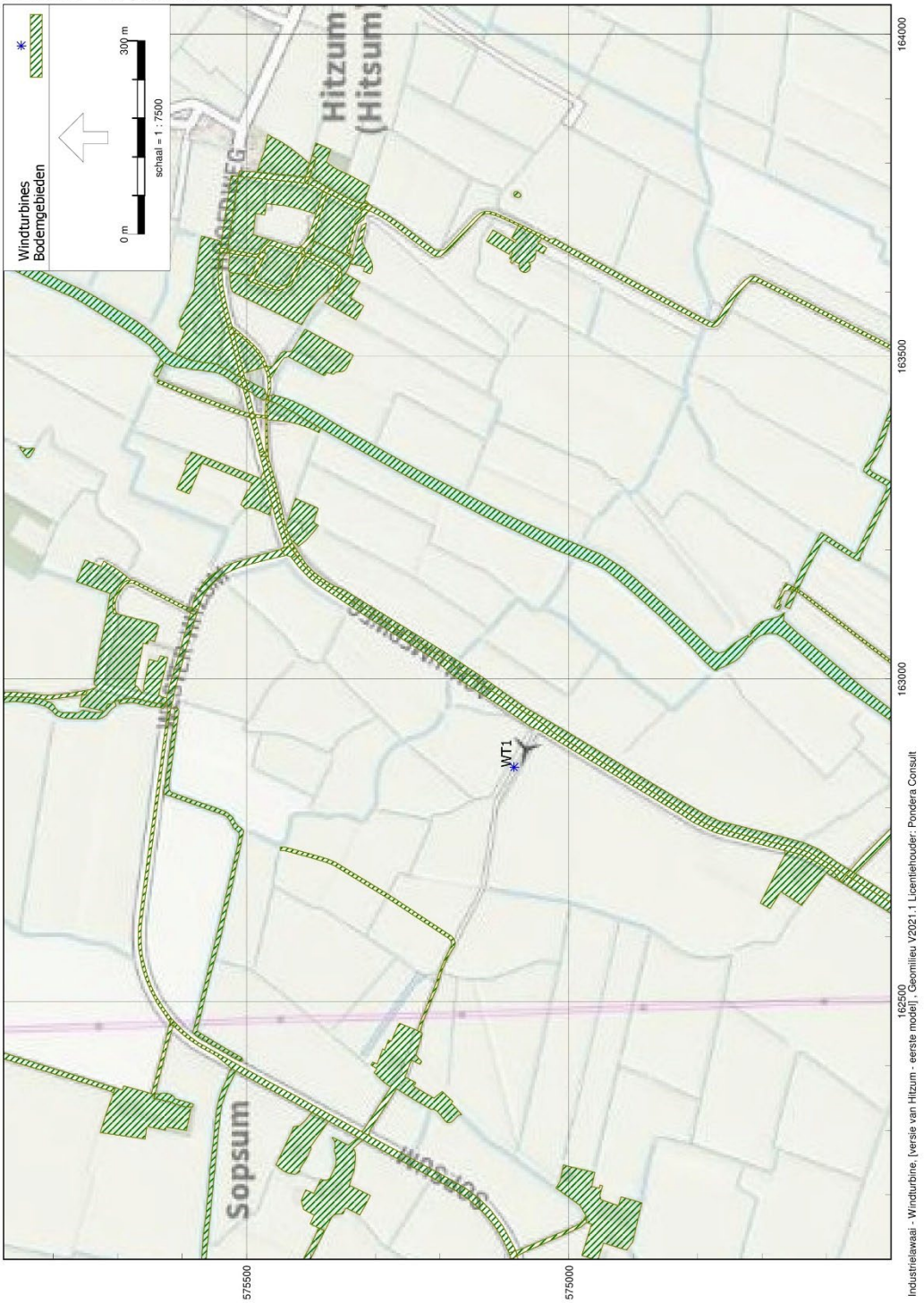

Bijlage 4 Rekenresultaten akoestiek

Nieuwe windturbine (worst-case, Vestas V80-2.0MW)

Naam	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
01_A	Sopsum 2	162536,52	575207,75	5	38,39	37,98	38,07	44,49
02_A	Wester-Hitzum 1	163059,07	575660,43	5	33,12	32,71	32,80	39,22
03_A	Achlumerweg 4	163228,51	575398,27	5	35,39	34,98	35,07	41,49
04_A	Kerkbuurt 30	163654	575075,45	5	29,94	29,53	29,62	36,04
05_A	Hitzumerweg 1	162701,54	574658,05	5	35,94	35,53	35,62	42,04

Huidige windturbine (Micon M700/225)

Naam	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
01_A	Sopsum 2	162536,52	575207,75	5	31,79	31,08	31,10	37,58
02_A	Wester-Hitzum 1	163059,07	575660,43	5	26,56	25,85	25,87	32,35
03_A	Achlumerweg 4	163228,51	575398,27	5	29,80	29,09	29,11	35,59
04_A	Kerkbuurt 30	163654	575075,45	5	23,99	23,28	23,30	29,78
05_A	Hitzumerweg 1	162701,54	574658,05	5	29,16	28,45	28,47	34,95

Bijlage 5 Geluidcontour 47 dB L_{den}

Geluidcontour nieuwe windturbine (Vestas V80)

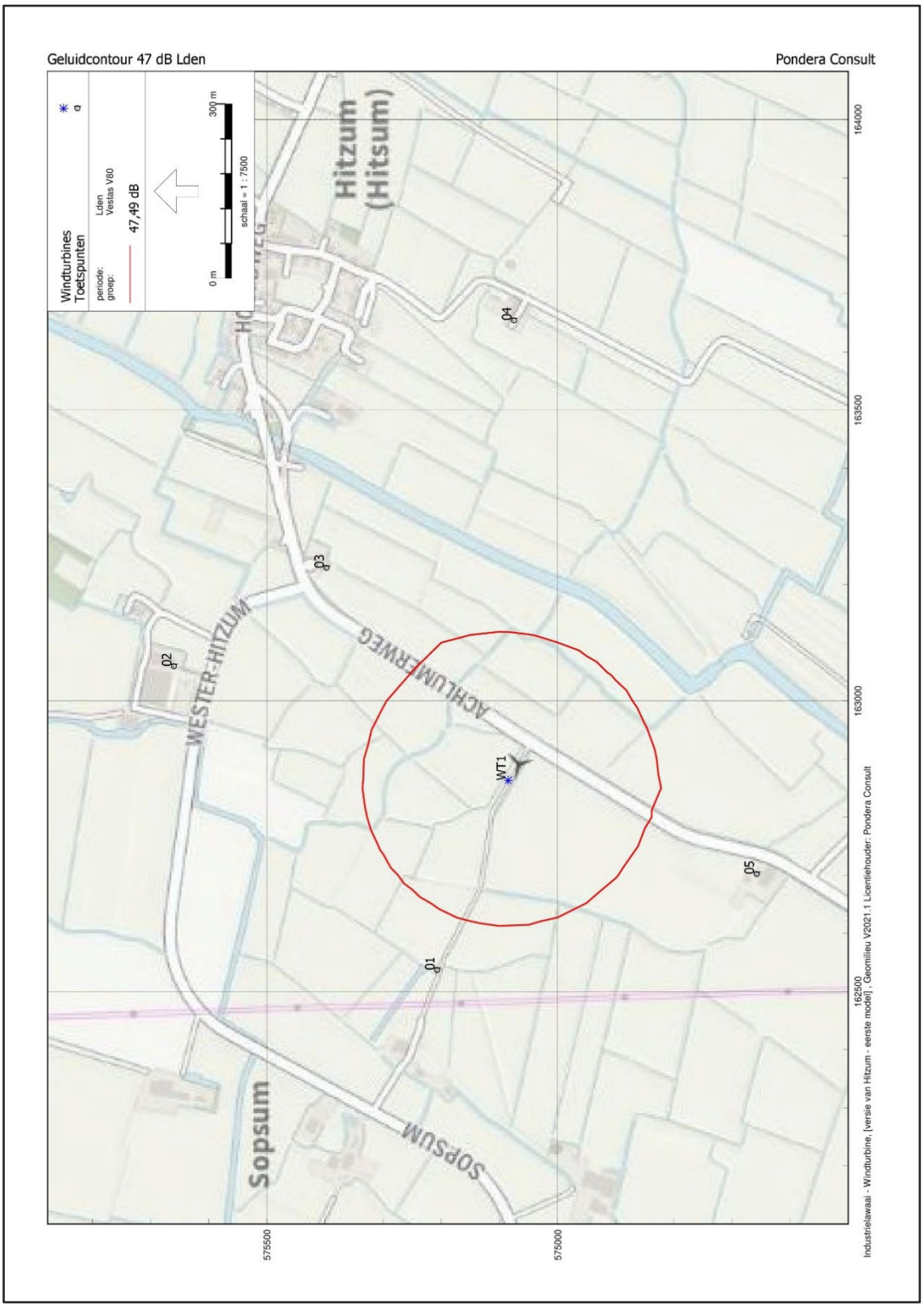

Geluidcontour huidige windturbine (Micon M700/225)

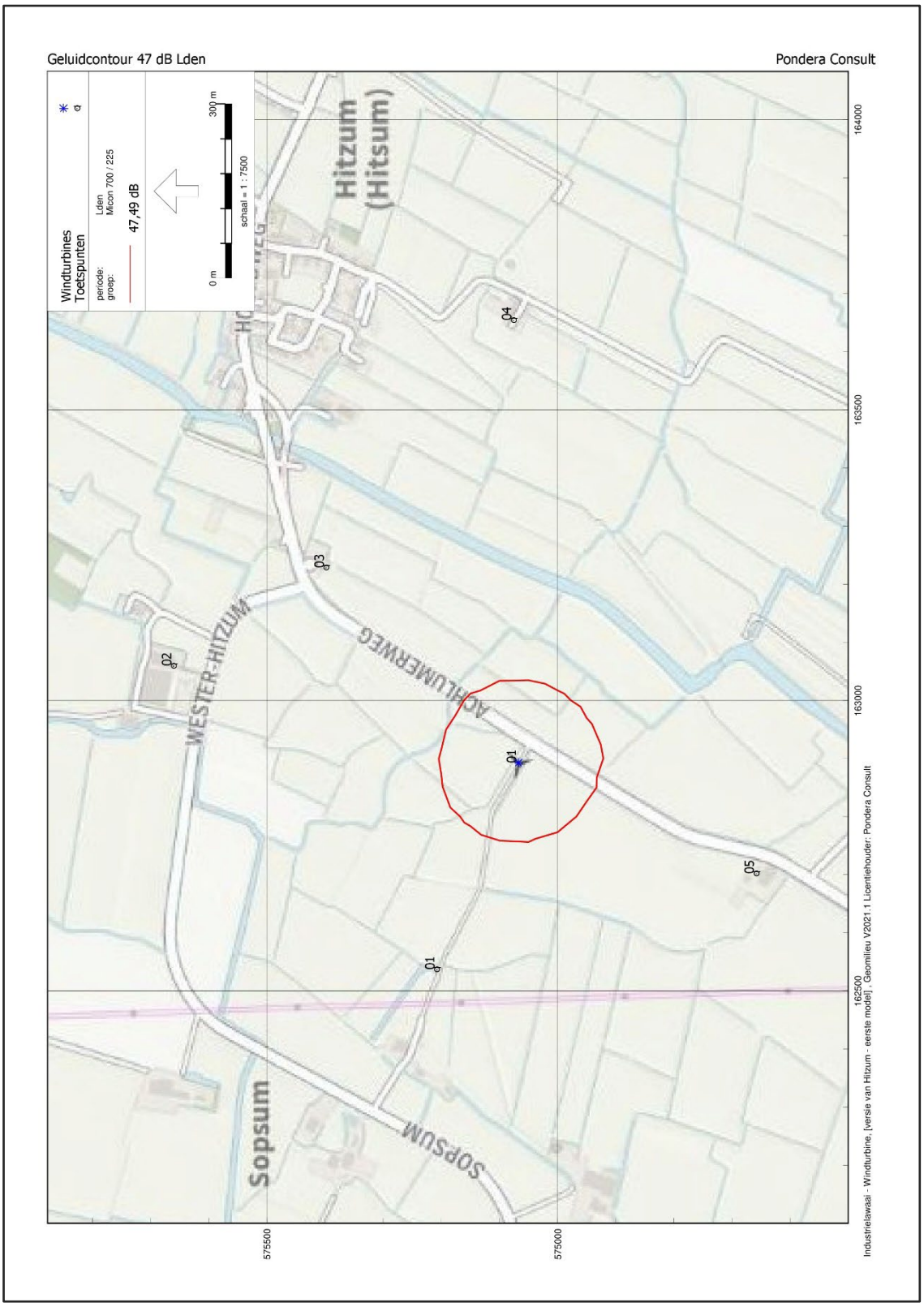

Bijlage 6 Geluidcontour 41 dB Lnight

Geluidcontour nieuwe windturbine (Vestas V80)

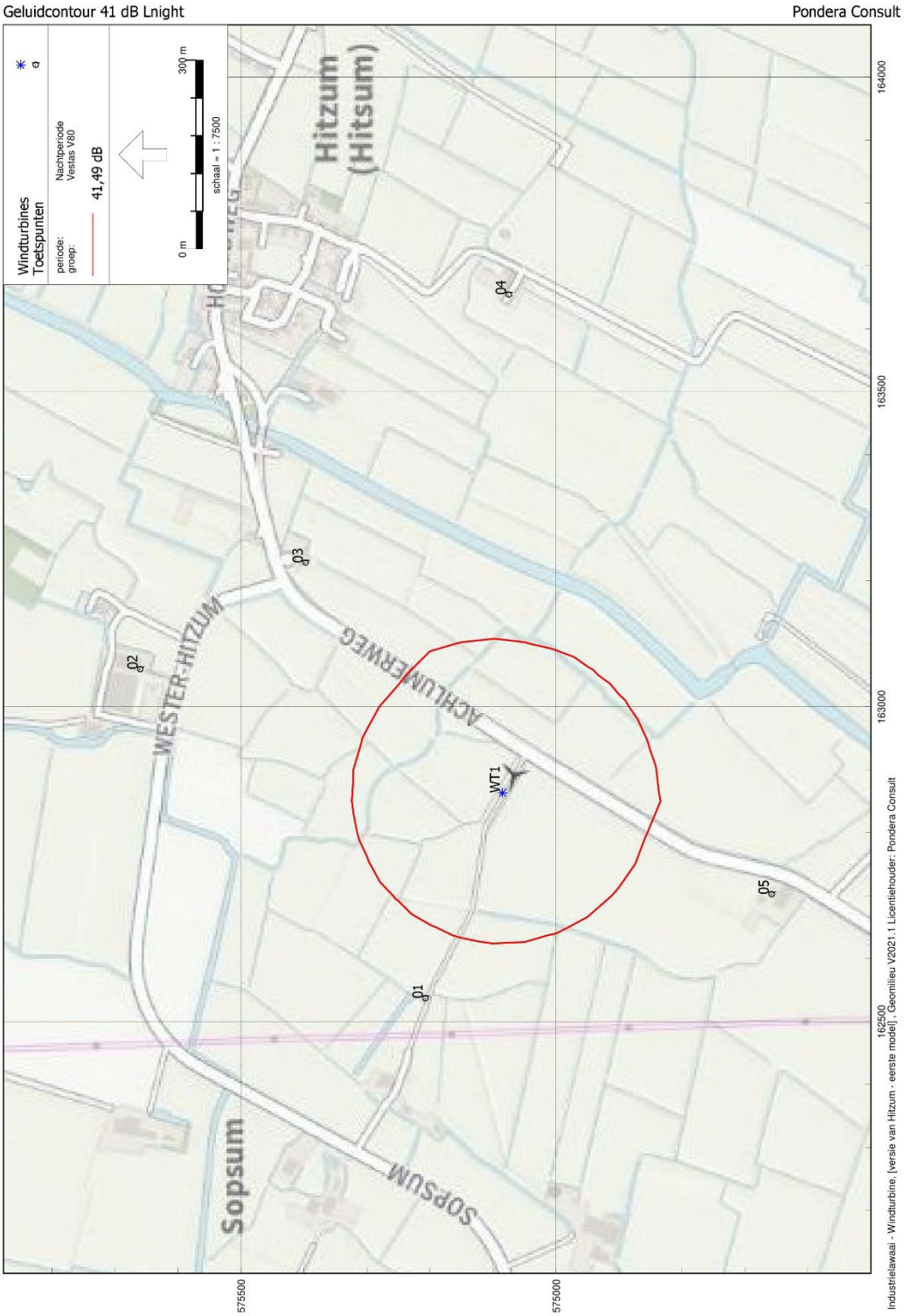

Geluidcontour huidige windturbine (Micon M700/225)

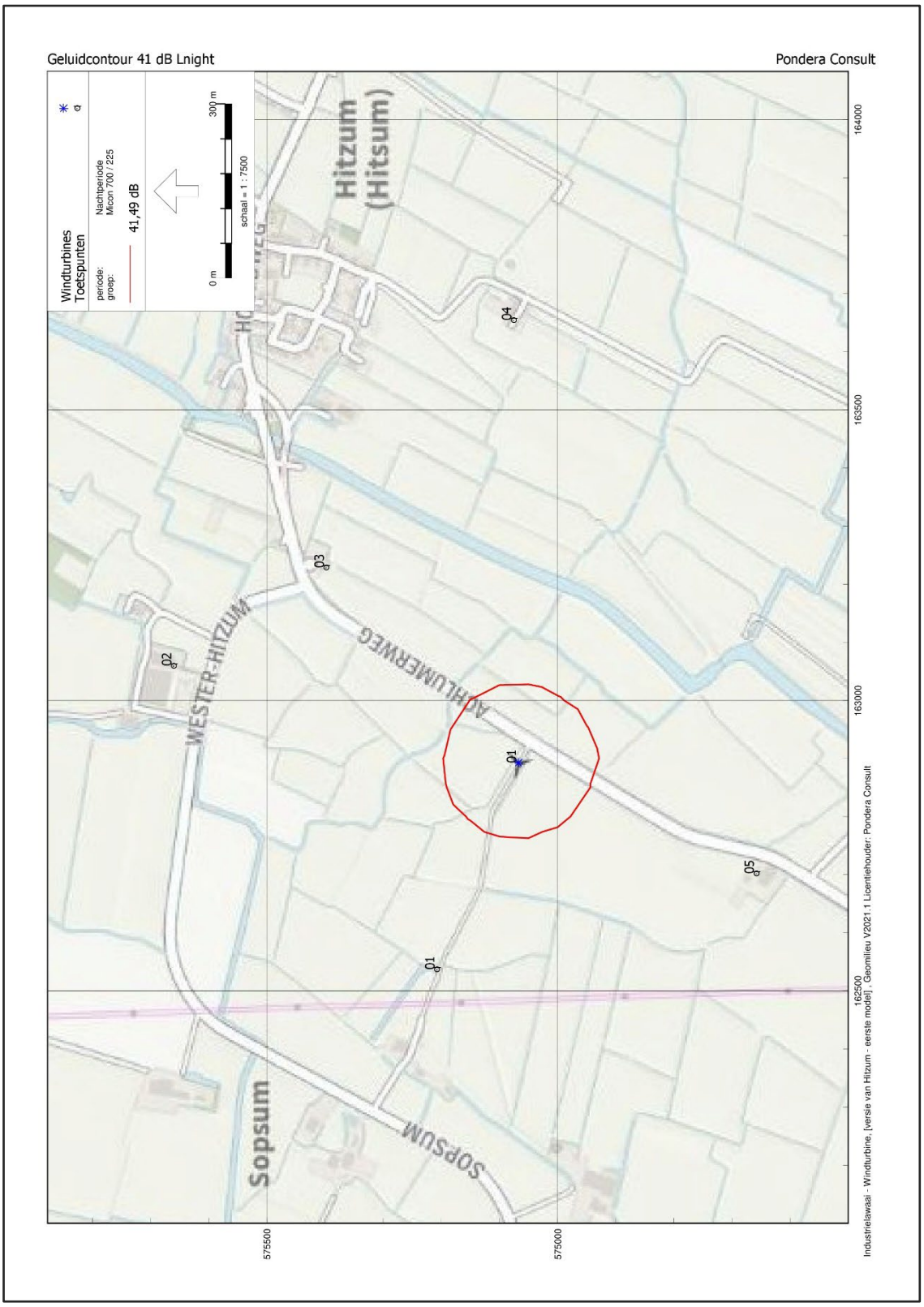

Bijlage 7 In- en uitvoergegevens slagschaduw

Project:
720144

Licensed user:
Pondera Consult B.V.
Amsterdamseweg 13
NL-6814 CM Arnhem
+31 (0)88 7663372

Calculated:
16-2-2022 12:17/3.5.576

SHADOW - Main Result

Calculation: Vestas V80 - 60m ashoogte - ref tp

Assumptions for shadow calculations

Maximum distance for influence	1. WTG distance circle radius
Minimum sun height over horizon for influence	5 °
Day step for calculation	1 days
Time step for calculation	1 minutes

Sunshine probability S/S0 (Sun hours/Possible sun hours) []

Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
0,27	0,34	0,42	0,50	0,48	0,42	0,44	0,44	0,42	0,37	0,25	0,26

Operational time

N	NNE	ENE	E	ESE	SSE	S	SSW	WSW	W	WNW	NNW	Sum
427	446	688	637	469	546	1.024	1.310	1.078	896	653	586	8.760

A ZVI (Zones of Visual Influence) calculation is performed before flicker calculation so non visible WTG do not contribute to calculated flicker values. A WTG will be visible if it is visible from any part of the receiver window. The ZVI calculation is based on the following assumptions:
Height contours used: Elevation Grid Data Object: 720144_EMDGrid_0.wpg (1
Obstacles used in calculation
Receptor grid resolution: 1,0 m

All coordinates are in
Dutch Stereo-RD/NAP 2000

Scale 1:20.000

New WTG Shadow receptor

WTGs

	X (east)	Y (north)	Z [m]	Row data/Description	WTG type Valid	Manufact.	Type-generator	Power, rated [kW]	Rotor diameter [m]	Hub height [m]	Shadow data Calculation distance [m]	RPM [RPM]
1	162.863	575.085	-0,9	VESTAS V80-2.0MW 2000 80.0 !O! h...	No	VESTAS	V80-2.0MW-2.000	2.000	80,0	60,0	960	16,7

Shadow receptor-Input

No.	X (east)	Y (north)	Z [m]	Width [m]	Height [m]	Elevation a.g.l. [m]	Slope of window [°]	Direction mode	Eye height (ZVI) a.g.l. [m]
1	162.534	575.210	-0,3	8,0	4,5	0,5	90,0	"Green house mode"	5,0
2	163.074	575.698	0,0	8,0	4,5	0,5	90,0	"Green house mode"	5,0
3	163.224	575.406	0,0	8,0	4,5	0,5	90,0	"Green house mode"	5,0
4	163.681	575.061	0,0	8,0	4,5	0,5	90,0	"Green house mode"	5,0
5	162.712	574.630	-0,9	8,0	4,5	0,5	90,0	"Green house mode"	5,0

Calculation Results

Shadow receptor

No.	Shadow, worst case: Shadow hours per year [h/year]	Shadow days per year [days/year]	Max shadow hours per day [h/day]	Shadow, expected values: Shadow hours per year [h/year]
1	45:40	71	0:57	10:36
2	0:00	0	0:00	0:00
3	28:16	66	0:43	5:30
4	2:46	20	0:12	0:47
5	0:00	0	0:00	0:00

Total amount of flickering on the shadow receptors caused by each WTG

No.	Name	Worst case [h/year]	Expected [h/year]
1	VESTAS V80-2.0MW 2000 80.0 !O! hub: 60,0 m (TOT: 100,0 m) (1)	76:42	16:54

Total times in Receptor wise and WTG wise tables can differ, as a WTG can lead to flicker at 2 or more receptors simultaneously and/or receptors may receive flicker from 2 or more WTGs simultaneously.

Project:
720144

Licensed user:
Pondera Consult B.V.
Amsterdamseweg 13
NL-6814 CM Arnhem
+31 (0)88 7663372

Calculated:
17-2-2022 10:59/3.5.576

SHADOW - Main Result

Calculation: Micon M700/225 - 30m ashoogte - ref tp

Assumptions for shadow calculations

Maximum distance for influence	1. WTG distance circle radius
Minimum sun height over horizon for influence	5 °
Day step for calculation	1 days
Time step for calculation	1 minutes

Sunshine probability S/S0 (Sun hours/Possible sun hours) []

Jan	Feb	Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
0,27	0,34	0,42	0,50	0,48	0,42	0,44	0,44	0,42	0,37	0,25	0,26

Operational time

N	NNE	ENE	E	ESE	SSE	S	SSW	WSW	W	WNW	NNW	Sum
427	446	688	637	469	546	1.024	1.310	1.078	896	653	586	8.760

A ZVI (Zones of Visual Influence) calculation is performed before flicker calculation so non visible WTG do not contribute to calculated flicker values. A WTG will be visible if it is visible from any part of the receiver window. The ZVI calculation is based on the following assumptions:
Height contours used: Elevation Grid Data Object: 720144_EMDGrid_0.wpg (1
Obstacles used in calculation
Receptor grid resolution: 1,0 m

All coordinates are in
Dutch Stereo-RD/NAP 2000

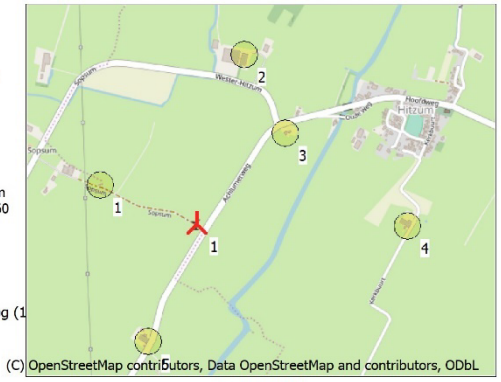

Scale 1:20.000
New WTG
Shadow receptor

WTGs

	X (east)	Y (north)	Z [m]	Row data/Description	WTG type Valid	Manufact.	Type-generator	Power, rated [kW]	Rotor diameter [m]	Hub height [m]	Shadow data Calculation distance [m]	RPM [RPM]
1	162.892	575.067	-0,7	MICON M700 225-40 29.6 !O! hub: 30,...	No	MICON	M700-225/40	225	29,6	30,0	355	37,5

Shadow receptor-Input

No.	X (east)	Y (north)	Z [m]	Width [m]	Height [m]	Elevation a.g.l. [m]	Slope of window [°]	Direction mode	Eye height (ZVI) a.g.l. [m]
1	162.534	575.210	-0,3	8,0	4,5	0,5	90,0	"Green house mode"	5,0
2	163.074	575.698	0,0	8,0	4,5	0,5	90,0	"Green house mode"	5,0
3	163.224	575.406	0,0	8,0	4,5	0,5	90,0	"Green house mode"	5,0
4	163.681	575.061	0,0	8,0	4,5	0,5	90,0	"Green house mode"	5,0
5	162.712	574.630	-0,9	8,0	4,5	0,5	90,0	"Green house mode"	5,0

Calculation Results

Shadow receptor

No.	Shadow, worst case: Shadow hours per year [h/year]	Shadow days per year [days/year]	Max shadow hours per day [h/day]	Shadow, expected values: Shadow hours per year [h/year]
1	0:00	0	0:00	0:00
2	0:00	0	0:00	0:00
3	0:00	0	0:00	0:00
4	0:00	0	0:00	0:00
5	0:00	0	0:00	0:00

Total amount of flickering on the shadow receptors caused by each WTG

No.	Name	Worst case [h/year]	Expected [h/year]
1	MICON M700 225-40 29.6 !O! hub: 30,0 m (TOT: 44,8 m) (2)	0:00	0:00

Total times in Receptor wise and WTG wise tables can differ, as a WTG can lead to flicker at 2 or more receptors simultaneously and/or receptors may receive flicker from 2 or more WTGs simultaneously.

Bijlage 8 Slagschaduwcontouren

Slagschaduwcontour Vestas V80

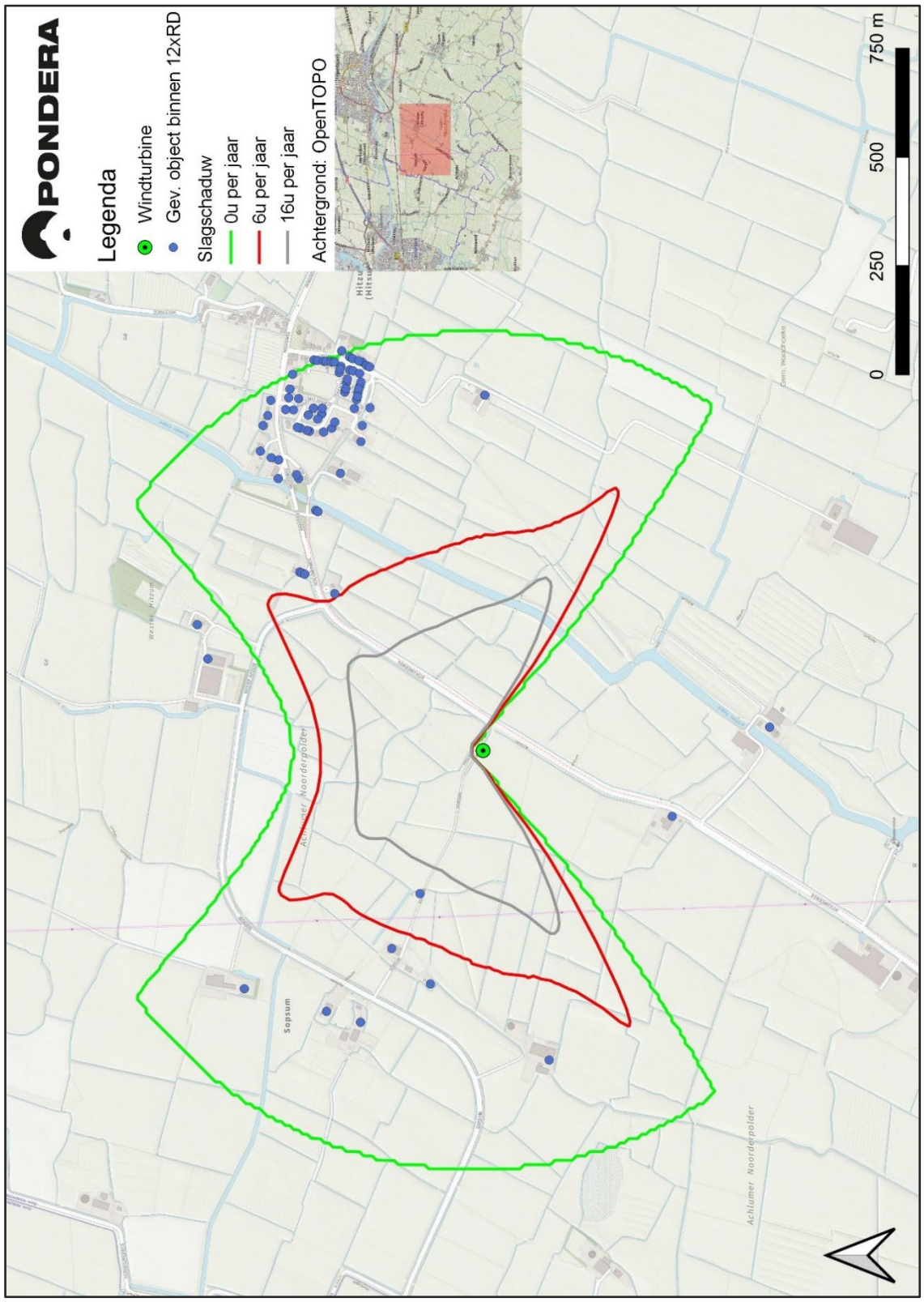

Slagschaduwcontour Micon M700/225

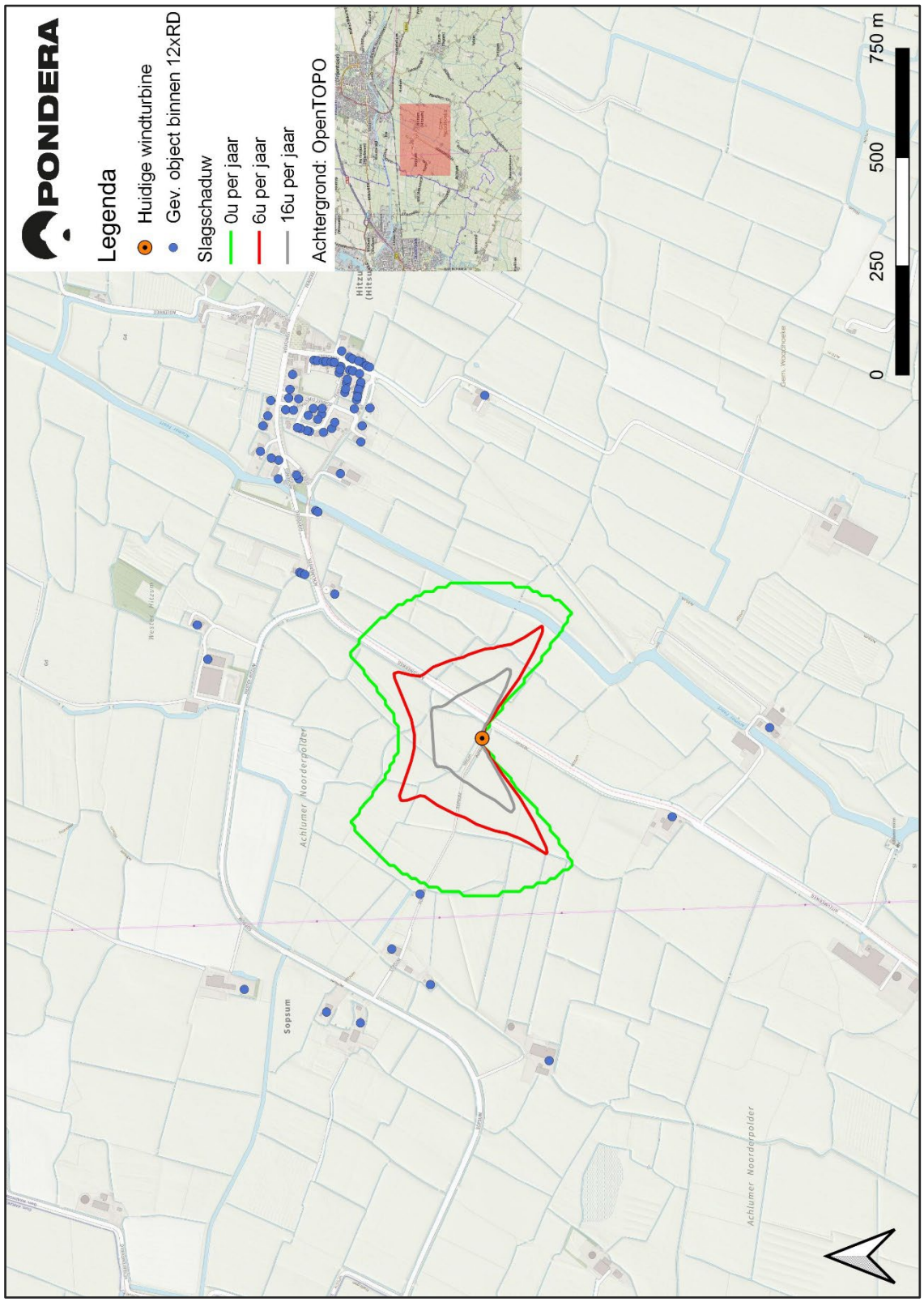

Bijlage 3

Samenvatting van onderzoek aan effecten van grote windturbines op vogels, uitgevoerd door Bureau Waardenburg en Alterra in opdracht van Nuon Energy Sourcing in samenwerking met Vogelbescherming Nederland.

5 juli 2005

Inleiding

Al sinds de eerste windturbines werden gebouwd is onderzocht wat de mogelijke invloed ervan is op vogels. In Nederland is met name door Joke Winkelman in de tweede helft van de tachtiger jaren van de vorige eeuw fundamenteel onderzoek verricht waarvan de resultaten nog steeds worden gebruikt. In de twintig jaar dat er met windturbines elektriciteit wordt opgewekt is een schat aan informatie over de relatie tussen windturbines en vogels verzameld. De mogelijke effecten op vogels zijn verstoring, waardoor vogels hun gedrag aanpassen, aanvaring, waardoor vogels worden gedood en verandering van het leefgebied door extra wegen en betonnen fundaties. Sinds de onderzoeken van Winkelman zijn de windturbines veel groter geworden, ze draaien langzamer en staan vanwege de grotere afmetingen ook verder uit elkaar. Door de toegenomen betrouwbaarheid en efficiency maken ze ook meer draaiuren. Door dit alles kunnen de effecten op vogels veranderd zijn. Het is niet op voorhand zeker wat de groei van de afmetingen van windturbines betekent voor de invloed op vogels. Noodgedwongen worden bij schattingen van aantallen vogelslachtoffers extrapolaties van bestaande kentallen gebruikt, o.a. een correctie op basis van het "rekenmodel van Tucker".

Literatuur review (uitgevoerd door Bureau Waardenburg, rapport 03-046)

Over effecten van windturbines op vogels is een veelheid aan onderzoeksliteratuur voorhanden, maar deze is vaak slecht toegankelijk en vertoont daarnaast een grote variatie in kwaliteit van onderzoeksopzet en analyse. De belangrijkste artikelen en rapporten zijn in de loop der tijd verkregen en gebruikt in rapportages voor projecten in Nederland. Toch is in de praktijk niet alles beschikbaar (zeker de meest recente informatie niet) en bekeken op de waarde voor de Nederlandse situatie. Daarom bestond er behoefte aan een samenvattend overzicht van deze literatuur. Totaal werden er 250 artikelen verzameld. Voor de review werden alleen die studies gebruikt die van wetenschappelijke kwaliteit waren en daadwerkelijk onderzoek in het veld beschreven. Na deze schifting bleven er zo´n 125 studies over. Daaruit werd geconcludeerd dat windturbines geen "gehaktmolens" zijn en in het algemeen tot lage aantallen slachtoffers leiden. Plaatsing in gebieden waar sprake is van geconcentreerde vogelbewegingen levert wel een substantieel aanvaringsrisico op.
Verstoring van vogels treedt op bij lokaal verblijvende en bij vliegende vogels. Tot op welke afstand de invloed van windturbines op rustende, foeragerende, of broedende vogels zich uitstrekt hangt sterk samen met de locatie en de vogelsoort. De verstoringsafstanden zijn over het algemeen beperkt tot maximaal driehonderd meter. In een enkel geval werd een afstand van 600 meter waargenomen. De grootte van de windturbine lijkt slechts een beperkte rol te spelen. Vliegende vogels worden op grotere afstanden verstoord, afstanden waarop de koers wordt verlegd kunnen oplopen tot enkele kilometers. Lokale vogels die bekend zijn met de situatie passen overdag hun koers aan of vliegen zelfs tussen de turbines door. Dit geldt voor soorten boven zowel land als zee. Door de opstelling aan te passen aan de vliegbewegingen van de vogels kan worden voorkomen dat voedsel- of rustgebieden onbereikbaar worden.

Invloed van het windpark Rachel Carson (Zeewolde) op watervogels (uitgevoerd door Alterra, geen rapport nr.)

Langs de Eemmeerdijk staan 19 windturbines met rotoren van 55 meter diameter en een ashoogte van 70 meter. Het Eemmeer wordt druk bevolkt door diverse soorten watervogels en

veel vogels zoeken een rustplaats langs de Eemmeerdijk. De vraag kwam op in hoeverre het windpark deze vogels zou verstoren waardoor ze naar andere delen van het Eemmeer zouden moeten uitwijken. Tegenstanders veronderstelden dat uitwijken onmogelijk zou zijn omdat andere delen van het meer al gebruikt worden door andere eenden. Per saldo zou het windpark dus tot verlies van leefgebied gaan leiden.

Om dit te onderzoeken werden voor en na de bouw van het windpark tellingen van het aantal vogels uitgevoerd en werd het aantal vogels per vierkante meter water berekend. De resultaten lieten zien dat het aantal vogels na de bouw van het windpark is toegenomen. Het is niet waarschijnlijk dat dit komt door de aanwezigheid van het windpark, maar door andere factoren. Welke dat zijn was niet vast te stellen. In ieder geval leidde de aanwezigheid van het park niet tot een afname.
De conclusie uit het onderzoek is dat de aanwezigheid van het windpark geen invloed heeft op het aantal vogels dat langs de Eemmeerdijk verblijft.

Slachtofferonderzoek in het windpark Jaap Rodenburg (Almere) en aan twee parken in de Wieringermeer (uitgevoerd door Bureau Waardenburg, rapport 05-082)

Uit de literatuur review bleek dat veel slachtofferonderzoek kwalitatief onbruikbaar was en niet was uitgevoerd aan moderne grote windturbines. Gegevens over het aantal vogels dat een locatie passeerde ontbraken meestal, evenals gegevens over zoekefficiëntie of het weghalen van slachtoffers door aaseters waardoor het bepalen van een aanvaringskans niet mogelijk was. Om dit gebrek aan kennis aan te vullen besloot Nuon om in het windpark Jaap Rodenburg en in twee parken in de Wieringermeer tegelijkertijd slachtoffers te laten tellen en het aantal passerende vogels te meten. Dit onderzoek leverde interessante conclusies op. Het bleek, in tegenstelling tot wat er werd verwacht, dat het aantal vogelslachtoffers vrijwel geen relatie heeft met de grootte van de windturbines. Voorspellingen van het aantal slachtoffers die met het de correctie op basis van het model van Tucker zijn gemaakt, leiden tot een overschatting van het aantal slachtoffers. Voor de hier onderzochte parken zat er ruim een factor 3 tussen de voorspelling ‘op de oude manier’ en de praktijkwaarnemingen. Het werkelijk aantal slachtoffers bedroeg 28 per turbine per jaar tegen 18 bij windturbines die half zo groot zijn en slechts één tiende van de hoeveelheid elektriciteit produceren. Het aanvaringsrisico ’s nachts (dus het percentage van de langsvliegende vogels dat in aanvaring komt) was 0,12% tegen 0,17% bij de half zo grote windturbines uit eerder onderzoek. Tenslotte bleek dat het hoofdzakelijk lokale vogels zijn. Slechts 25% was trekvogel.

Nuon Energy Sourcing
ing. H.J. Kouwenhoven
Postbus 94693
1090 GR Amsterdam

Vogelbescherming Nederland
drs. M. (Manon) Tentij
Postbus 925
3700 AX Zeist

Bureau Waardenburg
drs. S. Dirksen
Postbus 365
4100 AJ CULEMBORG

Alterra Green World Research
drs. H. Schekkerman
Postbus 167
1790 AD Den Burg

Krijgsveld over Windmolens

Het werkelijke effect van windmolens op vogels

"Er wordt door sommigen verondersteld dat het gehaktmolens zijn maar dat is een misvatting". Een treffende uitspraak van iemand die weet waar ze het over heeft. Onderzoeker Karen Krijgsveld heeft van 2003 tot 2011 met haar collega's van Bureau Waardenburg onderzoek gedaan naar windmolens op zee en het effect daarvan op vogels. Dit onderzoek bracht veel interessante zaken aan het licht die Krijgsveld graag met ons en de rest van Nederland deelt.

Nieuw leven

In het nieuws wordt veel aandacht besteed aan de negatieve effecten van windmolens op mens en natuur waardoor de positieve effecten regelmatig onderbelicht blijven. Zonde, want die negatieve effecten vallen vaak wel mee en er zijn ook positieve effecten waarneembaar. Zo blijkt bijvoorbeeld dat onder water een soort oase van nieuw leven in de windparken ontstaat. Naarmate de tijd verstrijkt groeit er van alles op de windturbines, zoals zeepokken, mossels en anemonen. Deze nieuwe voedselbronnen trekken krabben en vissen aan en daar komen weer zeehonden en zelfs bruinvissen op af. Boven water zijn de effecten van een ander niveau. Vogels als meeuwen en aalscholvers trekken zich namelijk weinig aan van het windpark. Aalscholvers vinden het park zelfs geweldig, omdat de turbines mooie nieuwe rustpunten op zee vormen waar ze hun vleugels kunnen drogen na een goede duik onder water. Veel andere zeevogels daarentegen, zoals jan-van-genten en roodkeelduikers, vermijden de parken liever en vliegen er met een boog omheen.

Vogelsterfte

Maar er is ook een keerzijde. De windmolens hebben namelijk als mogelijk effect dat er habitatverlies optreedt omdat vogels de windparken vermijden of omdat de windparken als barrière werken tussen bijvoorbeeld broed- en foerageergebieden. Daarnaast kunnen de windturbines er voor zorgen dat vogels uit de lucht geslagen worden met vogelsterfte als gevolg. Het blijkt dat op land jaarlijks slechts zo'n twintig vogels in aanvaring komen met een individuele turbine. Vergeleken met boosdoeners als wegen, hoogspanningslijnen of katten stelt het aantal van twintig per turbine weinig voor. Op zee ligt het aantal slachtoffers mogelijk nog lager dan op land, omdat de vogels op zee meer lijken uit te wijken voor de windparken, aldus Krijgsveld. Maar natuurlijk is dit ook afhankelijk van de locatie. Er zijn ook plekken waar veel slachtoffers vallen, gewoonweg omdat er heel veel vogels langs vliegen. Uit een studie naar de verspreiding van vogels kwam naar voren dat er rond de twee huidige windparken bij Egmond aan Zee relatief weinig vogels vertoeven. Dichterbij de kust maar ook verder op zee is het aantal vogels juist groter. De locaties van die twee windparken zijn dus heel goed gekozen.

Factoren van invloed

Net zoals het gebied van plaatsing zijn ook andere factoren van invloed op het aantal vogels dat te maken kan hebben met de eventuele nadelige gevolgen van windmolens, zoals bijvoorbeeld de grootte van de windturbines. Deze worden door de jaren heen namelijk steeds groter. Wanneer turbines groter worden, moet de ruimte tussen de verschillende turbines ook groter zijn waardoor vogels er veiliger tussendoor kunnen vliegen. Hierdoor vormen de windparken minder een barrière voor de vogels. En dat is vooral van belang naarmate er meer windparken op zee komen: de vogels moeten namelijk nog wel heen en weer kunnen vliegen tussen hun broedkolonies en voedselgebieden. Tenslotte kan licht ook van invloed zijn op de vogelsterfte. In Nederland hebben de windmolens enkel een klein rood licht. Maar in Duitsland moeten de windmolens veel meer verlicht zijn, als een waarschuwingssignaal voor de scheepvaart. Licht trekt vogels aan die op seizoenstrek 's nachts over zee vliegen, wat dus voor meer slachtoffers zou kunnen zorgen.

Een mooi vooruitzicht

Er is dus veel gaande rondom windmolens en het effect daarvan op vogels. In Europa lopen verschillende onderzoeken die de effecten onder de loep nemen. Door de inzichten die hieruit voortvloeien kunnen windmolens steeds beter aangepast worden aan hun omgeving. Een mooi vooruitzicht.

Dr. Karen Krijgsveld is onderzoekster bij Bureau Waardenburg. Bureau Waardenburg is een onafhankelijk onderzoeks-, advies- en ontwerpbureau en doet al sinds de jaren '90 onderzoek naar de effecten van windmolens op vogels. Voor meer informatie: www.buwa.nl

Bijlage 4

Resultaat van de check gedaan op 14-06-2022

Bouwen en verharding aanbrengen

Het bouwen wijzigen of verwijderen van constructies (zoals wegen, panden of schuurtjes) in, op of nabij een oppervlaktewater, watergang of waterkering (zoals een dijk of kade).

VOOR DE ACTIVITEIT BOUWEN EN VERHARDING AANBRENGEN IS OP BASIS VAN DE GEGEVEN ANTWOORDEN NODIG:

1. Algemene regel grondwater onttrekken voor bouwputbemaling
2. Watervergunning overige activiteiten bij een watergang

OP BASIS VAN ONDERSTAANDE LOCATIE

VRAGEN EN ANTWOORDEN UIT DE CHECK

1. Ga je werkzaamheden verrichten in of bij een watergang?
   - ja

2. Ga je bouwen of verharding aanbrengen bij een watergang?
   - een andere activiteit

3. Ga je werkzaamheden verrichten in een waterkering of bijbehorende beschermingszone?
   - nee

4. Ga je neerslag versneld afvoeren door het aanbrengen van verhard oppervlak?
   - nee

5. Ga je werken in of bij een rijkswaterstaatswerk?
   - nee

6. Ga je grondwater onttrekken?
   - ja

7. Waarvoor wil je grondwater onttrekken?
   - voor andere doeleinden (bijvoorbeeld bronnering)

8. Ga je grondwater onttrekken in rijkswater, zoals de uiterwaarden van de grote rivieren?
   - nee

9. Wil je meer dan 50.000 m3 grondwater per maand onttrekken?
   - nee

10. Wil je langer dan vier maanden grondwater onttrekken?
    - nee

11. Ga je de freatische grondwaterstand of de stijghoogte in het eerste watervoerende pakket meer verlagen dan 0,5 m beneden het actuele ontgravingsniveau?

- nee

12. Is er sprake van retourbemaling?

    - nee

13. Ga je meer dan 1 m3 grondwater per uur onttrekken op basis van de pompcapaciteit?

    - nee

14. Wil je ook checken of je een omgevingsvergunning van de gemeente nodig hebt voor het aanbrengen van verharding of het afwijken van het bestemmingsplan?

    - nee

DETAILS

1. Algemene regel grondwater onttrekken voor bouwputbemaling

Als je in het gebied van Wetterskip Fryslân grondwater wilt onttrekken voor bouwputbemaling, moet je voldoen aan de algemene regels. Je hoeft geen vergunning aan te vragen of melding te doen.

Wat moet ik doen?

Je moet voldoen aan de voorschriften uit de algemene regels voor het onttrekken van grondwater voor bouwputbemaling. Je vindt de algemene regels op de website van Wetterskip Fryslân.

Waar moet ik op letten?

Je hoeft geen vergunning aan te vragen of melding te doen. Je mag de activiteit uitvoeren, op voorwaarde dat je voldoet aan de voorschriften die in de algemene regels voor het onttrekken van grondwater voor bouwputbemaling staan.

Achtergrondinformatie

De voorschriften waar je aan moet voldoen staan in artikel 2.1.2 t/m 2.1.5 van de Algemene regels bij de keur Wetterskip Fryslân 2018.

DETAILS

2. Watervergunning overige activiteiten bij een watergang

Als je in het gebied van Wetterskip Fryslân activiteiten wilt verrichten bij een watergang, moet je hiervoor een watervergunning aanvragen.

Wat moet ik doen?

Je moet een watervergunning aanvragen bij Wetterskip Fryslân. Dit kan via het omgevingsloket of via de website van Wetterskip Fryslân. Je kunt de aanvraag digitaal of schriftelijk indienen.

Je kunt eventueel voorafgaand aan het indienen van je aanvraag vooroverleg aanvragen bij het waterschap.

Waar moet ik op letten?

Het waterschap beslist in principe binnen acht weken op de aanvraag van de vergunning, maar kan deze termijn eenmalig verlengen. Omwonenden of andere belanghebbenden kunnen tegen de vergunning bezwaar maken bij het waterschap en vervolgens in beroep gaan bij de rechtbank.

Achtergrondinformatie

Op de website van Wetterskip Fryslân vind je meer informatie over de Keur en de algemene regels van het waterschap.

Wetgeving

De vergunningplicht voor het verrichten van activiteiten bij een watergang staat in artikel 3.2 van de Keur Wetterskip Fryslân 2013.

Projectberekening

Dit document geeft een overzicht van de invoer en rekenresultaten van een Projectberekening met AERIUS Calculator. De berekening is uitgevoerd binnen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, op rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant, en waar tevens sprake is van een overbelaste of bijna overbelaste situatie voor stikstof.

- Overzicht
- Samenvatting situaties
- Resultaten
- Detailgegevens per emissiebron

Meer toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via:
www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers

Contactgegevens

Rechtspersoon	Pondera
Inrichtingslocatie	xxxx, xxxx xxxx

Activiteit

Omschrijving	Repowering WT Hitzum
Toelichting	20220928; inschatting inzet en uitstoot.

Berekening

AERIUS kenmerk	RRp1ashNtU67
Datum berekening	28 september 2022, 14:29
Rekenconfiguratie	Wnb-rekengrid

Totale emissie

	Rekenjaar	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Repowering dorpsmolen Hitzum - Beoogd	2022	0,3 kg/j	83,8 kg/j

Resultaten

	Hoogste depositie	Hexagon	Gebied
Repowering dorpsmolen Hitzum - Beoogd	-		
Gekarteerd oppervlak met toename (ha)	-		
Gekarteerd oppervlak met afname (ha)	-		
Grootste toename van depositie	-		
Grootste afname van depositie	-		

Repowering dorpsmolen Hitzum (Beoogd), rekenjaar 2022

Emissiebronnen	Emissie NH_3	Emissie NO_x
1 Anders... | Anders... | Werkzaamheden sloop en bouw	0,2 kg/j	79,6 kg/j
Verkeersnetwerk	0,1 kg/j	4,3 kg/j

Hoogste af- en toename op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden.

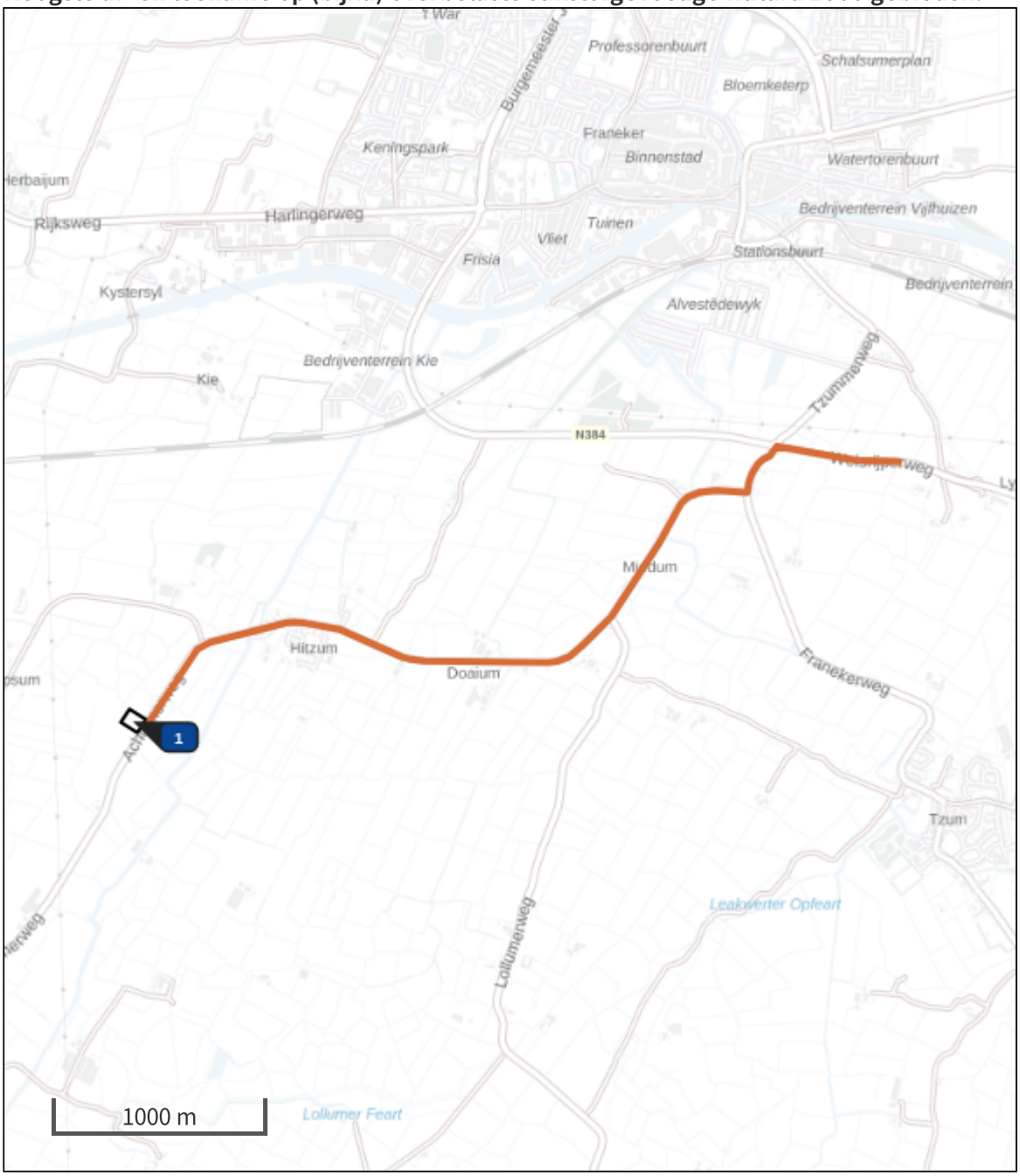

- Habitatrichtlijn
- Vogelrichtlijn
- Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn
- Niet bepaald
- Grootste afname van depositie
- Grootste toename van depositie
- Hoogste totale depositie

De bronnen op de kaart horen bij de Beoogde situatie.

Resultaten stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden situatie "Repowering dorpsmolen Hitzum" (Beoogd) incl. saldering e/o referentie

	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Totaal	-	-	-	-	-	-

Repowering dorpsmolen Hitzum, Rekenjaar 2022

1 Anders... | Anders...

Naam	Werkzaamheden sloop en bouw	Uittreedhoogte	5,0 m	NO_x	79,6 kg/j
		Warmteinhoud	0,000 MW	NH_3	0,2 kg/j
Wijze van ventilatie	Niet geforceerd				
Temporele variatie	Continue Emissie				

2 Wegverkeer | Weg

Naam	Transporten		Links	Rechts	NO_x	4,3 kg/j
Wegtype	Buitenweg	Type scherm	-	-	NO_2	0,3 kg/j
Rijrichting	Beide richtingen	Hoogte	-	-	NH_3	0,1 kg/j
Tunnelfactor	1	Afstand tot de weg	-	-		
Type hoogte ligging	Normaal					
Weghoogte	0 m					

Beschrijving	Voertuigtype/euroklasse	Voertuigen	In file
Voorgeschreven factoren	Licht verkeer	400 p/jaar	0,0 %
Voorgeschreven factoren	Middelzwaar vrachtverkeer	229 p/jaar	0,0 %
Voorgeschreven factoren	Zwaar vrachtverkeer	105 p/jaar	0,0 %
Voorgeschreven factoren	Busverkeer	0 p/jaar	0,0 %

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van

AERIUS versie	2021.2_20220921_8d32626ee9
Database versie	2021.2_8d32626ee9

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/

Gemeenteraad Waadhoeke

Dossiernummer	2200
Extern Zaak ID	2023-044357
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	30 maart 2023
Agendapunt	11
Titel	RV Beheerplannen Groen, Wegen, Civieltechnische Kunstwerken en Tractie
Eigenaar	Meenderink, R.
Portefeuillehouder	Kees Arendz

Bijlagen
RV Adviesnota Raad 30 maart 2023.docx

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Gemeenteraad Waadhoeke	**30 maart 2023**

Toelichting

In een beheerplan worden de kwaliteit en kwantiteit van de in gemeentelijk eigendom zijnde kapitaalgoederen aangeduid. Het gaat om het geheel van activiteiten die de veiligheid, het comfort en de kwaliteit van de kapitaalgoederen in stand houden tegen zo laag mogelijke kosten. Beheerplannen zijn belangrijk omdat het hier gaat om beheer van kapitaalgoederen en het voorkomen van kapitaalvernietiging. Beheerplannen moeten worden vastgesteld door de raad.

Voorgesteld besluit

Aanwezigen

Paul de Cock, Tjeerd Cuperus, Laas Douma, Leendert Ferwerda, Sietze Greidanus, Ytsje de Groot-Krikke, Bernita Hakvoort, Haaye Hoekstra, Herre Hof, Dirk de Jong, Teun de Jong, Doeke de Jong, Douwe Kamstra, Anita Mast, Hans Nauta, Annet Neudorfer-Eberwijn, Joke Osinga-Bonnema, Dieke van der Pol, Rense Rotsma, Haije Stellingwerf, Rien Venema, Dorine Vlaar - Vroonland, Adrie Weiland, Hanna van der Werff, Bart van Wijk, Jochem Jan Zijlstra en Emma Zuidema

Afwezigen

Marijn Kamerling en Bert Vollema

AAN DE RAAD

Datum opgesteld	7 maart 2023	**Behandelend ambtenaar**	R. Meenderink
Datum agendering	30 maart 2023	**E-mailadres**	r.meenderink@waadhoeke.nl
Onderwerp	Beheerplannen Groen, Wegen, Civiele kunstwerken en Tractie	**Telefoonnummer**	
Portefeuillehouder	K. Arendz		

Samenvatting

Met dit voorstel worden de beheerplannen ‘Groen’, ‘Wegen’, ‘Tractieplan’ en ‘Civiele Kunstwerken’ voor de periode 2023-2026 vastgesteld. Het vaststellen van beheerplannen dient meerdere doelen:

- ✓ de onderhoudskosten voor kapitaalgoederen zijn uitgaven bedoeld om de kwaliteit van de gemeentelijke eigendommen op een van tevoren vastgesteld onderhoudsniveau te houden of weer te brengen. Dit met als **doel** het naar behoren te laten functioneren en kapitaalvernietiging te voorkomen
- ✓ Een **beheerplan** is naast een belangrijk communicatiemiddel ook een middel, om goedkeuring van de bestuurder te krijgen dit is inclusief de hiervoor benodigde financiering.
- ✓ Ook geeft een beheerplan invulling aan het vastgesteld beleid, ingediende moties en het coalitieakkoord 2022-2026 Sûn Wurkje oan’e takomst. Speerpunt in de invulling van dit beleid is het onderwerp duurzaamheid en ecologie.
- ✓ Een beheerplan is niet vrijblijvend en alleen aan de gemeente. Ook de BBV-voorschriften (Besluit Begroting en Verantwoording) geven aan dat er een verplichte paragraaf over

Onderhoud Kapitaalgoederen moet zijn. De provincie ziet hier op toe. Dit houdt in dat in een beheerplan moet worden bepaald:

- Het onderhouds- en kwaliteitsniveau welke de gemeente heeft vastgesteld.
- Dat de beheerplannen recent zijn. Een beheerplan mag maximaal vijf jaar oud zijn. Voor het begrotingsjaar 2023 mag het beheerplan dus niet ouder zijn dan 2018. Van deze vijf jaar kan door de raad alleen gemotiveerd afgeweken worden.
- Dat de budgetten in de begroting groot genoeg zijn om het beleid van de gemeente te kunnen uitvoeren.
- Of er al dan niet sprake is van achterstallig onderhoud

Bezuinigingen op het jaarlijks en groot onderhoud worden door de provincie alleen onder de volgende voorwaarden als reëel beoordeeld:

- Het lagere kwaliteitsniveau van het onderhoud van de kapitaalgoederen leidt niet tot achterstallig onderhoud of onveilige situaties. Dit dient aannemelijk te worden gemaakt.
- De raad stelt een actueel beheerplan vast op basis van het lagere kwaliteitsniveau.

Voorstel:

1. Beheerplan ‘Wegen’:
   1.1. Voor het beheerplan ‘Wegen’ het huidige reguliere onderhoudsbudget en de dotatie aan de voorziening structureel te verhogen met € 55.894 en het incidenteel verhogen van de voorziening groot onderhoud met € 2.628.042.
   1.2. De verhoging met € 55.894 te dekken door € 55.894 ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling) te brengen en € 2.628.042 ten laste van de algemene reserve.
   1.3. Het beheerplan ‘Wegen’ 2023-2026 vast te stellen

2. Beheerplan ‘Groen’:
   2.1. Voor het beheerplan ‘Groen’ de bij het BAP beschikbaar gestelde € 760.000 voor ecologisch bermbeheer en biodiversiteit voor deze planperiode beschikbaar te stellen en voor het regulier onderhoud groen het structurele tekort van € 1.145.051 per jaar te verhogen door het onderhoudsbudget structureel verhogen met dat bedrag.
   2.2. De verhoging met € 1.145.051 te dekken ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling).
   2.3. Het beheerplan Openbaar Groen 2023-2026 vast te stellen

3. Beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’:
   3.1. Voor het beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’ de onderhoudsbudgetten structureel te verhogen met € 106.741 structureel ruimte maken voor nieuwe kapitaallasten oplopend van € 61.584 in 2024 naar € 327.614 in 2026 evenals de voorziening incidenteel met € 82.580 vrij te laten vallen.
   3.2. De verhoging met € 106.741 te dekken ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling) te brengen, de nieuwe kapitaallasten uit Onvoorzien structureel te dekken en de vrijval van € 82.580 ten gunste van de algemene reserve te brengen.
   3.3. Het beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’ 2023-2026 vast te stellen

4. Beheerplan ‘Tractieplan’
   4.1. Voor het beheerplan ‘Tractieplan’ structureel € 40.000 beschikbaar stellen voor de dekking van vervangingsinvesteringen.
   4.2. De verhoging met € 40.000 ten laste van Onvoorzien structureel te brengen.
   4.3. Het beheerplan ‘Tractieplan’ 2023-2026 vast te stellen

Inleiding

In de afgelopen jaren zijn de onderwerpen duurzaamheid en ecologie een steeds belangrijker element in het beheer en onderhoud geworden. We hebben als gemeente op dit gebied veel geleerd en stappen gemaakt. In de nu voorliggende beheerplannen worden de volgende stappen op dit gebied gezet. In het beheerplan 'Groen' wordt bv duurzaamheid een integraal onderdeel van het groenbeheer. In het beheerplan 'Tractieplan' wordt daar waar mogelijk, vanuit technisch en het oogpunt van gebruik, over gegaan op duurzame tractie en gereedschappen. Dit conform de lijn die ingezet is in de eerste jaren van Waadhoeke. Zo is Waadhoeke al over gegaan op veel elektrisch handgereedschap en de aanschaf van enkele elektrische auto's. Het beheerplan 'Tractieplan' gaat uit van elektrificatie van het wagenpark vanaf 2025. In de beheerplannen 'Wegen' en 'Civiele Kunstwerken' wordt standaard uitgegaan van de meest duurzame materialen. Wel hebben wij in deze beheerplannen de balans tussen mogelijkheden die de markt biedt en de grenzen van het Waadhoeks budget opgezocht.
In een beheerplan worden de kwaliteit en kwantiteit van de in gemeentelijk eigendom zijnde kapitaalgoederen aangeduid. Het gaat om het geheel van activiteiten die de veiligheid, het comfort en de kwaliteit van de kapitaalgoederen in stand houden tegen zo laag mogelijke kosten. Beheerplannen zijn belangrijk omdat het hier gaat om beheer van kapitaalgoederen en het voorkomen van kapitaalvernietiging. De termen beheer en onderhoud lopen vaak door elkaar. De definities zijn als volgt:
- *Beheer* is de zorg voor een bepaald goed of voor bepaalde aspecten daarvan, vooral door instandhouding, ontwikkeling en behoorlijk gebruik, teneinde dit goed aan bepaalde doeleinden te laten beantwoorden.
- *Onderhoud* is een deel van de totale zorg, namelijk die werkzaamheden, handelingen of activiteiten die regelmatig terugkeren en zich richten op instandhouding. Het moet binnen de beheerkaders worden uitgevoerd. Onderhoud is dus een onderdeel van beheer.

De voorliggende beheerplannen zijn gestoeld op het uitgangspunt zoals vermeld in 'de opdracht voor de openbare ruimte', nml. kwaliteit op minimaal het huidige peil met als insteek 'sober, doch doelmatig'. De technische vertaling hiervan is het zogenaamde basisniveau. Het college kiest er niet voor om het basisniveau te verlagen.

Deze beheerplannen worden u voorgelegd ter vaststelling om twee redenen:

1) het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording)zegt: Een beheerplan dient recent te zijn. Onder een recent beheerplan wordt een beheerplan verstaan van maximaal vijf jaar oud ten opzichte van het verslagleggingsjaar. Deze vijf jaar dient te worden gehanteerd als richttermijn waar gemotiveerd van kan worden afgeweken. Een gemotiveerde afwijking houdt in dat deze motivatie is geautoriseerd door de raad en verantwoord is in de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' van de begroting en de jaarstukken. Tussentijdse bijstelling van het beheerplan binnen de vijf jaar is verplicht, indien een belangrijke afwijking is opgetreden in de staat van het onderhoud.
2) Het vaststellen van beheerplannen en de daarbij behorende middelen is een bevoegdheid van de raad.

Er is een verschil in een beheerplan en de beleving van onze inwoners. Een beheerplan een 'hard' theoretisch cijferplan welke 4 jaar vooruit raamt. Hierbij is aanzicht en beleving is dus ondergeschikt.

Verder is een beheerplan een beleidsarm document gebaseerd op vastgesteld beleid, welke een momentopname is die 4 jaar vooruit probeert te kijken:

- De voorliggende beheerplannen zijn gestoeld op het uitgangspunt zoals vermeld in 'de opdracht voor de openbare ruimte', nml. kwaliteit op minimaal het huidige peil met als insteek 'sober, doch doelmatig'. De technische vertaling hiervan is het zogenaamde basisniveau

Beoogd (meetbaar) effect
Met de vaststelling van de beheerplannen, het vastgestelde beleid en het coalitieakkoord is het beheer en de daarvoor beschikbare middelen voor de komende vier jaar verankerd in zowel de begroting als de werkwijze van de gemeente en in het bijzonder de afdeling BOR.

Ook zijn de vanuit het coalitieakkoord de beschikbaar gestelde middelen van € 760.000 vanuit het BAP verwerkt in het totale beheer. We werken aan een ecologische hoofdstructuur. Dit komt voort uit ecologische visie uit het BAP. De ecologische hoofdstructuur is verweven door al het openbaar groen. Bomen, natuurlijke houtopstanden, gras, cultuurlijke beplanting maken integraal deel uit van de ecologische verbindingszones. Inzaaien van kruidenrijke vegetatie kan een boost geven aan deze verbindingszones, doordat niet het tempo van omvorming door beheer leidend is. Door soorten bewust toe te voegen, wordt een verbeteringslag gemaakt. Ecologie maakt integraal deel uit van het beheerplan openbaar groen. Hiermee wordt werk met werk gemaakt.

Motivering/Risico's
Algemeen: De keuze voor basisniveau is direct een keuze voor veiligheid als belangrijkste criterium, het aanzicht en de beleving zijn hieraan ondergeschikt. Een lager niveau zal meer meldingen, klachten en dus kosten opleveren.

Grootste risico's bij voorliggende beheerplannen zijn:

- Prijsstijgingen/prijs blijft op huidige hoge niveau
- Arbeidspotentieel zowel bij de gemeente zelf als bij ondernemers
- Veranderingen van beleid of wetgeving
- Weersomstandigheden
- Calamiteiten (bv stormen en opvriezen)
- Tegenstrijdigheden in beleid

Analyse
Het verschil met voorgaande beheerplannen zit voornamelijk in de volgende punten:

- Waadhoeke heeft zich ontwikkeld (bv duurzaamheidsagenda en BAP)
- Meer kennis van het areaal (bij de herindeling was niet al het areaal in beeld en werd op onderdelen anders benoemd)
- Regelgeving (bv flora en fauna)
- Nieuw coalitieakkoord 2022-2026 Sûn Wurkje oan'e takomst

<u>Relevante cijfers</u>
De oude en nieuwe beheerplannen geven verschillende arealen aan. Geconstateerd is dat niet alle gegevens een op een vergelijkbaar zijn, bv. doordat benamingen veranderd zijn en doordat in het kader van ecologisch beheer andere beheervormen zijn benoemd.

Alternatieven
De beheerplannen ‘Groen’, ‘Wegen’ en verhardingen, ‘Tractieplan’ en ‘Civiele Kunstwerken’ liggen hierbij voor ter vaststelling. Elk beheerplan kan onafhankelijk van elkaar worden vastgesteld. Een van de speerpunten van de coalitie is het eigen groenbeheer en met name de biodiversiteit hierin. Insteek van de voorliggende beheerplannen is dat daar waar financieel en ruimtelijk mogelijk zal kunnen worden over gegaan naar duurzaam en biodivers beheer. “Kunnen worden”, want hierover zal daar waar nodig nog (lokaal) met inwoners overlegd worden.
Biodiversiteit is ook breder dan alleen het eigen groen. Nadere invulling van biodiversiteit in het eigen groenbeheer wordt nu verder ontwikkeld in kansrijke gebieden als grote groenere aaneengesloten groengebieden binnen de bebouwde kom, dorpsbosjes, vijvers en bermen.
Daar waar de risico’s gelopen worden, worden deze in de beheerplannen genoemd en in dit raadsvoorstel onder motivering/risico’s nog expliciet aangegeven. Gebleken is dat het basisniveau financieel niet haalbaar is binnen de huidige middelen. Kortheidshalve wordt verwezen naar het hoofdstuk financiën. Opwaarderen naar een onderhoudsniveau hoger geeft de volgende procentuele verhogingen voor verhardingen, ‘Groen’ en ‘Civiele Kunstwerken’.

	Normaal(Basis)	Extra (A)	Bijzonder (A++)
Verharding per m2	100%	155%	210%
Groen per m2	100%	150%	225%
Civiele kunstwerken	100%	200%	300%
Beheer Totaal	100%	160%	225%

Op basis CROW kengetallen
Indicatief is het upgraden naar een hoger niveau van beheer ook in totaal aangegeven.

Downgraden naar een lager onderhoudsniveau geeft dat de onderhoudskosten naar achter worden geschoven. Ook de beleving van de openbare ruimte zal hiermee sterk dalen. Voor het afhandelen van klachten en meldingen zullen extra kosten moeten worden gemaakt of de dienstverlening zal omlaag moeten. Zowel upgraden als downgraden van het basisniveau is voor het college geen optie.

Vervolg
Na vaststelling in de raad van de beheerplannen zal tot uitvoering worden over gegaan. In afwijking van de huidige cyclus zal na twee jaar (eind 2024) aan de raad een financiële tussenstand in relatie tot de planning worden gepresenteerd. Op basis hiervan zouden de plannen en middelen bijgesteld kunnen worden.
Na vaststelling van de beheerplannen zijn deze beheerplannen op basis van de inhoud sturend. Dit betekent dat bij een afwijking van de financiële middelen de raad om extra krediet zal kunnen worden gevraagd. Dit zodat het uitgangspunt in de plannen, veiligheid en het beheerniveau basis gehandhaafd blijft.

Inwonersparticipatie
De beheerplannen zijn een uitvoering van vastgesteld beleid en coalitieakkoord. Om deze reden is gekozen voor de participatietrede informeren

Communicatie
N.v.t.

Financiën
In de presentatie op 17 januari aan uw raad van zijn de onderstaande bedragen gepresenteerd. Deze bedragen zijn berekend op basis van de technische noodzaak veiligheid en basisniveau en op basis van het huidige beleid en kostenniveau (2023).

Beheerplan	2023	2024	2025	2026
Openbaar groen	€ 3.669.455	€ 3.669.455	€ 3.669.455	€ 3.669.455
Wegen	€ 3.305.877	€ 4.675.320	€ 5.128.018	€ 3.433.200
Civiele Kunstwerken	€ 985.163	€ 1.315.850	€ 1.152.318	€ 882.156
Tractieplan	€ 1.691.152	€ 1.272.652	€ 1.677.652	€ 1.710.402
Totaal	€ 9.651.637	€ 10.933.267	€ 11.627.433	€ 9.695.203

Opm. In bovenstaande opsomming zijn ter indicatie structurele en incidentele kosten opgeteld.
Gezien de grote impact die deze bedragen hebben op de begroting is gekeken in de (technische) plannen naar mogelijkheden om in de tijd te schuiven met investeringen en de (financiële) risico's te omschrijven.

In de verschillende beheerplannen is de onderbouwing van onderstaande bedragen aangegeven. Opgesplitst naar structurele en incidentele bedragen ontstaan per beheergroep de volgende tekorten:

Openbaar Groen

Regulier onderhoud

	2023	2024	2025	2026	totaal	gemiddeld
Benodigd	2.896.987	2.896.987	2.896.987	2.896.987	11.587.948	2.896.987
Beschikbaar	1.751.936	1.751.936	1.751.936	1.751.936	7.007.744	1.751.936
Tekort / over	-1.145.051	-1.145.051	-1.145.051	-1.145.051	-4.580.204	-1.145.051

De bij het BAP beschikbaar gestelde € 760.000 voor ecologisch bermbeheer en biodiversiteit wordt aan de uitgavenkant in verschillende onderdelen en ook als beschikbaar meegenomen voor jaarlijkse dekking € 190.000 (€760.000/4 jaar) in deze planperiode.

Wij stellen voor deze tekorten te dekken door:

- De verhoging met € 1.145.051 te dekken ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling).

Kanttekening:

- Voor de onderdelen groen waarvoor een verplichte QuickScan op basis van de Wet natuurbescherming uitgevoerd moet worden en voortkomen uit de motie van de raad d.d. 28 mei 2020 (zie bijlage 5) zal de afweging bij de kadernota 2024 ev. plaats vinden. De motie van de raad verzoekt het college om de houtopstanden in beheer bij de gemeente Waadhoeke met voorrang om te vormen tot waardevolle ecologische landschapselementen. In het beheerplan 'Groen' is hier invulling aan gegeven. Om te werken in het groen zijn vanuit de Wet natuurbescherming zogenaamde QuickScans verplicht. In de financiële vertaling van het beheerplan zijn deze QuickScans opgenomen. Indien uit deze QuickScans blijkt dat aanvullend onderzoek nodig is, wordt dit meegenomen in de kadernota.

Wegen

Regulier onderhoud asfalt, elementenverharding, half verharding en klein onderhoud

	2023	2024	2025	2026	totaal	gemiddeld
Benodigd	3.892.996	1.831.349	2.944.931	1.169.415	9.838.691	2.459.673
Beschikbaar	2.303.779	2.303.779	2.503.779	2.503.779	9.615.116	2.403.779
Tekort / over	- 1.589.217	472.430	-441.152	1.334.364	-223.575	-55.894

Groot onderhoud asfalt

	2023	2024	2025	2026	totaal	gemiddeld
Benodigd	683.157	1.845.446	1.907.448	1.003.200	5.439.251	1.359.813
Beschikbaar	1.209.674	533.848	533.848	533.848	2.811.209	702.805
Tekort / over	526.520	-1.311.601	-1.373.603	-469.355	-2.628.042	-657.007

Wij stellen voor deze tekorten te dekken door een combinatie van:

- Structureel verhogen van de reguliere onderhoudsbudgetten en dotatie aan de voorziening groot onderhoud met € 55.894
- Incidenteel verhogen van de voorziening groot onderhoud met € 2.628.042.

Kanttekening:

- Voor de eventuele omzetting van verhardingen (bv schelpen naar beton) met als doel de duurzaamheid te verhogen, structurele kosten te verlagen en de kwaliteit van de verharding te verhogen zal de afweging bij de kadernota 2024 ev. plaats vinden.

Civiele Kunstwerken

Regulier onderhoud

	2023	2024	2025	2026	totaal	gemiddeld
Benodigd	575.928	406.423	268.943	418.340	1.669.635	417.409
Beschikbaar	310.668	310.668	310.668	310.668	1.242.672	310.668
Tekort / over	-265.260	-95.755	41.725	-107.672	-426.963	-106.741

Groot Onderhoud

	2023	2024	2025	2026	totaal	gemiddeld
Benodigd	480.163	766.045	388.550	66.321	1.701.079	425.270
Beschikbaar						
- Voorziening per 01-01-2023	1.028.107				1.028.107	257.027
- Jaarlijkse dotatie	188.888	188.888	188.888	188.888	755.552	188.888
Tekort / over	736.832	-577.157	-199.662	-122.567	82.580	20.645

Nieuwe kapitaallasten uit vervangingsinvesteringen in de planperiode is € 5.808.197 nodig

	2023	2024	2025	2026
Benodigd	0	61.584	275.548	327.614
Beschikbaar	0	0	0	0
Tekort / over	0	-61.584	-275.548	-327.614

Wij stellen voor deze tekorten te dekken door:

- Voor het beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’ de onderhoudsbudgetten structureel te verhogen met € 106.741 en structureel ruimte maken voor nieuwe kapitaallasten oplopend van € 61.584 in 2024 naar € 384.564 in 2027 evenals de voorziening incidenteel met € 82.580 vrij te laten vallen.
- De verhoging met € 106.741 ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling) te brengen, de nieuwe kapitaallasten uit Onvoorzien structureel te dekken en de vrijval van € 82.580 ten gunste van de algemene reserve te brengen..

Tractieplan

Nieuwe kapitaallasten vervangingsinvesteringen > € 50.000

	2023	2024	2025	2026	2027
Benodigd	0	69.114	115.171	289.000	472.574
Beschikbaar	143.200	223.200	303.200	383.200	463.200
Tekort / over	143.200	154.086	188.029	94.200	-9.374

Eenmalige kosten vervangingsinvesteringen < € 50.000

	2023	2024	2025	2026	totaal	Gemiddeld
Benodigd	398.002	211.634	36.500	87.250	733.386	183.347
Beschikbaar	143.200	154.086	188.029	94.200	579.515	144.879
over / tekort	-254.802	-57.548	151.529	6.950	-153.871	-38.468

Wij stellen voor deze tekorten te dekken door:

- Het budget voor de vervangingsinvesteringen kleiner dan € 50.000 structureel te verhogen met (afgerond) € 153.871/4= € 40.000 ten laste van onvoorzien structureel.

Samenvatting financiën en dekkingsvoorstel:

Structurele tekorten

Beheerplan	2023	2024	2025	2026
Openbaar groen	-€ 1.145.051	-€ 1.145.051	-€ 1.145.051	-€ 1.145.051
Wegen	-€ 55.894	-€ 55.894	-€ 55.894	-€ 55.894
Civiele kunstwerken	-€ 106.741	-€ 168.325	-€ 382.289	-€ 434.355
Tractie	-€ 40.000	-€ 40.000	-€ 40.000	-€ 40.000
STRUCTUREEL TEKORT	-€ 1.347.686	-€ 1.409.270	-€ 1.623.234	-€ 1.675.300
1. Onvoorzien structureel:				
Tractie	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
Civiele kunstwerken	€ 0	€ 61.584	€ 275.548	€ 327.614
	€ 40.000	€ 101.584	€ 315.548	€ 367.614
2. Onvoorzien met bestemming (LPO)				
Openbaar groen	€ 1.145.051	€ 1.145.051	€ 1.145.051	€ 1.145.051
Wegen	€ 55.894	€ 55.894	€ 55.894	€ 55.894
Civiele kunstwerken	€ 106.741	€ 106.741	€ 106.741	€ 106.741
	€ 1.307.686	€ 1.307.686	€ 1.307.686	€ 1.307.686
STRUCTURELE DEKKING	€ 1.347.686	€ 1.409.270	€ 1.623.234	€ 1.675.300

Dekking structurele tekorten

1. Zoals gebruikelijk worden nieuwe structurele lasten ten laste van de post onvoorzien structureel gebracht. De post is na de 3e wijziging 2023 nog € 762.069 structureel beschikbaar en dus voldoende om de lasten te dekken.
2. Binnen de post Onvoorzien met bestemming is na de 3e wijziging 2023 nog € 1.920.644 beschikbaar voor loon- en prijsontwikkelingen, waarvan eerder € 1.000.000 specifiek voor het fysiek domein is benoemd. De € 1.920.644 is toereikend om de € 1.307.686 te dekken. Opgemerkt moet worden dat er voor indexering van subsidies, andere beheerplannen en CAO gemeenteambtenaren nog de nodige kostenstijgingen aan staan te komen!

Incidenteel tekort

De voorziening groot onderhoud wegen laat een tekort van € 2.628.042 zien waarvan wordt voorgesteld deze ten laste van de algemene reserve te brengen.
De voorziening groot onderhoud civiele kunstwerken laat een gering overschot van € 82.580 zien welke vrij kan vallen ten gunst van de algemene reserve.
Per saldo tekort van € 2.545.462.

Algemene reserve

De algemene reserve heeft na de 3e wijziging begroting 2023 een saldo van € 16.178.033. Het saldo daalt na de onttrekking met € 2.545.462 ruim onder de vastgestelde risiconorm. Dit betekent dat de algemene reserve zo spoedig mogelijk weer op niveau gebracht moet worden.

Algemene kanttekening
In het kostendekkend maken van de structurele lasten te voorzien door:
De kostenstijgingen naar beneden bij te stellen met 4 tot 17% door er vanuit te gaan dat de op de op dit moment hoge prijzen en de eerste aanzet in de daling hiervan op basis van de CBS cijfers (fig1.) doorzet. Dit onder de restrictie dat het college zal terugkomen bij de raad voor extra krediet indien de nu verwachte prijsdaling niet doorzet en dus de ramingen tekort schieten.

Nadere toelichting.
De kostenstijgingen zoals hierboven gepresenteerd zijn naar beneden bijgesteld met 4 tot 17% door er vanuit te gaan dat de op dit moment hoge prijzen en de eerste aanzet in de daling hiervan op basis van de CBS cijfers (fig1.) doorzet.
Zoals in figuur 1 te zien lopen de kosten vanaf juli 2022 weer terug. Landelijk merken we op allerlei gebieden prijsstijgingen en -dalingen. Dit fluctueert bijna per maand. Met redelijke zekerheid is te stellen dat de prijzen niet meer naar het niveau van begin 2022 zullen dalen. Maar enige daling wordt wel voorzien. Om deze reden vinden wij het met de kennis van nu verantwoord om de ramingen te verlagen. Wel zullen we bij hoog blijvende prijzen en tegenvallende aanbestedingen bij de raad terug komen met een vraag om aanvullend krediet.
Hiermee blijven de planning en de beheerplannen overeind en zijn deze leidend en dus niet de beschikbare financiën. Dit om te voorkomen dat er financieel gestuurd zal worden en niet op de inhoud. Bij sturen op financiën zal het basisniveau verder afzakken als de prijsstijgingen net zo door zetten als de afgelopen jaren. Hierin zijn de kosten enorm gestegen. Ambtelijk is gestuurd (met name in 2022) op de financiën, hierdoor zijn minimale overschrijdingen opgetreden in de afgelopen periode.

De kostenstijgingen zijn voornamelijk toe te schrijven aan vier aspecten: areaalwijziging, schuiven met groot onderhoud in de afgelopen planperiode, veranderend beleid/wetgeving en hogere prijzen. De onderlinge verhouding ten aanzien van deze vier aspecten in relatie tot de hogere ramingen is niet exact aan te geven. In twee van de vier van deze aspecten zitten ook de sturingselementen.
Globaal is per onderdeel te stellen dat:

1. Areaalwijziging, in de eerdere beheerplannen is bij het raadsvoorstel aangegeven dat ca. 80 % van het areaal van Waadhoeke inzichtelijk was (raadsvoorstel juni 2019): *De genoemde beheergebieden zijn in 2018 beeld gebracht. Voor het technisch beheer maken we gebruik van het programma GBI. Van de hierin aanwezige data gaan wij uit van een betrouwbaarheid van 80%. Geen 100% omdat de lokale kennis moet groeien gedurende de jaren. 100% is bereikbaar met een grote financiële en personele inzet. De winst aan inzicht die hiermee bereikt wordt is echter niet in verhouding tot de investering. Gestreefd wordt de komende 2 jaar te komen tot een betrouwbaarheid van 90 tot 95 %.*
   Voor de voorliggende beheerplannen is de betrouwbaarheid rond de 95%. Voor kunstwerken is deze 100%. Deze gegevens zijn niet stuurbaar.

Dit effect wordt versterkt door het gegeven dat er in de planperiode 2023 t/m 2026 meer wegen en kunstwerken “aan de beurt zijn” voor groot onderhoud, reconstructie en vervanging.

2. Schuiven met groot onderhoud. In de vorige beheerperiode is gekozen om groot onderhoud buiten de planperiode te schuiven. Gevolg hiervan is dat dit onderhoud zich opstapelt als een soort boeggolf en op een gegeven moment uitgevoerd zal moeten worden.
3. Veranderend beleid/wetgeving: hierbij moet u denken aan het coalitieakkoord, de wetgeving als aangegeven in het beheerplan ‘Groen’. Hierin zijn keuzes te maken ten aanzien van de uitvoering.
4. Hogere prijzen/ramingen: op basis van de meest recente CBS gegevens (30 november 2022) fig 1. is een gemiddelde prijsstijging te zien ten opzicht van 2019 met ruim 40/45 %. Hierin zijn keuzes te maken ten aanzien van de ramingen.

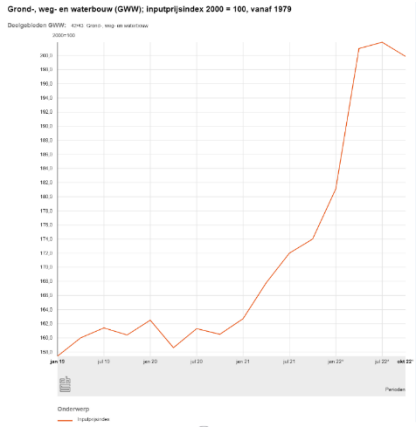

Figuur 1 grond weg en waterbouw prijsindex (bron cbs)

Wij kiezen er voor om de technische keuzes in de beheerplannen op basis van de twee beïnvloedbare elementen: hogere prijzen\ramingen en beleid als volgt aan te passen met als doel de financiën sluitend te maken. Wij hebben per beheerplan de volgende keuzes gemaakt:

Beheerplan ‘Wegen’:

- Eerste 2 jaar € 300.000 minder op elementen ramen in verband met werkzaamheden glasvezelaanleg. Voor de jaren daarna wordt hiervoor budget van Delta (vergoeding glasvezelkabel) gereserveerd.
- Wat de ontwikkeling van Waddenglas in de toekomst wordt, is nog niet duidelijk. Waddenglas ligt in het zoekgebied voor een energielandschap en kan daarin mogelijk een rol van betekenis spelen. Het onderzoek naar het energielandschap is gaande en de conclusies worden rond de zomer verwacht. De uitwerking hiervan zal naar ons idee niet leiden tot aanpassing van de wegen. Hierdoor kan het onderhoud van € 600.000 buiten de planperiode (na 2026) worden geschoven. Ingeval Waddenglas onderdeel wordt van het energielandschap zal de grondexploitatie voor glastuinbouw vervallen en daarmee dus ook de bijdrage van € 1.1 miljoen voor het beheer en onderhoud. Ingeval Waddenglas toch als tuinbouwgebied ontwikkeld wordt dan is het lastig in te schatten wanneer de verkoop en bouw concreet worden. Een verschuiving van het onderhoudsbudget na 2026 lijkt redelijk.

- Mogelijke structurele besparingen door andere materiaalkeuze van bv schelpenpaden af te wegen in de kadernota 2024 ev.
- Korten op prijzen/raming: er is gekozen om de raming met ca. 4 % naar beneden bij te stellen.

Beheerplan 'Groen':

- Het besluit over beheer en onderhoud en de doorontwikkeling van de dorpsbosjes op basis van de motie van de raad (d.d 28-05-2020 punt 11.b bijlage 5) mee te nemen in de kadernota. Om de bosjes toch tot die tijd minimaal te kunnen onderhouden is er een bedrag van €50.000 structureel opgenomen in het beheerplan. De geraamde incidentele uitvoeringskosten voor het resterende onderdeel van €40.000, welke een gevolg zullen zijn van de QuickScans, zullen in de kadernota worden opgevoerd.
- Vanuit financieel perspectief te kiezen om de verplichte QuickScans structureel mee te nemen in de begroting. De nadere financiële uitwerking zal indien dit een uitbreiding van de financiële middelen vraagt, na het uitvoeren van de QuickScans jaarlijks aan de raad worden voorgelegd. Resteer een structureel bedrag van € 50.000,-
- Te kiezen om voor het principe van nabij besturen om de bijdrage dorpen en wijken initiatieven in plaats van €100.000, €25.000 beschikbaar te stellen.
- Te kiezen om de ontwikkelingen (volgen en initiëren duurzaamheid) in plaats van €150.000 €25.000 beschikbaar te stellen.
- Korten op prijzen/raming. Er is gekozen om de raming met ca. 4 % naar beneden bij te stellen.

Voor het maken van deze keuzes zijn de bedragen leidend. Na vaststelling van de beheerplannen zijn deze vastgestelde beheerplannen op basis van de inhoud sturend.

Beheerplan 'Civiele Kunstwerken':
Korten op prijzen/raming: er is gekozen om de raming met ca. 17 % naar beneden bij te stellen.

Beheerplan 'Tractieplan'
Korten op prijzen/raming: geen bezuinigingen nodig.

Juridisch kader
De volgende regelgeving is van belang:
- het Besluit Begroting en Verantwoording;
- de Notitie Materiële Vaste Activa (januari 2020) van de commissie BBV;
- de Financiële verordening gemeente Waadhoeke 2018 (artikel 9 en 19);
- de Nota waardering, activering en afschrijving Waadhoeke 2022.

In de beheerplannen zelf is specifieke wetgeving genoemd.

Bijlagen
Bijlage 1: Beheerplan ‘Wegen’ 2023-2026
Bijlage 2: Beheerplan ‘Groen’ 2023-2026
Bijlage 3: Beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’ 2023-2026
Bijlage 4: Beheerplan ‘Tractieplan’ 2023-2026
Bijlage 5: Motie 28 mei 2020

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2023-02-039190

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7 maart 2023;

B E S L U I T:

1. Beheerplan ‘Wegen’:
   1.1. Voor het beheerplan ‘Wegen’ het huidige reguliere onderhoudsbudget en de dotatie aan de voorziening structureel te verhogen met € 55.894 en het incidenteel verhogen van de voorziening groot onderhoud met € 2.628.042.
   1.2. De verhoging met € 55.894 te dekken door € 55.894 ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling) te brengen en € 2.628.042 ten laste van de algemene reserve.
   1.3. Het beheerplan ‘Wegen’ 2023-2026 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 maart 2023,

M.C.M. Waanders, voorzitter

R.M. Koster, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

NR.: D2023-02-039190

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7 maart 2023;

B E S L U I T:

2. Beheerplan ‘Groen’:
   2.1 Voor het beheerplan ‘Groen’ de bij het BAP beschikbaar gestelde € 760.000 voor ecologisch bermbeheer en biodiversiteit voor deze planperiode beschikbaar te stellen en voor het regulier onderhoud groen het structurele tekort van € 1.145.051 per jaar te verhogen door het onderhoudsbudget structureel verhogen met dat bedrag.
   2.2 De verhoging met € 1.145.051 te dekken ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling).
   2.3 Het beheerplan Openbaar Groen 2023-2026 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare
raadsvergadering van 30 maart 2023,

M.C.M. Waanders, voorzitter

R.M. Koster, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

NR.: D2023-02-039190

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7 maart 2023;

B E S L U I T:

3. Beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’:

3.1 Voor het beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’ de onderhoudsbudgetten structureel te verhogen met € 106.741 structureel ruimte maken voor nieuwe kapitaallasten oplopend van € 61.584 in 2024 naar € 327.614 in 2026 evenals de voorziening incidenteel met € 82.580 vrij te laten vallen.

3.2 verhoging met € 106.741 te dekken ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling) te brengen, de nieuwe kapitaallasten uit Onvoorzien structureel te dekken en de vrijval van € 82.580 ten gunste van de algemene reserve te brengen.

3.3 Het beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’ 2023-2026 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare
raadsvergadering van 30 maart 2023,

M.C.M. Waanders, voorzitter

R.M. Koster, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

NR.: D2023-02-039190

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7 maart 2023;

B E S L U I T:

4. Beheerplan ‘Tractieplan’
   4.1 Voor het beheerplan ‘Tractieplan’ structureel € 40.000 beschikbaar stellen voor de dekking van vervangingsinvesteringen.
   4.2 De verhoging met € 40.000 ten laste van ‘Onvoorzien structureel’ te brengen.
   4.3 Het beheerplan ‘Tractieplan’ 2023-2026 vast te stellen

Aldus vastgesteld in de openbare
raadsvergadering van 30 maart 2023,

M.C.M. Waanders, voorzitter

R.M. Koster, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

Gemeente Waadhoeke

Beheerplan Wegen 2023-2026

Maart 2023

Auteurs: Johan Vonk en William Ypma
Afdeling Beheer Openbare Ruimte

adres
Harlingerweg 18
8801 PA Franeker

postadres
Postbus 58
8800 AB Franeker

online
www.waadhoeke.nl
info@waadhoeke.nl

telefoon
0517 380 380

Asfalteringswerkzaamheden in de gemeente Waadhoeke

Bestratingswerkzaamheden in de gemeente Waadhoeke

Inhoudsopgave

Inleiding 3

1. Waar staan we nu? 6

1.1 Algemeen 6

1.2 Kwaliteit per verhardingssoort 11

2. Wat willen we bereiken? 16

2.1 Kwaliteitsniveaus 16

2.2 Gemaakte keuze 16

3. Wat gaan we ervoor doen? 17

3.1 Algemeen 17

3.2 Wegen 17

3.3 Afstemming met andere werkzaamheden 20

3.4 Duurzaamheid 20

4. Wat mag dat kosten? 21

4.1 Budgetten en kosten (excl. verzekeringen, kapitaallasten en overheadkosten (o.a. eigenuren, alle bedragen prijspeil 2023)) 21

5. Bijlagen 23

5.1 Lijst met tabellen 23

Inleiding

Algemeen

In een beheerplan worden de kwaliteit en kwantiteit van de in gemeentelijk eigendom zijnde kapitaalgoederen beschreven. Het gaat om het geheel van activiteiten die de veiligheid, het comfort en de kwaliteit van de kapitaalgoederen in stand houden c.q. brengen tegen zo laag mogelijke kosten. Beheerplannen zijn belangrijk omdat het hier gaat om beheer van kapitaalgoederen en het voorkomen van kapitaalvernietiging.
Vanuit de Wegenwet is de zorgplicht voor de wegen neergelegd bij de wegbeheerder. De wegbeheerder is verplicht invulling te geven aan deze zorgplicht. De wegen moeten voldoende van kwaliteit zijn om de noodzakelijke functie te kunnen vervullen. Als voldoende kan worden aangetoond dat de wegbeheerder niet voldoet aan de zorgplicht kan hij aansprakelijk worden gesteld voor eventuele gevolgschade. Middels dit beheerplan wegen geeft de gemeente een opzet voor de invulling van de zorgplicht. Voor verdere invulling is een consistente uitvoering van groot belang. In verschillende CROW publicaties is aangegeven hoe de wegbeheerder goede invulling kan geven aan zijn zorgplicht.
Verschillende landelijke normen en regels zijn hierin vastgelegd. Deze normen worden in het wegenbeheerpakket geborgd en gebruikt als uitgangspunt voor het wegbeheer.

In het Nieuw Burgerlijk Wetboek is de wettelijke aansprakelijkheid van de beheerder formeel vastgelegd. De beheerder kan aansprakelijk worden gesteld voor schade die iemand lijdt als gevolg van gebreken aan de weg.

Mede aanleiding voor deze notitie zijn de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna: BBV) en de verordening ex-artikel 212 van de Gemeentewet, waarin staat dat de gemeenteraad bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie vaststelt.

Kapitaalgoederen dienen zo lang mogelijk een bijdrage te leveren aan het doel waarvoor zij zijn aangeschaft of vervaardigd. Daartoe dient beleid te worden ontwikkeld voor het beheer van deze kapitaalgoederen. Beheer gaat hierbij om het in stand houden wat je hebt. Een kapitaalgoed kan daartoe op verschillende manieren worden beheerd. Hoe fraai moet het er uit zien, hoe veilig moet het zijn, welk kwaliteitsniveau wordt nagestreefd en wat mag het kosten? Allerlei vragen waarvan de antwoorden van invloed zijn op de keuzes die per kapitaalgoed kunnen worden gemaakt en de financiële consequenties die daaruit voortvloeien.

Hoofdkenmerken

Voor u ligt het beheerplan wegen. Dit beheerplan probeert een antwoord te geven op de vraag welke kosten voor inspectie, onderhoud en eventuele vervanging / reconstructie gewenst is in de periode 2023 - 2026. Het aanwezige oppervlak verhardingen bedraagt **4.127.044 m²**. Dit is te verdelen in 2.019.449 m^2 asfaltbetonverhardingen, 237.628 m^2 cementbetonverhardingen en 1.869.967 m^2 elementenverhardingen. Voorts is nog 160.443 m^2 aan onverharde en half verharde wegen aanwezig waaronder schelpenpaden 125 km.

Algemeen principe wegbeheer

Wegbeheer is er in essentie op gericht het huidige areaal aan verhardingen te onderhouden, zodat deze veilig door de (weg)gebruiker kan worden gebruikt. Afhankelijk van het materiaal van de weg, de belasting van de weg en andere factoren, degradeert deze gedurende de levensduur in kwaliteit. Door het uitvoeren van onderhoud kan er een kwaliteitsimpuls worden gegeven. Onderstaande figuur geeft inzicht in het verloop van de kwaliteit, gedurende de levensduur en de impact van het uitvoeren van onderhoud.

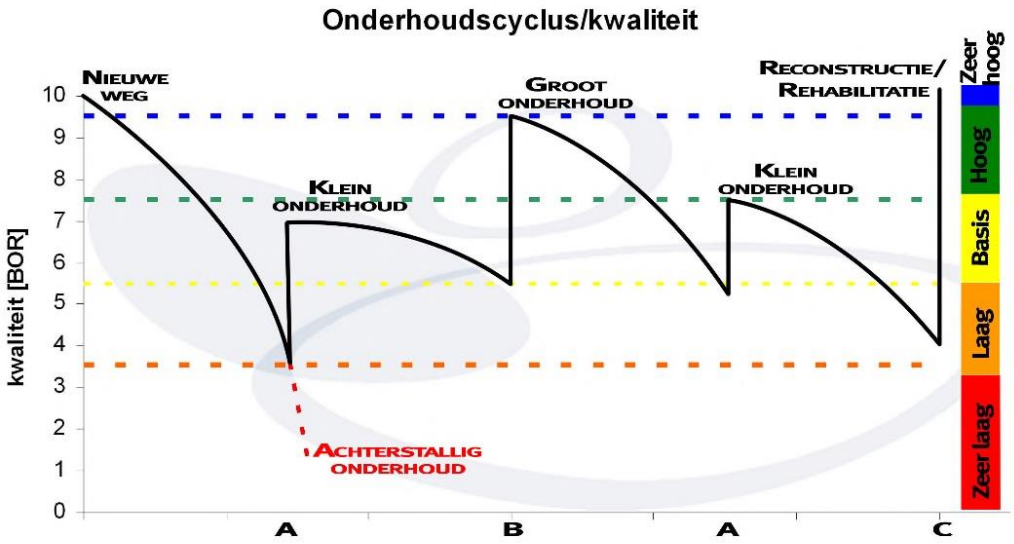

Op het juiste moment, met de juiste middelen, de juiste maatregelen kunnen uitvoeren is de uitdaging van de wegbeheerder. Dit alles binnen de totale opgave van de openbare ruimte en de actuele thema's en ontwikkelingen. In dit beheerplan wordt dit nader uitgewerkt.

Uitgangspunten

- De bestaande infrastructuur in stand houden op het kwaliteitsniveau zoals aangegeven in de CROW-systematiek is het uitgangspunt voor het beheer.
- Uitgangspunt in het beheerplan is dat de inrichting en functie van de wegen onveranderd blijven, omdat deze bepalend zijn voor de onderhoudsbehoefte en daarmee het budget voor beheer.
- Om het beheer optimaal te kunnen uitvoeren is een voorziening getroffen voor wegen.
- Jaarlijkse inspectie bepaalt voor het komend jaar wat nodig is voor onderhoud.
- Beheerplannen worden om de 4 jaar vastgesteld**.**

Scope

Dit beheerplan wegen heeft de volgende scope:

Instandhouding en vervanging van:

- Asfaltverhardingen;
- Elementverhardingen;
- Half- en onverharde wegen en paden;
- Wegbermen en bermverhardingen**;**
- Recreatieve schelpenpaden

Buiten de scope van dit beheerplan vallen:

- Verhardingen in beheer bij derden (bv. Rijkswaterstaat, provincie of particulieren);
- Verharding op begraafplaatsen, schoolpleinen, sportvelden en speelterreinen;
- Overige wegmeubilair (bebording, paaltjes, verkeerszuilen, etc.);
- Civieltechnische kunstwerken (bruggen, duikers, vaste trappen, etc.);
- Verzorgend onderhoud van de verhardingen (bv. straatvegen of onkruidbestrijding);
- Het aanpassen van de weginrichting (bv. in kader van het programma duurzaam veilig of verkeersveiligheid);
- De begroeide berm die achter de (berm)verharding ligt;
- Markeringen op verharding;
- Reinigen, onderhouden en vervanging van veeroosterbakken;

1. Waar staan we nu?

1.1 Algemeen

In 2018 is een inspectie uitgevoerd naar de onderhoudsstaat van het wegennet van de gemeente Waadhoeke. In dat jaar zijn er naar aanleidingen van de inspectie nadere verhardingsonderzoeken aan wegen uitgevoerd. Naar aanleiding van deze onderzoeken zijn in het beheerplan 2019-2022 onderstaande wegen vermeld die in aanmerking kwamen voor groot onderhoud of reconstructie.

Meerjarenplanning reconstructies asfaltwegen:	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**Totaal 2019-2022**
Hoofdweg Zweins: Salverderweg tot 850 m richting Zweins	€ 371.280				
Slappeterp-Menaam, buiten beb. kom Menamerdyk, Slappeterpsterdyk-Ljochtmisdyk		€ 686.010			
Ottemaleane		€ 100.000			
Slappeterp binnen beb.kom		€ 126.003			
Menaam: Ljochtmisdyk binnen beb.kom		€ 152.825			
Kleasterdyk: van Kleaster Anjum-Menamerdyk Slappeterp:			€ 494.832		
Hasthemerwei Van gem. grens Littenseradiel-beb kom Baaium			€ 161.909		
Baaium: Kleasterwei: van beb. kom Baaium-rotonde N384:			€ 215.066		
Deinum: Trekwei: vanaf 1e veerooster tot Van Harinxmakanaal:				€ 126.750	
Spannum: Felsumerleane: van beb. kom Spannum-Wommelserweg:				€ 376.058	
Tzum:'t Noord: van Franekerweg-betonverharding		€ 41.600			
Skingen: Slappeterpsterweg: van brug- bocht naar links				€ 155.123	
Menaam: Sanwei: van Gernierswei-eind.				€ 81.900	
Berltsum: Bilddyk: van N 383- huisnr. 23-overgang schelpenpad				€ 106.502	
Menaam: De Mieden: van Ryksstrjitwei-Aldlan.				€ 219.492	
Winsum: Weakens: van brug-1.200 m1 verder:					
Berltsum: Luinsterweg: van Wiersterdyk Berltsum-N383:					
Totaal reconstructies, groot onderhoud	**€ 371.280**	**€ 1.106.439**	**€ 871.806**	**€ 1.065.824**	**€ 3.415.349**

De wegen Weakens bij Winsum en Luinsterweg bij Berltsum zijn destijds om financiële reden buiten de planperiode geplaatst.
Van onderstaande wegen is in de periode 2020 t/m 2022 het asfaltpakket en fundering vervangen, een zg. reconstructie of rehabilitatie.

- Slappeterp-Menaam, buiten beb. kom Menamerdyk, Slappeterpsterdyk-Ljochtmisdyk
- Ottemaleane
- Kleasterdyk: van Kleaster Anjum-Menamerdyk Slappeterp:
- Baaium: Hasthemerwei: Van gem. grens Littenseradiel-beb kom Baaium
- Baaium: Kleasterwei: van beb. kom Baaium-rotonde N384:
- Deinum: Trekwei: vanaf 1e veerooster tot Van Harinxmakanaal:
- Spannum: Felsumerleane: van beb. kom Spannum-Wommelserweg:

Aan onderstaande wegen is groot onderhoud uitgevoerd zoals het vervangen van deklaag en/of tussenlaag:

- Hoofdweg Zweins: Salverderweg tot 850 m richting Zweins
- Tzum: 't Noord: van Franekerweg-betonverharding
- Skingen: Slappeterpsterweg: van brug- bocht naar links
- Menaam: Sanwei: van Gernierswei-eind.
- Berltsum: Bilddyk: van N 383- huisnr. 23-overgang schelpenpad

Onderstaande wegen zijn niet uitgevoerd omdat dit op korte termijn niet noodzakelijk is. Deze wegen kunnen gecombineerd worden met een toekomstige vervanging van riolering of herinrichting.

- Slappeterp binnen beb. kom
- Menaam: Ljochtmisdyk binnen beb. kom

De weg 'De Mieden: van Ryksstrjitwei-Aldlan' is uitgesteld vanwege bouwactiviteiten van Defensie die in 2023 en 2024 plaats zullen vinden waarbij er veel zwaar bouwverkeer zal passeren.

Aan onderstaande wegen zijn versterkende deklagen aangebracht of de deklaag en/of tussenlaag vervangen en is gefinancierd uit het jaarlijks beschikbare onderhoudsbudget.

- Franeker: Harlingerweg: van park tot rotonde Burg. J. Dijkstraweg.
- Dongjum: Riedsterweg: van brug-300 m1 oostwaarts.
- Herbaijumerweg Achlum: Van Sopsum-spoorwegovergang
- Dronryp: Headyk: van kruising bij huis.45- veerooster
- Sudhoekstermiddelweg: van N383-Langhuisterweg
- Oosterbierum: Stasjonreed van Haerdawei-eind
- Bitgummole: Hogerhuisdyk: van inrit fa. Wassenaar-420 m noordwaarts
- Menaam: Warnserbuorren: Van begin-eind bij huisnr. 13
- Berltsum: Kleaster Anjum: Kleasterdyk-brug.
- Bitgum: Westerwirdsleane: van parallelweg langs Westergoawei-huisnr. 6
- Bitgummole: Lytsedyk: van huisnr. 59-320 m verder
- Ingelum: Mieddyk: van Tilledyk-N383
- Deinum: Aldeleane: van St. Janswei- 300 m verder
- Achlum: Ludingaweg: van gem. Harlingen-brug i.v.m. grasbetonstenen Harlingen
- Boksum: Hegedyk van bebouwde kom zuidzijde-spoorwegovergang
- Engelum: Tsjerkeleane
- Burg. J. Dijkstraweg Franeker: van rotonde Harlingerweg-rotonde Kie.
- Franeker: Hertog van Saxenlaan: van bebouwde kom bord Franeker t/m rotonde Burg. J. Dijkstraweg

Om het beheer en onderhoud van de wegen uit te voeren wordt het wegbeheersysteem GBI wegen toegepast. Dit beheersysteem is een hulpmiddel bij het planmatig en systematisch onderhouden van de wegen. Dit systeem is gebaseerd op de CROW-richtlijnen.

Achteraf blijkt dat na de herindeling de data van het beheerprogramma GBI in 2018 nog niet op orde was. De jaren erna heeft er een optimalisatieslag plaatsgevonden en is de data in het beheerprogramma sterk verbeterd. Zo is er o.a. ontbrekend areaal toegevoegd.
Jaarlijks worden de inspecties uitgevoerd op basis van de systematiek voor wegbeheer van het CROW[1]. Vervolgens wordt er een planning gemaakt voor de komende 4 jaar.
Op basis van deze planning wordt de planperiode vastgesteld waarin onderhoud noodzakelijk is. Vervolgens wordt er een maatregeltoets uitgevoerd. Er wordt dan buiten bekeken wat voor onderhoud er in de praktijk echt noodzakelijk is. Deze wordt in de winterperiode uitgevoerd. De maatregel kan groter of kleiner zijn dan wat de CROW richtlijn aangeeft (lees duurder of goedkoper). Verder vindt er afstemming plaats met andere onderhoudswerken of reconstructies.

Voor het opstellen van een beheerplanning van dit verhardingsareaal maakt de gemeente Waadhoeke, net als andere gemeentelijke wegbeheerders in Nederland, gebruik van de CROW systematiek. CROW is het nationale kennisplatform voor infrastructuur, verkeer, vervoer en openbare ruimte.

[1] Zie verder CROW publicatie 147.

CROW hanteert de volgende kwaliteitsverdeling van verhardingen:
- Voldoende: (schade heeft de waarschuwingsgrens nog niet overschreden
- Matig: (schade heeft de waarschuwingsgrens overschreden maar de richtlijn nog niet)
- Onvoldoende: (schade heeft de richtlijn overschreden)
- Achterstallig: (schade had de richtlijn 2 jaar terug al overschreden)

De CROW systematiek is beschreven in publicatie 147 'Wegbeheer'.

Kwaliteitsontwikkeling wegen gemeente Waadhoeke:

Gemeente Waadhoeke, Rapportcijfers wegen
gebaseerd op de technische inspectie najaar 2022

Goedkeuring : F. Miedema
Vrijgave : H. Heetebrij

projectnr : 460651
datum : 30 sept 2022
versie : 01 FM
[Wegbeheerdata dd 29-09-2022]

Antea Group
Zutphenseweg 31D
Postbus 321
7400 AH Deventer

Inspectieronde	Geinspecteerd opp (m2)
2018	2.864.498
2019	3.173.302
2020	3.877.525
2021	3.891.121
2022	3.888.401
Verschil	*-2.721*

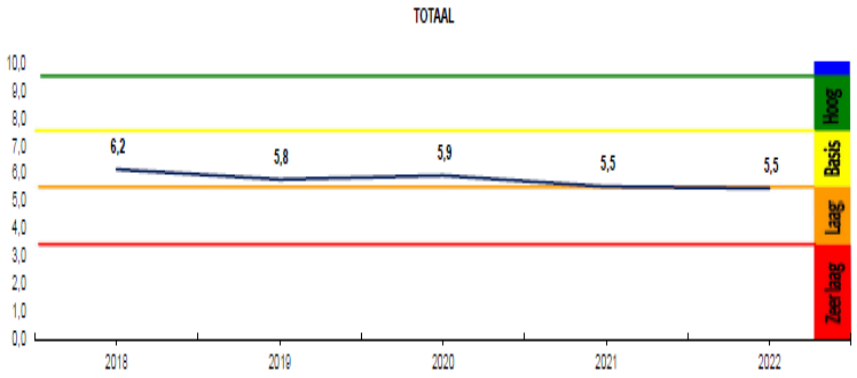

Verhardingsoort	Asfalt opp (m²)	Elementen opp (m²)
2018	1.561.248	1.303.250
2019	1.703.176	1.470.126
2020	2.018.212	1.859.313
2021	2.027.862	1.863.259
2022	2.019.332	1.869.069
Verschil	*-8.531*	*5.810*

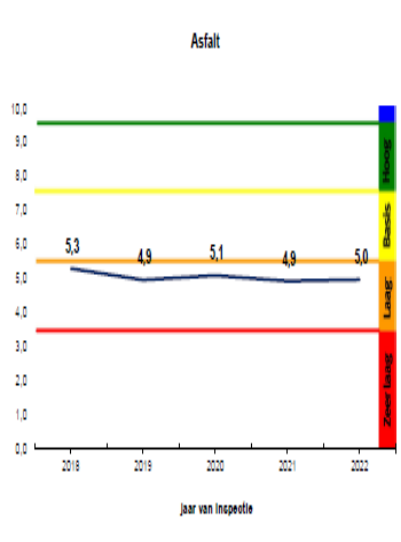

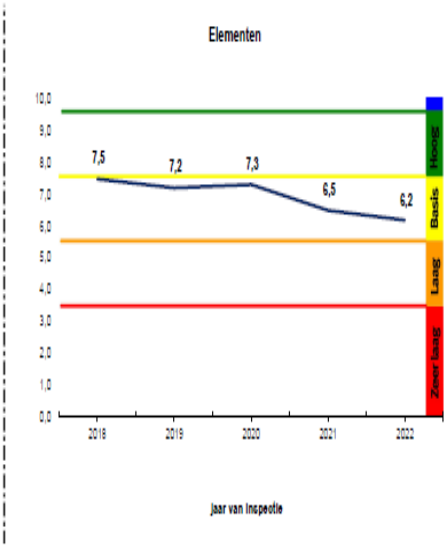

In het vorige beheerplan was het uitgangspunt kwaliteitsniveau CROW basis.

In bovenstaande grafieken is het rapportcijfer van de wegen weergeven. De bovenste grafiek geeft een totaalcijfer van het wegennet van Waadhoeke. Ten opzichte van 2018 is de kwaliteit gedaald van rapportcijfer 6,2 naar 5,5. Met als kanttekening dat het areaal met 1.023.903 m² is toegenomen t.o.v. 2018. Het wegennet voldoet hiermee nog net aan de kwaliteitsbasis.

De onderste grafieken weergeven de asfalt- en elementenverhardingen. Uit de grafiek blijkt dat de kwaliteit van de asfaltwegen ondanks de forse investeringen en het beschikbare onderhoudsbudget in de afgelopen jaren met het cijfer 0,3 is gedaald t.o.v. 2018. Als kanttekening moet wel worden vermeld dat het areaal met 458.084 m² is toegenomen t.o.v. 2018. Het geeft wel aan dat er veel financiële middelen en personele capaciteit nodig is om enigszins op niveau te blijven en om zelfs het basisniveau te bereiken. De kwaliteit van elementenverharding is met 1,3 punt gedaald. Ook hier speelt mee dat het areaal t.o.v. 2018 met 565.819 m² is toegenomen. Ook is de inspectiemethodiek van de weginspecteur de laatste 2 jaar enigszins aangepast. Er is puur vanuit de CROW inspectiemethodiek geïnspecteerd i.p.v. een combinatie met beheer.

Kwaliteitsbeoordeling wegennet:

Door de data van de inspectie van 2018 t/m 2022 te vergelijken met de door het CROW gestelde richtlijnen kan een beeld worden verkregen van de conditie van het areaal van de gemeente Waadhoeke.

Tabel 1 – kwaliteitsbeoordelingen wegennet							
Kwaliteits-beoordeling	% oppervlak van wegennet met:	Streefniveau CROW	Gemeente Waadhoeke				
			totaal areaal				
			2018	2020	**2021**	**2022**	verschil 2021-2022
Voldoende	planjaar >5	77-87 %	95,4%	87,5%	**82,7%**	**82,4%**	-0,3%
Matig	planjaar 3 – 5	9-14 %	0,7%	7,3%	**9,5%**	**8,7%**	-0,8%
Onvoldoende	planjaar 1 – 2	4-9 %	0,4%	2,1%	**2,7%**	**3,0%**	0,3%
Achterstallig	planjaar 0	0%	3,5%	3,1%	**5,1%**	**6,0%**	0,9%

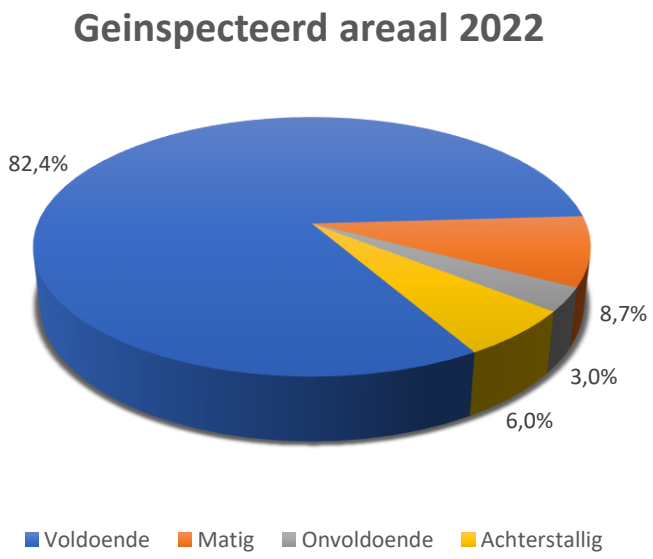

Uit tabel 1 blijkt dat het percentage voldoende, matig en onvoldoende binnen het streefniveau van de CROW passen. Het percentage van het oppervlak met achterstallig onderhoud betreft wegen waar onderhoud al eerder had moeten worden uitgevoerd. Technisch gezien is hier verder uitstellen van onderhoud onacceptabel. Het percentage achterstallig onderhoud gemiddeld voor alle verhardingen bedraagt na de inspectie van dit jaar 6 %. Dit is een stijging van 2,5% ten opzichte van 2018. Dit heeft o.a. te maken met het feit dat het areaal t.o.v. 2018 uitgebreid is met 1.023.903 m².
Daarnaast is er bij de laatste inspectie in augustus/september veel scheuren in asfaltverhardingen en boomwortels onder verhardingen geconstateerd als gevolg van de droge zomerperiode.

Als we onderscheid maken in de verhardingssoorten dan geldt voor asfaltverhardingen het percentage achterstallig onderhoud 3,6 % en voor elementen 8,9 %. Het areaal met de waardering 'onvoldoende' moet in de komende twee planjaren worden onderhouden. De waardering 'matig' houdt in dat het betreffende oppervlak over drie tot vijf jaren onderhoud nodig heeft. Bij voldoende is het planjaar verder dan 5 jaar.

Achterstallig/uitgesteld onderhoud:
Achterstallig onderhoud is onderhoud wat al eerder uitgevoerd had moeten worden en doet zich voor bij asfaltverhardingen, nl. 3,6 % en elementenverhardingen 8,9%. Dit getal is gebaseerd op visuele inspectie. Een aantal asfaltwegen is in het verleden niet tijdig voorzien van een versterkende deklaag. Ook zijn er wegen waarbij de asfaltconstructie 'op' is en geen restlevensduur meer hebben. Bij schades zijn er in het verleden alleen plaatselijke reparaties uitgevoerd om de levensduur enigszins te verlengen en schadeclaims van weggebruikers te voorkomen. Omdat niet tijdig de juiste onderhoudsmaatregel is uitgevoerd, is er een zwaardere en daardoor duurdere maatregel nodig. Hierdoor vindt er kapitaalvernietiging plaats. In een aantal gevallen is vervanging van de gehele asfaltconstructie nodig. Daarnaast speelt ook de leeftijd van de asfaltconstructie een rol en moet na 40-50 jaar de asfaltconstructie geheel worden vervangen. Dit blijkt uit nader onderzoek waarbij een aantal wegen nader zijn onderzocht op draagkracht en samenstelling van de constructie.

1.2 Kwaliteit per verhardingssoort

Asfaltverhardingen

In een normale situatie zal er jaarlijks een bepaald percentage van het wegenareaal aan onderhoud toe zijn. Deze wegen hebben dan een beoordeling ‘onvoldoende’. Zo zal er ook altijd een bepaald percentage zijn met de beoordeling ‘matig’, enzovoorts. De kwaliteit van het wegennet van de gemeente Waadhoeke is getoetst aan wat normaal (in geval van een goed en evenwichtig onderhouden wegennet) verwacht mag worden. In de onderstaande tabellen worden indicatieve landelijke cijfers voor een ‘normaal’ wegennet weergegeven.

Tabel 2 – kwaliteitsbeoordeling asfaltverhardingen 2022 gemeente Waadhoeke in relatie tot landelijke kwaliteitsbeoordeling							
Kwaliteits-beoordeling	% oppervlak van wegennet met:	Streefniveau CROW	Gemeente Waadhoeke totaal areaal				
			2018	2020	2021	2022	verschil 2021-2022
Voldoende	planjaar >5	77-87 %	93,7%	81,0%	77,3%	78,4%	1,1%
Matig	planjaar 3 – 5	9-14 %	0,1%	11,0%	13,3%	13,3%	-0,1%
Onvoldoende	planjaar 1 – 2	4-9 %	0,1%	3,6%	4,0%	4,7%	0,7%
Achterstallig	planjaar 0	0%	6,1%	4,4%	5,3%	3,6%	-1,7%

Uit nader onderzoek is gebleken dat de funderingen van een aantal wegen in het buitengebied onvoldoende draagkracht hebben en het asfaltpakket ‘op’ is. De levensduur van deze wegen is voorbij door ouderdom en slijtage door verkeerslasten. Reparaties zijn zeer kostbaar en na 2-3 jaar komen de schadebeelden terug. Er ontstaan gaten in de weg die uit oogpunt van verkeersveiligheid gerepareerd moeten worden. Dit om schadeclaims te voorkomen. Deze onderhoudskosten is een desinvestering en niet duurzaam omdat dit jaarlijks terugkomt. Dit geeft veel overlast voor weggebruikers en aanwonenden omdat de wegen tijdens onderhoudswerkzaamheden afgesloten moeten worden. Het resultaat van de plaatselijke reparatievakken is een slordig beeld van de deklaag van de weg, zg. lappendeken. Geadviseerd wordt om van deze wegen de gehele asfaltconstructie te vervangen, met in sommige gevallen een verbetering van de fundering. De weg kan dan weer 20 jaar mee zonder onderhoud. Daarnaast zijn er op een aantal wegen (waarbij de deklagen minimaal ouder zijn dan 20 jaar en o.a. scheuren en gaten vertonen) versterkende deklagen nodig om de levensduur van de asfaltconstructie te verlengen.

Elementenverharding

Tabel 3 – kwaliteitsbeoordeling elementenverhardingen 2022 gemeente Waadhoeke in relatie tot landelijke kwaliteitsbeoordeling							
Kwaliteits-beoordeling	% oppervlak van wegennet met:	Streefniveau CROW	Gemeente Waadhoeke totaal areaal				
			2018	2020	**2021**	**2022**	verschil 2021-2022
Voldoende	planjaar >5	77-87 %	96,5%	93,1%	**87,1%**	**84,8%**	-2,2%
Matig	planjaar 3 – 5	9-14 %	1,6%	4,3%	**6,5%**	**4,8%**	-1,7%
Onvoldoende	planjaar 1 – 2	4-9 %	0,9%	0,7%	**1,6%**	**1,4%**	-0,2%
Achterstallig	planjaar 0	0%	1,0%	1,9%	**4,9%**	**8,9%**	4,1%

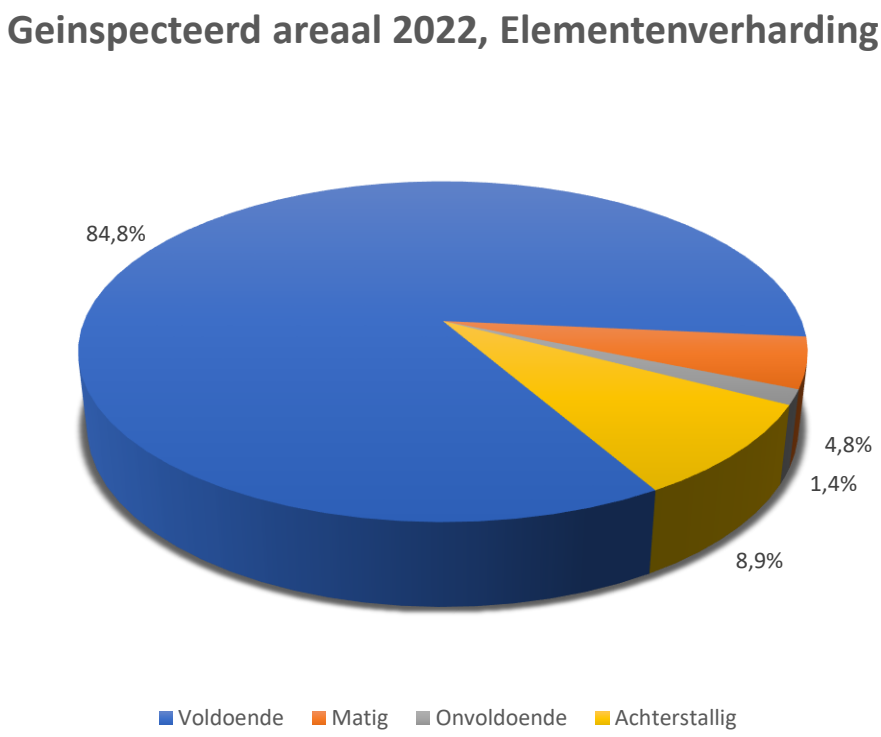

Cementbetonverhardingen:

In de onderstaande tabel 4 wordt de algemene kwaliteit van de cementbetonverhardingen in Waadhoeke weergegeven (met dezelfde kwaliteitstoets als bovenstaand).

Tabel 4 – kwaliteitsbeoordeling cementbetonverhardingen 2022 gemeente Waadhoeke in relatie tot landelijke kwaliteitsbeoordeling							
Kwaliteits-beoordeling	% oppervlak van wegennet met:	Streefniveau CROW	Gemeente Waadhoeke				
			totaal areaal				
			2018	2020	**2021**	**2022**	verschil 2021-2022
Voldoende	planjaar >5	77-87 %	99,6%	98,2%	**95,5%**	**97,4%**	1,8%
Matig	planjaar 3 – 5	9-14 %	0,1%	0,1%	**0,1%**	**0,1%**	0,0%
Onvoldoende	planjaar 1 – 2	4-9 %	0,0%	0,2%	**0,1%**	**0,3%**	0,2%
Achterstallig	planjaar 0	0%	0,3%	1,5%	**4,3%**	**2,2%**	-2,1%

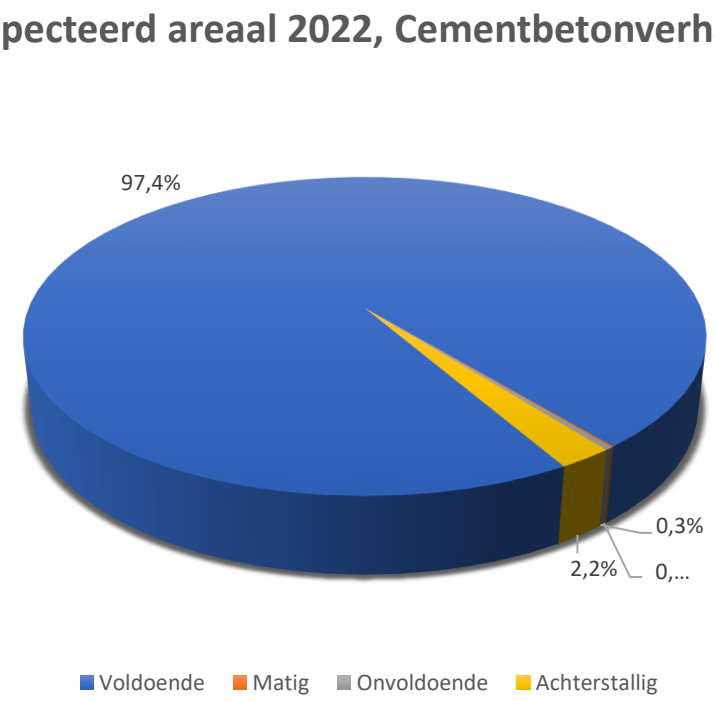

Wanneer de percentages voor de kwaliteitsbeoordelingen ‘onvoldoende’ en ‘matig’ worden vergeleken per verhardingssoort dan is de conclusie:

Asfaltverhardingen:

Onvoldoende en matig is in 2022 totaal 18 % volgens tabel 2. Het landelijk streefniveau is max. 23%, volgens tabel 2. Het percentage achterstallig onderhoud is 3,6 %. De kwaliteit van de asfaltverhardingen valt (uitgezonderd het achterstallig onderhoud) binnen het landelijke streefniveau. Echter, bij een goed en evenwichtig onderhouden wegennet is er geen sprake van achterstallig onderhoud (kwaliteitsbeoordeling ”zeer slecht”).

Elementenverhardingen:
Onvoldoende en matig is in 2022 totaal 6,2%, volgens tabel 3. Het landelijk streefniveau is max. 23%, volgens tabel 3.
De kwaliteit van de elementenverhardingen in de gemeente Waadhoeke valt ruim binnen het landelijke streefniveau uitgezonderd het achterstallig onderhoud van 8,9 %. Achterstallig onderhoud is onderhoud wat al uitgevoerd had moeten zijn.

Ook hier geldt dat er bij een goed en evenwichtig onderhouden wegennet geen sprake is van achterstallig onderhoud (kwaliteitsbeoordeling ”zeer slecht”). Daarnaast kan een reden zijn dat er nog gewacht wordt op het uitvoeren van grotere projecten waarbij riolering vervangen wordt.

Cementbetonverhardingen:
Onvoldoende en matig is in 2022 totaal 0,4%, volgens tabel 4. Het landelijk streefniveau is max. 23%, volgens tabel 4.
De kwaliteit van de betonverhardingen valt ruim binnen het landelijke streefniveau. Het achterstallig onderhoud is 2,2%.
Ook hier geldt dat er bij een goed en evenwichtig onderhouden wegennet geen sprake is van achterstallig onderhoud (kwaliteitsbeoordeling ‘zeer slecht’).

Met betrekking tot kwaliteit houdt de CROW systematiek rekening met de functie van de weg; is het een hoofdweg, een fietspad, woonerf, industrieweg of anders. Voor de verschillende soorten wegen worden daarbij passende kwaliteitsnormen gehanteerd. Bijv. een industrieweg is anders belast dan een woonstraat. Bij een industrieweg zal er eerder onderhoud gepland worden.

Elementenverhardingen:

De wegen worden sober en doelmatig onderhouden. Er is sprake 8,9 % achterstallig onderhoud. Op dit moment wordt het profiel van de weg en de kant van de weg niet meegenomen in de beoordeling van de kwaliteit van de wegen. Van een aantal wegen is het dwarsprofiel slecht (geen voldoende ronding meer, de weg ligt er plat bij) maar voldoen daarentegen wel aan de dwarsonvlakheid en oneffenheden volgens de huidige CROW norm. Bij regenval kan dan sprake zijn van wateroverlast. Het water wil niet afstromen naar de kolk of berm. Bijkomend nadeel is dat er ‘s winters kans is op bevriezing.

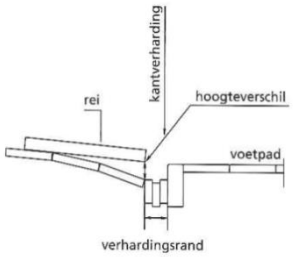

Bepaling ernst dwarsonvlakheid bij afhangende randen

De rei volgt het profiel van het wegvakonderdeel.

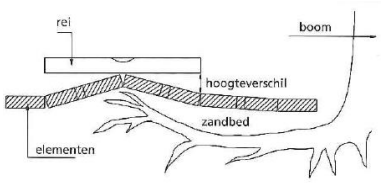

Bepaling ernst oneffenheden als gevolg van boomwortelgroei

De rei wordt als waterpas gebruikt.

Dwarsonvlakheid

Oneffenheden

Dwarsonvlakheid is een verticale vervorming van het dwarsprofiel van de verharding. Een vervorming met een lengte van minimaal 5 meter wordt genoteerd.

Oneffenheden zijn plaatselijk voorkomende, verticale vervormingen van de verharding met een oppervlakte minder dan $5m^2$. De vervormingen treden zowel in lengte- als in dwarsrichting op.

2. Wat willen we bereiken?

2.1 Kwaliteitsniveaus

Grofweg zijn er voor de kapitaalgoederen wegen een tweetal mogelijke beheer varianten. Een variant welke een basis kwaliteitsniveau garandeert ter voorkoming van kapitaalvernietiging (CROW Basis) en een variant welke dit niet garandeert.

2.1.1 Variant conform CROW basis

Deze variant houdt in dat het beschikbare budget afdoende is om te voorzien in het onderhoud en de vervangingen die nodig zijn om het kapitaal goed in een goede conditie te houden. Deze conditie moet dermate goed zijn dat de waarde van het kapitaal niet vermindert en dat aan de basisvereisten op het gebied van veiligheid voldaan kan worden.

2.2 Gemaakte keuze

In de beheerplannen wordt onderscheid gemaakt tussen:

1. Klein onderhoud
2. Groot onderhoud en vervangingen

2.2.1 Klein onderhoud

Dit moet worden uitgevoerd indien de schade ernstig is, maar op een zeer gering oppervlak voorkomt.

2.2.2 Groot onderhoud

Herstel van schade aan de deklagen en tussenlagen over een groter oppervlak.

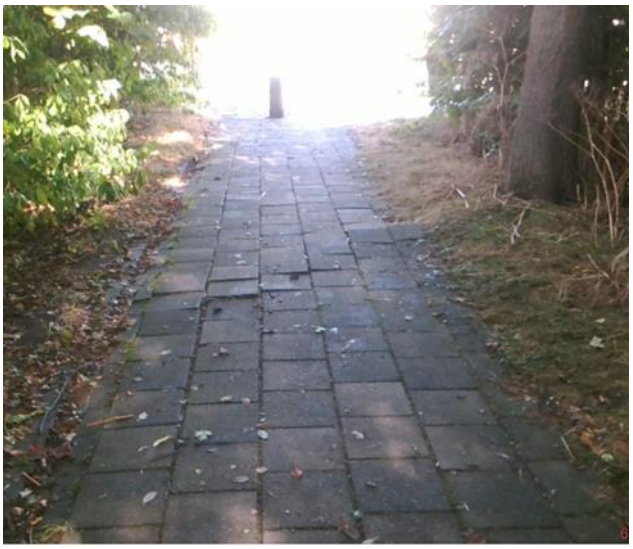

3. Wat gaan we daarvoor doen?

3.1 Algemeen

Jaarlijks worden inspecties uitgevoerd, waarna daadwerkelijk de onderhoudsmaatregel wordt bepaald. Afhankelijk van de staat van onderhoud op dat moment kunnen maatregelen naar voren worden gehaald of uitgesteld worden. De onderverdeling in aard en intensiteit van maatregelen wordt hieronder weergegeven.

3.2 Wegen

Bij klein onderhoud gaat het om dagelijkse reparaties die noodzakelijk zijn om de weg in een goed werkende en veilige staat te houden. Het onderhoud wordt uitgevoerd op een klein gedeelte van de weg. Klein onderhoud wordt uitgevoerd naar aanleiding van signalen:

- Op basis van klein onderhoudsmeldingen vanuit de weginspectie (jaarlijks);
- Op basis van meldingen vanuit de inwoner/gebruikers;
- Op basis van meldingen naar aanleiding van ongevallen/calamiteiten;
- Op basis van meldingen van eigen medewerkers/wijkbeheer.

Asfaltverhardingen:

Klein onderhoud:
Gaten vullen met koudasfalt.
Scheuren afdichten.
Onderhoud van de bermen (diepe sporen en gaten dichtmaken langs de wegkanten).

Groot onderhoud:

Bakfrezen, slijtlagen aanbrengen (conserveren verharding/constructie). Aanbrengen nieuwe versterkende deklagen. Aanbrengen bermverhardingen. Vervangen volledige asfaltconstructie.

Vervangen/Rehabilitatie:
Bepaalde wegen zijn dermate versleten dat ze geheel dienen te worden teruggebracht tot nieuwstaat. Het uitvoeren van (groot) onderhoud is niet langer rendabel.
Bij wegen waarbij ook de fundering dient te worden vervangen wordt gekozen voor een totale vervanging., zg. rehabilitatie of ook wel reconstructie genoemd.
Terugbrengen naar nieuwstaat is ook mogelijk door toepassen van een zware versterkingsmaatregel. Hierbij blijft de fundering en mogelijk ook onderlagen van de asfaltverharding zitten. Voorwaarde is wel dat de bestaande fundering voldoende draagkracht heeft en de onderlagen nog voldoende samenhang hebben. Op de onderlagen wordt, gecombineerd met het toepassen van asfaltwapening, een nieuwe constructie opgebouwd.

Boomwortelschade in asfalt. Tijdelijk hersteld met bestrating

Boomwortelopdruk in asfalt. Voorbeeld van klein onderhoud.

Scheurvorming in asfalt. Voorbeeld van groot onderhoud.

Betonverhardingen:

Klein onderhoud.

Scheuren afdichten.

Groot onderhoud:

Vervangen van betonconstructie.

Elementenverhardingen:

Klein onderhoud:

Losse tegels, boomwortels, oneffenheden, schade als gevolg van kabel- en leidingsleuven.

Grotendeels uitgevoerd door Empatec, diverse aannemers en soms ook wijkbeheer. Wijkbeheer ziet zelf ook zaken en lost die op. Over de afgelopen 5 jaar waren er jaarlijks gemiddeld 583 meldingen vanuit de weginspectie en nog eens ca. 500 meldingen van burgers over wegen en bestrating.

Tabel 5 Klein onderhoud 2018-2022 na inspectie sept. 2022.

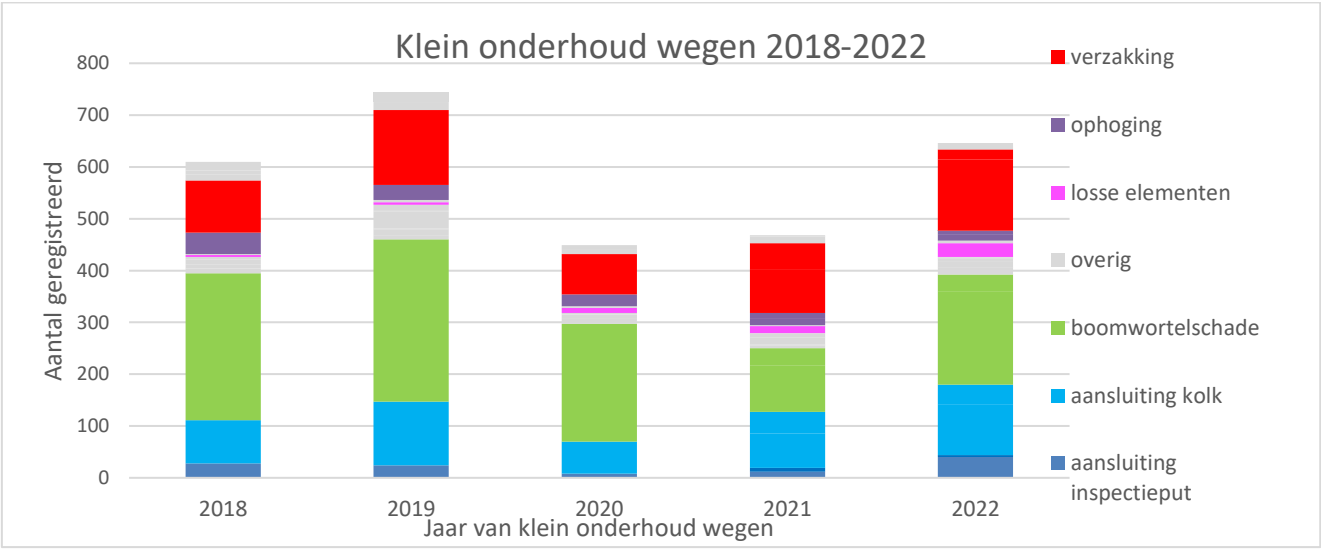

Groot onderhoud

30%, 50%, 100% van het oppervlak van het betreffende wegvak herstraten.

Schade door droogte:
Door de droge zomer van het afgelopen jaar (2022) is er bij de inspectie van 2022 aanmerkelijk meer schade aan de wegen geconstateerd. Bij een aantal asfaltwegen zijn er door de gehele constructie heen scheuren geconstateerd door vervormingen in de ondergrond. Bij de elementenverharding, met name bij de trottoirs, is veel boomwortelschades geconstateerd, verzakte tegels, en verzakte aansluitingen bij putten/kolken etc. Normaliter gaat het jaarlijks om ca. 450 locaties, bij de inspectie van 2022 zijn er meer dan 600 locaties geconstateerd. De kosten voor herstel worden geraamd op 2400 manuren x € 50,- = € 120.000,- .

Halfverhardingen:
Aanvullen halfverharding. Dit zijn schelpenpaden, wegen van puinverharding en gebroken asfalt. Plaatselijk aanvullen van materiaal. In de gemeente is er een totaal aan areaal van 125 km schelpenpaden. Jaarlijks wordt er ca 25 km onderhoud uitgevoerd door Empatec en twee regionale aannemers.

In de komende planperiode wordt onderzocht of een alternatief is voor schelpenpaden die minder onderhoudsgevoelig zijn. Onderhoud is deels afhankelijk van het gebruik. Wordt een pad minder vaak gebruikt dan groeit dit dicht.

Schelpen.
Schoonmaken en aanvullen schelpen 10 euro /m² Levensduur 5 jaar.

Koersmix (alternatief schelpen):
Koersmix all-in incl. opnemen berm afwerken
Kosten bedragen 15-25 euro/m². De levensduur is 15 jaar

Als alle schelpenpaden omgevormd worden dan worden de kosten geraamd op:
(125.000 m1 x 1,4 m1)*25 euro/m² = € 4.375.000,-

3.3 Afstemming met andere werkzaamheden

Afstemming met kabel- en leidingwerkzaamheden:
Op veel locaties worden de komende jaren glasvezelkabels aangelegd. Normaal wordt er van uitgegaan dat een wegvak in theorie eens in de 15-20 jaar onderhoud noodzakelijk heeft. Een wegvak met een sleuf van kabels en leidingen waar we als gemeente degeneratievergoeding voor ontvangen, zal dus eerder onderhoud nodig hebben. We gaan uit van sober, doelmatig en veilig. De bestrating wordt dan plaatselijk hersteld.

Afstemming (riool)werkzaamheden:
De kwaliteit van de verharding gaat achteruit. Een van de oorzaken is de droge zomers van de afgelopen jaren. Daarnaast staan er ca. 250 projecten in de gemeente gepland om nog uit te voeren. Onderhoud aan wegen is/wordt op deze locaties uitgesteld. Dit heeft effect op de kwaliteit van de wegen. Zo wordt onderhoud aan de wegen alleen uitgevoerd als de onderliggende riolering nog aan de eisen voldoet en de komende 15 jaar vervanging niet aan de orde is.

3.4 Duurzaamheid

Ook in de asfaltbranche speelt duurzaamheid een grote rol. Zo neemt het aandeel gerecycled asfalt steeds meer toe in asfaltmengsels, het zg. circulair werken. Niet-teerhoudend asfalt wordt afgevoerd naar de asfaltinstallatie en vermengd met nieuw asfalt tot 90%. Daarnaast vinden er vanuit Asfalt-Impuls CROW ontwikkelingen plaats om de duurzaamheidsaspecten van asfalt (Milieukosten indicator MKI en CO2 reductiewaardes) voor de innovaties aan te tonen.

Duurzaamheid heeft ook te maken met de manier van werken. Herhaaldelijk onderhoud plegen aan asfaltwegen die ’op en versleten ’zijn, is niet duurzaam. Beter is om een reconstructie toe te passen waarbij er de eerste 20 jaar geen onderhoud nodig is. Plaatselijke reparaties omdat de randen van asfaltwegen afbrokkelen door het (landbouw)verkeer kan worden voorkomen door bermverharding (beton of grasbetonstenen) aan te brengen.
Een voorwaarde hiervoor, is dat de juiste financiële middelen beschikbaar zijn.

4. Wat mag dat kosten?

De hierna opgenomen en kosten en budgetten zijn excl. verzekeringen, kapitaallasten en overhead zoals eigen uren. De kosten zijn gebaseerd op prijspeil 2023.

4.1 Regulier onderhoud

Benodigd budget beheerplan wegen 2023-2026 onderhoud asfalt, elementen verhardingen en jaarlijks (klein) onderhoud.

Meerjarenplanning Asfalt, elementenverharding en jaarlijks klein onderhoud:	2023	2024	2025	2026	Totaal 2023-2026	Gemiddeld per jaar
Versterkende deklagen:						
Langhuisterweg: van Alddyk Bitgum-N393 St. Annaparochie	€ 522.720				€ 522.720	
Tzum: Slotwei/Tritzum: van huisnr. 1- eind		€ 353.936			€ 353.936	
Franeker: Kiesterzijl: van brug-spoorwegovergang		€ 195.938			€ 195.938	
Berltsum: Industrieterrein, De Seize, It Koartlan, De Ofslach			€ 242.605		€ 242.605	
Oudebildtzijl: Monnikebildtdijk			€ 215.625		€ 215.625	
Fietspad Ljouwerterdyk Marsum: van beb. kom grens-gem. Leeuwarden			€ 62.340		€ 62.340	
De Vlearren bij Lollumerweg 3				€ 330.000	€ 330.000	
Reparaties, scheuren, bakfreeswerk, slijtlagen, bermonderhoud	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000	€ 700.000	€ 2.800.000	
Subtotaal versterkende deklagen asfaltwegen (C)	**€ 1.222.720**	**€ 1.249.874**	**€ 1.220.570**	**€ 1.030.000**	**€ 4.723.164**	**€ 1.180.791**
Bermverharding:						
Nieuwbuursterweg Tzum, breedte 0,40 m		€ 180.000			€ 180.000	
Subtotaal bermverharding (D)	**€ -**	**€ 180.000**	**€ -**	**€ -**	**€ 180.000**	**€ 45.000**
Elementenverharding:						
1383 wegvakken	€ 2.937.661				€ 2.937.661	
541 wegvakken		€ 588.016			€ 588.016	
795 wegvakken			€ 1.654.570		€ 1.654.570	
?? Wegvakken nog niet bekend via GBI				€ -	€ -	
Ivm aanleg glasvezelkabels	€ 300.000-	€ 300.000-			€ 600.000-	
Subtotaal elementenverharding (E)	**€ 2.637.661**	**€ 288.016**	**€ 1.654.570**	**€ -**	**€ 4.580.247**	**€ 1.145.062**
Schelpenpaden						
Halfverhardingen	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 400.000	
Subtotaal schelpenpaden (F)	**€ 100.000**	**€ 100.000**	**€ 100.000**	**€ 100.000**	**€ 400.000**	**€ 100.000**
Jaarlijks klein onderhoud						
Jaarlijks klein onderhoud (G)	€ 85.272	€ 85.272	€ 85.272	€ 85.272	€ 341.088	
	€ 85.272	**€ 85.272**	**€ 85.272**	**€ 85.272**	**€ 341.088**	**€ 85.272**
TOTALEN	**€ 4.045.653**	**€ 1.903.162**	**€ 3.060.412**	**€ 1.215.272**	**€ 10.224.499**	**€ 2.556.125**

Voor regulier onderhoud asfalt, elementenverharding, half verharding en klein onderhoud is in de planperiode € 10.224.499 nodig. Na neerwaartse bijstelling van de kostenstijging met € 385.808 is er € 9.838.691 nodig.
Er is € 9.615.116 aan budget beschikbaar waarbij de bijdrage van Delta vanaf 2025 gedurende 5 jaar ingezet zal worden evenredig aan de kosten die in diezelfde periode gemaakt worden.
Er resteert dus een tekort van € 223.575 over de gehele planperiode.

	2023	2024	2025	2026	totaal	gemiddeld
Benodigd	4.045.653	1.903.162	3.060.412	1.215.272	10.224.499	2.556.125
- Bijstellen kostenstijging	-152.657	-71.813	-115.481	-45.857	-385.808	-96.452
Benodigd na bijstellen	3.892.996	1.831.349	2.944.931	1.169.415	9.838.691	2.459.673
Beschikbaar						
- Exploitatiebudget	2.303.779	2.303.779	2.303.779	2.303.779	9.215.116	2.303.779
- Bijdrage derden (Delta)			200.000	200.000	400.000	100.000
Tekort / over	- 1.589.217	472.430	-441.152	1.334.364	-223.575	-55.894

4.2 Groot onderhoud

Meerjarenplanning groot onderhoud en reconstructies asfaltwegen:	2023	2024	2025	2026	Totaal 2023-2026	Gemiddeld per jaar
Vervangen asfaltwegen:						
-	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -	€ -
Totaal vervangen / reconstructies asfaltwegen	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**	**€ -**
Groot onderhoud asfaltwegen:					€ -	
					€ -	
Franeker-Harlingerweg: van rotonde- verkeersremmer Filosofenpad	€ 319.200				€ 319.200	
Berltsum: Luinsterweg: van Wiersterdyk Berltsum-N383:	€ 363.957				€ 363.957	
Sanwei/Liuwesingel: van Gernierswei-portaal N383		€ 797.830			€ 797.830	
Stjelpdyk Winsum: van Plattedyk-brug		€ 430.496			€ 430.496	
Ingelumerdyk: van Bitgumerdyk Menaam- haakse bocht bij provinciale weg		€ 617.120			€ 617.120	
Menaam: De Mieden: van Ryksstrjitwei-Aldlan.			€ 371.448		€ 371.448	
Getswerderdyk/Slachte/Frjentsjerterdyk Sexbierum, bijdrage gemeente aan Waddenglas			€ -		€ -	
De Wiske Achlum			€ 577.800		€ 577.800	
Kubaarder Slachte Tzum			€ 958.200		€ 958.200	
Winsum: Weakens: van brug-1.200 m1 verder:				€ 541.200	€ 541.200	
Beintenwei Minnertsga: van Tjessingawei-W. Binnemaleane				€ 462.000	€ 462.000	
Subttotaal groot onderhoud asfaltwegen (B)	**€ 683.157**	**€ 1.845.446**	**€ 1.907.448**	**€ 1.003.200**	**€ 5.439.251**	**€ 1.359.813**

Voor groot onderhoud asfalt is in de planperiode € 5.439.251 nodig.

Om de kosten voor groot onderhoud over een aantal te egaliseren is er een voorziening gevormd. De voorziening voor groot onderhoud wegen is € 865.825 per 01-01-2023 (concept jaarrekening 2022). Er staat voor een bedrag van € 189.996 aan onderhanden werk zodat er nog € 675.829 besteedbaar is.

Er wordt jaarlijks € 533.845 toegevoegd aan de voorziening; in de planperiode € € 2.135.380.

	2023	2024	2025	2026	totaal	gemiddeld
Benodigd	683.157	1.845.446	1.907.448	1.003.200	5.439.251	1.359.813
Beschikbaar						
- Voorziening per 01-01-2023	675.829				675.829	168.957
- Jaarlijkse dotatie	533.845	533.845	533.845	533.845	2.135.380	533.845
Tekort / over	526.520	-1.311.601	-1.373.603	-469.355	-2.628.042	-657.007

Voor groot onderhoud is in de planperiode een tekort van € 2.628.042.

4.3 Resumerend voor de planperiode 2023-2026

- Voor het regulier onderhoud van wegen is een jaarlijks tekort van € 55.894.
- Voor groot onderhoud en reconstructie asfalt is in de planperiode 2023-2026 een tekort van € 2.628.042.

Voorstel om de tekorten te dekken:

- Voor het beheerplan Wegen het reguliere onderhoudsbudget structureel te verhogen met € 55.894 en de voorziening groot onderhoud incidenteel te verhogen met € 2.628.042.
- De verhoging met € 55.894 ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling) te brengen en de incidentele dotatie van € 2.628.042 ten laste van de algemene reserve.

5. Bijlagen

5.1 Lijst met tabellen

Tabel	Naam tabel
Tabel 1	Kwaliteitsbeoordelingen wegennet
Tabel 2	Kwaliteitsbeoordeling asfaltverhardingen 2022 gemeente Waadhoeke in relatie tot landelijke kwaliteitsbeoordeling
Tabel 3	Kwaliteitsbeoordeling elementenverhardingen 2022 gemeente Waadhoeke in relatie tot landelijke kwaliteitsbeoordeling
Tabel 4	Kwaliteitsbeoordeling cementbetonverhardingen 2022 gemeente Waadhoeke in relatie tot landelijke kwaliteitsbeoordeling
Tabel 5	Klein onderhoud 2018-2022 na inspectie sept. 2022
Tabel 6	Benodigd budget beheerplan wegen 2023-2026

NR.: D2023-02-039190

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7 maart 2023;

B E S L U I T:

1. Beheerplan ‘Wegen’:
   1.1. Voor het beheerplan ‘Wegen’ het huidige reguliere onderhoudsbudget en de dotatie aan de voorziening structureel te verhogen met € 55.894 en het incidenteel verhogen van de voorziening groot onderhoud met € 2.628.042.
   1.2. De verhoging met € 55.894 te dekken door € 55.894 ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling) te brengen en € 2.628.042 ten laste van de algemene reserve.
   1.3. Het beheerplan ‘Wegen’ 2023-2026 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 maart 2023,

M.C.M. Waanders, voorzitter

R.M. Koster, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

Gemeente Waadhoeke

Beheerplan Openbaar Groen 2023-2026

van natuur en mens

Maart 2023

Auteur: Tiena Vriesema-Betten
Afdeling Beheer Openbare Ruimte

adres
Harlingerweg 18
8801 PA Franeker

postadres
Postbus 58
8800 AB Franeker

online
www.waadhoeke.nl
info@waadhoeke.nl

telefoon
0517 380 380

Inhoudsopgave

Inleiding 4

Deel 1: Achtergronden en wettelijk kader 6

1.Achtergrond en wettelijk kader 7

2. Gebiedsbeschrijving 13

3. Beheer en successie 15

Deel 2: Gras 18

1. Grastypen 19

2. Uitgangspunten beheer 19

3. Beheermaatregelen 21

4. Areaal 23

Deel 3: Cultuurlijke beplanting 24

1. Beplantingstypen 25

2. Uitgangspunten 25

3. Beheer 26

4. Areaal 28

Deel 4: Natuurlijke beplanting 30

1. Beplantingstypen 31

2. Uitgangspunten 31

3. Beheer 33

4. Areaal 40

Deel 5: Bomen 46

1. Beplantingstypen 47

2. Uitgangspunten 47

3. Beheer 49

4. Areaal 58

Deel 6: Monitoring, schouw en lidmaatschappen 61

Deel 7: Financiën 62

Deel 8: Bijlagen 66
Bijlage 1: Verklarende woordenlijst 67
Bijlage 2: Samenvatting wettelijk kader en achtergronden 69
Bijlage 3: Beelden grastypen 74
Bijlage 4: Varianten onderhoudsniveau's 75
Bijlage 5: Natuurlijke beplanting overzicht 80
Bijlage 6: Lijst bosjes prioritering 2 en 3 81
Bijlage 7: Namenlijst bomen 87

Inleiding

Voor u ligt het geactualiseerde Beheerplan Openbaar Groen 2023-2027. Dit beheerplan vloeit voor uit het Biodiversiteit Actieplan uit 2020 (BAP). In het eerste Beheerplan Groen 2019-2022 was het onderhoud van cultuurlijke beplanting opgenomen. In het Beheerplan Openbaar Groen 2023-2027 is naast cultuurlijke beplanting ook het beheer van gras, bomen en natuurlijke beplanting (houtopstanden) opgenomen.
Met dit beheerplan wordt de basis gegeven voor het onderhoud van openbaar groen in gemeente Waadhoeke en richt zich (waar mogelijk) op de ecologische visie uit het Biodiversiteit Actieplan.
In dit beheerplan staan de mogelijk te nemen beheermaatregelen beschreven. Daarbij is per onderdeel het huidige areaal opgenomen. Duurzaamheid maakt integraal deel uit van dit beheerplan.

Terugblik Beheerplan Groen 2019-2022
Het Beheerplan Groen 2019-2022 is vastgesteld op 13 juni 2019. Dit beheerplan gaf kaders voor het beheer en onderhoud. Binnen de looptijd van dit beheerplan (2019-2022) is gewerkt aan het uitvoeren van het onderhoud op B-niveau (basis, CROW). Daarnaast is gewerkt aan het introduceren, opzetten en uitvoeren van ecologisch groenbeheer. Er is en wordt doorlopend gewerkt aan het in beeld brengen van het gemeentelijk areaal.

Afbakening
Dit beheerplan gaat in op het beheer van:

- Gras: gazon, gazon met bollen, berm, kruidenrijk gras, riet, ruigte en uitmaaien watergangen.
- Cultuurlijke beplanting: hagen, heesters, rozen, vaste planten.
- Bomen: solitaire bomen, rijbeplanting en groepen van bomen zonder onderbeplanting.
- Natuurlijke beplanting/houtopstanden: bomenrijen met onderbeplanting en/of een groep van boomvormers met onderbeplanting.

Een verklarende woordenlijst is opgenomen in bijlage 1.

Ecologische visie
Op 11 juni 2020 is het Biodiversiteit Actieplan (met enkele wijzigingen) vastgesteld. Dit plan borgt de structurele aandacht voor biodiversiteit. Ook is hierin de ecologische visie opgenomen:

Waadhoeke wil dat de huidige ecologische waarden in stand worden gehouden
en -daar waar het kansrijk is- worden hersteld en versterkt.
Waadhoeke streeft naar een eigen ecologische hoofdstructuur
waarin belangrijke hotspots met elkaar worden verbonden door natuurlijke corridors.

Afwegingskader
Openbaar groen maakt deel uit van een ecologische (hoofd)structuur, daarom is het belangrijkste uitgangspunt dat ecologische principes leidend zijn voor beheer. Binnen ecologisch beheer staat de flora en fauna centraal. Een te nemen beheermaatregel moet daarom afgestemd zijn op de aanwezig flora en fauna. Voor het uitvoeren van een beheermaatregel zou een schouw en (verkennend) ecologisch onderzoek uitgevoerd moeten worden
Op dit moment is er echter geen integraal overzicht en afwegingskader beschikbaar die is toegespitst op de gemeente Waadhoeke. Er zal een afwegingskader worden opgesteld. De resultaten daarvan kunnen, wanneer deze beschikbaar zijn, direct worden ingezet en het beheer kan daarop worden afgestemd. Op deze manier kan transparant de keuze voor de beheermaatregel worden genomen en wordt de in te zetten beheermaatregel afgestemd op de locatie. Voor nu geldt dat het afwegingskader met name op technische (on)mogelijkheden is gebaseerd.

Beheer
De gemeente Waadhoeke beheert:

Wat	**Hoeveel** *(bij benadering)*
Gras	69840 are
Cultuurlijke beplanting	2338 are
Natuurlijke beplanting	10208 are, waaronder 42 bosjes
Bomen	33.000 stuks
Sloten	570,2 km hekkelen en 4623,4 are maaiboot (inclusief OSW)
Exoten / overlastsoorten	Op basis van de feitelijke situatie

Bovenstaand overzicht van de arealen binnen gemeente Waadhoeke. Hiervoor wordt gerekend met de nu bekende gegeven vanuit GBI. Het is bekend dat deze niet 100% kloppen. Echter de (financiële) inspanningen om dit 100% kloppend te krijgen in relatie tot het verkrijgen van betere (financiële) cijfers is niet reëel. Gekozen wordt om geleidelijk naar 100% te blijven streven.

Het onderhoud van al het openbaar groen wordt over het algemeen door de gemeentelijke buitendienst uitgevoerd. Het maaien van gras buiten de kernen, het uitmaaien van watergangen, het onderhoud aan de natuurlijke beplanting, specialistisch onderhoud van de bomen en exotenbestrijding wordt over het algemeen door aannemers uitgevoerd. In een aantal dorpen zijn initiatieven waarbij bijvoorbeeld inwoners het onderhoud uitvoeren aan plantvakken, bloembakken en gras.

Dit beheerplan is opgesteld om het beheer planmatig uit te kunnen voeren.
Het voordeel van planmatig werken is:

- voldoen aan wet- en regelgeving
- informeren inwoners
- inspelen op ontwikkelingen
- voorkomen achterstallig onderhoud
- integraal werken
- efficiënt werken
- inzichtelijk maken van kosten.

Leeswijzer
Deel 1 gaat in op de achtergronden en wettelijk kader.
Deel 2 gaat in op het beheer van gras.
Deel 3 gaat in op het beheer van cultuurlijke beplanting.
Deel 4 gaat in op het beheer van natuurlijke beplanting.
Deel 5 gaat in op het beheer van bomen.
Deel 6 gaat in op monitoring, schouw en lidmaatschappen.
Deel 7 gaat in op de financiële gevolgen van de delen 2, 3, 4, 5 en 6 van dit beheerplan.
Deel 8 zijn de bijlagen weergegeven zoals genoemd in dit beheerplan.

Deel 1: Achtergronden en wettelijk kader

Deel 1 gaat in op de achtergronden en wettelijk kader waarbinnen dit beheerplan is opgesteld.
Ook wordt een beknopte beschrijving gegeven van het landschap in Waadhoeke.
Daarna wordt ingegaan op successie.

1. Achtergrond en wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van relevante achtergrondinformatie en de relevante wettelijke kaders. Daarnaast wordt ingegaan op invasieve exoten en ziekten en plagen.

1.1 Achtergrond

Er is al jaren veel aandacht voor het klimaat en de biodiversiteit. Vanuit die aandacht is een Europees Klimaatakkoord en een Europese Biodiversiteitsstrategie vastgesteld. In 2019 is het Nederlands Klimaatakkoord aangenomen. Een jaar eerder, in 2018, is het Nederlandse Deltaplan Biodiversiteit gepresenteerd.
De plannen vanuit Europa en Nederland zijn vertaald in het Herstelplan Biodiversiteit Friesland.
Op 11 juni 2020 heeft de gemeenteraad het Biodiversiteit Actieplan Waadhoeke vastgesteld.
Daarnaast zijn er beleidsstukken die raakvlakken hebben met het beheer van de openbare ruimte.

Hieronder staat een overzicht van relevant beleid / achtergronden die van invloed zijn op dit beheerplan. Een samenvatting is te vinden in bijlage 2.

Europa	**Nederland**	**Fryslân**	**Waadhoeke**
Klimaatakkoord Parijs 2015	Nederlands Klimaatakkoord 2019	Herstelplan biodiversiteit	Biodiversiteit Actieplan 2020
Europese Biodiversiteitsstrategie 20 mei 2020	Deltaplan Biodiversiteit 2018	Friese bossenstrategie	Duurzaamheidsagenda
Sustainable Development Goals 2015	Bossenstrategie 2020	Grutsk op ‘e Romte (2014)	Landschapsbiografie ‘Het verhaal van Waadhoeke, 3000 jaar leven met het water’
Europese exotenverordening 2014	Natura2000	Omgevingsvisie De Romte Diele	Bodemvisie Waadhoeke
	Natuurnetwerk Nederland		Inventarisatie waardevolle landschapselementen (wordt uitgevoerd. Indien dit gevolgen heeft voor het Beheerplan Openbaar Groen, volgen aanpassingen)
	Gedragscode soortenbescherming Stadswerk		

1.2 Wetgeving

Naast beleid is wetgeving van toepassing op het beheer van het openbaar groen.

Wettelijk kader	Omschrijving
Wet natuurbescherming (2017)	In hoofdstuk 3 zijn regels opgenomen die betrekking hebben op de bescherming van de flora en fauna. In hoofdstuk 4 zijn regels opgenomen over het bewaren van houtopstanden. Deze regels gelden voor houtopstanden die op basis van artikel 4.1 lid a van de Wet natuurbescherming buiten de bebouwde kom Wet natuurbescherming liggen. Waar de grens van de bebouwde kom ligt, wordt op basis van artikel 4.1 lid a bepaald door de gemeenteraad.
Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017	De uitvoering van de Wet natuurbescherming is bij de provincies belegd. Daarnaast heeft de provincie de rol van toezichthouder en handhaver. Voor dit laatste is de FUMO uitvoerend.
Grenzen bebouwde kom Wet natuurbescherming Waadhoeke (2021)	Op 23 december 2021 heeft de gemeenteraad de grenzen bebouwde kom Wet natuurbescherming vastgesteld.
Europese exotenverordening 2014	Internationale afspraken moeten de invasie van exoten bestrijden. In landen van de Europese Unie (EU) geldt de Europese exotenverordening waarop planten en dieren staan die schade toebrengen aan de natuur. Onderdeel van de Europese exotenverordening is de Unielijst van invasieve exoten.
Burgerlijk Wetboek (BW), zorgplicht bomen	In artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek (BW) is de onrechtmatige daad omschreven. Het gaat om een handelen of een nalaten waarmee iemand een ander schade toebrengt. Een eigenaar van een boom kan aansprakelijkheid voorkomen wanneer hij kan bewijzen dat hij aan zijn zorgplicht heeft voldaan. Deze zorgplicht kan worden uitgevoerd door middel van de boomveiligheidscontroles (VTA). De algemene zorgplicht stelt dat er sprake moet zijn van regulier en regelmatig onderhoud en uitwendige controle op gebreken aan de boom (de zogenaamde boomveiligheidscontrole).
Waterwet	De Waterwet regelt het beheer van watersystemen. De wet is gericht op het voorkomen dan wel beperken van overstromingen, wateroverlast, waterschaarste en de bescherming en verbetering van kwaliteit van de watersystemen.
Keur Wetterskip Fryslân 2013	De keur van Wetterskip Fryslân is een verordening die gericht is op het beheer van de infrastructuur en bevat om die reden geboden en verboden om bepaalde activiteiten uit te voeren.

1.3 Ziekten en plagen

Binnen het openbaar groen kan het beheer te maken krijgen met ziekten of plagen. Er is budget voor het bestrijden van ziekten en plagen.
Hieronder volgt een omschrijving van de meest voorkomende ziekten en plagen.

Ziekten	
Iepziekte	De Iepziekte wordt veroorzaakt door een schimmel. Deze schimmel kan zich via wortelcontact en via de Iepenspintkever verspreiden. In de 20e eeuw zijn veel Iepen doodgegaan door de Iepziekte. Echter, sinds 2009 ligt de ziektedruk rond de 1%.
Essentaksterfte	Essentaksterfte wordt veroorzaakt door een schimmel. De Essentaksterfte heeft zich de afgelopen jaren sterk weten uit te breiden. Naar verwachting zal 85-90% van de aangetaste Essen doodgaan. Vanwege de Essentaksterfte wordt terughoudend omgegaan met het aanplanten van Es.
Bastwoekering bij es	Bastwoekering bij essen wordt veroorzaakt door een bacterie, waarbij de vitaliteit van de boom sterk kan verminderen.
Kastanjebloedingsziekte	Kastanjebloedingsziekte wordt veroorzaakt door een bacterie. Deze ziekte komt uitsluitend voor bij Aesculus hippocastanum (Paardenkastanje).
Plagen	
Eikenprocessierups	De eikenprocessierups (Thaumethopea processionea) is de rups van een nachtvlinder. In de maanden mei, juni en juli zijn op veel eikenbomen in vrijwel heel Nederland behaarde rupsen te vinden. De rupsen gaan ‘s nachts groepsgewijs - in processie - op zoek naar voedsel (eikenbladeren); vandaar de naam eikenprocessierups. Na contact met de microscopisch kleine, pijlvormige brandharen van deze rups kunnen klachten ontstaan zoals jeuk, huiduitslag en irritatie aan de ogen of aan de luchtwegen. Indien de rups in de boom wordt aangetroffen, wordt bestrijding ingezet.
Essenbastkever	De larven van de essenbastkever ontwikkelen zich in de bastlaag van stammen en takken van essen. Bij uitzondering wordt ander loofhout, o.a. sering, noot, acacia en eik, aangetast. De kevers vliegen uit van maart tot mei. Kevers binnenshuis veroorzaken geen enkele schade en kunnen geen houtwerk of hout aantasten dat van de schors is ontdaan. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen is niet noodzakelijk en dus ongewenst.
Iepenspintkever	Iepenspintkevers leven als larve onder de bast van verzwakte, zieke en dode iepen. In Nederland komen de grote iepenspintkever (Scolytus scolytus), de kleine iepenspintkever (Scolytus multistriatus) en de dwergiepenspintkever (Scolytus pygmaeus) voor. Vooral de eerste twee soorten spelen een grote rol in de verspreiding van iepziekte. Bestrijding hiervan wordt gelijktijdig uitgevoerd met de bestrijding van de iepziekte.
Invasieve exoten (op basis van NVWA)	
Reuzenberenklauw	De reuzenberenklauw is een grote plant en kan tussen de 3 en 5 meter hoog worden. Deze plant kan veel overlast veroorzaken, doordat de inheemse plantensoorten verdrongen kunnen worden. Ook kan aanraking van de plant ernstige brandwonden tot gevolg hebben. Groeiplaatsen worden in beeld gebracht, zodat bestrijding en monitoring uitgevoerd kan worden. Dit met als doel de plant uit te putten als ook de zadenbank in de bodem. Daarnaast heeft de gemeente als doel om zaadzetting te voorkomen, om nieuwe zadenbanken van deze soort in de bodem te voorkomen. De zaden in de bodem kunnen ruim 7 jaar hun kiemkracht behouden.

Japanse duizendknoop	De Japanse duizendknoop wordt tot de meest invasieve exoten gerekend. Als deze plant eenmaal gevestigd is, is bestrijding zeer moeilijk. Door de sterke groeikracht worden inheemse soorten verdrongen. De sterke wortelstokken en stengels zijn in staat schade te veroorzaken aan gebouwen, leidingen en wegen. Groeiplaatsen worden in beeld gebracht, zodat bestrijding en monitoring uitgevoerd kan worden. Beheer vindt selectief plaats, op locaties waar verspreiding of schade aan gebouwen en/of particulier terrein aannemelijk is. Beheer biedt geen garantie tot het wegnemen van een groeilocatie.
Amerikaanse rivierkreeft	De Amerikaanse rivierkreeft is een invasieve exoot in de watergangen en kan daarmee inheemse soorten verdringen. Inventariseren en samenwerking met andere overheden en waterbeheerders is belangrijk voor beheer.
Overlastsoorten	
Lindebladluis	De lindebladluis komt voor in lindebomen. De bomen ondervinden nauwelijks schade van de lindebladluis. De lindebladluizen zitten aan de onderkant van het blad waarvan ze het bladvocht opzuigen. Het gaat de luizen om de suikers in het bladvocht; het teveel aan vocht wordt in de vorm van honingdauw uitgescheiden. Hierop ontstaat vaak schimmel (roetdauw).
Distel	De Distelverordening van provincie Fryslân verplicht rechthebbenden de soorten Cirsium arvense (akkerdistel), Cirsium lanceolatum (speerdistel) en Cirsium palustre (kale jonker) te bestrijden. Groeiplaatsen worden in beeld gebracht, zodat bestrijding (door middel van maaien) en monitoring uitgevoerd kan worden. Bestrijding vindt enkel selectief plaats en op basis van meldingen.
Jakobskruiskruid (JKK)	Jakobskruiskruid is een inheemse plant. In de Jakobskruiskruidverordening provincie-Fryslân 2007 wordt gesteld dat rechthebbenden verplicht zijn deze plant te verwijderen, indien het risico bestaat dat de plant wordt gegeten door landbouwhuisdieren of in veevoer terecht kan komen. Bestrijding vindt enkel selectief plaats en op basis van meldingen.
Roek	Roeken zijn beschermde vogels (Wet natuurbescherming, Wnb) maar kunnen ook overlast veroorzaken. De vogel broedt in kolonies, waar met name in het broedseizoen overlast wordt ondervonden door het geluid dat de dieren produceren. Meldingen worden bijgehouden en overlast wordt gemonitord. Beheer vindt plaats indien er voldoende grond is op basis van de volksgezondheid en dus overlast wordt ondervonden door bewoners uit de buurt. Echter moet de overlast en de omvang van de kolonie, met de daarbij behorende staat van instandhouding met elkaar in verhouding staan om over te gaan op beheer. Er is een ontheffing van de Wnb nodig om roekenbeheer uit te voeren.
Visdief	De visdief is een koloniebroedende vogelsoort en wordt beschermd onder de Wnb, daarnaast staat het op de rode lijst. Met name overbevissing en afname van geschikte broedplaatsen zorgen voor dalende populatietrends. Visdieven broeden steeds vaker op platte daken. Dit zorgt voor overlast bij mensen, vanwege de ontlasting en schijnaanvallen van de broedende vogels. Het is verboden om daken ongeschikt te maken zonder hiervoor ontheffing van de Provincie te hebben. De gemeente draagt een sociale rol in het zoeken naar oplossingen voor alternatieve broedlocaties.

1.4 Duurzame ontwikkelingen

Binnen het groenbeheer wordt gezocht naar duurzame methoden op allerlei gebieden. In het bijzonder wordt sinds 2022 onderzocht hoe groene reststromen welke vrijkomen bij het beheer van de openbare ruimte, gebruikt kunnen worden voor de productie van nieuwe producten.

Ontwikkeling	Uitleg
Bokashi	Bladeren blijken zeer geschikt voor het maken van Bokashi. Dit is een Japans woord en betekent “Goed gefermenteerd organisch materiaal”. Het proces van begin tot eind duurt maximaal 10 weken, in tegenstelling tot het intensievere en langduriger composteerproces. Momenteel wordt door andere gemeenten onderzocht of ook bermgras en hekkelspecie verwerkt kunnen worden als Bokashi. Door gebruik van Bokashi in groenperken wordt onkruidgroei ingeperkt, de vochthuishouding verbeterd, biodiversiteit bevorderd en de bodem voorzien van voedingsstoffen en organisch materiaal. Op lange termijn neemt de kwaliteit van het bodemleven toe. Bokashi wordt na afronding van het fermentatie proces verwerkt in de gemeentelijke groenperken. Met name perken met veel onkruiden, jonge perken of moeilijk te onderhouden perken worden voorzien van een laag bokashi.
Ecologisch talud- en slootbeheer	Sinds 2018 is Waadhoeke op bepaalde locaties begonnen met het 1 keer klepelen van de taluds. Hierdoor blijft er altijd vegetatie staan waar de vlakke bermen een aantal keer per jaar volledig gemaaid werden. Biodiversiteit kreeg hierdoor meer kans. Inmiddels wordt gezocht naar mogelijkheden voor ecologisch beheer van de taluds, om biodiversiteit nog meer te stimuleren. Ook wordt onderzocht of en waar gefaseerd beheer in de gemeentelijke wateren mogelijk is.
Experimenteel ecologisch beheer	In het ecologisch beheer vinden er veel ontwikkelingen plaats, waaronder de ontwikkeling van machines met verschillende maaikoppen. Ook de tijd in het jaar waarop gemaaid wordt, speelt een rol bij het behalen of behouden van de gewenste vegetatie. In plaats van verschralen op zware zeeklei, te midden agrarisch gebied, kan ook gezocht worden naar de juiste maaifrequentie en tijd in het jaar met als doel zoveel mogelijk ongewenste planten (met name grassen en ruigte) weg te concurreren. Dat betekent dat gemaaid moet worden op het moment waarop grassen de minste kans op herstel hebben. Rozetvormende kruiden krijgen zo bijvoorbeeld meer kans.

1.5 Nabij besturen en groenbeheer

Eén van de speerpunten van gemeente Waadhoeke is Nabij Besturen. Dat wil zeggen: bewoners actief betrekken bij de eigen leefomgeving, actief burgerschap stimuleren en de betrokkenheid van bewoners bij het openbaar bestuur vergroten. Deze vorm van participatie wordt binnen het beheer van het openbaar groen zoveel mogelijk toegepast. Wel moet bij een initiatief bekeken worden of het idee/plan past binnen het beheer en het beheerplan. Ook is er overleg tussen de initiatiefnemer, de beheerder en indien nodig de wijkbeheerder. Indien de mate van complexiteit van een initiatief toeneemt, dus als het meerdere locaties of vakgebieden betreft, dan wordt opgeschaald naar een projectstructuur.
Het is van belang afspraken te maken met de initiatiefnemers. In het geval dat er een subsidie vanuit het dorpen- en wijkenfonds aangevraagd en toegekend wordt, worden de afspraken over het idee, beheer en onderhoud vastgelegd in de subsidiebeschikking.

Hieronder een beschrijving op basis van de participatieladder.

Het initiatief/idee past binnen de uitgangspunten van dit beheerplan, dan worden desgewenst de treden coproduceren en (mee)beslissen toegepast.

Het initiatief/idee past niet binnen de uitgangspunten van dit beheerplan, dan worden desgewenst de treden, informeren, raadplegen en adviseren toegepast.

2. Gebiedsbeschrijving

Hieronder wordt een beknopte beschrijving gegeven van het gebied. Kernwaarden van het landschap worden in de structuurvisie van provincie Fryslân ‘Grutsk Op ‘e Romte’ beschreven. Daarnaast wordt in de landschapsbiografie ‘Het verhaal van Waadhoeke, 3000 jaar leven met het water’ een uitgebreide omschrijving gegeven van het landschap en de ontstaansgeschiedenis van Waadhoeke.

2.1 Landschapstypen in Waadhoeke

Landschappen vormen een belangrijke basis voor biodiversiteit. Onder andere het type landschap en de bodem bepalen in een zekere mate de mogelijkheden voor het behouden en ontwikkelen van de soortenrijkdom in de gemeente. Landschapstypen geven aan welke flora en fauna in het gebied aanwezig (kunnen) zijn en welke ontwikkelingsmogelijkheden aanwezig zijn.

Onderstaand een afbeelding van de verschillende landschapstypen. Deze zijn onderverdeeld in twee hoofdtypen (kleigebied Westergo, Middelzee en Marne) en vijf sub-landschapstypen (kwelderwal, kweldervlakte, kleiterpengebied, oude zeepolder en jonge zeepolder).

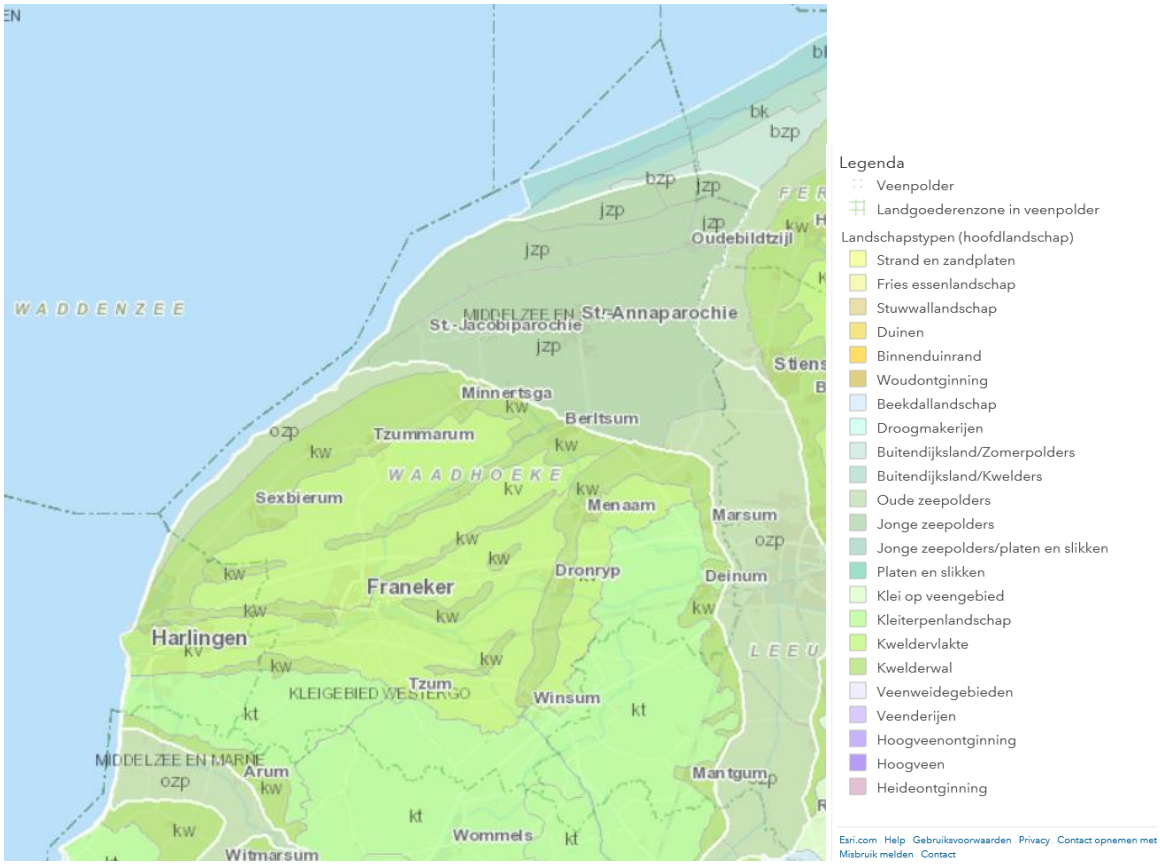

(Bron: Fryslân.fr, Landschapstypenkaart)

2.2 Belangrijkste groenelementen per landschapstype

Hoofdlandschapstype Kleigebied Westergo	
Kwelderwal	Beplanting in de lengterichting van de kwelderwal, benadrukt door wegen en transparante beplanting. Beplanting geconcentreerd bij terpdorpen, boerenerven. Overige wegen veelal onbeplant.
Kweldervlakte	Beplanting puntsgewijs bij boerenerven. De wegen zijn veelal onbeplant.
Kleiterpenlandschap	Beplanting puntsgewijs bij terpdorpen en boerenerven. Spaarzaam langs wegen.
Oude zeepolders	Beplanting puntsgewijs bij boerenerven. Wegen deels beplant, haakse wegen hierop veelal onbeplant.

Hoofdlandschapstype Middelzee en Marne	
Jonge zeepolders	Beplanting rond boerenerven.
Oude zeepolders	Beplanting puntsgewijs bij boerenerven. Wegen deels beplant, haakse wegen hierop veelal onbeplant.

2.3 Ruilverkavelingen

In de landschapsbiografie ‘Het verhaal van Waadhoeke, 3000 jaar leven met het water’ is een beschrijving gegeven over de geschiedenis van Waadhoeke op het gebied van landschap. Hierin staat ook een beschrijving van de in het verleden uitgevoerde ruilverkavelingen. Bij de ruilverkaveling werd 5% van de ingebrachte grond aangewend voor ‘doeleinden ten algemenen nutte’, waaronder de aanleg van wegen, maar ook van dorpsbossen, recreatieterreintjes, fiets- en wandelpaden. Zo zijn in het kader van de ruilverkavelingen, als ook in het kader van de ontwikkeling van nieuwe glastuinbouwgebieden, andere beplantingsvormen aan het landschap van Waadhoeke toegevoegd. Veel dorpsbosjes zijn aangeplant in de jaren ’70 en ’80 van de vorige eeuw. Deze bosjes werden aangeplant ten behoeve van onder andere de houtopbrengst, maar ook ten behoeve van recreatie en het landschap.

3. Beheer en successie

Wat is beheer en waarom is beheer noodzakelijk? De natuur ontwikkelt zich altijd richting een climax. Beheer is ingrijpen in deze ontwikkeling. Om de noodzaak van beheer te begrijpen is het van belang kennis te hebben van successie.

Voor het beheer van gras en natuurlijke beplanting is successie van belang. Binnen het boombeheer ligt het accent op veiligheid. Binnen het beheer van cultuurlijke beplanting is menselijk ingrijpen het grootst. Het beheerniveau en de mate van ingrijpen wordt in grote mate door de mens bepaald.

3.1 Traditioneel beheer

Traditioneel beheer wordt uitgevoerd op basis van door de mens gemaakte keuzes, waarbij de nadruk ligt op een veilig, functioneel en verzorgd beeld. Bij dit type beheer wordt over het algemeen vaak en intensief ingegrepen. De ecologische waarde is vaak beperkt omdat diversiteit en gelaagdheid ontbreken. Dit type beheer wordt ingezet bij het beheer en onderhoud van cultuurlijke beplanting, gras (gazon), bomen.

3.2 Ecologisch beheer

Binnen het ecologisch beheer staat inheemse flora en fauna centraal. Hiermee is ecologisch beheer een passende vorm van beheer voor het ontwikkelen en behouden van biodiversiteit.
Dit type beheer wordt ingezet bij het beheer en onderhoud van gras en natuurlijke beplanting. Daarnaast kan ecologisch beheer in de toekomst meer worden ingezet bij het onderhoud van al het openbaar groen.

3.3 Successie

Waarom is onderhoud noodzakelijk om soortenrijkdom te ontwikkelen of te behouden? Successie is hiervoor de sleutel. Successie is de verandering in de soortensamenstelling binnen een gebied gedurende de tijd. Beheer is het behalen (ontwikkelbeheer) of behouden (instandhoudingsbeheer) van een bepaald stadium in de successie. Hieronder worden de fasen in de successie nader beschreven.

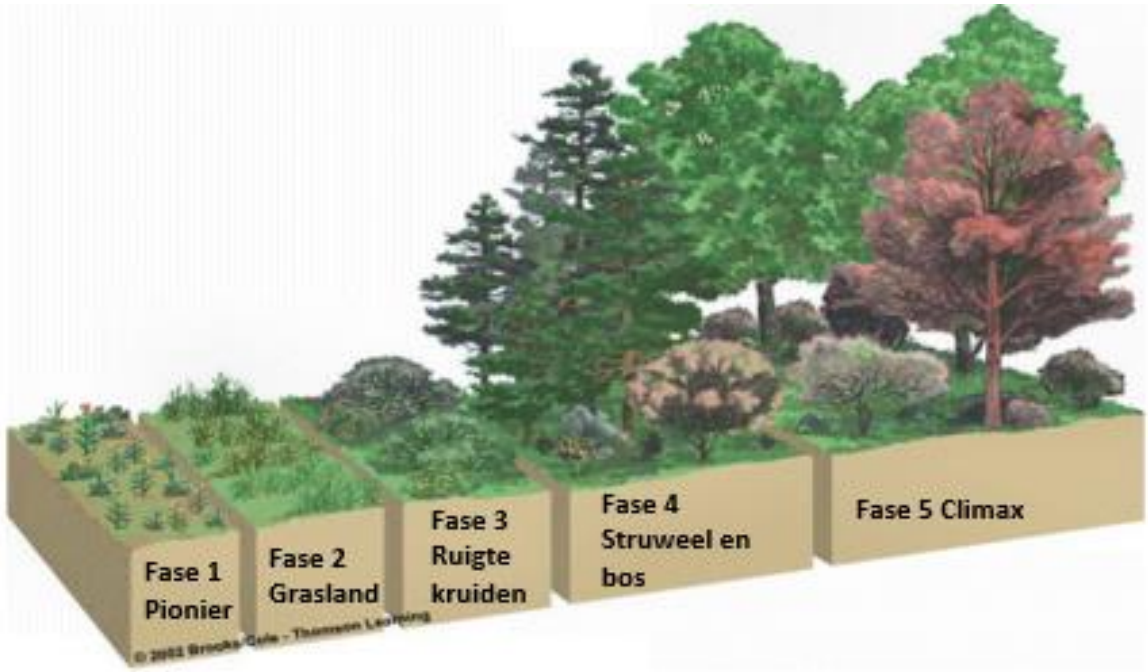

Afbeelding: fasen in de successie

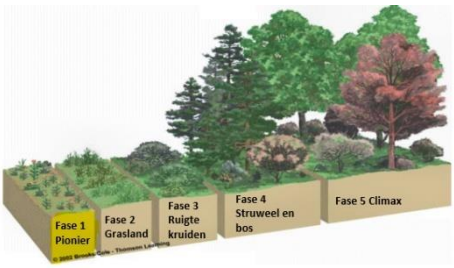

Fase 1: Pioniersvegetatie

Pioniers zijn overwegend eenjarige planten. Ze kiemen, groeien en produceren zaad in hetzelfde groeiseizoen. Ze vormen veel en licht zaad, dat zich gemakkelijk verspreidt. Zo bedekken ze heel snel een naakte en verstoorde bodem. De verstoring van de bodem kan spontaan gebeurd zijn, bijvoorbeeld waar bomen door een storm zijn omgewaaid, maar ze kan ook het gevolg zijn van een menselijke activiteit zoals het omploegen van een akker of van schoffelen. Veel pioniers worden gezien als ongewenste kruiden. We noemen ze onkruiden, bijvoorbeeld melganzevoet, perzikkruid en harig knopkruid. Er zijn echter ook soorten die we wel graag zien zoals korenbloem, grote klaproos en echte kamille.

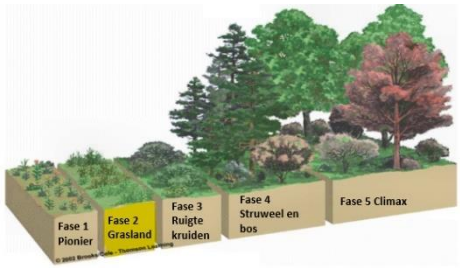

Fase 2: Graslandvegetatie

Na verloopt van tijd evolueert de pioniersvegetatie naar een graslandvegetatie. Dat gebeurt meestal na één groeiseizoen. Grassen zijn meerjarig. Ze kiemen trager en wortelen dieper dan pioniersplanten. De graswortels vormen een grasmat die ondoordringbaar is voor de wortels van pioniersplanten, met als gevolg dat de pioniersplanten verdwijnen. In een graslandvegetatie vind je naast grassen ook graslandplanten. Hun bouw is aangepast aan het leven in een dichte grasmat. Ze hebben diepe wortels die onder de graswortelmat zitten. Vaak hebben graslandplanten een bladrozet waarmee ze een schaduw werpen op het gras dat rond hun stengel groeit. Zo houden ze het gras op een afstand. Graslandplanten hebben een lange bloeistengel die boven de grassen uitsteekt.

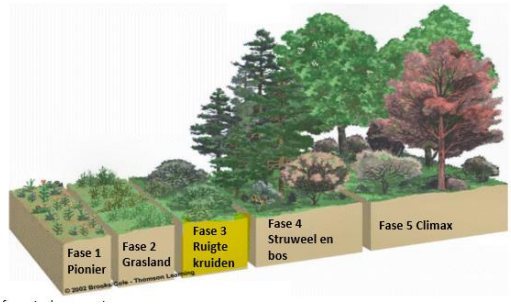

Fase 3: Ruigtekruidenvegetatie

Als het gras niet wordt gemaaid of afgegraasd, komt het in bloei. Na de bloei leggen de halmen zich plat en sterven ze af. Dat gebeurt jaar na jaar opnieuw. Het resultaat is een dik pak opeengestapeld gras waarvan de onderste laag langzaam verteert. De graslandplanten worden verdrongen door ruigtekruiden. Dat zijn hoog opschietende kruiden die groeien op voedselrijke bodems. Ze hebben sterk ontwikkelde wortels. Tot deze groep behoren o.a. brandnetels, bramen, leverkruid, harig wilgenroosje, moerasspirea en kattenstaart. Langzamerhand verdwijnen gras en graslandplanten.

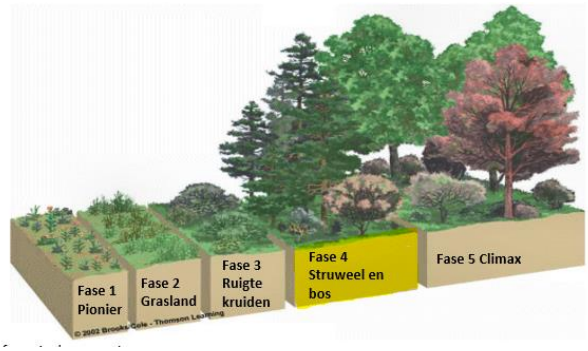

Fase 4: Struweel- en bosvegetatie

In de ruigte duiken zaailingen van struiken en bomen op. Hun zaden worden aangevoerd door wind, water en vogels. Er ontstaat een struweel met struiken, zoals meidoorn en vlier, en de eerste bomen, zoals berk, els en wilg, schieten op. Na verloop van tijd groeien de bomen boven het struweel uit. Door een gebrek aan licht verdwijnen een aantal struiken, grassen en ruigtekruiden. Het struweel verandert langzaamaan in een bos.
De eerste bomen zijn lichtkiemers; dat wil zeggen dat hun zaad licht nodig heeft om te kiemen. Door hun dichte bladerdek maken ze de weg vrij voor soorten die een schaduwrijke plek verkiezen. Zo evolueert het bos van een gemengd bos met lichtminnende soorten (onder andere grove den en soorten van berk en populier) naar een bos met halfschaduwsoorten (tamme kastanje, boskers, en soorten van eik en es). Ten slotte wordt het een bos met schaduwboomsoorten (onder andere beuk, haagbeuk en esdoornsoorten).

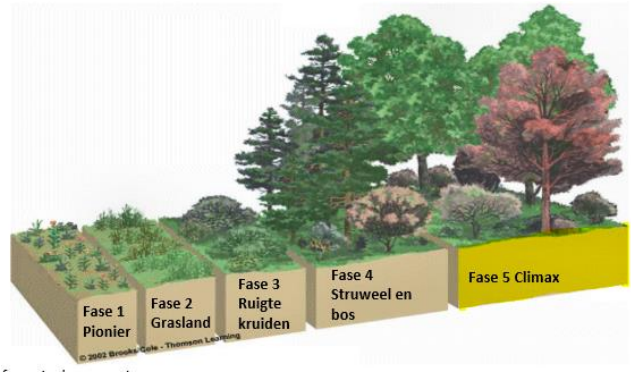

Fase 5: Climaxvegetatie

Oud bos is in ons klimaat de climaxvegetatie, het eindpunt. Dit is een stabiel ecosysteem: het verandert niet meer. Plaatselijk kunnen open plekken ontstaan, als bijvoorbeeld een boom omvalt of als fauna een plek intens begraast. Op deze plekken vestigen zich in de loop der jaren opnieuw houtige gewassen. Op grotere schaal blijft het ecosysteem behouden. Alleen bij een ingrijpende gebeurtenis (bosbrand of totale houtkap), begint successie helemaal van vooraf aan. Als we geen beheer zouden uitvoeren en de successie zijn doorgang vindt, eindigt dit in een bos.

Deel 2: Gras

Deel 2 gaat in op het beheer van gras. Er wordt een beschrijving gegeven van de grastypen, de uitgangspunten bij het beheer, de beheermaatregelen en het areaal.

1. Grastypen

Onder gras wordt verstaan:

- Gazon: traditioneel beheer, maaien in het groeiseizoen.
- Gazon met bollen: traditioneel beheer, eerste keer maaien na het afsterven van het loof. Daarna is het beheer gelijk aan het beheer van een gazon.
- Kruidenrijk gras: meerdere soorten kruiden tussen gras, niet zijnde gazon.
- Riet: vlaktes met hoofdzakelijk riet op en nabij natte ondergronden, niet zijnde taluds, worden gefaseerd beheerd door 1x in de 3 jaar te maaien.
- Ruigte: begroeiing die voornamelijk bestaat uit meerjarige, hoog opschietende kruiden en struweel, met name onder bomen, bosranden en nabij bomen. Dit wordt in stand gehouden door 1 keer per 2 tot 5 jaar te maaien.
- Uitmaaien van watergangen: Maaien van vegetatie in watergangen en vijvers. Niet zijnde baggeren/slatten.

In bijlage 3 staat een overzicht van beelden van de grastypen.

2. Uitgangspunten beheer

Hieronder wordt ingegaan op de uitgangpunten bij het beheer van gras.

Uitgangspunt 1: Verkeersveiligheid

Binnen het beheer van gras staat veiligheid voorop. Hoog gras en riet in taluds, met name bij kruispunten en zichtlocaties, kan risico's geven voor de verkeersveiligheid. Daarom wordt langs wegen, op zichtlocaties (bochten langs wegen) en kruispunten extra gemaaid. Dit houdt in dat op deze locaties in elk geval 3 keer per jaar gemaaid wordt. Gedurende het maaiseizoen wordt doorlopend gemonitord en waar nodig bijgestuurd. Langs wegen (fiets, wandel en auto) worden (of kunnen) net- en veiligheidsstroken gemaaid van een halve meter.

Uitgangspunt 2: Ecologisch beheer waar het kan

In het vastgestelde Biodiversiteit Actieplan (BAP) staat de ecologische visie van gemeente Waadhoeke:

> *"Waadhoeke wil dat de huidige ecologische waarden in stand worden gehouden en -daar waar het kansrijk is- worden hersteld en versterkt. Waadhoeke streeft naar een eigen ecologische hoofdstructuur waarin belangrijke hotspots met elkaar worden verbonden door natuurlijke corridors".*

Binnen het ecologisch beheer staat de flora en fauna centraal. Daarmee is ecologisch beheer passend voor het versterken en behouden van biodiversiteit en het werken aan een ecologische (hoofd)structuur. Een te nemen beheermaatregel moet daarom afgestemd zijn op de aanwezige flora en fauna.
Zoals eerder genoemd is er op dit moment geen integraal overzicht en afwegingskader toegespitst op gemeente Waadhoeke beschikbaar. Daarom wordt op dit moment ecologisch beheer van gras ingezet bij lijnvormige objecten (vlakke berm, langs wegen) op locaties waar de werkbreedte minimaal 1,5 meter is, waar een lage obstakelgraad (bomen in bermen, stijlheid, bereikbaarheid) is.
Daarnaast zijn er een aantal locaties in de gemeente, welke ecologisch beheerd worden, die niet langs wegen liggen. Dit zijn bijvoorbeeld terreinen die ingericht zijn ten behoeve van waterberging, recreatie en ecologie. Hier komen ook beschermde flora en fauna voor. Een aantal voorbeelden zijn:

- St.- Annaparochie Henk Hornstrapark
- Franeker Zuid
- Deinum zwaluwwand
- Marsum zwaluwwand
- Haven Marsum
- Dronryp omgeving Puoldyk
- Dronryp de Skries
- Minnertsga Griene Dyk

Doel is om komende jaren in te zetten op inventarisatie en monitoring, om zo het juiste beheer op de juiste plek toe te passen.

Uitgangspunt 3: Basis onderhoudsniveau (B-niveau, CROW) voor traditioneel beheer

Binnen het grastype gazon en gazon met bollen ligt de nadruk op traditioneel beheer. Gazon komt voornamelijk voor binnen de bebouwde kom. Gazon wordt binnen de huidige situatie maximaal 28 keer per jaar gemaaid. Opgemerkt moet worden dat de maaifrequentie sterk afhankelijk is van bijvoorbeeld weersinvloeden en locatie. Gazon wordt met name ten behoeve van netheid als zodanig gemaaid. Ook speeltuinen en trapvelden worden als gazon beheerd.

Het meest voorkomende functionele gebied in de gemeente is de woonwijk. In de woonwijken treffen we het ‘normale’ gebruik van de openbare ruimte aan. De inrichting is hierop afgestemd. Variant basis houdt in dat het beschikbare budget voldoende is om te voorzien in het onderhoud en de vervanging die nodig zijn om het kapitaalgoed in conditie te houden, op zo’n manier dat de waarde daarvan niet vermindert en dat aan de basisvereisten van veiligheid voldaan kan worden. Het gaat om sober en doelmatig onderhoud niveau B (basis).

Zie bijlage 4 voor beelden van dit onderhoudsniveau en de beelden van onderhoudsniveau ’s A (hoog) en C (laag) op basis van CROW.

3. Beheermaatregelen

De te nemen beheermaatregelen zijn afgestemd op functie en vegetatie op een locatie, waarbij verkeersveiligheid altijd voorop staat.

In het beheer is onderscheid te maken tussen:

1. Regulier onderhoud. Dit zijn wekelijks of jaarlijks terugkerende beheermaatregelen. Te denken valt aan maaien.
2. Incidenteel onderhoud. Dit zijn incidenteel voorkomende beheermaatregelen, zoals het herstellen van schade aan grasvlakten.
3. Groot onderhoud en renovaties. Groot onderhoud kan bestaan uit het opnieuw onder profiel brengen van grasvlakten.

Hieronder staat een overzicht van de verschillende beheermaatregelen. De frequenties geven richting ten behoeve van het opstellen van ramingen. Bij de keuze voor de te inzetten beheermaatregel staan veiligheid en ecologie centraal.

Beheermaatregel maairegimes per jaar	Beschrijving
Maaien van gazon	In het groeiseizoen vind het maaien van gazons in kernen plaats. De maaifrequentie is sterk afhankelijk van bijvoorbeeld weersinvloeden en locatie.
Bosmaaier	1 á 2 keer per jaar op moeilijk bereikbare plekken, ruigtebegroeiing en langs nuts- en veiligheidsvoorzieningen.
Spider maaier	Tussen de 4 en 6 keer per jaar op moeilijk bereikbare plaatsen, zoals taluds binnen de kernen en bij sportvelden.
Gefaseerd maaien	Het maaien, waarbij minimaal 30% van de vegetatie blijft staan. Bij dit maairegime wordt gemaaid en afgevoerd en met klein materieel gewerkt. Het maaien past niet in een vaste planning en wordt bijgestuurd gedurende het jaar.
1 keer klepelen	Het in het najaar klepelen van gras, veelal buiten de kernen. Met name taluds voorafgaand aan het uitmaaien van de watergangen (hekkelen) na de zomer.
2 keer klepelen	Het in het voorjaar en najaar klepelen van gras, met name de vlakke bermen buiten de bebouwde kom.
3 keer klepelen	Het in het voorjaar, voor de zomer en najaar klepelen van gras. Dit maairegime wordt toegepast ten behoeve van de veiligheid als tussenronde. Dit gebeurt met name langs wegen en paden.
1 keer maaien en afvoeren	Het in het najaar maaien en afvoeren van gras. Dit maairegime kan overal worden toegepast waar kansrijke ecologische gebieden zijn. Het maaien en afvoeren valt binnen de kaders van verschralingsbeheer. Na het maaien blijft het maaisel 3 tot 5 dagen liggen om te drogen, zodat zaden kunnen achterblijven en het terugspoelen van voedingsstoffen wordt voorkomen. Hierna wordt het maaisel afgevoerd.
2 keer maaien en afvoeren	Het in het voorjaar en najaar maaien en afvoeren van gras. Het maaien en afvoeren valt binnen de kaders van verschralingsbeheer. Na het maaien blijft het maaisel 3 tot 5 dagen liggen om te drogen, zodat zaden kunnen achterblijven en het terugspoelen van voedingsstoffen wordt voorkomen. Hierna wordt het maaisel afgevoerd.

3 keer maaien en afvoeren	Het 3 keer per jaar maaien en afvoeren van gras, vindt plaats op plekken waar veel grassen groeien en waar het doel is meer kruidenrijkdom te creëren. Naar verwachting zal het maairegime op deze locaties aangepast worden naar 2x maaien en afvoeren of 1 keer. De eerste maaironde wordt uitgevoerd in het voorjaar de tweede maaironde Voor de zomervakantie en de derde maaironde in het najaar. Het maaien en afvoeren valt binnen de kaders van verschralingsbeheer. Na het maaien blijft het maaisel 3 tot 5 dagen liggen om te drogen. Hierna wordt het maaisel afgevoerd.
4 keer maaien en afvoeren	Het 4 keer per jaar maaien en afvoeren van gras, vind plaats op plekken waar veel grassen groeien en waar het doel is meer kruidenrijkdom te creëren. Het maaien en afvoeren valt binnen de kaders van verschralingsbeheer. Na het maaien blijft het maaisel 3 tot 5 dagen liggen om te drogen. Hierna wordt het maaisel afgevoerd.
Vee	Begrazing door vee. Onder andere op de Griene Dyk en de vlinderidylle in Franeker wordt begrazing ingezet als beheermaatregel.
Uitmaaien watergang (hekkelen)	Het in het najaar uitmaaien van een watergang, niet zijnde baggeren/slatten. Als het om toegewezen vaarwegen gaat, wordt twee keer per jaar de watergang gemaaid. Bij deze beheermaatregel wordt een maaikorf en/of maaiboot ingezet. Hoofdwatergangen worden in de regel onderhouden door Wetterskip Fryslân. Schouwwatergangen worden onderhouden door de eigenaren. In de Legger van Wetterskip Fryslân is aangegeven wie verantwoordelijk is voor het onderhoud van de watergang. De Legger is een besluit van de waterbeheerder waarin aangegeven wordt wie onderhoudsplichtig is en wat de onderhoudsplicht omvat.

4. Areaal

Hieronder staat een overzicht van de gemeentelijke arealen.

Beheermaatregel maairegimes per jaar	Hoeveelheden bij benadering
Gazon maaien	8249,9 are, waarvan 828 are binnen zichtlocaties
Bosmaaier	Nog niet bekend, data niet compleet
Spider maaier	143,7 are, niet compleet
Gefaseerd maaien (ecologisch beheer)	1984,3 are, waarvan 191 are binnen zichtlocaties
Maaien en afvoeren (ecologisch beheer)	12555,3 are, waarvan 2862 are binnen zichtlocaties
Klepelen	22540,7 are, waarvan 2873 are binnen zichtlocaties
Vee	700 are inschatting
Maaien veiligheid (*schatting)*	Zichtlocaties 6898 are
	Veiligheidsstroken 906,7 strekkende kilometer
Waterbeheer	
Uitmaaien watergang (hekkelen)	451,5 strekkende kilometer
	77,7 kilometer boeren die hekkelen
	40,9 kilometer OSW
Totaal	570,2 strekkende kilometer
Maaiboot 1x	3225,8 are
	1397,6 are OSW/28,771 kilometer omtrek
Maaiboot 2x	1529 are

Deel 3: Cultuurlijke beplanting

Deel 3 gaat in op het beheer van cultuurlijke beplanting. Er wordt een beschrijving gegeven van de beplantingstypen, de uitgangspunten bij het beheer, de beheermaatregelen en het areaal.
Binnen cultuurlijke beplanting gaat het om begroeiing dat zowel in de soortensamenstelling, de structuur en het patroon door de mens is bepaald.

1. Beplantingstypen

Onder cultuurlijke beplanting wordt verstaan:

- Heesters, waaronder bodembedekkende heesters en opgaande heesters.
- Rozen, waaronder botanische rozen en struikrozen.
- Vaste planten.
- Wisselperken.
- Hagen waaronder, blokhaag een linthaag.

2. Uitgangspunten

Hieronder wordt ingegaan op de uitgangpunten bij het beheer van cultuurlijke beplanting.

Uitgangspunt 1: Basis onderhoudsniveau (B-niveau) op basis van CROW

Het meest voorkomende functionele gebied in de gemeente is de woonwijk. In de woonwijken treffen we het normale gebruik van de openbare ruimte aan. De inrichting is hierop afgestemd.
Variant basis (B), (CROW publicatie 288), houdt in dat het beschikbare budget afdoende is om te voorzien in het onderhoud en vervanging die nodig zijn om het kapitaalgoed in conditie te houden, dusdanig dat de waarde daarvan niet vermindert en dat aan de basisvereisten van veiligheid voldaan kan worden. Het gaat om sober en doelmatig onderhoud.
Alleen de binnenstad van Franeker wordt intensiever onderhouden. (zie bijlage 4 voor beelden van dit onderhoudsniveau en de beelden van onderhoudsniveau ’s CROW A (hoog) en C (laag).

Uitgangspunt 2: In het ontwerp is aandacht voor (bio)diversiteit en klimaatadaptatie

Bij het ontwerp wordt de beplanting gekozen op basis van de beoogde groeiplaats en gewenste uitstraling. Hierbij wordt rekening gehouden met de (verkeers)veiligheid, bodemsamenstelling en met bijvoorbeeld strooiroutes. Ook is er aandacht voor soorten die in staat zijn zo snel mogelijk naar elkaar toe te groeien. Dit alles moet bijdragen aan een sterke, vitale beplanting met het oog op de beheerbaarheid. De aandacht ligt op kwaliteit van de beplanting, niet op kwantiteit.
Daarnaast kan de juiste beplanting op de juiste plaats bijdragen aan klimaatadaptatie. Op plaatsen waar beplanting staat kan water infiltreren, zodat dit niet afgevoerd hoeft te worden via het riool.

3. Beheer

De te nemen beheermaatregelen zijn afgestemd op functie en vegetatie op een locatie.

In het beheer is onderscheid te maken tussen:

1. Regulier onderhoud. Dit zijn wekelijks of jaarlijks terugkerende beheermaatregelen. Te denken valt aan schoffelen, verwijderen van zwerfvuil en inboet.
2. Incidenteel onderhoud. Dit zijn incidenteel voorkomende beheermaatregelen, zoals het snoeien van beplanting.
3. Groot onderhoud en renovaties. Groot onderhoud kan bestaan uit het opnieuw inrichten of omvormen van een beplantingsvak.

3.1 Beheermaatregelen

Hieronder staat een overzicht van de verschillende beheermaatregelen.
Binnen het beheer wordt door het nemen van beheermaatregelen voldaan aan B-niveau CROW.

Beheermaatregel	Beschrijving
Snoei	Wanneer beplanting niet voldoet aan de omvang (bijvoorbeeld de hoogte of breedte) wordt snoei toegepast. De mate van snoeien is afhankelijk van de standplaats, leeftijd en het type beplanting. Bij deze beheermaatregel wordt ook dood hout weggenomen. Indien vereist voor de (verkeers)veiligheid wordt snoei toegepast.
Schoffelen	Bij het schoffelen van de perken worden ongewenste kruiden verwijderd. De frequentie en mate van schoffelen is afhankelijk van de standplaats, leeftijd en het type beplanting.
Wieden en plukken	Door onkruid te plukken worden de wortels van planten niet beschadigd. Het onkruid wordt inclusief wortel verwijderd.
Aanplant plantgoed wisselperken	In wisselperken staan voornamelijk éénjarige soorten. Na de bloei sterft de plant af en wordt deze verwijderd. Éénjarige soorten moeten jaarlijks opnieuw worden geplant
Hagen knippen/scheren	Het toepassen en de frequentie van deze beheermaatregel is afhankelijk van de standplaats, leeftijd en het type beplanting. Indien vereist voor de (verkeers)veiligheid wordt snoei toegepast.
Mulchen	Mulchen wordt toegepast bij het onderhoud van vaste planten. Bij mulchen wordt het loof van de vaste plant gemaaid. Dit maaisel blijft liggen in de perken. De mulchlaag geeft voeding, voorkomt uitdroging van de bodem, gaat onkruid tegen en verbeterd de bodemstructuur. Daarnaast wordt de plant gestimuleerd vegetatief te vermeerderen.
Bosmaaier	Deze beheermaatregel wordt waar nodig ingezet bij de randen van gesloten plantvakken (Lonicera, Symphoricarpos ed) in plaats van schoffelen.
Bemesten	Indien nodig wordt bemesting toegepast. De mate van bemesten is afhankelijk van de standplaats, leeftijd en het type beplanting.
Verwijderen zwerfvuil	Indien aanwezig wordt bij het onderhoud van de cultuurlijke beplanting zwerfvuil verwijderd.
Inboet	Inboet is het aanvullen van een beplantingsvak met dezelfde soort planten, om gaten op te vullen.

3.2 Initiatieven dorpen

In een aantal dorpen zijn initiatieven, waarbij inwoners onderhoud uitvoeren aan bijvoorbeeld plantvakken, bloembakken en in enkele gevallen het onderhoud van gras. Deze initiatieven kunnen effect hebben op het beheer van het openbaar groen. In deel 1 van dit beheerplan onder punt 1.5 is een beschrijving gegeven van de mate van participatie binnen het begrip Nabij Besturen.
Het is bij ieder initiatief van belang afspraken te maken over het beheer en onderhoud.

4. Areaal

Het grondgebied van gemeente Waadhoeke is opgedeeld in zes wijken. Het onderhoud van cultuurlijke beplanting wordt uitgevoerd door de wijkteams. Daarnaast werken de wijkteams aan een deel van het boombeheer (stamopschot) en natuurlijke beplanting (met name in kernen).
Voor cultuurlijke beplanting geldt dat er momenteel ca. 80% van het areaal in beeld is.

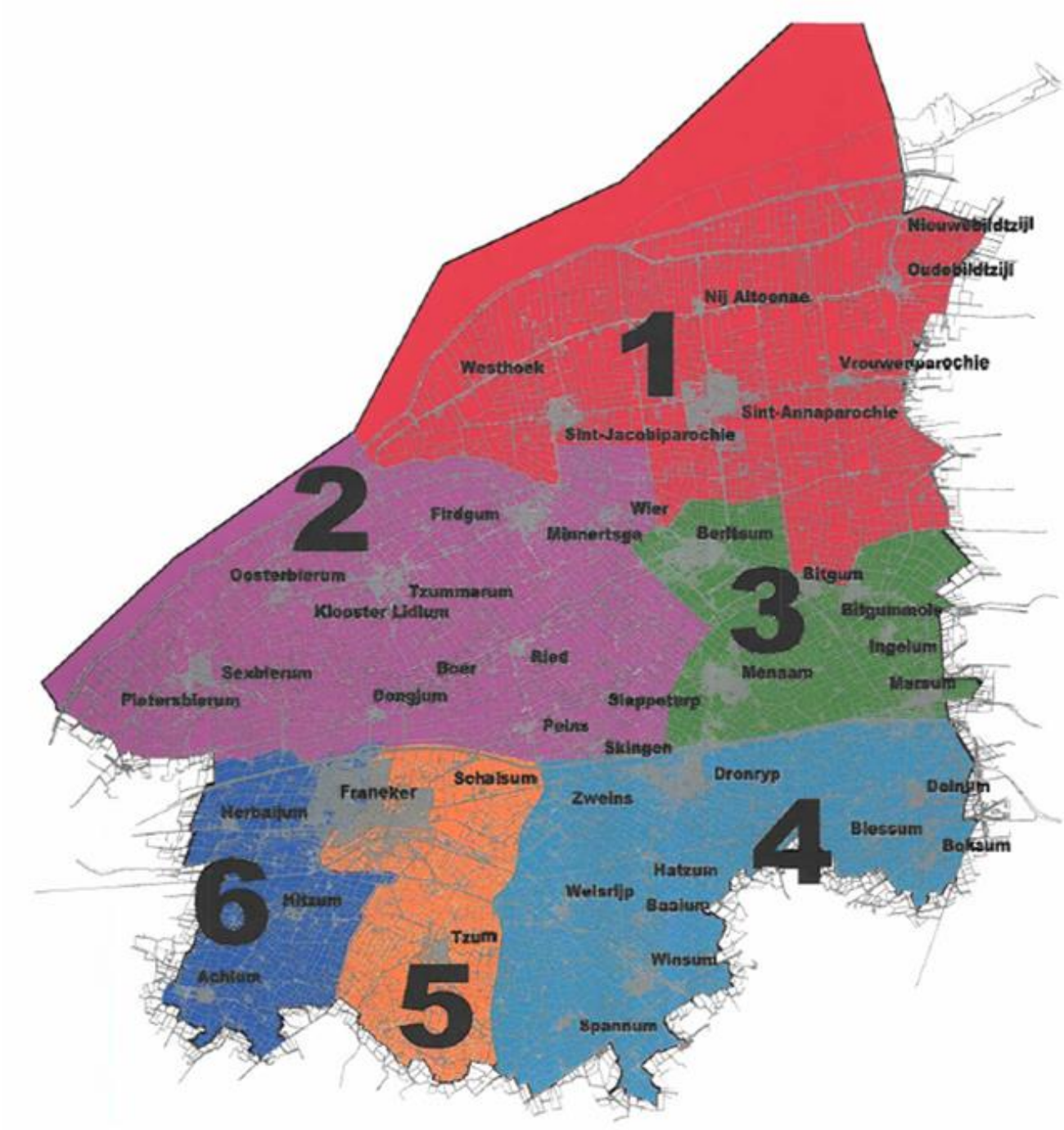

Hieronder staat een overzicht van de arealen cultuurlijke beplanting per wijk. Hiervoor wordt gerekend met de nu bekende gegeven vanuit GBI. Het is bekend dat deze niet 100% kloppen. Echter de (financiële) inspanningen om dit 100% kloppend te krijgen in relatie tot het verkrijgen van betere (financiële) cijfers is niet reëel. Gekozen wordt om geleidelijk naar 100% te blijven streven.

Wijk	Areaal
1	570 are
2	197 are
3	665 are
4	269 are
5	273 are
6	197 are

Deel 4: Natuurlijke beplanting

Deel 4 gaat in op het beheer van natuurlijke beplanting. Er wordt een beschrijving gegeven van de typen begroeiing, de uitgangspunten bij het beheer, de beheermaatregelen en het areaal.

1. Beplantingstypen

Onder natuurlijke beplanting wordt verstaan:

- Bos(jes): blokvormige houtopstanden met onderbegroeiing / dorpsbosjes
- Bosplantsoen: kleine(re) houtopstanden met onderbegroeiing in kernen en buitengebied
- Wegbeplanting: lintvormige houtopstanden met onderbegroeiing langs een weg of pad

In bijlage 5 is een overzichtskaart opgenomen.

2. Uitgangspunten

Hieronder wordt ingegaan op de uitgangpunten bij het beheer van houtopstanden.

Uitgangspunt 1: Ecologie is leidend voor beheer

In het vastgestelde Biodiversiteit Actieplan staat de ecologische visie van gemeente Waadhoeke:

> *"Waadhoeke wil dat de huidige ecologische waarden in stand worden gehouden en -daar waar het kansrijk is- worden hersteld en versterkt. Waadhoeke streeft naar een eigen ecologische hoofdstructuur waarin belangrijke hotspots met elkaar worden verbonden door natuurlijke corridors".*

Houtopstanden maken onderdeel uit van een ecologische (hoofd)structuur, daarom is het belangrijkste uitgangspunt dat ecologische principes leidend zijn voor beheer. Het beheerplan werkt toe naar het ontwikkelen, behouden en versterken van de climaxfase van de vegetatie.
Binnen het ecologisch beheer staan plant en dier centraal en daarmee de natuurlijke processen. Deze processen hebben tijd nodig en dit vraagt om een jarenlange inzet om houtopstanden naar volgroeide fase te begeleiden of in de volgroeide fase te houden.
Ook het bodemleven is van groot belang en het is daarom belangrijk de (bos)bodem zo min mogelijk te beschadigen.

Uitgangspunt 2: Ecologisch onderzoek en inventarisatie voorafgaand aan onderhoud is bepalend voor beheermaatregelen.

De Wet natuurbescherming richt zich in hoofdstuk 3 op de bescherming van de flora en fauna. Voor iedere beheermaatregel of ruimtelijke ingreep moet een ecologische toets/onderzoek worden uitgevoerd. Dit begint met een Quickscan, waaruit blijkt of nader onderzoek nodig is.
De uitkomsten van het ecologische onderzoek zijn bepalend voor de te nemen beheermaatregelen en het moment waarop deze beheermaatregelen kunnen worden uitgevoerd. Een ecologisch onderzoek is over het algemeen 3 jaar geldig. Hierdoor is het niet mogelijk om dit onderzoek op voorhand voor alle houtopstanden uit te voeren.

Uitgangspunt 3: Functie van de houtopstand mede bepalend voor beheer

Houtopstanden kunnen verschillende functie hebben, of een combinatie van functies. Hierbij valt te denken aan een natuurfunctie (nadruk op natuurlijke processen), landschappelijke functie (nadruk op het behoud van het beeld in het landschap) of recreatieve functie (nadruk op recreatie en veiligheid). Deze functies worden

per houtopstand verwerkt in het werkplan. Over het algemeen kan worden gesteld dat bij wegbeplanting de nadruk ligt op veiligheid. Bij bosplantsoen en bos is de functie afhankelijk van de ligging: in een bosje wat niet bereikbaar is of waar geen wandel- of fietspad ligt, kan de nadruk worden gelegd op natuur- en landschappelijke functie.
Houtopstanden met ook een recreatieve functie vragen om een beheer dat meer gericht is op veiligheid en daarmee een kortere cyclus van beheer. Dit om onveilige situaties zoveel mogelijk te voorkomen.

Uitgangspunt 4: Maatwerk in werkplannen

Zoals genoemd in uitgangspunt 1, 2 en 3 zijn er verschillende aspecten van belang bij het beheer van een houtopstand. Iedere houtopstand heeft zijn eigen dynamiek en functie en daarmee vraagt het beheer voor ieder bosje een maatwerkaanpak.

Uitgangspunt 5: Veiligheid

Voortvloeiend uit de zorgplicht op basis van artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek (BW), wordt een boomveiligheidscontrole uitgevoerd. Dit wordt gedaan volgens de principes van de Visual Tree Assessment (VTA). Deze VTA wordt iedere drie jaar uitgevoerd aan stambomen langs wandel- en fietspaden in bosjes. Opgemerkt moet worden dat niet alle bomen in bosjes worden gecontroleerd door middel van een VTA. Alleen bomen binnen een valafstand tot een fiets- of wandelpad worden meegenomen.
Overigens kunnen bosjes gebruikt worden door kinderen om te spelen, maar bosjes zijn geen speeltuinen. Daarmee zijn de bosjes niet keuringsplichtig op basis van de Warenwet en worden niet als speeltuin onderhouden.

Uitgangspunt 6: Uitvoer van de beheermaatregelen door professionals

Het uitvoeren van beheermaatregelen is vakwerk en moet daarom uitgevoerd worden door gekwalificeerde professionals (zowel gemeentelijke buitendienst als aannemers).
Uit gesprekken over het beheer van de houtopstanden die in kadastraal eigendom zijn van Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten is naar voren gekomen, omdat zij ditzelfde uitgangspunt hanteren in het beheer van hun bosjes.

3. Beheer

Binnen het beheer van natuurlijke beplanting wordt gekeken naar de ontwikkelingsfase en gelaagdheid. De te nemen beheermaatregelen zijn afgestemd op functie en vegetatie op een locatie, waarbij (verkeers)veiligheid altijd voorop staat.

In het beheer is onderscheid te maken tussen:

1. Regulier onderhoud. Dit zijn periodiek terugkerende beheermaatregelen. Te denken valt aan snoeien van overhangende takken en dunning.
2. Incidenteel onderhoud. Dit zijn incidenteel voorkomende beheermaatregelen, bijvoorbeeld het opruimen van takken een storm of het ingrijpen bij een ziekte.
3. Groot onderhoud en renovaties. Groot onderhoud kan bestaan uit kap en nieuw aanplanten van bomen of bosplantsoen.

3.1 Ontwikkelfasen en gelaagdheid

Hieronder staat een beschrijving van de verschillende ontwikkelfasen en gelaagdheid. Binnen het beheer wordt gestreefd naar het behalen of behouden van de volgroeide fase, waarbij de aanwezigheid van de diverse lagen in de begroeiing worden gestimuleerd. binnen de ontwikkeling van de ontwikkelfasen en gelaagdheid is de kern-mantel-zoomopbouw van belang.

3.1.1 Verschillende ontwikkelfasen

Fase	Leeftijd	Omschrijving
Jonge fase	1 tot 5 jaar	Boompjes groeien uit de begroeiing omhoog en de kronen beginnen aan te sluiten. Vaak zijn er nog veel pionier- en ruigtekruiden in de begroeiing aanwezig.
Dichte fase	5 tot 10 jaar	De bomen sluiten aaneen totdat onder de bomen doorgekeken kan worden. Er is weinig licht onder de bomen, waardoor veel kruiden verdwijnen.
Stakenfase	10 tot 40 jaar	Het kronendak is gesloten en de bomen groeien sterk de hoogte in. Er is veel concurrentie tussen de bomen onderling, waardoor veel bomen afsterven. Op deze manier vindt er natuurlijke dunning plaats. Er zijn maar weinig andere planten in staat zich te handhaven. Er is relatief weinig variatie.
Volgroeide fase /climaxfase	40-200 jaar	De bomen bereiken hun maximale hoogte. Er komt meer structuurverschil. Sommige bomen kunnen goed uitgroeien en vormen dikke stammen. Andere bomen worden verdrukt of blijven achter in groei. Er ontstaat gelaagdheid met een dik kronendak. Door de gelaagdheid ontstaan er plekken waar licht op de bodem valt. Het bos wordt gevarieerder en minder doorzichtig.
Verjongingsfase	> 200 jaar	Bomen sterven langzaam af en niet allemaal op hetzelfde moment. Als een boom afsterft valt er meer licht op de bodem, waardoor kruiden, struiken en jonge bomen zich kunnen ontwikkelen. De jongen bomen zullen de concurrentiestrijd winnen. Het bos wordt steeds gevarieerder en waardevoller.

3.1.2 De verticale gelaagdheid

Laag	Omschrijving
Boomlaag	Het gaat om volgroeide bomen en is bepalend voor de ontwikkeling van het bos. Zo heeft de dichtheid grote invloed op het licht dat op de bodem valt.
Struiklaag	Hier komen allerlei struiken voor, maar ook jonge bomen. Als er een gat valt in de boomlaag kan een jonge boom doorschieten en het gat opvullen.
Kruidlaag	De kruidlaag heeft een beschermende functie voor de bodem. Daarnaast is de kruidlaag van belang voor allerlei dieren, bijvoorbeeld voor schuilgelegenheid en voedselvoorziening.
Strooisellaag	Hierin trekt een deel van de levensgemeenschap zich terug in de winter en geeft schuilgelegenheid voor kleine dieren, met name insecten en kleine zoogdieren. Er liggen zaden opgeslagen die bij de juiste omstandigheden kunnen ontkiemen.
Schimmellaag	Schimmels zetten samen met bacteriën organische stof om tot voor planten opneembare voedingsstoffen. In oudere bosbodems komen ook mycorrhiza-schimmels voor die voor veel planten en bomen belangrijk zijn. Deze schimmels zorgen voor complexe verbindingen met boomwortels en vormen een essentieel netwerk in de bodem voor een gezond bos.

3.1.3 De zoom-mantel-kernopbouw

Opbouw	Omschrijving
Zoom	De kruidachtige begroeiing in de randzone tussen de houtige begroeiing en het grasland. Bestaat uit hoog opschietende en overblijvende soorten.
Mantel	De overgangszone van zoom naar bos die vooral uit lichtminnende struiken bestaat. Veel mantelsoorten groeien ook in het bos, maar zijn daar minder goed ontwikkeld.
Kern	Bestaat uit volwassen bomen met daaronder jonge bomen en schaduwverdragende soorten.

Zoom Mantel Kern

Als de afmetingen van de bosjes geschikt zijn, dan wordt er op een natuurlijke wijze een zoom, mantel en kern aangebracht. Een zoom bestaat uit ruigtekruiden en is ongeveer 0,4 meter breed. De zoom geeft schuilgelegenheid en voedsel voor vlinders en insecten. Een mantel bestaat uit struiken, is ongeveer 2 meter breed en is een habitat voor vogels. Om gebruik te maken van een zoom, mantel en een kern moet een bosje een minimale breedte hebben van 30 meter. Bij een breedte van minder dan 30 meter is het mogelijk alleen een mantel en de kern te hebben.
In sommige gevallen grenst een houtopstand aan een waterpartij. Indien dit aan de orde is, zal bij de uitvoer de (ecologische) relatie worden gezocht tussen de houtopstand en het water.

3.2 Beheermaatregelen

Zoals omschreven in 4.1 wordt beheer uitgevoerd om een stadia in de successie te bereiken of te behouden. Binnen het beheer wordt ernaar gestreefd om zoveel mogelijk houtopstanden te begeleiden naar een climax/ eindfase of deze fase te behouden.
De begeleiding of het behoud van een fase in de successie wordt bereikt door het uitvoeren van beheermaatregelen. In deze paragraaf wordt ingegaan op de beheermaatregelen. Door de beheermaatregelen af te stemmen op de soorten bomen / struiken in de bosjes, wordt de waarde en functie van de opstand verbeterd of behouden en daarnaast verbreding van de soortenrijkdom gestimuleerd.

3.2.1 Ontwikkel- en instandhoudingsbeheer

Het onderhoud van houtopstanden is gericht op het behoud van de landschappelijke elementen en waar mogelijk het versterken van de landschappelijk, ecologische en recreatieve waarde en functie. De mate van ingrijpen wordt onder andere bepaald door de uitkomsten van het ecologisch onderzoek of Quickscan en de functie en ligging van de houtopstand.
Het beheer is onder te verdelen in ontwikkelbeheer en instandhoudingsbeheer.

Definities:

Ontwikkelbeheer
(voorwaarde creëren voor meer diversiteit / bepaalde soorten)

Bij ontwikkelbeheer worden maatregelen uitgevoerd die erop zijn gericht de ontwikkeling van de begroeiing geleidelijk richting het gewenste beeld te begeleiden, naar de fase waarop instandhoudingsbeheer van toepassing is. Het vergroten van de structuurvariatie, het stimuleren van verjonging en het verkrijgen van meer dood hout in het bos staan centraal.

Instandhoudingsbeheer
(diversiteit/aanwezige soorten behouden)

Instandhoudingsbeheer is erop gericht het gewenste beeld in stand te houden, zonder daarmee de ruimte voor spontane ontwikkeling in te perken.

3.2.2 Maatregelen

Bosjes kunnen verschillende functies vervullen, zoals een landschappelijke, recreatieve en/of ecologische functie.
Naast de functie van een bosje, is de ligging medebepalend voor de mate van ingrijpen.
In bosjes met primair een landschappelijke en ecologische functie staat de natuurwaarde voorop. In deze bosjes kunnen minimale beheermaatregelen worden toegepast. Dood hout kan blijven liggen.

Bosjes die naast een landschappelijke en ecologische ook een recreatieve functie hebben, vragen meer beheermaatregelen. Deze maatregelen zijn vooral bedoeld om de veiligheid voor de gebruiker te waarborgen, zonder de landschappelijke of ecologische waarde aan te tasten. Deze houtopstanden hebben een functie, zoals windkering, en vragen een meer cultuurlijk beheer. Hierbij wordt de mate van ingrijpen en de soortensamenstelling in grotere mate door de mens bepaald.
Voor houtopstanden rond sportvelden geldt dat het beheer moet aansluiten bij de functie sport en de uitgangspunten van het Integrated Pest Management (zie Beheerplan Sportcomplexen 2022-2026).

Dunning

Het beheer wordt gekenmerkt door dunning, om zo meer ruimte te geven aan de begroeiing.
Onder dunning wordt verstaan: vellen dat geschiedt als verzorgingsmaatregel ter bevordering van de groei van de overblijvende houtopstand.
Dunning is de meest toegepaste beheermaatregel. Met een dunning krijgen de overblijvende bomen meer groeiruimte en wordt tegelijkertijd dunningshout geoogst. Het was de gewoonte om bij iedere ingreepronde alleen de dunnere stammen weg te nemen. Omdat de kronen van deze dunnere stammen meestal laag in het kronendak zitten, spreken we van laagdunning. In de zeventiger jaren van de vorige eeuw is meer overgegaan op hoogdunning. Hierbij wordt ingegrepen in het kronendak, waarbij geselecteerd wordt tussen de heersende bomen en de concurrentiestrijd.

Dunnen heeft onder andere tot doel de stakenfase zo kort mogelijk te houden. Hierbij wordt gestreefd naar het zo snel mogelijk bereiken van de climaxfase. Daarnaast wordt met dunnen een structuurvariatie bereikt en wordt de hoeveelheid licht op de bodem gereguleerd. Ook heeft dunnen het doel om de ontwikkeling naar de boomfase bij struweel tegen te gaan en wordt indien nodig daarvoor ingezet.
Bij het beheer wordt uitgegaan van een afstand tussen de overstaanders van ongeveer 8 tot 10 meter. Hierbij krijgt de onderbegroeiing licht en ruimte, waardoor er kansen ontstaan voor spontane ontwikkeling van nieuwe bomen of struiken. Op deze manier ontstaat er verticale gelaagdheid. Deze fase wordt gehandhaafd, waarbij om de 7 á 10 jaar de onderbegroeiing wordt uitgedund, afhankelijk van de soorten in de opstand.

Selecteren toekomstbomen

Binnen het ontwikkelbeheer past het principe van het selecteren van toekomstbomen. Deze bomen moeten vitaal zijn en worden door middel van dunning consequent vrijgesteld. Vrijstellen wil zeggen: extra groeiruimte geven, zodat deze bomen een grote kroon kunnen vormen en zo sneller dikker en stabieler worden.
Het selecteren is een belangrijk aspect. Het bepaalt immers hoe het bos zich lange tijd daarna zal vormen. Met name in complexe, gemengde bossen geeft de toekomstbomenmethode de beheerder houvast bij de vele keuzes die hij of zij daar moet maken. ‘Een toekomstboom is een boom die de toekomst in moet en een belangrijke rol in het bos vervult.’ Een beheerder kan kiezen voor een boom met potenties voor waardevol hout, maar ook voor bomen met bijzondere natuurkwaliteit zoals bomen met holtes, of afwijkende vormen of van een weinig voorkomende boomsoort. Ook bomen met esthetische waarden, zoals markante bomen langs wandelpaden, kunnen als toekomstboom worden gekozen. In het gemengde bos is de methode van de toekomstbomen bijna onmisbaar. De beheerder kan namelijk vooraf, of al werkend, de verhouding tussen de verschillende boomsoorten bepalen en zo de menging ‘reguleren’.

Aanplant / herplant / natuurlijke verjonging

In veel bosjes is sprake van een houtopstand met monocultuur (Fraxinus, Acer, Crataegus). Vanwege de boomziekte Essentaksterfte zijn relatief veel bomen ziek of dood. Dit geeft kansen voor ontwikkelbeheer, namelijk het aanplanten van andere soorten op open plekken om de diversiteit van de houtopstand te bevorderen. De soortenkeuze wordt afgestemd op locatie, grondsoort en functie van het bosje.
In bosjes waar door natuurlijke processen een boom doodgaat, kan natuurlijke verjonging een kans krijgen. In veel gevallen is in de onderbegroeiing jonge aanwas aanwezig. Ingrijpen, door middel van aanplant, kan daarmee achterwege blijven.

Open plekken

Voor een vitaal bossysteem en de biodiversiteit kan het van belang zijn om open plekken te creëren.
Open plekken waarbij de houtopstand te niet wordt gedaan en waarbij de stobben worden verwijderd, zodat er een meer kruidachtige vegetatie kan ontstaan. Door plekken te maken waar geen bomen of struiken staan komt er meer licht en warmte in het bos. Hier profiteren bijvoorbeeld vlinders, reptielen en amfibieën van.
Een open plek kan ook zorgen voor natuurlijke verjonging van de houtopstand. Daarnaast kan op open plekken waarbij de houtopstand te niet wordt gedaan, herplant plaatsvinden met inheemse soorten.
Een andere vorm van het creëren van open plekken is het afzetten van de beplanting, waarbij de stobben wel blijven zitten. Hierdoor komt meer gelaagdheid in de houtopstanden, maar kan er minder gestuurd worden op de soortenrijkdom.

Belang van bosbodem

Een goed functionerende bosbodem is belangrijk voor duurzaam beheer. Een bosbodem kan zich, afhankelijk van het moedermateriaal, ontwikkelen tot drager van een rijk bodemleven.
Het is daarom belangrijk de bosbodem niet te verstoren. Bij de uitvoer van beheermaatregelen moet daarom aandacht zijn voor het toepassen van kleinschalige kap- of dunningsmethodes en het zoveel mogelijk beperken van schade aan de bosbodem. Hierbij horen kleine en lichte machines of moet men zoveel mogelijk handmatig te werk gaan.

Het belang van dood hout

Dood hout is essentieel voor een vitaal bosecosysteem. Grote aantallen insecten, schimmels en andere organismen zijn voor hun levenscyclus afhankelijk van dood hout. Andere dieren leven op hun beurt van die insecten die op of in dood hout voorkomen. Staande, dode bomen zijn een leefplaats voor onder andere holenbroeders en vleermuizen. Liggend dood hout is van belang voor onder andere schimmels, mossen, planten en larven. Bij het uitvoeren van beheermaatregelen wordt waar mogelijk het vrijgekomen hout verwerkt in het bosje.

Bosbouwkundig verantwoord herplanten

In de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017 staat in artikel 6.2 lid 1 een beschrijving van bosbouwkundig verantwoorde herplant. De basis hiervoor is artikel 4.3 lid 3 van de Wet natuurbescherming.

1. Van bosbouwkundig verantwoorde herplant is sprake indien:
    a) de te herplanten oppervlakte ten minste even groot is als de gevelde oppervlakte;
    b) er gebruik wordt gemaakt van inheemse soorten;

c) het voldoende aannemelijk is dat de te herplanten houtopstand, gelet op de bodemkwaliteit en de waterhuishouding ter plaatse, uit kan groeien tot een volwaardige en duurzame houtopstand;
d) het voldoende aannemelijk is dat de te herplanten houtopstand binnen een periode van drie jaar voldoende dekkingsgraad heeft zodat er binnen een periode van vijf tot tien jaar een gesloten kronendak kan vormen; en
e) het voldoende aannemelijk is dat de te herplanten houtopstand op termijn tenminste vergelijkbare bosbouwkundige, ecologische, landschappelijk en/of cultuurhistorische waarden kan vertegenwoordigen als die teloor zullen gaan met de te vellen houtopstand;

2. Indien gebruik wordt gemaakt van herplant door natuurlijke verjonging, dient het voldoende aannemelijk te zijn dat de verjonging uit kan groeien tot een volwaardige houtopstand en deze houtopstand vergelijkbare bosbouwkundige, ecologische, landschappelijke en/of cultuurhistorische waarden kan vertegenwoordigen als die teloor zullen gaan met de te vellen houtopstand.

3.3 Relatie Wet natuurbescherming en beheermaatregelen

Bescherming flora en fauna

De Wet natuurbescherming richt zich in hoofdstuk 3 op de bescherming van de flora en fauna.
Het is verboden om opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of beschadigen van soorten vogels die in het wild in Nederland leven en onder de Vogelrichtlijn vallen. Ook is het verboden om dieren van soorten die vallen onder de Habitatrichtlijn opzettelijk te verstoren, de voorplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Daarnaast is de bescherming van vaatplanten, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers geregeld in hoofdstuk 3. Er geldt altijd een zorgplicht.

Voorafgaand aan het uitvoeren van een beheermaatregel moet worden onderzocht welke flora en fauna er aanwezig is in de houtopstand en of deze onder de beschermingsregels van de Wet natuurbescherming vallen. Daarbij moet een ecologisch onderzoek gedaan worden. Er is geen wettelijke maat voor de geldigheid van ecologisch onderzoek. Vaak wordt voor Habitat- en Vogelrichtlijn soorten uitgegaan van gegevens die niet ouder dan drie jaar zijn. Voor nationaal beschermde soorten wordt vaak vijf jaar gehanteerd. De provincie Fryslân (als bevoegd gezag) hanteert deze algemene termijnen voor de geldigheid van ecologisch onderzoek. De uitkomsten van dit onderzoek zijn sturend voor de te nemen beheermaatregelen en het moment waarop deze maatregelen kunnen worden uitgevoerd. Het kan zijn dat een nader ecologisch onderzoek moet worden gedaan en er een ontheffing moet worden aangevraagd op basis van de Wet natuurbescherming.

Bescherming houtopstanden

Hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming richt zich op het bewaren en beheren van houtopstanden. Hierbij geldt een meldingsplicht voor houtopstanden buiten de bebouwde kom Wet natuurbescherming en een eventuele herplantplicht. Een melding moet op basis van artikel 6.1 van de provinciale Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017 tenminste 6 weken, maar niet eerder dan één jaar voorafgaand aan de beheermaatregel worden gedaan.

Opgemerkt moet worden dat in bosjes die onder de bebouwde kom Wet natuurbescherming vallen, geen open plekken gecreëerd kunnen worden waarbij de houtopstand *volledig* wordt verwijderd om een meer kruidachtige vegetatie te stimuleren. Immers, het creëren van open plekken in houtopstanden die onder het regime van de Wnb vallen, is op basis van artikel 6.2 van de Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017, niet mogelijk tenzij er een geschikte locatie is om de te niet gedane houtopstand te compenseren.
Bij het aanbrengen van open plekken, waarmee *een deel van een opstand teniet* wordt gedaan, dient de teniet gedane houtopstand elders gecompenseerd te worden. Deze compensatie dient te voldoen aan bosbouwkundige eisen en moet passen in het landschap. Daarbij is het planten van uitheemse soorten niet

toegestaan binnen de Wet natuurbescherming. Overigens is het aanbrengen van een meer diverse inheemse beplanting wel mogelijk binnen de Wet natuurbescherming, zij het onder voorwaarden.

Het creëren van een openplek waarbij de stobben in de grond blijven zitten en weer opnieuw kunnen uitlopen, is wel mogelijk binnen de Wet natuurbescherming.

3.4 Soortenlijst

Hieronder is een lijst opgenomen met soorten die in houtopstanden voorkomen of kunnen worden toegevoegd. Deze lijst is nadrukkelijk niet uitputtend.

Zoom

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Bijzonderheden
Rubus	Braam	Bloem- en besdragend, stekels
Urtica	Brandnetel	Waardplant vlinders
Achillea millefolium	Duizendblad	Bloemdragend
Anthriscus sylvestris	Fluitenkruid	Bloemdragend
Allium ursinum	Daslook	Bloemdragend
Alliaria petiolata	Look-zonder-look	Bloemdragend

Mantel

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Bijzonderheden
Amelanchier lamarckii	Krentenboompje	Bloem- en besdragend
Ligustrum vulgare	Liguster	Bloem- en besdragend
Lonicera periclymenum	Kamperfoelie	Bloemdragend
Sambucus nigra	Gewone vlier	Bloem- en besdragend
Sorbus aucuparia	Wilde lijsterbes	Bloem- en besdragend
Viburnum opulus	Gelderse roos	Bloem- en besdragend

Kern

Wetenschappelijke naam	Nederlandse naam	Bijzonderheden
Acer pseudoplatanus	Esdoorn	Opgaande overstaander
Alnus glutinosa	Els	Opgaande overstaander
Crataegus monogyna	Meidoorn	Bloemdragend, stekels
Fraxinus excelsior	Es	Opgaande overstaander
Ligustrum vulgare	Liguster	Bloem- en besdragend
Prunus avium	Zoetekers	Bloem- en besdragend
Prunus spinoza	Sleedoorn	Bloem- en besdragend, stekels
Ulmus	Iep	Opgaande overstaander

4. Areaal

In dit hoofdstuk wordt een beschrijving gegeven van de houtopstanden in gemeente Waadhoeke.

4.1 Inventarisatie

Bij de inventarisatie is gekeken naar de huidige ontwikkelingsfase, de opstand en de urgentie van de te nemen beheermaatregelen.
Bij de inventarisatie onderscheid gemaakt tussen:

- Bos(jes): blokvormige houtopstanden met onderbegroeiing / dorpsbosjes
- Bosplantsoen: kleine(re) houtopstanden met onderbegroeiing in kernen en buitengebied
- Wegbeplanting: lintvormige houtopstanden met onderbegroeiing langs een weg of pad

4.2 Fase en opstand

Algemeen kan gesteld worden dat de houtopstanden zich in de stakenfase bevinden en hoofdzakelijk bestaan uit Fraxinus en Acer, met een onderbegroeiing van Crataegus. Ook is Alnus, Populus en Salix in een groot deel van de houtopstanden aanwezig.

Voor een aantal bosjes en in bosplantsoen geldt dat de stammen (erg) dicht op elkaar staan. De onderbegroeiing is in sommige gevallen alleen aan de rand of in plukken aanwezig. In de meeste bosjes is het mogelijk een kern-mantel opbouw te ontwikkelen. Het ontwikkelen van een zoom is slechts in enkele gevallen mogelijk, dit vanwege de afmetingen. In het bosplantsoen is het ontwikkelen van meer gelaagdheid mogelijk, maar een duidelijke kern en mantel opbouw is vanwege de afmetingen veelal niet mogelijk.
In de wegbeplanting is te zien dat met name langs fietspaden de onderbegroeiing de functie van windkering heeft.

4.3 Werkplannen

Zoals eerder genoemd is dit een beheerplan op hoofdlijnen, waarbij ecologisch onderzoek aangeeft welke beheermaatregelen kunnen of mogen worden uitgevoerd en waarbij de flora en fauna centraal staat.
Voorafgaand aan de uitvoer van beheersmaatregelen moet via een ecologische Quickscan worden onderzocht of er rust- en verblijfplaatsen van beschermde soorten aanwezig zijn. Daarbij wordt gekeken naar de mogelijke effecten van de beheermaatregelen op aanwezige flora en fauna. Er wordt onderzocht welke maatregelen kunnen of moeten worden genomen om schade te voorkomen, te beperken of te herstellen en veiligheid te waarborgen. Indien er strikt beschermde soorten aanwezig zijn, moet een uitgebreider ecologisch onderzoek worden uitgevoerd.
De uitkomsten van het ecologisch onderzoek en de uitgangspunten worden gebruikt bij het maken van concrete werkplannen per houtopstand.
Voor stambomen in bosplantsoen, wegbeplanting en langs paden in bosjes geldt dat deze worden geïnspecteerd volgens de VTA methode. Deze uitkomsten worden meegenomen in werkplannen. Indien er een direct gevaar is voor de veiligheid wordt een beheermaatregel uitgevoerd of de boom wordt gekapt.
Daarbij geven de werkplannen input om de meldingen op basis van artikel 6.1 van de provinciale Verordening Wet natuurbescherming Fryslân 2017 te doen.

4.4 Prioritering bosjes

Voor de prioritering is alleen gekeken naar de bosjes, waarbij de ontwikkelingsfase, de dichtheid en de soorten in de houtopstand zijn meegenomen. Dit heeft geresulteerd in een lijst waarbij de prioritering is aangegeven met 1 (hoog), 2 (middel) en 3 (laag).
In bosjes met prioritering 1 staan de staken (erg) dicht op elkaar en de stammen zijn hoog en dun.
In bosjes met prioritering 2 staan de staken niet (erg) dicht op elkaar, de stammen zijn hoog en dun.
In bosjes met prioritering 3 staan de staken op afstand, de stammen zijn niet dun, er is onderbegroeiing aanwezig en er is gelaagdheid te zien.

In het overzicht hieronder zijn de bosjes op volgorde van prioritering weergegeven.
De bosjes met prioritering 1 zijn opgenomen in het overzicht hieronder. Hiervoor kan een ecologische Quickscan worden uitgevoerd. Vervolgens wordt bepaald of nader onderzoek nodig is en wanneer welke beheermaatregelen uitgevoerd kunnen worden.
In deze houtopstanden is het mogelijk de winst te behalen voor de ontwikkeling van stakenfase naar een eind/climaxfase en daarmee de vergroting van de biodiversiteit.
De lijst met overige bosjes (prioritering 2 en 3) is te vinden in bijlage 6.

In bosplantsoen en wegbeplanting kan door middel van het uitvoeren van beheermaatregelen gewerkt worden aan meer gelaagdheid en diversiteit. Deze houtopstanden zijn niet opgenomen in het overzicht, maar staan wel op de beheerkaarten.

Locatie	Eigendom	Kadastraal	Oppervlakare	Ontwikkelingsfase	opmerking	Opstand	Urgentie	Ligging t.o.v. Wnb
Achlum De Jister	Natuurmonumenten, Erfpacht gemeente Waadhoeke	TJU 00 F 485	231	Stakenfase	Dunne stammen en 1 deel overwegend struiken. Onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus, Salix, Prunus	1	Buiten bebouwde kom
Achlum De Wiske	Gemeente Waadhoeke	TJU00 F 330, TJU00 F 362	99	Stakenfase	Dicht op elkaar en dunnen stammen. In midden onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus	1	Buiten bebouwde kom
Franeker De Horsa	Gemeente Waadhoeke	FNK00 E 828, FNK00 E 837	94	Stakenfase	Alleen staken, dicht op elkaar en dunne stammen	Populus	1	Binnen bebouwde kom
Menaam kaatsveld	Gemeente Waadhoeke	BGM01 C 2963	108	Stakenfase	Veel en dicht op elkaar. Onderbegroeiing aanwezig. Zeer slecht bereikbaar. Rillen aanwezig. Kern-mantel opbouw mogelijk. Sporen van Essentaksterfte.	Crataegus, Fraxinus	1	Buiten bebouwde kom
Menaam Bitgumerdyk	Gemeente Waadhoeke	BGM01 E 1365	115	Stakenfase	Veel en dicht op elkaar. Wel dikkere stammen. Kern-mantel-zoom opbouw uitstekend mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus, Salix	1	Buiten bebouwde kom

Locatie	Eigendom	Kadastraal	Oppervlakare	Ontwikkelingsfase	opmerking	Opstand	Urgentie	Ligging t.o.v. Wnb
Minnertsga Hearewei	Gemeente Waadhoeke	MGN01 B 3295	150	Stakenfase	Veel stammen en dicht op elkaar. Onderbegroeiing redelijk aanwezig. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus, Populus	1	Buiten bebouwde kom
Minnertsga Hearewei	Gemeente Waadhoeke	MGN01 G 159	51	Stakenfase	Dicht op elkaar. Kern-mantel opbouw mogelijk	Acer, Crataegus, Fraxinus	1	Buiten bebouwde kom
Minnertsga W. Binnemaleane	Gemeente Waadhoeke	MGN01 G 485	39	Stakenfase	Onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Fraxinus, Crataegus	1	Buiten bebouwde kom
Nij Altoenae	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	ANA02 E 631	31	Stakenfase	Erg dicht op elkaar. Dunne stammen. Weinig onderbegroeiiing. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus,	1	Buiten bebouwde kom

Locatie	Eigendom	Kadastraal	Oppervlakare	Ontwikkelingsfase	opmerking	Opstand	Urgentie	Ligging t.o.v. Wnb
Sexbierum Walburgastrjitte	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	SBR00 F 142	71	Stakenfase	Dicht op elkaar en dunne stammen. Onderbegroeiing aanwezig. Mantel-kern opbouw mogelijk.	Acer, Crataegus, Fraxinus	1	Buiten bebouwde kom
Sexbierum langs Sexbierumer opvaart	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	SBR00 F 889	208	Stakenfase	Dicht op elkaar en dunne stammen. Onderbegroeiing aanwezig. Mantel-kern opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus	1	Buiten bebouwde kom
St. Annaparochie Noordeand	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	ANA02 F 287	85	Stakenfase	Dicht op elkaar. Wel verschil dikke en dunne stammen. Onderbegroeiing deels aanwezig aan de rand. In het midden overwegend overstaanders. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus	1	Buiten bebouwde kom
St. Annaparochie De Keeg	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	ANA02 F 473, ANA02 F 745	337	Stakenfase	Dicht op elkaar en dunne stammen. Onderbegroeiing aanwezig. Opstand in rijen geplant en deze structuur is nog zichtbaar.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus	1	Buiten bebouwde kom

Locatie	Eigendom	Kadastraal	Oppervlakare	Ontwikkelingsfase	opmerking	Opstand	Urgentie	Ligging t.o.v. Wnb
St. Annaparochie Kroanenburg	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	ANA02 F 18	166	Stakenfase	Zeer dicht op elkaar, dunne stammen. Wel onderbegroeiing aanwezig. Sporen van Essentaksterfte. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus	1	Buiten bebouwde kom
St. Annaparochie J. Weidemastraat	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	ANA02 F 10	200	Stakenfase	Weinig tot geen lagen. De rand heeft een struiklaag. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus, Salix	1	Buiten bebouwde kom
St. Jacobiparochie ’t Spoorrondsy	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	JCB00 D 908	210	Stakenfase	Dicht op elkaar en dunne stammen onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Crataegus, Fraxinus, Salix	1	Buiten bebouwde kom
Tzummarum Kleasterwei	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	TMU00 F 1469	85	Stakenfase	Onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel opbouw mogelijk.	Acer, Crataegus, Fraxinus, Populus, Salix	1	Buiten bebouwde kom

Deel 5: Bomen

Deel 5 gaat in op het beheer van bomen. Er wordt een beschrijving gegeven van de beplantingstypen, de uitgangspunten bij het beheer, het beheer en het areaal.

1. Beplantingstypen

Binnen het beheer van bomen vallen:

- solitaire bomen
- een rij bomen
- groep van bomen

Bomenrijen en boomgroepen met onderbeplanting vallen onder deel 4 natuurlijke beplanting.

2. Uitgangspunten

Hieronder wordt ingegaan op de uitgangpunten bij het beheer van bomen.

Uitgangspunt 1: Beheer en ontwerp op basis van het Handboek Bomen 2022

Het beheer en ontwerp van bomen wordt uitgevoerd op basis van het Handboek Bomen 2022. Het Handboek Bomen 2022 zijn gestandaardiseerde en gevalideerde procedures, kwaliteitseisen en resultaatsverplichtingen die betrekking hebben op de uitvoering van werkzaamheden in, rond en met bomen. Deze voorwaarden gelden ook voor het ontwerpen, beheer en veiligheid. Door het Handboek Bomen 2022 toe te passen binnen beheer wordt de kwaliteitszorg voor bomen op de lange termijn geborgd.
Binnen het beheer en ontwerp wordt over het algemeen uitgegaan van een ‘redelijk’ ambitieniveau en een omloop tijd van 40 jaar.

Uitgangspunt 2: Veiligheid

Voortvloeiend uit de zorgplicht op basis van artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek (BW), wordt bij iedere stamboom iedere drie jaar een boomveiligheidsonderzoek (BVC) uitgevoerd. De BVC wordt uitgevoerd op basis van het Handboek Bomen 2022. Uit deze BVC volgt een lijst met te nemen beheermaatregelen. Uit deze inspectie komt tevens een lijst met bomen die jaarlijks middels de BVC methode moeten worden geïnspecteerd. Ook bomen langs wandel- en fietspaden in bosjes, worden bij de BVC inspectie meegenomen. Opgemerkt moet worden dat niet alle bomen in bosjes worden gecontroleerd door middel van BVC. Alleen bomen binnen een valafstand tot een fiets- of wandelpad worden meegenomen.

Uitgangspunt 3: Ontwerp op basis van de vuistregel 3-30-300

In het ontwerp zoveel- en waar mogelijk gewerkt met de 3-30-300 vuistregel. Dit houdt in dat iemand vanuit het huis 3 bomen kan zien, dat 30 % van de oppervlakte in een wijk moet voorzien zijn van een bladerdak en dat iedereen binnen 300 meter vanaf de woning een groengebied/park kan bereiken. Deze vuistregel geldt name voor woonkernen en heeft de potentie de kwaliteit van de openbare ruimte te vergroten.

Uitgangspunt 4: Diversiteit

In het verleden zijn boomrijen/lanen en boomgroepen aangeplant waarbij één soort boom werd toegepast. In het geval van een boomziekte, bijvoorbeeld de iepziekte, dan was de hele laan in gevaar. Oude rijen en lanen zijn, in enkele gevallen, daarom verloren gegaan. In het huidige boombeheer ligt de nadruk, waar mogelijk, op

diversiteit. Bij de keuze voor een te planten boomsoort wordt gekeken naar de groeiplaats, het gewenste eindbeeld, biodiversiteit en soorten die in het landschap of dorp passen.

Uitgangspunt 5: Geen gezonde bomen kappen

Bomen hebben verschillende functies en leveren ecosysteemdiensten. Bijvoorbeeld: gezonde bomen verlagen de kosten voor technische waterberging, riolering, koelte en luchtfiltering. Ze dragen bij aan woongenot en gezondheid, zijn van nature circulair en faciliteren CO_2-opslag. Het kappen van gezonde bomen is daarom niet wenselijk.

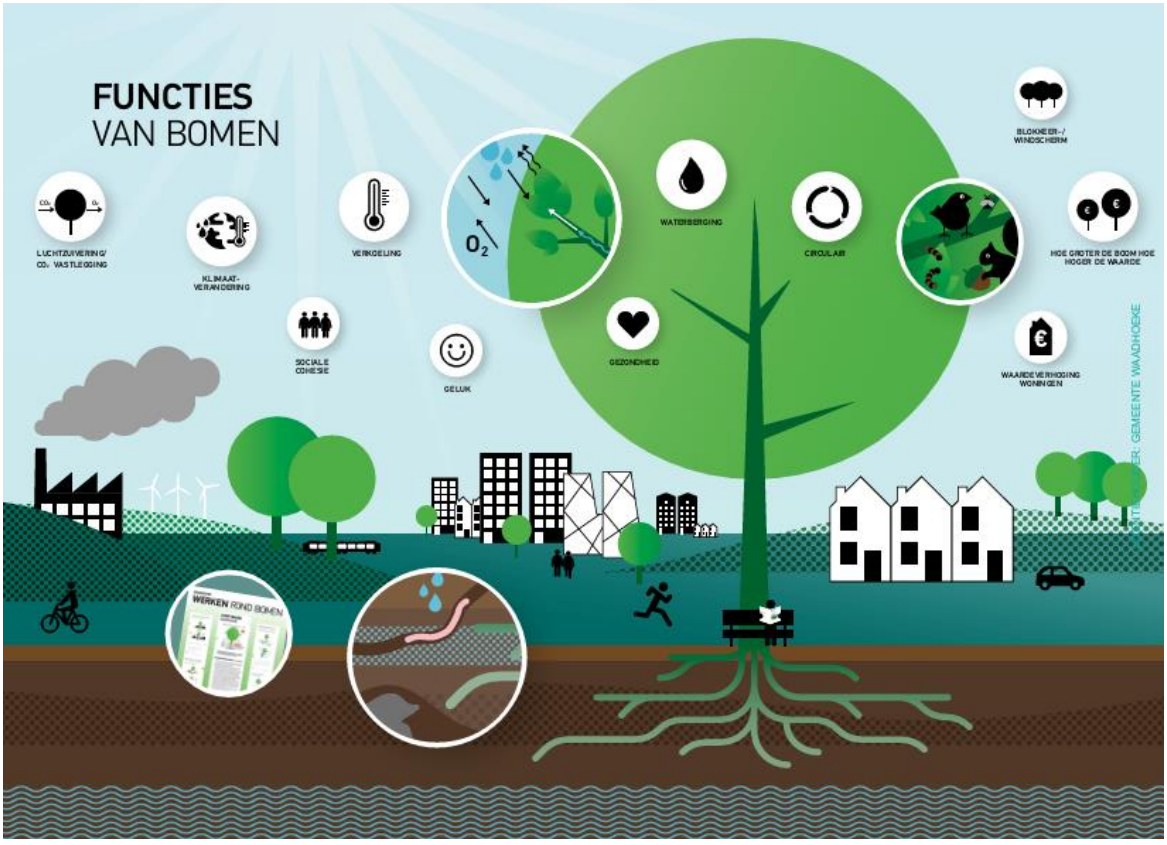

Uitsnede Handboek Bomen 2022 boekomslag achterzijde

Uitgangspunt 6: Rond bomen blijft een deel van de vegetatie staan.

Rond bomen wordt bij het maaien een deel van de vegetatie niet gemaaid. Hiermee worden beschadigingen aan de stam en stamvoet tegen gegaan. Daarnaast biedt de behouden vegetatie bijvoorbeeld een voedselbron en een schuilmogelijkheid voor aanwezige fauna.

3. Beheer

Binnen het beheer van bomen zijn drie ‘richtingen’ te onderscheiden: bestaande bomen (alle bomen die zijn aangeplant), nieuwe bomen (ontwerp) en werken rond bomen.
De te nemen beheermaatregelen zijn afgestemd op functie en vegetatie op een locatie, waarbij (verkeers)veiligheid altijd voorop staat.

In het beheer is onderscheid te maken tussen:

1. Regulier onderhoud. Dit zijn wekelijks of jaarlijks terugkerende beheermaatregelen. Te denken valt aan het verwijderen van stamopschot, verwijderen van dood hout uit de kronen en het toepassen van correctiesnoei.
2. Incidenteel onderhoud. Dit zijn incidenteel voorkomende beheermaatregelen, zoals het opruimen van stormschade en het terugsnoeien van overhangende takken.
3. Groot onderhoud en renovaties. Groot onderhoud kan bestaan uit het herinrichten en de aanplant van nieuwe bomen.

3.1 Bestaande bomen

Binnen het beheer van bestaande bomen ligt de nadruk op veiligheid. Om te voldoen aan de zorgplicht voorvloeiend uit artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek wordt de boomveiligheidscontrole (BVC) uitgevoerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen vrij uitgroeiende bomen en niet vrij uitgroeiende bomen.

Vrij uitgroeiende boom:

Een boom waaraan geen eisen voor een vrije doorgang gesteld zijn.

- Opkronen: opkronen is niet aan de orde.
- Kroon: alleen blijvende kroon.
- Snoeiwijze: onderhoudssnoei.

niet vrij uitgroeiende boom:

Een boom waaraan specifieke eisen voor een vrije doorgang zijn gesteld.

- Opkronen: tot beoogde opkroonhoogte eindbeeld
- Tijdelijke kroon: kroongedeelte beneden de beoogde opkroonhoogte snoeiwijze: begeleidssnoei tijdelijke kroon.
- Blijvende kroon: kroongedeelte boven de beoogde opkroonhoogte snoeiwijze: onderhoudssnoei blijvende kroon.

3.1.1 Boomveiligheidscontrole (BVC)

Binnen de BVC wordt de gehele boom één keer per drie jaar geïnspecteerd, waarbij gekeken wordt naar gebreken van de boom. Dit zijn gebreken aan de kroon, stam, stamvoet, maaiveld, algemeen, vrije doorgang en bestratingsopdruk. Bij de BVC wordt een boomveiligheidsklasse toegewezen. Ook wordt bij de BVC het boombeeld van de boom beoordeeld.

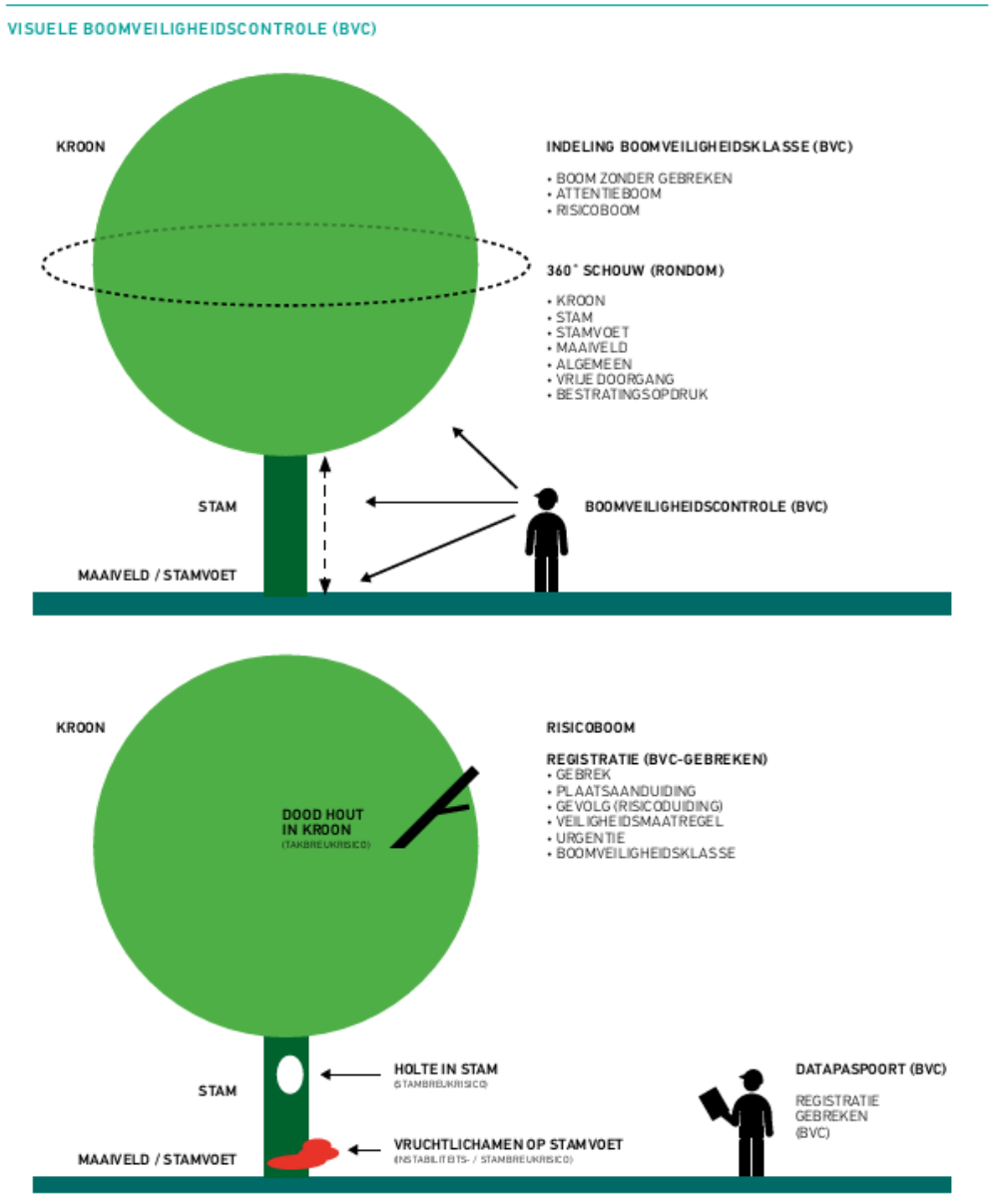

Boomveiligheidscontrole, uitsnede Handboek Bomen 22, blz. 226

Boomveiligheidsklasse

Boomveiligheidsklasse geeft een duiding over de veiligheid van de boom, waarbij gekeken wordt naar boomgebreken. Hieronder staan de drie boomveiligheidsklassen beschreven.

BOOMVEILIGHEIDSKLASSE | VASTE (ENKELVOUDIGE) KEUZELIJST [14.22.D]

- Boom zonder gebreken
- Attentieboom
- Risicoboom

Overzicht 10.15 | Boomveiligheidsklasse BVC | HB2022 | H10

Toelichting indeling boomveiligheidsklassen:

Boom zonder gebreken: Boom waarbij binnen de visuele boomveiligheidscontrole geen BVC-gerelateerde (boom)gebreken [10.12] zijn geconstateerd die binnen een periode van 3 jaar een reëel gevaar (kunnen) opleveren.

In het kader van de actuele veiligheid is geen nadere actie (veiligheidsmaatregel) noodzakelijk; de boom wordt ingedeeld in de klasse 'Boom zonder gebreken' en de reguliere BVC kan worden vervolgd.

Attentieboom: Boom waarbij binnen de visuele boomveiligheidscontrole BVC-gerelateerde boomgebreken zijn geconstateerd, die echter in de actuele situatie (binnen 1 jaar) (nog) geen voorzienbaar gevaar (geen actueel verhoogd risico) opleveren voor de directe omgeving, maar waarvan het schaderisico in de komende 3 jaar wel reëel kan toenemen.

In het kader van de veiligheid is het (in de regel) noodzakelijk de controlefrequentie van de BVC te verhogen (tot jaarlijks) of de reeds verhoogde controlefrequentie te continueren [10.16] en [10.17.c]; de boom wordt ingedeeld in de klasse 'Attentieboom'.

Risicoboom: Boom waarbij binnen de visuele boomveiligheidscontrole één of meer BVC-gerelateerde boomgebreken zijn geconstateerd, die (binnen 1 jaar) een (potentieel) gevaar kunnen opleveren voor de directe omgeving.
In het kader van de veiligheid is er sprake van een actueel verhoogd risico en zijn (binnen de aan te geven urgentie) één of meer gerichte veiligheidsmaatregelen noodzakelijk, [10.16] en [10.17]; de boom wordt ingedeeld in de klasse 'Risicoboom'. BVC-bomen die 'Niet volledig te beoordelen' zijn worden eveneens (vooralsnog) ingedeeld als Risicoboom [10.11.d].

Uitsnede Handboek Bomen 2022, blz. 228

3.1.2 Boombeelden

Boombeelden geven een beschrijving van de benodigde snoeibehoefte. Hierbij ligt de nadruk op de aanwezigheid van probleemtakken, waarmee de veiligheid in het geding zou kunnen zijn.
Hieronder volgt een beknopt overzicht van de boombeelden. Voor de technische specificaties wordt verwezen naar het Handboek Bomen 2022 hoofdstuk 8.

Boombeeld	Snoei	Opmerking
Aanvaard	Geen snoei-ingreep aan de orde	Geen actuele snoeibehoefte of wordt geacht geen snoeibehoefte te hebben.
Regulier	Reguliere snoei-ingreep aan de orde	In één reguliere snoeibeurt moeten alle probleemtakken worden verwijderd. Na de snoeibeurt moet er sprake zijn van een aanvaard boombeeld.
Achterstallig	Verzwaarde snoei-ingreep aan de orde	In één verzwaarde snoeibeurt moeten alle probleemtakken worden verwijderd. Na de snoeibeurt moet er sprake zijn van een aanvaard boombeeld. Verzwaarde snoei-ingreep: kroonvolume reductie tenminste 30% tot maximaal 40%. Te dikke takken: wanneer er meerdere dikke takken in de tijdelijke kroon voorkomen met een takdiameter van >15 cm. Innemen takken: meerdere takken moeten worden ingenomen (overschrijding 25% totaal kroonvolume. Dood hout: overmatig dood hout waarbij het aantal te verwijderen dode probleemtakken los van de overige te verwijderen probleemtakken tenminste gelijk is aan 3 dode takken per 6 meter boomhoogte.
Verwaarloosd	Gefaseerde snoei-ingrepen aan de orde	Er zijn meerdere snoeibeurten nodig om alle probleem takken te verwijderen. Meer van 40% van het kroonvolume bestaat uit probleemtakken. Het verwijderen van meer dan 40% kroonvolume is niet in één beurt toegestaan, met uitzondering van probleemtakken in het kader van de veiligheid.

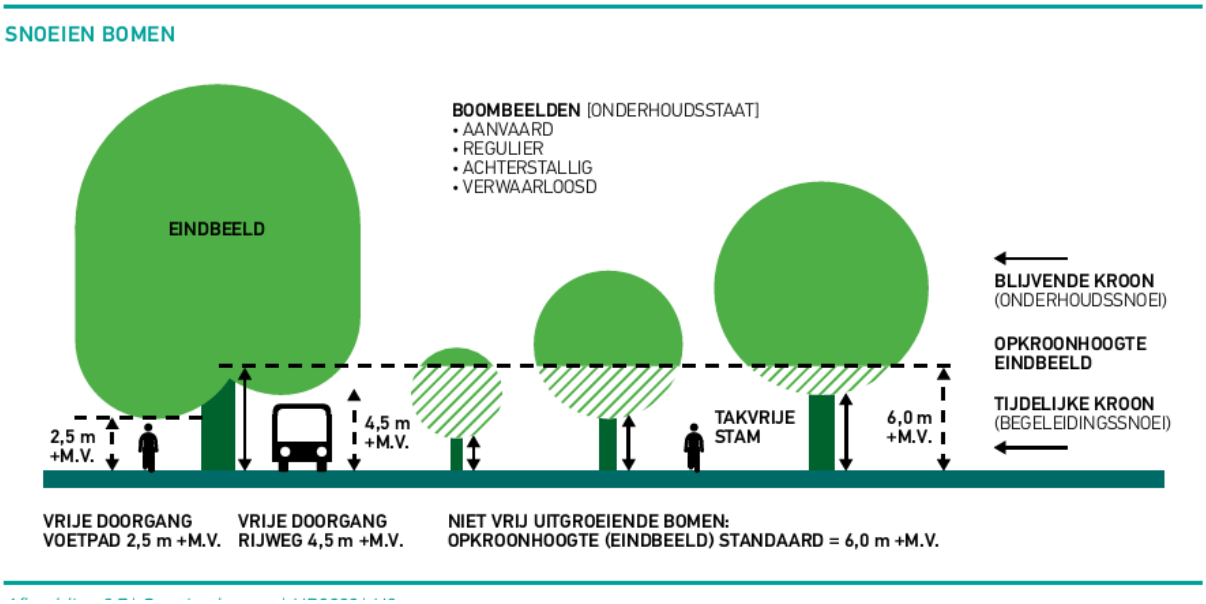

Uitsnede Handboek Bomen 2022, blz, 186

3.1. Probleemtaken

Probleemtakken zijn takken die de veiligheid in het gevaar kunnen brengen en die de wettelijke vrije doorgang en de obstakelvrije doorgang in het geding brengen.

Hieronder volgt een beschrijving van de probleemtakken.

PROBLEEMTAKKEN

Prioritering probleemtakken:
1. Takken die de (actuele) veiligheid van de directe omgeving in gevaar brengen
2. Takken die de 'wettelijk' vereiste vrije doorgang belemmeren
3. Takken die de 'obstakelvrije zone' belemmeren

1. Probleemtakken 'veiligheid'
- Takken die de veiligheid van de (directe) omgeving (potentieel) in gevaar brengen (kader: veiligheid/zorgplicht); o.a.
  - (grof) dood hout, kwijnende, beschadigde, schurende, gebroken, gescheurde en/of aangetaste takken
  - onvoldoende aangehechte (gestel)takken, waaronder zogenaamde 'plakoksels'
  - mechanisch overbelaste takken

2. Probleemtakken (wettelijke) 'vereiste vrije doorgang'
- Takken die de wettelijke vereiste vrije doorgang onder (of naast) de kroon belemmeren; o.a. [8.16]
  - 'Wettelijke' vereiste vrije doorgang (rij)wegen = 4,5 m +m.v. | fiets- en voetpaden = 2,5 m +m.v.

3. Probleemtakken 'obstakelvrijezone en functionaliteit'
- Takken die omliggende of onderstaande obstakels, kunstwerken of gevels raken, of kunnen raken (belemmering obstakelvrije zone)
  - obstakelvrije zone: ten minste 1 tot 2 m takvrij (rondom) ten opzichte van obstakels, kunstwerken en gevels [8.17.d]
- Takken die de functie van de openbare ruimte, inclusief straatmeubilair, verkeerslichten en rijbaanverlichting, hinderen
- Takken die (vanuit de gebruiksfunctie) de functionaliteit of het beoogde eindbeeld van de boom negatief beïnvloeden

Toelichting probleemtakken
- Dood hout (veiligheid): (grof) dood hout: afgestorven en kwijnende takken (takdiameter ≥ 4 cm en taklengte ≥ 50 cm) [8.17.f]
- Plakoksel: doorgaans sterk aanliggend, door insluiting van bastweefsel onvoldoende aangehechte (gestel)tak
  - sterk aanliggende (gestel)tak (V-vork) doorgaande spil of stam met (potentieel) verhoogd risico op vorming plakoksel
- Mechanisch overbelaste tak: (gestel)tak die zichtbare kenmerken vertoont van mechanische overbelasting
- Schuurtak: tak die als gevolg van het onderling schuren aanzienlijke mechanische schade oploopt (schade takdiameter > 30%)

Uitsnede Handboek Bomen 2022, blz. 190

OPKROONHOOGTE | NIET VRIJ UITGROEIENDE BOMEN (BEGELEIDINGSSNOEI-OPKRONEN)

STREEFWAARDE (2 : 1) EN MAXIMALE OPKROONHOOGTE (1 : 1)

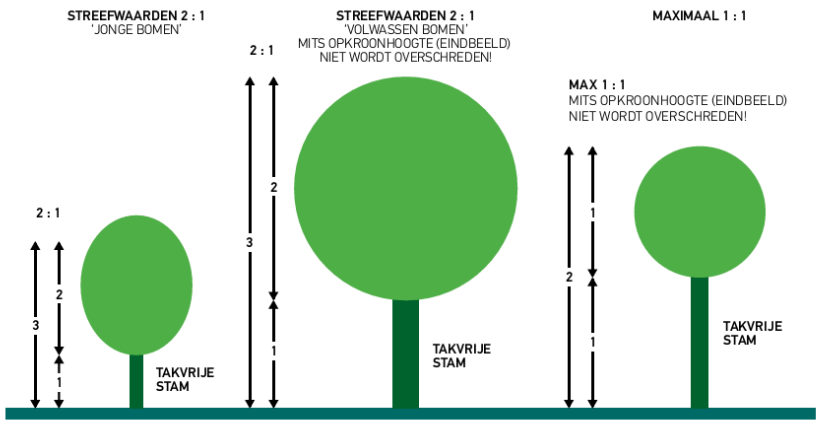

Uitsnede Handboek Bomen 202, blz. 196

3.2 Begeleidingssnoei

Begeleidingssnoei is er op gericht maatregelen te nemen om het eindbeeld te behalen.

- Het stelselmatig borgen van de veiligheid, een voldoende vrije doorgang en een voldoende vrije obstakelvrije zone.
- Het stelselmatig binnen de tijdelijke kroon voorkomen of wegnemen van te dikke takken.
- Het verkrijgen/handhaven van een rechte doorgaande, opgaande spil.
- Het stelselmatig voorkomen van stamvergaffelingen binnen de beoogde takvrije stam.
- Voorkomen c.q. wegnemen van dubbele toppen.
- Het systematisch opkronen.

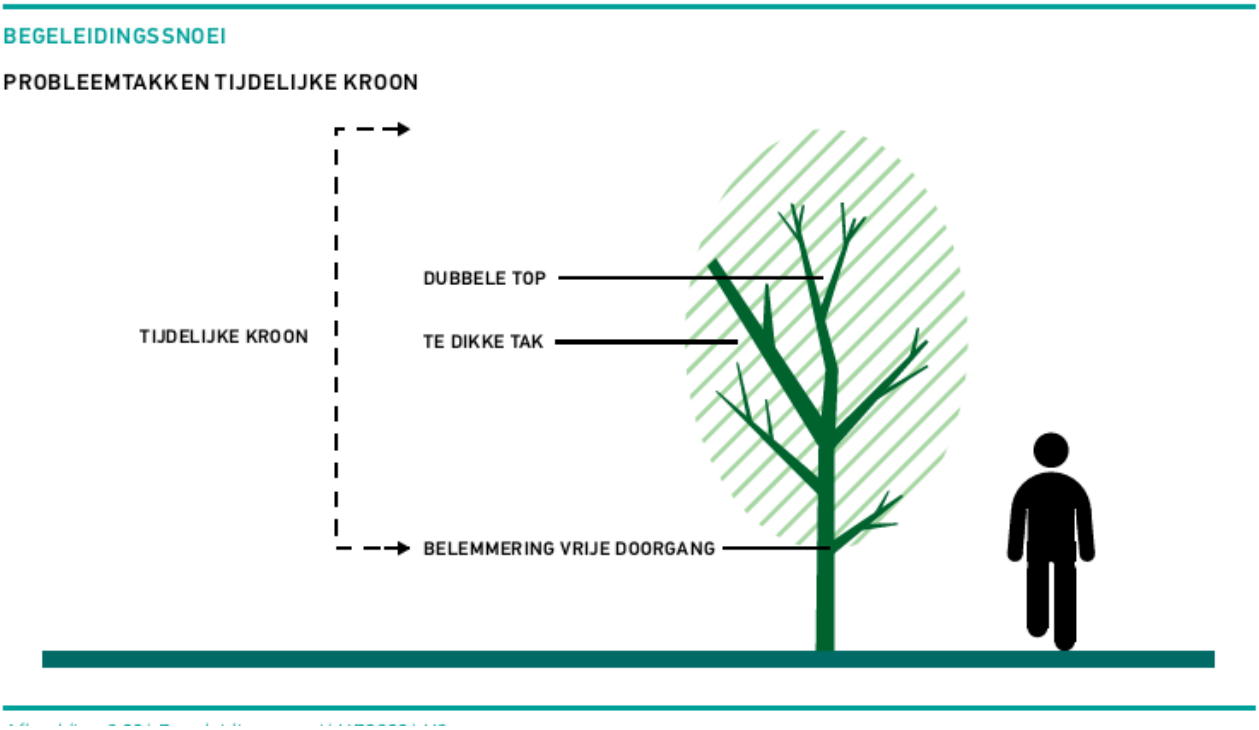

3.3 Onderhoudssnoei

Onderhoudssnoei is de snoei in de blijvende kroon en is primair gericht op het duurzaam behoud van de blijvende kroon zonder probleemtakken.

3.4 Samenvatting terminologie

Hieronder staat een samenvatting van de terminologie met betrekking tot het snoeien van bomen.

SAMENVATTING TERMINOLOGIE: SNOEIEN BOMEN

H8 | Snoeien bomen: Boomtype + snoeiwijze

- **Snoeiwijze:**
  - Begeleidingssnoei: Snoei tijdelijke kroon totdat beoogde opkroonhoogte is bereikt (niet vrij uitgroeiende bomen) [8.22]
    - primair gericht op het tijdig opkronen (takvrije stam) en voorkomen van te dikke takken tijdelijke kroon [8.22.f]
  - Onderhoudssnoei: Snoei 'blijvende kroon' [8.23]
    - primair gericht op een duurzaam behoud van blijvende kroon zonder probleemtakken

- **Boomtype:** **Vrij uitgroeiende boom:** boom waaraan geen eisen voor een 'vrije doorgang' zijn gesteld
  - Opkronen: niet aan de orde (geen 'beoogde' opkroonhoogte van toepassing)
  - Kroon: alleen blijvende kroon
  - Snoeiwijze: onderhoudssnoei

- **Boomtype:** **Niet vrij uitgroeiende boom:** boom waaraan specifieke eisen voor een 'vrije doorgang' zijn gesteld
  - Opkronen: tot beoogde opkroonhoogte eindbeeld (takvrije stam 'eindbeeld')
  - Tijdelijke kroon: kroongedeelte beneden de beoogde opkroonhoogte snoeiwijze: begeleidingssnoei 'tijdelijke kroon'
  - Blijvende kroon: kroongedeelte boven de beoogde opkroonhoogte snoeiwijze: onderhoudssnoei 'blijvende kroon'

- **Opkroonhoogte:** **Takvrije stam** 'niet vrij uitgroeiende boom':
  - Beoogd: beoogde opkroonhoogte 'eindbeeld' (= takvrije stam 'eindbeeld')
  - Standaard: opkroonhoogte eindbeeld (HB2022) standaard 6 m +m.v. rondom (max. verhouding kroon : stam = 1 : 1) [8.15.e]
  - Afwijkend: afwijkende (indien voorgeschreven) beoogde opkroonhoogte (eindbeeld): 0 | 2 | 4 | 6 | 8 m +m.v. [8.15.f]
  - Actueel: actuele opkroonhoogte min. ⅓ en max. ½ van actuele boomhoogte, echter opkroonhoogte eindbeeld nooit overschrijden! [8.15.c] en [8.15.d]
  - Onbereikbaar: beoogd eindbeeld opkroonhoogte niet (meer) bereikbaar (snoeiwijze = onderhoudssnoei) [8.15.g]
  - Niet volledig te bereiken: beoogd eindbeeld opkroonhoogte niet (meer) volledig te bereiken (snoeiwijze = vooralsnog begeleidingssnoei) [8.15.g]

- **Onderhoudsstaat:** **Boombeelden [H8] 'Begeleidingssnoei' | 'Onderhoudssnoei'** [8.13]

Boombeeld	**Snoei-ingreep (algemeen)**	**Begeleidingssnoei**	**Onderhoudssnoei**
• Aanvaard:	geen snoei-ingreep (niet snoeien)	geen (= 0%)	geen snoei-ingreep
• Regulier:	1 reguliere snoei-ingreep	ingreep min. 20 tot max. 25%	1 reguliere snoei-ingreep
• Achterstallig:	1 verzwaarde snoei-ingreep	ingreep min. 30 tot max. 40%	1 verzwaarde snoei-ingreep
• Verwaarloosd:	verzwaarde, gefaseerde snoei-ingrepen	1e ingreep min. 30 tot max. 40%	n.v.t.

Uitsnede Handboek Bomen 22, blz. 192

3.2 Nieuwe bomen (ontwerp)

Een boom kan tot volle wasdom komen als bij het ontwerp wordt gewerkt met het principe: de juiste boom op de juiste plaats. Het selecteren van een boom is sterk afhankelijk van de beoogde groeiplaats. De mate van ondergrondse groeiruimte is net zo belangrijk als de bovengrondse groeiruimte. Bij het ontwerp wordt gekeken naar boomcategorieën, eindbeelden en kroonvormen. Binnen het Handboek Bomen 2022 is een rekentool om de juiste boom voor de juiste plaats te selecteren waarbij wordt gekeken naar de groeiplaats en de (beoogde) groeilocatie.

3.2.1 Boomcategorieën

Binnen het ontwerp wordt gewerkt met drie boomcategorieën.

Categorie 1: eindhoogte > 15 meter Categorie 2: eindhoogte 8 – 15 meter Categorie 3: eindhoogte < 8

3.2.2 Eindbeelden en kroonvormen

De groeiplaats is sterk verbonden met de haalbaarheid van het beoogde eindbeeld (zie hieronder).

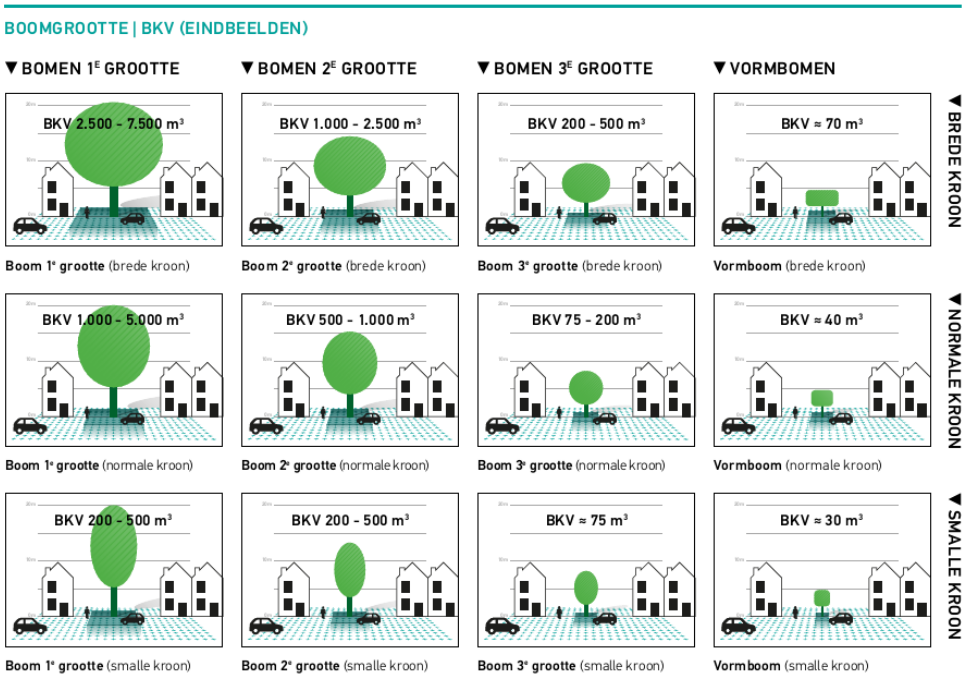

Uitsnede Handboek Bomen 2022, blz. 31

3.3 Werken rond bomen

Werkzaamheden rond bomen kunnen (sterk) effect hebben op de vitaliteit en gezondheid van een boom. Voorafgaand aan werkzaamheden wordt beoordeeld welk effect het werk kan hebben op de boom.

3.3.1 Kwetsbare boomzone

Rond elke boom bevindt zich een boven- en ondergrondse, kwetsbare boomzone: de projectie van de kroon, het wortelpakket en de groeiplaats. Uit uitgangspunt bestaat de kwetsbare boomzone uit de (bovengrondse) standruimte van de boom inclusief de aan de boomgerelateerde (ondergrondse) groeiplaats, stabiliteitswortels en de doorwortelde bodemzone.

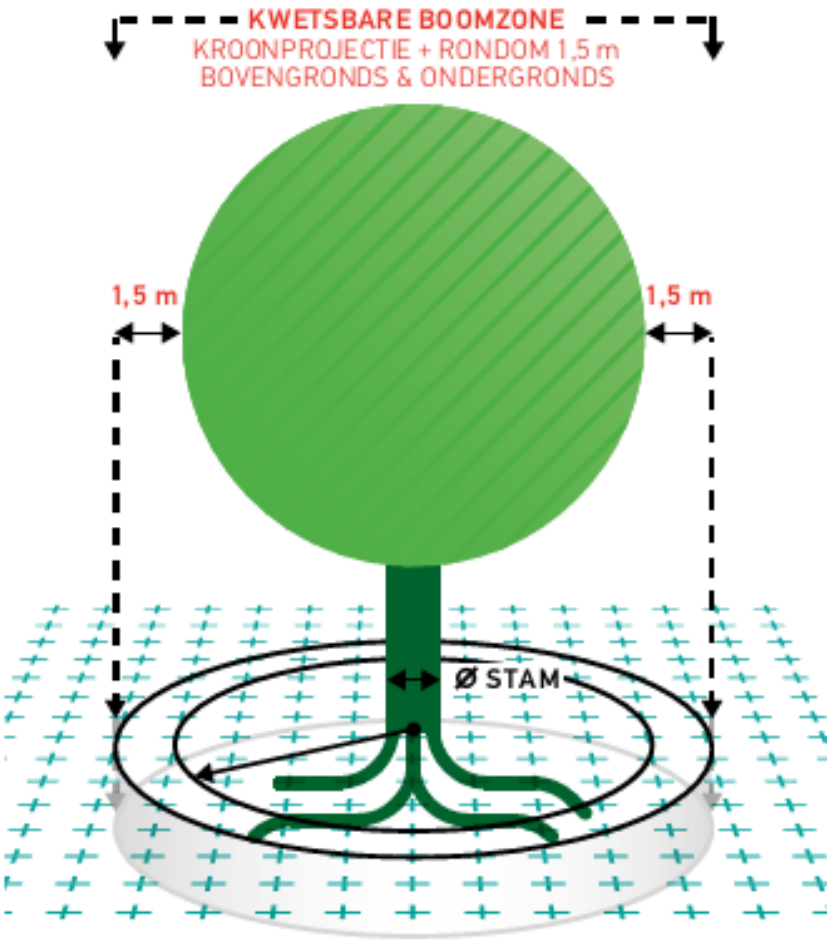

Uitsnede Handboek Bomen 2022, blz. 51

4. Areaal

4.1 Areaal boomveiligheidscontrole

Voor de uitvoer van de boomveiligheidscontrole (BVC) is het grondgebied opgedeeld in die rayons.
Op deze manier worden alle bomen één keer per drie jaar gecontroleerd, om te voldoen aan de zorgplicht op basis van artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek. Na de BVC worden de onderhoudsmaatregelen genomen. Opgemerkt moet worden dat bij acute onveilige situaties, zoals takbreuk of windworp, beheermaatregelen zo snel mogelijk worden genomen.

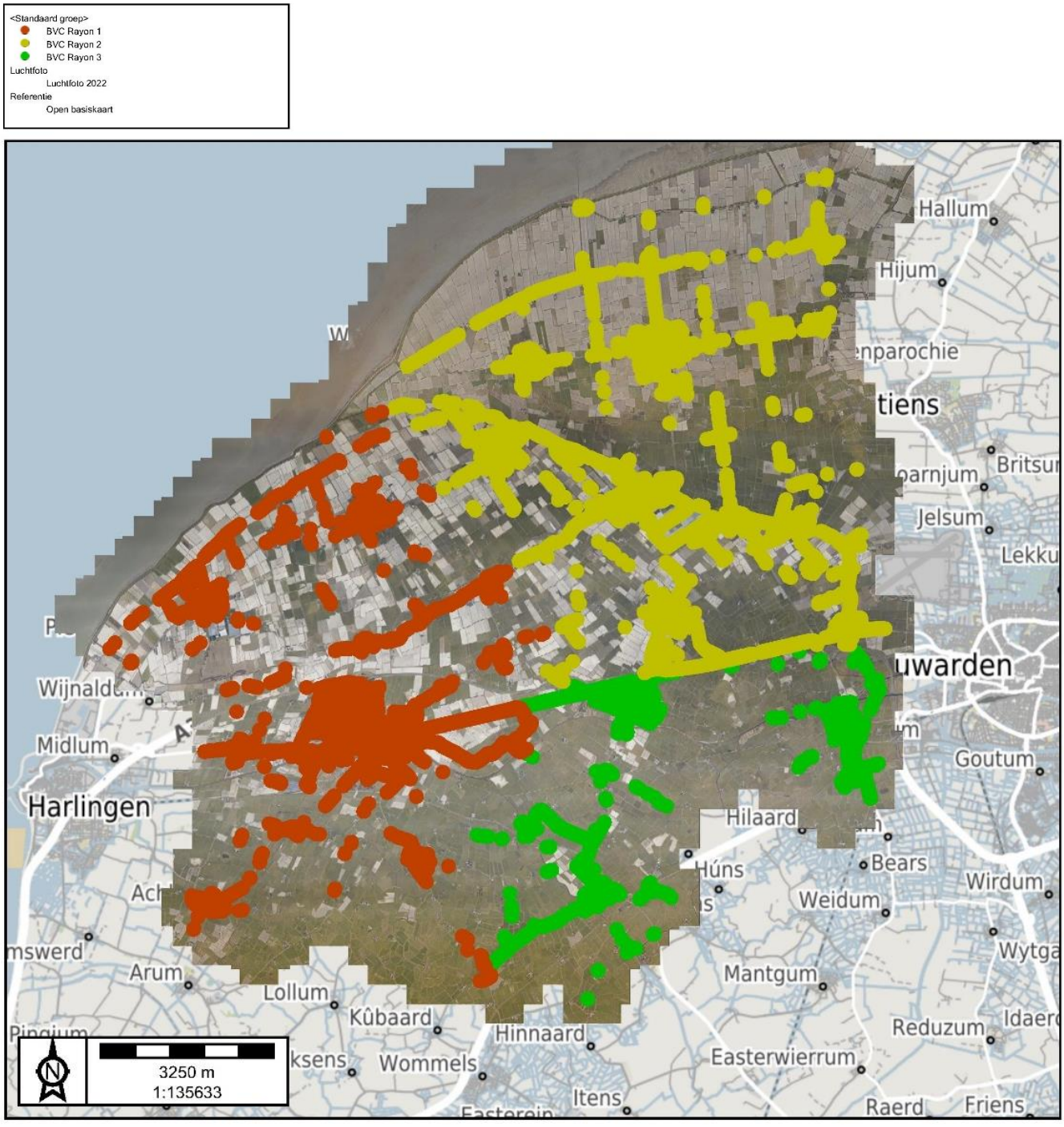

Kaart rayonindeling Boomveiligheidscontrole (BVC)

4.2 Areaal wijkteams

Het grondgebied van de gemeente is voor het beheer van het openbaar groen opgedeeld in zes wijken. Over het algemeen verwijdert het wijkteam het stamopschot en voeren zij het onderhoud van knot- en leibomen uit.

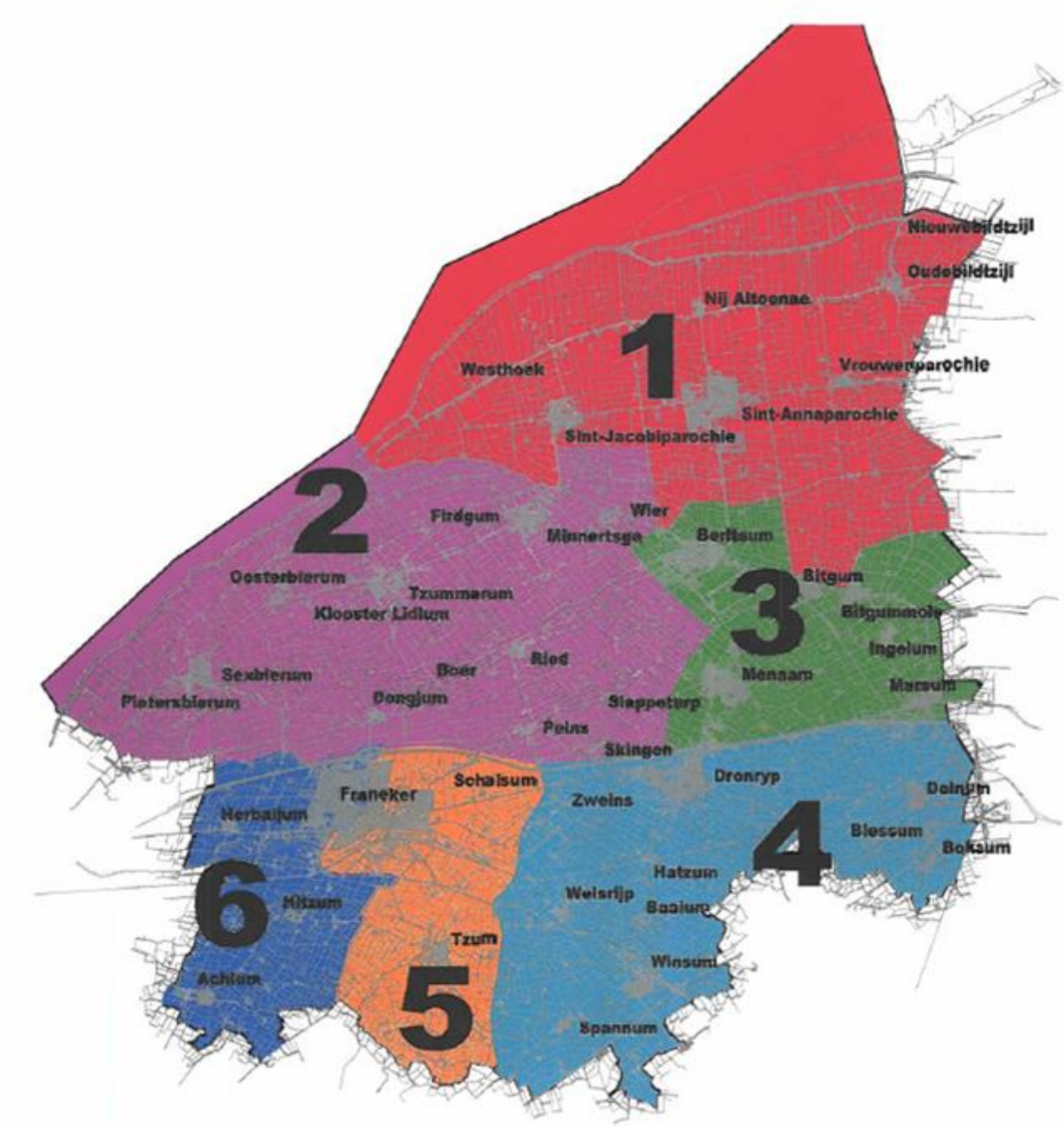

4.3 Soorten

Hieronder volgt een overzicht van de bomen in gemeente Waadhoeke. In deze lijst is alleen de soortnaam opgekomen. De volledige lijst, inclusief botanische naam, is te vinden in bijlage 7.

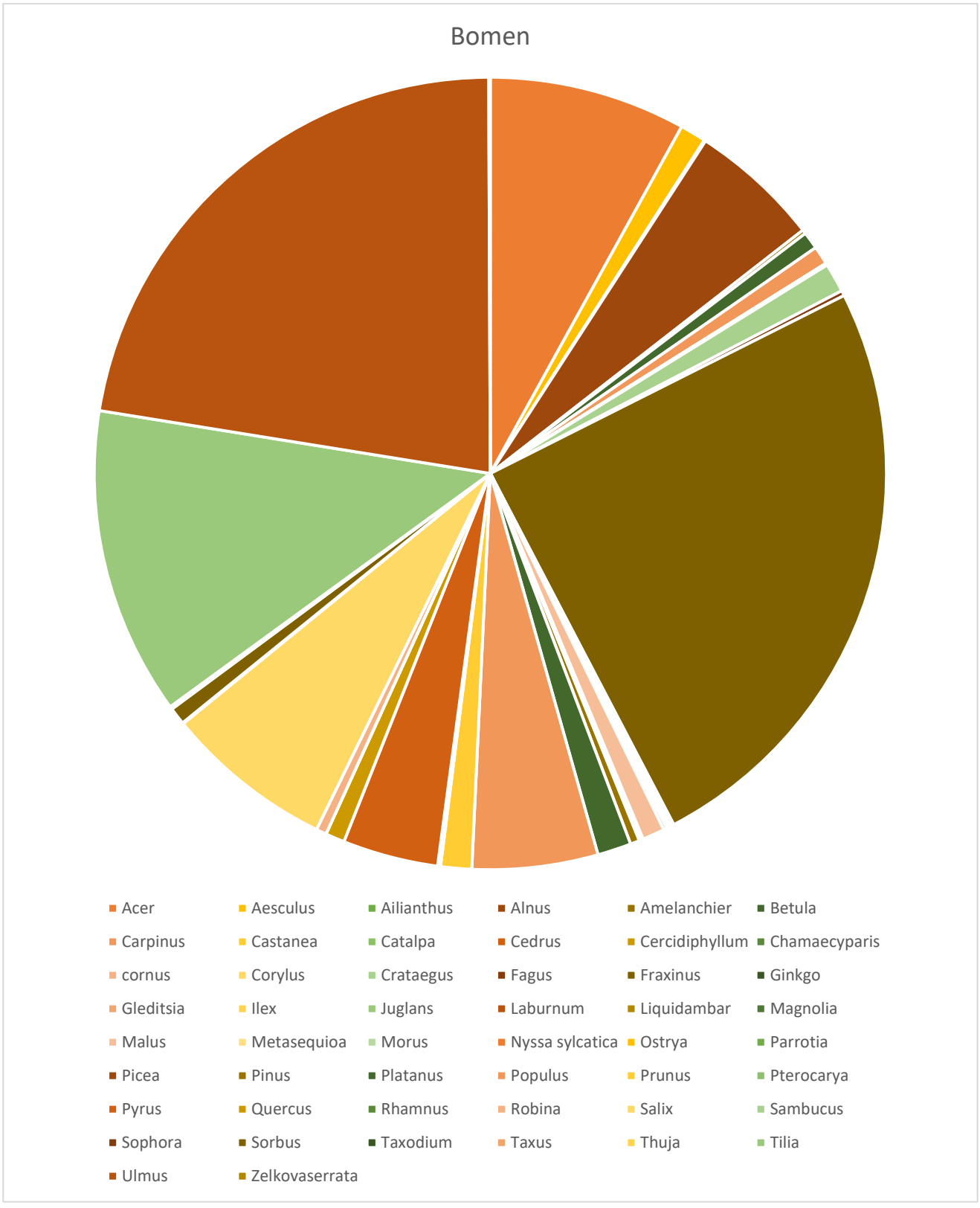

Deel 6: Monitoring, schouw en lidmaatschappen

Dit deel gaat in op de wijze waarop monitoring en schouw worden uitgevoerd. Daarnaast geeft dit deel een overzicht van de lidmaatschappen en een beknopte beschrijving van overige zaken.

1. Monitoring

Om de effecten van het beheer in beeld te hebben en het beheer waar nodig bij te sturen wordt monitoring ingezet. Monitoring is het langdurig uitvoeren van metingen om ontwikkelingen te kunnen volgen. Monitoring geeft, met name bij ecologische beheer, inzicht in de effecten van beheer. De schouwen worden ingezet om langdurig metingen te doen.

2. Schouw

Vier keer per jaar wordt het gemeentelijke areaal geschouwd, door een externe partij. Door het inzetten van een externe partij wordt 'het keuren van eigen vlees' tegengegaan. Bij de schouw wordt gekeken naar het onderhoudsniveau van gras (met name gazon) en cultuurlijke beplanting. Hiervoor worden vooraf vastgestelde meetlatten gebruikt. De meetlatten zijn opgesteld op basis van de CROW systematiek waardoor er op objectieve wijze geschouwd kan worden.

Binnen de schouw is steeds meer aandacht voor ecologisch beheer. Meetlatten om ecologie objectief meetbaar en inzichtelijk te maken, zijn volop in ontwikkeling. Ecologie is met name aan de orde bij het beheer van gras en natuurlijke beplanting. Binnen de schouw bij ecologisch beheer wordt gekeken naar de soortensamenstelling.

Binnen het boombeheer wordt de boomveiligheidscontrole als schouw ingezet. Dit is beschreven in deel 5 onder 3.3.1.

3. Lidmaatschappen

Gemeente Waadhoeke heeft lidmaatschappen bij:

- Stichting Iepenwacht Friesland (SIF): SIF coördineert en voert de bestrijding van de iepziekte uit. SIF voert de jaarlijkse inspectierondes uit (tussen april en oktober) en zorgt voor het verwijderen en afvoeren van zieke/dode iepen.
- Normeninstituut Bomen: Het Nomeninstituut Bomen geeft het Handboek Bomen 2022 uit en fungeert als kennisbank.
- Hortipoint: Hortipoint is een stichting voor groene vakbladen.

4. Wensen

- Om het ecologisch beheer in de juiste samenhang met de Wet natuurbescherming uit te voeren is het nodig een natuurwaardenkaart voor Waadhoeke op te stellen. Een natuurwaardenkaart geeft inzicht in de aanwezigheid van (beschermde) soorten flora en fauna. Tevens kan een dergelijke kaart organisatie breed ingezet worden voor het verlenen van vergunningen en bij projecten bijvoorbeeld. Voor het opstellen van een natuurwaardenkaart is het van belang een lidmaatschaap te hebben bij de Nederlandse Databank Flora Fauna. Deze databank is de basis voor data omtrent flora en fauna in Nederland. Een dergelijk lidmaatschap kost rond de €7000,- per jaar.
- Om inwoners te informeren, delen en ophalen van informatie kunnen communicatie middelen worden ingezet bijvoorbeeld filmpjes, artikelen en enquête. Hiervoor zijn financiële middelen benodigd.

Deel 7: Financiën

Gras

Onderstaande bedragen zijn ramingen, mede gebaseerd op de werkelijke uitgaven in 2020 en 2021. Hierover zijn zowel onvoorziene uitgaven doorberekend als indexatie met een factor 1.3.

Type	Kosten
Maaien en hekkelbestek	€ 975.500
(Ecologisch) specialistisch beheer	€ 100.000
Hekkelen boeren	€ 35.000
TOTAAL	**€ 1.110.500**

Cultuurlijke beplanting

Type	Kosten
Inboet	€ 150.000
Hoveniers extern	€ 100.000
Renovatie	€100.000
Huur materieel en inkoop	€ 200.000
TOTAAL	**€ 550.000**

Natuurlijke beplanting

Raming bosjes

Onderstaande raming is berekend voor de komende 4 jaar, voor de bosjes (natuurlijke beplanting) welke aangemerkt zijn met prioriteit 1. Alle overige bosjes, met een andere prioritering, worden meegenomen in de volgende groenbeheerplannen, tenzij veiligheid in het geding is.

	quickscan	nader onderzoek	% dunning	maatregelen dunning are	prijs	ontheffingen	bijplanten	herplant are	aantal	prijs
Totaal	**€ 35.572**	**€ 91.066**			**€ 142.980**	**€ 27.375**				**€ 1.332**
									TOTAAL komende 4 jaar	**€ 298.326**
									Bedrag per jaar	**€ 75.000**

Vanuit financieel perspectief wordt gekozen om de verplichte QuickScans structureel mee te nemen in de begroting. De nadere financiële uitwerking zal in de kadernota 2024 ev worden meegenomen. Resteer een structureel bedrag van € 40.000,-

Raming wegbeplanting en bosplantsoen

Wat betreft onderstaande raming geldt dat er jaarlijks circa € 63.283,- nodig is voor het beheer van bosplantsoen en wegbeplanting. De totale raming voor het onderhoud van de wegbeplanting en bosplantsoen is € 421.890,-.

Type	Oppervlak are	quickscan	nader onderzoek	% dunning	maatregelen dunning are	prijs	ontheffingen		
	are								
bosplantsoen	3154	**€ 54.753**	€ 140.163	30%	946,2	**€ 94.620**	**€ 1.825**		
wegbeplanting	1402	**€ 24.338**	€ 62.304	30%	420,6	**€ 42.060**	**€ 1.825**		
	Totaal	€ 79.092	€ 202.468			€ 136.680	€ 3.650	**TOTALE RAMING**	**€ 421.890**
								15% op jaarbasis (jaarlijks)	**€ 63.283**

Bomen

Het onderhoud aan bomen vanuit het klein onderhoud, zoals inboet en aanplant, watergeven, wortelopdruk, stobbe frezen en onvoorziene uitgaven, is een bedrag van € 250.000,- geraamd.

Bedrag per jaar regulier onderhoud	€ 250.000

Onderstaand laat de kosten per jaar zien voor het uitvoeren van de boomveiligheidscontroles (BVC) en de daaruit volgende onderhoudsmaatregelen.

2023	
jaar 1	
Totaal	€ 226.557
2024	
jaar 2	
Totaal	€ 393.746
2025	
jaar 3	
Totaal	€ 499.893
2026	
jaar 4	
Totaal	€ 182.494
TOTAAL beheerplan BVC en beheer komende 4 jaar	**€ 1.302.691**
TOTAAL per jaar gemiddeld	**€ 325.672**

Vanuit financieel perspectief wordt gekozen om de verplichte QuickScans structureel mee te nemen in de begroting. De nadere financiële uitwerking zal indien dit een uitbreiding van de financiële middelen vraagt, na het uitvoeren van de QuickScans jaarlijks aan de raad worden voorgelegd. Resteer een structureel bedrag van € 50.000,-

Uitbestede werken algemeen

Type	Kosten
Gras/hekkelen totaal (excl. oa gazons)	€ 1.110.500
Bomen totaal (bosjes, wegbeplanting, bosplantsoen, bomen)	Aangepast vanuit financieel perspectief (40.000+63.000+250.000+50.000=) € 403.000
Inspecties en schouw	€ 20.000
Uitbesteed specialistisch	€ 75.000
Exoten	€ 200.000

Personeel van derden (2022 ca. 65% Empatec)	€ 700.000
TOTAAL per jaar	**€ 2.508.500**

Lidmaatschappen, wensen, experimenten, ontwikkelingen

Type	Kosten
Contributies	€ 50.000
Ontwikkelingen	Aangepast vanuit financieel perspectief € 50.000
Dorpen en wijken initiatieven	Aangepast vanuit financieel perspectief € 25.000
TOTAAL per jaar	**€ 125.000**

Vanuit financieel perspectief wordt gekozen om de raming Ontwikkelingen en Dorpen en wijken initiatieven terug te brengen van respectievelijk €150.000 naar € 50.000 en €100.000 naar € 25.000. Resteer een structureel bedrag voor deze onderdelen van € 50.000 + €50.000 + €25.000 = € 125.000

Samenvatting financieel

Regulier onderhoud

Type	2023	2024	2025	2026
Cultuurlijke beplanting	€ 550.000	€ 550.000	€ 550.000	€ 550.000
Uitbestede werken algemeen	€ 2.508.500	€ 2.508.500	€ 2.508.500	€ 2.508.500
Lidmaatschappen, wensen, experimenten, ontwikkelingen	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000	€ 125.000
Bijstellen kostenstijging (ca. 9%)	-€ 286.513	-€ 286.513	-€ 286.513	-€ 286.513
TOTAAL BENODIGD	€ 2.896.987	€ 2.896.987	€ 2.896.987	€ 2.896.987
Budget openbaar groen	€ 1.401.136	€ 1.401.136	€ 1.401.136	€ 1.401.136
Budget hekkelen en maaien	€ 160.800	€ 160.800	€ 160.800	€ 160.800
Budget ecologisch bermbeheer en biodiversiteit (4 jaar)	€ 190.000	€ 190.000	€ 190.000	€ 190.000
TOTAAL BESCHIKBAAR	€ 1.751.936	€ 1.751.936	€ 1.751.936	€ 1.751.936
Tekort	€ 1.145.051	€ 1.145.051	€ 1.145.051	€ 1.145.051

Het tekort wordt veroorzaakt door meerdere oorzaken zoals kostenstijgingen, areaalwijziging en nieuwe wetgeving.

Omdat er nog voldoende ruimte op de stelpost Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling) is, is het voorstel om het regulier budget voor onderhoud groen te verhogen met € 1.145.051 ten laste van ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling)

Deel 8: Bijlagen

Bijlage 1: Verklarende woordenlijst
Bijlage 2: Samenvatting wettelijk kader en achtergronden
Bijlage 3: Beelden grastypen
Bijlage 4: Varianten onderhoudsniveau ’s
Bijlage 5: Natuurlijke beplanting overzicht
Bijlage 6: Lijst bosjes prioritering 2 en 3
Bijlage 7: Namenlijst bomen

Bijlage 1: Verklarende woordenlijst

Hieronder staat een verklarende woordenlijst. Voor een verklarende beschrijving van de beplantingstypen en beheermaatregelen wordt verwezen naar de betreffende delen in dit beheerplan.

Successie: Successie is de verandering in de soortensamenstelling binnen een gebied gedurende de tijd.
Inboet: Inboet is het aanvullen van een beplantingsvak met dezelfde soort planten, om gaten op te vullen.
Groot onderhoud en renovaties: Groot onderhoud kan bestaan uit het opnieuw inrichten of omvormen van een beplantingsvak.
Technische levensduur: De gemiddelde levensduur van cultuurlijke beplanting is afhankelijk van het soort beplanting. Op het moment dat beplanting door middel van regulier onderhoud niet meer kan voldoen aan de oorspronkelijke ontwerpeisen is de technische levensduur verlopen.

Fasen in ontwikkeling natuurlijke beplanting

Fase	Leeftijd	Omschrijving
Jonge fase	1 tot 5 jaar	Boompjes groeien uit de begroeiing omhoog en de kronen beginnen aan te sluiten. Vaak zijn er nog veel pionier- en ruigtekruiden in de begroeiing aanwezig.
Dichte fase	5 tot 10 jaar	De bomen sluiten aaneen totdat onder de bomen doorgekeken kan worden. Er is weinig licht onder de bomen, waardoor veel kruiden verdwijnen.
Stakenfase	10 tot 40 jaar	Het kronendak is gesloten en de bomen groeien sterk de hoogte in. Er is veel concurrentie tussen de bomen onderling, waardoor veel bomen afsterven. Op deze manier vindt er natuurlijke dunning plaats. Er zijn maar weinig andere planten in staat zich te handhaven. Er is relatief weinig variatie.
Volgroeide fase / climaxfase	40-200 jaar	De bomen bereiken hun maximale hoogte. Er komt meer structuurverschil. Sommige bomen kunnen goed uitgroeien en vormen dikke stammen. Andere bomen worden verdrukt of blijven achter in groei. Er ontstaat gelaagdheid met een dik kronendak. Door de gelaagdheid ontstaan er plekken waar licht op de bodem valt. Het bos wordt gevarieerder en minder doorzichtig.
Verjongingsfase	> 200 jaar	Bomen sterven langzaam af en niet allemaal op hetzelfde moment. Als een boom afsterft valt er meer licht op de bodem, waardoor kruiden, struiken en jonge bomen zich kunnen ontwikkelen. De jongen bomen zullen de concurrentiestrijd winnen. Het bos wordt steeds gevarieerder en waardevoller.

Kern-mantel-zoom natuurlijke beplanting

Opbouw	Omschrijving
Zoom	De kruidachtige begroeiing in de randzone tussen de houtige begroeiing en het grasland. Bestaat uit hoog opschietende en overblijvende soorten.
Mantel	De overgangszone van zoom naar bos die vooral uit lichtminnende struiken bestaat. Veel mantelsoorten groeien ook in het bos, maar zijn daar minder goed ontwikkeld.
Kern	Bestaat uit volwassen bomen met daaronder jonge bomen en schaduwverdragende soorten.

Boom: Een overblijvend houtig gewas volgens de naamlijst houtige gewassen, maat tenminste 14-16. Binnen het Handboek Bomen 2022 wordt het begrip boom als volgt omschreven: De kroon, de stam en de wortels van de boom alsmede de aan de boomgerelateerde groei en standplaats. Ook een dode boom of bomen met een verminderde conditie of een beperkte toekomstverwachting vallen binnen de omschrijving 'Boom'.
Houtopstand: Zelfstandige eenheid van bomen, boomvormers, struiken, hakhout of griend.
Snoei: Selectief terugsnijden van houtige planten.
Kandelaberen: Het fors inkorten of innemen van een te groot geworden boom. De boom verandert daardoor zodanig van beeld dat hij in kale vorm tijdelijk lijkt op een kandelaar of luchter met meerdere armen.
Kap: Het omzagen van een boom.
Afzetten: Afzetten van bomen en struiken houdt in dat het in zijn geheel laag bij de grond wordt afgezaagd of omgehakt. Dit heeft veelal als doel de boom of struik weer te laten uitlopen.
Rooien: Het weghalen van de boom en het wortelgestel van de boom.
Dunnen: Vellen dat geschiedt als verzorgingsmaatregel ter bevordering van de groei van de overblijvende houtopstand.
Stobbe: Een stobbe, ook wel boomstronk of boomstomp genoemd, is het onderste deel van een boom met de wortels, dat overblijft na afkappen of snoeien of kappen.
Stobbenfrees: Een stobbenfrees is een freesmachine waarmee men de stobbe en wortels van een gerooide boom stuk kan maken, om te voorkomen dat deze opnieuw uitloop.

Bijlage 2: Samenvatting wettelijk kader en achtergronden

1. Europa

1.1 Klimaat en biodiversiteit

Op 5 juni 1992 is het Biodiversiteitsverdrag van Rio de Janeiro ondertekend door 195 landen, waarmee zij zich verplichten de biodiversiteit te beschermen. Later, in december 2015, is in Parijs een wereldwijd klimaatakkoord gesloten, dit is in 2020 ingegaan. Doel van het akkoord is om de klimaatopwarming te beperken tot 1,5 à 2 graden Celsius. Om dit doel te halen hebben EU-lidstaten met elkaar afgesproken dat de EU in 2030 minimaal 40% minder moet uitstoten.

1.2 Europese Biodiversiteitsstrategie

In 2020 is de Europese Biodiversiteitsstrategie gepresenteerd. Dit is een pijler van de Europese Green Deal en heeft tot doel de biodiversiteit in Europa uiterlijk in 2030 op het pad naar herstel te zetten.

1.3 Sustainable Development Goals: Werelddoelen voor duurzame ontwikkeling

Sinds 2015 wordt gewerkt aan de Sustainable Development Goals (SDG's). Deze doelstellingen zijn erop gericht een einde te maken aan extreme armoede, ongelijkheid, onrecht en klimaatverandering. De 193 lidstaten van de Verenigde Naties (VN) hebben deze ontwikkelingsagenda voor 2015 – 2030 vastgesteld. De agenda bestaat uit 17 doelen. Landen voeren de SDG's uit op nationaal en internationaal niveau.

2. Nederland

2.1 Nederlandse Klimaatakkoord

Het Nederlandse Klimaatakkoord (2019) is een vertaling van het VN-Klimaatakkoord van Parijs. De Nederlandse overheid wil in 2030 49% minder CO2 uitstoten ten opzichte van 1990. In 2050 moet dat 95% minder zijn. Om de doelstelling te halen heeft de overheid samen met bedrijven en organisaties maatregelen afgesproken. Deze staan in het nationale Klimaatakkoord. In het Klimaatakkoord staan afspraken met 5 sectoren over de maatregelen die deze sectoren de komende 10 jaar en in de jaren daarna gaan nemen om de klimaatdoelen te halen. Deze sectoren zijn: gebouwde omgeving, landbouw en landgebruik, elektriciteit, industrie en mobiliteit. Binnen de sector 'Landbouw en landgebruik' is onder andere afgesproken om maatregelen te nemen om CO2 vast te leggen en om te werken aan meer bos, bomen en natuur.

2.2 Deltaplan biodiversiteit

In 2018 hebben boerenorganisaties, ketenpartijen, onderzoekers, natuur- en milieuorganisaties en een financier een plan gemaakt om biodiversiteitverlies in Nederland om te buigen naar herstel. Met het Deltaplan Biodiversiteitsherstel wordt bestaande kennis, welvaart en energie ingezet voor een Nederland waar mensen én natuur zich volop kunnen ontplooien. Kern van de aanpak is brede samenwerking van boeren, terreinbeheerders, particulieren, onderzoekers en overheden op gebiedsniveau. Binnen het Deltaplan Biodiversiteit zijn drie werkroutes uitgewerkt: werkroute natuur, werkroute landbouw, werkroute openbare ruimte. Hieruit voortgekomen is het Fries herstelplan en vervolgens het Biodiversiteitsactieplan Waadhoeke.

2.3 Bossenstrategie

Een van de uitwerkingen van het VN-Klimaatakkoord is in 2020 vertaald in de Bossenstrategie. Het Rijk en provincie hebben gezamenlijke deze strategie opgesteld.
In de Bossenstrategie wordt ingegaan op de volgende thema's:

- Realiseren van bosuitbreiding

- Revitaliseren van bestaande bossen
- Kansen voor bossen en bomen in de landelijke en stedelijke omgeving
- Mogelijkheden voor gebruik van bos, o.a. houtproductie

2.4 Natura 2000-gebied

Natura 2000is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. In deze Natura 2000-gebieden worden bepaalde dieren, planten en hun natuurlijke leefomgeving beschermd om de biodiversiteit (soortenrijkdom) te behouden. De Waddenzee is aangemerkt als Natura 2000-gebied. De overige Natura 2000-gebieden liggen niet in gemeente Waadhoeke.

2.5 Het Natuurnetwerk Nederland

Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden. Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. Er zijn geen Natuur Netwerk Nederland gebieden in Waadhoeke.

2.6 Wet natuurbescherming

Per 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (Wnb) in werking getreden. In de Wnb zijn drie oude wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet 1998 (natuurbescherming van specifieke gebieden) , de Boswet (bescherming van bossen) en de Flora- en Faunawet (bescherming dier- en plantsoorten) samengevoegd.
In de Wet natuurbescherming zijn in hoofdstuk 4 regels opgenomen over het bewaren van houtopstanden. Deze regels gelden voor houtopstanden die op basis van artikel 4.1 lid a van de Wetnatuurbescherming buiten de bebouwde kom Wet natuurbescherming liggen. Daarmee vallen houtopstanden buiten de grenzen van de bebouwde kom onder het beschermende regime van de Wet natuurbescherming.

2.7 Zorgplicht bomen

In artikel 6:162 van het Burgerlijk Wetboek (BW) is de onrechtmatige daad omschreven. Het gaat om een handelen of een nalaten waarmee iemand een ander schade toebrengt.
Er moet aan 5 criteria worden voldaan: er moet sprake zijn van onrechtmatigheid, van toerekenbaarheid (vaak in de vorm van ‘schuld’), er moet schade zijn, er moet een causaal verband bestaan tussen de onrechtmatige daad en de schade en er moet sprake zijn van relativiteit. Is aan al deze eisen voldaan, dan moet de eigenaar van de boom de schade van het slachtoffer vergoeden. Een eigenaar van een boom kan aansprakelijkheid voorkomen wanneer hij kan bewijzen dat hij aan zijn zorgplicht heeft voldaan. De algemene zorgplicht bestaat er uit dat er sprake moet zijn van regulier en regelmatig onderhoud en uitwendige controle op gebreken aan de boom (de zogenaamde boomveiligheidscontrole). Daarbij is er de onderzoeksplicht. Wanneer uitwendige gebreken worden geconstateerd of andere aanwijzingen bestaan over een gebrek, dan dient een nader onderzoek plaats te vinden.
(bron: bomenrecht.nl)

2.8 Waterwet

De Waterwet regelt het beheer van watersystemen. De wet is gericht op het voorkomen dan wel beperken van overstromingen, wateroverlast, waterschaarste en de bescherming en verbetering van kwaliteit van de watersystemen.

2.9 Gedragscode soortenbescherming Stadswerk

De gedragscode Soortbescherming voor gemeenten is de opvolger van de in 2011 goedgekeurde, Stadswerk gedragscode Ruimtelijke ontwikkeling of inrichting en de in 2014 goedgekeurde Stadswerk gedragscode Bestendig beheer of onderhoud groenvoorzieningen. Deze gedragscode is van toepassing op voorbereidende en uitvoerende werkzaamheden op locaties met wettelijk beschermde soorten. De werkzaamheden worden door gemeenten of in opdracht van gemeenten gerealiseerd. De gedragscode geeft invulling aan aantoonbaar zorgvuldig handelen. Het betreft een uitwerking van het onderdeel soortbescherming van de Wet natuurbescherming. Centraal hierin staat: behoud en herstel van biodiversiteit.

3. Fryslân

3.1 Bouwstenen voor CO2-opslag in bomen, bos en natuur

Binnen het Nederlandse Klimaatakkoord is binnen het thema Landbouw & Landschap nagedacht over mogelijkheden om drie en een half miljoen ton aan CO2 -emissiereductie te realiseren. Bomen, Bos en Natuur was een van de zeven thema's die in dat kader werden uitgewerkt. Provincie Fryslân heeft in juni 2020 in samenwerking met verschillende partijen het rapport 'Bouwstenen voor CO2-opslag in bomen, bos en natuur' opgesteld. In dit rapport staan 18 bouwstenen verdeeld over 3 categorieën beschreven.
Bomen, bos en natuur spelen een belangrijke rol in het vasthouden van CO2. Binnen het thema 'Bos, bomen en natuur' een viertal pijlers geformuleerd:

1. Revitalisering landschapselementen
2. Revitalisering van bos
3. Klimaatslim ketenbeheer
4. Stapeling van functies en doelen.

3.2 Herstelplan biodiversiteit Fryslân

Het provinciaal Herstelprogramma Biodiversiteit is te beschouwen als de provinciale vertaling van de gezamenlijke Agenda herstel biodiversiteit Fryslân, die met de Friese partners is ontwikkeld. Vanuit de Agenda Herstel biodiversiteit Fryslân wordt benadrukt dat het essentieel is dat randvoorwaarden voor herstel van biodiversiteit van goede kwaliteit zijn. De Agenda herstel biodiversiteit Fryslân levert hier een bijdrage aan door te verbinden, versterken en verbeteren.

3.3 Friese bossenstrategie

Momenteel wordt aan een Friese Bossenstrategie gewerkt.

3.4 Grutsk op 'e Romte

Op 26 maart 2004 is Grutsk op 'e Romte vastgesteld door Provinciale Staten.
Grutsk op 'e Romte is een thematische structuurvisie over landschappelijke en cultuurhistorische structuren van provinciaal belang en is voor dit thema een kader dat gebruikt wordt bij ruimtelijke afwegingen. Het is een zelfbindend document, dus alleen bindend voor de provincie zelf.

3.5 Omgevingsvisie De Romte Diele

Op 1 mei 2020 is de Omgevingsvisie De Romte Diele vastgesteld. In deze visie geeft provincie Fryslân haar hoofdambitie aan: brede welvaart in een vitaal, veerkrachtig, karakteristiek en gezond Fryslân.

3.6 Keur Wetterskip Fryslân 2013

Keur Wetterskip Fryslân 2013 is een verordening die gericht is op het beheer van de infrastructuur. De basis voor het uitmaaien van watergangen ligt in de volgende artikelen:

- Artikel 1.2: De verplichtingen ingevolge deze keur rusten op de eigenaar van de gronden.
- Artikel 2.1: Onderhoudsplichtig zijn diegenen die in de legger of in artikel 2.12: tot het verrichten van gewoon of buitengewoon onderhoud aan waterstaatswerken zijn aangewezen.
- Artikel 2.5: De onderhoudsplichtigen van oppervlaktewaterlichamen zijn verplicht tot het daaruit verwijderen van begroeiingen en afval, tot het herstellen van beschadigingen aan oevers en tot het onderhouden van begroeiingen, dienstig aan de waterhuishoudkundige functies ervan.
- Artikel 2.6: De onderhoudsplichtigen van oppervlaktewaterlichamen zijn verplicht tot instandhouding daarvan overeenkomstig het in de legger bepaalde omtrent richting, vorm, afmeting en constructie.

4. Waadhoeke

4.1 Biodiversiteit Actie Plan

Op 11 juni 2020 is het Biodiversiteitactieplan (met enkele wijzigingen) vastgesteld. Dit plan borgt de structurele aandacht voor biodiversiteit. Ook is hierin de ecologische visie opgenomen:
Waadhoeke wil dat de huidige ecologische waarden in stand worden gehouden en -daar waar het kansrijk is- worden hersteld en versterkt. Waadhoeke streeft naar een eigen ecologische hoofdstructuur waarin belangrijke hotspots met elkaar worden verbonden door natuurlijke corridors

4.2 Duurzaamheidsagenda

Op 2 juli 2020 is de Duurzaamheidsagenda vastgesteld. Hierin zijn drie thema's opgenomen:
Oars mei enerzjy omgean, Oars mei grien omgean, Oars mei ôffal omgean.

4.3 Ontwikkelperspectief D: Duurzame oogst voor de toekomst

Met deze ontwikkellijn wil Waadhoeke een duurzame(re) versterking tussen landschap, natuur en landbouw. Daarnaast is er aandacht voor grote opgaven hoger op de regionale en nationale agenda te zetten en innovatiekansen aanjagen, bijvoorbeeld (healthy) food.

4.4 Landschapsbiografie 'Het verhaal van Waadhoeke, 3000 jaar leven met het water'

In de landschapsbiografie staat het ontstaan van het landschap van gemeente Waadhoeke beschreven. Daarbij wordt in hoofdstuk 'De Huidige Tijd' een beschrijving gegeven van de kernwaarden van het landschap.

4.5 Grenzen bebouwde kom Wet natuurbescherming Waadhoeke

De Wet natuurbescherming geeft in hoofdstuk 4 regels voor het bewaren van houtopstanden. Deze regels gelden voor houtopstanden buiten de bebouwde kom Wet natuurbescherming. Waar de grens van de bebouwde kom ligt, wordt op basis van artikel 4.1 lid a bepaald door uw gemeenteraad. Op 23 december 2021 heeft de gemeenteraad de grenzen bebouwde kom Wet natuurbescherming vastgesteld.

4.6 Bodemvisie Waadhoeke

Op 21 december 2021 is de Bodemvisie Waadhoeke vastgesteld. Hierin worden elf speerpunten benoemd om het beschermen, beheren, benutten en verbeteren van de bodem en ondergrond te bevorderen.

4.7 Inventarisatie waardevolle landschapselementen

Op 20 mei 2021 is de motie Kappen van Bomen aangenomen door de raad. In deze motie wordt gevraagd een inventarisatie te laten doen naar historische/monumentale/ beeldbepalende/ karakteristieke bomen en houtopstanden in de gemeente Waadhoeke en de kap van waardevolle bomen en landschapselementen onder de WABO te laten vallen. De uitkomsten van deze inventarisatie worden meegenomen in de beheermaatregelen.

Bijlage 3: Beelden grastypen

Gazon

Kruidenrijk gras

Ruigte

Uitmaaien watergang (hekkelen)

Riet

Bijlage 4: Varianten onderhoudsniveau's

(bron Antea Group)

Variant A (hoog)
De variant A (hoog) wordt toegepast in verblijfsgebieden met een geheel eigen, herkenbaar karakter en uitstraling. Deze gebieden worden intensief tot zeer intensief gebruikt en vervullen een regionale functie. De inrichting is gedetailleerd en er zijn bijzondere inrichtingsmaterialen gebruikt. De ruimte is doorgaans als één integraal geheel ontworpen. Variant intensief houdt in dat de openbare ruimte intensief wordt onderhouden om aan de verwachte beeldkwaliteit te kunnen voldoen.

Variant B (basis)
Het meest voorkomende functionele gebied in de gemeente is de woonwijk. In de woonwijken treffen we het normale gebruik van de openbare ruimte aan. De inrichting is hierop afgestemd. De inrichting is functioneel en eenvoudig en kent weinig bijzondere elementen en inrichtingsmaterialen. Het ligt dan ook voor de hand om aan woongebieden een standaard onderhoudsniveau toe te kennen. Variant basis houdt in dat het beschikbare budget afdoende is om te voorzien in het onderhoud en vervanging die nodig zijn om het kapitaalgoed in conditie te houden, dusdanig dat de waarde daarvan niet vermindert en dat aan de basisvereisten van veiligheid voldaan kan worden. Het gaat om sober en doelmatig onderhoud.

Variant C (laag)
Variant C (laag) wordt toegepast in gebieden waar nauwelijks randvoorwaarden gelden ten aanzien van de beeldkwaliteit. De inrichting is hier standaard en eenvoudig. Door de lage gebruiksdruk en de esthetisch minder representatieve functie kunnen deze gebieden op een wat lagere kwaliteit dan gemiddeld worden onderhouden.

Beplanting

Opgaande heesters, Bodembedekkende heesters, Opgaande bodembedekkende heesters, Botanische heester rozen, Kruidachtigen en Bosplantsoen verrijkt.

Hoog

Kwaliteitsbeschrijving:

1. De beplanting voldoet aan het gewenste eindbeeld en vertoont nauwelijks snoeiachterstand
2. De vitaliteit van de beplanting is goed
3. Schade komt nauwelijks voor
4. De vakken zijn gesloten, kale plekken komen nauwelijks voor
5. Oneigenlijke snoeimaatregelen komen nauwelijks voor
6. Er is nauwelijks urgente snoeibehoefte
7. Inboet doet geen breuk aan beeld/uitstraling
8. De afzonderlijke standplaats van planten is herkenbaar (niet bij bodembedekkers)

Kwaliteitsnorm: 100 m2

1.	Beeld (jeugdfase/eindbeeld)	<5% niet goed/achterstand
2.	Vitaliteit	<5% matig/slecht
3.	Schade	<5% schade
4.	Volledigheid rijen/vakken	<5% onvolledig
5.	Oneigenlijke maatregelen zichtbaar	nee
6.	Snoeibehoefte	<5% urgent
7.	Inboet: overeenst. maat en soort	goed
8.	Verdringing/vakvreemde soorten	<5% verdringing

Basis

Kwaliteitsbeschrijving:

1. De beplanting voldoet redelijk aan het gewenste eindbeeld en vertoont enige snoeiachterstand
2. De vitaliteit van de beplanting is voldoende
3. Schade is vaak zichtbaar
4. De vakken zijn gesloten, kale plekken komen hier en daar voor
5. Oneigenlijke snoeimaatregelen komen incidenteel voor
6. Er is enige urgente snoeibehoefte
7. Inboet doet enige afbreuk aan beeld/uitstraling
8. De afzonderlijke standplaats van planten is herkenbaar (niet bij bodembedekkers)

Kwaliteitsnorm: 100 m2

1.	Beeld (jeugdfase/eindbeeld)	<20% niet goed/achterstand
2.	Vitaliteit	<20% matig/slecht
3.	Schade	<20% schade
4.	Volledigheid rijen/vakken	<20% onvolledig
5.	Oneigenlijke maatregelen zichtbaar	incidenteel/ beperkt
6.	Snoeibehoefte	<20% urgent
7.	Inboet: overeenst. maat en soort	grotendeels goed
8.	Verdringing/vakvreemde soorten	<20% verdringing

Laag

Kwaliteitsbeschrijving:

1. De beplanting voldoet matig aan het gewenste eindbeeld en vertoont een duidelijke snoeiachterstand
2. De vitaliteit van de beplanting is matig
3. Schade is regelmatig zichtbaar
4. De vakken zijn niet geheel gesloten, kale plekken komen regelmatig voor
5. Oneigenlijke snoeimaatregelen komen regelmatig voor
6. Er is urgente snoeibehoefte
7. Inboet past grotendeels niet bij beeld/uitstraling
8. De afzonderlijke standplaats van planten is niet duidelijk herkenbaar (wel het geval bij bodembedekkers)

Kwaliteitsnorm: 100 m2

1.	Beeld (jeugdfase/eindbeeld)	<40% niet goed/achterstand
2.	Vitaliteit	<40%matig/slecht
3.	Schade	<40% schade
4.	Volledigheid rijen/vakken	<40% onvolledig
5.	Oneigenlijke maatregelen zichtbaar	duidelijk
6.	Snoeibehoefte	<40% urgent
7.	Inboet: overeenst. maat en soort	niet goed
8.	Verdringing/vakvreemde soorten	<40% verdringing

Sierbeplanting

Struikrozen.

Kwaliteitsbeschrijving:

1. De beplanting voldoet aan het gewenste eindbeeld en vertoont nauwelijks snoeiachterstand
2. De vitaliteit van de beplanting is goed
3. Schade komt nauwelijks voor
4. De vakken zijn gesloten, kale plekken komen nauwelijks voor
5. Er is nauwelijks urgente snoeibehoefte
6. Inboet doet geen breuk aan beeld/uitstraling
7. Er zijn geen dode bloemen

Kwaliteitsnorm: 100 m2

1.	Beeld	<5% niet goed/achterstand
2.	Vitaliteit	<5% matig/slecht
3.	Schade/uitval	<5% schade
4.	Volledigheid rijen/vakken	<5% onvolledig
5.	Snoeibehoefte	<5% urgent
6.	Inboet: overeenst. maat en soort	goed
7.	Dode bloemen	0% per 100m2

Hoog

Kwaliteitsbeschrijving:

1. De beplanting voldoet redelijk aan het gewenste eindbeeld en vertoont enige snoeiachterstand
2. De vitaliteit van de beplanting is voldoende
3. Schade is vaak zichtbaar
4. De vakken zijn gesloten, kale plekken komen hier en daar voor
5. Er is enige urgente snoeibehoefte
6. Inboet doet enige afbreuk aan beeld/uitstraling
7. Er zijn incidenteel dode bloemen

Kwaliteitsnorm: 100 m2

1.	Beeld	<20% niet goed/achterstand
2.	Vitaliteit	<20% matig/slecht
3.	Schade/uitval	<20% schade
4.	Volledigheid rijen/vakken	<20% onvolledig
5.	Snoeibehoefte	<20% urgent
6.	Inboet: overeenst. maat en soort	gedeeltelijk goed
7.	Dode bloemen	<25% per 100m2

Basis

Kwaliteitsbeschrijving:

1. De beplanting voldoet matig aan het gewenste eindbeeld en vertoont een duidelijke snoeiachterstand
2. De vitaliteit van de beplanting is matig
3. Schade is regelmatig zichtbaar
4. De vakken zijn niet geheel gesloten, kale plekken komen regelmatig voor
5. Er is urgente snoeibehoefte
6. Inboet past grotendeels niet bij beeld/uitstraling
7. Er zijn redelijk veel dode bloemen

Kwaliteitsnorm: 100 m2

1.	Beeld	<40% niet goed/achterstand
2.	Vitaliteit	<40%matig/slecht
3.	Schade/uitval	<40% schade
4.	Volledigheid rijen/vakken	<40% onvolledig
5.	Snoeibehoefte	<40% urgent
6.	Inboet: overeenst. maat en soort	niet goed
7.	Dode bloemen	<40% per 100m2

Laag

Zwerfvuil in het groen

Opgaande heesters, Bodembedekkende heesters, Opgaande bodembedekkende heesters, Botanische heester rozen, Kruidachtigen, Bosplantsoen verrijkt, Struikrozen, Strakke haag (niet snoeien), Boomspiegels en Niet ingeplant.

Kwaliteitsbeschrijving:

1. Er ligt weinig grof zwerfafval
2. Er ligt weinig fijn zwerfafval
3. Er is weinig natuurlijk vuil
4. Er ligt weinig grof zwerfafval
5. Er ligt weinig fijn zwerfafval
6. Er zijn enkele stuks drijfvuil

Kwaliteitsnorm:100 m2

1.	Grof ZA in groen	1 - 3 stuks
2.	Fijn ZA in groen	1 - 3 stuks

Hoog

Kwaliteitsbeschrijving:

1. Er ligt redelijk veel grof zwerfafval
2. Er ligt redelijk veel fijn zwerfafval
3. Er is redelijk veel natuurlijk vuil
4. Er ligt redelijk veel grof zwerfafval
5. Er ligt redelijk veel fijn zwerfafval
6. Er zijn meerdere stuks drijfvuil

Kwaliteitsnorm:100 m2

1.	Grof ZA in groen	4 - 10 stuks
2.	Fijn ZA in groen	4 - 10 stuks

Basis

Kwaliteitsbeschrijving:

1. Er ligt veel grof zwerfafval
2. Er ligt veel fijn zwerfafval
3. Er is veel natuurlijk vuil
4. Er ligt veel grof zwerfafval
5. Er ligt veel fijn zwerfafval
6. Er is regelmatig drijfvuil op opvallende/beeldbepalende locaties

Kwaliteitsnorm:100 m2

1.	Grof ZA in groen	11 - 25 stuks
2.	Fijn ZA in groen	11 - 25 stuks

Laag

Onkruid in het groen

Opgaande heesters, Bodembedekkende heesters, Opgaande bodembedekkende heesters, Botanische heester rozen, Kruidachtigen, Bosplantsoen verrijkt, Struikrozen, Strakke haag (niet snoeien), Boomspiegels en Niet ingeplant.

Kwaliteitsbeschrijving:

1. Er is nauwelijks onkruid aanwezig
2. De kruidenhoogte is nauwelijks storend
3. Er zijn weinig verspreide kruidenresten aanwezig
4. Er zijn geen verzamelde hopen met kruidenresten aanwezig

Kwaliteitsnorm: 100 m2

1.	Oppervlak kruidenbedekking	Max. 20%
2.	Kruidenhoogte	Max. 10 cm
3.	Verspreide resten van kruiden	Max. 10%
4.	Hopen kruidenresten	Geen

Hoog

Kwaliteitsbeschrijving:

1. Er is onkruid in lichte mate aanwezig
2. De kruidenhoogte is enigszins storend
3. Er zijn hier en daar verspreide kruidenresten aanwezig
4. Er zijn geen verzamelde hopen met kruidenresten aanwezig

Kwaliteitsnorm: 100 m2

1.	Oppervlak kruidenbedekking	Max. 40%
2.	Kruidenhoogte	Max. 30 cm
3.	Verspreide resten van kruiden	Max. 25 %
4.	Hopen kruidenresten	Geen

Basis

Kwaliteitsbeschrijving:

1. Er is redelijk veel onkruid aanwezig
2. De kruidenhoogte is storend
3. Er zijn redelijk veel verspreide kruidenresten aanwezig
4. Er zijn enkele verzamelde hopen met kruidenresten aanwezig

Kwaliteitsnorm: 100 m2

1.	Oppervlak kruidenbedekking	> 40%
2.	Kruidenhoogte	Max. 50 cm
3.	Verspreide resten van kruiden	> 25 %
4.	Hopen kruidenresten	Enkele

Laag

Bijlage 5: Natuurlijke beplanting overzicht

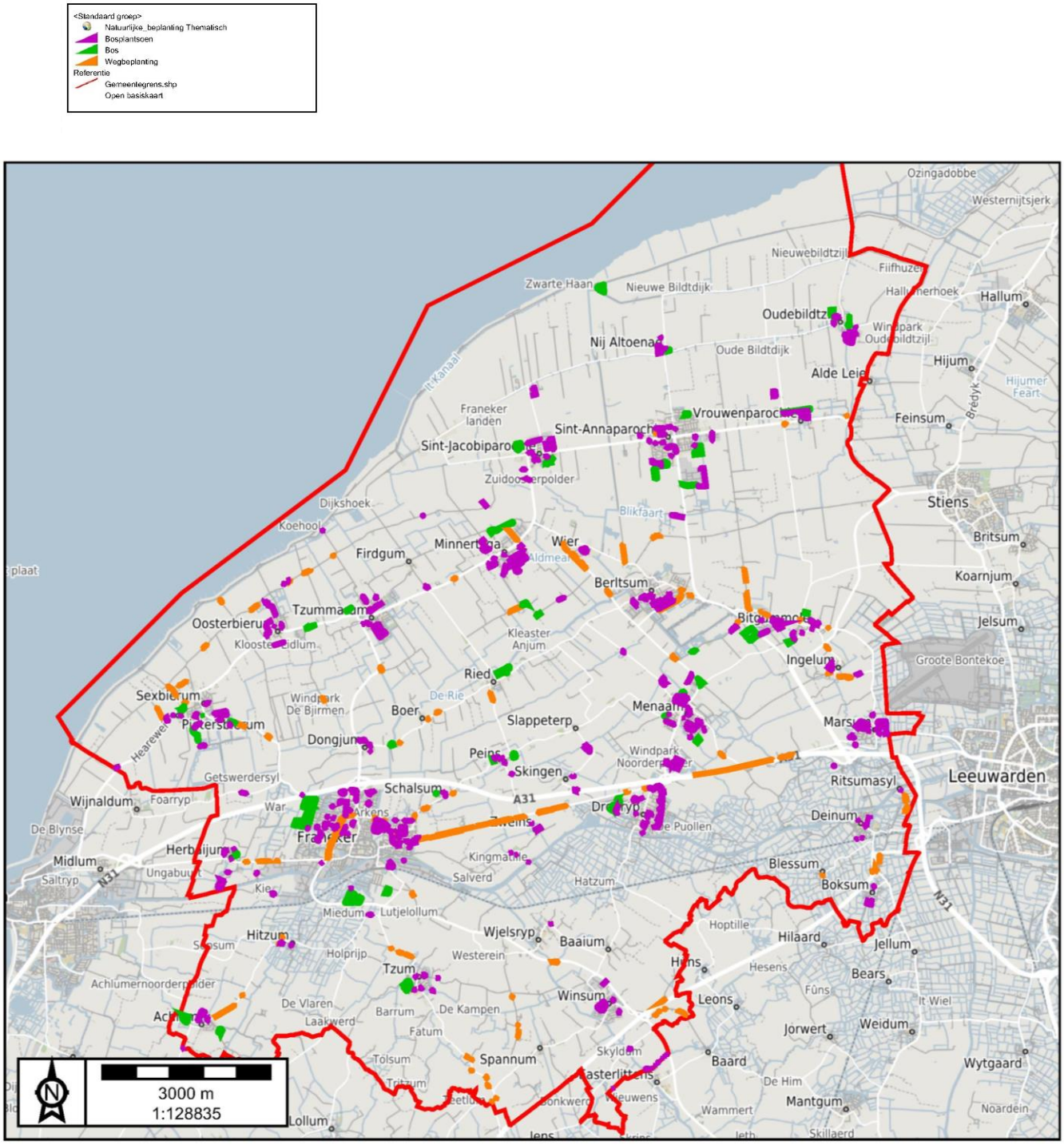

Bijlage 6: Lijst bosjes prioritering 2 en 3

Locatie	Eigendom	Kadastraal	Oppervlakare	Ontwikkelingsfase	opmerking	Opstand	Urgentie	Ligging t.o.v. Wnb
Minnertsga W. Binnemaleane	Gemeente Waadhoeke	MGN01 G 447	59	Stakenfase	Onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Aesculus, Fraxinus, Crataegus	2	Buiten bebouwde kom
Oosterbierum	Gemeente Waadhoeke	TMU00 F 335	80	Stakenfase	Bijna lintvormig. Redelijke gelaagdheid. Kern-mantel opbouw mogelijk.	Acer, Crataegus, Fraxinus,	2	Buiten bebouwde kom
Oudebildtzijl	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	VWE00 F 1352	73	Stakenfase	Hoge overstaanders en redelijk dikke stammen. Onderbegroeiing in de rand aanwezig. Redelijk divers. Sporen van Essentakstrefte. Kern-mantel opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus	2	Buiten bebouwde kom
Schalsum	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	RIE00 F 221	27	Stakenfase	Niet dicht op elkaar. Onderbegroeiiing aanwezig. Mantel-kern opbouw mogelijk.	Acer, Crataegus, Fraxinus, Populus	2	Buiten bebouwde kom
Tzum	Gemeente Waadhoeke	TJU00 G 1, TJU00 A 2894	208	Stakenfase	Dicht op elkaar. Onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Crataegus, Fraxinus, Populus, Salix	2	Buiten bebouwde kom

Locatie	Eigendom	Kadastraal	Oppervlakare	Ontwikkelingsfase	opmerking	Opstand	Urgentie	Ligging t.o.v. Wnb
Vrouwenparochie Spoordyk	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	VWE00 F 1110, VWE00 F 1102, VWE00 F 1103, VWE00 F 1104, VWE00 F 1105, VWE00 F 1106, VWE00 F 1111, VWE00 F 1112, VWE00 F 1130, VWE00 F 1131	184	Stakenfase	Geen kern-mantel-zoom opbouw. Wel meer gelaagdheid mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus	2	Buiten bebouwde kom
Bitgum Lieuwesingel vm stateterrein	Gemeente Waadhoeke	BMG01 E 65	301	Stakenfase	Nagenoeg lintvormig. Stammen dicht op elkaar. Onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus, Salix	3	Buiten bebouwde kom
Bitgummole Menamerdyk	Gemeente Waadhoeke	BMG01 F 87, BMG01 F 93	51	Stakenfase	Niet te dicht. Onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus, Salix, Sambucus	3	Buiten bebouwde kom
Bitgummole Langestraat	Gemeente Waadhoeke	BMG01 B 2150	44	Stakenfase	Niet te dicht op elkaar. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Crataegus, Fraxinus, Salix	3	Binnen bebouwde kom

Locatie	Eigendom	Kadastraal	Oppervlakare	Ontwikkelingsfase	opmerking	Opstand	Urgentie	Ligging t.o.v. Wnb
Dongjum Riedsterweg	Gemeente Waadhoeke	RIE00 E 461, RIE00 E 438	50	Stakenfase	Veel en dicht op elkaar. Kern-mantel opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus	3	Buiten bebouwde kom
Dronryp bos westkant	Gemeente Waadhoeke	DRP00 A 2588	280	Stakenfase	Weinig overstaanders. In 2010 gekapt. Nu dicht en laag. Kern-mantel-zoom opbouw zeer goed mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus, Salix, Populus	3	Binnen bebouwde kom
Herbaijum	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	RIE00 D 445	57	Stakenfase	Dicht op elkaar. Rijvorming in aanplant en nog zichtbaar. Onderbegroeiing aanwezig. Kern- mantel opbouw mogelijk.	Acer, Crataegus, Fraxinus	3	Buiten bebouwde kom
Franeker bos	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	FNK00 F 414, FNK00 F 413, FNK00 F 266, FNK00 F 562, FNK00 F 254, FNK00 F 253, FNK00 F 252	1780	Stakenfase	Stakenfase. Dichtheid verschillend. Overwegend dicht op elkaar. Dunne stammen. Kern-mantel-zoom opbouw zeer goed mogelijk	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus, Salix, Populus	3	Buiten bebouwde kom
Franeker Vlinderydille	Gemeente Waadhoeke	FNK00 E 660	454	Stakenfase Eindfase	Lage begroeiing, zeer divers.	divers	3	Buiten bebouwde kom

Locatie	Eigendom	Kadastraal	Oppervlakare	Ontwikkelingsfase	opmerking	Opstand	Urgentie	Ligging t.o.v. Wnb
Menaam Ljochtmisdyk	Gemeente Waadhoeke	BGM01 C 3107	21	Stakenfase	Niet dicht op elkaar. Redelijke gelaagdheid. Kern-mantel opbouw mogelijk.	Acer, Crataegus, Fraxinus	3	Buiten bebouwde kom
Menaam Graldasingel (voedselbos)	Gemeente Waadhoeke	BGM01 E 1157	95	Stakenfase	Voedselbos.	Crataegus, Fraxinus	nvt	Buiten bebouwde kom
Menaam Sanwei	Gemeente Waadhoeke	BGM01 E 1	24	Stakenfase	Niet dicht op elkaar. Licht aanwezig. Redelijke gelaagdheid. Onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus	3	Buiten bebouwde kom
Oudebildtzijl (voedselbos)	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	VWE00 B 1415	150	Stakenfase	Voedselbos.		nvt	Buiten bebouwde kom
Peins bij sportveld	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	RIE00 F 323	25	Stakenfase	Dicht op elkaar en dunne stammen. Onderbegroeiing redelijk aanwezig. Kern-mantel opbouw mogelijk.	Acer, Crataegus, Fraxinus, Salix	3	Buiten bebouwde kom
Peins bosje oostkant	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	RIE00 F 398, RIE00 F 399	86	Stakenfase	Dicht op elkaar en dunne stammen. Onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus	3	Buiten bebouwde kom

Locatie	Eigendom	Kadastraal	Oppervlakare	Ontwikkelingsfase	opmerking	Opstand	Urgentie	Ligging t.o.v. Wnb
Ried	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	RIE00 E 879, RIE00 E 699	330	Stakenfase	Niet dicht op elkaar. Onderbegroeiing aanwezig. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus, Salix	3	Buiten bebouwde kom
Sexbierum Frjentserterdyk	Gemeente Waadhoeke	SBR00 F 1145	41	Stakenfase	Niet dicht op elkaar. Boomvormers aanwezig. Mantel-kern opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus	3	Binnen bebouwde kom
St. Annaparochie H. Hornstrapark > apart detailplan	Gemeente Waadhoeke	ANA02 F 1209	120	Stakenfase	Dit park wordt in zijn geheel al jaren op ecologische wijze onderhouden.	Acer, Crataegus, Fraxinus, Prunus, Salix	3	Buiten bebouwde kom
St. Jacobiparochie Broedertrouw	Staatsbosbeheer, erfpacht gemeente Waadhoeke	JCB00 D 1038, JCB00 D 703, JCB00 A 2554 JCB00 D 1124	155	Stakenfase	Verschillende opbouw, 1 deel veel lage begroeiing. ander deel veel staken, hoog. Nauwelijks onderbegroeiing. Kern-mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Crataegus, Fraxinus, Populus, Salix	3	Buiten bebouwde kom
Zwarte Haan	Gemeente Waadhoeke	ANA02 E 247	138	Stakenfase	Dicht op elkaar. Geen of nauwelijks onderbegroeiing. Mantel-zoom opbouw mogelijk.	Acer, Alnus, Crataegus, Fraxinus, Populus, Salix	3	Buiten bebouwde kom

Bijlage 7: Namenlijst bomen

Latijnse benaming	Aantal aanwezig in Waadhoeke
Acer	91
Acer campestre	402
Acer freemanii	7
Acer negundo	7
Acer platanoides	465
Acer pseudoplatanus	1315
Acer rubrum	5
Acer saccharinum	82
Acer saccharum	1
Aesculus carnea	7
Aesculus hippocastanum	307
Ailanthus altissima	17
Alnus	20
Alnus cordata	200
Alnus glutinosa	1216
Alnus incana	8
Alnus spaethii	133
Amelanchier arborea	21
Amelanchier lamarckii	27
betula	4
Betula alba	27
Betula albosinensis	2
Betula ermanii	12
Betula fraquemontii	4
Betula nigra	28
Betula pendula	102
Betula pubescens	17
Betula utilis	13
Carpinus betulus	223
Castanea sativa	4
Catalpa bignoniodes	9
Cedrus atlantica	1
Cercidiphyllum japonicum	7
Chamaecyparis	1
Chamaecyparis lawsonia	1
Cornus mas	1

Corylus colurna	1
Crataegus	153
Crataegus grignonensis	3
Crateagus laevigata	99
Crateagus lavallei	37
Crateagus media	1
Crateagus monogyna	59
Fagus sylvatica	63
Fraxinus	75
Fraxinus angustifolia	81
Fraxinus diversifolia	5
Fraxinus excelsior	7073
Fraxinus ornus	88
Fraxinus pennsylvanica	1
Ginkgo biloba	26
Gleditsia triacanthos	24
Ilex aquifolium	1
Juglans nigra	1
Juglans regia	18
Laburnum anagyroides	1
Laburnum watereri	1
Liquidambar styraciflua	24
Magnolia Kobus	38
Malus	220
Malus baccata	19
Malus domestica	18
Malus floribunda	12
Metasequioa glyptostroboides	16
Morus alba	1
Nyssa sylcatica	5
Ostrya carpinifolia	18
Parrotia persica	4
Picea abies	5
Picea omorika	1
Pinus nigra	101
Pinus sylvestris	9
Platanus acerifolia	295
Platanus hispanica	109
Platanus orientalis	4
Populus	93

Populus alba	288
Populus berolinensis	33
Populus canadensis	372
Populus canescens	587
Populus nigra	128
Populus tremula	17
Prunus	22
Prunus avium	40
Prunus cerasifera	43
Prunus domestica	1
Prunus eminens	10
Prunus fruticosa	1
Prunus gondouinii	2
Prunus hillieri	7
Prunus sargentii	4
Prunus serrulata	214
Prunus spinosa	2
Prunus subhirtella	3
Prunus 'Umineko'	24
Pterocarya fraxinifolia	32
Pterocarya rhoifolia	4
Pyrus	57
Pyrus calleryana	1037
Pyrus communis	51
Pyrus div.	2
Pyrus salicifolia	6
Quercus cerris	6
Quercus frainetto	1
Quercus palustris	24
Quercus petraea	11
Quercus robur	126
Quercus rubra	63
Rhamnus frangula	1
Robina pseudoacacia	124
Salix	5
Salix alba	1942
Salix babylonica	3
Salix caprea	6
Salic cinerea	2
Salix matsudana	3

Salix pentandra	2
Salix sepulcralis	76
Sambucus nigra	5
Sophora japonica	8
Sorbus	3
Sorbus aria	37
Sorbus aucuparia	7
Sorbus intermedia	123
Sorbus thuringiaca	37
Taxodium distichum	25
Taxus baccata	7
Thuja occidentalis	2
Tilia	205
Tilia cordata	891
Tilia euchlora	6
Tilia europaea	2105
Tilia platyphyllos	33
Tilia tomentosa	439
Tilia vulgaris	37
Ulmus	3656
Ulmus Americana	1
Ulmus div.	156
Ulmus glabra	310
Ulmus hollandica	2063
Ulmus laevis	78
Ulmus minor	58
Ulmus resista	305
Zelkovaserrata	19

Berltsum 26 mei 2020

Geachte collega raadsleden

N.a.v. een paar vragen over de door Gemeentebelangen ingediende moties over het BAP het volgende:

In de aanhef staat het woordje houtopstanden. Houtopstanden is een vakterm die ook in het ecologisch rapport in het BAP gebruikt wordt.

Houtopstanden is een verzamelnaam voor dorps- en andere bosjes, singels , houtwallen, solitaire bomen en groepen van bomen.

Op de diverse bewonersavonden is veelvuldig aandacht gevraagd voor de bosjes in Waadhoeke. Ook in het ecologisch rapport wordt aangegeven dat deze bosjes veel kansen bieden om de biodiversiteit te versterken. Helaas zien we hier in het BAP niets van terug.

Dat is ook jammer t.o.v. de tijd die onze inwoners in de voorbereiding voor de info - en overleg avonden hebben gestoken.

Waadhoeke is erfpachter van veel van deze bosjes. Eigenaar SBB heeft meerdere malen aangegeven dat deze bosjes op grond van het erfpacht contract beter onderhouden moeten worden.

De ingediende moties hebben als doel om door een iets andere inzet van de buitendienst. En vrijwel zonder kosten een forse stap te maken in de biodiversiteit.

Ik hoop dat alle fracties dit willen ondersteunen in belang van meer biodiversiteit in Waadhoeke

Namens Gemeentebelangen

Haaye Hoekstra

06 - 502 86 445
Verstuurd vanaf mijn iPad

Motie ex artikel 29 Reglement van Orde voor de vergadering van de gemeenteraad van Waadhoeke

Van : Gemeentebelangen en ChristenUnie
Aan : De voorzitter van de raad
Agendapunt : 8 - Biodiversiteit Actieplan Waadhoeke **(BAP)**
Onderwerp : **Omvormen houtopstanden (bosjes en overige groene landschapselementen) naar ecologisch waardevolle houtopstanden.**

Datum raadsvergadering: 11 juni 2020

Kennisgenomen hebbende van:

- Het door het College aan de Raad toegezonden Biodiversiteit Actieplan
- Dat door de inwoners van Waadhoeke bij de het tot stand komen van het BAP veelvuldig gevraagd is om een meer ecologische invulling van de houtopstanden in Waadhoeke
- In het door ecologisch bureau Altenburg en Wymenga uitgevoerde onderzoek naar biodiversiteit in Waadhoeke een groot aantal aanbevelingen benoemd zijn.
- Dat van deze aanbevelingen weinig tot niets terug te vinden is in het BAP
- Dat in hoofdstuk 3 van dit rapport, onder het kopje: KANSEN VOOR VERSTERKEN BIODIVERSITEIT geconstateerd wordt dat kansen voor het versterken van de biodiversiteit vooral het aanpassen van het beheer van houtopstanden (bosjes en landschapselementen) betreffen.
- Dat onder het kopje “Opgaande landschapselementen” in het rapport wordt aangegeven dat de beperkte natuurwaarden van de huidige bosjes versterkt kunnen worden door het aanbrengen van andere boomsoorten, struikvormers, open plekken e.d.
- Dat in diverse reacties op het schriftelijk Kernteam aandacht gevraagd wordt voor de biodiversiteit in de bosjes / houtopstanden in Waadhoeke,

Overwegende dat;

- De motie van de Christen Unie van 15 februari 2018 met een grote raadsmeerderheid is aangenomen.
- De praktische uitvoering van deze motie een andere inzet van de buitendienst vraagt

Tevens overwegende dat:

- De inwoners zich duidelijk hebben uitgesproken over de toekomst van de bosjes / houtopstanden in Waadhoeke
- Vanuit Nabij Besturen en vanuit ecologisch belang deze houtopstanden met voorrang in het gemeentelijk groenonderhoud omgevormd moeten worden tot ecologisch waardevolle houtopstanden.
- Een andere inzet van de buitendienst niet leidt tot hogere kosten
- En het omvormen hiermee alleen, geringe, kosten voor plantmateriaal met zich meebrengt.

Verzoekt het college:

- Om de houtopstanden in beheer bij de gemeente Waadhoeke met voorrang om te vormen tot waardevolle ecologische landschapselementen.

En gaat over tot de orde van de dag.
Namens de fracties van Gemeentebelangen en ChristenUnie

Haaye Hoekstra
Dit Boem

Deze motie is: O Aangenomen O Verworpen O Ingetrokken
Stemverhouding: Fractie(s) voor: _____ Fractie(s) tegen: ____
.

NR.: D2023-02-039190

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7 maart 2023;

B E S L U I T:

1. Beheerplan ‘Groen’:
   1.1 Voor het beheerplan ‘Groen’ de bij het BAP beschikbaar gestelde € 760.000 voor ecologisch bermbeheer en biodiversiteit voor deze planperiode beschikbaar te stellen en voor het regulier onderhoud groen het structurele tekort van € 1.145.051 per jaar te verhogen door het onderhoudsbudget structureel verhogen met dat bedrag.
   1.2 De verhoging met € 1.145.051 te dekken ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling).
   1.3 Het beheerplan Openbaar Groen 2023-2026 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 maart 2023,

M.C.M. Waanders, voorzitter

R.M. Koster, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

Gemeente Waadhoeke

Beheerplan Civiele Kunstwerken 2023-2026

Maart 2023

Auteur: Tom Engelsma
Afdeling Beheer Openbare Ruimte

adres
Harlingerweg 18
8801 PA Franeker

postadres
Postbus 58
8800 AB Franeker

online
www.waadhoeke.nl
info@waadhoeke.nl

telefoon
0517 380 380

Inhoudsopgave

Inleiding 2

1. Waar staan we nu? 4

1.1 Analyse 4

2. Wat willen we bereiken? 7

2.1 Achtergrond 7

2.2 Gemaakte keuze 7

3. Wat gaan we ervoor doen? 8

3.1 Algemeen 8

3.2 Verkeersbruggen 8

3.3 Fiets- en voetgangerbruggen 9

3.4 Diverse kunstwerken 9

4. Wat mag dat kosten? 10

4.1 Regulier onderhoud 10

4.2 Groot onderhoud 10

4.3 Reconstructie of vervanging 10

4.4 Resumerend voor de planperiode 2023-2026 11

Inleiding

In een beheerplan worden de kwaliteit en kwantiteit van de in gemeentelijk eigendom zijnde kapitaalgoederen beschreven. Het gaat om het geheel van activiteiten die veiligheid, duurzaamheid en esthetica (toonbaarheid) van de kapitaalgoederen in stand houden, c.q. op niveau brengen, tegen zo laag mogelijke kosten. Beheerplannen zijn belangrijk omdat het hier gaat om beheer van kapitaalgoederen en het voorkomen van kapitaalvernietiging.

De *Wegenwet* vraagt van de beheerder goed rentmeesterschap. De *Wegenverkeerswet* verwacht dat de wegbeheerder streeft naar maatregelen die de veiligheid van de weggebruiker en de functionaliteit van de weg waarborgen. Met de inwerkingtreding van het *Nieuw Burgerlijk Wetboek* is de bewijslast omgedraaid. De beheerder kan aansprakelijk worden gesteld voor schade die iemand lijdt als gevolg van gebreken aan de weg. Ook bruggen zijn onderdeel van de hiergenoemde weg.

In het Besluit Begroting en Verantwoording (hierna: BBV) en de verordening ex-artikel 212 van de Gemeentewet staat dat de gemeenteraad bij verordening de uitgangspunten voor het financiële beleid, het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie vaststelt.

Kapitaalgoederen dienen zo lang mogelijk een bijdrage te leveren aan het doel waarvoor zij zijn aangeschaft of aangelegd. Criteria hierbij zijn veiligheid, duurzaamheid, esthetica (toonbaarheid) en kosten. Veiligheid is qua meetbaarheid absoluut; een constructie is veilig of zij is niet veilig. Het duurzaamheidsaspect levensduur is van groot belang in relatie met de veiligheid van een constructie. Bij de andere 2 criteria zijn keuzes te maken. Er moet beleid worden gemaakt voor het beheer van deze kapitaalgoederen. Beheer gaat hierbij om behouden wat je hebt. De kapitaalgoederen dienen zo lang mogelijk een bijdrage te leveren aan het doel waarvoor zij zijn aangelegd. Een kapitaalgoed kan op verschillende manieren worden beheerd; hoe mooi moet het er uit zien, hoe veilig moet het zijn, welk kwaliteitsniveau wordt nagestreefd en wat mag het kosten? Allemaal vragen waarvan de antwoorden van invloed zijn op de keuzes die per kapitaalgoed kunnen worden gemaakt en de financiële consequenties die daaruit voortvloeien. Deze keuzes vormen als beleidsthema's onderdeel van een nog te maken kwaliteitsplan openbare ruimte. Het voorliggende beheerplan is gestoeld op het uitgangspunt zoals vermeld in de opdracht voor de openbare ruimte ,nl. kwaliteit op minimaal het huidige peil met als insteek "veilig en sober, doch doelmatig".

Ten behoeve van het beheer/onderhoud van de civieltechnische kunstwerken op het gemeentelijk grondgebied dient er zoals de BBV voorschrijft periodiek een beheerplan door de raad te worden vastgesteld. De civiele kunstwerken betreffen de kapitaalgoederen 'bij het water' zoals bruggen, sluizen, oeverconstructies, duikers en vaar-recreatieve objecten. In het plan zijn de onderhoudsmaatregelen met bijbehorende benodigde budgetten weergegeven.

De in het beheerplan opgenomen onderhoudswerkzaamheden moeten volgens een prioriteitsstelling binnen de planperiode van 4 jaar worden uitgevoerd. Na elke jaarschijf zal de voortgang worden bepaald en zal de planning zo nodig worden bijgesteld.

Hoofdkenmerken
Dit beheerplan probeert een antwoord te geven op de vraag welke kosten voor inspectie, onderhoud en eventuele vervanging gewenst zijn in de periode 2023 - 2026.

Relevante cijfers:
De gemeente Waadhoeke heeft 133 verkeersbruggen, 170 fiets-/voetgangersbruggen, 4 tunnels, 1 viaduct, 3 sluizen, 8 natuurlijke oevers (1 km), 88 beschoeiinggedeeltes (9 km), 102 damwandgedeeltes (9,8 km), 44 kade (walmuur-)muurgedeeltes (5,7 km), 16 duikers, 40 steigers, 7 trailerhellingen en 4 meerpalen. Deze zijn gemaakt van hout, kunststof, beton/metselwerk of staal. Het areaal bruggen bestaat uit verkeersbruggen en fiets-/voetgangersbruggen. Er zijn twee beweegbare verkeersbruggen (Winsum en Ritsumasyl). Er zijn twee sluizen in de noordelijke Elfstedenvaarroute en één in de vaarweg naar Marsum. De oeverconstructies worden gevormd door natuurlijke glooiingen, beschoeiingen, damwanden en kademuren. Duikers omvat een deel van de duikers die haaks onder de gemeentelijke weg door liggen.
Het areaal kapitaalgoederen is de afgelopen jaren uitgebreid als gevolg van de herinrichting van het gebied ‘Haak om Leeuwarden’ en ‘Gebiedsontwikkeling Deinum’. Een aantal kunstwerken is of zal worden aangepakt in het kader van het bodemdalingsproject in Noordwest Fryslân.

Uitgangspunten
- Het huidige kwaliteitsniveau is uitgangspunt voor het beheer; de termen veilig, sober doch doelmatig worden hierbij gehanteerd.
- Het plan omvat op dit moment een goede prioritering van de onderhoudsmaatregelen met de daarbij behorende benodigde budgetten.
- Het totale areaal civieltechnische kunstwerken is in de periode okt. 2021 t/m mrt 2022 geïnspecteerd
- Gezien de meerjarige financiële consequenties van het beheerplan dient dit beheerplan door de raad te worden vastgesteld.

1. Waar staan we nu?

Een terugblik, vooruitblik en een uitgevoerde inspectie van het gehele areaal geven de huidige stand van zaken van het beheer van civiele kunstwerken aan. Bij het item 'vooruitblik' wordt op duurzaamheid ingegaan.

1.1 Analyse

Terugblik

Het beheerplan 2023-2026 volgt op het plan 2019-2022. Het in het aflopende plan vermelde klein onderhoud is uitgevoerd. Het wat grotere onderhoud is in grote lijnen uitgevoerd; een deel is opgeschoven in de tijd en er is groot onderhoud aan niet in het beheerplan vermelde objecten uitgevoerd.

In 2020 was het i.v.m. veiligheidsredenen noodzakelijk de brug bij de Alde Loop in Achlum te vervangen. Deze vervanging staat niet in het beheerplan. Hiervoor is separaat krediet aangevraagd en vastgesteld.
De in het beheerplan opgenomen vervanging van 4 verkeersbruggen is nog niet gerealiseerd. Vanwege nader onderzoek en aanwezigheid waterspitsmuis (Dronryp), omgevingsbelangen (Tzummarum en Hitzum) en complexiteit (Herbaijum) worden de werkzaamheden later uitgevoerd dan in het beheerplan 2019-2022 is aangegeven. Daarnaast speelde tijdelijke onderbezetting deels door ziekte een rol. Ook is de financiële planning niet in overeenstemming met de uitvoering. Financieel wordt een vervanging bv op een jaar gezet, terwijl de voorbereiding steeds meer tijd in beslag gaat nemen en een spreiding van kosten laat zien. M.a.w. de start van een project is wel tijdig, maar de financiële uitgaven en de fysieke uitvoering lopen achter op de in het beheersplan aangegeven jaartallen.
Voor alle 4 bruggen loopt de civieltechnische voorbereiding incl. het vergunningentraject vanaf begin 2022. Voor de bruggen zijn het beheerplan 2023-2026 geïndexeerde (t.o.v. het beheerplan 2019-2022) kostenbedragen opgenomen.

De vervanging van de brug Hoarnestreek/Tzummarumer Fiskersfeart zal januari 2023 starten.
In augustus 2023 zal gestart worden met de brug in de Puoldyk nabij Dronryp. In september 2023 zal met de brug Hitzumerweg/Arumervaart in Hitzum worden begonnen. De aanpak van de brug in de voormalige Rijksweg bij Herbaijum tezamen met de onderdoorgang voor voetgangers zal waarschijnlijk eind 2023 aanvangen.

Alle planningen zijn het laatste jaar onderhevig aan een betrekkelijk grote onzekerheid gezien lange doorlooptijden bij nutsbedrijven, aannemers, leveranciers etc. Dit zoals bekend vanwege de schaarste aan materialen en vakmensen.

Vooruitblik

Deze onzekerheid zal naar verwachting nog meerdere jaren het geval zijn, waardoor er behoorlijke afwijkingen van de in het beheerplan 2023-2026 aangegeven planningsjaren en kosten kunnen optreden. De eerder vermelde schaarste zal naar verwachting tot prijsverhogingen leiden en eventuele aanbestedingsvoordelen temperen of (meer dan) teniet doen.

De grootste investering in het beheerplan 23-26 is ten behoeve van het vervangen van de oeverconstructies langs het van Harinxmakanaal ter plaatse van de Oostelijke Industrieweg in Franeker (2024, ca. 2,8 mln.). De in 1965 aangebrachte stalen damwand over een lengte van bijna 1 km langs de Oostelijke Industrieweg is van slechte kwaliteit. Uit nader onderzoek zal blijken in

hoeverre in 2024 volledige vervanging noodzakelijk is. Misschien kan er worden volstaan met een lichtere maatregel.

De andere grotere werken zijn:

- Vervanging betonnen brug in Puoldyk ten oosten van Dronryp;
- Vervanging betonnen brug Hoarnestreek bij Tzummarum;
- Vervanging betonnen brug in Hoofdweg Hitzum;
- Bouwen betonnen brug + loop-onderdoorgang (Oude) Rijksweg in Herbaijum;
- Vervanging van een betonnen brug nabij Dongjumerweg 11/12 nabij Ried;
- Vervanging houten damwand langs van Harinxmakanaal bij Opslach Dronryp;
- Groot beton-onderhoud brug Gernierswei/Menamerfeart nabij Sânwei;
- Vervanging houten damwand noordzijde vaart ten oosten van brug Hofsleane Berltsum;
- Vervanging betonnen duikerbrug Dyksterhuzen Bitgummole;
- Vervanging houten brug over Schalsumervaart naar atletiek-/ijsbaan Franeker;
- Vervanging houten damwand Salverdaweg Franeker;
- Vervanging houten damwand langs Bolswardervaart bij Weakens 10;
- Vervanging houten damwand in gedeelten van wijk Fugellân in Dronryp.

De Prins Hendrikkade en het oostelijke gedeelte van de Zuiderkade in Franeker zijn niet in dit beheerplan opgenomen.
Beide oude kadegedeeltes lekken en voldoen niet meer aan de huidige constructieve eisen m.b.t. belasting door vaar- en wegverkeer. In 2018 is het gedeelte Zuiderkade (1930) plaatselijk versterkt met extra verankering. De Zuiderkade wordt jaarlijks gemonitord. In 2020 is uit veiligheidsoverwegingen de halve rijbaanbreedte van de Prins Hendrikkade (1948) fysiek afgesloten voor autoverkeer.
Uit onderhouds-/vervangingsafwegingen worden de projectkosten van de aanpak van de Zuiderkade geraamd op € 2,6 mln. en die van de Prins Hendrikkade op € 2,5 mln..
De aanpak van de kades heeft een relatie met de bochtverbreding van het kanaal aldaar. Het jaar van uitvoering van dit project is afhankelijk van de voortgang van het overleg tussen provincie, gemeente en diverse derden. Onderdeel van dit overleg is kostendekking door de betrokken partijen.

De twee oevergedeeltes worden in het concept-toedelingsplan oevers toebedeeld aan de provincie. In dit plan, waarover begin 2023 door Provinciale Staten een definitief besluit zal worden genomen, gaat het eigendom en beheer van de gemeente over naar de provincie. De planning is dat dit per 1 januari 2024 ingaat.
Uit de algemene regels van het plan blijkt niet duidelijk of er sprake is van verrekening (bruidsschat) van eventueel achterstallig onderhoud bij overdracht.
Er is op dit moment nog geen goed inzicht te geven in de gevolgen van de toedeling voor de beheerkosten van het totale oeverareaal van de gemeente. Niet enkel op basis van de onzekerheid over wel/niet een bruidsschat, maar ook op basis van het niet bekend zijn van de onderhoudsstaat van de aan de gemeente toebedeelde oevers.

Bij het vervangen of reconstrueren van zware kades/loswallen is een stalen damwand vaak een onderdeel van de constructie. Voor wat minder zwaar belaste damwanden wordt de laatste jaren naast hout ook beton en kunststof toegepast. Voor lichtere beschoeiing wordt kunststof relatief nog wat meer toegepast.
Voor bruggen geldt dezelfde ontwikkeling wat betreft materiaaltoepassing. Keuzes werden/worden voor een groter deel gemaakt op basis van klimaat- en duurzaamheidsdoelstellingen.

Nu Waadhoeke een duurzaamheidsbeleid heeft, zal bij het onderhoud van civiele kunstwerken getracht worden hier zo veel mogelijk invulling aan te geven. Dit kan met name bij het ge- en hergebruik van de verschillende materialen. Hout is t.o.v. kunststof bezig aan een comeback. Wanneer tropisch hardhout FSC-gecertificeerd is, is dit uit duurzaamheidsoverwegingen prima toepasbaar. Kunststof geeft in de productie- en recyclefase een veel hogere milieubelasting dan hout. Hout kan nieuw worden aangeschaft, kan worden hergebruikt en in een eindstadium aan de natuur worden 'teruggegeven'.
Bij de keuze van materialen zijn ook de verwerkbaarheid en de LCC-kosten van belang. Deze kosten omvatten de aanlegkosten en de onderhoudskosten tijdens de levensduur van een constructie.

Inspectie en nieuwe mjop
Uit een eind 2021 en begin 2022 gehouden technische inspectie van het gehele areaal volgen per object de onderhoudsmaatregelen met bijbehorende kosten voor de planperiode 2023 t/m 2026 (bijlage 1).
De vermelde bedragen zijn uitvoeringskosten inclusief voorbereidings-(V), advies-(A) en toezichts-(T) kosten. De inspectie is een globale visuele inspectie, waarbij in de systematiek voor het eerst een risico-afweging is meegenomen. Dit m.b.t. de aspecten betrouwbaarheid object, gevolgen niet functioneren object voor de omgeving, kapitaalvernietiging en veiligheid. Veiligheid wordt bij bruggen zwaarder gewogen dan bij oeverconstructies.

Er is onderscheid gemaakt tussen klein onderhoud en groot onderhoud/vervanging. Onder klein onderhoud wordt een aantal terugkerende bewerkingen (schoonmaken/schilderen etc.) verstaan. Daarnaast behoren correctief onderhoud (herstel defecte of ontbrekende delen) en het aanpassen (wettelijke veiligheidseisen) van brugleuningen van verkeersbruggen tot het klein onderhoud. Groot onderhoud/vervanging behelst het grote onderhoud (bijv. het vervangen van een houten brugdek) en algehele vervanging van een kunstwerk. De VAT-kosten als percentage van de uitvoeringskosten zijn voor het kleine onderhoud op 4,2 % gesteld en voor groot onderhoud/vervanging op 8%. Voor de grotere projecten boven de € 100.000 is met 18,9 % gerekend.

Groot onderhoud/vervanging bestaat voor een groot deel uit achterstallig onderhoud. Dit heeft de volgende oorzaken:

- De fusiegemeenten en Waadhoeke hadden/hebben onvoldoende budget om achterstallig onderhoud in voldoende mate uit te voeren en te voorkomen;
- Als gevolg hiervan is bij vorige beheerplannen een flink aandeel van het groot onderhoud/vervanging over de toen geldende planperiodes heen geschoven;
- Het beheer van civieltechnische kunstwerken was t.o.v. de andere beheerdisciplines, zoals bijv. wegen en groen, enigszins een 'ondergeschoven kindje'. De beheersystematiek heeft later vorm gekregen. Er werd meermalen noodgedwongen op ad-hocbasis gewerkt;
- Door de gemeentelijke fusie zijn er in het aanloopjaar 2017 en in het eerste operationele jaar van de Waadhoeke zaken blijven liggen. Het vorige beheerplan behelsde de jaren 19 t/m 22.

Voor de periode 2023 t/m 2026 blijkt dat de kosten van groot onderhoud/vervanging ca. 85 % van de totale beheerkosten binnen de 4-jarige planperiode betreffen. Dit aandeel was in de vorige planperiode 72 %. Vanwege de grootte van het achterstallige onderhoud, het einde van de levensduur van objecten en door structureel onvoldoende budget zal naar verwachting het aandeel groot onderhoud/vervanging groot blijven gedurende de periode 2027-2037.

2. Wat willen we bereiken?

2.1 Achtergrond

Bij het beheren van kapitaalgoed kunnen keuzes worden gemaakt ten aanzien van dat beheer. Vragen als hoe fraai het moet zijn, welk kwaliteitsniveau er moet worden nagestreefd en wat het mag kosten dienen hiertoe beantwoord te worden. De voormalige gemeenten hebben gekozen voor de variant 'basis.'

2.1.1 Variant basis

Variant 'basis' houdt in dat het beschikbare budget voldoende is om te voorzien in het onderhoud en vervangingen die nodig zijn om het kapitaalgoed in een zodanige conditie te houden, dat de waarde daarvan niet verminderd en dat aan de basis vereisten op het gebied van veiligheid voldaan kan worden. Het gaat hier om technisch onderhoud.

2.1.2 Variant intensief

Variant 'intensief' houdt in dat de bruggen naast de basisvariant er kwalitatief hoogwaardig bijliggen en dus ook voldoen aan kwaliteiten die betrekking hebben op uiterlijk en esthetiek.

2.2 Gemaakte keuze

In de beheerplannen wordt onderscheid gemaakt tussen:

1. Regulier onderhoud (terugkerende niet te grote bewerkingen in een vastgestelde termijn) en
2. Groot onderhoud en vervangingen (deze bewerkingen zijn aan een (vaak langere) vastgestelde termijn gebonden

2.2.1 Regulier onderhoud

Uitgangspunt is het in stand houden van het huidige kwaliteitsniveau en het voorkomen van achterstallig onderhoud. In termen van de kwaliteitsniveaus zoals hierboven beschreven, geldt voor de aangegeven bruggen het kwaliteitsniveau 'basis'.
Onder regulier onderhoud worden een aantal terugkerende bewerkingen verstaan in een vastgestelde termijn op korte of middellange termijn.

2.2.2 Groot onderhoud

Uitgangspunt hiervan is ook het in stand houden van het huidige kwaliteitsniveau en het voorkomen van achterstallig onderhoud, waarbij het kwaliteitsniveau 'basis' is. Het gaat hier over grotere bewerkingen waarbij de uitvoeringstermijn langer is. De periode is afhankelijk van de soort bewerking.
Daarnaast komt er een moment dat er vervangen, gerestaureerd of gereconstrueerd moet worden. Door met regelmaat regulier en groot onderhoud uit te voeren kan vervanging, restauratie of reconstructie langer worden uitgesteld.

3. Wat gaan we ervoor doen?

3.1 Algemeen

Na een positief raadsbesluit zal het civieltechnische onderhoudswerk van 2023 worden voorbereid. Dit gaat om de clustering van werkzaamheden, prioritering binnen 2023, de technische uitwerking en de aanbesteding. Tegen het einde van dat jaar zal worden nagegaan in hoeverre en tegen welke kosten deze jaarschijf van het beheerplan is uitgevoerd.
In principe is er voor de uitvoering van het reguliere onderhoud geen participatie. Bij groot onderhoud/vervanging kan het, in het geval van bereikbaarheid/vormgeving, wel aan de orde zijn.
Regulier onderhoud is meestal klein technisch onderhoud zoals schoonmaken, schilderen, aanstraten (gedeelte), brugdekplanken vervangen, voegwerk etc..
Jaarlijks worden inspecties uitgevoerd waarna daadwerkelijk de onderhoudsmaatregel bepaald wordt. Afhankelijk van de staat van onderhoud op dat moment kunnen maatregelen naar voren worden gehaald of uitgesteld worden. De onderverdeling in aard en intensiteit van maatregelen wordt hieronder weergegeven.

3.2 Verkeersbruggen

Civieltechnisch wordt onder onderhoud de volgende maatregelen verstaan, dit kan afwijken hoe vanuit het BBV naar onderhoud wordt gekeken.

Regulier onderhoud:

- Verwijderen begroeiing
- Herstel kleine beschadigingen
- Herstel leuningwerk en schilderen leuningwerk
- Herstel aansluitende verharding
- Herzetten opsluitbanden
- Herstel voegwerk van metselwerk

Groot onderhoud:

- Betonwerk; loszittende delen verwijderen en herstellen
- Voegwerk; herstellen van metselwerk
- Ondersabelingen inspecteren en herstellen
- Schamprand voorzien van nieuwe coating
- Herstel wegdek aansluitende verharding; beschadigde oude asfalt laag door middel van frezen verwijderen
- Asfaltdek aanbrengen

Herstel houten brug:

- Controle liggers en overig houtwerk op rotting
- Houtwerk en palen vervangen
- Controle bevestigingsmiddelen en herstellen
- Slijtlaag herstellen

3.3 Fiets- en voetgangersbruggen

Regulier onderhoud:

- Verwijderen begroeiing
- Herstel kleine beschadigingen
- Herstel leuningwerk en schilderen leuningwerk
- Herstel aansluitende verharding
- Herzetten opsluitbanden

Groot onderhoud:

- Vervangen slijtlaag
- Vervangen of herstellen dek en onderbouw

3.4 Diverse kunstwerken

Regulier onderhoud:

- Verwijderen eventuele begroeiing
- Herstel kleine beschadigingen aan hout, beton en staalwerk
- Herstel beschadigingen aan schilderwerk
- Herstel leuningwerk

Groot onderhoud:

- Betonwerk; loszittende delen verwijderen en herstellen
- Voegwerk; herstellen van metselwerk
- Ondersabelingen inspecteren en herstellen
- Vervangen leuningen

Vervangen gehele constructie

4. Wat mag dat kosten?

De hierna opgenomen en kosten en budgetten zijn excl. verzekeringen, kapitaallasten en overhead zoals eigen uren. De kosten zijn gebaseerd op prijspeil 2023.

4.1 Regulier onderhoud

Voor regulier onderhoud civiele kunstwerken is in de planperiode € 2.019.345 nodig. Na neerwaartse bijstelling van de kostenstijging (met circa 17%) is dat € 1.669.635.
Er is € 1.242.672 aan budget beschikbaar, dus een tekort van € 426.963 over de gehele planperiode.

	2023	2024	2025	2026	totaal	gemiddeld
Benodigd	696.558	491.550	325.274	505.963	2.019.345	504.836
- Bijstellen kostenstijging	-120.630	-85.127	-56.331	-87.623	-349.710	-87.428
Benodigd na bijstellen	575.928	406.423	268.943	418.340	1.669.635	417.409
Beschikbaar	310.668	310.668	310.668	310.668	1.242.672	310.668
Tekort / over	-265.260	-95.755	41.725	-107.672	-426.963	-106.741

4.2 Groot onderhoud

Voor groot onderhoud civiele kunstwerken is in de planperiode € 1.701.079 nodig.
Om de kosten voor groot onderhoud over een aantal te egaliseren is er een voorziening gevormd. De voorziening voor groot onderhoud bruggen én kademuren is € 1.028.107 per 01-01-2023 (concept jaarrekening 2022). Er is geen sprake van onderhanden werk zodat dit bedrag nog volledig besteedbaar is.
Er wordt jaarlijks € 188.888 toegevoegd aan de voorzieningen; in de planperiode € 755.552.

	2023	2024	2025	2026	totaal	gemiddeld
Benodigd	480.163	766.045	388.550	66.321	1.701.079	425.270
Beschikbaar						
- Voorziening per 01-01-2023	1.028.107				1.028.107	257.027
- Jaarlijkse dotatie	188.888	188.888	188.888	188.888	755.552	188.888
Tekort / over	736.832	-577.157	-199.662	-122.567	82.580	20.645

Voor groot onderhoud is de voorziening in de planperiode meer dan toereikend, namelijk een overschot van € 82.580.

4.3 Reconstructie of vervangingen

Voor reconstructie of vervanging van civiele kunstwerken is in de planperiode € 5.808.197 nodig.

	2023	2024	2025	2026	Totaal
Reconstructie of vervangingen					
Dongjumerweg 11 Ried / De Ried	590.000				590.000
Opslach 1 Dronryp	176.496				176.496
Gernierswei / Menamerfeart bij Sânwei 21 Menaam		157.814			157.814
Oostelijke Industrieweg Franeker		2.800.000			2.800.000
N.O. zijde vaart Tichelersdyk 6 Berltsum		132.627			132.627
Dyksterhuzen 8 / Sylsleat bij Bitgummole			414.422		414.422
Bloemketerp 6 / Schalsumervaart Franeker			161.150		161.150
Salverdaweg Franeker			257.041		257.041
bij Weakens 10 Winsum langs Bolswardervaart				227.943	227.943
toegangsvaart Fûgellân Dronryp				187.344	187.344
toegangsvaart Fûgellân Dronryp				156.950	156.950
toegangsvaart Fûgellân Dronryp				241.328	241.328
	766.496	**3.090.441**	**832.613**	**813.565**	**5.503.115**
Meerkosten beschikbaar gestelde investeringskredieten					
Puoldyk / molenvaart bij Dronryp	120.322				120.322
Hoarnestreek 14 Tzummarum / Tz. Fiskersfeart	52.640				52.640
Rijksweg 24 Herbaijum / opvaart kanaal	192.400				192.400
Hoofdweg 24 Hitzum / Arumervaart	159.500				159.500
	524.862	-	-	-	524.862
Vervallen beschikbaar gesteld investeringskrediet					
Brug Salverdaweg	-219.780				-219.780
	-219.780	-	-	-	**-219.780**
TOTAAL INVESTERINGSUITGAVEN	1.071.578	3.090.441	832.613	813.565	5.808.197

Deze investeringsuitgaven moeten worden geactiveerd en leiden tot een uitzetting van de kapitaallasten (rente en afschrijving) als volgt:

	2023	2024	2025	2026	2027
Benodigd	0	61.584	275.548	327.614	384.564
Beschikbaar	0	0	0	0	0
Tekort	0	-61.584	-275.548	-327.614	-384.564

De kapitaallasten voor de nieuwe investeringsuitgaven zijn nog niet beschikbaar gesteld. Hetzelfde geldt voor de meerkosten van de eerder beschikbaar gestelde vier investeringskredieten. Het eerder beschikbaar gestelde krediet voor brug Salverdaweg is niet nodig en beschikbaar.

Voor het totaal aan uitzetting kapitaallasten is nog geen budget beschikbaar.

4.4 Resumerend voor de planperiode 2023-2026

• Voor het regulier onderhoud van civiele kunstwerken is een jaarlijks tekort van € 106.741.
• Voor groot onderhoud is in de planperiode 2023-2026 geen tekort. De voorziening is toereikend en kan voor € 82.580 vrij vallen.
• Voor de kapitaallasten die ontstaan uit reconstructie of vervanging is een tekort van € 61.584 oplopend naar € 327.614 in 2026.

Voorstel om de tekorten te dekken:

- Voor het beheerplan Civiele Kunstwerken de onderhoudsbudgetten structureel te verhogen met € 106.741 en structureel ruimte maken voor nieuwe kapitaallasten oplopend van € 61.584 in 2024 naar € 384.564 in 2027 evenals de voorziening incidenteel met € 82.580 vrij te laten vallen.

- De verhoging met € 106.741 ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling) te brengen, de nieuwe kapitaallasten uit Onvoorzien structureel te dekken en de vrijval van € 82.580 ten gunste van de algemene reserve te brengen.

NR.: D2023-02-039190

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7 maart 2023;

B E S L U I T:

1. Beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’:

3.1 Voor het beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’ de onderhoudsbudgetten structureel te verhogen met € 106.741 structureel ruimte maken voor nieuwe kapitaallasten oplopend van € 61.584 in 2024 naar € 327.614 in 2026 evenals de voorziening incidenteel met € 82.580 vrij te laten vallen.

3.2 verhoging met € 106.741 te dekken ten laste van Onvoorzien met bestemming (loon- en prijsontwikkeling) te brengen, de nieuwe kapitaallasten uit Onvoorzien structureel te dekken en de vrijval van € 82.580 ten gunste van de algemene reserve te brengen.

3.3 Het beheerplan ‘Civiele Kunstwerken’ 2023-2026 vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 maart 2023,

M.C.M. Waanders, voorzitter

R.M. Koster, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

Beheerplan Tractieplan

gemeente Waadhoeke 2023-2026

Maart 2023

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3
1.1 Algemeen 3
1.2 Doel van het plan 3
1.3 Status en relatie met beheerplannen openbare ruimte 3
1.4 Leeswijzer 3
2. Bestuurlijke samenvatting 4
3. Inventarisatie materieel 5
3.1 Algemeen 5
3.2 Voertuigen en werkmaterieel 5
3.3 Gereedschappen 5
4. Gehanteerde uitgangspunten 6
4.1 Algemeen 6
4.2 Wettelijk kader 6
4.3 Afschrijvingstermijnen 6
4.4 Duurzaamheid 6
4.5 Dekking kapitaallasten 9
4.6 Uitbreiding, inkrimping en vervanging 9
5. Exploitatielasten tractiemiddelen 11
5.1 Algemeen 11
5.2 Onderhoudskosten 11
5.3 Brandstoffen 11
5.4 Verzekeringen 12
5.5 Belastingen 13
5.6 Huisvesting 14
6. Financieel 15
6.1 Algemeen 15
6.2 Resumerend voor de planperiode 2023-2026 15
7. Bijlagen 17
7.1 Bijlage 1: Overzicht van voertuigen en werkmaterieel 17
7.2 Bijlage 2: Overzicht gereedschappen 18
7.3 Bijlage 3: Lijst van gebruikte afkortingen 19

1.Inleiding

1.1 Algemeen

De gemeente Waadhoeke beschikt over tractiemiddelen (voertuigen, werkmaterieel en gereedschappen) die ingezet worden bij onder meer het beheer en onderhoud van de openbare ruimte. Met dit beheerplan wordt een inzichtelijk beeld gegeven van relevante aandachtspunten: inventarisatie materieel, inzet aanwezig materieel, vervanging, exploitatie en onderhoud, uitbreiding of inkrimping e.d.). Dit is het eerste beheerplan tractie en gereedschappen van de gemeente Waadhoeke.

Op basis van gebruiksduur is van alle tractiemiddelen het jaar van vervanging bepaald en zijn de benodigde investeringen aangegeven. Om ook in de toekomst vervangingen mogelijk te maken, is het noodzakelijk een actueel inzicht te hebben welke investeringen jaarlijks moeten worden gedaan om het wagen- en machinepark op een adequaat peil te houden.
Daar is die eerste beheerplan een goede aanzet voor.

1.2 Doel van het plan

Naast een leidraad voor het dagelijks beheer wordt met het geactualiseerde Beheerplan tractiemiddelen (kort weergegeven als tractiebeheersplan (TBP)) een inzichtelijk beeld gegeven in onderwerpen als de aanschaf, het beheer, onderhoud, vervanging en exploitatie van het gemeentelijk materieel, welke is aangepast aan de huidige inzichten en geldende regelgeving.

1.3 Status en relatie met beheerplannen openbare ruimte

Sinds de gemeente Waadhoeke is gefuseerd in 2018, is op basis van de eigen taken het areaal aan voertuigen en gereedschappen bepaald.

In dit TBP leest u hoe we ervoor staan medio 2022. Daarnaast heeft het TBP indirect een relatie met andere beheerplannen Openbare Ruimte. In deze beheerplannen staan de beheerkeuzes verwoord en de financiële gevolgen van deze keuzes. Zonder middelen in de vorm van mensen, voertuigen en gereedschappen is het beheren en onderhouden van de openbare ruimte niet mogelijk. De tractie en gereedschappen die noodzakelijk zijn voor de uitvoering van deze beheerplannen in eigen beheer worden in dit plan beschreven.

1.4 Leeswijzer

Als eerste wordt in hoofdstuk 1 het beoogde doel van het TBP genoemd en in hoofdstuk 2 staat de bestuurlijke samenvatting. Daarna geeft hoofdstuk 3 een inventarisatie van alle beschikbare tractiemiddelen weer, inclusief relevante informatie zoals type, gebruiker e.d. Vervolgens staat in hoofdstuk 4 een beschrijving van de uitgangspunten waarbinnen het TBP opereert. Hierin staan onder andere de spelregels voor aanschaf en onderhoud. Vervolgens staan in hoofdstuk 5 de exploitatielasten van de huidige voertuigen en werkmaterieel. Daaropvolgend geeft hoofdstuk 6 een totaalbeeld van de huidige lasten van alle tractiemiddelen en de wijze van kostenverdeling. Tot slot zijn een drietal bijlagen aan de notitie toegevoegd.

2. Bestuurlijke samenvatting

Aangezien er geen eerder beheerplan in Waadhoeke is, is er geen evaluatie van vorige plannen opgenomen.

Nieuw beheerplan
Het nieuwe beheerplan tractie en gereedschappen 2023-2026 werkt als leidraad voor een effectieve en efficiënte inzet van de beschikbare tractiemiddelen van de gemeente (opgesplitst in tractie auto`s, tractie tractoren en zelfrijdende maaiers en tractiemiddelen en gereedschappen). Dit is het eerste beheerplan tractie en gereedschappen van de gemeente Waadhoeke.

Verzekeringen
Omdat het verschil dusdanig klein is geworden, verdient het de aanbeveling bij aanschaf van een nieuw voertuig deze de eerste 3 jaar WA+Casco te verzekeren. Dan zijn immers de vervangingskosten bij eventuele schade het grootst.

Kleur
Voor de nieuwe aanschaf van de tractie wordt de kleur wit gekozen. Een heldere kleur die past binnen de kleurstelling van Waadhoeke en als voordeel heeft dat de restwaarde van de tractie hoger is.

3. Inventarisatie materieel

3.1 Algemeen

De voertuigen, het werkmaterieel en de gereedschappen voor het uitvoeren van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en ander gemeentelijke taken, zijn niet in een beheerpakket opgenomen. Gezien de omvang van de tractie en gereedschappen heeft dit geen meerwaarde en kan gewerkt worden met de Excel sheet als weergegeven in bijlage 1.

3.2 Voertuigen en werkmaterieel

In bijlage 1 ziet u een overzicht van de voertuigen en werkmaterieel.
In het overzicht is de link gelegd met de verscheidene beheerplannen door aan te geven voor welke productgroep(en) het voertuig/materieel wordt ingezet.

3.3 Gereedschappen

De buitendienst heeft de beschikking over gereedschappen en klein werkmaterieel.

4. Gehanteerde uitgangspunten

4.1 Algemeen

In dit hoofdstuk wordt nader ingegaan op de belangrijkste uitgangspunten.

4.2 Wettelijk kader

De financiële kaders waarmee rekening gehouden wordt zijn het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de nota Waardering, activering en afschrijving Waadhoeke 2022.

4.3 Afschrijvingstermijnen

In het BBV en de Nota Waardering, activering en afschrijving Waadhoeke (2022) is vastgelegd hoe om te gaan met de financiële verwerking van de (investerings)uitgaven voor voertuigen, werkmaterieel en gereedschappen.

Op investeringen kleiner dan € 50.000 wordt niet afgeschreven. Dit geldt voor zowel voertuigen, materieel als gereedschappen. Deze (vervangings)investeringen moeten gedekt worden uit de jaarlijks in de begroting opgenomen budgetten.

Voor vervanging en onderhoud van de “kleine” gereedschappen is het jaarlijks beschikbare bedrag van bijna € 170.000 (i.c.€ 169.152) in het verleden voldoende gebleken. De kleine of handgereedschappen zijn niet in bijlage 2 opgenomen.

Voor voertuigen (met uitzondering van kolkenzuiger) wordt een afschrijvingstermijn van 7 jaar gehanteerd (op grond van de nota Waardering, activering en afschrijving Waadhoeke 2022.

In de praktijk blijkt dat diverse voertuigen en overig werkmaterieel langer meegaan dan de maximale afschrijvingstermijn van 10 jaar.
De voertuigen en het werkmaterieel zijn door de jaren heen technisch verbeterd en steeds beter afgestemd op de werkzaamheden waarvoor ze worden ingezet. Hierdoor is het mogelijk en wenselijk in de afschrijvingstabel, behorende bij de nota Waardering, activering en afschrijving Waadhoeke 2022, een extra afschrijvingstermijn op te nemen van 9 jaar voor de lichte tractievoertuigen en overige werkmaterieel. Door per soort tractiemiddel op basis van de economische levensduur de afschrijvingstermijnen meer marktconform te hanteren, wordt een reëler beeld gegeven van de gebruiksduur en de daaraan gekoppelde vervanging met bijbehorende kapitaallasten.
Daarom wordt er aanbevolen om de afschrijvingstabel op te nemen bij de eerst volgende aanpassing van de nota Waardering, activering en afschrijving Waadhoeke 2022.

4.4 Duurzaamheid

In het beleid van de gemeente Waadhoeke staat duurzaamheid hoog in het vaandel. Bij de aanschaf van tractie en gereedschappen wordt hier zo veel mogelijk rekening mee gehouden. Daar waar mogelijk, vanuit technisch en het oogpunt van gebruik, wordt er over gegaan op duurzame tractie en gereedschappen. Zo is in de eerste jaren van Waadhoeke al over gegaan op veel elektrisch handgereedschap en de aanschaf van enkele elektrische auto’s. In bijlage 1 treft u een raming aan van de verschillen in kosten. Wel wordt er op gewezen dat de prijzen op dit moment erg fluctueren en de levertijden lang zijn. Daarnaast vind u in het hoofdstuk huisvesting een post voor het aanpassen van de gemeentelijke buitendienstgebouwen voor de

elektrische voorzieningen. Deze schieten nu tekort voor het gebruik van al dit materieel. Investeringen die nodig zijn in en om de gebouwen ten behoeve van stallen, laden en eventueel tanken van voertuigen en acculaden van elektrische gereedschappen.

Aan de andere kant moeten we ook realistisch zijn en kijken hoe snel de markt (moet) aanpassen en op basis van welke uitgangspunten:

Green deal voor de (bedrijfs)auto

Vanaf 2035:

→ Mogen fabrikanten geen nieuwe benzine- en dieselauto's meer verkopen. Ook geen hybride auto's meer.
→ HVO of andere biobrandstoffen zijn geen oplossing (want uitstoot)
→ Mag je nog wel in een brandstofauto blijven rijden. Je bent niet verplicht om je oude auto in te ruilen

Nederland is van plan om dit al in **2030** al in te voeren!

Vanaf 2050

→ Mogen benzine- en dieselauto's helemaal niet meer de weg op in Europa.
→ Is het de bedoeling dat iedereen in een elektrische auto rijdt.

De EU pakt door: Fit for 55

EU klimaatambitie

✓ Het eerste grote economische blok dat in 2050 klimaatneutraal is.

De nieuwe plannen/maatregelen

✓ Strengere emissienormen
✓ Meer oplaadpunten in Europa
✓ **De vervuiler gaat betalen**

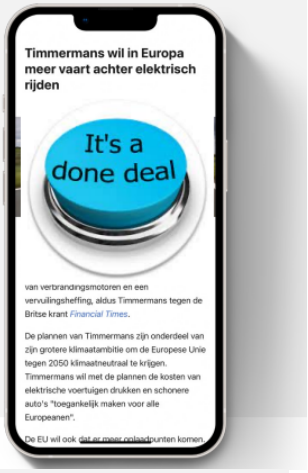

Green deal voor de (bedrijfs)auto

Vanaf 2035:

→ Mogen fabrikanten geen nieuwe benzine- en dieselauto's meer verkopen. Ook geen hybride auto's meer.
→ HVO of andere biobrandstoffen zijn geen oplossing (want uitstoot)
→ Mag je nog wel in een brandstofauto blijven rijden. Je bent niet verplicht om je oude auto in te ruilen

Nederland is van plan om dit al in **2030** al in te voeren!

Vanaf 2050

→ Mogen benzine- en dieselauto's helemaal niet meer de weg op in Europa.
→ Is het de bedoeling dat iedereen in een elektrische auto rijdt.

Waar krijgen fabrikanten mee te maken?

- 100% van het voertuiggamma moet voldoen aan de norm van 95 g/km CO_2
- Boete van € 95,- per gram CO_2 dat je boven de norm zit vermenigvuldigt met het aantal verkochte auto's

Verloop van de CO_2-emissiedoelstellingen

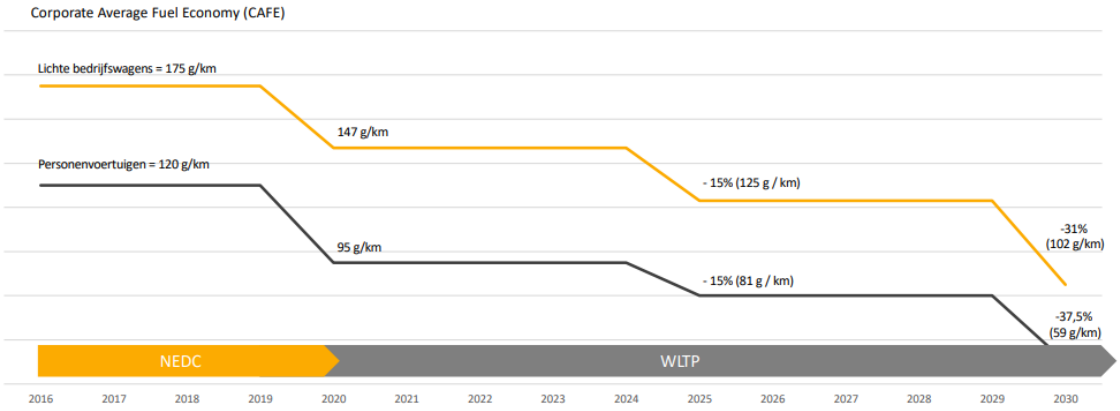

Conclusies en kansen:

- De komende 3-5 jaar gaat er enorm veel veranderen op het gebied van de elektrificatie
- Welke beslissingen gaat u daar op korte termijn over nemen?
- Wat is voor u en uw medewerkers nu de “beste” oplossing?
- Kiest u nu? Kiest u in 2025? En wat is daarvan de impact qua kosten en subsidies?

- Elektrisch rijden zorgt voor een aanzienlijke besparing in gebruikskosten (brandstof, onderhoud en reparaties)
- Ook de aanschaf wordt steeds interessanter, mede door de BPM op brandstof bedrijfswagens in 2025
- Tot eind 2025 zal onze overheid elektrisch rijden ondersteunen … daarna?

Dit beheerplan gaat uit van het principe daar waar mogelijk vanuit de vraag wordt een oplossing bekeken, waarbij de dan aanwezige meest duurzame en werkbare oplossing gekozen zal worden. Voor de financiële onderbouwing wordt uitgegaan van de huidige, bekende vervangingswaarde. Hierbij wordt vanaf 2025 financieel uitgegaan van elektrificatie van het wagenpark. Reden hiervoor is dat het niet reel is om met het oog op leveringen en het realiseren van afdoende laadmogelijkheden voor deze tijd over te stappen.
Uiteraard zal de markt zich verdere ontwikkelen en zullen niet alleen de financiële waarden maar ook het type tractie en gereedschap zich ontwikkelen.

4.5 Dekking kapitaallasten

De kapitaallasten van de bestaande, nog niet afgeschreven tractiemiddelen worden zijn opgenomen in de begroting. Voor nieuwe kapitaallasten van vervanging- of nieuwe investeringen in tractiemiddelen is er een jaarlijkse stelpost van € 80.000 beschikbaar. Deze is voldoende om ook de komende jaren bij ongewijzigd beleid de kapitaallasten te dekken.

4.6 Uitbreiding, inkrimping en vervanging

Vertrekpunt in dit tractieplan is het huidige voertuigen- en machinepark. Jaarlijks wordt beoordeeld of de geplande vervangingen voor het geldende jaar werkelijk plaats moeten vinden op basis van de geldende economische en/of technische levensduur. Tevens is er een koppeling met de dan bekende marktomstandigheden of geplande beleidsveranderingen. Met andere

woorden, vervanging door het enkel aflopen van de economische en/of technische levensduur is geen automatisme.

Is er sprake van een uitbreiding dan wordt door middel van een voorstel aan het college van B&W (en eventueel) raad een krediet aangevraagd voor aanschaf en exploitatie. De afdeling Beheer Openbare Ruimte speelt hierin een adviserende en faciliterende rol en verzorgt de aankoop of verkoop van het voertuig of materieel. Ook zorgt deze laatste afdeling voor de raming van de exploitatiekosten.

Minimale ondergrens activeren

In lijn met de door de raad vastgestelde nota Waardering, activering en afschrijving Waadhoeke 2022, wordt er niet afgeschreven op tractiemiddelen en overig werkmaterieel met een aanschafwaarde van minder dan € 50.000.
Dergelijke investeringen worden in het jaar van aanschaf ten laste van de betreffende exploitatiebudgetten in de begroting gebracht.

Inruilwaarde

Indien een bestaand tractiemiddel verkocht dan wel ingeruild kan worden, wordt deze opbrengst na aftrek van een nog aanwezige boekwaarde als incidentele bate geboekt. De inruilwaarde wordt dus niet in mindering gebracht op de aanschafprijs van de nieuwe tractie. Dit is voorgeschreven in het BBV.

5 Exploitatielasten tractiemiddelen

5.1 Algemeen

Naast de kapitaallasten zijn er per tractiemiddel de nodige exploitatiebudgetten geraamd voor onderhoud, brandstoffen, verzekeringen, belastingen en huisvesting. Tot nog toe werden de exploitatiekosten op algemene onderhoudsbudgetten geboekt. Destijds was het lastig dit per voertuig te budgetteren. De door de jaren heen opgebouwde kennis en ervaring heeft er voor gezorgd dat we dit nu wel kunnen. Nu ramen we per voertuig de exploitatiekosten.

5.2 Onderhoudskosten

Voor voertuigen, werkmaterieel en gereedschappen is onderhoud essentieel om efficiënt en effectief gebruik te garanderen. Per voertuig zijn jaarlijks geraamde onderhoudsmiddelen beschikbaar, een goed geoutilleerde garage en twee fte monteur binnen de buitendienst.

De monteurs hebben in de werkplaats annex garage de mogelijkheid om dagelijks onderhoud uit te voeren aan de voertuigen en gereedschappen; ook reparaties en vervanging van onderdelen vindt hier plaats. Uitgangspunt is dat al het onderhoud, waar dit rendabel is, in eigen beheer wordt uitgevoerd. Werkzaamheden als de wettelijke keuring van voertuigen, hijskranen en klimmaterialen worden uitbesteed. Daarnaast voorziet de monteur de bedrijfsleider van advies over de staat van onderhoud en of een voertuig eventueel vroegtijdig moet worden vervangen of langer mee kan dan de geplande afschrijftermijn.

Nadere analyse van een aantal onderhoudsbudgetten laat een wisselend beeld zien in de oorzaak van de overschrijdingen, zoals schadereparaties, duurder groot onderhoud, en niet geplande revisie(s). Tevens wordt geconstateerd dat veel begrotingsramingen al jaren niet zijn aangepast en daardoor geen goed beeld geven van de werkelijke jaarlijkse onderhoudskosten per tractiemiddel.

5.3 Brandstoffen

De wereldmarktprijs voor ruwe olie fluctueert de laatste jaren sterk. Vraag en aanbod hangen nauw samen met de ontwikkeling van de wereldeconomie. De gemiddelde prijs aan de pomp per brandstofsoort (benzine, diesel, LPG) wordt hierdoor sterk beïnvloed en kent daardoor in de tijd een grillig verloop. In 2022 is er sprake van stijgende brandstofprijzen door de toename van de olieprijs per vat.

Uiteraard afhankelijk van het aantal gereden kilometers kan de combinatie van ‘prijs x kilometer’ zorgen voor de jaarlijkse over- of onderschrijding op de begroting.

De brandstofkosten van al het rijdend materieel over de periode 2018-2022 bedroegen gemiddeld € 133.000 per jaar, tegenover een gemiddelde begrotingsraming van ca. € 151.000.
De brandstofprijzen hebben de laatste jaren sterk gefluctueerd, waardoor het voorkomen van over- en onderschrijdingen van het brandstofbudget lastig is. Om dit beter onder de knie te krijgen, zullen we in 2023 de brandstoffen gaan aanbesteden en blijven we kijken naar de volgende punten:

- Door aanschaf van een eigen tanksysteem hebben we de personele inzet, voor de controle en bewaking van het brandstofverbruik en kilometerstand, weten te reduceren.
- Bij vervanging van voertuigen is het brandstofverbruik (ook met het oog op

duurzaamheid) mede een belangrijke maatstaf voor de aanschaf.

In het verleden werden de overschrijdingen op de brandstoffen gecompenseerd door ‘zuinige’ vervanging van tractie; al was het voertuig afgeschreven, dan werd deze niet altijd vervangen maar werd er langer doorgereden. Helaas heeft dit veelal wel duurder onderhoud tot gevolg.

Duurzame, maatschappelijke ontwikkelingen

Bij aanschaf en vervanging is de prijs/kwaliteit verhouding veelal de doorslaggevende factor voor aankoop. Daarnaast speelt milieubewustwording en CO2-uitstoot een extra afweging bij vervanging en aanschaf van voertuigen. Hierin worden bij vervanging mogelijke duurzame alternatieven in kaart gebracht.

We gaan in principe voor de schoonste brandstofvariant maar houden in ogenschouw waar het voertuig voor wordt ingezet. Veel voertuigen zijn kiepend of hebben voorzieningen waarbij rijden op de “schoonste” brandstof niet mogelijk is of economische en technische verantwoord. De huidige gemeentewerven liggen in Franeker, Menaam en Sint Jacobiparochie. In 2023 zal gekeken worden of dit de meest efficiënte huisvesting en locatie is.

5.4 Verzekeringen

Om überhaupt op de weg te mogen rijden, is een WA-verzekering het minimale en wettelijk verplicht. Een aantal voertuigen is echter WA+casco verzekerd omdat deze voertuigen ruimer geoutilleerd zijn en dus kostbaarder. Verder staan veel van de voertuigen op de werf in een stalling. Deze voertuigen zijn extra verzekerd tegen brand; de brandverzekering afgesloten voor het gebouw dekt dit namelijk niet.

Bedrijfswagenparkverzekering

Het verzekeren van de voertuigen is wettelijk verplicht voor wat betreft de wettelijke aansprakelijkheid ten opzichte van derden. Zo moet al het materieel dat gebruik maakt van de openbare weg minimaal WA verzekerd zijn.

Het wagenpark dat bij de gemeente in eigendom en gebruik is, is divers van samenstelling en grootte. Er bestaat een mix van kolkenzuiger tot tractor, van veegauto tot elektrische voertuigen, van vrachtauto tot personenauto, van zoutstrooiers tot veegmachines, enzovoort. De basis wordt gevormd door een uitgebreide wagenparkverzekering, met een verplichte WA-dekking. Aanhangers zijn meeverzekerd op de autoverzekering van het trekkend voertuig. Er is dus geen aparte WA-verzekering voor aanhangers nodig.

Werkmaterieelverzekering

Met de werkmaterieelverzekering zijn alle voertuigen zonder kenteken en overig materieel WA verzekerd. Schade aan het materieel zelf is daarmee echter niet gedekt. De ervaring van de afgelopen jaren leert echter, dat schadeclaims aan het materieel (nagenoeg) niet aan de orde zijn.

Werkgeveraansprakelijkheidsverzekering Bestuurders Motorrijtuigen (WABM)

Aanvullend heeft de gemeente met de WABM een verzekering afgesloten, die de schade regelt als de gemeente aansprakelijk wordt gesteld voor schade (materiële en immateriële) die het gevolg is van een verkeersongeluk, dat één van de werknemers tijdens werktijd is overkomen.

Indien de werknemer onder werktijd een verkeersongeluk krijgt, kan de gemeente als werkgever daarvoor aansprakelijk worden gesteld. Dit geldt ook voor situaties als de werknemer lopend, fietsend, of met een privévoertuig deelneemt aan het verkeer, in plaats van een gemeentelijk voertuig. De WABM-verzekering dekt dus schade van de werknemers als verkeersdeelnemer in situaties waarin de werkgever aansprakelijk is.

Door uitspraken van de Hoge Raad is deze werkgeversaansprakelijkheid aanzienlijk uitgebreid. De uitspraken laten zien, dat de gemeente als werkgever in de zorgplicht voor de medewerkers verantwoordelijk gehouden kan worden voor niet alleen situaties die betrekking hebben op een veilige werkplek (direct beïnvloedbaar), maar ook voor zaken waarop de werkgever geen feitelijke

invloed heeft.

De verzekering vergoedt zowel de materiële schade (schade aan het vervoermiddel van de werknemer) als de immateriële schade (compensatie van kosten voor huishoudelijke hulp, smartengeld of misgelopen inkomen).

Over de periode 2018-2022 bedroegen de verzekeringskosten van al het rijdende en niet rijdende materieel gemiddeld € 47.500 per jaar, tegenover een gemiddelde raming van ca. € 45.000.

5.5 Belastingen

Een aantal belastingsoorten spelen een rol bij de aanschaf en het gebruik van tractiemiddelen. Naast de motorrijtuigenbelasting (MRB) voor alle gekentekende voertuigen gaat het om de BTW en BPM. De hoogte van de MRB beïnvloedt de jaarlijkse exploitatielasten. De BPM en BTW hebben alleen effect op de uiteindelijke hoogte van de aanschafwaarde, waarover vervolgens lineair wordt afgeschreven.

Belasting Toegevoegde Waarde (BTW)

Over de aanschaf van tractiemiddelen wordt standaard BTW geheven. Afhankelijk van soort en gebruik van het tractiemiddel is de BTW compensabel dan wel verrekenbaar met de Belastingdienst. De BTW wordt dan terugontvangen van de fiscus. In de regel is de BTW voor het merendeel compenseerbaar dan wel verrekenbaar. Slechts in enkele, meer specifieke situaties, is de BTW voor de gemeente een kostenpost; dus niet compensabel en niet verrekenbaar (bijvoorbeeld ten aanzien van de onderwerpen begraafplaatsen en sport).

Bij iedere aanschaf / vervanging wordt per situatie beoordeeld welk BTW regiem van toepassing is. Leidend daarin is dus voor welk doel het tractiemiddel dient c.q. wordt gebruikt.

Belasting op Personenauto's en Motorrijwielen (BPM)

Onze voertuigen betalen op een aantal uitzonderingen na Motorrijtuigenbelasting (MRB) en Belasting Personenauto en Motorrijwielen (BPM). Nu vindt teruggaaf van de BPM alleen plaats onder bepaalde voorwaarden. Als gemeente voldoen we niet aan deze voorwaarden.

Motorrijtuigenbelasting (MRB)

Hoeveel motorrijtuigen- of wegenbelasting er wordt betaald, hangt niet alleen af van het aantal voertuigen met kenteken dat van de openbare weg gebruik maakt, maar ook van het soort voertuig (type bestelauto, vrachtauto, e.d.). Verder zijn nog een aantal factoren van belang zoals het eigen gewicht, gebruikte brandstof, mate van milieuvervuiling (CO2 uitstoot), aantal assen en soort vering, aandrijving door een elektromotor, en de aanwezigheid van een koppelinrichting.

Over de periode 2018-2022 bedroegen de kosten voor de motorrijtuigenbelasting van het gekentekende deel van de tractiemiddelen gemiddeld ca. € 147.000 per jaar, tegenover een gemiddelde begrotingsraming van ca. € 145.000.

5.6 Huisvesting

Het gehele areaal wordt op drie locaties gestald. De meeste tractie staat op de huidige locatie, de gemeentewerf te Franeker.
Wel moeten er aanpassingen aan de werven komen. Reden hiervoor is dat met name het elektrische systeem op alle drie de werven verouderd is om nu en in de toekomst in met name de stroomvoorziening te kunnen voldoen. Het laden van de huidige tractie en gereedschappen is al discutabel en kan leiden tot ongewenste situaties, zoals het niet kunnen laden van tractie of gereedschappen of zelfs brandgevaar. De kosten voor extra aansluitingen in de buitendienstlocaties worden geraamd op €100.000 (excl. Btw). Dit zal worden meegenomen in het beheerplan gebouwen.

Verplaatsing gemeentewerf

De huidige gemeentewerven liggen in Franeker, Menaam en Sint Jacobiparochie (gehuurd). De huisvesting in Sint Jacobiparochie is gehuurd en de verhuurder heeft aangegeven graag zelf van de locatie gebruik te gaan maken. De locatie in Menaam is zwaar verouderd en voldoet (bijna) niet meer aan de eisen (o.a. gebruik en duurzaamheid). Hetzelfde geldt voor de locatie in Franeker, die ook nog decentraal gelegen is in de gemeente. In 2023 zal er gekeken worden naar de mogelijkheden van aanpassen van de huidige locaties en nieuwbouw. Uiteraard zal hier met investeringen in het gebouw rekening mee worden gehouden.

6. Financieel

6.1 Algemeen

In onderstaande tabel is een raming gegeven van uitgaven voor tractiemiddelen en gereedschappen in 2023 en volgende jaren.

	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Investeringsuitgaven € 50.000 of hoger voor vervanging							
Tractie	320.000	159.999	1.080.000	910.000	65.000		
Gereedschappen	60.000	80.000		152.000	112.000	202.000	408.600
Subtotaal	380.000	239.999	1.080.000	1.062.000	177.000	202.000	408.600
Investeringsuitgaven kleiner dan € 50.000							
Tractie	398.002	163.334		45.000		45.000	45.000
Gereedschappen		48.300	36.500	42.250			81.100
Subtotaal	398.002	211.634	36.500	87.250		45.000	126.100
Jaarlijkse uitgaven							
Handgereedschap	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000	170.000
Brandstoffen	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000	135.000
Verzekeringen	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000	50.000
Belastingen	147.000	147.000	147.000	147.000	147.000	147.000	147.000

Zoals onder hoofdstuk 4.3 aangegeven worden de investeringsuitgaven geactiveerd als de aanschafwaarde € 50.000 of hoger is. Dit leidt tot het volgende plaatje.

Nieuwe kapitaallasten vervangingsinvesteringen > € 50.000

	2023	2024	2025	2026	2027
Benodigd	0	69.114	115.171	289.000	472.574
Beschikbaar	143.200	223.200	303.200	383.200	463.200
Tekort / over	143.200	154.086	188.029	94.200	-9.374

Eenmalige kosten vervangingsinvesteringen < € 50.000

	2023	2024	2025	2026	totaal	Gemiddeld
Benodigd	398.002	211.634	36.500	87.250	733.386	183.347
Beschikbaar	143.200	154.086	188.029	94.200	579.515	144.879
over / tekort	-254.802	-57.548	151.529	6.950	-153.871	-38.468

De jaarlijkse ruimte uit de stelpost voor kapitaallasten kan worden gebruikt om de eenmalige kosten vervangingsinvesteringen zoveel mogelijk te dekken.

6.2 Resumerend voor de planperiode 2023-2026

- Voor de jaarlijkse uitgaven is vooralsnog voldoende budget beschikbaar.
- Voor de nieuwe kapitaallasten vervangingsinvesteringen groter dan € 50.000 is met de jaarlijkse stelpost van € 80.000 voldoende budget beschikbaar.
- De kosten voor de vervangingsinvesteringen kleiner dan € 50.000 bedragen in de planperiode € 733.386.(= €398002+€211634+€36500+€87250)

-
- Voor de dekking van de kosten voor de vervangingsinvesteringen kleiner dan € 50.000 is € 579.515 beschikbaar zodat er een tekort van € 153.871 resteert.

Voorgesteld wordt het budget voor de vervangingsinvesteringen kleiner dan € 50.000 structureel te verhogen met (afgerond) € 153.871/4= € 40.000 ten laste van onvoorzien structureel.

Nota Bene
De (eenmalige) investeringsuitgave voor laadvoorzieningen t.b.v. tractie €100.000 (excl btw) zal worden opgenomen in het beheerplan gebouwen.

7. Bijlagen

7.1 Bijlage 1 Overzicht van voertuigen en werkmaterieel

Merk/Type	Uitvoering	Kenteken	Inzet	bouwjaar	Vervanging							Vervangingswaarde		
					2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029 ev	Benzine	Diesel	Electr
Piaggio Porter bruikleen Empatec	Kipper				24.000							24.000	26.000	38.000
Nissan Iberica	kraan/kipper	5-VBD-09	uijk 1	5-mrt-09	36.667									55.000
DFSK K01H Pic-Up	kipper	V-388-RF	Wijk 1	3-aug-18				45.000				26.000	(piaggio lpg/benz)	45.000
Fiat Ducato 35 Havy L2H1 MJ 103 ku	Bartol	VHJ-37-2	Wijk 1	30-okt-20					65.000					65.000
Ford Transit Pick-Up	kraan laadbak	4-VDZ-19	Wijk 2	17-sep-09	24.000							24.000	26.000	38.000
Volkswagen Crafter pick-up/kraan	dubbelcab	VF-00-2S	Wijk 2	1-okt-13		53.333								80.000
Piaggio Porter 1.3 pick-Up/ Kipper	Kipper	V-528-LV	uijk 2	22-mrt-18		26.000						26.000	(piaggio lpg/benz)	45.000
Fiat Ducato 35 Havy L2H1 MJ 103 ku	Bartol	VHJ-38-2	Wijk 2	30-okt-20			65.000							65.000
Fiat Dablo 1.3 JTD	bartol/ uit	52-BV-FD	Wijkaver	15-sep-05	24.000							24.000	26.000	38.000
Nissan Iberica	Kipper	5-VBD-03	Wijk3	5-mrt-09	26.000							26.000	(piaggio lpg/benz)	45.000
Nissan Iberica	kraan/kipper	5-VBD-10	Wijk 3	5-mrt-09	36.667									55.000
Fiat Ducato 35 Havy L2H1 MJ 103 ku	Bartol	VHJ-39-2	Wijk 3	30-okt-20			65.000							65.000
Toyota Dyna 100	Dubbelcab	39-VKB-3	Wijkaver	25-sep-07	24.000							24.000	26.000	38.000
Volkswagen transporter Pick-Up 4x4	kraan laadbak	09-BS-TH	Wijk 4	31-mrt-05		36.667								55.000
DFSK K01H Pic-Up	kipper	VN-698-S	Wijk 4	22-apr-15		26.000						26.000	(piaggio lpg/benz)	45.000
Fiat Ducato 35 Havy L2H1 MJ 103 ku	Bartol	VHJ_40-2	Wijk 4	30-okt-20			65.000							65.000
Volkswagen transporter	bartol	10-BS-KR	Wijkaver	16-feb-05	24.000							24.000	26.000	38.000
VW Transporter Pick-Up TDI 96	Kraan	53-BV-JX	Wijk 5	27-okt-05	36.667									55.000
Gaupil-G4 14 ku (135 km WLTP)	kipper/ ger kirt	VPP-72-S	uijk 5	2-mei-22							45.000			45.000
Fiat Ducato 35 Havy L2H1 MJ 103 ku	Bartol	VHJ-41-2	Wijk 5	30-okt-20			65.000							65.000
Citroen Berlingo 600 16 vf benz	bartol	00-VNR-2	Wijk 6	18-dec-08	24.000							24.000	26.000	38.000
Ford Transit Pick-Up	kraan laadbak	9-VDZ-47	uijk 6	17-sep-09	36.667									55.000
Fiat Ducato 35 Havy L2H1 MJ 103 ku	Bartol	VHJ-42-2	Wijk 6	30-okt-20			65.000							65.000
Gaupil-G4 14 ku (135 km WLTP)	Kipper	VKK-60-K	Wijk 6	4-jun-21						45.000				45.000
VW Transporter Bartol TDI 63	Bartol / Wit	15-BP-VH	Wijkaver	8-sep-04	30.668									46.000
Citroen Berlingo	Bartol	2-VTN-36	uijkaver	28-feb-12		24.000								38.000
Scania P360 b 4x4	kraan/kipper	BZ-RT-01	uijkaver	6-jan-12	320.000								320.000	455.000
Iveco daily 50 C 18	kraan laadbak	85-BJS-1	Wijkaver	5-jul-18				455.000						455.000
Volvo FE 62R	Kraan/Haakarm	BX-TS-77	uijkaver	15-okt-10			455.000							455.000
Man TGL	kraan/kipper	57-BDK-2	uijkaver	20-dec-13				455.000						455.000
VW Caddy Wit	bartol / uit	59-VDV-3	Rinal	22-feb-07	20.000									30.000
Renault Marter T35 2.3 DCI L3H2	bartol/ grijs	VV-919-S	Rinal	3-jan-17		53.333								80.000
Volvo FL L4X2R	Kalkenzuiger	BV-HL-66	Rinal	22-aug-08			300.000							300.000
Volkswagen transporter	Bartol	VH-920-F	beqrpl	6-mrt-14		30.667								46.000
VW Caddy Wit	bartol / uit	81-VDZ-3	Werkpl	15-feb-07		20.000								38.000
Mercedes Benz	Bussrvice / uit	VGN-36-X	Werkpl	1-feb-17		53.333								80.000
Volkswagen transporter	bartol	20-VTN-9	Calamit	18-aug-08	30.668									46.000
				>150.000	320.000	159.999	1.080.000	910.000	65.000	0	0			
				<150.000	398.003	163.334	0	45.000	0	45.000	45.000			
				totalen	718.003	323.334	1.080.000	955.000	65.000	45.000	45.000			

7.2 Bijlage 2 Overzicht gereedschappen

Kenteken	Aaanhangwagens tractie	Type	Afdeling	B J	vervanging						aanschaf bedrag
					2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029 ev	
58-WK-FL	Hapert R	aanhanger	Wijk 3	17-sep-2013								< 25000
WG-ZN-75	Harda DE 12	Actiekar	overst	7-feb-2003								< 25000
WH-FR-80	Harda DE 12	Actiekar	overst	10-mrt-2003								< 25000
22-WL-NT	Hapert R	aanhanger	wijk 3	18-dec-2014								< 25000
WZ-JR-84	Hapert E	aanhanger kipper	Wijk 1	20-nov-2007								< 25000
33-WD-GR	Hapert E /actieraam	aanhanger kipper	Wijk 2	12-dec-2008								< 25000
WY-79-LR	Hapert R	aanhanger	overst fr	8-jun-2000								< 25000
24-WX-NW	Hapert TA C36F202 Cobalt/ actier	aanhanger kipper	Wijk 6	1-sep-2020								< 25000
14-WX-HK	Hapert TA C36F202 Cobalt/ actier	aanhanger kipper	Wijk 4	18-jun-2020								< 25000
15-WX-HK	Hapert TA C36F202 Cobalt/ actier	aanhanger kipper	Wijk 5	18-jun-2020								< 25000
95-WL-HX	Saris B1350	aanhanger	Wijk 1	24-okt-2014								< 25000
88-WG-SP	Nido E.S.V.E Akw 2500-1 (90 km uit	Strooier	overst fr	21-jan-2011								< 25000
WH AK 1	saris titan 750 kg diepe bak		overst fr	????								< 25000
WH AK 2	saris titan 750 kg korte bak strater		overst fr	????								< 25000
WH AK 3	saris dichte bak		overst fr	???								< 25000
WH AK 4	Kalf boottrailer Hawk 550-4513	110752	overst fr	12-jan-2010								< 25000
WH AK 5	Beko Compressor	2069390	overst fr	???								< 25000
WF-BD-44	Rom 400 doorspuit unit	aanhanger spuitunit	overst fr	25-mrt-2002								< 25000
45	Brian James Cargo T-02-T 35NCF8	Oprijwagen	69-WS-BT	22-feb-2018								< 25000
	25 KM Tractie											
	Yale Heftruck	GLP25VX 2500 KG	niet op de weg	2008								< 25000
	Komatsu heftruck	Komatsu FG 25 T-11E	niet op de weg	1995								< 25000
	40 KM tractie											
TRN-51-L	Tractor New Holland	TN95FA	Sportvelden	2005		48.300						
TNH-11-R	Tractor Kubota	BX 2350 D4-wiel	Sportvelden	2012								< 25000
TNJ-71-V	Tractor Iseki	TG 5395 FHC	Algemeen	2012				42.250				
TNN-73-B	Tractor John Deere 5820	JD 5820 Frond lader stoll	Algemeen	18-7-2003			36.500					
TNH-15-R	Tractor Branson/ ZUIDBERG	K 78	Sportvelden	2015								
T-86-DTF	Tractor Claas Arion 420	Arion 420 Frondhef	Sportvelden	2022							91.500	
T-86DTP	Tractor Claas Arion 420	Arion 420 Frondhef	Sportvelden	2022							91.500	
T-12-DTT	Tractor Claas Arion 420	Arion 420 Frondhef/ Voorlad	Sportvelden	2022							103.400	
TSF-95-K	Ravo MK 5-M	5 Series mk5-m typ 540	algemeen	2011				152.000				
LLB_18-J	Deves Kipper	Landbouw kipper	algemeen	30-6-2008								
LNL-46-N	Major rollermouwer	TDR 16000	Sportvelden	1-6-2022							41.100	
	Spearhead Klepelmaaier	Trident 5000 Park	Sportvelden	28-9-2022							59.200	
	StH Verticuteer	Rabbit RD 2345	Sportvelden	21-5-2019								< 25000
	Bauer Regenhaspel/ Rovatti Pomp	A3 63-125 Pomp ST 1,1 T2-50	Sportvelden	10-4-2020								< 25000
LPK-48-S	Jako landrol	250 landrol	Sportvelden	30-6-2014								< 25000
LLK_71-P	Schouten veegmachine	PX 1802		2010								< 25000
LLK-74-P	Schouten veegmachine	PX 1802		2014								< 25000
25 KM	S.T.H veegmachine HBVM 1	S.T.H 1800 HK (25062003)	sportvelden	gebr ?								
		Doorzaaimachine	Sportvelden		60.000							
TNH_85-P	JD circelmaaier	John Deere 1585	Reserve	2017							40.000	
TNH-81-P	JD kooimaaier	John Deere 1905	Sportvelden	2009		80.000						
TSF-02-L	JD cirkelmaaier	John Deere 1515	Wijk 1	10-3-2016						60.000		
TNH-73-P	JD circelmaaier	John Deere 1515	Wijk 4	2017							63.000	
TNH-78-P	Roberine	Roberine F 3	Wijk 5	2020					56.000			
TNH-77-P	Roberine	Roberine F 3	Wijk 3	2020					56.000			
TGL-92-H	Roberine	Roberine F 302	wijk 6	2021						71.000		
TTH-67-L	Roberine	Roberine F 302	wijk 2	2021						71.000		
				>150.000	60.000	80.000	0	152.000	112.000	202.000	408.600	
				<150.000		48.300	36.500	42.250	0	0	81.100	
					60.000	128.300	36.500	194.250	112.000	202.000	489.700	

7.3 Bijlage 3 Lijst van gebruikte afkortingen

BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BPM	Belasting op Personenauto's en Motorrijwielen
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
CO2	Carbon dioxide (kooldioxide, uitstootnorm fossiele brandstoffen)
IBOR	Integraal Beheerplan Openbare Ruimte
LPG	Liquefied petroleum gas (autobrandstof)
MRB	Motorrijtuigenbelasting
TBP	Tractie beheerplan
WA	Wettelijke aansprakelijkheid
WABM	Werkgeversaansprakelijkheidsverzekering Bestuurders Motorrijtuigen

NR.: D2023-02-039190

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7 maart 2023;

B E S L U I T:

1. Beheerplan ‘Tractieplan’
   1.1 Voor het beheerplan ‘Tractieplan’ structureel € 40.000 beschikbaar stellen voor de dekking van vervangingsinvesteringen.
   1.2 De verhoging met € 40.000 ten laste van ‘Onvoorzien structureel’ te brengen.
   1.3 Het beheerplan ‘Tractieplan’ 2023-2026 vast te stellen

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 maart 2023,

{{S }} M.C.M. Waanders, voorzitter

R.M. Koster, griffier

{{Sign

Dit document is digitaal ondertekend.

Gemeenteraad Waadhoeke

Dossiernummer	2186
Extern Zaak ID	2022-124409
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	30 maart 2023
Agendapunt	12
Titel	Bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum
Eigenaar	Mulder, Henk
Portefeuillehouder	Kees Arendz

Bijlagen
Adviesnota raad bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum met bijbehorend beeldkwaliteitsplan
bijlage 1: bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum
GEWIJZIGD RV Adviesnota Raad vaststelling bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan Winsum - Kleasterkolk.pdf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Gemeenteraad Waadhoeke	**30 maart 2023**

Toelichting

Aan de noordkant van het dorp Winsum ligt de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk'. Een groot deel van de woningen is inmiddels gerealiseerd. Aan de Kleasterkolk, een nieuwe zijstraat van de Trije Keningenwei, kunnen volgens het geldende bestemmingsplan nog zes vrijstaande woningen worden gerealiseerd. Ten opzichte van het oorspronkelijk programma uit 2010 is de huidige marktvraag wat betreft woningbouw gewijzigd. Het nu voorliggende bouwplan voorziet in de bouw van zeven woningen, drie vrijstaande en vier van het type twee-onder-één-kapwoningen. Daarnaast is voor deze zeven woningen een hedendaags beeldkwaliteitsplan opgesteld. Dit is noodzakelijk omdat het gewenste bouwplan zowel strijdig is met het geldende bestemmingsplan als met het huidige beeldkwaliteitsplan. Om de beoogde woningbouw juridisch-planologisch mogelijk te maken, is het opstellen van een nieuw bestemmingsplan noodzakelijk net als de vaststelling van een beeldkwaliteitsplan als aanvulling op de door de raad vastgestelde welstandsnota. Het voorliggende plan voorziet hierin.

Voorgesteld besluit

1a. het bestemmingsplan ‘Kleasterkolk te Winsum’ met kenmerk NL.IMRO.1949.BPWinKleasterkolk-ONT1 op de verbeelding onder het onderdeel maatvoering gewijzigd vast te stellen als volgt:

“- maximale bouwhoogte: 6 m;
- maximale goothoogte: 10,5 m”

1b. het in het bestemmingsplan opgenomen beeldkwaliteitsplan ongewijzigd vast te stellen;

2. Voor het bestemmingsplan geen exploitatieplan vast te stellen.

Aanwezigen

Paul de Cock, Tjeerd Cuperus, Laas Douma, Leendert Ferwerda, Sietze Greidanus, Ytsje de Groot-Krikke, Bernita Hakvoort, Haaye Hoekstra, Herre Hof, Dirk de Jong, Teun de Jong, Doeke de Jong, Douwe Kamstra, Anita Mast, Hans Nauta, Annet Neudorfer-Eberwijn, Joke Osinga-Bonnema, Dieke van der Pol, Rense Rotsma, Haije Stellingwerf, Rien Venema, Dorine Vlaar - Vroonland, Adrie Weiland, Hanna van der Werff, Bart van Wijk, Jochem Jan Zijlstra en Emma Zuidema

Afwezigen

Marijn Kamerling en Bert Vollema

AAN DE RAAD

Datum opgesteld	28 februari 2023	**Behandelend ambtenaar**	H. Mulder
Datum agendering	30 maart 2023	**E-mailadres**	h.mulder@waadhoeke.nl
		Telefoonnummer	0517 380380

Onderwerp
bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum plus bijbehorend beeldkwaliteitsplan

Portefeuillehouder
K. Arendz

Samenvatting

Aan de noordkant van het dorp Winsum ligt de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk'. Een groot deel van de woningen is inmiddels gerealiseerd. Aan de Kleasterkolk, een nieuwe zijstraat van de Trije Keningenwei, kunnen volgens het geldende bestemmingsplan nog zes vrijstaande woningen worden gerealiseerd. Om de beoogde woningbouw juridisch-planologisch mogelijk te maken, is het opstellen van een nieuw bestemmingsplan noodzakelijk net als de vaststelling van een beeldkwaliteitsplan als aanvulling op de door de raad vastgestelde welstandsnota. Het voorliggende plan voorziet hierin.

Voorstel

1. a. het bestemmingsplan ‘Kleasterkolk te Winsum’ met kenmerk NL.IMRO.1949.BPWinKleasterkolk-ONT1 gewijzigd vast te stellen
1. b. het in het bestemmingsplan opgenomen beeldkwaliteitsplan ongewijzigd vast te stellen;
2. Voor het bestemmingsplan geen exploitatieplan vast te stellen.

Inleiding
Aan de noordkant van het dorp Winsum ligt de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk'. Een groot deel van de woningen is inmiddels gerealiseerd. Aan de Kleasterkolk, een nieuwe zijstraat van de Trije Keningenwei, kunnen volgens het geldende bestemmingsplan nog zes vrijstaande woningen worden gerealiseerd. Ten opzichte van het oorspronkelijk programma uit 2010 is de huidige marktvraag wat betreft woningbouw gewijzigd. Het nu voorliggende bouwplan voorziet in de bouw van zeven woningen, drie vrijstaande en vier van het type twee-onder-één-kapwoningen. Daarnaast is voor deze zeven woningen een hedendaags beeldkwaliteitsplan opgesteld. Dit is noodzakelijk omdat het gewenste bouwplan zowel strijdig is met het geldende bestemmingsplan als met het huidige beeldkwaliteitsplan. Om de beoogde woningbouw juridisch-planologisch mogelijk te maken, is het opstellen van een nieuw bestemmingsplan en een beeldkwaliteitsplan noodzakelijk. Het voorliggende plan voorziet hierin. Zie voor de ligging van het gebied de tekening hieronder.

Beoogd (meetbaar) effect
Met deze ontwikkeling in Winsum geeft de gemeente invulling aan het gemeentelijk beleid en de wensen van de inwoners op het gebied van volkshuisvesting en leefbaarheid van het dorp.

Motivering

Argumenten
1.1 Tijdens de ontwerpfase is geen zienswijze ontvangen over het ontwerpbestemmingsplan 'Kleasterkolk te Winsum' en het ontwerp beeldkwaliteitsplan.
Het ontwerpbestemmingsplan heeft samen met het ontwerp beeldkwaliteitsplan met ingang van 4 november 2022 voor de duur van zes weken ter inzage gelegen. Binnen deze termijn zijn géén zienswijzen ontvangen en is ook verder geen sprake geweest van aanvullende vragen en opmerkingen door belanghebbenden of ambtshalve constateringen. Gelet hierop kan worden besloten om het bestemmingsplan 'Kleasterkolk te Winsum' met daarin opgenomen het beeldkwaliteitsplan vast te stellen.

1.2 *Het ontwerpbestemmingsplan bevatte een verschrijving tussen nokhoogte en goothoogte*
In het ontwerp staat in de planregels een fout wat betreft de goothoogte en de nokhoogte. De bouwhoogte staat op 6 meter en de goothoogte staat op 10,5 meter. Dat is helaas per abuis verwisseld. Tijdens de tervisielegging zijn wij evenwel geattendeerd op een verschrijving. Door het plan op dit onderdeel gewijzigd vast te stellen wordt deze verschrijving hersteld.

2.1 Een exploitatieplan is niet noodzakelijk
De gronden zijn in eigendom van de gemeente en het betreft een eigen gemeentelijke grondexploitatie. Daarom kan worden afgezien van een exploitatieplan.

Kanttekeningen
Uw raad is in december 2022 per memo geïnformeerd over een aantal bestemmingsplannen dat vertraging heeft ondervonden wat betreft het stikstofaspect. Dit is er één van. Deze berekening is inmiddels in het plan opgenomen. De conclusie daarvan is dat er door de stikstofdepositie geen negatief effect optreedt in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermde Natura 2000-gebieden. Het aspect stikstof staat nadere besluitvorming niet in de weg.

Analyse
In Winsum is volgens het marktonderzoek, dat ten grondslag aan de woonvisie ligt, ruimte voor een extra toevoeging van 5 tot 10 woningen. De vraag naar woningen is de afgelopen jaren sterk gestegen. De daadwerkelijke ruimte voor woningen zal daarom naar verwachting hoger zijn dan in dit onderzoek is aangegeven. De voorgenomen ontwikkeling die met dit plan wordt mogelijk gemaakt past binnen de Woonvisie, zowel qua aantallen als qua locatie. Daar komt bij dat het hier vooral om een reeds bestaande woonlocatie gaat die iets anders wordt ingevuld dan in het verleden is bedacht. Dit sluit aan bij het maatwerk concept zoals in de Woonvisie opgenomen. Daarmee is het voornemen in overeenstemming met het gemeentelijk beleid.

Alternatieven
n.v.t.

Vervolg
Indien uw raad besluit om het bestemmingsplan vast te stellen, dan wordt het plan met de status ‘vastgesteld’ gereed gemaakt voor publicatie. In verband met de gewijzigde vaststelling gaat het eerst nog ter reactie naar de provincie. Gelet op het feit dat er enkel sprake is van een verschrijving kan redelijkerwijs worden verwacht dat de provincie daar geen moeite mee heeft. Vervolgens zal dit na de reactie van de provincie binnen enkele weken worden gepubliceerd in het digitale gemeenteblad van Waadhoeke, samen met de vaststelling van het beeldkwaliteitsplan.
Een vastgesteld beeldkwaliteitsplan is een wijziging van de welstandsnota. Dat betreft vaststelling van algemeen verbindende voorschriften en daartegen staat geen beroep open.
In dit geval is beroep tegen het vastgestelde bestemmingsplan redelijkerwijs niet te verwachten. Na de vaststelling van het plan kan de omgevingsvergunning voor het woningbouw project worden verleend.

Inwonersparticipatie
Deze ontwikkeling is tot stand gekomen in samenwerking met onder meer Plaatselijk Belang Winsum. Het plan is positief ontvangen.

Communicatie
De termijn van inzage van het ontwerpbestemmingsplan en het beeldkwaliteitsplan wordt volgens de vaste gedragslijn gepubliceerd in het Gemeenteblad, waarna eenieder binnen zes weken na de datum van inzagelegging in de gelegenheid is een zienswijze te geven. Ook wordt Plaatselijk Belang Winsum over de actuele stand van zaken geïnformeerd.

Over de ontwikkeling van deze locatie, die aanvankelijk moeizaam verliep, is in 2022 overeenstemming bereikt met een ontwikkelende partij. Vetrouwende op een positieve uitkomst (er was immers al besloten om ter plaatse woningbouw toe te staan) heeft die er voor gekozen om de woningen al te presenteren op Funda.

Financiën
De kosten voor het opstellen van het bestemmingsplan komen ten laste van de grondexploitatie van dit plan.

Juridisch kader
Wet ruimtelijke ordening, Besluit ruimtelijke ordening, Algemene wet bestuursrecht.

Bijlagen
Bijlage 1: Ontwerpbestemmingsplan ‘Kleasterkolk te Winsum’, inclusief het beeldkwaliteitsplan;

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2023-02-010270

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 28 februari 2023;

B E S L U I T

1a. het bestemmingsplan ‘Kleasterkolk te Winsum’ met kenmerk NL.IMRO.1949.BPWinKleasterkolk-ONT1 op de verbeelding onder het onderdeel maatvoering gewijzigd vast te stellen als volgt:
“maximale bouwhoogte: 6 m
maximale goothoogte: 10,5 m”

1b. het in het bestemmingsplan opgenomen beeldkwaliteitsplan ongewijzigd vast te stellen;
2. Voor het bestemmingsplan geen exploitatieplan vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 maart 2023,

ner2 , voorzitter

, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

Kleasterkolk te Winsum

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Kleasterkolk te Winsum

Inhoudsopgave

Toelichting **5**

Hoofdstuk 1 Inleiding **5**
1.1 Aanleiding 5
1.2 Ligging plangebied 5
1.3 Geldend bestemmingsplan 6
1.4 Leeswijzer 7

Hoofdstuk 2 Planvoornemen **7**
2.1 Huidige situatie 7
2.2 Nieuwe situatie 8

Hoofdstuk 3 Beleidskader **10**
3.1 Rijksbeleid 10
3.2 Provinciaal beleid 12
3.3 Gemeentelijk beleid 13

Hoofdstuk 4 Omgevingsaspecten **14**
4.1 Water 14
4.2 Bodem 16
4.3 Geluid 16
4.4 Milieuhinder 17
4.5 Erfgoed 18
4.6 Externe veiligheid 19
4.7 Ecologie 22
4.8 Luchtkwaliteit 24
4.9 Verkeer en parkeren 24
4.10 M.e.r.-verantwoording 25

Hoofdstuk 5 Juridische toelichting **26**
5.1 Plansystematiek 26
5.2 Toelichting op de regels 26
5.3 Overige aspecten 28

Hoofdstuk 6 Uitvoerbaarheid **29**
6.1 Economische uitvoerbaarheid 29
6.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 29

Bijlagen bij de toelichting **32**

Bijlage 1 Beeldkwaliteitsplan **32**

Bijlage 2 Watertoets **47**

Bijlage 3 Akoestisch onderzoek **56**

Bijlage 4 Advies externe veiligheid **94**

Bijlage 5 Beknopte natuurtoets **106**

Bijlage 6 Stikstofberekening **115**

Bijlage 7 Vooroverlegreacties **136**

Regels **150**

Hoofdstuk 1	**Inleidende regels**	**150**
Artikel 1	Begrippen	150
Artikel 2	Wijze van meten	153
Hoofdstuk 2	**Bestemmingsregels**	**154**
Artikel 3	Woongebied	154
Hoofdstuk 3	**Algemene regels**	**155**
Artikel 4	Anti-dubbeltelregel	155
Artikel 5	Algemene gebruiksregels	155
Artikel 6	Algemene afwijkingsregels	156
Artikel 7	Overige regels	156
Hoofdstuk 4	**Overgangs- en slotregels**	**156**
Artikel 8	Overgangsrecht	156
Artikel 9	Slotregel	157
Bijlagen bij de regels		**158**
Bijlage 1	**Staat van bedrijfsactiviteiten**	**158**

Toelichting

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Ten noorden van het dorp Winsum ligt de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk'. Het programma (2010) behelst de realisatie van in totaal 36 woningen. Een groot deel van de woningen in deze inbreidingslocatie is inmiddels gerealiseerd. Aan de Kleasterkolk, een nieuwe zijstraat van de Trije Keningenwei, kunnen nog zes vrijstaande woningen worden gerealiseerd. Ten opzichte van het oorspronkelijk programma uit 2010 is de huidige marktvraag wat betreft woningbouw gewijzigd. Het nu voorliggende bouwplan voorziet in de bouw van zeven woningen verdeeld over drie vrijstaande en vier twee-onder-één-kapwoningen.

Het geldend bestemmingsplan 'Winsum' voorziet in de bouw van zes vrijstaande woningen. Daarnaast is voor de inbreidingswijk een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Het voorliggende bouwplan is zowel strijdig met het geldend bestemmingsplan als met het beeldskwaliteitsplan.

Om de beoogde woningbouw juridisch-planologisch mogelijk te kunnen maken, is het opstellen van een nieuw bestemmingsplan noodzakelijk. Het voorliggende plan voorziet hierin.

1.2 Ligging plangebied

Het plangebied ligt in noorden van het dorp Winsum en wordt begrensd door de achtertuinen van de Fikarusleane aan de zuidzijde, de Trije Keningenwei aan de oostzijde en hobbymatige agrarische gronden aan de noordzije. De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1.

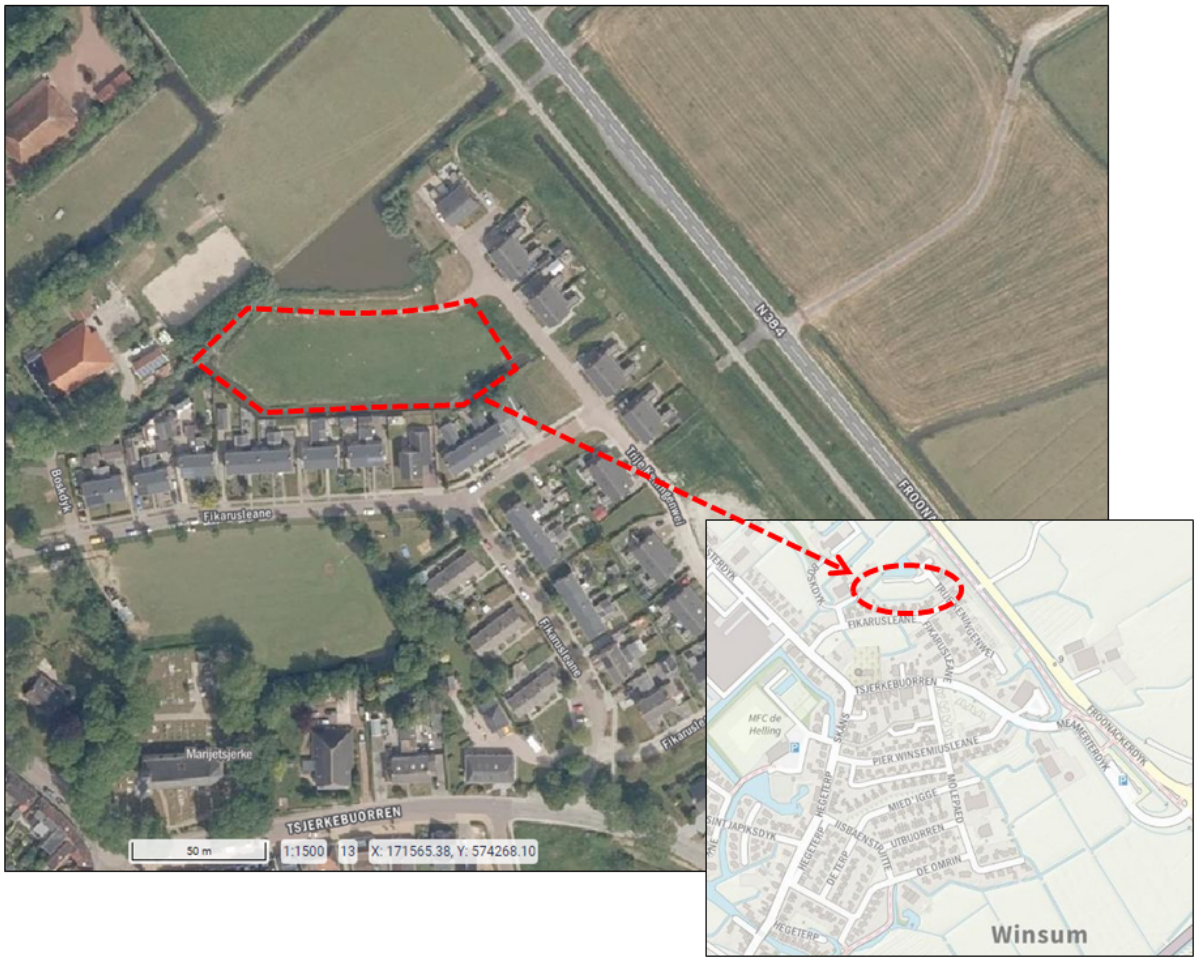

Figuur 1. Ligging plangebied (Pdokviewer.nl)

1.3 Geldend bestemmingsplan

Op het plangebied is het bestemmingsplan 'Winsum', zoals vastgesteld op 1 november 2010, van toepassing. Daarnaast geldt in het plangebied het bestemmingsplan 'Dorpen Archeologie', zoals vastgesteld op 14 december 2015.

Bestemmingsplan Winsum

Een uitsnede van het bestemmingsplan 'Winsum' is weergegeven in figuur 2. Hieruit blijkt dat in het plangebied de enkelbestemming 'Woongebied' van toepassing is. Woningen binnen deze bestemming dienen gebouwd te worden binnen een bouwvlak. Het aantal woningen is op de verbeelding aangeduid en is voor het plangebied begrenst op 5 + 1 woning. De weergegeven maatvoering regelt de bouw- en goothoogte voor de te bouwen woningen. Voor het plangebied is vastgelegd op een goothoogte van maximaal 6 meter en een bouwhoogte van maximaal 9,5 meter.

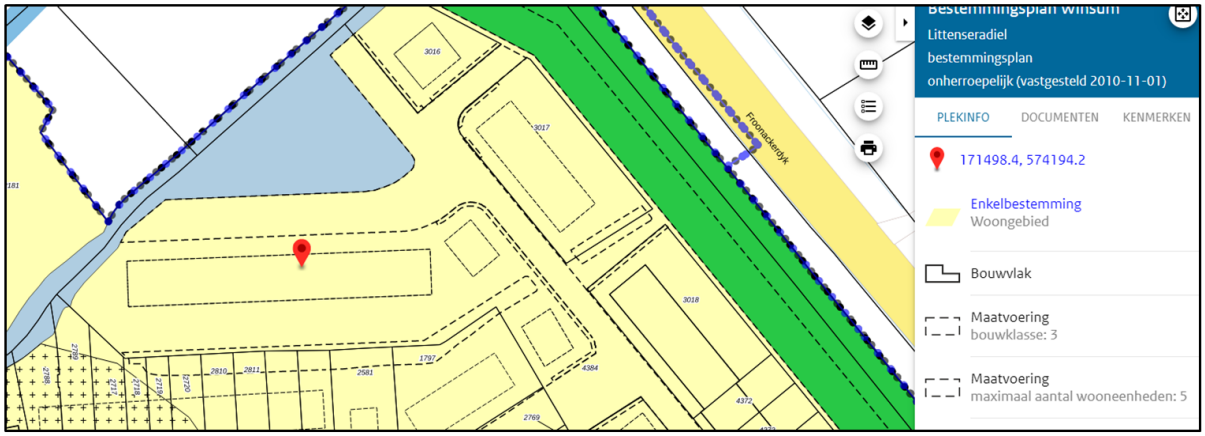

Figuur 2. Ligging plangebied (bron: ruimtelijkeplannen.nl)

De beoogde woningen kennen een bouwhoogte van circa 10 meter en zijn daarmee strijdig met de geldende bouwregels. Het bouwvlak zoals deze is opgenomen in het geldend bestemmingsplan, is gebaseerd op het beeldkwaliteitsplan voor de inbreidingswijk. Dat beeldkwaliteitsplan ging voor dit deel uit van vrijstaande woningen. Het nu vooliggende bouwplan bestaat uit drie vrijstaande en vier twee-onder-één-kap woningen. Het bouwplan past door het gewijzigde type woningen niet meer in het ingetekende bouwplan.

Bestemmingsplan Dorpen Archeologie

Binnen de bestemmingsplannen voor de dorpen van de voormalige gemeente Littenseradiel is geen regeling voor de bescherming van archeologische waarden opgenomen. Deze bescherming is wel geregeld binnen het vastgestelde parapluplan 'Dorpen Archeologie' dat in december 2015 is vastgesteld. Het plangebied kent binnen dit parapluplan de dubbelbestemming 'Waarde - Archeologie 3'. Voor dergelijke gebieden geldt dat bij bodemingrepen groter dan 2.500 m^2 en dieper dan 0,30 cm een archeologisch onderzoek uitgevoerd moet worden. Paragraaf 4.5 gaat daar nader op in.

1.4 Leeswijzer

Na deze inleiding, wordt in hoofdstuk 2 ingegaan op de huidige situatie en het voorgenomen plan. Dit wordt in de hoofdstukken 3 en 4 getoetst aan het beleid en de milieu- en omgevingsaspecten. Hoofdstuk 5 geeft een uitleg aan de juridische regeling van het bestemmingsplan, hoofdstuk 6 gaat tenslotte in op de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan.

Hoofdstuk 2 Planvoornemen

2.1 Huidige situatie

Het plangebied bevindt zich in het noorden van Winsum. Het gebied is voorzien van de bestemming 'woongebied' en wordt gebruikt als grasland. In het plangebied is de bouw van 6 vrijstaande woningen mogelijk. In figuur 3 is een luchtfoto van het plangebied opgenomen en in figuur 4 het aanzicht vanaf de Trije Keningenwei.

Figuur 3. luchtfoto plangebied (bron: GoogleMaps)

Figuur 4. aanzicht vanaf de Trije Keningenwei (bron: GoogleMaps)

2.2 Nieuwe situatie

In de nieuwe situatie is het mogelijk om drie vrijstaande woningen en vier twee-onder-één-kap woningen in het plangebied te bouwen. Het gaat hierbij om woningen van twee bouwlagen met kap (goot- bouwhoogte 6/10) meter. In figuur 5 is een schets van de voorgenomen situatie weergeven en in figuur 6 een indicatieve illustratie van de woningen.

Figuur 5. schets van de voorgenomen situatie

Figuur 6. indicatieve illustratie van de voorgenomen situatie

Beeldkwaliteit

In het beeldkwaliteitsplan behorende bij de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk' (zie) zijn de welstandscriteria voor het plangebied opgenomen. De inbreidingswijk is gesitueerd tussen de bestaande bebouwing aan de Fikarusleane en de geluidswal langs de Froonackerdyk. De inbreidingswijk is door de geluidswal slechts in beperkte mate zichtbaar vanuit het open landschap. Voor de wijk geldt om deze reden een regulier ambitieniveau voor de architectuur van de bebouwing. De beeldkwaliteitsrichtlijnen van het gebied zijn gericht op het realiseren van een samenhangend architectuurbeeld, met daarbinnen ruimte voor variatie. Teven wordt ingezet op een terughoudend en gedekt kleurgebruik.

Met betrekking tot de beeldkwaliteit is de wijk opgedeeld in 4 deelgebieden:

- 1 vrijstaande woningen en 2-onder-1-kapwoningen tegenover water;
- 2 vrijstaande woningen en 2-onder-1-kapwoningen achter de wal;
- 3 projectmatig ontwikkelde 2-onder-1-kap- -seniorenwoningen;
- 4 individuele vrijstaande woningen.

Het plangebied is gelegen in deelgebied 1 - vrijstaande woningen en 2 onder 1 kapwoningen tegenover het water. Voor deze woningen gelden onder andere de volgende welstandscriteria:

- de woningen staan met de voorgevel in de voorste begrenzing van het bouwvlak;
- de nokrichting is haaks op de weg
- het type woningen betreffen twee-onder-een-kap en vrijstaande woningen;
- de bouwvorm is twee bouwvlagen met kap (zadeldak);
- de vormkarakteristiek is straatbeeld met herkenbare repeterende hoofdvorm;
- aan en uitbouwen zijn ondergeschikt, maar in samenhang met de hoofdmassa;

Wat betreft kleuren wordt gedacht aan antraciet, zwart en houtkleur. Materiaalgebruik is voornamelijk baksteen hout en/of dak-/gevelpannen in matte, antraciete of zwarte kleur. De detaillering is ingetogen. Als blijkt uit voorgaande figuren sluiten de beoogde bouwplannen aan bij het beeldkwaliteitsplan. De bouwplannen worden uiteindelijk bij de aanvraag omgevingsvergunning getoetst door de welstandscommissie.

Hoofdstuk 3 Beleidskader

3.1 Rijksbeleid

3.1.1 Nationale Omgevingsvisie (NOVI)

Op 11 september 2020 is de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) vastgesteld. De NOVI is de langetermijnvisie van het Rijk op de toekomstige inrichting en ontwikkeling van de leefomgeving in Nederland. De NOVI geeft richting en helpt om keuzes te maken, te kiezen voor slimme combinaties van functies en uit te gaan van de specifieke kenmerken en kwaliteiten van gebieden. Het is de bedoeling er nu mee aan de slag te gaan en beslissingen niet uit te stellen of door te schuiven. Het versterken van de omgevingskwaliteit staat in de NOVI centraal. Dat wil zeggen dat alle plannen met oog voor de natuur, gezondheid, milieu en duurzaamheid gemaakt moeten worden. Bij de NOVI hoort een Uitvoeringsagenda. Hierin staat hoe uitvoering wordt gegeven aan de NOVI.

Binnen de NOVI zijn 8 voorlopige aandachtsgebieden geformuleerd als zogeheten NOVI-gebied. In een NOVI-gebied krijgt een aantal concrete vraagstukken extra prioriteit. Dit helpt om grote veranderingen en ruimtelijke opgaven in een regio beter te realiseren.

Opgaven

Er is in Nederland sprake van een aantal dringende maatschappelijke opgaven. Deze opgaven kunnen niet apart van elkaar worden opgelost. Ze moeten in samenhang bekeken worden. Ze grijpen in elkaar en vragen meer ruimte dan beschikbaar is in Nederland. Niet alles kan, niet alles kan overal. Op het niveau van nationale belangen wil het Rijk sturen en richting geven aan de omgeving in Nederland, verwoord in vier opgaven:

1. ruimte maken voor klimaatverandering en energietransitie;
2. de economie van Nederland verduurzamen en het groeipotentieel behouden;
3. steden en regio's sterker en leefbaarder maken;
4. een toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied.

Realiseren opgaven

In de NOVI is een tweetal instrumenten opgenomen om de opgaven te realiseren:

1. De Omgevingsagenda
   In de Omgevingsagenda agenderen het Rijk en regio de gezamenlijke vraagstukken en de gewenste aanpak daarvan. De Omgevingsagenda biedt een basis voor uitvoeringsafspraken en inzet van programma's en projectbesluiten van Rijk en regio.
2. De NOVI-gebieden
   Een NOVI-gebied is een instrument waarbij Rijk en regio meerdere jaren verbonden zijn aan de gezamenlijke uitwerking van de verschillende opgaven in het ruimtelijke domein. Vaak wordt voortgebouwd op bestaande samenwerkingstrajecten. Denk aan een Regio Deal en een verstedelijkingsstrategie.

Toetsing
De regio waarvan de gemeente Waadhoeke deel uitmaakt is niet aangewezen als NOVI-gebied. De voorgenomen ontwikkeling raakt geen rijksbelangen als opgenomen in de NOVI.

3.1.2 Ladder duurzame verstedelijking

ruimtegebruik, met een motiveringsvereiste voor het bevoegd gezag als nieuwe stedelijke ontwikkelingen planologisch mogelijk worden gemaakt. Bij besluit van 28 augustus 2012 is de Ladder toegevoegd aan artikel 3.1.6 van het Bro en vervolgens op 1 oktober 2012 in werking getreden. Op 1 juli 2017 is het Bro gewijzigd, waarbij een nieuwe Laddersystematiek geldt. De Ladder staat als instrument niet op zichzelf, maar geeft mede vorm aan de systeemverantwoordelijkheid van de minister van Infrastructuur en Milieu voor een goede ruimtelijke ordening. Deze verantwoordelijkheid brengt met zich mee, dat de minister er voor zorgt dat decentrale overheden over de juiste instrumenten kunnen beschikken voor en zorgvuldige benutting van de ruimte. Hieronder wordt begrepen het voorkomen van overprogrammering, het faciliteren van groei, het anticiperen op stagnatie en het leefbaar houden van krimpregio's. De Ladder is onder andere van toepassing op ontwikkelingen die worden aangemerkt als nieuwe stedelijke ontwikkeling. Bij het bepalen óf en hoe de Ladder moet worden toegepast zijn de volgende aspecten van belang:

1. Is er sprake van een stedelijke ontwikkeling?
2. Is de stedelijke ontwikkeling nieuw?
3. Wat is het ruimtelijk verzorgingsgebied?
4. Is er behoefte aan de voorgenomen ontwikkeling?
5. Ligt de ontwikkeling in bestaand stedelijk gebied?

De Ladder is kaderstellend voor juridisch verbindende ruimtelijke plannen van de centrale overheden, zoals bestemmingsplannen en projectbesluiten. Voor deze plannen moeten de treden van de Ladder worden doorlopen. Het doel van de 'Ladder voor duurzame verstedelijking' is een goede ruimtelijke ordening in de vorm van een optimale benutting van de ruimte in stedelijke gebieden. Hiermee wordt een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke en infrastructurele besluiten nagestreefd.

Afweging
1. Is er sprake van een stedelijke ontwikkeling?
De handreiking begint met de vraag om wat voor een plan het gaat. In dit geval betreft het 'wonen'. Als een plan met overige functies wordt aangemerkt als nieuwe stedelijke ontwikkeling moet de Ladder worden toegepast. Of er sprake is van een stedelijke ontwikkeling bepaalt men door de aard en omvang van de ontwikkeling in relatie tot de omgeving. Voorgenomen ontwikkeling betreft zeven nieuwe woningen waardoor er sprake is van geen stedelijke ontwikkeling. Dit volgt uit jurisprudentie van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (zaaknummer 201306573/1/R6) en artikel 1.1.1, eerste lid, Bro. Met de laatste wordt duidelijk dat een bestemmingsplan dat meer dan 11 woningen mogelijk maakt in beginsel als een stedelijke ontwikkeling wordt aangemerkt. Het plan voorziet in de realisatie van zeven woningen. Nadere onderbouwing van de ladder voor dit onderdeel is dan ook niet noodzakelijk. Een onderbouwing van de behoefte is bij elk ruimtelijk plan noodzakelijk.

4. Is er behoefte aan de voorgenomen ontwikkeling?

Voorliggend bestemmingsplan betreft de uitwerking van bestaande planologische rechten behorende bij de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk'. Binnen het inbreidingsplan is rekening gehouden met zes vrijstaande woningen. In 2020 heeft actualisatie van het gemeentelijk woonbeleid plaatsgevonden, zie paragraaf 3.3.1. Actualisatie van het woonbeleid heeft plaatsgevonden aan de hand van een marktonderzoek. Hieruit is gebleken dat voor het dorp Winsum nog ruimte is voor enkele woningen, met name levensloopbestendig of gezinswoningen. Ten opzichte van het oorspronkelijke plan, betreft voorliggend plan een toevoeging van één woning. Daarnaast worden niet alleen vrijstaande woningen mogelijk gemaakt maar ook twee-onder-één-kappers die meer aansluiting vinden bij de aanwezige vraag voor gezinswoningen. Het planvoornemen sluit dan ook aan bij een aanwezige behoefte naar woningen.

3.2 Provinciaal beleid

3.2.1 Omgevingsvisie Fryslân - De romte diele

Op 23 september 2020 is de omgevingsvisie Fryslân - De romte diele vastgesteld waarin de ambitie voor de provincie voor 2030 - 2050 uitgesproken. Hierbij wordt gewerkt met 9 principes die richting geven bij het maken van keuzes. Enerzijds zijn de principes inhoudelijk van aard, zoals zuinig ruimtegebruik, omgevingskwaliteit als ontwerpbasis, koppelen van ambities, gezondheid en veilig. Anderzijds zijn er samenwerkingsprincipes, zoals rolbewust, decentraal wat kan, het ja, mits principe, aansluiting zoeken en sturen op proces, ruimer op inhoud.

De insteek om de ambities te realiseren is niet door verandering tegen te houden, maar door de gewenste nieuwe ontwikkelingen te laten aansluiten bij bestaande kwaliteiten.

Toetsing

Voorliggend plan betreft de uitwerking van bestaande plannen van de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk' en past binnen de ambities van de provincie.

3.2.2 Verordening Romte Provincie Fryslân

De Verordening Romte vertaalt de provinciale visie naar regels. Op 25 juni 2014 is de Verordening Romte Fryslân 2014 vastgesteld, deze is daarna een aantal keren partieel herzien. In de verordening zijn regels opgenomen die ervoor moeten zorgen dat de provinciale ruimtelijke belangen doorwerken in de gemeentelijke ruimtelijke plannen. Er wordt in de verordening onderscheid gemaakt tussen het landelijk gebied en het stedelijk gebied.

Toetsing

Uit de kaart 'Begrenzing bestaand stedelijk gebied' blijkt dat de voorgestelde locatie in het 'bestaand stedelijk gebied' ligt. Artikel 3 is op de voorgenomen ontwikkeling van toepassing. Artikel 3.1.1 geeft weer dat een ruimtelijk plan mogelijkheden voor woningbouw kan bevatten indien de aantallen en de kwaliteit van de woningbouw in overeenstemming zijn met een woonplan, dat de schriftelijke instemming van Gedeputeerde Staten heeft.

Voorliggend plan maakt onderdeel uit van de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk' en is in 2010 reeds afgestemd met de provincie. Voor het toevoegen van één extra woning is geen schriftelijke instemming van Gedeputeerde Staten nodig, zo blijkt uit artikel 3.1.1. onder b.

Uit de kaart 'Weidvogelkansgebieden' blijkt dat de voorgestelde locatie in het weidevogelkansgebied ligt. De gebieden die op basis van de provinciale weidevogelbeleid, De Weidevogelnota 2014-2020, als weidevogelkansgebied zijn aangewezen betreffen de ruime en open gebieden (zichtafstand > 400 m) met voldoende rust en waarin gevarieerde graslanden liggen. De regels zoals opgenomen in de verodening

richten zich met die reden slechts op het landelijk gebied. Hoewel voorliggende locatie is gelegen in een weidevogelkansgebied, is geen sprake van een ruim en open gebied. Als blijkt uit de uitgevoerde ecologische inventarisatie (zie paragraaf 4.7) blijkt eveneens dat met het planvoornemen geen aantasting plaatsvindt van de weidevogelkansgebieden.

3.2.3 Ontwerp Omgevingsverordening Fryslân 2022

De op handen zijnde omgevingswet en de nieuwe omgevingsvisie hebben op sommige punten geleid tot aanpassing van de hiervoor beschreven verordening. De meeste regels blijven gelden en maken weer deel uit van de ontwerp Omgevingsverordening Fryslân 2022 die op 16 februari 2021 in procedure is gegaan. Momenteel verwerkt de provincie de reacties en past de Omgevingsverordening waar nodig aan. Daarna volgt besluitvorming door Gedeputeerde en Provinciale Staten.

3.2.4 Grutsk op 'e Romte

Provinciale Staten hebben op 26 maart 2014 het document ‘Grutsk op ‘e Romte’ als thematische structuurvisie over landschap en cultuurhistorie vastgesteld. In deze thematische structuurvisie zijn landschappelijke en cultuurhistorische structuren van provinciaal belang in samenhang geanalyseerd en gewaardeerd. Het doel hiervan is behoud en verdere ontwikkeling van de ruimtelijke kwaliteit door middel van informeren, inspireren en adviseren. ‘Grutsk op ‘e romte’ is als procesvereiste opgenomen in de provinciale ruimtelijk verordening, zodat bij het opstellen van een ruimtelijk plan een analyse dient te worden gemaakt van de aanwezige waarden in het plangebied. Op deze wijze verwacht Provinsje Fryslân de doorwerking van provinciale belangen in ruimtelijke plannen van gemeenten, rijk en provincie te borgen. Vanuit de structuurvisie 2014 Grutsk op ‘e Romte zijn de kernkwaliteiten beschreven en ambities onderbouwd. Het plangebied is gelegen in het Kleigebied Westergo.

Het ontstaan van de voormgalige gemeente Littenseradiel en de landschappelijke ontwikkeling heeft vooral te maken met zee-invloeden in vroeger tijden. Aanvankelijk lagen de nederzettingen op het maaiveld. Als gevolg van zeespiegelstijging stroomden deze nederzettingen echter onder water en werden de woonplaatsen verhoogd. Door nieuwe transgressiefasen (perioden gekenmerkt door een stijgende zeespiegel), drong bij elke nieuwe fase de zee verder het land binnen en vond zowel erosie (van het veen) als afzetting plaats. Via de grote geulen in het noordwesten en noorden kon veel materiaal (zand, zavel, klei) worden aangevoerd, zodat langs de geulen vrij hoge oeverwallen werden afgezet. In het zuidoosten van de gemeente werden kwelderwallen gevormd. Hier werd zware klei afgezet. Toen de zee-invloed rond 900 à 1000 na Chr. afnam, was een deel van de kwelderwallen zo hoog opgeslibd, dat ze droogvielen. Tegen het eind van de 12e eeuw werd de zee agressief. Het is in deze periode dat de aantasting zeer ernstige vormen aan gaat nemen en dat er voor het eerst sprake is van bedijking. Het dorp Winsum is ontstaan als kleine nederzetting in de nabijheid van een geul (tegenwoordig de Frjentsjerter Feart) in het centrum van Westergo. Het is niet bekend of de terp van Winsum ooit bewoond is geweest, maar het staat vast dat deze als vluchtheuvel voor mensen en vee diende bij overstromingen.

De overige beschreven kenmerken van het Kleigebied Westergo komen voornamelijk in het landelijk gebied voor. Het voorliggend plan betreft een locatie in het bestaand stedelijk gebied van Winsum waar geen bijzondere kernkwaliteiten voorkomen.

3.3 Gemeentelijk beleid

3.3.1 Woonvisie Waadhoeke 2020-2030

In 2020 heeft de gemeente Waadhoeke haar eerste Woonvisie vastgesteld. De woonvisie vormt een beginpunt in het behalen van de gemeentelijke doelen op het gebied van wonen, om van daaruit met de dorpen verder te werken aan hun toekomst. De woonvisie is gebaseerd op onder meer een woningmarktonderzoek, uitkomsten van vragen aan bewoners, de schouw van bestaande buurten die de gemeente elke vier jaar doet. De hoofdlijn van de visie.

In de woonvisie wordt gesteld dat op korte termijn vraag is naar zowel levensloopbestendige woningen als gezinswoningen. Verder wordt verwacht dat het aantal inwoners in de regio Noordwest-Fryslân de komende 10 jaar daalt. Er is echter nog wel sprake van een groei in het aantal huishoudens, omdat de huishoudensgrootte afneemt.

Tot 2025 is er nog groei van het aantal huishoudens te verwachten van enkele tientallen wonen. Lokaal verschilt dit: in kernen waar de bereikbaarheid en het voorzieningenniveau bovengemiddeld is, is vaak genoeg instroom van elders om nog groei te mogen verwachten. Elders zullen minder courante woningen steeds vaker overtollig raken. Eerst vooral in de sociale huurvoorraad, daarna ook in de koopvoorraad. Per kern is in de woonvisie de woningbehoefte bekeken. In Winsum is volgens het marktonderzoek dat ten grondslag aan de woonvisie ligt, ruimte voor een extra toevoeging van 5 tot 10 woningen. De vraag naar woningen is de afgelopen jaren sterk gestegen. De daadwerkelijke ruimte voor woningen zal daarom waarschijnlijk hoger zijn dan in dit onderzoek is aangegeven.

De voorgenomen ontwikkeling die met dit plan wordt mogelijk gemaakt past binnen deze woonvisie, zowel qua aantallen als qua locatie. Daarmee is het voornemen in overeenstemming met het gemeentelijk beleid.

3.3.2 Parkeerbeleid

Op 8 december 2020 is door Burgemeester en Wethouders de Nota Parkeernormen vastgesteld. Hierin is vastgelegd welke parkeernorm de gemeente hanteert voor verschillende gebieden en functies. Daarnaast is aangegeven op welke manier de parkeervraag aan de hand van de normen moet worden berekend en welke eisen worden gesteld aan de invulling van de parkeervraag. In beginsel wordt de parkeervraag op eigen terrein opgelost maar onder bepaalde omstandigheden kan hiervan af worden geweken. Benutting van de bestaande openbare parkeercapaciteit is dan een optie. Deze nota geeft aan welke mogelijkheden er zijn en onder welke voorwaarden.

In het voorliggend bestemmingsplan kan er voldaan worden aan de parkeerbehoefte op het eigen terrein zoals blijkt uit paragraaf 4.9.

3.3.3 Welstand en beeldkwaliteit

De gemeente heeft haar welstandsbeleid vastgelegd in de Welstandsnota die op 1 juli 2021 is vastgesteld. Om een specifiekere beeldkwaliteit te kunnen creëren, stelt de gemeenteraad zoals in een beeldkwaliteitplan vast. Voor het plangebied is, als onderdeel van de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk' een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Paragraaf 2.2 is hier reeds op in gegaan.

Hoofdstuk 4 Omgevingsaspecten

Bij nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moet aandacht worden besteed aan wet- en regelgeving voor de verschillende omgevingsaspecten. Het gaat hierbij om het minimaliseren van de invloeden vanuit het plangebied op de omgeving en omgekeerd.

4.1 Water

Toetsingskader

Van groot belang voor de ruimtelijke ordeningspraktijk is de wettelijk verplichte 'watertoets'. De watertoets kan worden gezien als een procesinstrument dat moet waarborgen dat gevolgen van ruimtelijke ontwikkelingen voor de waterhuishouding meer expliciet worden afgewogen. Belangrijk onderdeel van de watertoets is het vroegtijdig afstemmen van ontwikkelingen met de betrokken waterbeheerder. Het onderhavige plangebied ligt in het beheersgebied van Wetterskip Fryslân. Het voorliggende plan is in goed overleg met het Wetterskip tot stand gekomen.

Toetsing

Het plan is via de digitale watertoets kenbaar gemaakt bij het Wetterskip Fryslân. Op basis van het planvoornemen heeft het Wetterskip Fryslân bepaald dat bepaalde aspecten van het plan een grote invloed heeft op het water of de wateraspecten (zoals dijken, gemalen, stuwen of persleidingen) in de omgeving dat de normale procedure moet worden gevolgd. In het resultaat van de watertoets staat aangegeven waar per onderdeel rekening mee moet worden gehouden. Hieronder worden de gegeven onderdelen uit de watertoets weergegeven en wordt ingegaan hoe hier rekening mee is gehouden in het plan. Het resultaat van de watertoets is als Bijlage 2 bijgevoegd.

Toename verharding

Door ruimtelijke ontwikkelingen neemt de hoeveelheid verhard oppervlak toe met als gevolg een versnelde afvoer van hemelwater. Het is nodig om deze versnelde afvoer te compenseren om de waterberging in een gebied in stand te houden. Dit geldt ook voor toevoegen van oppervlakteverharding die wel past binnen het bestemmingsplan, maar waarvan de grond al meer dan vijf jaar braak ligt en waar in het verleden niet voor gecompenseerd is.

Het is niet toegestaan zonder watervergunning neerslag versneld tot afvoer te laten komen indien daarbij meer dan 200 m^2 onverharde grond in stedelijk gebied en 1500 m^2 in landelijk gebied wordt bebouwd of verhard. Er geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht wanneer wordt voldaan aan de compensatieregels genoemd in het wateradvies. De meest voorkomende manier van compenseren is het graven van extra oppervlaktewater. Bij het graven van extra oppervlaktewater hanteert het Wetterskip de volgende compensatienorm:

- Boezem 5%, dit heeft alleen betrekking op de Friese boezem;
- Polder 10%,
- Vrij afstromend, alternatieve maatregelen.

Uiteraard is het toepassen van alternatieve maatregelen in het plan ook mogelijk. Afhankelijk van de maatregel kunnen andere normen gelden dan hier vermeld. Indien er niet wordt gecompenseerd door extra oppervlaktewater te graven waarbij bovenstaande percentages worden gehanteerd of indien er geen overeenstemming plaatsvindt in de watertoetsprocedure over alternatieve maatregelen dan dient een watervergunning bij het waterschap te worden gevraagd.

Advies aanbrengen toename verharding en advies dempen en graven van oppervlaktewater

Omdat het aantal vierkante meters verharding met meer dan 200 m^2 toe neemt ten opzichte van de bestaande bebouwing in de bebouwde kom (stedelijk gebied) geldt de vergunningsplicht. Voor het dempen van oppervlaktewater is het beleid van Wetterskip Fryslân dat dit voor 100% gecompenseerd moet worden in hetzelfde peilgebied. Daar is in dit geval geen sprake van.

Als input van de watertoets is aangegeven dat er door het planvoornemen 1.500 m^2 aan verharding wordt toegevoegd. Wetterskip Fryslân heeft als uitgangspunt dat 10% van de toename aan verhard oppervlak dient te worden gecompenseerd door middel van het inrichten van nieuwe waterberging. De totale compensatieopgave bedraagt daarmee in beginsel 150 m^2.

Het plangebied maakt onderdeel uit van de inbreidingswijk 'Fikarusleane-Froonackerdyk'. Voor deze gehele wijk heeft al watercompensatie plaatsgevonden. Hoewel de grond van het plangebied al enkele jaren braak ligt heeft de compensatie van de extra verharding dus al plaatsgevonden. Naar aanleiding van het planvoornemen is extra watercompensatie dan ook niet aan de orde.

Conclusie

Het planvoornemen is wat betreft het aspect water uitvoerbaar.

4.2 Bodem

Toetsingskader

Op grond van het Besluit ruimtelijke ordening dient in verband met de uitvoerbaarheid van een plan rekening gehouden te worden met de bodemgesteldheid in het plangebied. Bij functiewijziging dient te worden bekeken of de bodemkwaliteit voldoende is voor de beoogde functie en moet worden vastgesteld of er sprake is van een saneringsnoodzaak. In de Wet bodembescherming is bepaald dat indien de desbetreffende bodemkwaliteit niet voldoet aan de norm voor de beoogde functie, de grond zodanig dient te worden gesaneerd dat zij kan worden gebruikt door de desbetreffende functie (functiegericht saneren). Nieuwe bestemmingen dienen bij voorkeur op schone grond te worden gerealiseerd.

Toetsing

Om een indruk te krijgen van de bodemkwaliteit in het projectgebied is het Bodemloket geraadpleegd. Hieruit blijkt dat het plangebied al voldoende is onderzocht. Bij vaststelling van het bestemmingsplan 'Winsum' heeft een bodemonderzoek voor de inbreidingswijk 'Fikarusleane-Froonackerdyk' plaatsgevonden (WMR Rinsumageest, kenmerk 053300/JZ). Uit het onderzoek blijkt dat er geen aanleidingen zijn om milieuhygiënische beperkingen te stellen aan het gebruik van deze locatie.

Bij vaststelling van een bestemmingsplan dienen onderzoeken niet ouder te zijn dan twee jaar. Het uitgevoerde bodemonderzoek van WMR Rinsumageest is inmiddels verouderd. Er heeft in de tussenliggende jaren echter geen gewijzigd gebruik op de gronden plaatsgevonden (braakliggend). Verwacht mag worden dat de milieuhygiënische kwaliteit niet is gewijzigd.

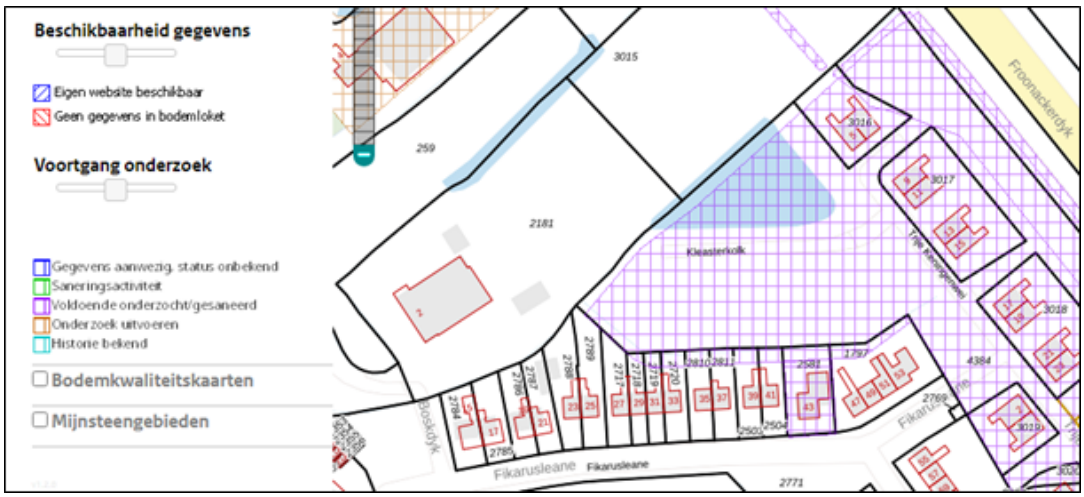

Figuur 4.1 uitsnede bodemloket (bron bodemloket.nl)

Conclusie

Er is geen reden om aan te nemen dat het aspect bodem een belemmering vormt voor de uitvoerbaarheid van de ruimtelijke ontwikkeling.

4.3 Geluid

Toetsingskader

Op grond van de Wet geluidhinder geldt rond wegen met een maximumsnelheid hoger dan 30 km/uur, spoorwegen en inrichtingen die 'in belangrijke mate geluidhinder veroorzaken', een geluidzone. Bij de ontwikkeling van nieuwe geluidsgevoelige objecten binnen deze geluidzones moet in principe akoestisch onderzoek worden uitgevoerd om aan te tonen dat de ontwikkeling voldoet aan de voorkeursgrenswaarden die in de wet zijn vastgelegd. Voor de geluidbelasting aan de buitengevels van woningen en andere

geluidgevoelige bestemmingen binnen de wettelijke geluidzone van een weg geldt een voorkeursgrenswaarde van 48 dB.

Toetsing

Woningen zijn geluidsgevoelige functies in de zin van de Wet geluidhinder. Het plangebied ligt binnen de geluidszone van de N384. Bij vaststelling van het bestemmingsplan Winsum heeft voor de gehele inbreidingswijk akoestisch onderzoek heeft plaatsgevonden. De bouwplannen zijn echter ten opzichte van het toen voorgenomen plan gewijzigd. Een actualisatie van het onderzoek is dan ook noodzakelijk.

Op 9 mei 2022 is door het Noordelijk Akoestisch Adviesburo een onderzoek uitgevoerd naar de geluidsbelasting op te bouwen woningen. Het volledige onderzoek is als Bijlage 3 aan dit plan toegevoegd. De Froonackerdyk is ter plaatse van de geplande woningen voorzien van een asfalt wegdekverharding (referentie wegdek). De wettelijk toegestane maximale snelheid bedraagt er 80 km/uur. Op de nabij het plan gelegen 30 km/uur-wegen, de Fikarusleane en de Trije Keningenwei, rijdt alleen bestemmingsverkeer. Deze wegen zijn niet relevant voor de geluidbelasting.

Uit de uitgevoerde berekeningen naar de geluidsbelasting van de Froonackerdyk (N384) blijkt dat, ten gevolge van wegverkeer, op de gevels van de nieuw te bouwen woningen aan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB wordt voldaan. Omdat wordt voldaan aan de voorkeursgrenswaarde is het niet noodzakelijk de geluidwering van de nieuw te bouwen woningen te beoordelen.

Het plan ligt niet binnen de wettelijke zone van een industrieterrein of spoorweg.

Conclusie

Op basis van het uitgevoerde akoestisch onderzoek, kan worden geconcludeerd dat geluid geen obstakel vormt voor het bouwen van de nieuwe woningen binnen het plan Kleasterkolk te Winsum.

4.4 Milieuhinder

Toetsingskader

In het kader van een goede ruimtelijke ordening is ruimtelijke afstemming tussen bedrijfsactiviteiten, voorzieningen en gevoelige functies (woningen) noodzakelijk. Bij deze afstemming wordt gebruik gemaakt van de richtafstanden uit de basiszoneringslijst van de VNG-brochure 'Bedrijven en milieuzonering' (2009). Een richtafstand kan worden beschouwd als de afstand waarbij onaanvaardbare milieuhinder als gevolg van bedrijfsactiviteiten redelijkerwijs kan worden uitgesloten.

Toetsing

Met het planvoornemen worden woningen mogelijk gemaakt. Woningen zijn te beschouwen als hindergevoelige functie. Nader beschouwd dient te worden of deze hindergevoelige functie een beperking kan vormen voor de ontwikkelingsmogelijkheden van nabijgelegen bedrijvigheid of dat deze bedrijvigheid leidt tot eventuele hinder in het plangebied.

In de omgeving van het plangebied zijn de volgende functies aanwezig waarvoor de volgende richtafstanden en de afstand tot de nieuwe woningen (gemeten vanaf de perceelsgrens van de functies tot aan de gevel van de woningen) voor gelden:

Functie	**VNG-rechtafstand**	**Afstand tot woningen in plangebied**
Beddenwinkel (Tsjerkebuorren 16)	10 m (categorie 1)	160 m
Kerk (Tsjerkebuorren 1)	30 m (categorie 2)	130 m
Bed & Breakfast (Boskdyk 2)	0 m	100 m

In het plangebied is de functie wonen reeds toegestaan. Het planvoornemen wijzigt dan ook niets aan de

aanwezigheid van een hindergevoelige functie ten opzichte van omliggende bedrijvigheid. Met het planvoornemen wijzigen de bouwmogelijkheden in het plangebied wel. Dit heeft echter niet als resultaat dat afstanden tot omliggende bedrijvigheid worden verkleind. Zoals blijkt uit voorgaande tabel wordt eveneens aan te hanteren richtafstanden voldaan.

Conclusie

Wat betreft hinder van bedrijven is het planvoornemen uitvoerbaar.

4.5 Erfgoed

4.5.1 Archeologie

Toetsingskader

Per 1 juli 2016 is de Monumentenwet 1988 vervallen. Een deel van de wet is op deze datum overgegaan naar de Erfgoedwet. Het deel dat betrekking heeft op de besluitvorming in de fysieke leefomgeving gaat over naar de Omgevingswet, wanneer deze in werking treedt. Dit geldt ook voor de verordeningen, ruimtelijke plannen, vergunningen en ontheffingen op het gebied van archeologie. Vooruitlopend op de datum van ingang van de Omgevingswet zijn deze artikelen te vinden in het Overgangsrecht in de Erfgoedwet, waar ze ongewijzigd van toepassing blijven zolang de Omgevingswet nog niet van kracht is. De kern van de wet is dat wanneer de bodem wordt verstoord, archeologische resten intact moeten blijven. Als dit niet mogelijk is, is opgraving een optie.

Dorpen Archeologie

Het plangebied ligt in het bestemmingsplan Dorpen Archeologie, vastgesteld op 14 december 2015. In dit plan hebben de gronden de dubbelbestemming "Waarde - Archeologie 3". Voor bouwwerken, waarvoor bodemingrepen nodig zijn met een oppervlakte groter dan 2500 m² en dieper dan 30 cm, moet een omgevingsvergunning voor het bouwen van een bouwwerk wordt verleend.

Toetsing

Bij vaststelling van het bestemmingsplan Winsum heeft voor de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk' archeologisch onderzoek plaatsgevonden. Uit het onderzoek blijkt dat in het plangebied geen archeologische waarden zijn aangetroffen. Op grond van het bestemmingsplan Winsum zijn de gronden, wat betreft archeologie, vrijgegeven. Het bestemmingsplan 'Dorpen Archeologie' kent een archeologische regeling voor alle grote dorpen van de voormalige gemeente Littenseradiel. In die regeling zijn individuele onderzoeken op perceelsniveau niet meegenomen, maar betreft het slechts een voortzetting van beleidskaders.

Omdat voor het plangebied reeds onderzoek heeft plaatsgevonden en het gebied is vrijgegeven, is het plangebied voldoende onderzocht. Het aspect archeologie vormt dan ook geen belemmering voor de uitvoerbaarheid van het voornemen.

4.5.2 Cultuurhistorie

Toetsingskader

Goede ruimtelijke ordening betekent dat er een integrale afweging plaatsvindt van alle belangen die effect hebben op de kwaliteit van de ruimte. Een van die belangen is de cultuurhistorie. Per 1 januari 2012 is in het kader van de modernisering van de monumentenzorg (MOMO) in het Besluit ruimtelijke ordening van het rijk opgenomen dat gemeenten bij het maken van bestemmingsplannen rekening moeten houden met cultuurhistorische waarden.

Toetsing

Om te onderzoeken of sprake is van cultuurhistorische waarden is gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische Kaart Fryslân. Hieruit komt naar voren dat geen sprake is van specifieke

cultuurhistorische waarden binnen het plangebied. Het plangebied heeft de aanduiding 'blokverkaveling'. Een blokverkaveling kan uit blokvormige percelen van een overwegend vierkante of rechthoekige vorm bestaan. De grootschalige regelmaat is vooral te vinden in het noorden van Westergo (landelijk gebied). Deze cultuurhistorische waarden zijn niet op het plangebied van toepassing.

Conclusie

Het planvoornemen is wat betreft cultuurhistorie uitvoerbaar.

4.6 Externe veiligheid

Toetsingskader

Externe veiligheid gaat over het beheersen van de risico's die ontstaan voor de omgeving bij het gebruik, de opslag en het vervoer van gevaarlijke stoffen, zoals vuurwerk, LPG en munitie. Sinds een aantal jaren is er wetgeving over 'externe veiligheid' om de burger niet onnodig aan te hoge risico's bloot te stellen. De normen voor externe veiligheid zijn vastgelegd in onder andere het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi), Besluit externe veiligheid transportroutes (BEVT) en het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb).

Het externe veiligheidsbeleid heeft vorm gekregen in de risicobenadering. Er wordt getoetst aan twee verschillende normen: het plaatsgebonden risico (PR) en het groepsrisico (GR). Ten aanzien van het plaatsgebonden risico geldt een kans van 10-6 als grenswaarde. Dit betekent dat binnen de zogenaamde PR 10-6-contour geen nieuwe kwetsbare objecten mogen worden toegestaan. Voor ontwikkeling van nieuwe beperkt kwetsbare objecten, geldt deze norm als streefwaarde. Het GR drukt de kans per jaar uit dat een groep mensen van minimaal een bepaalde omvang overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval met gevaarlijke stoffen. Het onderscheid tussen kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten is vastgelegd in het Besluit externe veiligheid inrichtingen.

Toetsing

Het plangebied ligt niet binnen een invloedsgebied van risicovolle inrichtingen en basisnetroutes met vervoer van gevaarlijke stoffen over de weg, het water of het spoor. Wel ligt een deel van het plangebied in een invloedsgebied van een hogedruk buisleidingen met gevaarlijke stoffen (aardgas) Externe veiligheid is daarmee relevant.

Figuur 4.1 Invloedsgebied hogedruk buisleidingen met gevaarlijke stoffen (aardgas)

Extern veiligheidsscenario 'fakkelbrand'

Het relevante scenario behorende de verantwoording vanuit het Bevb is als volgt:

Een breuk in de gasleiding, bijvoorbeeld als gevolg van het omploegen van het land, zorgt ervoor dat het aardgas onder hoge druk uitstroomt. In eerste instantie hoeft er nog geen ontsteking te zijn en is er de mogelijkheid dat de omgeving ontruimd wordt. Er zijn ook situaties waarbij er direct een ontsteking is.

Door een aanwezige ontstekingsbron ontsteekt het brandbare gas binnen enkele minuten, waardoor een fakkelbrand optreedt. Het effect van een fakkelbrand is warmtestraling. Hierdoor kunnen slachtoffers, schade en brand in de omgeving (van bijv. omliggende gebouwen) ontstaan. Aanwezigen die zich in bouwwerken – buiten de 100% letaliteitscontour – bevinden, ondervinden een bepaalde mate van bescherming door het gebouw. De warmtestraling kan het vluchten van personen in de omgeving dus hinderen. Dit is voor het plangebied van toepassing.

De inzet van de brandweer zal er primair op gericht zijn om het gebied proberen te ontruimen. Bij een ontsteking/ fakkelbrand zal de brandweer zich vanwege de te hoge stralingscontouren richten op het effectgebied. Qua bronbestrijding hebben wij geen mogelijkheden en het gas zal eerst door de gasbeheerder afgesloten moeten worden, voordat wij het plangebied kunnen betreden. De aanwezigen in het plangebied zijn daarom bij een fakkelbrand op zichzelf aangewezen.

Zelfredzaamheid

Bij het opstellen van het bestemmingsplan moet ingegaan worden op de zelfredzaamheid. Zelfredzaamheid is het zichzelf kunnen onttrekken aan een dreigend gevaar, zonder daadwerkelijke hulp van hulpverleningsdiensten. Dit kan door schuilen en indien nog mogelijk, vluchten uit het bedreigde gebied.

Er is geen sprake van beperkende zelfredzaamheid. Wel moeten de kopers van de woning weten dat in geval van een fakkelbrand de woning hun bescherming zal bieden tegen hittestraling. Gelet hierop wodt

het handelingsperspectief met de toekomstige kopers van de woningen gedeeld.

Advies externe veiligheid FUMO

Ondanks maatregelen ter verhoging van de veiligheid kunnen risico's nooit voor 100% worden weggenomen. Ook na het nemen van veiligheid verhogende maatregelen zal een restrisico blijven bestaan.

Het plangebied ligt voor een klein deel binnen het invloedsgebied van een hogedruk aardgastransportleiding van Gasunie, zie figuur 4.1. Alleen een deel van het bouwblok van de meest westelijk gelegen woning is binnen het invloedsgebied geprojecteerd. De overige woningen zijn buiten het invloedsgebied geprojecteerd.

Met behulp van het uitvoeren van de verantwoordingsplicht voor het groepsrisico (GR) en het advies van Brandweer Fryslân, dient het bevoegd gezag zich uit te spreken over de aanvaardbaarheid van het restrisico. Voor wat betreft de acceptatie van het restrisico dient ook het belang van de ontwikkeling meegewogen te worden.

Overeenkomstig artikel 12 lid 2 van het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) heeft Brandweer Fryslân advies uitgebracht. Dit advies is meegenomen in het definitieve advies van de FUMO. Uit het advies van de FUMO blijkt dat het aspect externe veiligheid geen belemmering oplevert voor de realisatie van het plan. Het advies van de FUMO is als Bijlage 4 bijgevoegd.

Advies brandweer Fryslân

Brandweer Fryslân heeft de mogelijkheid een advies risico's en brandweerzorg te geven in het kader van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. In een dergelijk advies komen aspecten aan bod die van belang zijn voor de basisbrandweerzorg. Hierbij valt te denken aan onder meer de opkomsttijd, de bereikbaarheid, de beschikbaarheid van bluswater en de zelfredzaamheid. Het advies van brandweer Fryslân maakt deel uit van de overlegreacties zoals opgenomen in Bijlage 7.

Scenario 'gebouwbrand'

En relevant scenario is een woningbrand. Gelet op de aard van het bouwwerk (woningen na 2003) is een volledig ontwikkelde brand over de gehele verdieping van de woning een realistisch scenario. Dit beschouwende als maatgevend scenario zal de inzet van de brandweer er primair op gericht zijn om de brand te blussen. De verwachting is dat bij een dergelijke brand naastgelegen gebouwen geen direct gevaar lopen of in brand zullen raken en er niet sprake zal zijn van een sterk escalerende brand. Een dergelijke brand wordt bestreden door één blusvoertuig.

In geval er sprake is van een beginnende brand zal de brandweer, indien nodig en/ of mogelijk nog een redding en/ of een brandbestrijding binnen in het gebouw proberen uit te voeren. Dit met het doel om personen in veiligheid proberen te brengen en te proberen de brand klein te houden. Een goede opkomsttijd, bereikbaarheid en bluswatervoorziening is hiervoor essentieel. Bij een ontwikkelde brand zal de brandweer het gebouw niet meer kunnen betreden en zal de brandweerinzet gericht zijn op bescherming van de omgeving.

Opkomsttijd

Volgens Dekkingsplan 2.0 van Brandweer Fryslân valt het plangebied onder brandrisicogebied 2, waarbij een norm van 12 minuten geldt voor de opkomsttijd. Hoe hoger de opkomsttijd, des de groter de kans dat het volledige pand verloren gaat. Ook de kans op een succesvolle redding van in nood verkerende personen neemt af naarmate de opkomsttijd toeneemt. De berekende opkomsttijd voor het eerst aankomende blusvoertuig in het plangebied ligt nabij de 15 à 16 minuten en voldoet daarmee niet aan de geldende normen. Conform het advies van brandweer Fryslân worden potentiële kopers geinformeerd over de opkomsttijd, zodat de verwachtingen van de brandweer bij een incident realistisch zijn.

Bereikbaarheid

Om een woning te kunnen bereiken is een (openbare) weg nodig die minimaal 4,5 meter breed is, meer dan 4,2 meter vrije ruimte in de hoogte heeft en die berekend is op een totaalgewicht van 30 ton en een asbelasting van 11,5 ton. De benodigde bochtenstraal is R5.5 en R10. Om een brandweervoertuig te kunnen opstellen en om gebruik te maken van alle rondom aangebrachte materiaalkasten zijn deze afmetingen ook nodig.

De brandweer hanteert als uitgangspunt voor de incidentbestrijding dat een locatie via een tweede onafhankelijke route benaderbaar moet zijn. Dit is noodzakelijk, omdat niet gegarandeerd kan worden dat de voor de hand liggende route altijd bruikbaar is.

Tot slot moet bij woningen tot op 40 meter van de ingang opgesteld kunnen worden, zodat 20 meter inzetdiepte in de woning gegarandeerd is. Dit is van belang, omdat de lengte van de slang op een brandweerwagen 60 meter is.

Kijkende naar het plangebied:

- is deze gelegen aan een weg met een breedte van 5 meter;
- is deze niet via een tweede onafhankelijke route te benaderen. Er is namelijk sprake van een doodlopende weg van ongeveer 140 meter lang zonder keerlus;
- zijn de ingangen van de woningen tot 40 meter te benaderen.

De situatie voldoet daarmee niet aan de vereisten.

Brandweer Fryslân adviseert om als er stremmingen in het doodlopende gedeelte als gevolg van (weg)werkzaamheden ontstaan, maatregelen te (laten) treffen om de bereikbaarheid van de woningen te garanderen. Dit advies wordt indien nodig opgevolgd.

Bluswater/bestrijdbaarheid

Gewenst is dat binnen 6 minuten minimaal 500 l/min beschikbaar is voor de eerste brandbestrijding. Dit kan ten eerste gerealiseerd worden door af te leggen op een brandkraan met een opbrengst van minimaal 30 m3/uur die op maximaal 100 meter van de opstelplaats ligt. Ook kan het via geschikt openwater dat op maximaal 8 meter van de opstelplaats ligt, waarbij de geschiktheid afhankelijk is van factoren zoals begroeiing en waterspiegel. Kijkende naar de eerste brandbestrijding in het plangebied liggen er brandkranen op een waterleiding met voldoende diameter. Brandweer Fryslân voorziet in het plangebied geen knel-/ aandachtspunt met betrekking tot het bluswater.

Conclusie

Geconcludeerd kan worden dat externe veiligheid geen belemmering vormt voor deze ruimtelijke ontwikkeling. Het initiatief is planologisch toelaatbaar. Het aspect externe veiligheid staat de beoogde ontwikkeling daarom niet in de weg. Het bevoegd gezag kan daarom de (resterende) restrisico's accepteren.

4.7 Ecologie

Toetsingskader

Voor het projectgebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van natuurbescherming relevant: de Wet natuurbescherming (Wnb) en de provinciale Omgevingsvisie en -verordening. De Wnb is op 1 januari 2017 in werking getreden en betreft zowel soortenbescherming als bescherming van (Europese) natuurgebieden. In de Wnb is de bescherming van specifieke natuurgebieden geregeld. Het betreft de Natura 2000-gebieden, die een internationale bescherming genieten. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningsplichtig. Relevant daarbij is dat de Wnb een externe werking

kent. Van externe werking is sprake als activiteiten buiten een Natura 2000-gebied van invloed zijn op de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied.

Om de uitvoerbaarheid van dit project te toetsen, is een inventarisatie van natuurwaarden uitgevoerd. Het doel hiervan is om na te gaan of aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) of het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid noodzakelijk is. Naast het raadplegen van bronnen is het projectgebied ten behoeve van de inventarisatie op 13 april 2022 bezocht door een ecoloog van BügelHajema Adviseurs. Deze inventarisatie is als Bijlage 5 opgenomen.

Toetsing

Soortenbescherming

Als gevolg van de sloop van de bebouwing in het gebied gaan geen jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels verloren. Het plangebied wordt mogelijk minder geschikt als foerageergebied voor huismus, maar de kans hierop is klein doordat bij de realisatie van woningen ook nieuw foerageergebied kan ontstaan. Bovendien vormt het plangebied door het grotendeels ontbreken van dekking geen hoogwaardig foerageergebied, terwijl in de directe omgeving veel hoogwaardig foerageergebied voor huismus voorhanden is. Ook is in groenstroken en op erven in de omgeving veel hoogwaardig foerageergebied voor huismus of andere vogels met jaarrond beschermde nesten aanwezig. Een negatief effect op vogels met jaarrond beschermde nesten door verlies van foerageergebied treedt niet op.

Bij uitvoering van het plan wordt het plangebied mogelijk minder geschikt als foerageergebied voor vleermuizen, maar het zal naar verwachting niet volledig ongeschikt worden door de realisatie van enkele woningen. Het plangebied vormt bovendien hooguit een zeer klein onderdeel van het foerageergebied van de te verwachten soorten en bovendien is in de directe omgeving in ruime mate alternatief en deels ook hoogwaardiger foerageergebied aanwezig. De vijver ten noorden van het plangebied is mogelijk onderdeel van het foerageergebied van (meer)vleermuizen. Negatieve effecten op (foerageergebied van) vleermuizen kunnen worden voorkomen door tijdens de aanleg- en gebruiksfase geen direct kunstlicht op de het water te laten schijnen.

Als gevolg van de ontwikkelingen kunnen enkele verblijfplaatsen van algemene amfibieën- en zoogdiersoorten worden verstoord en vernietigd. Ook kunnen hierbij enkele exemplaren worden gedood. De te verwachten algemene soorten worden niet in hun voortbestaan bedreigd en vallen in de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen van de provincie Fryslân. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht van de Wnb.

Gebiedsbescherming

Het plangebied ligt op ruime afstand van het Natura 2000-gebied 'Waddenzee'. Hierdoor zijn in potentie effecten alleen mogelijk door externe werking. Het plangebied is gescheiden van het Natura 2000-gebied door bebouwing, wegen en agrarisch gebied. Gezien de afstand tot het Natura 2000- gebied, de inrichting van het tussenliggende gebied en de aard van het plan, kan een toename van verstoring door geluid, verlichting of optische verstoring worden uitgesloten.

Er kan echter in potentie wel sprake zijn van een toename van stikstofdepositie op Natura 2000- gebieden tijdens de aanleg- en gebruiksfase. Daarom is een AERIUS-berekening gemaakt waaruit blijkt dat tijdens de aanleg- en gebruiksfase geen sprake is van stikstofdepositie boven 0.00 mol N/ha/ja in stikstofgevoelige habitattypen van Natura 2000-gebieden, zie bijlage 6.

Weidevogelkansgebied

Het plangebied ligt in een weidevogelkansgebied. Nieuwe planologische ontwikkelingen die verstorend werken op de rust en openheid van het gebied zijn hier niet toegestaan.

Het plangebied is klein (0,25 ha), ligt binnen de bebouwde kom van Winsum waar het wordt omringd door

een bestaande woonwijk en is in gebruik als schapenweide. Door de huidige verstoring van vee en omliggende woningen en wegen, heeft het plangebied weinig waarde voor weidevogels om te broeden of foerageren. Ook is het plangebied gescheiden van de meer waardevolle agrarische weilanden en akkers ten westen en zuiden van het dorp door water, wegen en bebouwing. De bouw van enkele woningen zal hierdoor geen verstorend effect op de rust en openheid van het weidevogelkansgebied hebben.

Het NNN of Natuur buiten NNN in Fryslân kent geen externe werking. Met de uitvoering van de plannen gaat geen NNN verloren, waardoor negatieve effecten hierop kunnen worden uitgesloten.

Conclusie

Vanuit ecologie zijn er geen belemmeringen voor het bestemmingsplan. Er dient wel rekening gehouden te worden met het broedseizoen van de (algemene) vogelsoorten, zoals meerkoet en waterhoen. Negatieve effecten op (het foerageergebied van) vleermuizen kunnen worden voorkomen door geen kunstmatig licht te scheinen op het aanwezige water.

4.8 Luchtkwaliteit

Toetsingskader

In hoofdstuk 5 van de Wet milieubeheer zijn de grenswaarden op het gebied van de luchtkwaliteit vastgelegd. Daarbij zijn in de ruimtelijke ordeningspraktijk met name de grenswaarden voor stikstofdioxide (NO_2) en fijnstof (PM10) van belang. Projecten die slechts in zeer beperkte mate bijdragen aan de luchtverontreiniging zijn op grond van de algemene maatregel van bestuur 'Niet in betekenende mate bijdragen' (Besluit NIBM) vrijgesteld van toetsing aan de grenswaarden. Tevens moet worden bekeken of de luchtkwaliteit ter plaatse voldoende is voor de voorgenomen functie.

Toetsing

Volgens de Grootschalige Concentratie- en Depositiekaarten Nederland (2020) is er in de directe omgeving van het plangebied sprake van een goede luchtkwaliteit. Dit vormt geen belemmering voor de uitvoering van dit plan. Woningbouwprojecten met minder dan 1.500 woningen vallen onder de NIBM regeling. In het plangebied worden slechts zeven woningen gerealiseerd. Dit aantal is dusdanig klein, dat op voorhand gesteld kan worden dat dit niet in betekenende mate bijdraagt aan de verslechtering van de luchtkwaliteit. Het project valt ook onder de NIBM-regeling.

Conclusie

Het aspect luchtkwaliteit staat de beoogde ontwikkeling daarom niet in de weg.

4.9 Verkeer en parkeren

Toetsingskader

De gemeente Waadhoeke beschikt over een Beleidsregel parkeernormen (2021). In deze Nota Parkeernormen is in een stappenplan vastgelegd welke parkeernorm de gemeente hanteert voor verschillende gebieden en functies. Daarnaast is aangegeven op welke manier de parkeervraag aan de hand van de normen moet worden berekend en welke eisen worden gesteld aan de invulling van de parkeervraag. In beginsel wordt de parkeervraag op eigen terrein opgelost maar onder bepaalde omstandigheden kan hiervan af worden geweken. Benutting van de bestaande openbare parkeercapaciteit is dan een optie. Deze nota geeft aan welke mogelijkheden er zijn en onder welke voorwaarden.

Toetsing

Parkeren

Het bepalen van de parkeervraag bij een ontwikkeling wordt gedaan aan de hand van de normen zoals opgenomen in bijlage 1 van de beleidsregel. Het plangebied valt in het gebied 'rest bebouwde kom/dorpen', gerekend wordt met de functie 'woning, grondgebonden'. Bij een grondgebonden woning in het betreffende

gebied geldt een parkeernorm van 2,1 parkeerplaats per woning. Het planvoornemen voorziet in zeven woningen. De totale parkeerbehoefte bedraagt 14,7 parkeerplaatsen. Het parkeren van het voornemen wordt op eigen terrein opgelost. Op de kavels behorende bij de woningen is voldoende ruimte aanwezig voor de realisatie van 2,1 parkeerplaats.

Verkeer
De verkeersgeneratie neemt als gevolg van de toename van het aantal woningen beperkt toe. Aan de hand van de publicatie van het CROW (2018) is de verkeersgeneratie bepaald. Voor twee-onder-één-kap woningen kan een kencijfer van gemiddeld 7,8 worden gehanteerd. Een vrijstaande woning heeft gemiddeld een verkeersgeneratie van 8,2. In totaal is dit een verkeerstoename van 56 motorvoertuigen per etmaal. In het geldend bestemingsplan is de realisatie van zes vrijstaande woningen mogelijk. Die woningen leiden tot een verkeersgeneratie van afgerond 49 motorvoertuigen. In het ontwerp voor de gehele inbreidingswijk is rekening gehouden met een goede ontsluiting en afwikkeling van de nieuwe verkeersgeneratie van de gehele inbreidingswijk. Voorliggende plan voorziet in een wijziging qua verkeersgeneratie van ondergeschikte aard. Verwacht mag worden dat dit geen problemen ten aanzien van de verkeerssituatie oplevert.

Conclusie
Het planvoornemen is wat betreft verkeer en parkeren uitvoerbaar.

4.10 M.e.r.-verantwoording

De bij elk ruimtelijk plan uit te voeren m.e.r.-verantwoording houdt in dat nagegaan moet worden of er activiteiten plaatsvinden die negatieve effecten op het milieu kunnen hebben. De grondslag hiervoor is enerzijds het Besluit m.e.r. (Besluit milieueffectrapportage) en anderzijds de hiervoor beschreven onderzoeken. De activiteit die met het bestemmingsplan mogelijk wordt gemaakt, sluit het beste aan bij onderdeel D 11.2 van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage. Onderdeel D 11.2 betreft: 'uitbreiding van een stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra of parkeerterreinen'. De drempelwaarden behorende bij deze categorie worden echter niet overschreden (oppervlakte van 200 ha of meer, 2.000 of meer woningen en bedrijfsvloeroppervlakte van 200.000 m2 of meer). Het voornemen is daarmee niet rechtstreeks plan-m.e.r.-, project-m.e.r. of m.e.r.-beoordelingsplichtig. Voor projecten die voorkomen in de lijst met categorieën in de bijlage bij het Besluit m.e.r, maar geen drempelwaarden overschrijden is de zogenoemde vormvrije m.e.r.-beoordeling aan de orde.

Zoals hiervoor aangegeven sluit het voornemen het beste aan bij categorie D11.2. Van belang is echter of het voornemen daadwerkelijk als stedelijk ontwikkelingsproject kan worden aangemerkt. Het begrip stedelijk ontwikkelingsproject is niet gedefinieerd in het Besluit m.er. In de toelichting op het Besluit m.e.r zijn wel een aantal voorbeelden van bouwprojecten opgenomen die als stedelijk ontwikkelingsproject kunnen worden aangemerkt. In dat kader wordt verwezen naar woningen, parkeerterreinen, bioscopen, theaters, sportcentra, kantoorgebouwen en dergelijke of een combinatie daarvan. Naar het oordeel van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State moet worden gekeken naar de concrete omstandigheden van het geval. Onder meer de aard, de omvang en de milieugevolgen van de stedelijke ontwikkeling zijn relevant.

Het afgelopen jaar is uit jurisprudentie meer duidelijk geworden welke concrete omstandigheden een kunnen rol spelen bij het bepalen of sprake is van een stedelijk ontwikkelingsproject. In een recente uitspraak (ECLI:NL:RVS:2020:729) overweegt de afdeling dat hetgeen in het plan is voorzien, gelet op de aard en omvang ervan, niet worden aangemerkt als een stedelijk ontwikkelingsproject.

Weliswaar is sprake van een geringe toename van de bebouwingsmogelijkheden en weliswaar verandert

het gebruik van het perceel door de wijziging van type woning, maar dat betekent niet dat hetgeen waarin het plan voorziet moet worden aangemerkt als een stedelijk ontwikkelingsproject als bedoeld in kolom 1 van categorie 11.2 van onderdeel D van de bijlage bij het Besluit m.e.r. Daarbij is van belang dat sprake is van bestaand bebouwd gebied en dat het ruimtebeslag van de voorziene bebouwing beperkt is.

Het bestemmingsplan voorziet in de realisatie van zeven grondgebonden woningen. Het plangebied is gelegen in de bebouwde kom van Winsum en wordt omgeven door woonbebouwing. In het plangebied zelf bestaat reeds de mogelijkheid voor de bouw van zes vrijstaande woningen. De kenmerken van de omgeving, de huidige inrichting en gebruik maken dat de nieuwe bebouwing en het gebruik niet zijn aan te merken als stedelijk ontwikkelingsproject. De vormvrije m.e.r.-beoordeling is dan ook niet aan de orde. Vanwege de ligging in de bebouwde kom en de afstand tot natuurgebieden zijn negatieve effecten op het milieu niet te verwachten. Dit blijkt eveneens uit de verantwoording van de omgevingsaspecten in voorgaande paragrafen.

Hoofdstuk 5 Juridische toelichting

5.1 Plansystematiek

Bij het opstellen van de regels is zoveel mogelijk aangesloten bij de plansystematiek van het bestemmingslan Dronryp 2018. De regels zijn zo opgesteld dat deze gebruikt kunnen worden in een analoog alsook in een digitaal bestemmingsplan. Op basis van de Wro is het digitaal vastgestelde bestemmingsplan leidend. Als er een verschil bestaat tussen het analoge en digitale bestemmingsplan, is het digitale bestemmingsplan bepalend qua vormgeving en inhoud.

De hoofdstukindeling van de regels is op een standaardwijze opgesteld, namelijk:

Hoofdstuk 1: Inleidende regels
- Begrippen
- Wijze van meten

Hoofdstuk 2: Bestemmingsregels
- Bestemmingen
- Dubbelbestemmingen

Hoofdstuk 3: Algemene regels
- Anti-dubbeltelregel
- Algemene bouwregels
- Algemene gebruiksregels
- Algemene afwijkingsregels
- Overige regels

Hoofdstuk 4: Overgangs- en slotregels
- Overgangsrecht
- Slotregel

In navolgende is per hoofdstuk een toelichting hierop gegeven.

5.2 Toelichting op de regels

Inleidende regels

Artikel 1: Begrippen

In artikel 1 van de regels worden waar nodig de in de regels gebruikte begrippen verklaard. Dit is alleen het geval wanneer begrippen niet op voorhand voor een eenduidige uitleg, conform normaal spraakgebruik, vatbaar zijn.

Artikel 2: Wijze van meten

De wijze waarop maten, afstanden en dergelijke gemeten moeten worden, is opgenomen in artikel 2.

Bestemmingsregels

Algemeen

De bestemmingsregels in hoofdstuk 2 hebben betrekking op de in het bestemmingsplan gehanteerde bestemmingen en dubbelbestemmingen en zijn artikelsgewijs in de regels opgenomen. De verbeelding van het bestemmingsplan geeft aan waar de gehanteerde (dubbel)bestemmingen van toepassing zijn. De regels kunnen per bestemming achtereenvolgens bestaan uit de volgende onderdelen:

Bestemmingsomschrijving

In de bestemmingsomschrijving is uitgegaan van een volledige opsomming van wat binnen een bestemming functioneel ten aanzien van het gebruik van de gronden is toegestaan. Soms kan het voorkomen dat verschillende functies of bestemmingen naast elkaar zijn toegelaten, soms als primaire bestemming en soms als ondergeschikte bestemming.

Bouwregels

In de bouwregels is aangegeven of en hoe er in een bepaalde bestemming gebouwd mag worden. Er is gewerkt met een systematiek van bouwvlakken. Binnen bouwvlakken zijn gebouwen toegestaan tot een in de regels bepaalde goot- en bouwhoogte.

De toegelaten hoogte van erf- en terreinafscheidingen is tevens in de regels opgenomen voor zover dat in bepaalde bestemmingen is toegestaan.

Nadere eisen

Met het opnemen van nadere eisen kan het bevoegd gezag aanvullende voorwaarden stellen aan de plaats en afmetingen en nokhoogte van bouwwerken. Dit met het oog op onder meer het voorkomen van een onevenredige aantasting van gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden, het straat- en bebouwingsbeeld dan wel het landschappelijk beeld, de verkeersveiligheid en de milieusituatie.

Afwijken van de bouwregels

Met het afwijken van de bouwregels wordt geregeld dat door het bevoegd gezag in voorkomende gevallen onder voorwaarden bij verschil-lende bestemmingen kan worden afgeweken van de eerder opgenomen bouwregels per bestemming.

Specifieke gebruiksregels

Met specifieke gebruiksregels is vastgelegd welk gebruik in ieder geval tot strijdig met het in de bestemmingsomschrijving toegestane gebruik wordt gerekend.

In dit bestemmingsplan is sprake van de volgende bestemmingen:

Artikel 3: Woongebied

Het grootste gedeelte van het plangebied is bestemd als 'Woongebied'. Aan-huis-gebonden beroepen en kleinschalige bedrijfsmatige activiteiten zijn in de bestemming begrepen, evenals groenvoorzieningen, water en voet- en fietspaden.

De hoofdgebouwen mogen uitsluitend binnen een bouwvlak worden gebouwd. Middels een afwijking bij een omgevingsvergunning kan medewerking worden verleend aan het bouwen buiten het bouwvlak mits het een uitbreiding van het bestaande hoofdgebouw betreft. Bovendien mag middels deze afwijking bij een omgevingsvergunning het hoofdgebouw met niet meer dan 30 m² worden vergroot, en mag dit er niet toe leiden dat meer dan 50% van het bouwperceel wordt bebouwd. De afstand tot de zijdelingse perceelsgrens mag niet minder bedragen dan 3 meter.

De ruimtelijk ondergeschikte gebouwen mogen op ten minste drie meter achter de voorgevelrooilijn worden gebouwd. De maximale gezamenlijke oppervlakte van deze ruimtelijk ondergeschikte gebouwen mag ten hoogste 100 m2 bedragen, mits niet meer dan 50% van het achtererf en de zijerven wordt bebouwd. Bovendien mag niet meer dan 100% van de oppervlakte van het hoofdgebouw aan ruimtelijk ondergeschikte gebouwen worden opgericht.

Algemene regels

Algemene regels gelden in het algemeen voor het gehele bestemmingsplan en staan min of meer los van de specifieke bestemmingsregels en worden om die reden in een apart hoofdstuk opgenomen.

Artikel 4: Anti-dubbeltelregel

De anti-dubbeltelregel ziet er op toe dat grond die reeds eerder bij een verleende omgevingsvergunning voor het bouwen is meegenomen, niet nog eens bij de verlening van een nieuwe omgevingsvergunning voor het bouwen mag worden meegenomen. De anti-dubbeltelregel heeft uitsluitend betrekking op situaties die plaatsvinden ten tijde van het geldende bestemmingsplan.

Artikel 5: Algemene gebruiksregels

In de algemene gebruiksregels is geregeld welk gebruik in ieder geval tot strijdig gebruik met de in het plan opgenomen bestemmingen wordt gerekend.

Artikel 6: Algemene afwijkingsregels

De algemene afwijkingsregels bieden enige flexibiliteit als het gaat om het afwijken van in het plan opgenomen maten en bieden ruimte om bepaalde voorzieningen te kunnen realiseren.

Overgangs- en slotregels

Artikel 8 en 9: Overgangsrecht en slotregels

Overeenkomstig de in het Bro voorgeschreven formulering van het overgangsrecht en de SVBP2012 zijn de overgangs- en slotregels in de afsluitende artikelen van de regels opgenomen.

5.3 Overige aspecten

Additionele voorzieningen

In dit bestemmingsplan zijn de al dan niet in directe relatie met een bestemming staande voorzieningen, zoals ondergrondse leidingen, verhardingen, bermen, geluidswerende voorzieningen, centrale installaties ten behoeve van de energievoorziening, voorzieningen ten behoeve van de waterbeheersing in de vorm van watergangen, duikers, waterkeringen en dergelijke bij de bestemming inbegrepen zonder dat dit uitdrukkelijk is vermeld.

Handhaving

Dit bestemmingsplan geeft de gewenste planologische situatie voor het plangebied aan. Bestemmingsplannen zijn bindend voor de overheid en de burger. Enerzijds kan de overheid naleving van bestemmingsplannen afdwingen, anderzijds vormt het bestemmingsplan een juridisch kader voor de burger waaruit deze kan afleiden wat de bouw- en gebruiksmogelijkheden zijn, op de in eigendom zijnde dan wel de naastgelegen buurpercelen, in de directe woon- en leefomgeving.

Hoofdstuk 6 Uitvoerbaarheid

6.1 Economische uitvoerbaarheid

Het voorliggende bestemmingsplan is opgesteld naar aanleiding van een verzoek de gemeente Waadhoeke. De uit het plan voortkomende kosten zullen door de gemeente worden gedragen. Voorgaande betekent dat dit bestemmingsplan niet door onvoldoende economische uitvoerbaarheid wordt belemmerd.

6.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Het bestemmingsplan doorloopt de in de Wro vastgelegde procedure. Tijdens deze procedure zijn er verschillende momenten waarop burgers en belanghebbenden hun zienswijze op het plan kenbaar kunnen maken. Hieronder volgt een nadere toelichting.

Overleg

Artikel 3.1.1 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) schrijft voor dat een bestuursorgaan dat belast is met de voorbereiding van een ruimtelijk plan, daarbij overleg pleegt met de besturen van betrokken gemeenten en waterschappen en met die diensten van Rijk en provincie die betrokken zijn bij de zorg voor de ruimtelijke ordening of belast zijn met de behartiging van belangen welke in het plan in het geding zijn. Artikel 3.1.6 Bro bepaalt daarnaast dat in de toelichting de uitkomsten van dit overleg worden beschreven. Het concept ontwerpbestemmingsplan is in het kader van het overleg voorgelegd aan de betrokken overleginstanties.

De ontvangen reacties zijn hieronder samengevat en van beantwoording voorzien. De volledige reacties zijn als Bijlage 7 bijgevoegd.

Provincie Fryslân

De provincie heeft een overlegreactie ingediend op het bestemmingsplan. Daarin is op de volgende punten ingegaan.

In de toelichting van het bestemmingsplan wordt gemotiveerd dat het toevoegen van één woning passend is binnen de Woonvisie van de gemeente Waadhoeke. De Verordening Romte Fryslân spreekt echter over een woonplan, dat de schriftelijke instemming van Gedeputeerde Staten heeft. Hierbij gaat het in de meeste gevallen over het woningbouwprogramma en de aantallen die daarin zijn opgenomen. Uit de toelichting is niet af te leiden of het toevoegen van de extra woning past binnen het woningbouwprogramma voor Winsum.

Is dat laatste niet het geval, dan kan er worden afgeweken van het woningbouwprogramma, omdat het gaat om minder dan 11 woningen, maar dan dient er in de plantoelichting een motivering worden opgenomen. Op welke wijze kan een overschrijding van het woningbouwprogramma worden voorkomen? Dit kan bijvoorbeeld door het uitwisselen met andere plannen of fasering van projecten in tijd en locatie.

Reactie gemeente:

De gemeenten in Noordwest Friesland hebben samen met de provincie Fryslân regionale woningbouwafspraken gemaakt. Op grond daarvan kan binnen bestaand stedelijk gebied zogenaamd 'plafondloos' worden gebouwd. Daar is in dit geval sprake van. In het geldende bestemmingsplan bestond al een goedgekeurde mogelijkheid voor het realiseren van zes woningen op deze locatie. Voorliggend plan maakt onderdeel uit van de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk' en is in 2010 reeds afgestemd met de provincie. Voor het per saldo toevoegen van één extra woning is geen schriftelijke instemming van Gedeputeerde Staten nodig, zo blijkt uit artikel 3.1.1. onder b.

In het kader van de Provinciale Omgevingsvisie 'De Romte Diele' zijn een aantal thema's benoemd die in een vroegtijdig stadium aandacht vragen voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen. De provincie vraag dan ook aan gemeenten om in een vroegtijdig stadium rekening te houden met de onderwerpen Duurzaamheid, Natuurinclusief en Waterrobuust.

Reactie gemeente:
Bij de civieltechnische uitwerking van de plannen en daarmee de inrichting van het gebied zullen we rekening houden met de aspecten Duurzaamheid, Natuurinclusief en Waterrobuust.

Liander
Vanuit Liander zijn er geen opmerkingen op het plan.

Reactie gemeente:
Deze opmerking wordt voor kennisgeving aangenomen

Wetterskip Fryslân
Voor het Wetterskip blijkt niet duidelijk uit de waterparagraaf wat voor waterapecten en waterbelangen van invloed zijn op het plan. Graag zien wij bovenstaande punten worden opgenomen in het onderdeel 'Water'.

Reactie gemeente:
De waterparagraaf (paragraaf 4.1) is op dit punt aangevuld.

Brandweer Fryslân
Brandweer Fryslân voorziet voor het plangebied een knel-/ aandachtspunt met betrekking tot externe veiligheid, de opkomsttijd, de bereikbaarheid en de zelfredzaamheid. Brandweer Fryslân adviseert:
- De conclusie zoals die nu in de toelichting van het bestemmingsplan is genoemd aan te passen;
- Bij de verantwoording op basis van artikel 12 Bevb gebruik te maken van de inhoud dat in de hoofdstukken ‘externe veiligheid’ en ‘advies risico’s en brandweerzorg’ van dit advies is genoemd;
- De FUMO te betrekken bij de (beperkte) verantwoording;
- Het handelingsperspectief met de kopers van de woningen te delen;
- Potentiële kopers te informeren over de opkomsttijd, zodat de verwachtingen van de brandweer bij een incident realistisch zijn;
- als er stremmingen in het doodlopende gedeelte als gevolg van (weg)werkzaamheden ontstaan, maatregelen te (laten) treffen om de bereikbaarheid van de woningen te garanderen.

Reactie gemeente:
Paragraaf 4.6 is aangepast en aangevuld naar aanleiding van bovenstaand advies. De door de FUMO (beperkte) verantwoording is verwerkt en de kopers van de woningen worden overeenkomstig het advies geinformeerd.

Zienswijzen
Het ontwerpbestemmingsplan volgt de uniforme openbare voorbereidingsprocedure die is beschreven in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Het ontwerpplan is gedurende 6 weken ter inzage gelegd. Eenieder is daarbij in de gelegenheid gesteld schriftelijk en/of mondeling zienswijzen op het plan naar voren te brengen. Tijdens de genoemde periode zijn geen zienswijzen op het plan ingekomen.

Vaststellingsfase
Het bestemmingsplan is vervolgens ongewijzigd vastgesteld. Het besluit tot vaststelling wordt gepubliceerd en het bestemmingsplan ligt zes weken ter inzage. Tijdens die periode bestaat de mogelijkheid beroep bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State in te dienen tegen het besluit en het plan.

Bijlagen bij de toelichting

Bijlage 1 Beeldkwaliteitsplan

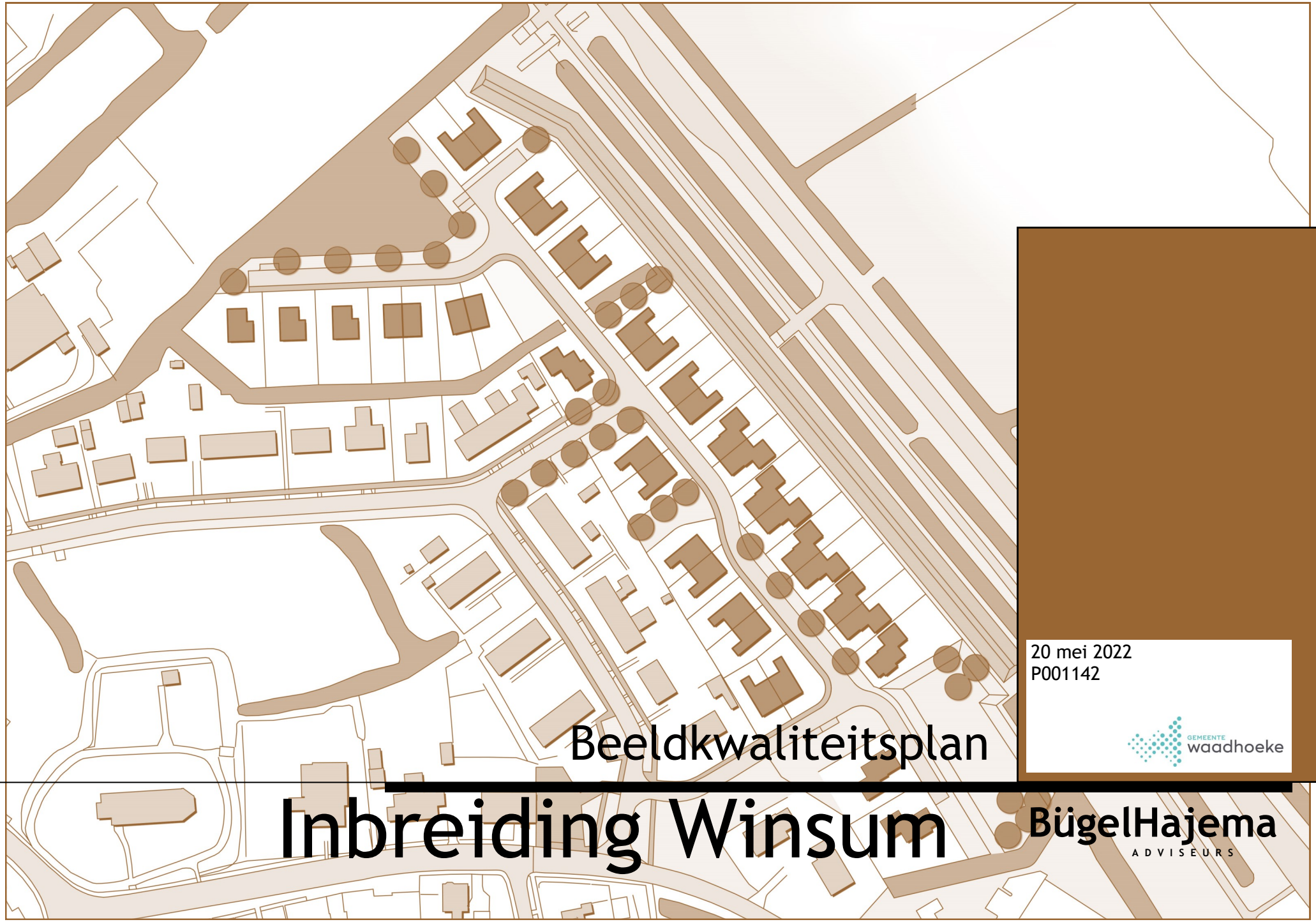

20 mei 2022
P001142

Beeldkwaliteitsplan

Inbreiding Winsum

BügelHajema
ADVISEURS

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Karakterschets van het gebied	4
3	Het plan	5
4	Beeldkwaliteit	7

Algmeen

Dit beeldkwaliteitsplan heeft betrekking op het 'Inbreidingsplan Fikarusleane/Froonackerdyk' te Winsum. Het plangebied is gesitueerd aan de noordzijde van het dorp Winsum (zie onderstaande luchtfotofragment).

Het beeldkwaliteitsplan heeft een tweeledig doel. Het document dient als informatie- en inspiratiebron (om bij te dragen aan het realiseren van een aantrekkelijke nieuwe woonbuurt) en als toetsingskader.

De wettelijke status

Volgens de Woningwet dient welstandstoezicht gebaseerd te zijn op door de gemeenteraad vastgesteld beleid. Zonder vastgesteld welstandsbeleid mag er geen welstandstoets meer plaatsvinden.

Dit beeldkwaliteitsplan vervangt het beleid dat is geformuleerd in de welstandsnota voor dit plangebied. Het welstandsbeleid in de welstandsnota voor dit gebied was gericht op het "landelijk gebied". Dit beleid is niet passend voor de wooninbreiding.

Dit beeldkwaliteitsplan is het welstandsbeleid voor de inbreiding in de zin van artikel 12a van de Woningwet. Het dient als bindend gemeentelijk beleid voor de toekomstige welstandsbeoordeling van bouw- en verbouwplannen in het plangebied. Dit beeldkwaliteitsplan wordt door de gemeenteraad vastgesteld als het beeldkwaliteitsplan bij de wooninbreiding Winsum.

2 Karakterschets van het gebied

2

3

Het gebied

Het gebied kent in de huidige situatie een agrarisch gebruik als grasland. Het gebied wordt aan de noordoostzijde begrensd door de Froonackerdyk en een geluidswal. De Froonackerdyk kent een verhoogde ligging ten opzichte van het plangebied, maar is door de geluidswal nauwelijks zichtbaar vanuit het plangebied.

De westelijke zijde van het plangebied wordt gekenmerkt door de achtertuinen van de rijenwoningen langs de Fikarusleane en de Boskdyk (1). In het noordelijke deel van het plangebied wijkt de bebouwing langs de Boskdyk in westelijke richting, waardoor ter plaatse de ruimte opener wordt.

De gronden gelegen ten noorden van het plangebied kennen een hobbymatig agrarisch gebruik. Deze ruimte wordt doorsneden door de Alde Rewerterfeart, die de noordelijke grens van het plangebied vormt (2).

De zuidelijke grens van het plangebied wordt gevormd door achterzijden van percelen die grenzen aan de van de zuidelijke entree van Winsum. Deze entree wordt voornamelijk gemarkeerd door de COOP-supermarkt (3).

Ontstaansgeschiedenis

De oorspronkelijke bebouwing van Winsum is voornamelijk ontstaan op de terpen Winsum en Brêgebuorren. Vanaf de 19e eeuw werd van de bouw op de terpen afgeweken door de bouw langs de Kleasterdyk, de realisatie van de Gereformeerde Kerk en de coöperatieve boterfabriek.

Na de Tweede Wereldoorlog is het aantal woningen in de kern fors uitgebreid. Deze zijn ten westen van de Hegeterp gerealiseerd. Ook de bebouwing aan de Fikarusleane is in deze periode gerealiseerd. Gelijktijdig vond de industriële ontwikkeling van de bedrijven als Miedema en Tinga ten zuidwesten van de Kleasterdyk plaats.

De laatste woonuitbreiding heeft plaatsgevonden aan Sint Jacobsvaart, waarvan de realisatie eind jaren ‘90 is gestart.

1

3 Het plan

Programma

Het plan behelst de realisatie van in totaal 36 woningen. Het betreft woningen in de segmenten goedkope tot middeldure koop en goedkope huur. Hierbij wordt uitgegaan van 30 twee-onder-één-kapwoningen en 6 vrijstaande woningen. Van de twee-onder-één-kap-woningen zullen 8 worden gerealiseerd als levensloopbestendige woning of seniorenwoning. 3 vrijstaande woningen worden projectmatig ontwikkeld en 3 kavels voor vrijstaande woningen worden door de gemeente volgens de daarvoor opgestelde regels uitgegeven.

Uitgangspunten stedenbouwkundig plan

Het stedenbouwkundig plan (zie afbeelding hiernaast) is gebaseerd op de volgende hoofduitgangspunten:

- de ligging van het plangebied nabij de voormalige terp Harlingen;
- de Alde Rewerterfeart, die de noordelijke grens van het plangebied vormt;
- kansen die de omgeving van het plangebied biedt op het gebied van ecologie;
- de invloed van het wegverkeerslawaai van de provinciale weg de Froonackerdyk en de geluidswal.

Wegenstructuur

Het plangebied wordt ontsloten via de Fikarusleane en het gebied wordt ingericht als 30 km/uur gebied. In het plangebied is een rondrijdmogelijkheid gecreëerd, waarop vervolgens enkele doodlopende wegen zijn aangetakt. De wegenstructuur is opgevat als een nieuw lint, gerelateerd aan de structuur van de bestaande nieuwbouwwijk.

Stedenbouwkundig plan

Bebouwingsstructuur

De bebouwingstructuur sluit aan op de bestaande bebouwingsstructuur van het dorp. Langs de Froonackerdyk, achter de geluidswal, worden voornamelijk twee-onder-één-kapwoningen gerealiseerd. De woningen volgen met de voorgevelrooilijn de loop van de nieuwe weg.

Groen- en water structuur

Binnen het plangebied lag vroeger de terp “Harlingen”. Deze terp is aan de zuidkant van de Froonackerdyk geheel uitgegraven (inclusief terpzool). Over of nabij de terp liep de Heilige Driekoningenweg door het plangebied heen. Het gebied ligt vrij diep omdat de terp is afgegraven. Heel vroeger was dit gebied dan ook een ijsbaan en werd het bemalen met een klein windmolentje.

Om aan te sluiten bij het vroegere gebruik (maatschappelijke voorzieningen) is in het plangebied daarom gekozen om dit verdiept gelegen gebied te accentueren met een talud en een trap in de bestrating. Dit deelgebied wordt dan ook in stand gehouden. Binnen dit gebied wordt vervolgens een speeltuintje voor de kleinere kinderen en een trapveldje voor de grotere kinderen gerealiseerd. Op deze wijze blijft de ontgraven terp “Harlingen” behouden en beter zichtbaar in het plangebied.

Aan de noordzijde van het plangebied ligt de Alde Rewerterfeart. Deze vaart liep van Winsum via het gehucht Rewert naar de Bolswarder trekvaart. Gedeelten van deze vaart zijn nog in het landschap herkenbaar, maar het meeste vaarwater van destijds is nu niet breder dan een boerensloot. Ook de provinciale weg vormt een groot obstakel.

In de Alde Rewerterfeart lagen vroeger bij diverse boerderijen zogenaamde kolken (een verruiming in de vaart waar pramen en skûtsjes konden keren als de lading bij de boer was in- of uitgeladen. In het plangebied moet voor de watertoets 10% van het verharde oppervlak worden gecompenseerd in de vorm van water. Door dit water bij elkaar te brengen kan in de Alde Rewerterfeart weer een kolk worden gemaakt. Daarmee (en door een toegangsdam naar het land achter Boskdyk 2 te verwijderen) krijgt de Alde Rewerterfeart in het plangebied weer de uitstraling van vroeger terug.

Beeldkwaliteit en indeling in deelgebieden

Het plangebied is gesitueerd tussen de bestaande bebouwing aan de Fikarusleane en de geluidswal langs de Froonackerdyk. Het plangebied is door de geluidswal slechts in beperkte mate zichtbaar vanuit het open landschap. Voor het plangebied geldt om deze reden een regulier ambitieniveau voor de architectuur van de bebouwing. De beeldkwaliteitsrichtlijnen van het gebied zijn gericht op het realiseren van een samenhangend architectuurbeeld, met daarbinnen ruimte voor variatie. Teven wordt ingezet op een terughoudend en gedekt kleurgebruik.

Met betrekking tot de beeldkwaliteit is het plan opgedeeld in 4 deelgebieden:

1 vrijstaande woningen en 2-onder-1-kapwoningen tegenover water;
2 vrijstaande woningen en 2-onder-1-kapwoningen achter de wal;
3 projectmatig ontwikkelde 2-onder-1-kap--seniorenwoningen;
4 individuele vrijstaande woningen.

Richtlijnen voor welstandstoetsing

In de schema's op de volgende pagina's is met betrekking tot een aantal toetsbare thema's aangegeven op welke wijze het gewenste bebouwingsbeeld in de vier deelgebieden dient te worden gerealiseerd. Voor indeling van de deelgebieden zie de hiernaast afgebeelde kaart 'deelgebieden'.

Deelgebieden

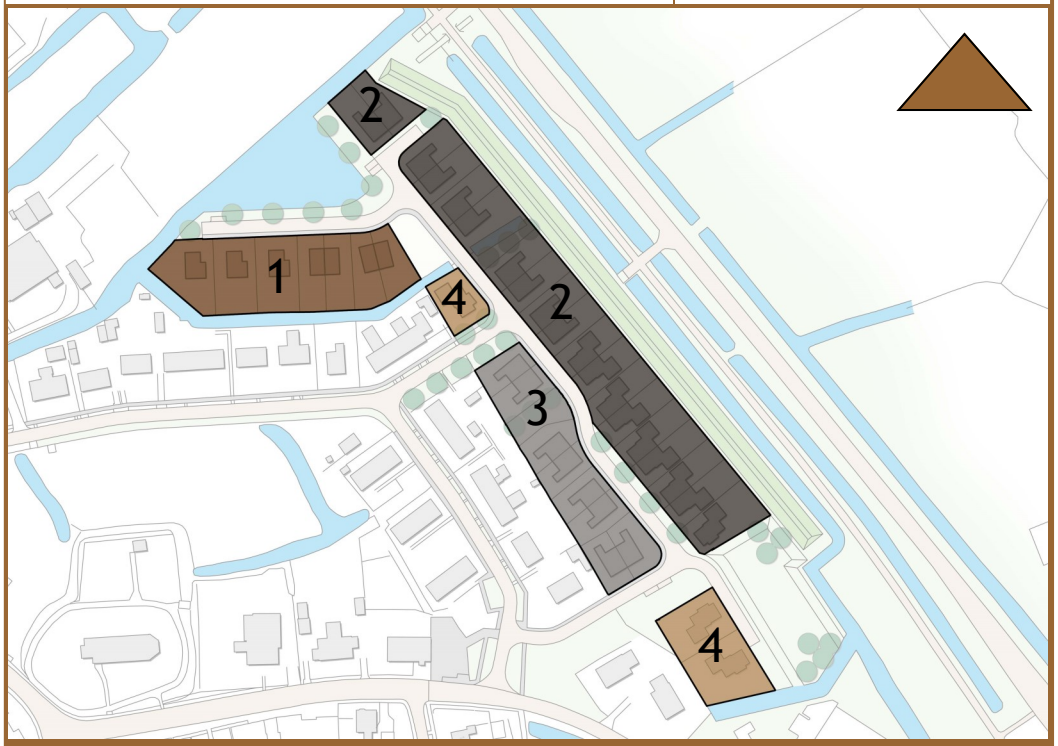

	Welstandscriteria	Hh	Re	Iv
Plaatsing				
Situering	De woningen staan met de voorgevel in de voorste begrenzing van het bouwvlak.	▫		
Type	Twee-onder-1-kap en vrijstaand.	▫		
Nokrichting	Haaks op de weg	▫		
Hoofdvorm				
Bouwvorm	Twee bouwlagen met kap.	▫		
Kapvorm	Zadeldak.	▫		
Vormkarakteristiek	Straatbeeld met een herkenbare repeterende hoofdvorm.		▫	
Aan-, uit- en bijgebouwen	Ondergeschikt, maar in samenhang met de hoofdmassa.	▫		
Aanzichten				
Oriëntatie	De woningen zijn georiënteerd op de openbare weg.	▫		
Hoeksituatie	Bij hoeksituaties is de gevel niet geheel gesloten.	▫		
Geleding	Afgestemd op vormkarakteristiek.		▫	
Verhoudingen	Afgestemd op vormkarakteristiek.		▫	
Opmaak				
Materiaal en kleur gevels	Kleuren: Antraciet, zwart, houtkleur.	▫		
	Materiaal: Baksteen, hout en/of dak-/gevelpannen	▫		
Materiaal en kleur daken	Matte, antraciet of zwart gekleurde dakpannen.	▫		
Detaillering	Ingetogen.	▫		
Aan-, uit- en bijgebouwen	Het kleur- en materiaalgebruik is in samenhang met het hoofdgebouw	▫		

		Hh	Re	Iv
Diversen				
Ambitieniveau	Gemiddeld.	▫		
Erfscheiding	Op de erfscheiding grenzend aan de openbare ruimte, ter plaatse van de op de bestemmingsplankaart als ‘groen’ aangeduide gebieden, wordt een haagbeuk (Carpinus betulus) geplaatst.	▫		
Op- en inritten	Situering van op- en inritten binnen de op de bestemmingsplankaart als ‘groen’ aangeduide gebieden kan in overleg met de gemeente.	▫		

Referentiebeeld

Hh - Handhaven
Re - Respecteren
Iv - Incidenteel veranderbaar

	Welstandscriteria	Hh	Re	Iv
Plaatsing				
Situering	De woningen staan met de voorgevel in de voorste begrenzing van het bouwvlak aan de openbare weg.	▫		
Type	Twee-onder-1-kap en vrijstaand.	▫		
Nokrichting	Evenwijdig aan de voorgevel.	▫		
Hoofdvorm				
Bouwvorm	Twee bouwlagen met kap.	▫		
Kapvorm	Zadeldak.	▫		
Vormkarakteristiek	Straatbeeld met een herkenbare repeterende hoofdvorm. Ingetogen uitstraling.		▫	
Aan-, uit- en bijgebouwen	Ondergeschikt, maar in samenhang met de hoofdmassa.	▫		
Aanzichten				
Oriëntatie	De woningen zijn georiënteerd op de openbare weg.	▫		
Hoeksituatie	Bij hoeksituaties aan de openbare weg is sprake van een dubbele oriëntatie, inclusief bijgebouw.	▫		
Geleding	Afgestemd op vormkarakteristiek en in samenhang per straatzijde.		▫	
Verhoudingen	Afgestemd op vormkarakteristiek en in samenhang per straatzijde.		▫	
Opmaak				
Materiaal en kleur gevels	Kleuren: rood, roodbruin, bruin. Gedekt.	▫		
	Materiaal: overwegend steen, op onderdelen is toepassing van hout mogelijk.	▫		
Materiaal en kleur daken	Matte, antraciet gekleurde dakpannen.	▫		
Detaillering	Ingetogen.	▫		
Aan-, uit- en bijgebouwen	Het kleur- en materiaalgebruik is in samenhang met het hoofdgebouw.	▫		

Hh - Handhaven
Re - Respecteren
Iv - Incidenteel veranderbaar

		Hh	Re	Iv
Diversen				
Ambitieniveau	Gemiddeld.	▫		
Erfscheiding	Op de erfscheiding grenzend aan de openbare ruimte, ter plaatse van de op de bestemmingsplankaart als ‘groen’ aangeduide gebieden, wordt een haagbeuk (Carpinus betulus) geplaatst.	▫		
Op- en inritten	Situering van op- en inritten binnen de op de bestemmingsplankaart als ‘groen’ aangeduide gebieden kan in overleg met de gemeente.	▫		

Referentiebeeld

Deelgebied 3 _2-onder-1-kap-seniorenwoningen

	Welstandscriteria	Hh	Re	Iv
Plaatsing				
Situering	De woningen staan met de voorgevel in de voorste begrenzing van het bouwvlak aan de openbare weg.	▫		
Type	Twee-onder-1-kap.	▫		
Nokrichting	Evenwijdig aan de voorgevel.	▫		
Hoofdvorm				
Bouwvorm	Maximaal 1bouwlaag met kap.	▫		
Kapvorm	Zadeldak.	▫		
Vormkarakteristiek	Straatbeeld met een herkenbare repeterende hoofdvorm.		▫	
Aan-, uit- en bijgebouwen	Ondergeschikt, maar in samenhang met de hoofdmassa.	▫		
Aanzichten				
Oriëntatie	De woningen zijn georiënteerd op de openbare weg.	▫		
Hoeksituatie	Bij hoeksituaties aan de openbare weg is sprake van een dubbele oriëntatie, inclusief bijgebouw.	▫		
Geleding	Afgestemd op vormkarakteristiek en in samenhang per straatzijde.		▫	
Verhoudingen	Afgestemd op vormkarakteristiek en in samenhang per straatzijde.		▫	
Opmaak				
Materiaal en kleur gevels	Kleuren: rood, roodbruin, bruin. Gedekt.	▫		
	Materiaal: overwegend steen, op onderdelen is de toepassing van hout mogelijk.	▫		
Materiaal en kleur daken	Matte, antraciet of oranje gekleurde dakpannen.	▫		
Detaillering	Ingetogen.	▫		
Aan-, uit- en bijgebouwen	Het kleur- en materiaalgebruik is in samenhang met het hoofdgebouw.	▫		
Ondergeschikte bouwdelen	Kleuren: crème, rood, roodbruin, bruin.	▫		

Hh - Handhaven
Re - Respecteren
Iv - Incidenteel veranderbaar

		Hh	Re	Iv
Diversen				
Ambitieniveau	Gemiddeld.	▫		
Erfscheiding	Op de erfscheiding grenzend aan de openbare ruimte, ter plaatse van de op de bestemmingsplankaart als ‘groen’ aangeduide gebieden, wordt een haagbeuk (Carpinus betulus) geplaatst.	▫		
Op- en inritten	Situering van op- en inritten binnen de op de bestemmingsplankaart als ‘groen’ aangeduide gebieden kan in overleg met de gemeente.	▫		

Referentiebeeld

Deelgebied 4 _*individuele vrijstaande woningen*

	Welstandscriteria	Hh	Re	Iv
Plaatsing				
Situering	De woningen staan met de voorgevel in de voorste begrenzing van het bouwvlak aan de openbare weg.	▫		
Type	Vrijstaand.	▫		
Nokrichting	Haaks op de voorgevel.	▫		
Hoofdvorm				
Bouwvorm	De meest noordelijke woning is maximaal 2 bouwlagen met kap. De overige woningen zijn maximaal 1 bouwlaag met kap.	▫		
Kapvorm	Zadeldak.	▫		
Vormkarakteristiek	Eenvoudige traditionele hoofdvorm met eigentijdse uitwerking en vormgeving.	▫		
Aan-, uit- en bijgebouwen	Ondergeschikt, in samenhang met de hoofdmassa of bijzonder vormgegeven.	▫		
Aanzichten				
Oriëntatie	De woningen zijn georiënteerd op de openbare weg.	▫		
Hoeksituatie	Bij hoeksituaties aan de openbare weg is sprake van een dubbele oriëntatie, inclusief bijgebouw.	▫		
Geleding	Afgestemd op vormkarakteristiek en in samenhang per straatzijde.		▫	
Verhoudingen	Afgestemd op vormkarakteristiek en in samenhang per straatzijde.		▫	
Opmaak				
Materiaal en kleur gevels	Kleuren: rood, roodbruin, bruin. Gedekt.	▫		
	Materiaal: hout en/of steen.	▫		
Materiaal en kleur daken	Matte, antraciet of oranje gekleurde dakpannen.	▫		
Detaillering	Ingetogen.	▫		
Aan-, uit- en bijgebouwen	Het kleur- en materiaalgebruik is in samenhang met het hoofdgebouw.	▫		

Hh - Handhaven
Re - Respecteren
Iv - Incidenteel veranderbaar

		Hh	Re	Iv
Diversen				
Ambitieniveau	Gemiddeld.	▫		
Erfscheiding	Op de erfscheiding grenzend aan de openbare ruimte, ter plaatse van de op de bestemmingsplankaart als ‘groen’ aangeduide gebieden, wordt een haagbeuk (Carpinus betulus) geplaatst.	▫		
Op- en inritten	Situering van op- en inritten binnen de op de bestemmingsplankaart als ‘groen’ aangeduide gebieden kan in overleg met de gemeente.	▫		

Referentiebeeld

Opgesteld door:
BügelHajema Adviseurs Leeuwarden

Balthasar Bekkerwei 76
8914 BE Leeuwarden
058 - 215 25 15
Leeuwarden@bugelhajema.nl

In opdracht van:
Gemeente Waadhoeke

Harlingerweg 18
8801 PA Franeker
0517 380 380
info@waadhoeke.nl

Bijlage 2 Watertoets

Aanvraagformulier

Aanvraag ingediend op 08-04-2022

Normale procedure met advies in Wetterskip Fryslan

ALGEMENE INFORMATIE

- e-mail: [redacted]
- aanvraagnummer: 00004487
- naam aanvraag: Normale procedure met advies
- bevoegd gezag: Wetterskip Fryslan

OP BASIS VAN ONDERSTAANDE LOCATIE

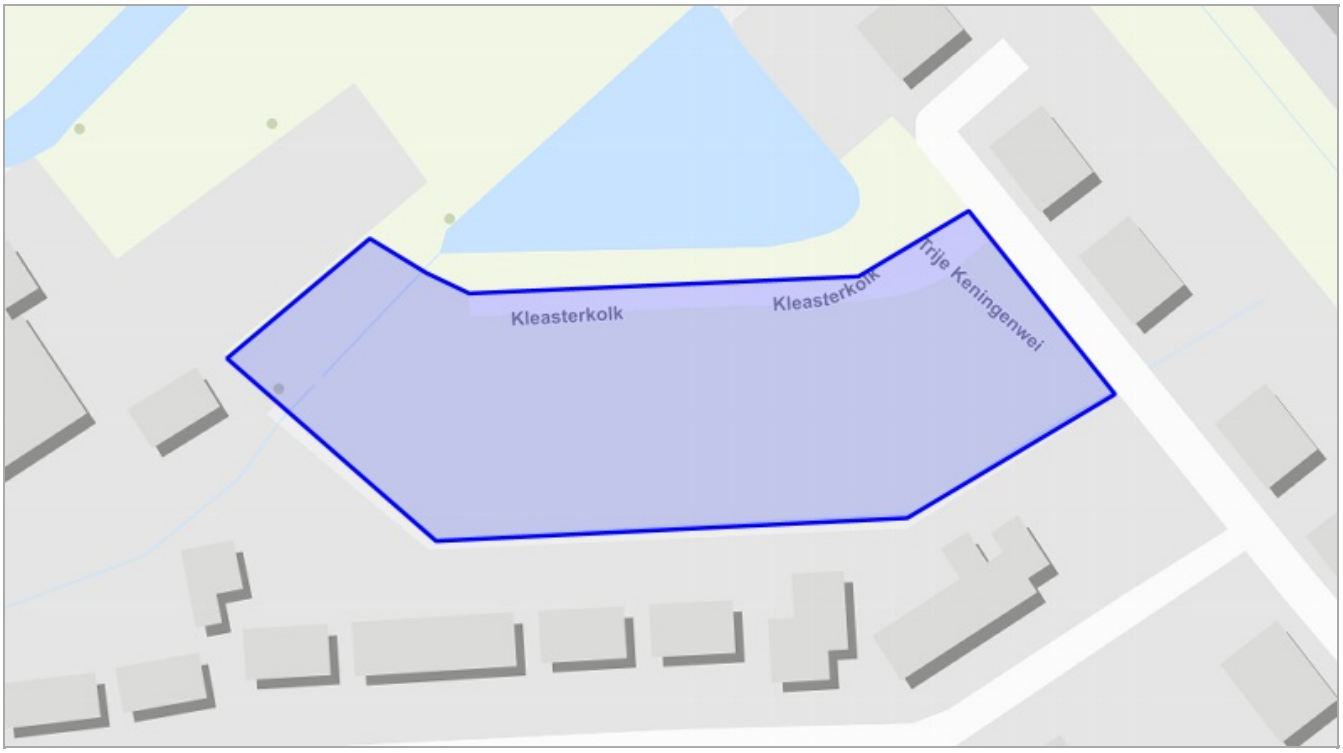

Aanvraagformulier

VRAGEN EN ANTWOORDEN UIT DE AANVRAAG

1. Wa w naam?
   - [redacted]

2. Wa
   - [redacted]

3. Wa onnummer?
   - [redacted]

4. Doet u een aanvraag namens uzelf?
   - Nee

5. Namens wie vraagt u een watertoets aan?
   - Gemeente Waadhoeke

6. Wat is het emailadres van de initiatiefnemer?
   - info@waadhoeke.nl

7. Wat is het telefoonnummer van de initiatiefnemer?
   - 0517 380 380

8. In welke gemeente ligt het plan?
   - Waadhoeke

9. Is er contact geweest met de gemeente?
   - Ja

10. Ge aam van de contactpersoon van de gemeente.
    - [redacted]

11. Wa de contactpersoon?
    - [redacted]

12. Neemt het verhard oppervlak in het stedelijk gebied toe?
    - Ja

13. Met hoeveel m2 neemt het verhard oppervlak in het stedelijk gebied toe?
    - 1500

14. Neemt het verhard oppervlak in landelijk gebied toe?
    - Nee

Aanvraagformulier

15. Wat voor compenserende maatregelen worden er in het plan genomen bij een toename verharding en/of demping oppervlaktewater?
    - Geen info

16. Geef aan wat er wordt uitgevoerd in het oppervlaktewater
    - keuzes:

17. Wordt er tijdelijk of permanent grondwater onttrokken?
    - Nee

18. Voeg een overzichtstekening toe van het plan
    - bestandsnaam: 93007 Winsum voorontwerp 22102021 Toeck.pdf

19. Omschrijving van het plan
    - De bouw van 7 woningen

20. Straat en nummer van het plan
    - Kleasterkolk, naast de Trije Keningenwei 38

21. Postcode en plaats van het plan
    - Winsum

22. Kadastraal adres
    - BAA02 - A - 4384

23. Oppervlak van het plangebied in m2
    - 4600

24. Tekening met de nieuwe situatie en/of compenserende maatregelen toename verharding/demping oppervlaktewater. Maximale bestandsgrootte te uploaden is 20 MB.
    - bestandsnaam: 93007 Winsum voorontwerp 22102021 Toeck.pdf

25. Heeft u aanvullende opmerkingen?
    - Nee

Aanvraagformulier

OP BASIS VAN DE GEGEVEN ANTWOORDEN IN DE CHECK IS ONDERSTAANDE NODIG:

1. Normale procedure

2. Advies aanbrengen toename verharding

DETAILS

1. Normale procedure

Voor je plan moet je de normale procedure met advies volgen. We verzoeken je het plan kenbaar te maken bij Wetterskip Fryslân via de knop ‘Direct aanvragen’.

Wat moet ik doen?

Wij vragen je om het plan bij ons in te dienen. Dit kun je doen via de knop ‘Direct aanvragen’ in het overzicht, in te loggen en hiermee de procedure af te ronden.

Uit de door jou ingevulde gegevens blijkt dat je plan grote invloed heeft op het water of de wateraspecten (zoals dijken, gemalen, stuwen of persleidingen) in de omgeving.

Onder ‘details’ van de samenvatting aanvraag staat aangegeven waar je per onderdeel rekening mee moet houden. Dit moet je verwerken in je ruimtelijk plan of besluit. We nemen contact met je op wanneer er nog een aanvulling nodig is op dit wateradvies.

Daarnaast moet je in je plan een onderdeel opnemen over de ‘toename verharding’. Kijk bij ‘Achtergrondinformatie’ wat wij van je verwachten.

Waar moet ik op letten?

Voor sommige werkzaamheden heb je een watervergunning nodig. Bijvoorbeeld als je een sloot wilt dempen, afvalwater wilt lozen op oppervlaktewater of grondwater wilt onttrekken. Soms is het doen van een melding voldoende. Via Omgevingsloket online www.omgevingsloket.nl kun je nagaan of je een watervergunning nodig hebt of een melding moet doen (vergunningcheck). Je kunt hier ook meteen de vergunning aanvragen of de melding doen.

Achtergrondinformatie

Watertoets

De watertoets zorgt ervoor dat in alle ruimtelijke plannen aandacht wordt besteed aan veiligheid, kwaliteit én kwantiteit van water. Als richtlijn bij het beoordelen van ruimtelijke plannen werken we met de Leidraad Watertoets. Hierin staat voor alle wateraspecten uitgangspunten omschreven waar je rekening mee moet houden. Ook is er informatie te vinden over de te nemen maatregelen. Je kunt de leidraad vinden via deze link: www.wetterskipfryslan.nl/vergunningen-wetten-en-regels/online-watertoets-voor-nieuwe-plannen

Toename verharding

Wij willen je verzoeken om in de waterparagraaf de volgende passage op te nemen over het onderdeel toename verharding. Door ruimtelijke ontwikkelingen neemt de hoeveelheid verhard oppervlak toe met als gevolg een versnelde afvoer van hemelwater. Het is nodig om deze versnelde afvoer te compenseren om de waterberging in een gebied in stand te houden. Dit geldt ook voor toevoegen van oppervlakteverharding die wel past binnen het bestemmingsplan, maar waarvan de grond al meer dan vijf jaar braak ligt en waar in het verleden niet voor gecompenseerd is.

Het is niet toegestaan zonder watervergunning neerslag versneld tot afvoer te laten komen indien daarbij meer dan 200 m2 onverharde grond in stedelijk gebied en 1500 m2 in landelijk gebied wordt bebouwd of verhard. Er geldt een vrijstelling van de vergunningsplicht wanneer wordt voldaan aan de compensatieregels genoemd in dit wateradvies. De meest voorkomende manier van compenseren is het graven van extra oppervlaktewater. Bij het graven van extra oppervlaktewater hanteren wij de volgende compensatienorm:

- Boezem 5%, dit heeft alleen betrekking op de Friese boezem;
- Polder 10%,
- Vrij afstromend, alternatieve maatregelen.

Uiteraard is het toepassen van alternatieve maatregelen in het plan ook mogelijk. Afhankelijk van de maatregel kunnen andere normen gelden dan hier vermeld. Zie de ‘Leidraad watertoets’ voor meer informatie over compenserende maatregelen of neem contact op met ons. Indien er niet wordt gecompenseerd door extra oppervlaktewater te graven waarbij bovenstaande percentages worden gehanteerd of indien er geen overeenstemming plaatsvindt in de watertoetsprocedure over alternatieve maatregelen dan dient een watervergunning bij het waterschap te worden gevraagd.

Bekijk ook de ‘Leidraad Watertoets’ voor meer informatie over maatregelen die je kunt treffen om te compenseren. Als je niet compenseert dan moet je een watervergunning aanvragen voor het snel afvoeren van regenwater.

Klimaat

Om ook in de toekomst prettig te kunnen wonen, werken en recreëren moeten steden en dorpen ingericht worden met het oog op de toekomst. Zo is het mogelijk om het bebouwd gebied beter bestand te maken tegen hevige regenbuien, periodes van droogte en hitte en de gevolgen van een mogelijke overstroming. Meer informatie hierover kun je vinden op ‘De Friese klimaatatlas’: www.frieseklimaatatlas.nl

Privacyverklaring

Nadere informatie over de verwerking van je gegevens en je rechten vind je op https://www.wetterskipfryslan.nl/over-de-site/privacyverklaring

2. Advies aanbrengen toename verharding

Je gaat verharding aanbrengen.

Wat moet ik doen?

We verzoeken je om het plan bij ons aan te vragen, via de blauwe knop ‘Direct aanvragen’ in het overzicht op de vorige pagina

Waar moet ik op letten?

Neemt het aantal vierkante meters toe ten opzichte van de bestaande bebouwing en bedraagt deze toename meer dan 200 m2 in de bebouwde kom (stedelijk gebied) of 1500 m2 buiten de bebouwde kom (landelijk gebied) dan geldt de vergunningsplicht. Dit geldt ook voor toevoegen van oppervlakteverharding die wel past binnen het bestemmingsplan, maar waarvan de grond al meer dan vijf jaar braak ligt en waar in het verleden niet voor gecompenseerd is.

Achtergrondinformatie

Meer informatie hierover kun je vinden in de Leidraad Watertoets (onder andere paragraaf 4.3.6) https://www.wetterskipfryslan.nl/documenten/vergunningen-wetten-en-regels/leidraad-watertoets_2013.pdf

Bijlage 3 Akoestisch onderzoek

ONDERZOEK GELUIDBELASTING OP TE BOUWEN WONINGEN IN PLAN KLEASTERKOLK TE WINSUM

Onderzoek wegverkeerslawaai

CONCEPT

noordelijk akoestisch adviesburo

ONDERZOEK GELUIDBELASTING OP TE BOUWEN WONINGEN IN PLAN KLEASTERKOLK TE WINSUM

Onderzoek wegverkeerslawaai

CONCEPT

Opdrachtgever	BügelHajema Adviseurs B.V. Vaart NZ 50 9401 GN Assen
Contactpersoon	mevrouw M. Sterken-Plantenga
Uitgevoerd door	Noordelijk Akoestisch Adviesburo BV
Behandeld door	J.H. Vrijs A. Donker
Datum	9 mei 2022
Kenmerk	6721/NAA/jv/ft/1

Noorderstaete 26
9402 XB Assen

Postbus 339
9400 AH Assen

naa.nl

(0592) 340 630
naa@naa.nl
www.naa.nl

iban NL41 RABO 0382 8383 35
btw NL006719028B01
kvk 04029676

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding 3

2 Wettelijk kader 4
- 2.1 Algemeen 4
- 2.2 Grenswaarden en ontheffing 4
- 2.3 Beoordeling 4
- 2.4 Cumulatie van geluid 5
- 2.5 Binnenwaarden 5

3 Uitgangspunten 6
- 3.1 Fysieke gegevens 6
- 3.2 Verkeersgegevens 6

4 Toegepaste rekenmethode 7

5 Rekenresultaten en toetsing 8

6 Samenvatting en conclusies 9

Begrippenlijst 10

BIJLAGEN

1 Verkeersgegevens
2 Invoergegevens overdrachtsmodel
3 Grafische weergaven overdrachtsmodel
4 Rekenresultaten geluidbelasting op de woning

CONCEPT

1 INLEIDING

In opdracht van BügelHajema Adviseurs B.V. te Assen is een onderzoek uitgevoerd naar de geluidbelastingen op een nieuw woningbouwplan, plan Kleasterkolk, te Winsum. Het plan is gelegen aan de noordzijde van het dorp. Het voornemen is op deze locatie 7 woningen (3 vrijstaande en 4 twee-onder-één-kap) te realiseren. De woningen zijn gepland met drie woonlagen. Figuur 1 geeft de ligging van de het betreffende plan (groene deel) weer.

Figuur 1: Locatie plan Kleasterkolk te Winsum

De woningen zijn gepland ten noorden van de bestaande woningen aan de Fikarusleane en ten westen van de Trije Keningenwei. Ten oosten van het plan, op circa 90 meter van de meest oostelijke woning, loopt de N384, de Froonackerdyk. De woningen zijn gepland binnen de wettelijk zone van de N384. Op grond van de Wet geluidhinder moet in een dergelijke situatie onderzoek plaatsvinden naar de geluidbelasting op de geplande woning vanwege de genoemde weg.

De Froonackerdyk is ter plaatse van de geplande woningen voorzien van een asfalt wegdekverharding (referentie wegdek). De wettelijk toegestane maximale snelheid bedraagt er 80 km/uur. Op de nabij het plan gelegen 30 km wegen, de Fikarusleane en de Trije Keningenwei, rijdt alleen bestemmingsverkeer. Deze wegen zijn niet relevant voor de geluidbelasting.

Het plan ligt niet binnen de wettelijke zone van een industrieterrein of spoorweg.

De resultaten van het onderzoek worden getoetst aan de geldende grenswaarden. Het akoestisch onderzoek heeft plaatsgevonden overeenkomstig het “Reken- en meetvoorschrift geluid 2012” (RMG 2012).

Op bladzijde 10 en 11 worden enkele akoestische begrippen nader toegelicht.

2 WETTELIJK KADER

2.1 Algemeen

De Wet geluidhinder (Wgh) richt zich op de zogenaamde zoneringsplichtige wegen. In principe zijn alle wegen zoneringsplichtig behalve:

- wegen die deel uitmaken van een woonerf (art. 74.2a);
- wegen waarvoor een maximumsnelheid van 30 km/uur geldt (art. 74. 2b).

Langs zoneringsplichtige wegen is een geluidzone gelegen waarvan de breedte wordt bepaald door het aantal rijstroken alsmede de ligging in stedelijk of buitenstedelijk gebied conform artikel 74 van de Wet geluidhinder. Indien wordt gebouwd binnen de geluidzone, verplicht de Wet geluidhinder door middel van akoestisch onderzoek aandacht te besteden aan de geluidsituatie. De wettelijke zone voor de N384 bedraagt 250 meter (buitenstedelijk gebied).

Voor de beoordeling van weg- en railverkeerslawaai geldt de Europese dosismaat L day-evening-night (L_{den}). In de Wet geluidhinder wordt L_{den} aangegeven in decibel (dB). De dosismaat L etmaal (L_{etm}) wordt aangeduid in dB(A). Beide dosismaten zijn A-gewogen, wat inhoudt dat er rekening wordt gehouden met de gevoeligheid van het menselijk oor. De geluidbelasting in L_{den} is het gemiddelde over de dag-, avond- en nachtperiode, in plaats van de hoogste van de gewogen etmaalperioden (dag-, avond- en nachtperiode).

2.2 Grenswaarden en ontheffing

Voor de nieuw te realiseren woningen geldt dat sprake is van een nieuwe situatie en zijn de artikelen 76 tot en met 85 van de Wet geluidhinder van toepassing. De ten hoogste toelaatbare geluidbelasting bedraagt 48 dB op grond van artikel 82. Indien nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen kunnen worden blootgesteld aan een geluidbelasting hoger dan 48 dB, is het noodzakelijk dat een verzoek tot het mogen toestaan van een hogere waarde wordt ingediend. Bij vervangende nieuwbouw is dat niet altijd noodzakelijk.

In de onderhavige situatie is sprake van een nog te realiseren nieuwe bestemming. De maximale hogere waarde is afhankelijk van het type weg en de ligging van de bestemming. Binnen de zones van autowegen of autosnelwegen is echter per definitie sprake van een buitenstedelijke situatie (art 1 Wgh).

In buitenstedelijke situaties is de maximale hogere waarde 53 dB (art 83.1 Wgh).

Hogere waarden zijn mogelijk indien maatregelen om de geluidbelasting op de gevels te reduceren tot de voorkeursgrenswaarde onvoldoende doeltreffend zijn of overwegende bezwaren ontmoeten van stedenbouwkundige, verkeerskundige, vervoerskundige, landschappelijke of financiële aard (art. 110a lid 5).

2.3 Beoordeling

De beoordeling van de geluidsituatie vindt plaats voor de onderscheidbare zoneringsplichtige wegen afzonderlijk. Met het oog op de verwachting dat de geluidproductie van motorvoertuigen in de toekomst zal afnemen door technische ontwikkelingen en aanscherping van typekeuringen, mag een aftrek worden gehanteerd op de berekende geluidbelastingen alvorens deze aan de wettelijke grenswaarden worden getoetst (art. 110g).

De aftrek bedraagt 2 dB voor wegen waarvoor de representatief te achten snelheid van lichte motorvoertuigen 70 km/uur of hoger is (art 3.4 lid c van het RMG 2012).

Voor hetzelfde snelheidsbereik geldt voor nieuwe situaties waar de geluidbelasting zonder aftrek afgerond 56 dB of 57 dB bedraagt, een afwijkende aftrek van respectievelijk 3 dB en 4 dB (art 3.4 lid a en b). Voor wegen waarvoor de representatief te achten snelheid van lichte motorvoertuigen minder dan 70 km/uur is, bedraagt de aftrek in alle gevallen 5 dB (art 3.4 lid d RMG 2012).

Bij een eventueel noodzakelijke toetsing van het binnenniveau van woningen moet worden gerekend met een gevelbelasting zonder bovengenoemde aftrek conform artikel 3.4 lid e RMG 2012.

2.4 Cumulatie van geluid

Cumulatie van meerdere geluidsbronnen mag niet leiden tot een onaanvaardbare situatie (art 110f Wgh). Het RMG 2012 geeft in hoofdstuk 2 van bijlage 1 aan dat er alleen sprake kan zijn van cumulatie (of samenloop) indien de voorkeursgrenswaarde van meerdere bronnen wordt overschreden.

Voorgeschreven wordt verder dat moet worden aangegeven op welke wijze rekening is gehouden met samenloop bij de te treffen maatregelen. Hiermee wordt rekening gehouden in die zin dat de samenloop wordt betrokken bij het beoordelen van de gevelwering van de geluidsgevoelige bestemmingen.

2.5 Binnenwaarden

Indien geen of onvoldoende maatregelen ter beperking van de gevelbelasting (kunnen) worden getroffen, dient het binnenklimaat te worden beschermd. De geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie dient hierop te zijn afgestemd. Voor woningen is dit geregeld in het Bouwbesluit.

De karakteristieke geluidwering van een uitwendige scheidingsconstructie die de scheiding vormt tussen een verblijfsgebied en de buitenlucht moet, ter beperking van geluidhinder in het verblijfsgebied, ten minste gelijk zijn aan het verschil tussen de geluidbelasting van die uitwendige scheidingsconstructie en 33 dB.

Gevels die geen te openen delen bevatten, zijn niet geluidsgevoelig en worden dove gevels genoemd. Voor dergelijke gevels hoeft geen hogere waarde te worden vastgesteld.

Het bepalen van de karakteristieke geluidwering van de uitwendige scheidingsconstructie dient (indien nodig) nader te worden onderzocht.

CONCEPT

3 UITGANGSPUNTEN

3.1 Fysieke gegevens

Ten behoeve van het onderhavige onderzoek is gebruik gemaakt van gegevens afkomstig van de website Publieke Dienstverlening op de Kaart (www.pdok.nl) en van een door de opdrachtgever verstrekte tekening zoals weergegeven in figuur 1 van dit onderzoek.

De overige ten behoeve van de modellering benodigde gegevens met betrekking tot terreingesteldheid en gebouwen zijn afgeleid vanuit Google Earth (Street View) en het Actuele Hoogtebestand Nederland (AHN).

De N384 heeft een enigszins verhoogde ligging ten opzichte van het plangebied. Ten westen van de N383, tussen de N384 en het plangebied, ligt een geluidswal. Hoogte gegevens van de weg en de geluidswal ten opzichte van het plangebied zijn afgeleid uit het AHN.

3.2 Verkeersgegevens

De verkeersgegevens voor de Froonackerdyk (N384) zijn afkomstig van de website van de provincie Friesland (telgegevens 2017-2022). Deze verkeersgegevens zijn toegevoegd als bijlage 1. De Froonackerdyk is voorzien van asfalt (referentiewegdek) en de wettelijk toegestane maximale snelheid bedraagt 80 km/uur. De verkeersgegevens (periode 2017-2022) zijn gecorrigeerd naar het maatgevende jaar 2032. Op basis van een verkeersgroei van 1% per jaar is de etmaalintensiteit voor 2032 berekend op 3000 motorvoertuigen per etmaal.

De in de berekeningen gehanteerde verkeersgegevens, voor 2032, zijn weergegeven in tabel 1. Behalve de etmaalintensiteit is van belang hoe het verkeer verdeeld is tussen dag-, avond- en nachturen. Bovendien is de verdeling van de aantallen en snelheden per voertuigcategorie uitgesplitst. De voertuigcategorieën worden hierbij als volgt ingedeeld:

- lichte motorvoertuigen (personenauto's en bestelauto's);
- middelzware motorvoertuigen (autobussen, vrachtwagens met twee assen en vier achterwielen);
- zware motorvoertuigen (vrachtwagens met drie of meer assen, vrachtwagens met aanhanger, trekkers met oplegger).

Tabel 1: Gehanteerde etmaalintensiteit 2032

Weg	Verkeersgegevens					
	verkeersintensiteit (mvt/etmaal)	Etmaalverdeling		voertuigverdeling in %		
		etmaal-periode	uur %	Licht	middel-zwaar	zwaar
Froonackerdyk (N384)	3000	Dag	6,95	87,0	10,0	3,0
		Avond	2,55	87,0	10,0	3,0
		Nacht	0,80	87,0	10,0	3,0

In het rekenmodel is gerekend met de wettelijke maximumsnelheid.

4 TOEGEPASTE REKENMETHODE

Akoestisch onderzoek in het kader van de Wet geluidhinder dient plaats te vinden overeenkomstig het RMG 2012, de regeling als bedoeld in artikel 110 lid d en e (Wgh). Bijlage III, hoofdstuk 1 bij dit voorschrift, de Standaard Rekenmethode I, is gebaseerd op een vereenvoudiging van de situatie, waarbij de weg bij benadering recht is en de invoergegevens zoals bijvoorbeeld de verkeersintensiteiten en de hoogteverschillen in de weg geen belangrijke variaties vertonen. Bijlage III, hoofdstuk 2, de Standaard Rekenmethode II, is bedoeld voor de meer complexe situaties die niet voldoen aan de randvoorwaarden voor de Standaard Rekenmethode I.

De onderhavige situatie is vanwege de omliggende bebouwing te complex om met rekenmethode I te kunnen berekenen (verschillende wegdektypes). Dit maakt het gebruik van Standaard Rekenmethode II noodzakelijk. Voor het uitvoeren van de methode II berekeningen is gebruik gemaakt van het computerprogramma Geomilieu V2021.1. Hiertoe is de situatie gedigitaliseerd. In het invoermodel worden rijlijnen ingebracht, gebouwen en eventueel schermen. De wegen, waterpartijen en andere verharde oppervlakken zijn beschouwd als reflecterende bodemgebieden, de overige gebieden als absorberend. Op de nieuw te realiseren woningen liggen op de verschillende gevels waarneempunten op een rekenhoogte van 1.5, 4.5 en 7.0 meter.

Berekende of gemeten geluidsniveaus worden afgerond naar het dichtstbijzijnde gehele getal, waarbij een halve eenheid wordt afgerond naar het dichtstbijzijnde even getal zoals aangegeven in artikel 1.3.1 van het RMG 2012.

De invoergegevens van het opgestelde Standaard Rekenmethode II rekenmodel zijn toegevoegd als bijlage 2. Grafische weergaven van het rekenmodel zijn opgenomen in bijlage 3.

De rekenresultaten worden weergegeven in hoofdstuk 5.

CONCEPT

5 REKENRESULTATEN EN TOETSING

De berekende waarden zoals weergegeven in bijlage 4 zijn exclusief de aftrek op grond van artikel 110g (Wgh). Voor de onderzochte weg bedraagt de aftrek op grond van artikel 110g (Wgh) 2 dB. De ligging van de gehanteerde rekenpunten is weergegeven in bijlage 3 en figuur 2.

Figuur 2: Ligging immissiepunten

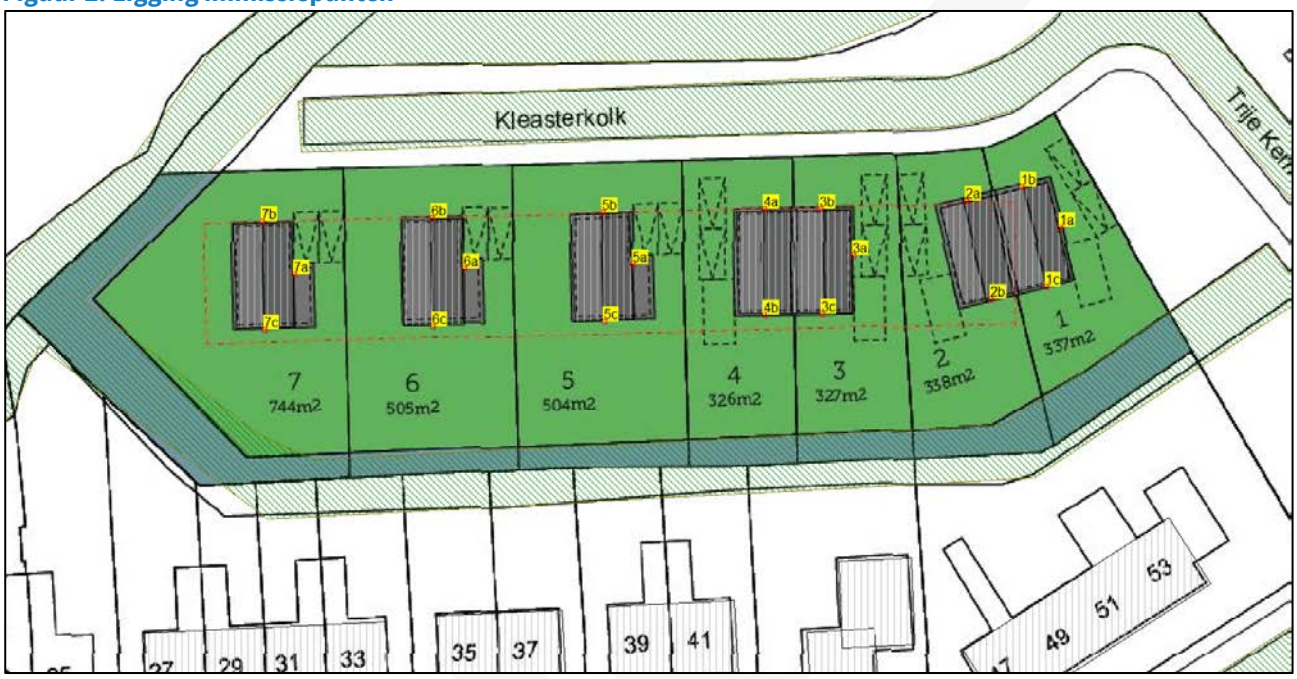

De berekende geluidbelastingen ten gevolge van wegverkeer op de N384, inclusief aftrek artikel 110g Wgh, op de woningen wordt samengevat in tabel 2. Alleen de hoogste waarden, niveaus op de punt 1a, zijn weergegeven. Voor de overige woningen/gevels wordt verwezen naar bijlage 4.

Tabel 2: Berekende geluidsniveaus in dB op te bouwen woning plan Kleasterkolk te Winsum

Omschrijving punt	rekenhoogte (m)	Geluidniveau in dB (incl. art 110g Wgh) Berekend als gevolg van de Froonackerdyk
1a) Te bouwen woning; oostgevel	1,5 4,5 7,0	38 44 46

Ten gevolge van wegverkeer op de N384 (Froonackerdyk) wordt op de gevels van de nieuw te bouwen woningen voldaan aan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB. Omdat wordt voldaan aan de voorkeursgrenswaarde is het niet noodzakelijk de geluidwering van de nieuw te bouwen woningen te beoordelen. Geluid vormt geen obstakel voor het bouwen van de nieuwe woningen binnen het plan Kleasterkolk te Winsum.

6 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Het voornemen is om een nieuw woningbouw plan, plan Kleasterkolk, te realiseren aan de noordzijde van het dorp Winsum. Het plan bestaat uit de bouw van 7 woningen (3 vrijstaande en 4 twee-onder-één-kap). De woningen zijn gepland met drie woonlagen. De woningen zijn gelegen binnen de wettelijk zone van de N384. Op grond van de Wet geluidhinder moet in een dergelijke situatie onderzoek plaatsvinden naar de geluidbelasting op de geplande woningen vanwege de genoemde weg.

De N384 is ter plaatse van de geplande woningen voorzien van een asfalt verharding (referentiewegdek). De wettelijk toegestane maximale snelheid bedraagt er 80 km/uur.

Uit de uitgevoerde berekeningen blijkt dat, ten gevolge van wegverkeer op de N384, op de gevels van de nieuw te bouwen woningen aan de voorkeursgrenswaarde van 48 dB wordt voldaan. Omdat wordt voldaan aan de voorkeursgrenswaarde is het niet noodzakelijk de geluidwering van de nieuw te bouwen woningen te beoordelen. Geluid vormt geen obstakel voor het bouwen van de nieuwe woningen binnen het plan Kleasterkolk te Winsum.

CONCEPT

BEGRIPPENLIJST

afschermende maatregelen		voorzieningen die strekken tot beperking van de geluidbelasting vanwege de weg die tussen de weg en de woningen wordt opgericht (art. 1, Nadere regels saneringsprogramma weg-verkeerslawaai)
bestaande saneringssituatie		situatie waarbij de aanwezige of in aanbouw zijnde woningen op 1 maart 1986 een geluidbelasting ondervonden van meer dan 60 dB(A) van een aanwezige of in aanleg zijnde weg
buitenstedelijk gebied		het gebied buiten de bebouwde kom alsmede het gebied binnen de bebouwde kom, voor zover liggend binnen de zone langs een autoweg of autosnelweg
dB		decibel, eenheid waarin een geluidsniveau wordt uitgedrukt (ten opzichte van 2x10-5 Pa)
dB(A)		geluidsniveau gecorrigeerd (volgens de A-curve) voor de gevoeligheid van het menselijk gehoor
equivalent geluidsniveau in dB(A)	Leq,T [dB] / LAeq,T [dB(A)]	het geluidsniveau, bepaald volgens het Reken- en Meetvoorschrift Verkeerslawaai (besluit van 22 mei 1981, Stcrt. 107)
etmaalwaarde van het equivalente geluidsniveau in dB(A)		met betrekking tot een weg de hoogste van de volgende twee waarden: ▪ de waarde van het equivalente geluidsniveau over de periode 07.00 - 19.00 uur (dagperiode) ▪ de met 10 dB(A) verhoogde waarde van het equivalente geluidsniveau over de periode 23.00 - 07.00 uur (nachtperiode)
geluid		met het menselijk oor waarneembare luchttrillingen (art. 1, Wgh)
geluidbelasting in dB vanwege een weg	Bi [dB(A)]	de geluidbelasting in Lden op een plaats en vanwege een bron over alle perioden van een jaar (art. 1, Wgh), de grootheid waarin de geluidbelasting in de referentie- en toekomstige situatie wordt uitgedrukt
geluidbelasting in dB(A) vanwege een weg		de etmaalwaarde van het equivalente geluidsniveau in dB(A) op een bepaalde plaats, veroorzaakt door het gezamenlijke wegverkeer op een bepaald weggedeelte of een combinatie van weggedeelten (art. 1, Wgh), de grootheid waarin de geluidbelasting in de situatie 1986 wordt uitgedrukt
geluidhinder		gevaar, schade of hinder als gevolg van geluid (art. 1, Wgh)
gevel		de bouwkundige constructie die een ruimte in een woning of gebouw scheidt van de buitenlucht, daaronder begrepen het dak, met uitzondering van een constructie zonder te openen delen en met een in NEN 5077 bedoelde karakteristieke geluidwering die ten minste gelijk is aan het verschil tussen de geluidbelasting op die constructie en 33 dB
gevelmaatregelen		voorzieningen die strekken tot beperking van geluidbelasting binnen de woning die aan de gevel en dat van een woning worden aangebracht (art. 1, Nadere regels saneringsprogramma wegverkeerslawaai)
Lden	LW [dB/dB(A)]	Level day-evening-night, eenheid waarin de geluidbelasting wordt uitgedrukt waarin de dag- (07:00 - 19:00 uur), avond- (19:00 - 23:00 uur) en nachtperiode (23:00 - 07:00 uur) gewogen worden gemiddeld

CONCEPT

stedelijk gebied	het gebied binnen de bebouwde kom, met uitzondering van het gebied binnen de zone langs een autoweg of autosnelweg
verkeersmaatregelen	juridische of fysieke maatregelen aan de weg die direct strekken tot beperking van de geluidbelasting van geluidsgevoelige bestemmingen vanwege een weg (art. 1, Nadere regels saneringsprogramma wegverkeers-lawaai)
weg	een voor het openbaar rij- of ander verkeer openstaande weg of pad, met inbegrip van de daarin liggende bruggen of duikers (art. 1, Wgh)
woning	gebouw dat voor bewoning gebruikt wordt of daartoe bestemd is (art. 1, Wgh)
zone (langs een weg)	het gebied aan weerszijden van een weg, waarbuiten de geluidbelasting geacht wordt de 50 dB(A) niet te boven te gaan, waarvan de verschillende breedten zijn aangegeven in art. 74, Wgh. De zone heeft aan weerszijden van de weg de volgende breedte: A. in stedelijk gebied: ▪ voor een weg, bestaande uit drie of meer rijstroken: 350 meter; ▪ voor een weg, bestaande uit een of twee rijstroken: 200 meter; B. in buitenstedelijk gebied: ▪ voor een weg, bestaande uit vijf of meer rijstroken: 600 meter; ▪ voor een weg, bestaande uit drie of vier rijstroken: 400 meter; ▪ voor een weg, bestaande uit een of twee rijstroken: 250 meter

CONCEPT

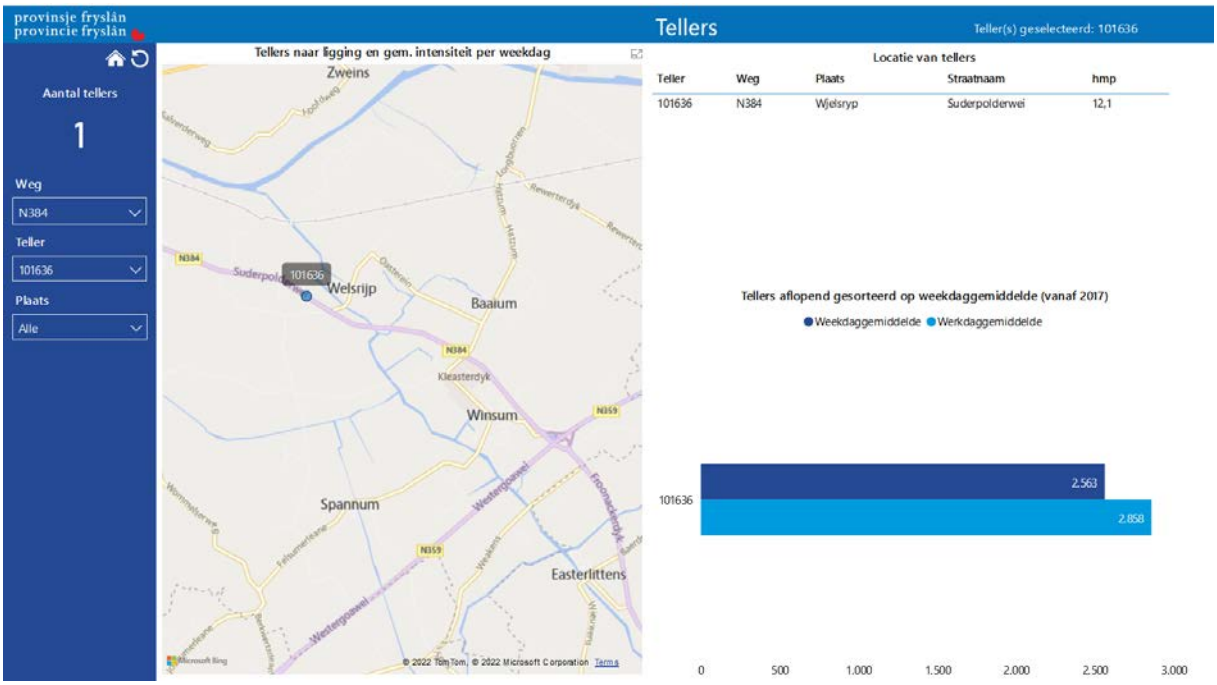

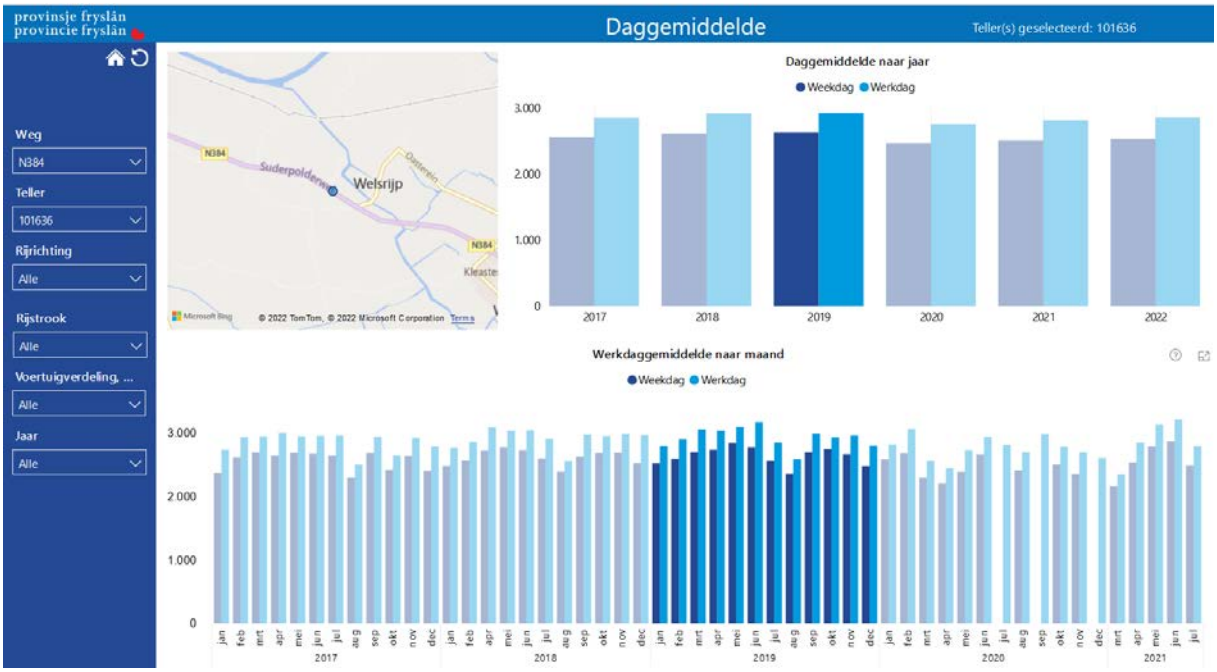

Weekdaggemiddelde 2019: 2635 mvt -> 1% groei/jaar – 13 jaar -> 3000 mvt in 2032

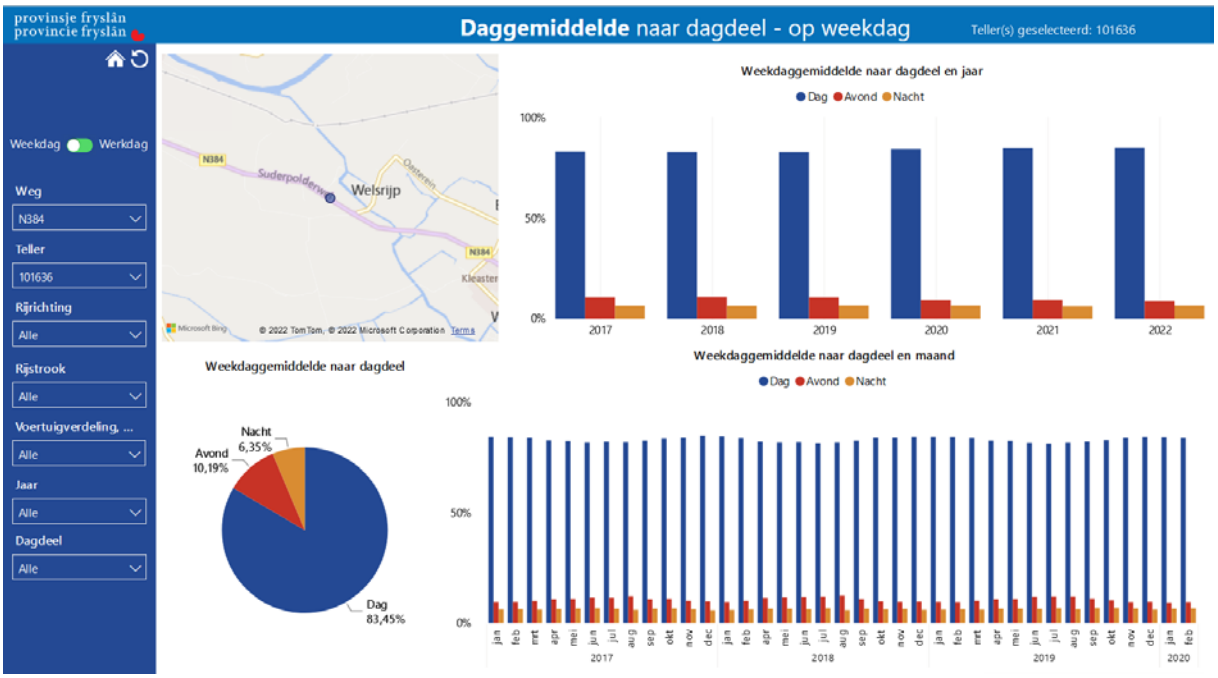

Daguur: 6,95% – Avonduur: 2,55% - Nachtuur: 0,80%

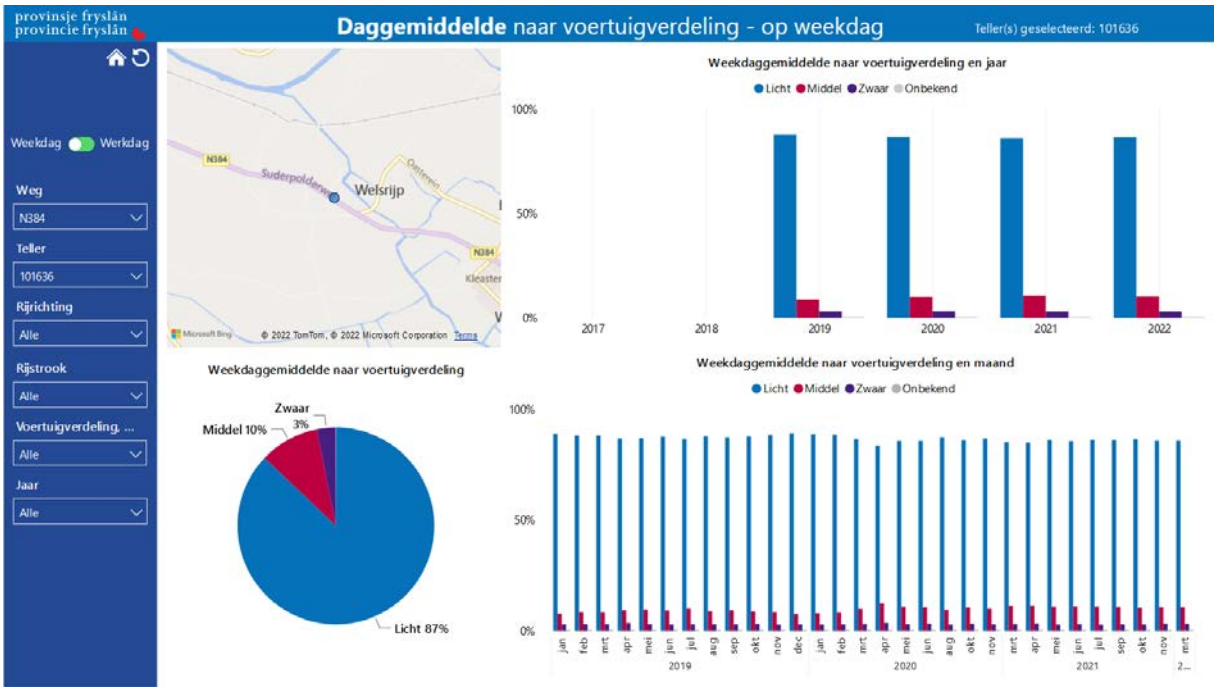

Rapport: Lijst van model eigenschappen
Model: eerste model

Model eigenschap	
Omschrijving	eerste model
Verantwoordelijke	JohnVrijs
Rekenmethode	#2|Wegverkeerslawaai|RMG-2012, wegverkeer|
Aangemaakt door	JohnVrijs op 22-4-2022
Laatst ingezien door	JohnVrijs op 28-4-2022
Model aangemaakt met	Geomilieu V2021.1
Dagperiode	07:00 - 19:00
Avondperiode	19:00 - 23:00
Nachtperiode	23:00 - 07:00
Samengestelde periode	Lden
Waarde	Gem(Dag, Avond + 5, Nacht + 10)
Standaard maaiveldhoogte	0
Rekenhoogte contouren	4,5
Detailniveau toetspunt resultaten	Groepsresultaten
Detailniveau resultaten grids	Groepsresultaten
Aandachtsgebied	--
Max.refl.afstand	--
Standaard bodemfactor	1,00
Zichthoek	2
Max.refl.diepte	1
Geometrische uitbreiding	Volledige 3D analyse
Luchtdemping	Conform standaard
Luchtdemping [dB/km]	0,00; 0,00; 1,00; 2,00; 4,00; 10,00; 23,00; 58,00
Meteorologische correctie	Conform standaard
Waarde voor C0	3,50

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Groep	ItemID	Grp.ID	Datum	1e kid	NrKids	Naam	Omschr.	Vorm	X-1	Y-1	X-n
--	33	0	14:26, 28 apr 2022	-261	2	1	N384	Polylijn	171422,25	574481,04	171814,60

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Groep	Y-n	H-1	H-n	M-1	M-n	ISO_H	Min.RH	Max.RH	Min.AH	Max.AH	ISO M.	Hdef.	Vormpunten
--	573998,04	0,00	0,00	1,00	1,00	0,00	0,00	0,00	1,00	1,00	1,00	Relatief	9

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Groep	Lengte	Lengte3D	Min.lengte	Max.lengte	Type	Cpl	Cpl_W	Hbron	Helling	Wegdek	Wegdek	V(MR(D))
--	622,30	622,30	14,25	201,02	Verdeling	False	1,5	0,75	0	W1	Referentiewegdek	--

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Groep	V(MR(A))	V(MR(N))	V(MR(P4))	V(LV(D))	V(LV(A))	V(LV(N))	V(LV(P4))	V(MV(D))	V(MV(A))	V(MV(N))	V(MV(P4))	V(ZV(D))	V(ZV(A))	V(ZV(N))
--	--	--	--	80	80	80	--	80	80	80	--	80	80	80

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Groep	V(ZV(P4))	30 km/uur	Totaal aantal	%Int(D)	%Int(A)	%Int(N)	%Int(P4)	%MR(D)	%MR(A)	%MR(N)	%MR(P4)	%LV(D)	%LV(A)	%LV(N)	%LV(P4)	%MV(D)
--	--	False	3000,00	6,95	2,55	0,80	--	--	--	--	--	87,00	87,00	87,00	--	10,00

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Groep	%MV(A)	%MV(N)	%MV(P4)	%ZV(D)	%ZV(A)	%ZV(N)	%ZV(P4)	MR(D)	MR(A)	MR(N)	MR(P4)	LV(D)	LV(A)	LV(N)	LV(P4)	MV(D)	MV(A)
--	10,00	10,00	--	3,00	3,00	3,00	--	--	--	--	--	181,40	66,56	20,88	--	20,85	7,65

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Groep	MV(N)	MV(P4)	ZV(D)	ZV(A)	ZV(N)	ZV(P4)	LE (D) 63	LE (D) 125	LE (D) 250	LE (D) 500	LE (D) 1k	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k
--	2,40	--	6,26	2,30	0,72	--	77,30	87,45	92,69	99,39	105,59	101,82	94,97	84,12

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Groep	LE (D) Totaal	LE (A) 63	LE (A) 125	LE (A) 250	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k	LE (A) 8k	LE (A) Totaal	LE (N) 63	LE (N) 125
--	108,19	72,94	83,09	88,33	95,04	101,23	97,46	90,62	79,76	103,84	67,91	78,06

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Groep	LE (N) 250	LE (N) 500	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k	LE (N) 8k	LE (N) Totaal	LE (P4) 63	LE (P4) 125	LE (P4) 250	LE (P4) 500	LE (P4) 1k
--	83,30	90,00	96,20	92,43	85,58	74,73	98,80	--	--	--	--	--

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Wegen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Groep	LE (P4) 2k	LE (P4) 4k	LE (P4) 8k	LE (P4) Totaal
--	--	--	--	--

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Toetspunten, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	Maaiveld	Hdef.	Hoogte A	Hoogte B	Hoogte C	Hoogte D	Hoogte E	Hoogte F	Gevel
1b	woning 1b	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
1a	woning 1a	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
1c	woning 1c	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
2a	woning 2a	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
2b	woning 2b	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
3a	woning 3a	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
3b	woning 3b	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
3c	woning 3c	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
4a	woning 4a	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
4b	woning 4b	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
5a	woning 5a	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
5b	woning 5b	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
5c	woning 5c	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
6a	woning 6a	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
6b	woning 6b	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
6c	woning 6c	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
7a	woning 7a	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
7b	woning 7b	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja
7c	woning 7c	0,00	Relatief	1,50	4,50	7,00	--	--	--	Ja

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Bodemgebieden, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	Bf
101	N384	0,00
102	paralelweg	0,00
103	paralelweg	0,00
104	paralelweg	0,00
105	paralelweg	0,00
106	paralelweg	0,00
107	weg	0,00
108	weg	0,00
109	water	0,00

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Functie	Gebouwtype	BAG-id	Gemeente	Jaar	AHN-jaar	Trust	Cp	Zwevend	Refl. 63	Refl. 125	Refl. 250
201	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
202	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
203	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
204	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
205	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
206	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
207	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
208	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
209	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
210	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
211	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
212	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
213	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
214	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
215	woning	5,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
216	woning	6,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
217	woning	6,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
218	woning	6,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
219	woning	6,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
220	woning	6,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
221	woning	9,00	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
222	woning	9,00	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
501	woning 1/2	7,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
502	woning 3/4	7,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
503	woning 5	7,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
504	woning 6	7,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80
505	woning 7	7,50	0,00	Relatief					0	0	0	0 dB	False	0,80	0,80	0,80

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Gebouwen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Refl. 500	Refl. 1k	Refl. 2k	Refl. 4k	Refl. 8k
201	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
202	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
203	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
204	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
205	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
206	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
207	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
208	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
209	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
210	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
211	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
212	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
213	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
214	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
215	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
216	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
217	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
218	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
219	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
220	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
221	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
222	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
501	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
502	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
503	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
504	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80
505	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Schermen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	ISO_H	ISO M.	Hdef.	Cp	Zwevend	Refl.L 63	Refl.L 125	Refl.L 250	Refl.L 500	Refl.L 1k	Refl.L 2k	Refl.L 4k	Refl.L 8k
450	wal	3,00	0,00	Relatief	2 dB	Nee	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Schermen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Refl.R 63	Refl.R 125	Refl.R 250	Refl.R 500	Refl.R 1k	Refl.R 2k	Refl.R 4k	Refl.R 8k
450	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20	0,20

Model: eerste model
plan Kleasterkolk - Winsum
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Hoogtelijnen, voor rekenmethode Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer

Naam	Omschr.	ISO_H
101	talud N384	1,00
201	Tatlud weg	0,00

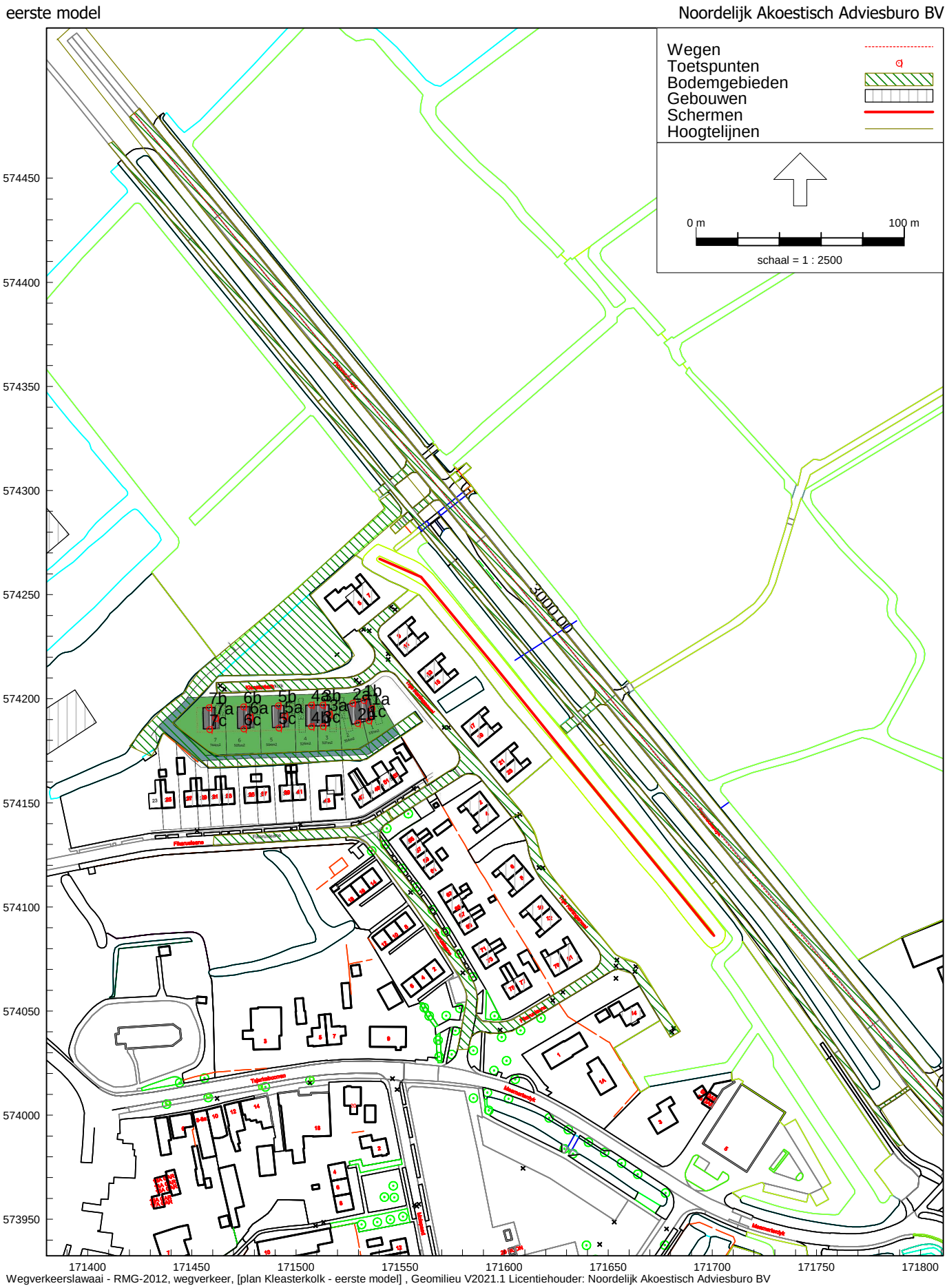
eerste model
Noordelijk Akoestisch Adviesburo BV
Wegen
Toetspunten
Bodemgebieden
Gebouwen
Schermen
Hoogtelijnen
0 m
100 m
schaal = 1 : 2500
574450
574400
574350
574300
574250
574200
574150
574100
574050
574000
573950
171400
171450
171500
171550
171600
171650
171700
171750
171800
Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer, [plan Kleasterkolk - eerste model] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Noordelijk Akoestisch Adviesburo BV

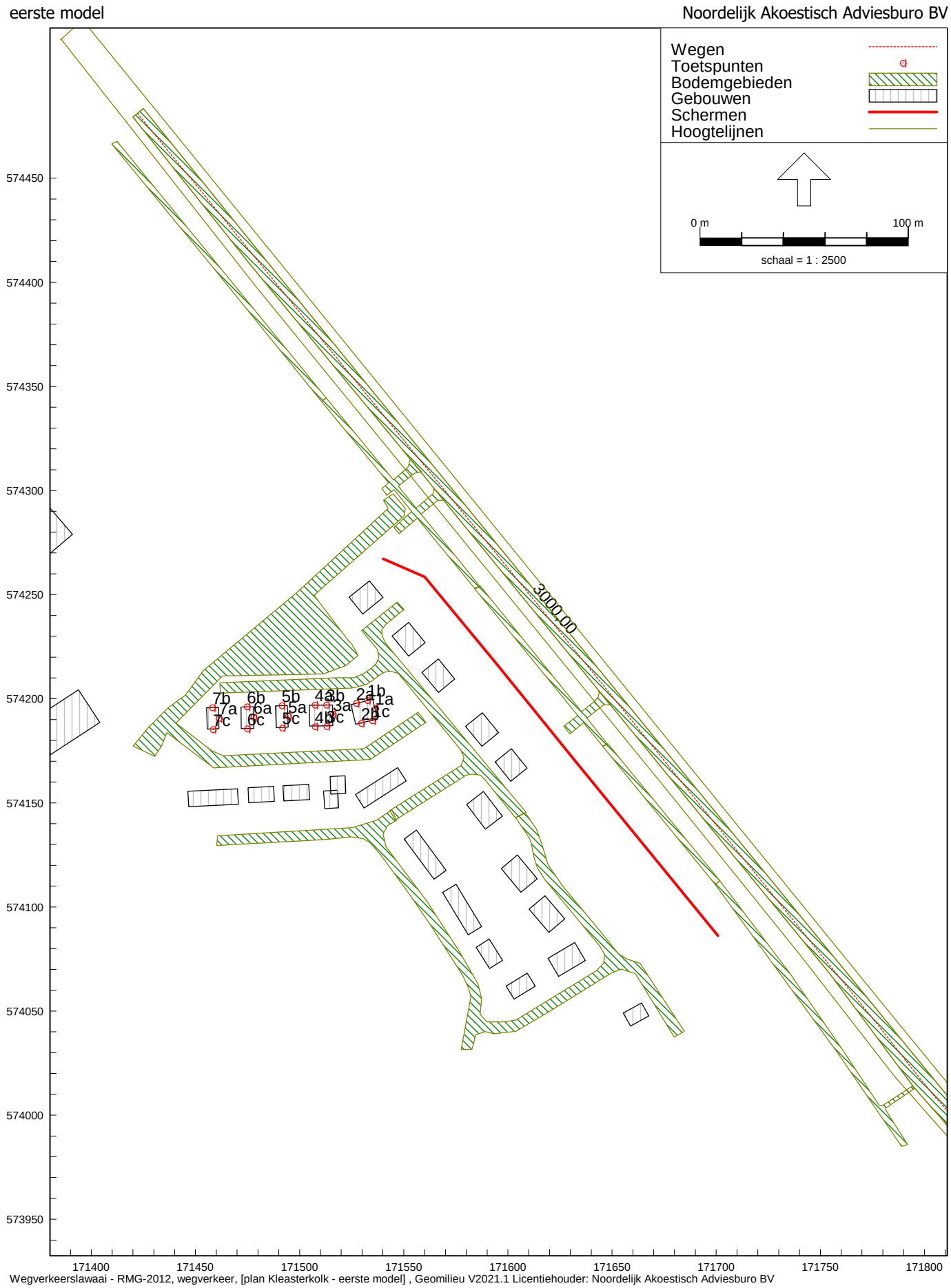
eerste model
Noordelijk Akoestisch Adviesburo BV
Wegen
Toetspunten
Bodemgebieden
Gebouwen
Schermen
Hoogtelijnen
0 m
100 m
schaal = 1 : 2500
3000.00
574450
574400
574350
574300
574250
574200
574150
574100
574050
574000
573950
171400
171450
171500
171550
171600
171650
171700
171750
171800
Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer, [plan Kleasterkolk - eerste model] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Noordelijk Akoestisch Adviesburo BV

eerste model
Noordelijk Akoestisch Adviesburo BV
Wegen
Toetspunten
Bodemgebieden
Gebouwen
Schermen
Hoogtelijnen
0 m
20 m
schaal = 1 : 500
Kleasterkolk
1 337m2
2 338m2
3 327m2
4 326m2
5 504m2
6 505m2
7 744m2
1a
1b
1c
2a
2b
3a
3b
3c
4a
4b
5a
5b
5c
6a
6b
6c
7a
7b
7c
25
27
289
31
333
335
337
339
441
443
447
449
451
453
574220
574210
574200
574190
574180
574170
574160
574150
171440
171450
171460
171470
171480
171490
171500
171510
171520
171530
171540
171550
Wegverkeerslawaai - RMG-2012, wegverkeer, [plan Kleasterkolk - eerste model] , Geomilieu V2021.1 Licentiehouder: Noordelijk Akoestisch Adviesburo BV

Rapport: Resultatentabel
Model: eerste model
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
1a_A	woning 1a	171536,39	574195,36	1,50	40,1	35,7	30,7	40,4
1a_B	woning 1a	171536,39	574195,36	4,50	45,8	41,5	36,4	46,1
1a_C	woning 1a	171536,39	574195,36	7,00	47,4	43,0	38,0	47,7
1b_A	woning 1b	171532,59	574199,25	1,50	39,1	34,7	29,7	39,4
1b_B	woning 1b	171532,59	574199,25	4,50	44,4	40,0	35,0	44,7
1b_C	woning 1b	171532,59	574199,25	7,00	45,9	41,6	36,6	46,3
1c_A	woning 1c	171534,99	574189,51	1,50	37,3	32,9	27,9	37,6
1c_B	woning 1c	171534,99	574189,51	4,50	41,5	37,2	32,1	41,8
1c_C	woning 1c	171534,99	574189,51	7,00	42,5	38,1	33,1	42,8
2a_A	woning 2a	171527,19	574197,90	1,50	39,9	35,5	30,5	40,2
2a_B	woning 2a	171527,19	574197,90	4,50	44,4	40,0	35,0	44,7
2a_C	woning 2a	171527,19	574197,90	7,00	45,6	41,3	36,3	46,0
2b_A	woning 2b	171529,62	574188,26	1,50	36,6	32,3	27,2	36,9
2b_B	woning 2b	171529,62	574188,26	4,50	40,9	36,6	31,5	41,2
2b_C	woning 2b	171529,62	574188,26	7,00	42,0	37,7	32,6	42,4
3a_A	woning 3a	171516,05	574192,58	1,50	38,6	34,2	29,2	38,9
3a_B	woning 3a	171516,05	574192,58	4,50	42,9	38,5	33,5	43,2
3a_C	woning 3a	171516,05	574192,58	7,00	44,4	40,0	35,0	44,7
3b_A	woning 3b	171512,86	574197,10	1,50	41,1	36,7	31,7	41,4
3b_B	woning 3b	171512,86	574197,10	4,50	44,3	39,9	34,9	44,6
3b_C	woning 3b	171512,86	574197,10	7,00	45,3	40,9	35,9	45,6
3c_A	woning 3c	171513,01	574186,84	1,50	35,5	31,1	26,1	35,8
3c_B	woning 3c	171513,01	574186,84	4,50	38,7	34,3	29,3	39,0
3c_C	woning 3c	171513,01	574186,84	7,00	39,5	35,1	30,1	39,8
4a_A	woning 4a	171507,34	574197,08	1,50	41,4	37,1	32,0	41,8
4a_B	woning 4a	171507,34	574197,08	4,50	44,2	39,9	34,8	44,5
4a_C	woning 4a	171507,34	574197,08	7,00	45,2	40,8	35,8	45,5
4b_A	woning 4b	171507,34	574186,74	1,50	36,0	31,7	26,6	36,3
4b_B	woning 4b	171507,34	574186,74	4,50	39,0	34,6	29,6	39,3
4b_C	woning 4b	171507,34	574186,74	7,00	39,2	34,9	29,8	39,5
5a_A	woning 5a	171494,50	574191,68	1,50	41,1	36,8	31,7	41,5
5a_B	woning 5a	171494,50	574191,68	4,50	43,6	39,2	34,2	43,9
5a_C	woning 5a	171494,50	574191,68	7,00	44,1	39,8	34,8	44,5
5b_A	woning 5b	171491,50	574196,78	1,50	41,9	37,6	32,6	42,3
5b_B	woning 5b	171491,50	574196,78	4,50	44,0	39,7	34,6	44,3
5b_C	woning 5b	171491,50	574196,78	7,00	44,8	40,4	35,4	45,1
5c_A	woning 5c	171491,68	574186,09	1,50	36,0	31,6	26,6	36,3
5c_B	woning 5c	171491,68	574186,09	4,50	39,1	34,8	29,8	39,5
5c_C	woning 5c	171491,68	574186,09	7,00	38,8	34,4	29,4	39,1
6a_A	woning 6a	171477,96	574191,31	1,50	41,4	37,0	32,0	41,7
6a_B	woning 6a	171477,96	574191,31	4,50	43,4	39,1	34,0	43,7
6a_C	woning 6a	171477,96	574191,31	7,00	44,2	39,8	34,8	44,5
6b_A	woning 6b	171474,77	574196,20	1,50	42,1	37,7	32,7	42,4
6b_B	woning 6b	171474,77	574196,20	4,50	43,8	39,4	34,4	44,1
6b_C	woning 6b	171474,77	574196,20	7,00	44,4	40,1	35,1	44,8
6c_A	woning 6c	171474,87	574185,61	1,50	36,0	31,6	26,6	36,3
6c_B	woning 6c	171474,87	574185,61	4,50	39,0	34,7	29,7	39,4
6c_C	woning 6c	171474,87	574185,61	7,00	38,5	34,2	29,1	38,8
7a_A	woning 7a	171461,28	574190,71	1,50	41,1	36,8	31,8	41,5
7a_B	woning 7a	171461,28	574190,71	4,50	42,8	38,4	33,4	43,1
7a_C	woning 7a	171461,28	574190,71	7,00	43,6	39,2	34,2	43,9
7b_A	woning 7b	171458,16	574195,85	1,50	41,7	37,4	32,3	42,0
7b_B	woning 7b	171458,16	574195,85	4,50	43,2	38,8	33,8	43,5
7b_C	woning 7b	171458,16	574195,85	7,00	43,8	39,5	34,4	44,1
7c_A	woning 7c	171458,38	574185,31	1,50	34,9	30,6	25,6	35,3
7c_B	woning 7c	171458,38	574185,31	4,50	38,3	33,9	28,9	38,6

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Rapport: Resultatentabel
Model: eerste model
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	X	Y	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
7c_C	woning 7c	171458,38	574185,31	7,00	38,4	34,1	29,1	38,8

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Bijlage 4 Advies externe veiligheid

FUMO
Omgevingsdienst Fryslân

Advies EV BP Kleasterkolk Winsum

Gemeente Waadhoeke

Grou, 4 oktober 2022

Advies EV BP Kleasterkolk Winsum

Gemeente Waadhoeke

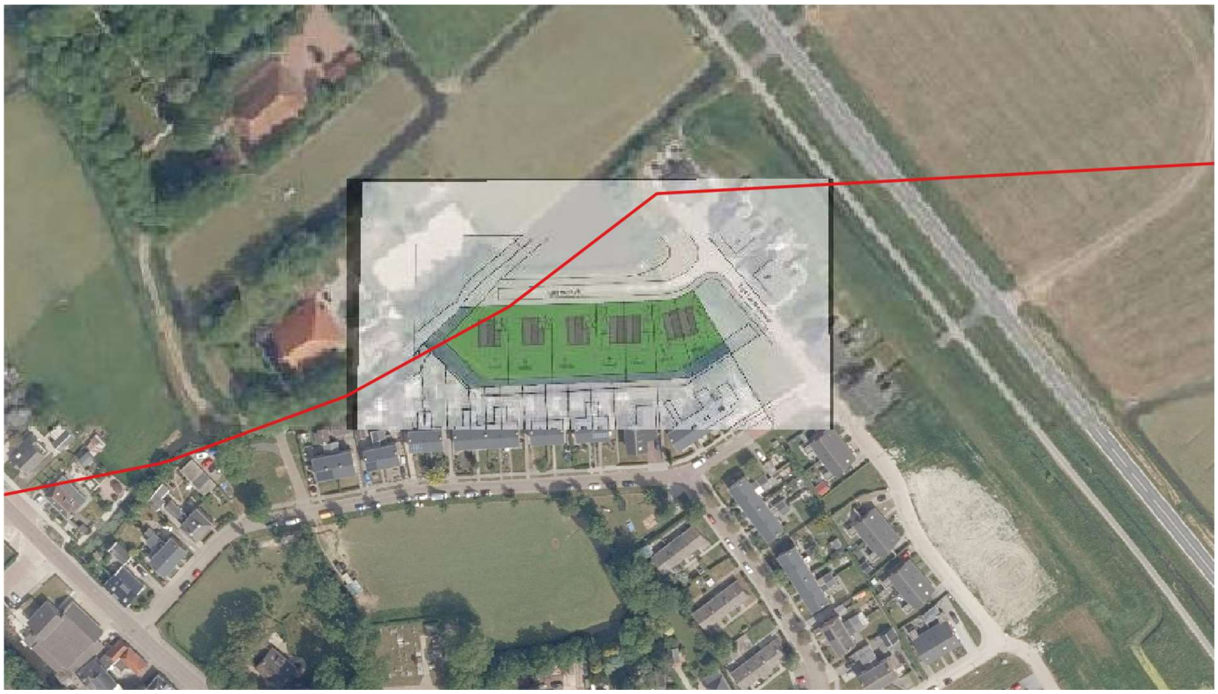

Datum	:	4 oktober 2022
Kenmerk	:	MH\2022-FUMO-0068946\241
Status	:	Definitief

Inleiding
Ten noorden van het dorp Winsum ligt de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk'. In het programma uit 2010 ging dit om de realisatie van in totaal 36 woningen. Een groot deel van de woningen in deze inbreidingslocatie is inmiddels gerealiseerd. Aan de Kleasterkolk, een nieuwe zijstraat van de Trije Keningenwei, kunnen nog zes vrijstaande woningen worden gerealiseerd. Ten opzichte van het oorspronkelijk programma uit 2010 is de huidige marktvraag wat betreft woningbouw gewijzigd. Het nu voorliggende bouwplan voorziet in de bouw van zeven woningen, drie vrijstaande en vier twee-onder-één-kapwoningen. Het geldend bestemmingsplan 'Winsum' voorziet in de bouw van zes vrijstaande woningen. Daarnaast is voor de inbreidingswijk een beeldkwaliteitsplan opgesteld. Het voorliggende bouwplan is zowel strijdig met het geldend bestemmingsplan als met het beeldkwaliteitsplan. Om de beoogde woningbouw juridisch-planologisch mogelijk te kunnen maken, is een nieuw bestemmingsplan nodig.

Door de gemeente Waadhoeke is om een advies externe veiligheid gevraagd voor dit plan.
Het advies van de FUMO treft u hierbij aan.

Eindconclusie
Ondanks maatregelen ter verhoging van de veiligheid kunnen risico's nooit voor 100% worden weggenomen. Ook na het nemen van veiligheid verhogende maatregelen zal een restrisico blijven bestaan.

Het plangebied ligt voor een klein deel binnen het invloedsgebied van een hogedruk aardgastransportleiding van Gasunie, zie figuur 1. Alleen een deel van het bouwblok van de meest westelijk gelegen woning is binnen het invloedsgebied geprojecteerd. De overige woningen zijn buiten het invloedsgebied geprojecteerd.

Figuur 1: plangebied met 1% letaliteitscontour (rode lijn is de grens van het invloedsgebied)

Met behulp van het uitvoeren van de verantwoordingsplicht voor het groepsrisico (GR) en het advies van Brandweer Fryslân, dient het bevoegd gezag zich uit te spreken over de aanvaardbaarheid van het restrisico.

Voor wat betreft de acceptatie van het restrisico dient ook het belang van de ontwikkeling meegewogen te worden.

Overeenkomstig artikel 12 lid 2 van het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) heeft Brandweer Fryslân advies uitgebracht. Dit advies is opgenomen in dit definitieve advies.

Het aspect externe veiligheid levert geen belemmering op voor de realisatie van het plan.

Inventarisatie risicobronnen
Voor de inventarisatie van aanwezige risicobronnen, in de nabijheid van het plangebied, is de EV-signaleringskaart geraadpleegd, zie figuur 2.

Figuur 2: EV-signaleringskaart

De EV-signaleringskaart laat het volgende zien:
Ten noorden van het plangebied ligt een hogedruk aardgastransportleiding (A-601) van Gasunie. In figuur 2 wordt deze leiding met een rode stippellijn weergegeven. De blauw gestreepte lijnen geven de grens van de 100% letaliteitszones aan. De blauwe lijnen geven de grens van de 1% letaliteitszones (invloedsgebied) weer.

Verder zijn geen risicobronnen aanwezig, die in verband met externe veiligheid bij de beoordeling moeten worden betrokken.

Beperkt kwetsbaar object of kwetsbaar object
Op grond van artikel 1 lid 1 onder b van het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) in combinatie met artikel 1 lid 1, onder l van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi), worden de te realiseren woningen, gelet op de definitie, als kwetsbare objecten aangemerkt.

Conclusie
De te realiseren woningen moeten als kwetsbare objecten worden aangemerkt.

Hogedruk aardgastransportleiding
Omdat sprake is van een hogedruk aardgastransportleiding is het Bevb van toepassing. De letaliteitszones zijn specifiek met het rekenprogramma CAROLA berekend. De leiding heeft de volgende kenmerken:

Hogedruk aardgastransportleiding					
Eigenaar	Leiding-Naam	Diameter (mm)	Druk (bar)	1% Letaliteitszone (invloedsgebied) in (m)	100% Letaliteitszone in (m)
Gasunie	A-601	762	80	470	165

Tabel 1: Gegevens hogedruk aardgastransportleiding

Op grond van het Bevb moet externe veiligheid worden beoordeeld als een ruimtelijke ontwikkeling in het invloedsgebied van een buisleiding plaatsvindt. De ruimtelijke ontwikkeling ligt binnen deze afstand, hetgeen inhoudt dat er een risicoanalyse dient te worden uitgevoerd voor het transport van gevaarlijke stoffen door deze buisleidingen.

Op grond van het Bevb dient het ruimtelijke plan te worden getoetst aan het plaatsgebonden risico 10^{-6}, de belemmeringenstrook en dient het groepsrisico te worden beoordeeld.

Plaatsgebonden risico (PR) buisleidingen
Er wordt ter plaatse van het plangebied geen PR 10^{-6} contour rondom de leidingen berekend. Dit houdt in dat het plan niet binnen de PR 10^{-6} contour ligt en dus voldoet aan de grenswaarde van het plaatsgebonden risico 10^{-6} per jaar.

Conclusie PR
Geconcludeerd kan worden dat het PR10^{-6} per jaar geen belemmering vormt voor dit plan.

Belemmeringenstrook
Conform artikel 14 lid 1 van het Besluit externe veiligheid buisleidingen geldt een belemmeringenstrook van ten minste 5 meter aan weerszijden van een buisleiding, gemeten vanuit het hart van de buisleiding. In artikel 5 lid b van de Regeling externe veiligheid buisleidingen is opgenomen dat voor buisleidingen voor aardgas met een druk van 16 tot en met 40 bar, in afwijking van artikel 14 lid 1 van het Bevb, de belemmeringenstrook ten minste 4 meter aan weerszijden van de buisleiding, gemeten vanuit het hart van die buisleiding, bedraagt.
Dit houdt in dat voor de aardgastransportleiding A-601 van Gasunie een belemmeringenstrook van 5 meter van toepassing is.

Conclusie belemmeringenstrook
De belemmeringenstrook voor de aardgastransportleiding van Gasunie bedraagt 5 meter. De strook ligt buiten het plangebied en vormt voor dit plan geen belemmering.

Groepsrisico (GR)
Het invloedsgebied van de buisleiding A-601 bedraagt 470 meter vanaf de buisleiding. Het 100% letaalgebied bedraagt 165 meter vanaf de buisleiding. Het plangebied ligt deels binnen het invloedsgebied (1% letaliteitszone), maar buiten de 100% letaliteitszone van deze leiding.

Wanneer een plan in het invloedsgebied van een buisleiding ligt moet een verantwoording van het groepsrisico plaatvinden.
Een beperkte verantwoording van het groepsrisico is voldoende als:

- het plan in het gebied tussen de 100% en de 1% letaliteitszone ligt (artikel 12, lid 3 onder a Bevb);
- of de toename van het GR kleiner is dan 10% en het totale GR beneden 0,1 maal van de oriëntatiewaarde ligt (artikel 12, lid 3 onder b Bevb juncto artikel 8 Revb).

Bij een beperkte verantwoording moeten de personendichtheid binnen het invloedsgebied, de hoogte van het GR, de bestrijdbaarheid/beperking van de omvang van een incident en de zelfredzaamheid worden betrokken.
Bij een volledige verantwoording moet naast bovengenoemde aspecten, ook gekeken worden naar de maatregelen ter beperking van het GR, andere mogelijkheden voor ruimtelijke ontwikkelingen met een lager GR en de mogelijkheden en de voorgenomen maatregelen tot beperking van het GR in de nabije toekomst.

Aangezien het plangebied buiten de 100% letaliteitszone ligt, is een beperkte verantwoording van het GR voldoende.

De hoogte van het groepsrisico binnen het invloedsgebied van de buisleiding is voor zowel de huidige situatie als voor de toekomstige situatie, na realisatie van het plan, met het rekenprogramma Carola, versie 1.0.0.52 berekend.

Voor de groepsrisicoberekening vormt de populatie afkomstig van de BAG-populatieservice (geraadpleegd op 3 oktober 2022) de basis voor de berekening. De populatie is geïnventariseerd binnen het invloedsgebied van de buisleiding. Op 28 september 2022 hebben wij buisleidingdata van Gasunie ontvangen die nodig is voor de berekening van het groepsrisico.

In figuur 3 is voor de buisleiding het rekengebied in Carola weergegeven.

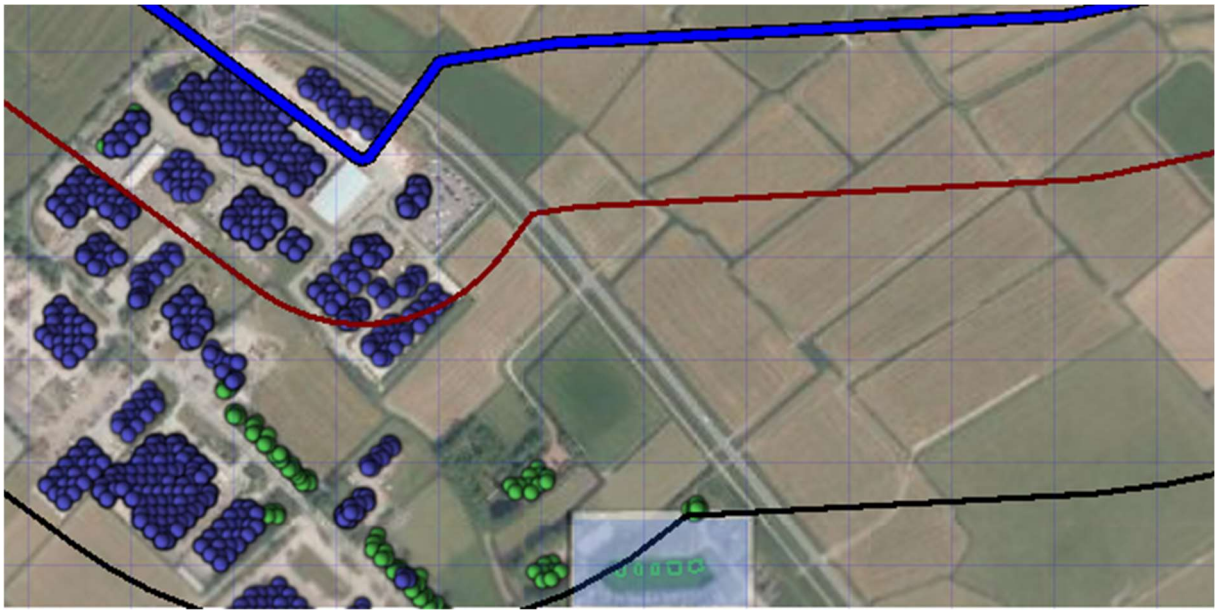

Figuur 3: Rekengebied buisleiding A-601 (donkerblauw). De zwarte lijn is de 1 % letaliteitsgrens. De rode lijn de 100% letaliteitsgrens.

Huidige situatie

Het plangebied heeft volgens het vigerend bestemmingsplan “Bestemmingsplan Winsum”, onherroepelijk vastgesteld op 1 november 2010 de enkelbestemming 'woongebied’, waarbinnen ruimte is voor 5 wooneenheden (zie figuur 4). Voor de realisatie van het plan moet deze bestemming worden gewijzigd.

Figuur 4: Uitsnede ruimtelijkeplannen.nl

Voor het berekenen van de hoogte van het GR ter plaatse van het plangebied is gerekend met de populatie afkomstig van de BAG-populatieservice. Het berekende groepsrisico voor de huidige situatie is in figuur 5 weergegeven.

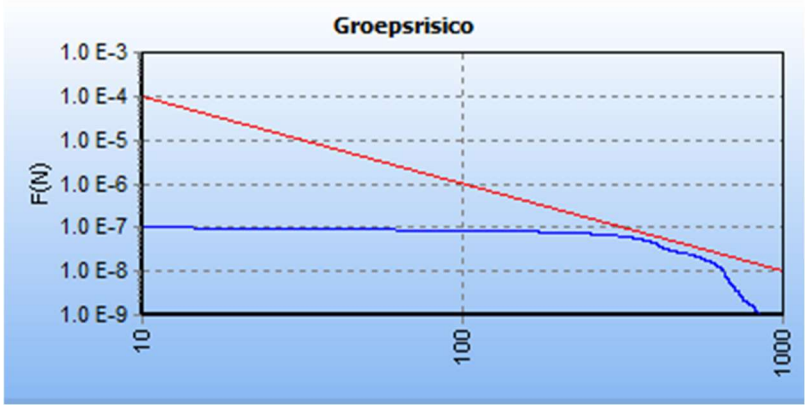

Figuur 5: Groepsrisicocurve bestaande situatie A-601.

In figuur 5 is te zien dat er in de huidige situatie sprake is van groepsrisico (blauwe lijn) en dat deze hoger is dan 10% van de oriëntatiewaarde (rode lijn).

Toekomstige situatie

In de toekomstige situatie wordt de bouw van 7 woningen mogelijk, waarvan 1 (deels) binnen de 1% letaliteitszone.

Voor het berekenen van de hoogte van het groepsrisico voor de toekomstige situatie is uitgegaan van een toename van 2.4 personen per woning[1], dus 7x 2.4 = 9.6 personen.

Het berekende groepsrisico voor de toekomstige situatie is in figuur 6 weergegeven.

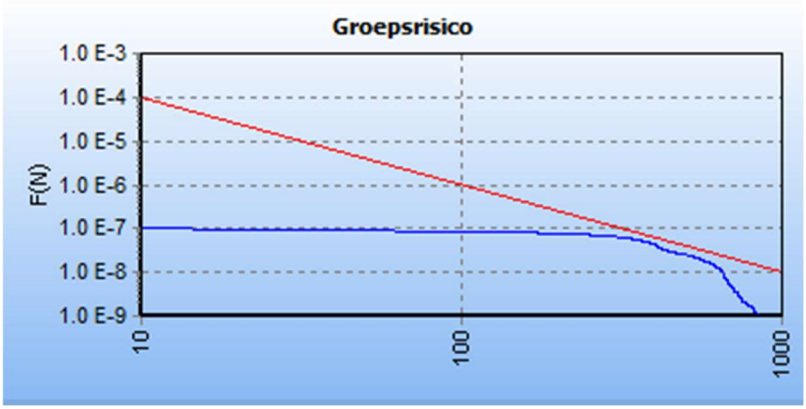

Figuur 6: Groepsrisicocurve nieuwe situatie A-601.

Uit figuur 6 kan worden opgemaakt dat in de toekomstige situatie geen zichtbare toename is van het groepsrisico (blauwe lijn). De reden hiervan is dat slechts één van de 7 woningen deels binnen het invloedsgebied is geprojecteerd.

Algemeen

Vanuit extern veiligheidsoogpunt verdient het de voorkeur dat geen nieuwe kwetsbare objecten binnen een invloedsgebied buisleiding worden toegestaan, maar in elk geval niet binnen de 100% letaliteitszone.
In dit plan worden alle woningen buiten de 100% letaliteitszone geprojecteerd. Slechts 1 woning wordt binnen de 1% letaliteitszone geprojecteerd.
Omdat de ontwikkeling een kwetsbaar object betreft en deze binnen de 1% letaliteitszone van een buisleiding wordt geprojecteerd, is de zelfredzaamheid van personen een punt van aandacht. De zelfredzaamheid heeft betrekking op de mogelijkheden voor personen in het invloedsgebied om zichzelf in veiligheid te brengen (of in veiligheid gebracht te worden). Niet zelfredzame personen binnen een invloedsgebied van een risicobron zijn vanuit hulpverleningsperspectief onwenselijk.

Verantwoording groepsrisico

Zoals uit het bovenstaande blijkt, valt het plangebied deels binnen de 1% letaliteitszone van de buisleiding. Aangezien het plan buiten de 100% letaliteitszone ligt, is een beperkte verantwoording van het GR voldoende. De verantwoording beperkt zich tot de onderstaande elementen a, b, f en g van artikel 12 lid 1 Bevb.

De wettelijke verplichte onderdelen:

a. de aanwezige dichtheid van personen in het invloedsgebied van de buisleidingen(en) op het tijdstip waarop het plan wordt vastgesteld;

[1] *conform de "Handreiking verantwoordingsplicht groepsrisico" van november 2007*

b. het GR per km buisleidingen en de bijdrage ten gevolge van de vaststelling van het plan;
c. indien mogelijk de maatregelen ter beperking van het GR die worden toegepast door de exploitant van de buisleiding;
d. nut en noodzaak van de voorgenomen ontwikkeling;
f. de mogelijkheden tot voorbereiding van bestrijding en beperking van de omvang van een ramp of zwaar ongeval in de inrichting waarop het besluit betrekking heeft; en
g. de mogelijkheden van personen die zich in het invloedsgebied van de buisleiding(en) bevinden om zich in veiligheid te brengen indien zich een ramp of zwaar ongeval voordoet.

Ad a. De dichtheid van personen in het huidige situatie is hoog, met name ter hoogte van het bedrijventerrein aan de Kleasterdyk. Voor de hogedruk aardgastransportleiding is de hoogte van het groepsrisico berekend. Voor de leiding van Gasunie is sprake van groepsrisico. De hoogte van het GR is hoger dan 0,1 keer de oriëntatiewaarde.
Ad b. Het GR neemt ten gevolge van de vaststelling van het plan niet toe. Voor de hogedruk aardgastransportleiding is de hoogte van het groepsrisico berekend. Voor de leiding van Gasunie is sprake van groepsrisico. De hoogte van het GR is hoger dan 0,1 keer de oriëntatiewaarde.

Advies Brandweer Fryslân
Op grond van artikel 12 lid 2 van het Bevb heeft Brandweer Fryslân op 20 juli 2022 advies uitgebracht voor de punten f en g.

Ad f.,g.,
Brandweer Fryslân adviseert:
- De conclusie zoals die nu in de toelichting van het bestemmingsplan is genoemd aan te passen;
- Bij de verantwoording op basis van artikel 12 Bevb gebruik te maken van de inhoud dat in de hoofdstukken ‘externe veiligheid’ en ‘advies risico’s en brandweerzorg’ van dit advies is genoemd;
- De FUMO te betrekken bij de (beperkte) verantwoording;
- Het handelingsperspectief met de kopers van de woningen te delen;
- Potentiële kopers te informeren over de opkomsttijd, zodat de verwachtingen van de brandweer bij een incident realistisch zijn;
- als er stremmingen in het doodlopende gedeelte als gevolg van (weg)werkzaamheden ontstaan, maatregelen te (laten) treffen om de bereikbaarheid van de woningen te garanderen.

Algemeen toetsingskader
Externe veiligheid gaat om het beperken van de kans op en het effect van een ernstig ongeval voor de omgeving door:

- het gebruik, de opslag en productie van gevaarlijke stoffen (inrichtingen);
- het transport van gevaarlijke stoffen (buisleidingen, wegen, waterwegen en spoorwegen);
- het gebruik van luchthavens.

Het externe veiligheidsbeleid richt zich op het beperken van de risico's voor de burger door bovengenoemde activiteiten. Hiertoe zijn risico's gekwantificeerd, namelijk door middel van het plaatsgebonden risico en het groepsrisico.

Plaatsgebonden risico (PR)
Het PR is de berekende kans per jaar, dat een persoon overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval bij een risicobron, aangenomen dat hij op die plaats permanent en onbeschermd verblijft.

Groepsrisico (GR)
Dit is de kans dat een groep mensen overlijdt door een ongeval met gevaarlijke stoffen. Het GR moet worden gezien als een maat voor maatschappelijke ontwrichting.

Het externe veiligheidsbeleid is verankerd in diverse wet- en regelgeving. De volgende besluiten zijn relevant:

1. Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi)
Met het Bevi zijn risiconormen voor externe veiligheid met betrekking tot bedrijven met gevaarlijke stoffen wettelijk vastgelegd.

2. Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb)
Op basis van het Bevb dienen plannen, vergelijkbaar met het Bevi, te worden getoetst aan de grens- en richtwaarde voor het PR en de oriëntatiewaarde voor het GR.

3. Basisnet
Het basisnet is een landelijk aangewezen netwerk voor het vervoer van gevaarlijke stoffen. Binnen bepaalde grenzen wordt dit vervoer over de weg, binnenwater en spoor gegarandeerd. Het basisnet heeft betrekking op de Rijksinfrastructuur: hoofdwegen (snelwegen), hoofdwaterwegen (binnenwateren) en hoofdspoorwegen (enkele uitzonderingen daargelaten). Het basisnet is vastgelegd in onder andere de Wet vervoer gevaarlijke stoffen.

4. Besluit externe veiligheid transportroutes (Bevt)
Voor ruimtelijke ordening in relatie tot de transportroutes is het Bevt opgesteld. Hierin zijn de regels voor de ruimtelijke ordening rondom het basisnet wettelijk vastgelegd.

5. Activiteitenbesluit milieubeheer (Activiteitenbesluit)

Het Activiteitenbesluit en de daarbij behorende regeling is de opvolger van een groot aantal AMvB's. In het Activiteitenbesluit staan algemene regels voor verschillende milieuaspecten, zoals veiligheidsafstanden waaraan voldaan moet worden.

Verantwoordingsplicht

In het Bevi, Bevb en het Bevt is onder andere een verantwoordingsplicht GR opgenomen. Deze verantwoording houdt in dat in bepaalde gevallen planologische keuzes moeten worden onderbouwd en verantwoord door het bevoegd gezag.

Bijlage 5 Beknopte natuurtoets

BügelHajema
Ruimte voor de leefomgeving

Beknopte natuurtoets Kleasterkolk Winsum

projectnummer: P001142

Onderwerp: Beknopte natuurtoets woningbouw Kleasterkolk Winsum
Datum: 13-04-2022

Inleiding

KADER

De initiatiefnemer is van plan om zeven woningen te bouwen op een perceel grasland ten westen van de Trije Keningenwei in Winsum (Friesland). Hiervoor wordt een ruimtelijke procedure doorlopen. Om de uitvoerbaarheid van het plan te toetsen, is een inventarisatie van natuurwaarden uitgevoerd. Het doel van de inventarisatie is nagaan of aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb)[1] of het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid noodzakelijk is. Naast het raadplegen van bronnen is het plangebied ten behoeve van de natuurtoets 11 april 2022 bezocht door een ecoloog van BügelHajema Adviseurs. De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren: bewolkt, droog, circa 9˚C en een matige wind.

PLANGEBIED EN PLANNEN

Het plangebied ligt ten westen van de Trije Keningenwei aan de noordkant van Winsum (figuur 1). Het wordt begrensd door de Trije Keningenwei in het oosten en een doorlopende sloot in het noorden, westen en zuiden. Aan de noordkant is de sloot breder en vormt deze een klein plasje of vijver. Achter de sloot aan de zuid- en westzijde van het plangebied liggen woonerven. Het plangebied wordt momenteel gebruikt als schapenweide en bestaat volledig uit grasland. De oever van de sloot rondom het plangebied is afgegraven met aan de noordkant op enkele plekken wat riet. Er is geen bebouwing of opgaande begroeiing in het plangebied aanwezig.

[1] De Wet natuurbescherming is op 1 januari 2017 in werking getreden en betreft zowel soortenbescherming als bescherming van (Europese) natuurgebieden.

BügelHajema, Adviseurs voor leefomgeving en omgevingsrecht BNSP
Vaart NZ 50, 9401 GN Assen **T** 0592 316 206
E info@bugelhajema.nl **W** www.bugelhajema.nl
Vestigingen te Assen, Leeuwarden en Amersfoort

Figuur 1. Locatie van het plangebied (rood). Bron kaartondergrond: www.ruimtelijkeplannen.nl

Foto's 1 en 2. Impressie van het plangebied op 11 april 2022. Links de zuidelijke rand van het plangebied gezien vanuit het oosten. Rechts de noordelijke zijde van het plangebied vanuit het oosten

De plannen bestaan uit de bouw van zeven woningen, waarvan drie vrijstaand en vier twee-onder-een-kap. Hiervoor wordt de grond vergraven en vegetatie verwijderd. De sloot rondom het plangebied blijft ongemoeid.

Soortbescherming

Onderdeel van de Wnb is soortenbescherming van planten en dieren. Dit betreffen:

- alle van nature in Nederland in het wild voorkomende vogels die vallen onder de Vogelrichtlijn (Wnb art. 3.1-3.4);
- dier- en plantensoorten die beschermd zijn op grond van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (Wnb art. 3.5-3.9);
- nationaal beschermde dier- en plantensoorten genoemd in de bijlage van de wet (Wnb art. 3.10-3.11).

Van deze laatst genoemde groep beschermde soorten mogen provincies een zogenaamde 'lijst met vrijstellingen' opstellen (Wnb art. 3.11). Voor de soorten op deze lijst geldt een vrijstelling van de verboden genoemd in art. 3.10 eerste lid van de Wnb.

INVENTARISATIE

Uit het raadplegen van gegevens van de laatste vijf jaar in de Nationale Databank Flora en Fauna[2] (NDFF © 11 april 2022) blijkt dat in de directe omgeving (0 - 2 km) van het plangebied diverse beschermde diersoorten bekend zijn. Het betreft vogels met jaarrond beschermde nesten en zoogdieren.

Het grasland in het plangebied bestaat voornamelijk uit algemene gras- en plantensoorten, zoals Engels raaigras, zuring, madeliefje, brandnetel en paardenbloem. Langs de noordelijke oevers van het plangebied groeit op enkele plekken riet. Deze soorten duiden op voedselrijke tot zeer voedselrijke omstandigheden. Gezien de terreingesteldheid, het ontbreken van waarnemingen uit de omgeving (NDFF) en de voedselrijkdom zijn beschermde plantensoorten niet in het plangebied te verwachten.

Uit de directe omgeving zijn enkele vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten bekend, zoals huismus en sperwer (NDFF). Vanwege het ontbreken van bebouwing of opgaande beplanting in het gebied kan de aanwezigheid van vogels met jaarrond beschermde nesten worden uitgesloten. Wel zijn tijdens het veldbezoek in de sloot ten noorden van het plangebied een broedende meerkoet en een paartje waterhoenen met nest waargenomen. Nesten van deze en andere algemene vogelsoorten zijn alleen tijdens de broedperiode beschermd.
Het plangebied maakt mogelijk onderdeel uit van het foerageergebied van vogels met jaarrond beschermde nesten, zoals de uit de directe omgeving bekende huismus en buizerd (NDFF).

2 De NDFF is de meest omvangrijke landelijke informatiebron van verspreidingsgegevens en bevat betrouwbare waarnemingen van planten en dieren in Nederland. Nieuwe gegevens worden met regelmaat toegevoegd. Alle gegevens in de NDFF zijn door soortexperts gevalideerd.

In het plangebied is geen bebouwing of opgaande beplanting aanwezig waar vleermuizen, zoals de uit de omgeving bekende gewone dwergvleermuis of meervleermuis (NDFF), een verblijfplaats kunnen hebben. In het plangebied zijn geen groenstroken aanwezig die een onderdeel kunnen vormen van een doorgaande structuur van opgaande beplanting, die dienst kan doen als essentiële vliegroute. De sloten rondom het plangebied zijn te smal om onderdeel uit te maken van een essentiële vliegroute van vleermuizen, zoals meervleermuis (NDFF).
Mogelijk vormt het grasland in het plangebied wel een klein onderdeel van het foerageergebied van enkele soorten die in open gebieden kunnen foerageren, zoals gewone dwergvleermuis (NDFF). De vijver ten noorden van het plangebied maakt mogelijk onderdeel uit van het foerageergebied van vleermuizen die boven water foerageren, zoals meervleermuis.

Het grasland in het plangebied vormt geschikt leefgebied voor een aantal grondgebonden zoogdiersoorten, zoals de uit de omgeving bekende soorten egel en haas (NDFF). Voor deze soorten geldt in de provincie Fryslân een vrijstelling van de verbodsartikelen van de Wnb.
In de directe omgeving van het plangebied is het voorkomen van de niet-vrijgestelde otter bekend (NDFF). Geschikt leefgebied voor otter, zoals schone meren of rivieren met goed begroeide oevers en weinig verstoring, is niet in het plangebied aanwezig. Verder staan de wateren niet in verbinding met locaties waar otter wel is waargenomen. Op basis van de afwezigheid van geschikt leefgebied is otter dan ook niet in het plangebied te verwachten.

De watergangen vormen geschikt biotoop voor enkele algemene amfibieënsoorten, zoals de kleine watersalamander en meerkikker (NDFF). Voor deze soorten geldt in de provincie Fryslân een vrijstelling van de verbodsartikelen van de Wnb. Door het ontbreken van geschikt biotoop en/of waarnemingen uit de omgeving zijn niet–vrijgestelde amfibieënsoorten niet in het plangebied te verwachten.

Overige beschermde soorten uit de soortgroepen vissen, reptielen en ongewervelden zijn in de directe omgeving niet bekend (NDFF). Het plangebied biedt deze soortgroepen ook geen geschikt leefgebied. Gezien dit gegeven kan de aanwezigheid van beschermde vissen, reptielen en ongewervelden worden uitgesloten.

TOETSING

Als gevolg van de sloop van de bebouwing in het gebied gaan geen jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels verloren. Het plangebied wordt mogelijk minder geschikt als foerageergebied voor huismus, maar de kans hierop is klein doordat bij de realisatie van woningen ook nieuw foerageergebied kan ontstaan. Bovendien vormt het plangebied door het grotendeels ontbreken van dekking geen hoogwaardig foerageergebied, terwijl in de directe omgeving veel hoogwaardig foerageergebied voor huismus voorhanden is. Ook is in groenstroken en op erven in de omgeving veel hoogwaardig

foerageergebied voor huismus of andere vogels met jaarrond beschermde nesten aanwezig. Een negatief effect op vogels met jaarrond beschermde nesten door verlies van foerageergebied treedt niet op.

Het vernietigen of verstoren van in gebruik zijnde nesten van (algemene) vogelsoorten, zoals meerkoet en waterhoen, is bij wet verboden. Dit kan voorkomen worden door bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen. Een standaardperiode voor het broedseizoen is er niet; van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. De meeste vogels broeden tussen half maart en half juli.

Bij uitvoering van het plan wordt het plangebied mogelijk minder geschikt als foerageergebied voor vleermuizen, maar het zal naar verwachting niet volledig ongeschikt worden door de realisatie van enkele woningen. Het plangebied vormt bovendien hooguit een zeer klein onderdeel van het foerageergebied van de te verwachten soorten en bovendien is in de directe omgeving in ruime mate alternatief en deels ook hoogwaardiger foerageergebied aanwezig. De vijver ten noorden van het plangebied is mogelijk onderdeel van het foerageergebied van (meer)vleermuizen. Negatieve effecten op (foerageergebied van) vleermuizen kunnen worden voorkomen door tijdens de aanleg- en gebruiksfase geen direct kunstlicht op de het water te laten schijnen.

Als gevolg van de ontwikkelingen kunnen enkele verblijfplaatsen van algemene amfibieën- en zoogdiersoorten worden verstoord en vernietigd. Ook kunnen hierbij enkele exemplaren worden gedood. De te verwachten algemene soorten worden niet in hun voortbestaan bedreigd en vallen in de vrijstellingsregeling bij ruimtelijke ontwikkelingen van de provincie Fryslân. Voor deze soorten hoeft geen ontheffing te worden aangevraagd. Wel geldt voor deze soorten de zorgplicht van de Wnb.

Gebiedsbescherming

Voor onderhavig plangebied is de volgende wet- en regelgeving op het gebied van gebiedsbescherming relevant: de Wnb en de provinciale structuurvisie en verordening.

WET NATUURBESCHERMING

In de Wnb is de bescherming van Natura 2000-gebieden geregeld. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningplichtig. Relevant is dat de Wnb een externe werking kent. Van externe werking is sprake als activiteiten buiten een Natura 2000-gebied van invloed zijn op de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied.

NATUURNETWERK NEDERLAND

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN), voorheen Ecologische Hoofdstructuur (EHS) genoemd, is een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen belangrijke natuurgebieden in Nederland. Dit netwerk moet voldoende robuust zijn voor een duurzame verbetering van de omstandigheden voor de wilde flora en fauna en voor natuurlijke leefgemeenschappen. Het NNN is als beleidsdoel opgenomen in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). De provincies zijn verantwoordelijk voor de begrenzing, ontwikkeling en bescherming van het NNN. De begrenzing en ruimtelijke bescherming van de provinciale NNN en de bijbehorende natuurverbindingen is voor provincie Fryslân uitgewerkt in het Streekplan Fryslân 2007 en de Verordening Romte Fryslân 2014 (vastgesteld 23-03-2021).

NATUUR BUITEN HET NNN EN WEIDEVOGELLEEFGEBIED

Vanuit het Streekplan Fryslân 2007 en de Verordening Romte Fryslân 2014 wordt buiten de NNN-gebieden bij ruimtelijke plannen specifiek ingezet op de bescherming van bestaande natuurgebieden en natuurwaarden in agrarisch gebied en de bescherming van weidevogelgebieden.

INVENTARISATIE

Het plangebied ligt circa 13,5 km ten zuidoosten van het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied 'Waddenzee'. Op circa 80 m ten zuiden van het plangebied ligt een akker- en weidelandschap aangewezen als Natuur buiten de EHS. Het plangebied is onderdeel van een groot gebied dat is aangewezen als weidevogelkansgebied.

TOETSING

Het plangebied ligt op ruime afstand van het Natura 2000-gebied 'Waddenzee'. Hierdoor zijn in potentie effecten alleen mogelijk door externe werking. Het plangebied is gescheiden van het Natura 2000-gebied door bebouwing, wegen en agrarisch gebied. Gezien de afstand tot het Natura 2000-gebied, de inrichting van het tussenliggende gebied en de aard van het plan, kan een toename van verstoring door geluid, verlichting of optische verstoring worden uitgesloten.

Eventuele toename van stikstofdepositie als gevolg van bouwwerkzaamheden in de aanlegfase is op basis van de Wet stikstofreductie en natuurverbetering vrijgesteld van vergunningplicht.
Er kan echter in potentie wel sprake zijn van een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden tijdens de gebruiksfase. Daarom dient een AERIUS-berekening te worden gemaakt waaruit blijkt of tijdens de gebruiksfase al dan niet sprake is van stikstofdepositie boven 0.00 mol N/ha/ja in stikstofgevoelige habitattypen van Natura 2000-gebieden.

- Weidevogelkansgebied

Het plangebied ligt in een weidevogelkansgebied. Nieuwe planologische ontwikkelingen die verstorend werken op de rust en openheid van het gebied zijn hier niet toegestaan.
Het plangebied is klein (0,25 ha), ligt binnen de bebouwde kom van Winsum waar het wordt omringd door een bestaande woonwijk en is in gebruik als schapenweide. Door de huidige verstoring van vee en omliggende woningen en wegen, heeft het plangebied weinig waarde voor weidevogels om te broeden of foerageren. Ook is het plangebied gescheiden van de meer waardevolle agrarische weilanden en akkers ten westen en zuiden van het dorp door water, wegen en bebouwing. De bouw van enkele woningen zal hierdoor geen verstorend effect op de rust en openheid van het weidevogelkansgebied hebben.

Het NNN of Natuur buiten NNN in Fryslân kent geen externe werking. Met de uitvoering van de plannen gaat geen NNN verloren, waardoor negatieve effecten hierop kunnen worden uitgesloten.

Beschermde houtopstanden

De Wet natuurbescherming beschermt bos van minimaal 1.000 m^2 en bomenrijen van minimaal 21 bomen gelegen buiten de bebouwde kom.

INVENTARISATIE EN CONCLUSIE

In het plangebied zijn geen beschermde houtopstanden aanwezig. Het indienen van een kapmelding bij de provincie Fryslân is niet nodig.

Conclusie

Voor dit plan is op 11 april 2022 een veldbezoek uitgevoerd en daarnaast zijn verspreidingsgegevens van beschermde soorten in en om het plangebied uit de NDFF geraadpleegd. Het veldbezoek en de verspreidingsgegevens geven voldoende beeld van de natuurwaarden in het gebied om de toetsing aan de Wnb op te baseren. Een ontheffing van de Wnb voor beschermde soorten is niet nodig.

Wel moet bij de werkzaamheden rekening worden gehouden met het broedseizoen van vogels. Dit betekent dat er bij voorkeur buiten het broedseizoen wordt gewerkt, dus buiten de periode van half maart tot half juli.
Het is ook mogelijk om voor het broedseizoen te starten met de werkzaamheden en continu door te werken. Dan is het waarschijnlijk dat vogels niet in het plangebied gaan broeden vanwege de continue verstoring.
Is de wens om de werkzaamheden in het broedseizoen te starten, dan is het nodig om het plangebied voorafgaand aan de start te (laten) inventariseren op broedgevallen. Zijn er op dat moment vogels aan het broeden, dan kunnen de werkzaamheden pas starten als de jongen zijn uitgevlogen.

Negatieve effecten ten aanzien van in het kader van de Wnb beschermde Natura 2000-gebieden kunnen nog niet worden uitgesloten. Een AERIUS-berekening moet uitwijzen of de stikstofdepositie al dan niet boven de 0.00 mol N/ha/ja uitkomt. Het plan is niet in strijd met het provinciaal ruimtelijk natuurbeleid.

Bijlage 6 Stikstofberekening

Berekening stikstofdepositie

Kleasterkolk Winsum

D E F I N I T I E F

BügelHajema

Ruimte voor de leefomgeving

Berekening stikstofdepositie
Kleasterkolk Winsum

D E F I N I T I E F

Inhoud

Rapport en bijlagen

16 februari 2023
Projectnummer P001142

Ruimte voor de leefomgeving

BügelHajema, adviseurs voor leefomgeving en omgevingsrecht BNSP

Inhoudsopgave

1	**Inleiding**		**3**
2	**Wettelijk kader**		**4**
3	**Ligging plangebied**		**5**
4	**Invoergegevens AERIUS**		**6**
	4.1	Emissie mobiele werktuigen op de locatie (bron 1)	6
	4.2	Werkverkeer (bron 2)	7
	4.3	Verkeersgeneratie woningen (bron 3)	7
	4.4	Totale emissie	8
5	**Model**		**9**
6	**Rekenresultaten en conclusie**		**10**

1 Inleiding

In het kader van het bestemmingsplan Kleasterkolk is de depositie van stikstof ten gevolge van de bouw en het gebruik van maximaal 7 woningen aan de noordzijde van Winsum in de gemeente Waadhoeke berekend.
Het plan maakt de bouw van maximaal 7 woningen, zowel vrijstaande als twee-onder-een-kap mogelijk op een locatie in het niet stedelijk woonmilieu. De omvang van het plan is op de onderstaande afbeelding weergegeven. De depositie van stikstof in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden ten gevolge van de emissie van NO_x en NH_3 van deze ontwikkeling, alsmede van het verkeer van en naar de locatie is berekend met het programmapakket AERIUS (15 februari 2023). Dit rapport vormt een toelichting op de berekening.

Afbeelding 1 – Omvang plangebied (bron: Google maps)

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op het wettelijk kader van de Wet natuurbescherming bij vergunningaanvragen of bestemmingsplanprocedures. Vervolgens komt in hoofdstuk 3 de ligging van het plangebied ten opzichte van de meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden aan bod. Hoofdstuk 4 is gewijd aan de invoergegevens van het programmapakket AERIUS en hoofdstuk 5 geeft het model weer. In het laatste hoofdstuk worden de rekenresultaten en conclusies besproken.

2 Wettelijk kader

De Wet natuurbescherming regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, bossen en specifieke dier- en plantsoorten. De bescherming van de Natura 2000-gebieden is verankerd in het onderdeel gebiedsbescherming. Plannen en projecten met negatieve effecten op deze gebieden zijn vergunningsplichtig. Relevant daarbij is dat de Wnb een externe werking kent. Van externe werking is sprake als activiteiten buiten een Natura 2000-gebied van invloed zijn op de natuurwaarden in een Natura 2000-gebied.

In Nederland zijn 162 Natura 2000-gebieden gelegen. In 130 van deze gebieden komen stikstofgevoelige habitats of leefgebieden van soorten voor. Dit betekent dat een verdere toename van stikstofdepositie tot een negatief effect kan leiden. Derhalve dient bij een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling onderzocht te worden of er stikstofdepositie in stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden plaatsvindt. Dit geldt voor een activiteit waar een omgevingsvergunning voor noodzakelijk is, maar ook voor een bestemmingsplan. Voor een bestemmingsplan is het namelijk noodzakelijk om de uitvoerbaarheid van het plan op voorhand aan te tonen. Hiernaast geldt op grond van artikel 2.7 Wnb in samenhang met artikel 2.8 Wnb een onderzoeksplicht voor bestemmingsplannen. Een te hoge stikstofdepositie kan tot een negatief effect leiden, waardoor het bestemmingsplan onder dezelfde omstandigheden niet kan worden vastgesteld.

Saldering

Om een ruimtelijke ontwikkeling of bestemmingsplan waarbij sprake is van meer stikstofdepositie op een stikstofgevoelig Natura 2000-gebied mogelijk te maken, kan gebruik worden gemaakt van intern- of extern salderen. Door middel van salderen zorgt de initiatiefnemer er voor dat de netto stikstofemissie niet toe neemt. Dit kan door middel van het staken van stikstof emitterende activiteiten op de locatie zelf (intern salderen) of het staken van stikstof emitterende activiteiten op een locatie buiten het plangebied van de ruimtelijke ontwikkeling of het bestemmingsplan (extern salderen).

Om intern te kunnen salderen moet er sprake zijn van één project of één plan of één locatie. Intern salderen kan gaan om het treffen van maatregelen aan een bestaand project of kan worden toegepast op nieuwe projecten op de locatie van een bestaand project. Bij extern salderen gaat het om verschillende projecten of plannen. Extern salderen wordt aangemerkt als een mitigerende of beschermende maatregel in de zin van artikel 6, lid 3 Habitatrichtlijn en moet dus plaatsvinden in het kader van een passende beoordeling.

3 Ligging plangebied

Zoals in de inleiding is aangegeven, is het plangebied gelegen aan noordzijde van Winsum. Op de onderstaande afbeelding is de ligging van het plangebied ten opzichte van de meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden weergegeven.

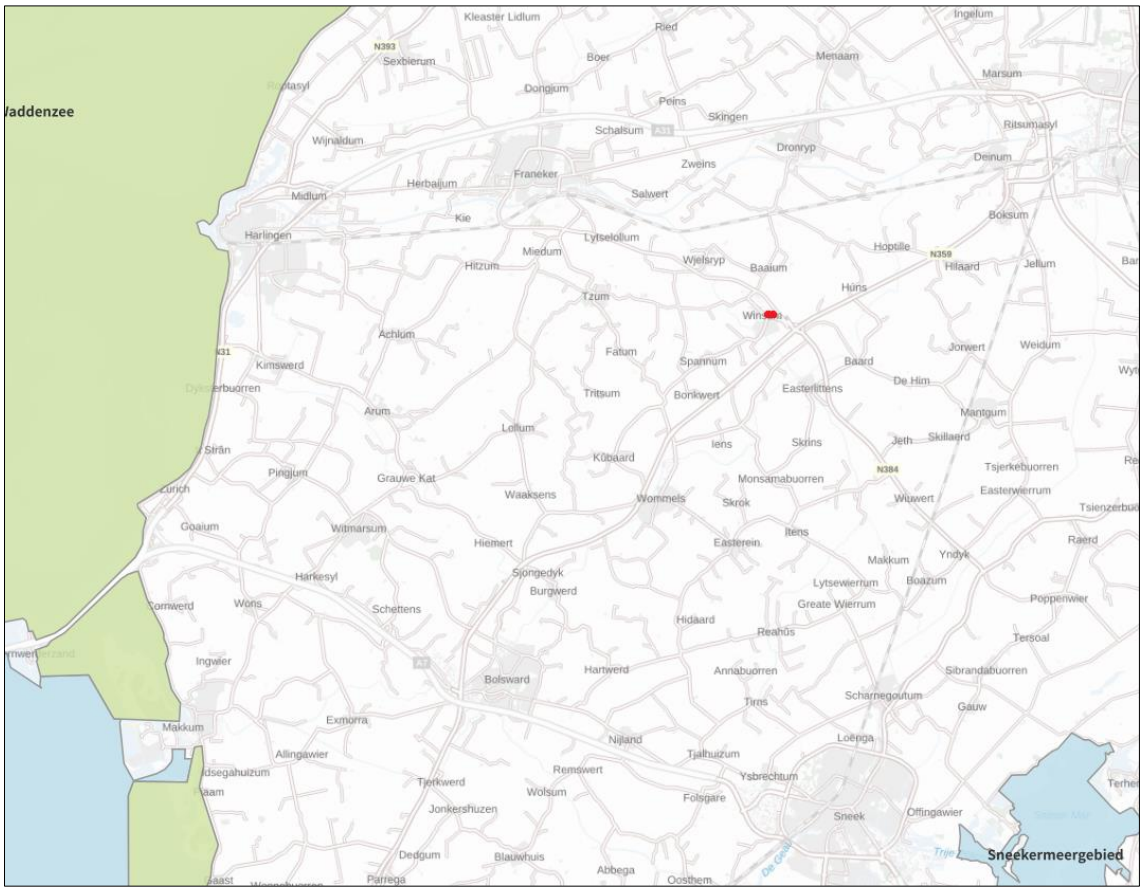

Afbeelding 3 – Ligging plangebied ten opzichte van de meest nabij gelegen Natura 2000-gebieden

De meest nabijgelegen Natura 2000-gebieden zijn:

- Sneekermeergebied, gelegen op een afstand van circa 14 km;
- Waddenzee, gelegen op een afstand van circa 14,8 km.

Hierbij dient wel te worden vermeld dat het Natura 2000-gebied Sneekermeergebied niet stikstofgevoelig is.

4 Invoergegevens AERIUS

In AERIUS zijn standaard emissie-kengetallen opgenomen op basis waarvan de emissies van NO_x en NH_3 worden bepaald. Naast de bronnen van de gebouwen en mobiele werktuigen dienen ook de verkeersbewegingen op en van en naar het terrein in de berekeningen meegenomen te worden. Conform het handboek "Werken met AERIUS Calculator" dient de verkeersgeneratie beschouwd te worden. Uit jurisprudentie blijkt dat de gevolgen voor het milieu van het af- en aanrijdend verkeer niet meer aan de ruimtelijke ontwikkeling toegerekend worden wanneer dit verkeer kan worden geacht te zijn opgenomen in het heersende verkeersbeeld. Dit is het geval wanneer het aan- en afrijdende verkeer zich door zijn snelheid en rij- en stopgedrag nog niet, dan wel niet meer onderscheidt van het overige verkeer dat zich op de betrokken weg bevindt. De berekening heeft dienovereenkomstig plaatsgevonden.
Door de opdrachtgever is aangegeven dat de woningen gasloos worden uitgevoerd. Dit betekent dat er geen rekening behoeft te worden gehouden met een emissie van NO_x ten behoeve van de verwarming. Dit zal geborgd moeten worden in de ruimtelijke procedure.

Ten behoeve van de werkzaamheden en de verkeersgeneratie van de woningen zijn de volgende invoergegevens in AERIUS gebruikt (afbeelding 3).

4.1 Emissie mobiele werktuigen op de locatie (bron 1)

In de navolgende tabel zijn de invoergegevens van de mobiele werktuigen op de bouwlocatie weergegeven. Voor de berekening is uitgegaan van gemiddelden, gebaseerd op het bronbestand van BügelHajema Adviseurs[1]. Met betrekking tot het verbruik van het aantal liters brandstof en het percentage AdBlue is aangesloten bij het onderzoek van TNO (AUB (AdBlue verbruik, Uren, en Brandstofverbruik): een robuuste schatting van NO_x en NH_3 uitstoot van mobiele werktuigen, TNO 2021 R12305). Op basis van dit onderzoek is voor stage IV mobiele werktuigen uitgegaan van 6% AdBlue ten opzichte van het aantal liters verbruikte brandstof.

Tabel 1. Emissie mobiele werktuigen bouwlocatie

Functie	Aantal	Werktuig	kW	Stage	Eenheid	Draai-uren	Verbruik liters /uur	Totaal Verbruik liters	Emissie NOx
Bouw woningen	7	Graafmachine	200	Stage IV	8 u/won.	56 uur	19,81	1.109	6,5 kg
		Hijskraan	200	Stage IV	8 u/won.	56 uur	19,81	1.109	6,5 kg
		Heistelling	200	Stage IV	4 u/won.	28 uur	19,81	555	3,3 kg
		Betonstorter	200	Stage IV	4 u/won.	28 uur	19,81	555	3,3 kg
		Verreiker	60	Stage IV	4 u/won.	28 uur	6,32	177	1,4 kg
Aanleg verharding	1.000 m^2	Graafmachine	100	Stage IV	8 u/100 m^2	80 uur	10,18	814	5,2 kg
		Wals	100	Stage IV	4 u/100 m^2	40 uur	10,18	407	2,6 kg
		Trilplaat	10	Stage IV	4 u/100 m^2	40 uur	2,50	100	0,4 kg
Totale emissie in kg NOx /jaar									29,1 kg

[1] Voor de invoergegevens van mobiele werktuigen op de locatie is gebruik gemaakt van aannames afkomstig uit een door BügelHajema Adviseurs bijgehouden bronbestand. Dit bronbestand bevat gemiddelde cijfers over de inzet van mobiele werktuigen op de locatie en zijn verkregen door jarenlange ervaring met stikstofberekeningen.

4.2 Werkverkeer (bron 2)

Wat betreft het werkverkeer is rekening gehouden met de volgende ritten per jaar. Voor de berekening is uitgegaan van gemiddelden, gebaseerd op het bronbestand.

Voor de aanleg van de woningen is rekening gehouden met de volgende verkeersgeneratie:

- licht verkeer 100 ritten/woning;
- middelzwaar vrachtverkeer 20 ritten/ woning;
- zwaar vrachtverkeer 4 ritten/ woning.

Voor de aanleg van de verharding is rekening gehouden met de volgende verkeersgeneratie:

- licht verkeer 40 ritten/100 m^2;
- zwaar vrachtverkeer 40 ritten/100 m^2.

Totaal is rekening gehouden met de volgende verkeersgeneratie:

- licht verkeer 1.100 ritten/jaar;
- middelzwaar vrachtverkeer 140 ritten/ jaar;
- zwaar vrachtverkeer 428 ritten/ jaar.

Bij de indeling van verkeer in licht, middelzwaar en zwaar (vracht)verkeer is uitgegaan van de voertuigcategorieën van InfoMil (tabel 2).

Tabel 2. Bepaling voertuigcategorieën (InfoMil)

Categorie	**Alledaagse omschrijving**
Lichte motorvoertuigen	- alle personenauto's - de meeste bestelauto's - vrachtwagens met 4 wielen
Middelzware motorvoertuigen	- alle autobussen - vrachtwagens met 2 assen en 4 achterwielen
Zware motorvoertuigen	- vrachtwagens met 3 of meer assen - vrachtwagens met aanhanger - trekkers met oplegger

De totale emissie van het werkverkeer bedraagt 2,4 kg NO_x/jr.

4.3 Verkeersgeneratie woningen (bron 3)

In het model is het verkeer van en naar het de woningen opgenomen, waarbij gebruik is gemaakt van CROW publicatie 381, december 2018. Daarbij is gebruikgemaakt van de (worstcasescenario) kencijfers voor vrijstaande koopwoningen in de rest bebouwde kom in niet stedelijk gebied (8,6 ritten per woning). Dit houdt in dat rekening moet worden gehouden met afgerond 60 ritten per etmaal. Daarnaast is rekening gehouden met 4 ritten middelzwaar vrachtverkeer ten behoeve van bezorgingen.

De totale emissie van de verkeersgeneratie van de woningen in de gebruiksfase bedraagt in dat geval 9,4 kg NO_x/jr.

4.4 Totale emissie

De totale emissie van het plan in de aanleg- en gebruiksfase bedraagt 41,0 kg NO_x/jr.

5 Model

De emissie en depositie van het plan zijn bepaald met behulp van het AERIUS pakket (15 februari 2023). In de berekening is uitgegaan van het rekenjaar 2023. Indien het plan later zal worden uitgevoerd, kan deze berekening als worst-case worden beschouwd. In latere rekenjaren zal de emissiefactor van onder andere verkeersbewegingen namelijk afnemen. Navolgend is van het model een afbeelding opgenomen.

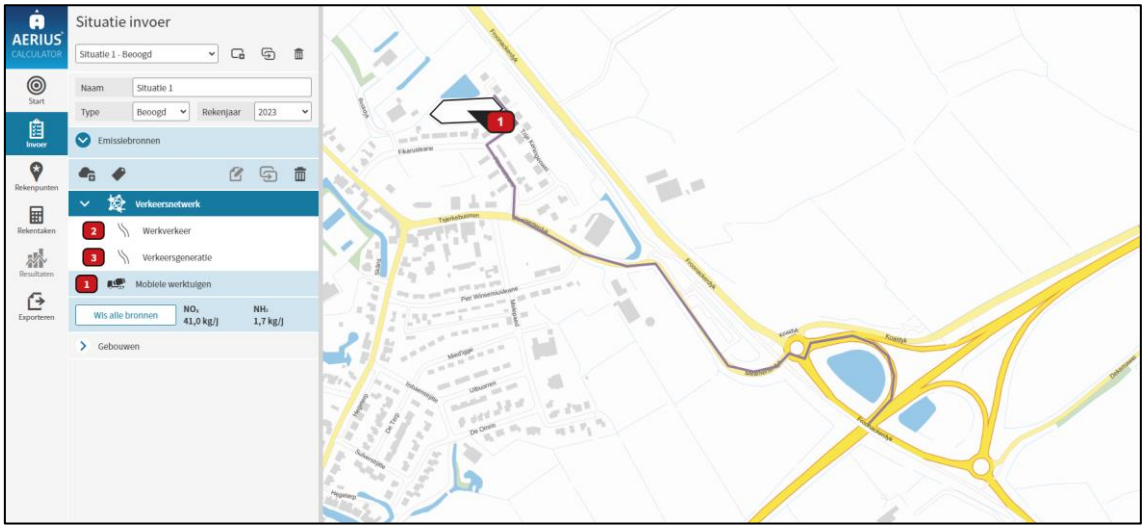

Afbeelding 3 - AERIUS model

6 Rekenresultaten en conclusie

De berekening met AERIUS genereert een rekenresultaat en een pdf bestand waarin wordt geconstateerd dat er geen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden zijn met een overschrijding van een planbijdrage van meer dan 0,00 mol N/ha/jaar. Dit pdf bestand is als bijlage opgenomen en seperaat toegevoegd.

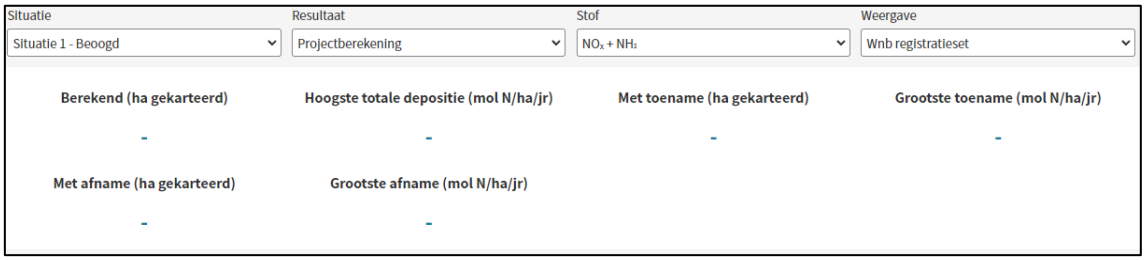

Afbeelding 4 - Rekenresultaat

Er treedt door de stikstofdepositie geen negatief effect op in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermde Natura 2000-gebieden. Het aspect stikstof staat nadere besluitvorming niet in de weg.

Colofon

Rapport
BügelHajema Adviseurs

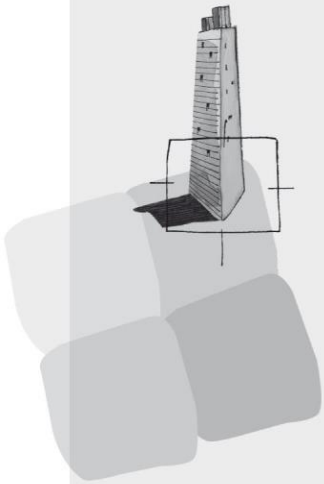

BügelHajema Adviseurs bv
Bureau voor Ruimtelijke Ordening en Milieu BNSP
Balthasar Bekkerwei 76
8914 BE Leeuwarden
T 058 215 25 15
E info@bugelhajema.nl
W www.bugelhajema.nl

Vestigingen te Assen, Leeuwarden en Amersfoort

Projectberekening

Dit document geeft een overzicht van de invoer en rekenresultaten van een Projectberekening met AERIUS Calculator. De berekening is uitgevoerd binnen stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden, op rekenpunten die overlappen met habitattypen en/of leefgebieden die aangewezen zijn in het kader van de Wet natuurbescherming, gekoppeld aan een aangewezen soort, of nog onbekend maar mogelijk wel relevant, en waar tevens sprake is van een overbelaste of bijna overbelaste situatie voor stikstof.

- Overzicht
- Samenvatting situaties
- Resultaten
- Detailgegevens per emissiebron

Deze PDF is een digitaal bestand dat weer in te lezen is in AERIUS. Meer toelichting over deze PDF kunt u vinden in een bijbehorende leeswijzer. Deze leeswijzer en overige documentatie is te raadplegen via:
www.aerius.nl/handleidingen-en-leeswijzers

Contactgegevens

Rechtspersoon	Gemeente Waadhoeke
Inrichtingslocatie	Kleasterkolk, 9951 Winsum

Activiteit

Omschrijving	Kleasterkolk Winsum
Toelichting	Realisatie en gebruik 7 woningen (vrijstaand en twee-onder-een-kap)

Berekening

AERIUS kenmerk	RNMf6nFQJxBQ
Datum berekening	16 februari 2023, 09:04
Rekenconfiguratie	Wnb-rekengrid

Totale emissie

	Rekenjaar	Emissie NH_3	Emissie NO_x
Situatie 1 - Beoogd	2023	1,7 kg/j	41,0 kg/j

Resultaten

	Hoogste bijdrage	Hexagon	Gebied
Situatie 1 - Beoogd	-		
Gekarteerd oppervlak met toename (ha)	-		
Gekarteerd oppervlak met afname (ha)	-		
Grootste toename van depositie	-		
Grootste afname van depositie	-		

Situatie 1 (Beoogd), rekenjaar 2023

Emissiebronnen	Emissie NH_3	Emissie NO_x
1 Mobiele werktuigen | Bouw, Industrie en Delfstoffenwinning | Mobiele werktuigen	1,1 kg/j	29,1 kg/j
Verkeersnetwerk	0,6 kg/j	11,9 kg/j

Hoogste af- en toename op (bijna) overbelaste stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden.

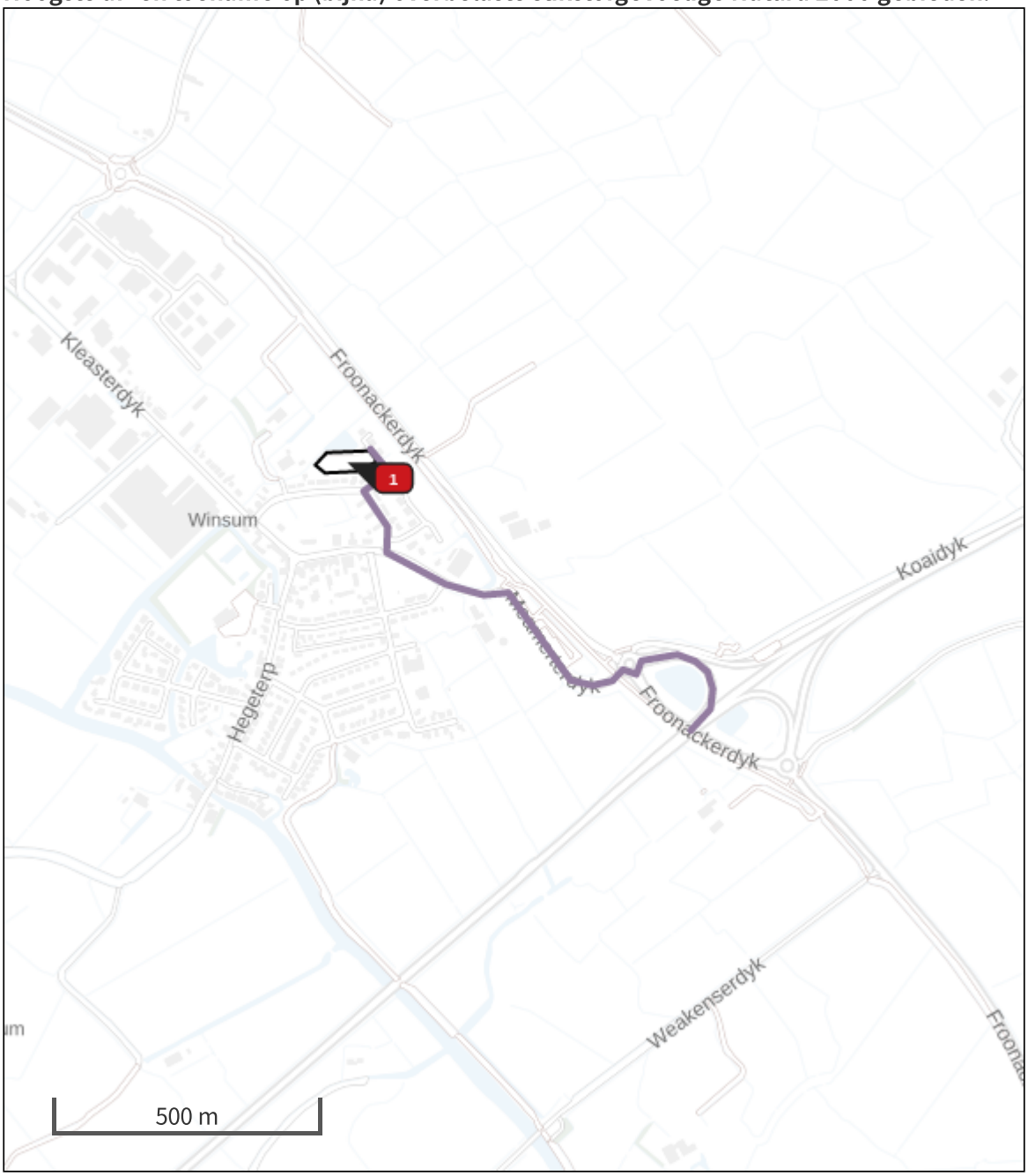

- Habitatrichtlijn
- Vogelrichtlijn
- Vogelrichtlijn, Habitatrichtlijn
- Niet bepaald
- Grootste afname van depositie
- Grootste toename van depositie
- Hoogste totale depositie

De bronnen op de kaart horen bij de Beoogde situatie.

Resultaten stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden situatie "Situatie 1" (Beoogd) incl. saldering e/o referentie

	Berekend (ha gekarteerd)	Hoogste totale depositie (mol N/ha/jr)	Met toename (ha gekarteerd)	Grootste toename (mol N/ha/jr)	Met afname (ha gekarteerd)	Grootste afname (mol N/ha/jr)
Totaal	-	-	-	-	-	-

Situatie 1, Rekenjaar 2023

1 Mobiele werktuigen | Bouw, Industrie en Delfstoffenwinning

Naam	Mobiele werktuigen	NO_x	29,1 kg/j
Locatie	X:171502,28 Y:574193,04	NH_3	1,1 kg/j
Oppervlakte	0,36 ha		

Naam	Stageklasse	Brandstofverbruik	Draaiuren	AdBlue verbruik	Stof	Emissie
Woningen - Graafmachine 200 kW	Stage-IV, 2014-2018, 75-560 kW, diesel, SCR: ja	1109 l/j	56 u/j	66 l/j	NO_x	6,5 kg/j
					NH_3	0,3 kg/j
Woningen - Hijskraan 200 kW	Stage-IV, 2014-2018, 75-560 kW, diesel, SCR: ja	1109 l/j	56 u/j	66 l/j	NO_x	6,5 kg/j
					NH_3	0,3 kg/j
Woningen - Heistelling 200 kW	Stage-IV, 2014-2018, 75-560 kW, diesel, SCR: ja	555 l/j	28 u/j	33 l/j	NO_x	3,3 kg/j
					NH_3	0,1 kg/j
Woningen - Betonstorter 200 kW	Stage-IV, 2014-2018, 75-560 kW, diesel, SCR: ja	555 l/j	28 u/j	33 l/j	NO_x	3,3 kg/j
					NH_3	0,1 kg/j
Woningen - Verreiker 60 kW	Stage-IV, 2014-2018, 56-75 kW, diesel, SCR: ja	177 l/j	28 u/j	10 l/j	NO_x	1,4 kg/j
					NH_3	42,5 g/j
Verharding - Graafmachine 100 kW	Stage-IV, 2014-2018, 75-560 kW, diesel, SCR: ja	814 l/j	80 u/j	48 l/j	NO_x	5,2 kg/j
					NH_3	0,2 kg/j
Verharding - Wals 100 kW	Stage-IV, 2014-2018, 75-560 kW, diesel, SCR: ja	407 l/j	40 u/j	24 l/j	NO_x	2,6 kg/j
					NH_3	97,7 g/j
Verharding - Trilplaat 10 kW	alle werktuigen op benzine, 2takt	100 l/j			NO_x	0,4 kg/j
					NH_3	0,0 kg/j

2 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Werkverkeer				NO_x	2,4 kg/j
Locatie	X:171849,1 Y:573889,01	Type scherm	-	-	NO_2	0,7 kg/j
Lengte	1.135,66 m	Hoogte	-	-	NH_3	66,3 g/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (doorstromend)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Beide richtingen					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	1100 p/jaar	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	140 p/jaar	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	428 p/jaar	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0 p/jaar	0,0 %

3 Wegverkeer | Weg

			Links	Rechts		
Naam	Verkeersgeneratie				NO_x	9,4 kg/j
Locatie	X:171849,1 Y:573889,01	Type scherm	-	-	NO_2	2,1 kg/j
Lengte	1.135,66 m	Hoogte	-	-	NH_3	0,5 kg/j
Wegtype	Binnen bebouwde kom (doorstromend)	Afstand tot de weg	-	-		
Rijrichting	Beide richtingen					
Tunnelfactor	1					
Type hoogteligging	Normaal					
Weghoogte	0 m					

Verkeer	Max. snelheid	Aantal voertuigen	In file
Licht verkeer	Voorgeschreven factoren	60 p/etmaal	0,0 %
Middelzwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	4 p/etmaal	0,0 %
Zwaar vrachtverkeer	Voorgeschreven factoren	0 p/etmaal	0,0 %
Busverkeer	Voorgeschreven factoren	0 p/etmaal	0,0 %

Disclaimer

Hoewel verstrekte gegevens kunnen dienen ter onderbouwing van een vergunningaanvraag, kunnen er geen rechten aan worden ontleend. De eigenaar van AERIUS aanvaardt geen aansprakelijkheid voor de inhoud van de door de gebruiker aangeboden informatie. Bovenstaande gegevens zijn enkel bruikbaar tot er een nieuwe versie van AERIUS beschikbaar is. AERIUS is een geregistreerd handelsmerk in Europa. Alle rechten die niet expliciet worden verleend, zijn voorbehouden.

Rekenbasis

Deze berekening is tot stand gekomen op basis van

AERIUS versie	2022_20230126_290cbff6e8
Database versie	2022_290cbff6e8

Voor meer informatie over de gebruikte methodiek en data zie:
https://www.aerius.nl/

Bijlage 7 Vooroverlegreacties

provinsje fryslân
provincie fryslân

postbus 20120
8900 hm leeuwarden
tweebaksmarkt 52
(058) 292 59 25

www.fryslan.frl
provincie@fryslan.frl
www.twitter.com/provfryslan

College van burgemeester en wethouders
van de gemeente Waadhoeke
Postbus 58
8800 AB FRANEKER

Leeuwarden, 12 september 2022
Verzonden,

Ons kenmerk	:	02028010
Afd./Opgave	:	Omgevingszaken
Behandeld door	:	Omgevingszaken / (058) 292 59 25 of romte@fryslan.frl
Uw kenmerk	:	
Bijlage(n)	:	

Onderwerp : advies vooroverleg bestemmingsplan Winsum, Kleasterkolk 7

Geacht college,

Op 19 juli 2022 is bovengenoemd plan ter advisering ontvangen. De provinciale belangen in het plan zijn in basis op een juiste wijze verwerkt echter het aspect woningbouw is niet juist gemotiveerd en de onderwerpen Duurzaamheid, Natuurinclusief en Waterrobuust ontbreken. Hierna volgt een motivering.

In de toelichting van het bestemmingsplan wordt gemotiveerd dat het toevoegen van een woning passend is binnen de Woonvisie van de gemeente Waadhoeke. De Verordening Romte Fryslân spreekt echter over *een woonplan, dat de schriftelijke instemming van Gedeputeerde Staten heeft*. Hierbij gaat het in de meeste gevallen over het woningbouwprogramma en de aantallen die daarin zijn opgenomen. Uit de toelichting is niet af te leiden of het toevoegen van de extra woning past binnen het woningbouwprogramma voor Winsum.

Is dat laatste niet het geval, dan kan er worden afgeweken van het woningbouwprogramma, omdat het gaat om minder dan 11 woningen, maar dan dient er in de plantoelichting een motivering worden opgenomen. Op welke wijze kan een overschrijding van het woningbouwprogramma worden voorkomen? Dit kan bijvoorbeeld door het uitwisselen met andere plannen of fasering van projecten in tijd en locatie.

In het kader van de Provinciale Omgevingsvisie ‘De Romte Diele’ zijn een aantal thema’s benoemd die in een vroegtijdig stadium aandacht vragen voor nieuwe stedelijke ontwikkelingen. Ik vraag dan ook aan gemeenten om in een vroegtijdig stadium rekening te houden met de onderwerpen Duurzaamheid, Natuurinclusief en Waterrobuust.

In sommige situatie is het niet mogelijk maar wanneer er sprake is van nieuwbouw zien wij deze onderwerpen graag terugkomen in de toelichting van de onderbouwingen en in de ontwerpen van stedenbouwkundigen en architecten.

Hoogachtend,

Namens het college van Gedeputeerde Staten,

[redacted]
afdelingshoofd Omgevingszaken a.i.

provinsje fryslân

Van: RO Loket <ro.loket@liander.nl>
Verzonden: donderdag 4 augustus 2022 10:43
Aan: [redacted]
Onderwerp: RE: wettelijk overleg conceptbestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum

LET OP: Dit bericht is afkomstig van buiten de organisatie. Klik niet op links of bijlagen tenzij u de afzender en de inhoud van het bericht vertrouwt.

Beste heer [redacted],

Dank voor het toesturen van de informatie.
Vanuit Liander hebben wij geen opmerkingen op het plan.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Omgevingsmanager | team Ruimte & Recht (Oost)

M [redacted]
E [redacted]

Qirion
Experts in energienetten.

Qirion B.V. | Postbus 50, 6920 AB Duiven, Nederland | Postbezorgingscode (PCB): N381 | Dijkgraaf 4, 6921 RL | KvK 09119276 Duiven | www.qirion.nl | www.werkenbijqirion.nl

De inhoud van deze e-mail, inclusief bijlagen, is persoonlijk en vertrouwelijk. Mocht dit bericht niet voor u bedoeld zijn, informeer dan per omgaande de afzender en verwijder dit bericht. Gelieve deze e-mail, inclusief eventuele bijlagen, niet te gebruiken, kopiëren of door te sturen aan derden.

Van: wateradvies@wetterskipfryslan.nl <zaken@wetterskipfryslan.nl>
Verzonden: dinsdag 2 augustus 2022 14:54
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: [wetterskip 145465-1e33f2] Aanvullend advies ruimtelijk plan 'concept bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum, bouw 7 woningen zijstraat Trije Keningenwei (Fikarusleane-Froonackerdyk)'

U ontvangt niet vaak e-mail van zaken@wetterskipfryslan.nl. Meer informatie over waarom dit belangrijk is

LET OP: Dit bericht is afkomstig van buiten de organisatie. Klik niet op links of bijlagen tenzij u de afzender en de inhoud van het bericht vertrouwt.

Beste [redacted],

Op 21-07-2022 hebben wij 'concept bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum, bouw 7 woningen zijstraat Trije Keningenwei (Fikarusleane-Froonackerdyk)' ter inzage gekregen, waarvoor onze dank. Uit de beoordeling van het plan vragen we je aandacht voor de volgende punten:

1. het is voor ons nu niet duidelijk uit de waterparagraaf wat voor waterapecten en waterbelangen van invloed zijn op het plan.

Graag zien wij bovenstaande punten worden opgenomen in het onderdeel 'Water'.

Mocht je vragen hebben dan kun je contact met ons opnemen via onderstaande contactgegevens.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
Gebiedsadviseur Wetterskip Fryslân
T [redacted] | E zaken@wetterskipfryslan.nl |

Wetterskip Fryslân Postbus 36, 8900 AA Leeuwarden
www.wetterskipfryslan.nl

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print

Denk aan het milieu voordat u dit bericht print.

Dit bericht is alleen bestemd voor de geadresseerden. Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend.

BRANDWEER
Fryslân

Aan het college van Burgemeester en wethouders
van de gemeente Waadhoeke
[redacted]
Postbus 58
8800 AB FRANEKER

Postbus 612
8901 BK LEEUWARDEN
T 088 22 99 666
F 088 22 99 661
I www.brandweerfryslan.nl
E info@brandweerfryslan.nl

Datum	20 juli 2022	Behandeld door	[redacted]	Bijlagen	1
Onze referentie	UIT/22910 Z/22/00009367	Doorkiesnummer	[redacted]		
Uw referentie	22894	E-mail	[redacted]		
Uw brief van	19 juli 2022			Pand-ID	

Onderwerp Advies RO - Concept bestemmingsplan – 7 woningen – Kleasterkolk, Winsum

Geacht college,

Op 19 juli 2022 heeft Brandweer Fryslân uw bericht ontvangen met de mogelijkheid om advies te geven op het concept bestemmingsplan om 7 woningen aan de Kleasterkolk te Winsum te kunnen realiseren. Ons belang is om de fysieke veiligheid en de brandweerzorg in Fryslân goed geregeld te hebben. De doelen die wij hiermee nastreven zijn het voorkomen en beperken van brand(gevaar) en slachtoffers en het borgen van een veilige en adequate incidentbestrijding. Daarom reageren wij middels dit advies op het toegezonden concept.

Uitwerking
Het voorliggende advies betreft een advies op grond van het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) en de Wet veiligheidsregio's (Wvr) in relatie tot omgevingsveiligheid en de brandweerzorg. De uitwerking hiervan is in de bijlage opgenomen.

Advies
Brandweer Fryslân voorziet voor het plangebied een knel-/ aandachtspunt met betrekking tot externe veiligheid, de opkomsttijd, de bereikbaarheid en de zelfredzaamheid. In overeenstemming met de punten die genoemd zijn onder de kop 'uitwerking' van deze brief adviseert Brandweer Fryslân daarom om:

- De conclusie zoals die nu in de toelichting van het bestemmingsplan is genoemd aan te passen;
- Bij de verantwoording op basis van artikel 12 Bevb gebruik te maken van de inhoud dat in de hoofdstukken 'externe veiligheid' en 'advies risico's en brandweerzorg' van dit advies is genoemd;
- De FUMO te betrekken bij de (beperkte) verantwoording;
- Het handelingsperspectief met de kopers van de woningen te delen;
- Potentiële kopers te informeren over de opkomsttijd, zodat de verwachtingen van de brandweer bij een incident realistisch zijn;
- als er stremmingen in het doodlopende gedeelte als gevolg van (weg)werkzaamheden ontstaan, maatregelen te (laten) treffen om de bereikbaarheid van de woningen te garanderen.

BRANDWEER
Fryslân

Mocht u naar aanleiding van deze brief een nadere toelichting willen, dan kunt u hiervoor contact opnemen met de behandelaar. De contactgegevens vindt u bovenaan deze brief.

Graag willen wij van u vernemen hoe ons advies binnen uw organisatie wordt verwerkt. Deze informatie willen wij gebruiken voor een terugkoppeling naar de lokale brandweerpost.

Wij gaan ervan uit hiermee te hebben voldaan aan uw adviesaanvraag.

Hoogachtend,
Namens het dagelijks bestuur van Veiligheidsregio Fryslân,
voor deze,

[redacted]
clusterhoofd risicobeheersing en planvorming

Deze brief is in een automatisch proces opgemaakt en geaccordeerd en daarom niet ondertekend.

BRANDWEER
Fryslân

Bijlage 1:
Toelichting op het advies van Brandweer Fryslân

Advies RO - Concept bestemmingsplan – 7 woningen – Kleasterkolk, Winsum

BRANDWEER
Fryslân

1. Situatie

Ten noorden van het dorp Winsum ligt de inbreidingslocatie 'Fikarusleane - Froonackerdyk'. Een groot deel van de woningen in deze inbreidingslocatie is inmiddels gerealiseerd. Aan de Kleasterkolk, een nieuwe zijstraat van de Trije Keningenwei, kunnen nog zes vrijstaande woningen worden gerealiseerd. Ten opzichte van het oorspronkelijk programma uit 2010 is de huidige marktvraag wat betreft woningbouw gewijzigd. Het nu voorliggende bouwplan voorziet in de bouw van zeven woningen. Het geldend bestemmingsplan 'Winsum' voorziet in de bouw van zes vrijstaande woningen.

2. Externe veiligheid

Brandweer Fryslân voorziet in het plangebied een aandachtspunt met betrekking tot externe veiligheid.

Het plangebied ligt niet binnen een invloedsgebied van risicovolle inrichtingen en basisnetroutes met vervoer van gevaarlijke stoffen over de weg, het water of het spoor. Wel ligt een deel van het plangebied in een invloedsgebied van een hogedruk buisleidingen met gevaarlijke stoffen (aardgas) Externe veiligheid is daarmee relevant. De toetsing en conclusie in het bestemmingsplan is niet juist.

Op basis van artikel 12 Bevb dient het groepsrisico verantwoord te worden. Vermoedelijk zal hierbij sprake zijn van een beperkte verantwoording, op o.a. de onderdelen bestrijdbaarheid en zelfredzaamheid.

<u>Advies</u>
Brandweer Fryslân adviseert om:

- De conclusie zoals die nu in de toelichting van het bestemmingsplan is genoemd aan te passen;
- Bij de verantwoording op basis van artikel 12 Bevb gebruik te maken van de inhoud dat in de hoofdstukken ‘externe veiligheid’ en ‘advies risico’s en brandweerzorg’ van dit advies is genoemd.

BRANDWEER
Fryslân

2.1. Proactie

Brandweer Fryslân voorziet in het plangebied een aandachtspunt met betrekking tot proactie.

Kader

Met de ruimtelijke ordening kan onveiligheid worden weggenomen. Vanuit de regelgeving is er reeds geregeld dat (beperkt) kwetsbare objecten niet binnen de plaatsgebonden risico 10^{-6} contour (PR 10^{-6}) en/ of belemmeringsstroken mogen liggen. Daarnaast is het onwenselijk dat de groepsrisico-curve de oriënterende waarde overschrijdt.

Vanuit het externe veiligheidsperspectief is het tevens wenselijk dat (beperkt) kwetsbare objecten in ieder geval buiten de 100% letaliteitscontour gesitueerd worden, en bij voorkeur ook buiten de 1%-letaliteitscontour, en zo ver mogelijk van de risicobron af.

Toets

Kijkende naar het plangebied:

- Betreft het hier de realisatie van kwetsbare objecten;
- Ligt deze niet binnen een PR 10-6 contour en is daarom planologisch toelaatbaar;
- Ligt een klein deel van het plangebied, vermoedelijk 1 kavel, binnen de 1% letaliteitscontour van de hogedruk aardgasleiding;
- Is hiervan het groepsrisico niet bekend.

Advies

Brandweer Fryslân adviseert om:

- De FUMO te betrekken bij de (beperkte) verantwoording.

2.2. Extern veiligheidsscenario ‘fakkelbrand’

Het relevante scenario behorende de verantwoording vanuit het Bevb is als volgt:

Een breuk in de gasleiding, bijvoorbeeld als gevolg van het omploegen van het land, zorgt ervoor dat het aardgas onder hoge druk uitstroomt. In eerste instantie hoeft er nog geen ontsteking te zijn en is er de mogelijkheid dat de omgeving ontruimd wordt. Er zijn ook situaties waarbij er direct een ontsteking is.

Door een aanwezige ontstekingsbron ontsteekt het brandbare gas binnen enkele minuten, waardoor een fakkelbrand optreedt. Het effect van een fakkelbrand is warmtestraling. Hierdoor kunnen slachtoffers, schade en brand in de omgeving (van bijv. omliggende gebouwen) ontstaan. Aanwezigen die zich in bouwwerken – buiten de 100% letaliteitscontour – bevinden, ondervinden een bepaalde mate van bescherming door het gebouw. De warmtestraling kan het vluchten van personen in de omgeving dus hinderen. Dit is voor het plangebied van toepassing.

De inzet van de brandweer zal er primair op gericht zijn om het gebied proberen te ontruimen. Bij een ontsteking/ fakkelbrand zal de brandweer zich vanwege de te hoge stralingscontouren richten op het effectgebied. Qua bronbestrijding hebben wij geen mogelijkheden en het gas zal eerst door de gasbeheerder afgesloten moeten worden, voordat wij het plangebied kunnen betreden. De aanwezigen in het plangebied zijn daarom bij een fakkelbrand op zichzelf aangewezen.

2.3. Zelfredzaamheid

Brandweer Fryslân voorziet in het plangebied een aandachtspunt met betrekking tot zelfredzaamheid.

Kader

Bij het opstellen van het bestemmingsplan moet ingegaan worden op de zelfredzaamheid. Zelfredzaamheid is het zichzelf kunnen onttrekken aan een dreigend gevaar, zonder daadwerkelijke hulp van hulpverleningsdiensten. Dit kan door schuilen en indien nog mogelijk, vluchten uit het bedreigde gebied.

Toets

In de meegezonden documentatie is niks gevonden dat duidt op een mogelijk beperkende zelfredzaamheid. Wel moeten de kopers van de woning weten dat in geval van een fakkelbrand de woning hun bescherming zal bieden tegen hittestraling.

Advies

Brandweer Fryslân adviseert om:

- Het handelingsperspectief met de kopers van de woningen te delen.

3. Advies risico's en brandweerzorg

Brandweer Fryslân heeft de mogelijkheid een advies risico's en brandweerzorg te geven in het kader van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. In een dergelijk advies komen aspecten aan bod die van belang zijn voor de basisbrandweerzorg. Hierbij valt te denken aan onder meer de opkomsttijd, de bereikbaarheid, de beschikbaarheid van bluswater en de zelfredzaamheid.

3.1. Scenario 'gebouwbrand'

En relevant scenario is een woningbrand. Gelet op de aard van het bouwwerk (woningen na 2003) is een volledig ontwikkelde brand over de gehele verdieping van de woning een realistisch scenario. Dit beschouwende als maatgevend scenario zal de inzet van de brandweer er primair op gericht zijn om de brand te blussen. De verwachting is dat bij een dergelijke brand naastgelegen gebouwen geen direct gevaar lopen of in brand zullen raken en er niet sprake zal zijn van een sterk escalerende brand. Een dergelijke brand wordt bestreden door één blusvoertuig.

In geval er sprake is van een beginnende brand zal de brandweer, indien nodig en/ of mogelijk nog een redding en/ of een brandbestrijding binnen in het gebouw proberen uit te voeren. Dit met het doel om personen in veiligheid proberen te brengen en te proberen de brand klein te houden. Een goede opkomsttijd, bereikbaarheid en bluswatervoorziening is hiervoor essentieel. Bij een ontwikkelde brand zal de brandweer het gebouw niet meer kunnen betreden en zal de brandweerinzet gericht zijn op bescherming van de omgeving.

3.2. Opkomsttijd

Brandweer Fryslân voorziet in het plangebied een knel-/aandachtspunt met betrekking tot de opkomsttijd.

Kader
Volgens Dekkingsplan 2.0 van Brandweer Fryslân valt het plangebied onder brandrisicogebied 2, waarbij een norm van 12 minuten geldt voor de opkomsttijd. Hoe hoger de opkomsttijd, des de groter de kans dat het volledige pand verloren gaat. Ook de kans op een succesvolle redding van in nood verkerende personen neemt af naarmate de opkomsttijd toeneemt.

Toets
De berekende opkomsttijd voor het eerst aankomende blusvoertuig in het plangebied ligt nabij de 15 à 16 minuten en voldoet daarmee niet aan de geldende normen.

Advies
Brandweer Fryslân adviseert om:
- Potentiële kopers te informeren over de opkomsttijd, zodat de verwachtingen van de brandweer bij een incident realistisch zijn.

3.3. Bereikbaarheid
Brandweer Fryslân voorziet in het plangebied een knel-/ aandachtspunt met betrekking tot de bereikbaarheid.

Kader
Om een woning te kunnen bereiken is een (openbare) weg nodig die minimaal 4,5 meter breed is, meer dan 4,2 meter vrije ruimte in de hoogte heeft en die berekend is op een totaalgewicht van 30 ton en een asbelasting van 11,5 ton. De benodigde bochtenstraal is R5.5 en R10. Om een brandweervoertuig te kunnen opstellen en om gebruik te maken van alle rondom aangebrachte materiaalkasten zijn deze afmetingen ook nodig.

De brandweer hanteert als uitgangspunt voor de incidentbestrijding dat een locatie via een tweede onafhankelijke route benaderbaar moet zijn. Dit is noodzakelijk, omdat niet gegarandeerd kan worden dat de voor de hand liggende route altijd bruikbaar is.

Tot slot moet bij woningen tot op 40 meter van de ingang opgesteld kunnen worden, zodat 20 meter inzetdiepte in de woning gegarandeerd is. Dit is van belang, omdat de lengte van de slang op een brandweerwagen 60 meter is.

Toets
Kijkende naar het plangebied:
- is deze gelegen aan een weg met een breedte van 5 meter;
- is deze niet via een tweede onafhankelijke route te benaderen. Er is namelijk sprake van een doodlopende weg van ongeveer 140 meter lang zonder keerlus;
- zijn de ingangen van de woningen tot 40 meter te benaderen.

De situatie voldoet daarmee niet aan de vereisten.

Advies
Brandweer Fryslân adviseert om:

- als er stremmingen in het doodlopende gedeelte als gevolg van (weg)werkzaamheden ontstaan, maatregelen te (laten) treffen om de bereikbaarheid van de woningen te garanderen.

3.4. Bluswater

Brandweer Fryslân voorziet in het plangebied geen knel-/ aandachtspunt met betrekking tot het bluswater.

Kader
Gewenst is dat binnen 6 minuten minimaal 500 l/min beschikbaar is voor de eerste brandbestrijding. Dit kan ten eerste gerealiseerd worden door af te leggen op een brandkraan met een opbrengst van minimaal 30 m^3/uur die op maximaal 100 meter van de opstelplaats ligt. Ook kan het via geschikt openwater dat op maximaal 8 meter van de opstelplaats ligt, waarbij de geschiktheid afhankelijk is van factoren zoals begroeiing en waterspiegel.

Toets
Kijkende naar de eerste brandbestrijding in het plangebied liggen er brandkranen op een waterleiding met voldoende diameter.

4. Conclusie

Het initiatief is planologisch toelaatbaar, mits dit ook uit de groepsrisicoberekening blijkt. Aannemelijk is dat dit niet tot problemen zal resulteren.

Bij een fakkelbrand kan de brandweer niet aan bronbestrijding doen. De woningen zullen de aanwezigen tegen de hittestraling kunnen beschermen. Nadat de beheerder van de gasleiding het gas afgesloten heeft, kunnen we het plangebied betreden.

Bij een regulier brandscenario zal de opkomsttijd en/ of een stremming in de toegangsweg ertoe kunnen resulteren dat de kans op een ontwikkelde brand groter wordt. Daarmee wordt de kans op schadebeperking en eventuele redding kleiner.

5. Eindadvies

In overeenstemming met de punten die genoemd zijn in deze bijlage adviseert Brandweer Fryslân om:

- De conclusie zoals die nu in de toelichting van het bestemmingsplan is genoemd aan te passen;
- Bij de verantwoording op basis van artikel 12 Bevb gebruik te maken van de inhoud dat in de hoofdstukken ‘externe veiligheid’ en ‘advies risico’s en brandweerzorg’ van dit advies is genoemd;
- De FUMO te betrekken bij de (beperkte) verantwoording;
- Het handelingsperspectief met de kopers van de woningen te delen;
- Potentiële kopers te informeren over de opkomsttijd, zodat de verwachtingen van de brandweer bij een incident realistisch zijn;

BRANDWEER
Fryslân

- als er stremmingen in het doodlopende gedeelte als gevolg van (weg)werkzaamheden ontstaan, maatregelen te (laten) treffen om de bereikbaarheid van de woningen te garanderen.

Regels

Hoofdstuk 1 Inleidende regels

Artikel 1 Begrippen

1.1 plan:

het bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum van de gemeente Waadhoeke;

1.2 bestemmingsplan:

de geometrisch bepaalde planobjecten als vervat in het GML-bestand NL.IMRO.1949.BPWinsKleasterkolk-VAS1 met de bijbehorende regels en bijlagen;

1.3 aan-huis-verbonden beroep of bedrijf:

een beroep, dat in of bij een woning met behoud van de woonfunctie en daaraan ondergeschikt is, kan worden uitgeoefend en dat is gericht op het verlenen van diensten op juridisch, medisch, paramedisch, verzorgend, therapeutisch, administratief, ontwerptechnisch, kunstzinnig of daarmee gelijk te stellen gebied;

1.4 aanduiding:

een geometrisch bepaald vlak of figuur, waarmee de gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels, worden gesteld ten aanzien van het gebruik en/of het bebouwen van deze gronden;

1.5 aanduidingsgrens:

de grens van een aanduiding indien het een vlak betreft;

1.6 bebouwing:

één of meer gebouwen en/of bouwwerken, geen gebouwen zijnde;

1.7 beperkt kwetsbaar object:

een object waarvoor ingevolge het Besluit externe veiligheid inrichtingen een richtwaarde voor het risico c.q. een risico-afstand is bepaald, waarmee rekening moet worden gehouden;

1.8 bestaand:

die situatie zoals die is op het moment dat het bestemmingsplan in werking treedt;

1.9 bestemmingsgrens:

de grens van een bestemmingsvlak;

1.10 bestemmingsvlak:

een geometrisch bepaald vlak met éénzelfde bestemming;

1.11 bouwen:

het plaatsen, het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen of veranderen en het vergroten van een bouwwerk, als mede het geheel of gedeeltelijk oprichten, vernieuwen van een standplaats;

1.12 bouwgrens:

de grens van een bouwvlak;

1.13 bouwperceel:

een aaneengesloten stuk grond, waarop ingevolge de regels een zelfstandige, bij elkaar behorende bebouwing is toegelaten;

1.14 bouwperceelgrens:

een grens van een bouwperceel;

1.15 bouwvlak:

een geometrisch bepaald vlak, waarmee gronden zijn aangeduid, waar ingevolge de regels bepaalde gebouwen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, zijn toegelaten;

1.16 bouwwerk:

elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond;

1.17 cultuurhistorische waarden:

de aan een bouwwerk of een gebied toegekende waarden, gekenmerkt door het beeld dat is ontstaan door het gebruik dat de mens in de loop van de geschiedenis van dat bouwwerk of dat gebied heeft gemaakt;

1.18 detailhandel:

het bedrijfsmatig te koop aanbieden, waaronder begrepen de uitstalling ten verkoop, het verkopen en/of leveren van goederen aan personen die die goederen kopen voor gebruik, verbruik of aanwending anders dan in de uitoefening van een beroeps- of bedrijfactiviteit;

1.19 dienstverlening:

werkzaamheden die bestaan uit het verlenen van economische en maatschappelijke diensten aan derden, waaronder zijn begrepen kapperszaken, schoonheidsinstituten, fotostudio’s en naar de aard daarmee gelijk te stellen bedrijven en inrichtingen, evenwel met uitzondering van een garagebedrijf en een seksinrichting;

1.20 gebouw:

elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt;

1.21 gevellijn:

de denkbeeldige lijn die strak loopt langs de naar de weg gekeerde gevel(s) van een hoofdgebouw tot aan de perceelsgrens;

1.22 hoofdgebouw:

een gebouw, dat zowel functioneel als qua maatvoering bepalend is voor de materiële inhoud van de bestemming;

1.23 kleinschalige bedrijfsmatige activiteiten:

het op bedrijfsmatige wijze uitoefenen van activiteiten, waarvoor geen melding- of vergunningplicht op grond van het Inrichtingen- of Vergunningenbesluit milieubeheer geldt en die door de beperkte omvang in een gedeelte van een woning en de daarbij behorende bebouwing worden uitgeoefend, en aan de woonfunctie ondergeschikt is;

1.24 kwetsbaar object:

een object waarvoor ingevolge het Besluit externe veiligheid inrichtingen een grenswaarde voor het risico c.q. een risico-afstand is bepaald, die in acht moet worden genomen;

1.25 maatvoeringsvlak:

een als zodanig aangegeven vlak ter plaatse van de aanduiding 'maatvoeringsvlak' ten behoeve van het indelen van een bouwvlak of bestemmingsvlak met het oog op een verschil in maatvoering;

1.26 normaal onderhoud:

onderhoudswerkzaamheden, als het vervangen van bestrating en dergelijke, die niet leiden tot verstoring van de ongeroerde bodem;

1.27 peil:

a. voor een bouwwerk waarvan de hoofdtoegang direct aan de weg grenst:
• 20 cm boven de hoogte van de weg ter plaatse van die hoofdtoegang;
b. voor een bouwwerk waarvan de hoofdtoegang niet direct aan de weg grenst:
• de hoogte van het terrein ter plaatse van die hoofdtoegang bij voltooiing van de bouw;
c. indien in of op het water wordt gebouwd:
• het ter plaatse geldende streefpeil;

1.28 risicovolle inrichting:

een inrichting, bij welke het Besluit externe veiligheid inrichtingen een grenswaarde, richtwaarde voor het risico c.q. een risico-afstand moet worden aangehouden bij het in het bestemmingsplan toelaten van kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten;

1.29 ruimtelijk ondergeschikt:

zowel architectonisch als qua afmeting ondergeschikt;

1.30 ruimtelijk ondergeschikt gebouw:

een gebouw of onderdeel van een gebouw dat ruimtelijk gezien ondergeschikt is aan het hoofdgebouw;

1.31 seksinrichting:

een voor het publiek toegankelijke, besloten ruimte waarin bedrijfsmatig, of in een omvang alsof zij bedrijfsmatig was, seksuele handelingen worden verricht of vertoningen van erotisch-pornografische aard plaatsvinden.

Onder een seksinrichting worden in elk geval verstaan: een seksbioscoop, seksautomatenhal, sekstheater, een parenclub of een prostitutiebedrijf, waaronder tevens begrepen een erotische massagesalon, al dan niet in combinatie met elkaar;

1.32 streefpeil:

het niveau van het oppervlaktewater ten opzichte van N.A.P. dat door de waterbeheerder wordt nagestreefd en is vastgelegd in een door Provinciale Staten vastgelegd peilbesluit;

1.33 voorgevellijn:

de denkbeeldige lijn die strak loopt langs de voorgevel van een hoofdgebouw tot aan de perceelsgrens;

1.34 watergang:

een geul bestemd voor de opvang en aan- en afvoer van water;

1.35 woning:

een complex van ruimten, uitsluitend bedoeld voor de huisvesting van één afzonderlijk huishouden.

Artikel 2 Wijze van meten

Bij toepassing van deze regels wordt als volgt gemeten:

2.1 de dakhelling:

langs het dakvlak ten opzichte van het horizontale vlak;

2.2 de goothoogte van een bouwwerk:

vanaf het peil tot aan de bovenkant van de goot, c.q. de druiplijn, het boeibord, of een daarmee gelijk te stellen constructiedeel;

2.3 de inhoud van een bouwwerk:

tussen de onderzijde van de begane grondvloer, de buitenzijde van de gevels (en/of het hart van de scheidsmuren) en de buitenzijde van daken en dakkapellen;

2.4 de bouwhoogte van een bouwwerk:

vanaf het peil tot aan het hoogste punt van een gebouw of van een bouwwerk, geen gebouw zijnde, met uitzondering van ondergeschikte bouwonderdelen, zoals schoorstenen, antennes, en naar de aard daarmee gelijk te stellen bouwonderdelen;

2.5 de oppervlakte van een bouwwerk:

tussen de buitenwerkse gevelvlakken en/of het hart van de scheidingsmuren, neerwaarts geprojecteerd op het gemiddelde niveau van het afgewerkte bouwterrein ter plaatse van het bouwwerk;

2.6 afstanden

afstanden tussen bouwwerken onderling alsmede afstanden van bouwwerken tot erfgrenzen worden daar gemeten waar deze afstanden het kleinst zijn;

Bij de toepassing van het bepaalde ten aanzien van het bouwen van bouwwerken worden ondergeschikte bouwdelen als plinten, pilasters, kozijnen, gevelversieringen, ventilatiekanalen, schoorstenen, gevel- en kroonlijsten, luifels, erkers, balkons en overstekende daken buiten beschouwing gelaten, mits de overschrijding niet meer dan 1 m bedraagt.

Hoofdstuk 2 Bestemmingsregels

Artikel 3 Woongebied

3.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Woongebied' aangewezen gronden zijn bestemd voor:
a. wonen;
b. groenvoorzieningen;
c. nutsvoorzieningen;
d. speelvoorzieningen;
e. voet- en fietspaden;
f. verkeers- en verblijfsdoeleinden;
g. water en waterhuishoudkundige voorzieningen;

en tevens, in combinatie met de woonfunctie, voor:
h. een aan-huis-gebonden beroep, of een kleinschalige bedrijfsmatige activiteit met dien verstande dat:
    1. ten hoogste 30% van de oppervlakte van het hoofdgebouw, met een maximum van 30 m², daarvoor wordt aangewend, dan wel de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt, óf
    2. ten hoogste 30 m² van een aan of bij het hoofdgebouw gebouwd ruimtelijk ondergeschikt gebouw, dan wel de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt.

Detailhandel of opslag van goederen op het erf ten behoeve van een aan-huis-gebonden beroep, of een kleinschalige bedrijfsmatige activiteit, is niet in de bestemming begrepen.

3.2 Bouwregels

a. Ten aanzien van de hoofdgebouwen gelden de volgende regels:
    1. de gebouwen dienen binnen het bouwvlak te worden gebouwd;
    2. het aantal woningen per bouwvlak bedraagt ten hoogste het aangegeven aantal ter plaatse van de aanduiding “maximum aantal wooneenheden”;
    3. de goot- en bouwhoogte bedraag ten hoogste de aangegeven goot- en bouwhoogte ter plaatse van de aanduiding 'maximum bouwhoogte, maximum goothoogte' bedragen;
    4. de afstand van een hoofdgebouw tot de zijdelingse perceelsgrens bedraagt ten minste 3 m, met uitzondering van de aaneengebouwde zijden van hoofdgebouwen.

b. Ten aanzien van ruimtelijk ondergeschikte gebouwen gelden de volgende regels:
    1. de gezamenlijke oppervlakte bedraagt per hoofdgebouw ten hoogste 100 m², met dien verstande dat:
        - de gezamenlijke oppervlakte niet meer mag bedragen dan 100% van de oppervlakte van het hoofdgebouw;
        - dit er niet toe leidt dat het bouwperceel voor meer dan 50 % wordt bebouwd met dien verstande dat hierbij niet de oppervlakte van het hoofdgebouw wordt meegerekend;
    2. de goothoogte bedraagt ten hoogste 3,5 m;
    3. de bouwhoogte van aangebouwde ruimtelijk ondergeschikte gebouwen bedraagt ten hoogste 7 m, mits dit 1 m lager is dan het hoofdgebouw;
    4. de bouwhoogte van vrijstaande ruimtelijk ondergeschikte gebouwen bedraagt ten hoogste 5 m;
    5. de ruimtelijke ondergeschikte gebouwen worden op ten minste 3 m achter de gevellijn van het hoofdgebouw gebouwd, met dien verstande dat bij gebouwen met twee naar de weg gekeerde gevels ten opzichte van één van de gevellijnen op minder dan 3 m mag worden gebouwd;
    6. de afstand van een ruimtelijk ondergeschikt gebouw tot de zijdelingse perceelsgrens bedraagt ten minste 1 m, of wel het ruimtelijk ondergeschikt gebouw wordt op de zijdelingse perceelsgrens

gebouwd;

c. Ten aanzien van de bouwwerken, geen gebouwen zijnde geldt dat er geen bouwwerken, geen gebouwen zijnde mogen worden gebouwd, met uitzondering van:
   1. walbeschoeiingen, waarvan de bouwhoogte niet meer mag bedragen dan 0,5 m boven het ter plaatse geldende streefpeil en uitsluitend bij bouwpercelen aan het water;
   2. terrein- en erfafscheidingen, waarvan de bouwhoogte niet meer mag bedragen dan 1 m, dan wel 2 m mits gebouwd ten minste 1 m achter (het verlengde van) de gevellijn;
   3. masten, waarvan de bouwhoogte niet meer mag bedragen dan 8 m;

3.3 Afwijken van de bouwregels

Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van:

a. het bepaalde in lid 3.2, sub a, onder 1, voor het bouwen buiten het bouwvlak, mits:
   1. het een uitbreiding van het bestaande hoofdgebouw betreft;
   2. de oppervlakte van het bestaande hoofdgebouw met niet meer dan 30 m² wordt vergroot en dit er niet toe leidt dat meer dan 50% van het bouwperceel wordt bebouwd;
   3. de afstand tot de zijdelingse perceelsgrens niet minder dan 3 m bedraagt;
b. het bepaalde in lid 3.2, sub b, onder 4, tot een bouwhoogte van ten hoogste 7 m, mits dit noodzakelijk is om de dakhelling van het ruimtelijk ondergeschikt gebouw overeen te laten komen met de dakhelling van het hoofdgebouw;
c. het bepaalde in lid 3.2, sub b, onder 5, en toestaan dat een ruimtelijk ondergeschikt gebouw op minder dan 3 m of voor de gevellijn van het hoofdgebouw wordt gebouwd, mits er een herkenbaar onderscheid blijft bestaan tussen het hoofdgebouw en het ruimtelijk ondergeschikte gebouw en deze ruimtelijk ondergeschikte gebouwen het straatbeeld niet domineren.

3.4 Afwijken van de gebruiksregels

a. Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 3.1, en toestaan dat ten hoogste 15 m² van een hoofdgebouw of de daarbij behorende ruimtelijk ondergeschikte gebouwen wordt aangewend voor detailhandel samenhangend met een aan-huis-gebonden beroep of een kleinschalige bedrijfsmatige activiteit.
b. Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in lid 3.1, en toestaan dat meer dan 30 m² van het hoofdgebouw wordt aangewend voor een aan-huis-gebonden-beroep of een kleinschalige bedrijfsmatige activiteit, wanneer dit er toe leidt dat het betreffende pand rendabel gemaakt kan worden middels de voorgenomen bedrijvigheid, met dien verstande dat de regel dat ten hoogste 30% van de oppervlakte van het hoofdgebouw voor een aan-huis-gebonden-beroep of kleinschalige bedrijfsmatige activiteit mag worden aangewend, onverkort van toepassing blijft.

Hoofdstuk 3 Algemene regels

Artikel 4 Anti-dubbeltelregel

Grond die eenmaal in aanmerking is genomen bij het toestaan van een bouwplan waaraan uitvoering is gegeven of alsnog kan worden gegeven, blijft bij de beoordeling van latere bouwplannen buiten beschouwing.

Artikel 5 Algemene gebruiksregels

5.1 Strijdig gebruik

Tot een gebruik in strijd met dit bestemmingsplan wordt begrepen het gebruik dat afwijkt van de bestemmingsomschrijvingen, waaronder in ieder geval wordt begrepen:

- het gebruiken of laten gebruiken van gronden en gebouwen ten behoeve van seksinrichtingen;
- het gebruiken of laten gebruiken van ruimtelijk ondergeschikte gebouwen ten behoeve van zelfstandige

bewoning;
- het gebruiken of laten gebruiken van gronden als standplaats voor kampeermiddelen.

Artikel 6 Algemene afwijkingsregels

a. Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van:
   1. het bepaalde in het plan en toestaan dat het beloop of profiel van wegen of de aansluiting van wegen onderling in geringe mate wordt aangepast, indien de verkeersveiligheid en/of -intensiteit daartoe aanleiding geeft;
   2. het bepaalde in het plan en toestaan dat bestemmings- of bouwgrenzen worden overschreden, indien een meetverschil daartoe aanleiding geeft;
   3. het bepaalde in het plan voor het bouwen van antennes, waarvan de bouwhoogte ten hoogste 15 m mag bedragen en voor een antenne-installatie ten behoeve van de mobiele telecommunicatie, wanneer deze wordt geplaatst op een bedrijfsgebouw, kantoorgebouw, detailhandelgebouw of sommige gebouwen voor maatschappelijke doeleinden, mits de installatie de bouwhoogte van het gebouw met niet meer dan 5 m overschrijdt;
   4. het bepaalde in het plan en toestaan dat openbare nutsgebouwtjes, kiosken, wachthuisjes ten behoeve van het openbaar vervoer, telefooncellen, gebouwtjes ten behoeve van de bediening van kunstwerken, toiletgebouwtjes en naar aard daarmee gelijk te stellen gebouwtjes en bouwwerken, geen gebouwen zijnde, worden gebouwd, mits:
      - de inhoud per gebouwtje niet meer bedraagt dan 50 m^2;
      - de bouwhoogte van bouwwerken, geen gebouwen zijnde ten hoogste 15 m bedraagt.

b. De in sub a, genoemde omgevingsvergunning wordt uitsluitend verleend in incidentele gevallen waarbij geen onevenredige aantasting plaatsvindt van:
- de gebruiksmogelijkheden van aangrenzende gronden;
- het straat- en bebouwingsbeeld;
- de bouwvorm van karakteristieke bebouwing.

Artikel 7 Overige regels

7.1 Voldoende parkeergelegenheid

a. Een bouwwerk, waarvan een behoefte aan parkeergelegenheid wordt verwacht, mag niet worden gebouwd of gebruikt wanneer voor dit bouwwerk op het bouwperceel of in de omgeving daarvan niet in voldoende parkeergelegenheid is voorzien of in stad wordt gehouden.
b. Bij een omgevingsvergunning wordt aan de hand van de Nota Parkeernormen Gemeente Waadhoeke november 2020, of het meest actuele gemeentelijke parkeerbeleid zoals deze geldt ten tijde van de aanvraag, bepaald of er sprake is van voldoende parkeergelegenheid.
c. Bij een omgevingsvergunning kan worden afgeweken van het bepaalde in sub a en worden toegestaan dat in minder dan voldoende parkeergelegenheid wordt voorzien, mits dit geen onevenredige afbreuk doet aan de parkeersituatie.

Hoofdstuk 4 Overgangs- en slotregels

Artikel 8 Overgangsrecht

8.1 Overgangsrecht bouwwerken

a. Een bouwwerk dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig of in uitvoering is, dan wel gebouwd kan worden krachtens een omgevingsvergunning voor het bouwen, en afwijkt van het plan, mag, mits deze afwijking naar aard en omvang niet wordt vergroot:
   1. gedeeltelijk worden vernieuwd of veranderd;

2. na het teniet gaan ten gevolge van een calamiteit geheel worden vernieuwd of veranderd, mits de aanvraag van de omgevingsvergunning voor het bouwen wordt gedaan binnen twee jaar na de dag waarop het bouwwerk is teniet gegaan.

b. Burgemeester en wethouders kunnen eenmalig in afwijking van het bepaalde onder a. een omgevingsvergunning verlenen voor het vergroten van de inhoud van een bouwwerk als bedoeld in het eerste lid met maximaal 10%.

c. Het bepaalde in sub a is niet van toepassing op bouwwerken die weliswaar bestaan op het tijdstip van inwerkingtreding van het plan, maar zijn gebouwd zonder vergunning en in strijd met het daarvoor geldende plan, daaronder begrepen de overgangsbepalingen van dat plan.

8.2 Overgangsrecht gebruik

a. Het gebruik van grond en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan en hiermee in strijd is, mag worden voortgezet.

b. Het is verboden het met het bestemmingsplan strijdige gebruik, bedoeld in sub a, te veranderen of te laten veranderen in een ander met dat plan strijdig gebruik, tenzij door deze verandering de afwijking naar aard en omvang wordt verkleind.

c. Indien het gebruik, bedoeld in sub a, na de inwerkingtreding van het plan voor een periode langer dan een jaar wordt onderbroken, is het verboden dit gebruik daarna te hervatten of te laten hervatten.

1. Het bepaalde in sub a is niet van toepassing op gebruik dat reeds in strijd was met het voorheen geldende bestemmingsplan, daaronder begrepen de overgangsbepaling van dat plan.

Artikel 9 Slotregel

Deze regels worden aangehaald als:

“Regels van het bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum”

Aldus vastgesteld in de raadsvergadering van 30-03-2023.

Bijlagen bij de regels

Bijlage 1 Staat van bedrijfsactiviteiten

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS									CATEGORIE
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID			GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND		
01	01	-	LANDBOUW EN DIENSTVERLENING T.B.V. DE LANDBOUW										
014	016	0	Dienstverlening t.b.v. de landbouw:										
014	016	1	- algemeen (o.a. loonbedrijven): b.o. > 500 m²	30	10	50			10		50	D	3.1
014	016	3	- plantsoenendiensten en hoveniersbedrijven: b.o. > 500 m²	30	10	50			10		50		3.1
014	016	4	- plantsoenendiensten en hoveniersbedrijven: b.o. <= 500 m²	30	10	30			10		30		2
02	02	-	BOSBOUW EN DIENSTVERLENING T.B.V. BOSBOUW										
020	021, 022, 024		Bosbouwbedrijven	10	10	50			0		50		3.1
15	10, 11	-	VERVAARDIGING VAN VOEDINGSMIDDELEN EN DRANKEN										
151	101, 102	0	Slachterijen en overige vleesverwerking:										
151	101, 102	1	- slachterijen en pluimveeslachterijen	100	0	100	C		50	R	100	D	3.2
151	101	4	- vleeswaren- en vleesconservenfabrieken: p.o. > 1.000 m²	100	0	100	C		50	R	100		3.2
151	101, 102	7	- loonslachterijen	50	0	50			10		50		3.1
151	108	8	- vervaardiging van snacks en vervaardiging van kant-en-klaarmaaltijden met p.o. < 2.000 m²	50	0	50			10		50		3.1
152	102	0	Visverwerkingsbedrijven:										
152	102	5	- verwerken anderszins: p.o. <= 1.000 m²	100	10	50			30		100		3.2
152	102	6	- verwerken anderszins: p.o. <= 300 m²	50	10	30			10		50		3.1
1532, 1533	1032, 1039	0	Groente- en fruitconservenfabrieken:										
1532, 1533	1032, 1039	1	- jam	50	10	100	C		10		100		3.2
1532, 1533	1032, 1039	2	- groente algemeen	50	10	100	C		10		100		3.2
1532, 1533	1032, 1039	3	- met koolsoorten	100	10	100	C		10		100		3.2
1551	1051	0	Zuivelproducten fabrieken:										
1551	1051	3	- melkproducten fabrieken v.c. < 55.000 t/j	50	0	100	C		50	R	100		3.2
1552	1052	1	Consumptie-ijsfabrieken: p.o. > 200 m²	50	0	100	C		50	R	100		3.2
1581	1071	0	Broodfabrieken, brood- en banketbakkerijen:										
1581	1071	1	- v.c. < 7500 kg meel/week, bij gebruik van charge-ovens	30	10	30	C		10		30		2
1581	1071	2	- v.c. >= 7.500 kg meel/week	100	30	100	C		30		100		3.2
1582	1072		Banket, biscuit- en koekfabrieken	100	10	100	C		30		100		3.2
1584	10821	0	Verwerking cacaobonen en vervaardiging chocolade- en suikerwerk:										
1584	10821	5	- Suikerwerkfabrieken zonder suiker branden: p.o. > 200 m²	100	30	50			30	R	100		3.2
1585	1073		Deegwarenfabrieken	50	30	10			10		50		3.1
1586	1083	0	Koffiebranderijen en theepakkerijen:										
1586	1083	2	- theepakkerijen	100	10	30			10		100		3.2
1589.2	1089	0	Soep- en soeparomafabrieken:										
1589.2	1089	1	- zonder poederdrogen	100	10	50			10		100		3.2

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS									CATEGORIE
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID			GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND		
1593 t/m 1595	1102 t/m 1104		Vervaardiging van wijn, cider e.d.	10	0	30	C		0		30		2
1598	1107		Mineraalwater- en frisdrankfabrieken	10	0	100			50	R	100		3.2
17	13	-	VERVAARDIGING VAN TEXTIEL										
171	131		Bewerken en spinnen van textielvezels	10	50	100			30		100		3.2
172	132	0	Weven van textiel:										
172	132	1	- aantal weefgetouwen < 50	10	10	100			0		100		3.2
173	133		Textielveredelingsbedrijven	50	0	50			10		50		3.1
174, 175	139		Vervaardiging van textielwaren	10	0	50			10		50		3.1
176, 177	139, 143		Vervaardiging van gebreide en gehaakte stoffen en artikelen	0	10	50			10		50		3.1
18	14	-	VERVAARDIGING VAN KLEDING; BEREIDEN EN VERVEN VAN BONT										
181	141		Vervaardiging kleding van leer	30	0	50			0		50		3.1
182	141		Vervaardiging van kleding en -toebehoren (excl. van leer)	10	10	30			10		30		2
183	142, 151		Bereiden en verven van bont; vervaardiging van artikelen van bont	50	10	10			10		50		3.1
19	15	-	VERVAARDIGING VAN LEER EN LEDERWAREN (EXCL. KLEDING)										
192	151		Lederwarenfabrieken (excl. kleding en schoeisel)	50	10	30			10		50	D	3.1
193	152		Schoenenfabrieken	50	10	50			10		50		3.1
20	16	-	HOUTINDUSTRIE EN VERVAARDIGING ARTIKELEN VAN HOUT, RIET, KURK E.D.										
2010.1	16101		Houtzagerijen	0	50	100			50	R	100		3.2
2010.2	16102	0	Houtconserveringsbedrijven:										
2010.2	16102	2	- met zoutoplossingen	10	30	50			10		50		3.1
202	1621		Fineer- en plaatmaterialenfabrieken	100	30	100			10		100		3.2
203, 204, 205	162	0	Timmerwerkfabrieken, vervaardiging overige artikelen van hout	0	30	100			0		100		3.2
203, 204, 205	162	1	Timmerwerkfabrieken, vervaardiging overige artikelen van hout, p.o. < 200 m2	0	30	50			0		50		3.1
205	162902		Kurkwaren-, riet- en vlechtwerkfabrieken	10	10	30			0		30		2
21	17	-	VERVAARDIGING VAN PAPIER, KARTON EN PAPIER- EN KARTONWAREN										
2112	1712	0	Papier- en kartonfabrieken:										
2112	1712	1	- p.c. < 3 t/u	50	30	50	C		30	R	50		3.1
212	172		Papier- en kartonwarenfabrieken	30	30	100	C		30	R	100		3.2
2121.2	17212	0	Golfkartonfabrieken:										
2121.2	17212	1	- p.c. < 3 t/u	30	30	100	C		30	R	100		3.2
22	58	-	UITGEVERIJEN, DRUKKERIJEN EN REPRODUKTIE VAN OPGENOMEN MEDIA										
221	581		Uitgeverijen (kantoren)	0	0	10			0		10		1
2221	1811		Drukkerijen van dagbladen	30	0	100	C		10		100		3.2
2222	1812		Drukkerijen (vlak- en rotatie-diepdrukkerijen)	30	0	100			10		100		3.2
2222.6	18129		Kleine drukkerijen en kopieerinrichtingen	10	0	30			0		30		2
2223	1814	A	Grafische afwerking	0	0	10			0		10		1

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS									CATEGORIE
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID			GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND		
2223	1814	B	Binderijen	30	0	30			0		30		2
2224	1813		Grafische reproductie en zetten	30	0	10			10		30		2
2225	1814		Overige grafische activiteiten	30	0	30			10		30	D	2
223	182		Reproductiebedrijven opgenomen media	0	0	10			0		10		1
23	19	-	AARDOLIE-/STEENKOOLVERWERK. IND.; BEWERKING SPLIJT-/KWEEKSTOFFEN										
2320.2	19202	A	Smeeroliën- en vettenfabrieken	50	0	100			30	R	100		3.2
24	20	-	VERVAARDIGING VAN CHEMISCHE PRODUKTEN										
2442	2120	0	Farmaceutische productenfabrieken:										
2442	2120	1	- formulering en afvullen geneesmiddelen	50	10	50			50	R	50		3.1
2442	2120	2	- verbandmiddelenfabrieken	10	10	30			10		30		2
2462	2052	0	Lijm- en plakmiddelenfabrieken:										
2462	2052	1	- zonder dierlijke grondstoffen	100	10	100			50		100		3.2
2464	205902		Fotochemische productenfabrieken	50	10	100			50	R	100		3.2
2466	205903	A	Chemische kantoorbenodigdhedenfabrieken	50	10	50			50	R	50		3.1
25	22	-	VERVAARDIGING VAN PRODUKTEN VAN RUBBER EN KUNSTSTOF										
2512	221102	0	Loopvlakvernieuwingsbedrijven:										
2512	221102	1	- vloeropp. < 100 m2	50	10	30			30		50		3.1
2513	2219		Rubber-artikelenfabrieken	100	10	50			50	R	100	D	3.2
26	23	-	VERVAARDIGING VAN GLAS, AARDEWERK, CEMENT-, KALK- EN GIPSPRODUKTEN										
261	231	0	Glasfabrieken:										
261	231	1	- glas en glasproducten, p.c. < 5.000 t/j	30	30	100			30		100		3.2
2615	231		Glasbewerkingsbedrijven	10	30	50			10		50		3.1
262, 263	232, 234	0	Aardewerkfabrieken:										
262, 263	232, 234	1	- vermogen elektrische ovens totaal < 40 kW	10	10	30			10		30		2
262, 263	232, 234	2	- vermogen elektrische ovens totaal >= 40 kW	30	50	100			30		100		3.2
2661.2	23612	0	Kalkzandsteenfabrieken:										
2661.2	23612	1	- p.c. < 100.000 t/j	10	50	100			30		100		3.2
2662	2362		Mineraalgebonden bouwplatenfabrieken	50	50	100			30		100		3.2
2663, 2664	2363, 2364	0	Betonmortelcentrales:										
2663, 2664	2363, 2364	1	- p.c. < 100 t/u	10	50	100			10		100		3.2
2665, 2666	2365, 2369	0	Vervaardiging van producten van beton, (vezel)cement en gips:										
2665, 2666	2365, 2369	1	- p.c. < 100 t/d	10	50	100			50	R	100		3.2
267	237	0	Natuursteenbewerkingsbedrijven:										
267	237	1	- zonder breken, zeven en drogen: p.o. > 2.000 m²	10	30	100			0		100	D	3.2
2681	2391		Slijp- en polijstmiddelen fabrieken	10	30	50			10		50	D	3.1
2682	2399	C	Minerale productenfabrieken n.e.g.	50	50	100			50		100	D	3.2
28	25, 31	-	VERVAARD. EN REPARATIE VAN PRODUKTEN VAN METAAL (EXCL. MACH./TRANSPORTMIDD.)										
281	251, 331	0	Constructiewerkplaatsen										

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS									CATEGORIE
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID			GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND		
281	251, 331	1	- gesloten gebouw	30	30	100			30		100		3.2
2821	2529, 3311	0	Tank- en reservoirbouwbedrijven:										
284	255, 331	B	Smederijen, lasinrichtingen, bankwerkerijen e.d.	50	30	100			30		100	D	3.2
2851	2561, 3311	0	Metaaloppervlaktebehandelingsbedrijven:										
2851	2561, 3311	1	- algemeen	50	50	100			50		100		3.2
2851	2561, 3311	11	- metaalharden	30	50	100			50		100	D	3.2
2851	2561, 3311	12	- lakspuiten en moffelen	100	30	100			50	R	100	D	3.2
2851	2561, 3311	2	- scoperen (opspuiten van zink)	50	50	100			30	R	100	D	3.2
2851	2561, 3311	3	- thermisch verzinken	100	50	100			50		100		3.2
2851	2561, 3311	4	- thermisch vertinnen	100	50	100			50		100		3.2
2851	2561, 3311	5	- mechanische oppervlaktebehandeling (slijpen, polijsten)	30	50	100			30		100		3.2
2851	2561, 3311	6	- anodiseren, eloxeren	50	10	100			30		100		3.2
2851	2561, 3311	7	- chemische oppervlaktebehandeling	50	10	100			30		100		3.2
2851	2561, 3311	8	- emailleren	100	50	100			50	R	100		3.2
2851	2561, 3311	9	- galvaniseren (vernikkelen, verchromen, verzinken, verkoperen e.d.)	30	30	100			50		100		3.2
2852	2562, 3311	1	Overige metaalbewerkende industrie	10	30	100			30		100	D	3.2
287	259, 331	A0	Grofsmederijen, anker- en kettingfabrieken:										
287	259, 331	B	Overige metaalwarenfabrieken n.e.g.	30	30	100			30		100		3.2
29	27, 28, 33	-	VERVAARDIGING VAN MACHINES EN APPARATEN										
29	27, 28, 33	0	Machine- en apparatenfabrieken incl. reparatie:										
29	27, 28, 33	1	- p.o. < 2.000 m2	30	30	100			30		100	D	3.2
30	26, 28, 33	-	VERVAARDIGING VAN KANTOORMACHINES EN COMPUTERS										
30	26, 28, 33	A	Kantoormachines- en computerfabrieken incl. reparatie	30	10	30			10		30		2
31	26, 27, 33	-	VERVAARDIGING VAN OVER. ELEKTR. MACHINES, APPARATEN EN BENODIGDH.										
314	272		Accumulatoren- en batterijenfabrieken	100	30	100			50		100		3.2
316	293		Elektrotechnische industrie n.e.g.	30	10	30			10		30		2
32	26, 33	-	VERVAARDIGING VAN AUDIO-, VIDEO-, TELECOM-APPARATEN EN -BENODIGDH.										
321 t/m 323	261, 263, 264, 331		Vervaardiging van audio-, video- en telecomapparatuur e.d. incl. reparatie	30	0	50			30		50	D	3.1
3210	2612		Fabrieken voor gedrukte bedrading	50	10	50			30		50		3.1
33	26, 32, 33	-	VERVAARDIGING VAN MEDISCHE EN OPTISCHE APPARATEN EN INSTRUMENTEN										
33	26, 32, 33	A	Fabrieken voor medische en optische apparaten en instrumenten e.d. incl. reparatie	30	0	30			0		30		2
34	29		VERVAARDIGING VAN AUTO'S, AANHANGWAGENS EN OPLEGGERS										
341	291	0	Autofabrieken en assemblagebedrijven										
343	293		Auto-onderdelenfabrieken	30	10	100			30	R	100		3.2

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS									CATEGORIE
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID			GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND		
35	30	-	VERVAARDIGING VAN TRANSPORTMIDDELEN (EXCL. AUTO'S, AANHANGWAGENS)										
351	301, 3315	0	Scheepsbouw- en reparatiebedrijven:										
351	301, 3315	1	- houten schepen	30	30	50			10		50		3.1
351	301, 3315	2	- kunststof schepen	100	50	100			50	R	100		3.2
352	302, 317	0	Wagonbouw- en spoorwegwerkplaatsen:										
352	302, 317	1	- algemeen	50	30	100			30		100		3.2
353	303, 3316	0	Vliegtuigbouw en -reparatiebedrijven:										
354	309		Rijwiel- en motorrijwielfabrieken	30	10	100			30	R	100		3.2
355	3099		Transportmiddelenindustrie n.e.g.	30	30	100			30		100	D	3.2
36	31	-	VERVAARDIGING VAN MEUBELS EN OVERIGE GOEDEREN N.E.G.										
361	310	1	Meubelfabrieken	50	50	100			30		100	D	3.2
361	9524	2	Meubelstoffeerderijen b.o. < 200 m2	0	10	10			0		10		1
362	321		Fabricage van munten, sieraden e.d.	30	10	10			10		30		2
363	322		Muziekinstrumentenfabrieken	30	10	30			10		30		2
364	323		Sportartikelenfabrieken	30	10	50			30		50		3.1
365	324		Speelgoedartikelenfabrieken	30	10	50			30		50		3.1
3663.2	32999		Vervaardiging van overige goederen n.e.g.	30	10	50			30		50	D	3.1
45	41, 42, 43	-	BOUWNIJVERHEID										
45	41, 42, 43	0	Bouwbedrijven algemeen: b.o. > 2.000 m²	10	30	100			10		100		3.2
45	41, 42, 43	1	- bouwbedrijven algemeen: b.o. <= 2.000 m²	10	30	50			10		50		3.1
45	41, 42, 43	2	Aannemersbedrijven met werkplaats: b.o. > 1.000 m²	10	30	50			10		50		3.1
45	41, 42, 43	3	- aannemersbedrijven met werkplaats: b.o.< 1.000 m²	0	10	30			10		30		2
50	45, 47	-	HANDEL/REPARATIE VAN AUTO'S, MOTORFIETSEN; BENZINESERVICESTATIONS										
501, 502, 504	451, 452, 454		Handel in auto's en motorfietsen, reparatie- en servicebedrijven	10	0	30			10		30		2
501	451		Handel in vrachtauto's (incl. import en reparatie)	10	10	100			10		100		3.2
5020.4	45204	A	Autoplaatwerkerijen	10	30	100			10		100		3.2
5020.4	45204	B	Autobeklederijen	0	0	10			10		10		1
5020.4	45204	C	Autospuitinrichtingen	50	30	30			30	R	50		3.1
5020.5	45205		Autowasserijen	10	0	30			0		30		2
503, 504	453		Handel in auto- en motorfietsonderdelen en -accessoires	0	0	30			10		30		2
505	473	0	Benzineservicestations:										
505	473	2	- met LPG < 1000 m3/jr	30	0	30			50	R	50		3.1
505	473	3	- zonder LPG	30	0	30			10		30		2
51	46	-	GROOTHANDEL EN HANDELSBEMIDDELING										
511	461		Handelsbemiddeling (kantoren)	0	0	10			0		10		1
5121	4621	0	Grth in akkerbouwproducten en veevoeders	30	30	50			30	R	50		3.1

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS									CATEGORIE
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID			GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND		
5122	4622		Grth in bloemen en planten	10	10	30			0		30		2
5123	4623		Grth in levende dieren	50	10	100	C		0		100		3.2
5124	4624		Grth in huiden, vellen en leder	50	0	30			0		50		3.1
5125, 5131	46217, 4631		Grth in ruwe tabak, groenten, fruit en consumptieaardappelen	30	10	30			50	R	50		3.1
5132, 5133	4632, 4633		Grth in vlees, vleeswaren, zuivelproducten, eieren, spijsoliën	10	0	30			50	R	50		3.1
5134	4634		Grth in dranken	0	0	30			0		30		2
5135	4635		Grth in tabaksproducten	10	0	30			0		30		2
5136	4636		Grth in suiker, chocolade en suikerwerk	10	10	30			0		30		2
5137	4637		Grth in koffie, thee, cacao en specerijen	30	10	30			0		30		2
5138, 5139	4638, 4639		Grth in overige voedings- en genotmiddelen	10	10	30			10		30		2
514	464, 46733		Grth in overige consumentenartikelen	10	10	30			10		30		2
5151.1	46711	0	Grth in vaste brandstoffen:										
5151.1	46711	1	- klein, lokaal verzorgingsgebied	10	50	50			30		50		3.1
5151.2	46712	0	Grth in vloeibare en gasvormige brandstoffen:										
5151.3	46713		Grth minerale olieproducten (excl. brandstoffen)	100	0	30			50		100		3.2
5152.1	46721	0	Grth in metaalertsen:										
5152.2 /.3	46722, 46723		Grth in metalen en -halffabricaten	0	10	100			10		100		3.2
5153	4673	0	Grth in hout en bouwmaterialen:										
5153	4673	1	- algemeen: b.o. > 2.000 m²	0	10	50			10		50		3.1
5153.4	46735	4	zand en grind:										
5153.4	46735	5	- algemeen: b.o. > 200 m²	0	30	100			0		100		3.2
5154	4674	0	Grth in ijzer- en metaalwaren en verwarmingsapparatuur:										
5154	4674	1	- algemeen: b.o. > 2.000 m²	0	0	50			10		50		3.1
5155.1	46751		Grth in chemische producten	50	10	30			100	R	100	D	3.2
5156	4676		Grth in overige intermediaire goederen	10	10	30			10		30		2
5157	4677	0	Autosloperijen: b.o. > 1.000 m²	10	30	100			30		100		3.2
5157.2/3	4677	0	Overige groothandel in afval en schroot: b.o. > 1000 m²	10	30	100			10		100	D	3.2
5157.2/3	4677	1	- overige groothandel in afval en schroot: b.o. <= 1.000 m²	10	10	50			10		50		3.1
518	466	0	Grth in machines en apparaten:										
518	466	1	- machines voor de bouwnijverheid	0	10	100			10		100		3.2
518	466	2	- overige	0	10	50			0		50		3.1
519	466, 469		Overige grth (bedrijfsmeubels, emballage, vakbenodigdheden e.d.	0	0	30			0		30		2
52	47	-	DETAILHANDEL EN REPARATIE T.B.V. PARTICULIEREN										
527	952		Reparatie t.b.v. particulieren (excl. auto's en motorfietsen)	0	0	10			10		10		1
60	49	-	VERVOER OVER LAND										
6022	493		Taxibedrijven	0	0	30	C		0		30		2
6023	493		Touringcarbedrijven	10	0	100	C		0		100		3.2

SBI-1993	SBI-2008		OMSCHRIJVING	AFSTANDEN IN METERS										CATEGORIE
-	-	nummer		GEUR	STOF	GELUID			GEVAAR		GROOTSTE AFSTAND			
6024	494	0	Goederenwegvervoerbedrijven (zonder schoonmaken tanks): b.o. > 1.000 m²	0	0	100	C		30		100			3.2
6024	494	1	- Goederenwegvervoerbedrijven (zonder schoonmaken tanks) b.o. <= 1.000 m²	0	0	50	C		30		50			3.1
63	52	-	DIENSTVERLENING T.B.V. HET VERVOER											
6311.2	52242	0	Laad-, los- en overslagbedrijven t.b.v. binnenvaart:											
6311.2	52242	2	- stukgoederen	0	10	100			50	R	100	D		3.2
6312	52102, 52109	A	Distributiecentra, pak- en koelhuizen	30	10	50	C		50	R	50	D		3.1
6312	52109	B	Opslaggebouwen (verhuur opslagruimte)	0	0	30	C		10		30			2
64	53	-	POST EN TELECOMMUNICATIE											
641	531, 532		Post- en koeriersdiensten	0	0	30	C		0		30			2
642	61	A	Telecommunicatiebedrijven	0	0	10	C		0		10			1
71	77	-	VERHUUR VAN TRANSPORTMIDDELEN, MACHINES, ANDERE ROERENDE GOEDEREN											
90	37, 38, 39	-	MILIEUDIENSTVERLENING											
9001	3700	A0	RWZI's en gierverwerkingsinricht., met afdekking voorbezinktanks:											
9002.1	381	A	Vuilophaal-, straatreinigingsbedrijven e.d.	50	30	50			10		50			3.1
9002.1	381	B	Gemeentewerven (afval-inzameldepots)	30	30	50			30	R	50			3.1
9002.2	382	A0	Afvalverwerkingsbedrijven:											
9002.2	382	A2	- kabelbranderijen	100	50	30			10		100			3.2
9002.2	382	A4	- pathogeen afvalverbranding (voor ziekenhuizen)	50	10	30			10		50			3.1
9002.2	382	A5	- oplosmiddelterugwinning	100	0	10			30	R	100	D		3.2
9002.2	382	A7	- verwerking fotochemisch en galvano-afval	10	10	30			30	R	30			2
9002.2	382	C0	Composteerbedrijven:											
9002.2	382	C3	- belucht v.c. < 20.000 ton/jr	100	100	100			10		100			3.2
93	96	-	OVERIGE DIENSTVERLENING											
9301.1	96011	A	Wasserijen en strijkinrichtingen	30	0	50	C		30		50			3.1
9301.1	96011	B	Tapijtreinigingsbedrijven	30	0	50			30		50			3.1
9301.2	96012		Chemische wasserijen en ververijen	30	0	30			30	R	30			2
9301.3	96013	A	Wasverzendinrichtingen	0	0	30			0		30			2

AAN DE RAAD

Datum opgesteld	28 februari 2023	**Behandelend ambtenaar**	H. Mulder
Datum agendering	30 maart 2023	**E-mailadres**	h.mulder@waadhoeke.nl
		Telefoonnummer	0517 380380

Onderwerp
bestemmingsplan Kleasterkolk te Winsum plus bijbehorend beeldkwaliteitsplan

Portefeuillehouder
K. Arendz

Samenvatting

Aan de noordkant van het dorp Winsum ligt de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk'. Een groot deel van de woningen is inmiddels gerealiseerd. Aan de Kleasterkolk, een nieuwe zijstraat van de Trije Keningenwei, kunnen volgens het geldende bestemmingsplan nog zes vrijstaande woningen worden gerealiseerd. Om de beoogde woningbouw juridisch-planologisch mogelijk te maken, is het opstellen van een nieuw bestemmingsplan noodzakelijk net als de vaststelling van een beeldkwaliteitsplan als aanvulling op de door de raad vastgestelde welstandsnota. Het voorliggende plan voorziet hierin.

Voorstel

1. a. het bestemmingsplan ‘Kleasterkolk te Winsum’ met kenmerk NL.IMRO.1949.BPWinKleasterkolk-ONT1 gewijzigd vast te stellen
1. b. het in het bestemmingsplan opgenomen beeldkwaliteitsplan ongewijzigd vast te stellen;
2. Voor het bestemmingsplan geen exploitatieplan vast te stellen.

Inleiding
Aan de noordkant van het dorp Winsum ligt de inbreidingslocatie 'Fikarusleane-Froonackerdyk'. Een groot deel van de woningen is inmiddels gerealiseerd. Aan de Kleasterkolk, een nieuwe zijstraat van de Trije Keningenwei, kunnen volgens het geldende bestemmingsplan nog zes vrijstaande woningen worden gerealiseerd. Ten opzichte van het oorspronkelijk programma uit 2010 is de huidige marktvraag wat betreft woningbouw gewijzigd. Het nu voorliggende bouwplan voorziet in de bouw van zeven woningen, drie vrijstaande en vier van het type twee-onder-één-kapwoningen. Daarnaast is voor deze zeven woningen een hedendaags beeldkwaliteitsplan opgesteld. Dit is noodzakelijk omdat het gewenste bouwplan zowel strijdig is met het geldende bestemmingsplan als met het huidige beeldkwaliteitsplan. Om de beoogde woningbouw juridisch-planologisch mogelijk te maken, is het opstellen van een nieuw bestemmingsplan en een beeldkwaliteitsplan noodzakelijk. Het voorliggende plan voorziet hierin. Zie voor de ligging van het gebied de tekening hieronder.

Beoogd (meetbaar) effect
Met deze ontwikkeling in Winsum geeft de gemeente invulling aan het gemeentelijk beleid en de wensen van de inwoners op het gebied van volkshuisvesting en leefbaarheid van het dorp.

Motivering

Argumenten
1.1 Tijdens de ontwerpfase is geen zienswijze ontvangen over het ontwerpbestemmingsplan 'Kleasterkolk te Winsum' en het ontwerp beeldkwaliteitsplan.
Het ontwerpbestemmingsplan heeft samen met het ontwerp beeldkwaliteitsplan met ingang van 4 november 2022 voor de duur van zes weken ter inzage gelegen. Binnen deze termijn zijn géén zienswijzen ontvangen en is ook verder geen sprake geweest van aanvullende vragen en opmerkingen door belanghebbenden of ambtshalve constateringen. Gelet hierop kan worden besloten om het bestemmingsplan 'Kleasterkolk te Winsum' met daarin opgenomen het beeldkwaliteitsplan vast te stellen.

1.2 *Het ontwerpbestemmingsplan bevatte een verschrijving tussen nokhoogte en goothoogte*
In het ontwerp staat in de planregels een fout wat betreft de goothoogte en de nokhoogte. De bouwhoogte staat op 6 meter en de goothoogte staat op 10,5 meter. Dat is helaas per abuis verwisseld. Tijdens de tervisielegging zijn wij evenwel geattendeerd op een verschrijving. Door het plan op dit onderdeel gewijzigd vast te stellen wordt deze verschrijving hersteld.

2.1 Een exploitatieplan is niet noodzakelijk
De gronden zijn in eigendom van de gemeente en het betreft een eigen gemeentelijke grondexploitatie. Daarom kan worden afgezien van een exploitatieplan.

<u>Kanttekeningen</u>
Uw raad is in december 2022 per memo geïnformeerd over een aantal bestemmingsplannen dat vertraging heeft ondervonden wat betreft het stikstofaspect. Dit is er één van. Deze berekening is inmiddels in het plan opgenomen. De conclusie daarvan is dat er door de stikstofdepositie geen negatief effect optreedt in het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) beschermde Natura 2000-gebieden. Het aspect stikstof staat nadere besluitvorming niet in de weg.

Analyse
In Winsum is volgens het marktonderzoek, dat ten grondslag aan de woonvisie ligt, ruimte voor een extra toevoeging van 5 tot 10 woningen. De vraag naar woningen is de afgelopen jaren sterk gestegen. De daadwerkelijke ruimte voor woningen zal daarom naar verwachting hoger zijn dan in dit onderzoek is aangegeven. De voorgenomen ontwikkeling die met dit plan wordt mogelijk gemaakt past binnen de Woonvisie, zowel qua aantallen als qua locatie. Daar komt bij dat het hier vooral om een reeds bestaande woonlocatie gaat die iets anders wordt ingevuld dan in het verleden is bedacht. Dit sluit aan bij het maatwerk concept zoals in de Woonvisie opgenomen. Daarmee is het voornemen in overeenstemming met het gemeentelijk beleid.

Alternatieven
n.v.t.

Vervolg
Indien uw raad besluit om het bestemmingsplan vast te stellen, dan wordt het plan met de status ‘vastgesteld’ gereed gemaakt voor publicatie. In verband met de gewijzigde vaststelling gaat het eerst nog ter reactie naar de provincie. Gelet op het feit dat er enkel sprake is van een verschrijving kan redelijkerwijs worden verwacht dat de provincie daar geen moeite mee heeft. Vervolgens zal dit na de reactie van de provincie binnen enkele weken worden gepubliceerd in het digitale gemeenteblad van Waadhoeke, samen met de vaststelling van het beeldkwaliteitsplan.
Een vastgesteld beeldkwaliteitsplan is een wijziging van de welstandsnota. Dat betreft vaststelling van algemeen verbindende voorschriften en daartegen staat geen beroep open.
In dit geval is beroep tegen het vastgestelde bestemmingsplan redelijkerwijs niet te verwachten. Na de vaststelling van het plan kan de omgevingsvergunning voor het woningbouw project worden verleend.

Inwonersparticipatie
Deze ontwikkeling is tot stand gekomen in samenwerking met onder meer Plaatselijk Belang Winsum. Het plan is positief ontvangen.

Communicatie
De termijn van inzage van het ontwerpbestemmingsplan en het beeldkwaliteitsplan wordt volgens de vaste gedragslijn gepubliceerd in het Gemeenteblad, waarna eenieder binnen zes weken na de datum van inzagelegging in de gelegenheid is een zienswijze te geven. Ook wordt Plaatselijk Belang Winsum over de actuele stand van zaken geïnformeerd.

Over de ontwikkeling van deze locatie, die aanvankelijk moeizaam verliep, is in 2022 overeenstemming bereikt met een ontwikkelende partij. Vetrouwende op een positieve uitkomst (er was immers al besloten om ter plaatse woningbouw toe te staan) heeft die er voor gekozen om de woningen al te presenteren op Funda.

Financiën
De kosten voor het opstellen van het bestemmingsplan komen ten laste van de grondexploitatie van dit plan.

Juridisch kader
Wet ruimtelijke ordening, Besluit ruimtelijke ordening, Algemene wet bestuursrecht.

Bijlagen
Bijlage 1: Ontwerpbestemmingsplan ‘Kleasterkolk te Winsum’, inclusief het beeldkwaliteitsplan;

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2023-02-010270

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 28 februari 2023;

B E S L U I T

1a. het bestemmingsplan ‘Kleasterkolk te Winsum’ met kenmerk NL.IMRO.1949.BPWinKleasterkolk-ONT1 op de verbeelding onder het onderdeel maatvoering gewijzigd vast te stellen als volgt:
“maximale bouwhoogte: 10,5 m
maximale goothoogte: 6 m”

1b. het in het bestemmingsplan opgenomen beeldkwaliteitsplan ongewijzigd vast te stellen;
2. Voor het bestemmingsplan geen exploitatieplan vast te stellen.

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 maart 2023,

ner2 , voorzitter

, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

Gemeenteraad Waadhoeke

Dossiernummer	2197
Extern Zaak ID	2023-049187
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	30 maart 2023
Agendapunt	13
Titel	Derde wijziging van de programmabegroting 2023
Eigenaar	Zijlstra, Mink Jelle
Portefeuillehouder	Marja van der Meer

Bijlagen
RV derde wijziging van de programmabegroting 2023
Bijlage 1 - Begrotingswijziging (derde) begroting 2023

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Gemeenteraad Waadhoeke	**30 maart 2023**

Toelichting

Derde wijziging van de programmabegroting 2023

Voorgesteld besluit

Te besluiten tot wijzigen (derde) van de programmabegroting 2023

Aanwezigen

Paul de Cock, Tjeerd Cuperus, Laas Douma, Leendert Ferwerda, Sietze Greidanus, Ytsje de Groot-Krikke, Bernita Hakvoort, Haaye Hoekstra, Herre Hof, Dirk de Jong, Teun de Jong, Doeke de Jong, Douwe Kamstra, Anita Mast, Hans Nauta, Annet Neudorfer-Eberwijn, Joke Osinga-Bonnema, Dieke van der Pol, Rense Rotsma, Haije Stellingwerf, Rien Venema, Dorine Vlaar - Vroonland, Adrie Weiland, Hanna van der Werff, Bart van Wijk, Jochem Jan Zijlstra en Emma Zuidema

Afwezigen

Marijn Kamerling en Bert Vollema

AAN DE RAAD

Datum opgesteld	7 maart 2023	**Behandelend ambtenaar**	M. Zijlstra
Datum agendering	30 maart 2023	**E-mailadres**	m.zijlstra@waadhoeke.nl
Onderwerp	Begrotingswijziging (derde) van de programmabegroting 2023	**Telefoonnummer**	
Portefeuillehouder	M. van der Meer		

Samenvatting

Begrotingswijziging (derde) van de programmabegroting 2023

Voorstel

1. Te besluiten tot wijzigen (derde) van de programmabegroting 2023

Inleiding
De gemeenteraad heeft het budgetrecht (conform de Gemeentewet) en dient de Begroting en de begrotingswijzigingen vast te stellen.

Beoogd (meetbaar) effect
De budgetten zijn aangepast aan de ontwikkelingen. De stand van de post onvoorzien, de stand algemene reserve, de stand reserve sociaal domein en de stand bestemmingsreserve corona is actueel.

Motivering
Argumenten
1.1 Na de wijziging geeft de begroting een actueler beeld
De gemeenteraad heeft het budgetrecht (conform de Gemeentewet) en dient de Begroting en de begrotingswijzigingen vast te stellen.

Kanttekeningen
N.v.t.

Analyse
Deze zijn opgenomen in de bijlage 1 ‘Begrotingswijziging (derde) begroting 2023’.

Alternatieven
N.v.t.

Vervolg
Na besluitvorming van de raad kunnen de voorstellen worden uitgevoerd en afgehandeld.

Inwonersparticipatie
N.v.t.

Communicatie
N.v.t.

Financiën
De financiële gevolgen van de genomen besluiten zijn opgenomen in bijlage 1 ‘Begrotingswijziging (derde) begroting 2023’.

Juridisch kader
Gemeentewet, BBV (besluit Begroting en Verantwoording) en de Verordening 212 Financiële verordening.

Bijlagen
Bijlage 1: Begrotingswijziging (derde) begroting 2023.

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2023-02-047781

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 7 maart 2023 ;

B E S L U I T

1. Te besluiten tot wijzigen (derde) van de programmabegroting 2023

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30 maart 2023,

, voorzitter

, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

Derde begrotingswijziging 2023

Datum: 30 maart 2023
Dossiernr.: 2023-049187

Inhoudsopgave

Derde begrotingswijziging 2023 1
Inhoudsopgave 2
1 Inleiding 3
2 Toelichting op de voorgestelde wijzigingen 4
3 Onvoorzien 7
3.1 Onvoorzien eenmalig 7
3.2 Onvoorzien structureel 8
3.3 Onvoorzien met bestemming 9
4 Reserves 10
4.1 Algemene reserve 10
4.2 Reserve Sociaal Domein 11
4.3 Bestemmingsreserve corona 12
5 Wijziging op programmaniveau 13
6 Bijlagen 14
6.1 Wijziging op taakveldniveau 15

1 Inleiding

De gemeenteraad heeft het budgetrecht (conform de Gemeentewet) en dient de begroting en de begrotingswijzigingen vast te stellen. Dit document bevat de begrotingswijziging van de reeds genomen politieke besluiten (van zowel de raads- als de B&W-besluiten).

De wijziging wordt in hoofdstuk 2 per onderdeel toegelicht. In hoofdstuk 3 wordt het verloop van de post onvoorzien aangegeven, en in hoofdstuk 4 Reserves wordt het verloop van de algemene reserve, reserve sociaal domein en de bestemmingsreserve corona aangegeven. In hoofdstuk 5 worden de wijzigingen per programma aangegeven.

Na besluitvorming van de raad kunnen de voorstellen worden uitgevoerd en afgehandeld.

2 Toelichting op de voorgestelde wijzigingen

3.01 Septembercirculaire 2022
We passen de raming in de primitieve begroting 2023 van de uitkering uit het Gemeentefonds aan naar aanleiding van de septembercirculaire 2022. Deze raming wordt aangepast conform de memo die eerder aan uw raad is toegestuurd op 8 november 2022.

De mutatie 2023 is berekend op een plus van € 1.221.133 en wordt als volgt verwerkt:

1. Algemene ruimte exploitatie structureel	1.068.990
2. Onvoorzien met bestemming	152.143
Totaal mutaties Gemeentefonds	1.221.133

Totaal algemene ruimte exploitatie
Het positieve meerjarige effect van de septembercirculaire 2022 wordt in grote mate veroorzaakt door een positieve accresontwikkeling. De positieve accresontwikkeling wordt veroorzaakt door compensatie voor de sterk gestegen inflatie.

Onvoorzien met bestemming
De positieve mutaties onder onvoorzien met bestemming omvatten een tweetal uitkeringen die bedoeld zijn als compensatie voor onder andere de invoering van de nieuwe wet kwaliteitsborging bouw (WKB).

Samenvatting
Het positieve effect van de septembercirculaire 2022 bedraagt € 1.221.133. Hiervan zal € 1.068.990 worden toegevoegd aan onvoorzien structureel en € 152.143 aan onvoorzien met bestemming. Het effect meerjarig zal worden meegenomen in de kadernota 2024-2027.

3.02 Structureel doorwerkende posten 2022
Na cijfermatig opstellen van de begroting 2023 is € 100.000 beschikbaar gehouden in 2022 op onvoorzien structureel. Bij het opstellen begroting 2023 is deze € 100.000 financieel-technisch verdisconteerd in het saldo begroting 2023 en vervolgens volledig als dekking ingezet voor de budgetuitbreidingen 2023. Met andere woorden niet meer beschikbaar in 2023.

Met begrotingswijziging 11.04 van 2022 is besloten het budgettair effect van € 30.000 van het niet realiseren van de bezuiniging leerplicht ten laste van onvoorzien structureel te brengen. Om dit besluit alsnog juist te verwerken wordt € 30.000 ten laste van onvoorzien structureel 2023 gebracht.

3.03 Begroting na wijziging 2023 Dienst Noardwest Fryslân
Op 9 maart 2023 is de begroting na wijziging 2023 behandeld in de gemeenteraad. De begrotings-uitgangspunten voor 2023 zijn geactualiseerd op basis van de laatste inzichten. In de begroting na wijziging is de nieuwe taakstelling van de wet Inburgering en het wegwerken van de wachtlijst Beschut Werken verwerkt. De begroting na wijziging 2023 geeft voor Waadhoeke een hogere last van € 5,6 miljoen, waarvan € 3,5 miljoen incidenteel en € 2,1 miljoen structureel.
In deze begrotingswijziging zijn de budgettaire gevolgen verwerkt conform het raadsvoorstel:

- De incidentele lasten van de energietoeslag, de TOZO en de opvang Oekraïners van € 3.479.090 te dekken met de nog te ontvangen bijdragen van het Rijk;
- De extra lasten inburgering van € 363.486 deels ten laste te brengen van onvoorzien met bestemming/inburgering (€ 62.840) en deels ten laste van de specifieke uitkering inburgering (€ 300.646);

- De extra lasten van € 1.205.038 als gevolg van indexering ten laste te brengen van onvoorzien met bestemming/loon- en prijscompensatie;
- Het resterend tekort van € 515.149 ten laste te brengen van onvoorzien structureel.

3.04 Eenmalige tegemoetkoming afvalstoffenheffing 2023
De raad heeft op 26 januari 2023 besloten in 2023 eenmalig € 381.000 beschikbaar te stellen om huishoudens tegemoet te komen in de kosten van de afvalstoffenheffing en dit bedrag voor € 285.000 te dekken uit de bestemmingsreserve tegemoetkoming afvalstoffenheffing en voor € 96.000 uit lagere kosten Omrin. Dit besluit wordt in deze begrotingswijziging verwerkt.

3.05 Herstelwerkzaamheden Sportpark Franeker
In samenwerking met voetbalvereniging S.C. Franeker is onderzocht welke aanpassingen er nodig zijn om het gebruik van het sportpark Franeker op korte termijn te verbeteren en de veiligheid te waarborgen. Na een bouwkundige opname is gebleken dat de tribune in slechte staat is. Daarom is in overleg met de vereniging besloten om deze te slopen. Daarnaast zijn er nog aantal aanpassingen nodig om de inrichting van het sportpark te verbeteren. De kosten worden ingeschat op € 24.200. De dekking is als volgt: € 15.700 uit de reserve breedtesport, € 3.500 SPUK Stimulering Sport en € 5.000 bijdrage vereniging. Voorgesteld wordt € 15.700 te onttrekken aan de reserve breedtesport. (collegebesluit 17 januari 2023)

3.06 Sportparkmanager
Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport heeft de gemeente extra budget van € 26.575 beschikbaar gesteld voor de inzet van nieuwe professionele rollen binnen de sportsector via de SPUK Sportakkoord. Het budget van € 26.575 is naar rato het aantal inwoners van de gemeente bepaald en kan in de periode 2022 tot en met 2023 worden ingezet. De kosten voor de sportparkmanager zijn maximaal het beschikbare budget. De sportparkmanager zet in op(het verbeteren van) de onderlinge samenwerking van de sportparkgebruikers, het aantrekken van nieuwe gebruikers en in te zetten op doorontwikkeling van het sportpark naar een plek die recht doet aan de wensen van de omgeving en ontwikkelingen binnen de gemeente. Met deze budgettair neutrale begrotingswijziging worden de betreffende baten en lasten in de begroting geplaatst. (collegebesluit 24 januari 2023)

3.07 Voorschot energietoeslag 2023
Begin 2023 ontvangt iedereen die in 2022 de energietoeslag ontvangen heeft een energietoeslag van € 500. Dit bedrag wordt uitbetaald in februari 2023 en is bedoeld voor de eerste periode van 2023. In december 2022 is € 1.047.413 van het Rijk ontvangen ter dekking van het voorschot 2023. De verwachte kosten worden geschat op € 1.550.000, dus een verwacht tekort van € 500.000. Voorgesteld wordt dit tekort af te dekken door € 500.000 te onttrekken aan de bestemmingsreserve sociaal domein. (collegebesluit 7 februari 2023)

3.08 Regietafel Jeugd
Het college heeft besloten ten behoeve van preventie en repressie van jeugdoverlast een zogenoemde “Regietafel Jeugd” in te stellen, waaraan de verschillende ketenpartners structureel verbonden zijn. De verantwoordelijkheid voor het inrichten van de regietafel wordt belegd bij de gemeente met het tijdelijk inhuren van regisseur “Regietafel Jeugd”. In de coronareserve is € 200.000 gereserveerd voor jeugd-problematiek (zie begrotingswijziging 14.03, raadsbesluit 22 december 2022). Met begrotingswijziging 2.02 is € 153.153 beschikbaar gesteld waardoor er nog € 46.847 beschikbaar is. Voorgesteld wordt € 45.000 beschikbaar te stellen voor de regisseur Regietafel Jeugd ten laste van de coronareserve. (collegebesluit 7 februari 2023)

3.09 Wijzigingen in de personeelsbegroting
In deze begrotingswijziging zijn diverse verschuivingen in de personeelsbegroting opgenomen.
De begrotingswijziging is budgettair neutraal.

3.10 Verschuivingen
Dit betreft een budgettair neutrale verschuiving binnen de programma's.

3 Onvoorzien

3.1 Onvoorzien eenmalig

	Onvoorzien eenmalig - 6.080.001.U	Beginstand	Toevoeging	Vermindering	Eindstand
		0	*0*	*0*	***0***
	Mutaties 1e begrotingswijziging				
	Geen mutaties				
	Mutaties 2e begrotingswijziging				
	Geen mutaties				
	Mutaties 3e begrotingswijziging				
	Geen mutaties				

3.2 Onvoorzien structureel

	Onvoorzien structureel - 6.080.002.U	**Beginstand**	**Toevoeging**	**Vermindering**	**Eindstand**
		767.248	*1.068.990*	*1.074.169*	***762.069***
	Mutaties 1e begrotingswijziging				
	(1.01) Invulling beschikbare ruimte			529.018	
	Mutaties 2e begrotingswijziging				
	Geen mutaties				
	Mutaties 3e begrotingswijziging				
	(3.01) Algemene ruimte - Septembercirculaire 2022		1.068.990		
	(3.03) Vervallen bezuiniging leerplichtambtenaar			30.000	
	(3.04) Begrotingswijziging Dienst Sozawe			515.151	

3.3 Onvoorzien met bestemming

	Onvoorzien met bestemming - 6.080.003.U	Beginstand	Toevoeging	Vermindering	Eindstand
		4.024.773	*1.515.106*	*1.267.878*	***4.272.001***
	Mutaties 1e begrotingswijziging				
	(1.01) Invulling beschikbare ruimte		591.610		
	Mutaties 2e begrotingswijziging				
	(2.01) Reserve jaarovergang		771.353		
	Mutaties 3e begrotingswijziging				
	(3.01) Asiel (inburgering) - Septembercirculaire 2022		110.498		
	(3.01) WKB - Septembercirculaire 2022		41.645		
	(3.04) Begrotingswijziging Dienst Sozawe - loon & prijscompensatie			1.205.038	
	(3.04) Begrotingswijziging Dienst Sozawe - inburgering personeel			62.840	

Totaal	***Totaalbudget Onvoorzien (incidenteel, structureel en met bestemming)***	*4.792.021*	*2.584.096*	*2.342.047*	*5.034.070*
	Saldo onvoorzien na 1e en 2e wijziging				*5.625.966*
	Mutaties 3e wijziging				*-591.896*

4 Reserves

4.1 Algemene reserve

In onderstaand overzicht worden de mutaties op de algemene reserve toegelicht.

		Beginstand	Toevoeging	Vermindering	Eindstand
	Prognose beginstand begroting 2023	*18.863.432*			
	Budgettaire effect begrotingswijzigingen op de algemene reserve na vaststelling begroting 2023	*2.754.814*			
	Algemene reserve	*21.618.246*	*5.592.797*	*11.033.010*	*16.178.033*
	Mutaties primitieve begroting 2023				
	Gevolgen incidentele wensen conform kadernota 2020-2023			250.000	
	Mutaties 1e begrotingswijziging				
	(1.01) Invulling beschikbare ruimte		5.592.797	10.783.010	
	Mutaties 2e begrotingswijziging				
	Geen mutaties				
	Mutaties 3e begrotingswijziging				
	Geen mutaties				

4.2 Reserve Sociaal Domein

In onderstaand overzicht worden de mutaties in de reserve Sociaal domein toegelicht.

		Beginstand	Toevoeging	Vermindering	Eindstand
	Reserve Sociaal Domein	*2.270.307*	*0*	*500.000*	*1.770.307*
	Mutaties 1e begrotingswijziging				
	Geen mutaties				
	Mutaties 2e begrotingswijziging				
	Geen mutaties				
	Mutaties 3e begrotingswijziging				
	(3.10) Voorschot energietoeslag 2023			500.000	

4.3 Bestemmingsreserve corona

In onderstaand overzicht worden de mutaties van 2023 in de bestemmingsreserve corona toegelicht.

Bestemmingsreserve Corona	Beginstand	Toevoeging	Vermindering	Eindstand
Mutaties 2023	1.250.000	0	198.153	1.051.847
Begrotingswijziging 2				
(2.02) Subsidie Coronaherstelplan			153.153	
Begrotingswijziging 3				
(3.11) Regietafel jeugd			45.000	

Het saldo van de bestemmingsreserve corona is per 01-01-2023 € 1.250.000. Het saldo bestaat uit drie gebieden waar nog uitgaven worden verwacht:

- Jeugdproblematiek: € 200.000.
- Cultuur: € 300.000.
- Noodfonds voor ondersteunende maatregelen op het gebied van energiearmoede: € 750.000.

Het geld is via het Gemeentefonds verstrekt via de algemene uitkering of een decentralisatie-uitkering. Daarmee is het ongeoormerkt geld. De gemeente bepaalt zelf waar de compensatie nodig is. Er zal alleen een eindafrekening voor de Meerkosten en inhaalzorg Wmo en Jeugdzorg plaatsvinden. Hier kan nog geld bijkomen. Er hoeft niets terugbetaald te worden.

5 Wijziging op programmaniveau

Programma		Primitief	Begroting	Wijziging	Begroting na wijziging
Lasten					
1	Bestuur en Ondersteuning	3.951.388	4.397.228	0	4.397.228
2	Veiligheid	4.302.112	4.382.112	0	4.382.112
3	Verkeer, Vervoer en Waterstaat	8.878.995	10.041.329	0	10.041.329
4	Economie	2.367.819	2.547.034	0	2.547.034
5	Onderwijs	6.591.531	6.854.171	-22.640	6.831.531
6	Sport, Cultuur en Recreatie	9.701.035	10.873.250	50.775	10.924.025
7	Sociaal Domein	63.231.406	63.840.497	6.128.271	69.968.768
8	Volksgezondheid en Milieu	14.343.518	14.553.518	-96.000	14.457.518
9	Volkshuisv., Ruimt. Ord. etc.	4.007.372	4.697.372	0	4.697.372
AD	Algemene Dekkingsmiddelen	20.508.762	22.947.657	-591.896	22.355.761
	Mutatie reserves	0	14.602.797	0	14.602.797
Totaal Lasten		**137.883.939**	**159.736.966**	**5.468.510**	**165.205.476**
	Waarvan onvoorzien	*4.792.021*	*5.625.966*	*-591.896*	*5.034.070*
Baten					
1	Bestuur en Ondersteuning	585.820	585.820	0	585.820
2	Veiligheid	56.355	56.355	0	56.355
3	Verkeer, Vervoer en Waterstaat	134.828	134.828	0	134.828
4	Economie	1.472.459	1.472.459	0	1.472.459
5	Onderwijs	1.182.119	1.182.119	0	1.182.119
6	Sport, Cultuur en Recreatie	815.021	815.021	35.075	850.096
7	Sociaal Domein	15.873.098	15.873.098	3.747.602	19.620.700
8	Volksgezondheid en Milieu	13.054.026	13.054.026	-381.000	12.673.026
9	Volkshuisv., Ruimt. Ord. etc.	1.910.620	1.910.620	0	1.910.620
AD	Algemene Dekkingsmiddelen	108.606.666	108.606.666	1.221.133	109.827.799
	Mutatie reserves	485.724	16.045.954	845.700	16.891.654
Totaal Baten		**144.176.736**	**159.736.966**	**5.468.510**	**165.205.476**
Resultaat		**6.292.797**		**0**	**0**

6 Bijlagen

6.1 Wijziging op taakveldniveau

3.01 Septembercirculaire 2022						
Progr.	**TV**	**Omschrijving**	**I/S**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
AD	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	I	0	110.498	110.498
AD	0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	S	0	1.110.635	1.110.635
AD	0.8	Overige baten en lasten	I	110.498	0	-110.498
AD	0.8	Overige baten en lasten	S	1.110.635	0	-1.110.635
Totaal				**0**	**0**	**0**

3.02 Onvoorzien structureel uit 2022						
Progr.	**TV**	**Omschrijving**	**I/S**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
5	4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	S	30.000	0	-30.000
AD	0.8	Overige baten en lasten	S	-30.000	0	30.000
Totaal				**0**	**0**	**0**

3.03 Begroting na wijziging Dienst Noardwest Fryslân						
Progr.	**TV**	**Omschrijving**	**I/S**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
5	4.2	Onderwijshuisvesting	S	-52.640	0	52.640
7	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	I	100.158	100.158	0
7	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	S	421.629	300.646	-120.983
7	6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	S	-28.307	0	28.307
7	6.3	Inkomensregelingen	I	3.378.932	3.378.932	0
7	6.3	Inkomensregelingen	S	905.662	-33.730	-939.392
7	6.4	WSW en beschut werk	S	-16.527	0	16.527
7	6.5	Arbeidsparticipatie	S	256.998	0	-256.998
7	6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	S	248.308	0	-248.308
7	6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	S	-1.259.323	0	1.259.323
7	6.71A	Hulp bij het huishouden (WMO)	S	501.743	0	-501.743
7	6.71B	Begeleiding (WMO)	S	302.773	0	-302.773

7	6.71C	Dagbesteding (WMO)	S	159.870	0	-159.870
7	6.71D	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	S	0	1.596	1.596
7	6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	S	-1.439.679	0	1.439.679
7	6.72D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	S	829.521	0	-829.521
7	6.73A	Pleegzorg	S	271.723	0	-271.723
7	6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	S	519.040	0	-519.040
7	6.74A	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf	S	182.010	0	-182.010
7	6.74B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	S	51.462	0	-51.462
7	6.74C	Gesloten plaatsing	S	161	0	-161
7	6.82A	Jeugdbescherming	S	173.154	0	-173.154
7	6.82B	Jeugdreclassering	S	23.963	0	-23.963
AD	0.8	Overige baten en lasten	S	-1.783.029	0	1.783.029
Totaal				**0**	**0**	**0**

3.04 Eenmalige tegemoetkoming afvalstoffenheffing 2023

Progr.	TV	Omschrijving	I/S	Lasten	Baten	Saldo
8	7.3	Afval	I	-96.000	-381.000	-285.000
AD	0.10	Mutaties reserves	I	0	285.000	285.000
Totaal				**0**	**0**	**0**

3.05 Herstelwerkzaamheden Sportpark Franeker

Progr.	TV	Omschrijving	I/S	Lasten	Baten	Saldo
6	5.2	Sportaccommodaties	I	24.200	8.500	-15.700
AD	0.10	Mutaties reserves	I	0	15.700	15.700
Totaal				**0**	**0**	**0**

3.06 Sportparkmanager

Progr.	TV	Omschrijving	I/S	Lasten	Baten	Saldo
6	5.1	Sportbeleid en activering	I	26.575	26.575	0
Totaal				**0**	**0**	**0**

3.07 Voorschot energietoeslag 2023						
Progr.	**TV**	**Omschrijving**	**I/S**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
7	6.3	Inkomensregelingen	I	500.000	0	-500.000
AD	0.10	Mutaties reserves	I	0	500.000	500.000
Totaal				**0**	**0**	**0**

3.08 Regietafel jeugd						
Progr.	**TV**	**Omschrijving**	**I/S**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**
7	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	I	45.000	0	-45.000
AD	0.10	Mutaties reserves	I	0	45.000	45.000
Totaal				**0**	**0**	**0**

Aldus vastgesteld in de openbare raadsvergadering van 30-03-2023,

, voorzitter

, griffier

AAN DE RAAD

Datum opgesteld	03 januari 2023	**Behandelend ambtenaar**	P. van Olphen
Datum agendering	30 maart 2023	**E-mailadres**	p.vanolphen@waadhoeke.nl
Onderwerp	Tweede begrotingswijziging 2022 Dienst Noardwest Fryslân	**Telefoonnummer**	
Portefeuillehouder	M. van der Meer.		

Samenvatting

Deze begrotingswijziging hangt samen met twee tijdelijke regelingen die De Dienst in 2022 heeft uitvoert. Dit betreft de Bijzondere Bijstand Energietoeslag en de Regeling Opvang Ontheemden Oekraïne. Dit voorstel is reeds behandeld in het college van 10 januari 2023. Het bijbehorende raadsvoorstel is per abuis niet naar uw raad doorgezonden waardoor deze nu pas voorligt. Excuses voor deze vertraging. Feitelijk is het zo dat we de ramingen voor de bijdragen aan de Dienst al in de eigen begroting staan. Met deze begrotingswijziging heeft u ook al reeds ingestemd in uw raad van 22 december 2022. Met het alsnog voorleggen voldoen we in ieder geval formeel aan de voorschriften van de gemeenschappelijke regeling. Dit zodat de Dienst geen problemen krijgt met haar begrotingsrechtmatigheid.

Voorstel

Geen zienswijze in te dienen op de tweede begrotingswijziging 2022 van de Dienst SoZaWe Noardwest Fryslân.

Inleiding
De begrotingswijziging hangt samen met twee tijdelijke regelingen die De Dienst in 2022 heeft uitgevoerd. Dit betreft de Bijzondere Bijstand Energietoeslag en de Regeling Opvang Ontheemden Oekraïne. Om een begrotingsonrechtmatigheid te voorkomen heeft het bestuur van de Dienst besloten om een begrotingswijziging op te nemen in de begroting van 2022. Deze begrotingswijziging wordt conform de afspraken die zijn vastgelegd, voorgelegd aan de deelnemende gemeenten, zodat zij een eventuele zienswijze kunnen uiten.

Beoogd (meetbaar) effect
Begrotingsrechtmatigheid bij de Dienst.

Motivering

Argumenten
1.1 De Dienst moest de budgetten nog in haar begroting opnemen.
De gemeente Waadhoeke heeft deze bedragen al eerder in haar begroting opgenomen. De begrotingswijziging is ook al door uw raad vastgesteld.

Kanttekeningen
Niet van toepassing.

Analyse
Voor de energietoeslag geeft de Dienst in haar begrotingswijziging een bedrag aan van € 2.882.100. Deze raming is gebaseerd op de stand burap II van De Dienst.

Voor de kosten van het leefgeld van de Oekraïners is een raming van € 48.810 opgenomen in de begrotingswijziging van De Dienst. Dit betreft dát deel van de kosten, dat door de administratie van De Dienst loopt.

Alternatieven
Niet van toepassing.

Vervolg
De Dienst wordt in kennis gesteld van het besluit van de raad.

Inwonersparticipatie
Niet van toepassing.

Communicatie
Niet van toepassing.

Financiën
In begrotingswijziging 14.02 van 2022 is de raming van Waadhoeke voor de energietoeslag aangepast naar de meest recente prognose. Deze is hoger dan het bedrag dat De Dienst aangeeft. Er maken meer

huishoudens van de energietoeslag gebruik dan geraamd, omdat Waadhoeke als norm 130% aanhoudt in plaats van 120% waar de compensatie van het rijk op is gebaseerd.

Met begrotingswijziging 14.05 van Waadhoeke zijn alle verwachte uitgaven voor de opvang van de Oekraïners in het jaar 2022 verwerkt. Hierin is ook het bedrag dat via De Dienst loopt meegenomen.

Juridisch kader
Wet gemeenschappelijke regelingen
De gemeenschappelijke regeling Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noardwest Fryslân

Bijlagen
Bijlage 1: Brief van De Dienst Noardwest Fryslân

Burgemeester en wethouders van Waadhoeke

, burgemeester

, secretaris

NR.: D2022-12-038861

De raad van de gemeente Waadhoeke

Gezien het voorstel van het college van burgemeester en wethouders van Waadhoeke van 10 januari 2023;

B E S L U I T

Geen zienswijze in te dienen op de tweede begrotingswijziging 2022 van de Dienst Noardwest Fryslân.

Aldus vastgesteld in de openbare
raadsvergadering van 30 maart 2023,

, voorzitter

, griffier

Dit document is digitaal ondertekend.

De Dienst
Noordwest Fryslân
zo werkt het sociaal

CONTACTGEGEVENS
Postbus 4
8800 AA Franeker

t. 0517 - 380 200
contact@sozawe-nw-fryslan.nl

KvK-nr.: 508 167 21
IBAN: NL75 BNGH 028.50.81.519

Colleges van B&W van de
Gemeenten Harlingen, Terschelling, Vlieland en Waadhoeke

Franeker, 17 november 2022

Onderwerp: tweede begrotingswijziging 2022

Geacht college,

Hierbij informeren we u over de tweede begrotingswijziging van de Dienst Noordwest Fryslân, welke is opgesteld naar aanleiding van de tweede bestuursrapportage 2022.

De begrotingswijziging hangt samen met twee tijdelijke regelingen waar in 2022 door De Dienst uitvoering aan gegeven wordt: Bijzondere Bijstand Energietoeslag (programma armoedebestrijding) en Opvang Ontheemden Oekraïne (programma Inkomen).
Op basis van de prognose verwachten we dit jaar een extra uitzetting van respectievelijk € 4.496.700,- (Bijzondere Bijstand Energietoeslag) en € 262.195 (Opvang Ontheemden Oekraïne). De uitgaven zijn in bijlage I bij deze brief per gemeente gespecificeerd.

Normaliter zijn we terughoudend met begrotingswijzigingen omdat begrotingswijzigingen van De Dienst ook weer door gemeenten moeten worden verwerkt. In dit geval gaat het echter om een grote extra uitzetting. Om een begrotingsonrechtmatigheid te voorkomen, heeft het bestuur van De Dienst op 2 november besloten om de voor deze regelingen geprognosticeerde kosten voor 2022 door middel van het goedkeuren van een begrotingswijziging op te nemen in de begroting 2022 van De Dienst.

Namens het bestuur verzoek ik u de begrotingswijziging ter behandeling voor te leggen aan uw raad. Indien uw raad haar zienswijze wenst in te dienen, dan kan dit door middel van een schriftelijke reactie welke het bestuur graag uiterlijk op dinsdag 31 januari 2023 ontvangt.

Namens het bestuur van de Dienst Sociale Zaken en Werkgelegenheid Noordwest Fryslân

Hoogachtend,

M.J. Jellema
secretaris / directeur

De Dienst
Noordwest Fryslân
zo werkt het sociaal

Bijlage I Begrotingswijziging 2022 gespecificeerd

Taakveld		2e Begroting na wijziging 2022	Begroting na wijziging 2022
Gemeente Terschelling - Programma Armoedebestrijding			
6.3	Inkomensregelingen / Bijzondere Bijstand Energietoeslag	93.600	0
Gemeente Terschelling - Programma Inkomen			
6.3	Inkomensregelingen / Opvang ontheemden Oekraïne (ROOO)	46.800	0
Gemeente Waadhoeke - Programma Armoedebestrijding			
6.3	Inkomensregelingen / Bijzondere Bijstand Energietoeslag	2.882.100	0
Gemeente Waadhoeke - Programma Inkomen			
6.3	Inkomensregelingen / Opvang ontheemden Oekraïne (ROOO)	48.810	0
Gemeente Harlingen - Programma Armoedebestrijding			
6.3	Inkomensregelingen / Bijzondere Bijstand Energietoeslag	1.484.600	0
Gemeente Waadhoeke - Programma Inkomen			
6.3	Inkomensregelingen / Opvang ontheemden Oekraïne (ROOO)	166.585	0
Gemeente Vlieland - Programma Armoedebestrijding			
6.3	Inkomensregelingen / Bijzondere Bijstand Energietoeslag	36.400	0
De Dienst Noordwest Fryslân - Programma Armoedebestrijding			
6.3	Inkomensregelingen / Bijzondere Bijstand Energietoeslag	4.496.700	0
De Dienst Noordwest Fryslân - Programma Inkomen			
6.3	Inkomensregelingen / Opvang ontheemden Oekraïne (ROOO)	262.195	0